ALTARTAFLAN.

GENREMÅLNING

AF

ONKEL ADAM.

FÖRRA DELEN & **SENARE DELEN**.

STOCKHOLM
F. & G. BEIJERS FÖRLAG.

Norrköping 1891. M. W. Wallberg & C:o Boktryckeri.

Förord till den elektroniska utgåvan

Denna Genremålning i två delar från 1891 av **Onkel Adam**, pseudonym för **Carl Anton Wetterbergh** (1804-1889), har digitaliserats i april 2009 av University of Toronto och anpassats för Projekt Runeberg i juli 2012 av Ralph E.

 Boken kan läsas såsom en uppslagen bok i färg på Internet Archive.

Djupt i skogen.

Om sommaren växer det sköna smultron omkring den der stora stenen och spirean och komjölket står deromkring med sina hvita och sina purpurröda blomvippor; der nedanför i sänkningen är då ett kärr, som mot hösten skiftar i purpur och guld af hjortron, hvilka i tusental växa på den sanka marken. Nu är allt betäckt med snö; den stora stenen, omkring hvilken smultronbladen slingrade sin krans, ser ut som ett Montblanc i miniatur med sina skarpkantiga snöspetsar och sina gletscher; det är vinden, som skurit snön så, ty eljest är stenen rund och slät, de skarpa topparne äro endast tillsatser; de gå bort, när våren kommer.

Det är en liten bar kulle i skogan; på kullen står en låg, gammal och förfallen stuga med ett litet fönster på gaflen och med sitt träspjäll utanpå taket; der strax bredvid står ett öppet skjul, uppfördt af gärdsle, i hvilket det ligger ett förråd af halfbrända vedkubbar, lemningar efter bottenmilan; det är vedboden, och der längre bort åter en liten byggnad, der bor kolarens enda ko, med klafven om halsen i sitt bås och bölar af glädje, då någon kommer; det är likväl blott tvän-ne, som helsa pä henne i hennes ensamhet, den gamla goda gumman, som breder ut fodret och som hvarje afton lägger en ljungbädd i båset, och den lilla flickan, som tränger sig ända dit in och klappar

”kossan” -på halsen och knyter granna trådsändar i den lilla klockan, som hela vintern hänger tyst i halsringen, men som om somrarne klinga gält i skogen och säger, hvar husets enda kreatur befinner sig.

Den der kon, må ni veta, är husets dyraste skatt, fastän man på de många årsringarne på hornen kanse, att hon är gammal, och fastän mormor måste JcoJca starrhöet, innan ”kossan51 förmår äta det; men hon är likväl det dyrbaraste af allt, och derför är hon också inläst med en starkt tillriglad dörr, så att ”tas-sarne”, det vill säga vargarne, ej skola komma in; ty det finnes under vintern många i skogen och det händer ofta, att de i långa rader stryka öfver mossen der nedanför eller om qvällarne titta in genom det lilla fönstret och betrakta den fladdrande lågan från spi-seln; de äro ”kossans” fiender allihop.

Blott en gångstig leder till den gömda platsen och der är stilla och tyst hela året om; man hör ej ens, om ej vinden ligger på, klockorna från sockenkyrkan ; det är en mil dit, öfver berg och mossar, ända till dess man närmare templet kommer in på odlade platser och passerar några hemman, der nämndemannen och kyrkovärden bo, och man kommer till lilla klockarebostället med sina syrener och siberiska ärtträn kring knutarne.

Men der finnes dock granskap; ty blott en half fjerdingsväg derifrån, vid stranden af en göl eller liten skogssjö, om hvilken den sagan gick, att den är af ett omätligt djup och att der nere i bottnen stod en stor kopparkista, som sänktes ner "i ofreden” för många, många hundrade år sedan, der vid stranden låg en liten, mycket liten, jemförelsevis med den jag förut omtalat, dock ny och väl ombonad koja. Stället kallades i dagligt tal för ”Stoltens” eller Stoltens torp, efter sin egare och innebyggare f. d. korporal Stolt, som med sin lilla pension der lefde för sig sjelf och om somrarne brukade fiska i den lilla sjön, som var ett slags San Marino ibland fiskrepubliker.

Deruppe i torpet åter, det der med vedboden och kohuset bredvid sig, som nu låg öfversnöadt i tjocka skogen, se vi en klar eld glindra genom de små rutorna och, oaktadt yrvädret, lysa inåt den ödsliga skogen strax utanför; rökgången i den öppna spiseln var kort och vid och således flög en stor qvast gnistor upp mot den mörka himlen hvarje gång man rubbade den sprakande granveden eller det torra riset, som underhöll brasan.Det var en usel stuga derinne, golfvet låg sönderbrutet och snedt, nedtryckt på jorden, bottensyllar-ne hade nemligen ruttnat af, om der ens funnits några; det lilla fönstret satt högt på väggen och det spetsigt sammanllöpande taket var mörkbrunt af röken, som då och då, vid fuktigt väder eller då nordan låg på, tog sin väg inåt i stället att gå utåt.

Men oaktadt hela denna stämpel af fattigdom hade rummet dock något trefligt, det var barradt på golfvet, en grant flätad krona af halmpipor, gula, röda och blå, hängde i taket och väggarne pryddes till och med af taflor, några lindansar-affischer och ett par vackra karclus-stämplar, af hvilka Tretton stjernor tog sig alldeles förträffligt ut bredvid Wellington.

Vid spiseln satt en gammal gumma och kardade och på en pall vid hennes knän en liten flicka, som sysselsatte sig med att plocka ull åt den gamla.

Gumman småsjöng på en visa, men det mörka, sammanskrumpna ansigtet förrådde icke glädje, tvärtom målade sig en liflig oro i hvarje drag; ticltals upphörde hon med sitt arbete och lyssnade, men började snart åter sin monotona sång och sin kardning. Den lilla flickan åter satt der rödblommig och frisk som en nyutsprucken ros, ty spiselbrasan var likväl bra varm och ”stekte”, som man säger.

Om man rätt betraktade denna lilla flicka, fick man se ett par stora, klara, oskyldiga ögon under ett par penslade fina ögonbryn, en liten vacker näsa och ett par läppar, som svälde af purpur och helsa. Hon tänkte säkert på något roligt; ty ett par små gropar bildade sig på de runda kinderna och hon smålog.

”Vet mormor, jag tycker att den der lille tomtegubben måtte vara en beskedlig karl och elfvorna, mormor, som äro så små, så små att de bo i hvilken springa som helst.”

”Åh, du pratar, inte skall du tala om sådant om lördagsqvällen”, sade gumman nästan strängt och i en ton, som föreföll barnet ovanlig; det betraktade derför den gamla och sprang upp:

”Kors livad ni ser ledsen ut, mormor, ja, mormor är riktigt ledsen — är kossan sjuk?” Det var näm-ligen den

största olycka, som den lilla kunde tänka sig.

”Ånej, gudskelof, ånej, barn, kossan är nog galant hon, fastän hon är gammal.”

"Dä kan väl mormor vara glad”, sade flickan och strök med sina små knubbiga händer de grå lockarne ur gummans panna, ”se så, mormor, se glad ut.”

Den gamla försökte, men det ville inte gå; flickan märkte det och blef misslynt.

"Var nu inte ledsen, eller tala om hvad det är;

— vet mormor”, fortsatte hon för att skingra den gamlas tankar, ”det var en gång en liten, liten flicka, nu mins jag inte hur det var, men lika godt, flickan satt och lekte med spånor och bark och pinnar, alldeles som jag, när jag ingen nytta gör, och så kom der in en liten, liten grå gubbe med en röd mössa på hufvudet i stugan och bockade sig för flickan och sade: ’mjukaste tjenare, min höga fru prinsessa’, och kysste flickan på handen — och så när han gick så

— hur var det igen? Jo! så voro spånorna af bara gull, och barken stora silfverklumpar, och torparen blef en rik man och köpte gålar, sålde nålar; hvad tycks om det?”

Gumman smålog åt flickans försök att trösta; ”åja”, sade hon, ”det var allt en bra historia; men derför kommer inte far hem för det, och han skulle varit hemma på qvällen och nu är klockan elfva på natten, jag vånne han vore en supare, så visste jag så visst att jag skulle hitta honom hos Tattar-Stina deruppe i grindstugan; men si nu är han ordentlig och kommer så precis hem hvar lördagsqväll, som om han gick med urverk.”

”Ja, far skulle komma", sade flickan, ”kors, hvar kan far hafva tagit vägen?”

"Gud vet”, suckade gumman, ”det värsta är att det börjat yra; hör du, hur det piper i skogen och hur det slår på rutan — fast det hörs inte mycket här, då veden sprakar som nu; tyst, hörde du något?” afbröt hon sig sjelf, då hon såg, huru flickan med spänd uppmärksamhet lyssnade.”Nej, mormor, det bara piper i skogen och slår på rutan och så knarrar det i träna, när de slå gre-narne i hvarandra; det blåser allt bra, vet mormor’’, tilläde hon, sedan hon andats ett hål på den frusna rutan och tittat ut; ”snön far omkring, som då man ruskar en mjölsäck; det är allt inte godt för far att sträfva hem från milan.”

”Ja, det är just det jag tänker på”, sade gumman, ”visste jag inte precis, att Anders Persson i Trallen i dag tog emot milan, skulle jag inte säga ett ord; men nu behöfver nog far din hvila ut litet iian också, ty att åtaga sig alla milor, som finnas, står han inte ut med.”

”Så tänker jag med”, yttrade den lilla flickan och såg småförståndig ut. ”Tyst, nu hör jag något, hör mormor”, ropade hon och sprang åter upp; ”men det är två, hör, mormor; det är far, gudskelof, far kommer, far kommer!”

Snart hörde man steg i snön utanför; den gamla klinkan på förstugudörren gnisslade, dörren for upp och vinden for tjutande in i den trånga förstugan.

”Hvar är dörren?” hörde man en främmande röst fråga.

”Till höger, ta i knappen och dra till, så går hon upp, men hon är låg. det vill jag säga.”

”Det var far, det var far!” ropade flickan och sprang mot dörren, men ryggade tillbaka, då en lång i kappa insvept man, full med snö och gömd i en luden mössa, bugande steg in öfver den höga tröskeln.

”God afton härinne!” yttrade han och skakade snön af sig; ”det är ruskigt väder i qväll.”

”Guds fred!” sade gumman och lade bort sina kardor.

Den lilla flickan, i början rädd för den främmande, fattade dock snart mod och smög sig till dörren och bultade på.

”Är inte far der? Är inte far ute i förstugan?” ”Jo, är han så och kommer, bara han får skåta af sig ett lass snö.”

”Jo, mormor”, yttrade flickan triumferande och lade sina små armar i kors öfver bröstet och nickade meddet lilla

hufvudet, ”jo, si jag hade rätt, det var far, han bara skåtar af sig snön, och sedan kommer han in.”

Den stolta ungens smådom uppfyldes snart, ty inom några ögonblick stod far i stugan.

”Se så, herre, tag nu af er munduren”, yttrade han till den främmande, ”och sitt här, inte är det rart, men det är ändå bättre än i skogen. — Goqväll, mormor och du, jaså, är du der Stina? Se så, kom hit, Stina — hå, du är inte så lätt du, riktigt en duktig klump; har väl varit snäll i veckan?”

”Åja, det kan mormor nog veta det”, sade flickan med ett gladt leende.

”Se så, barn, låt bli mig nu. Hvad skall du i håret; jag är ju våt som en klut. Du väter ner dig bara, Stina; se så, flytta fram en trefot ät herrn här, vi skola sitta vid brasan; det behöfs det.”

Ända hittills hade främlingen stått insvept i sin vida reskappa, hvilken han blott med möda tog af sig, emedan han syntes nära förfrusen. Då han omsider befriat sig från det tunga plagget och ytter-stöflorna, stod der en smärt yngling framför dem. Ännu satt der snö i lockarne, men man kunde se, att håret var brunt och föll i ringlar öfver en hög och hvit, panna. Han vände sig genast till barnet. ”Och du heter Stina, du lilla?” sade han och smekte flickan, som ämnade att draga sig undan för den oväntade beröringen af den främmandes stelfrusna hand, men genast, sedan hon sett in i hans goda, redliga ögon, närmade sig honom och med frimodighet svarade :

”Ja, jag heter Stina, så har jag fått mitt namn och det står uppskrifvet i kyrkan, säger mormor.” ”Och hos Gud också? Är det inte så?” frågade den främmande och drog barnet närmare sig.

”Jo, han håller reda på alla snälla barn; men sir han, äro de inte lydiga, så blir Gud ond.”

”Tror du det? Är ej Gud kärleken?” frågade främlingen och strök flickans lockar ur pannan.

”Jo,^ sir herrn, och derför blir han ond också, när små barn inte vilja lyda mor och far eller sin mormor.””Har din mor lärt dig allt det der?”

”Mor nej, hon dog i tuårssen, hon var så fasligt sjuk.”

Främlingen kastade en blick på kolaren, som satt med handen under kinden. ”Jag hör”, yttrade den förre, ”att du är enkling.”

”Åja, så är det allt; för si vår Herre tyckte om henne liksom jag, ha ha ha, och han rådde, det förstås”, sade kolaren och sökte att slå bort den smärtsamma frågan med ett flatskratt. ”För öfrigt skall herrn veta, att den der ungen är lik mor sin som ett bär, och om något skulle vara, så är det af mig hon ärft det ljusa håret, för si, Maja hade brunt hår hon, precis så der mörkbrunt ville jag säga.”

Den unga främlingen betraktade flickan länge. Det tycktes, som om han velat inprägla den lilla eng-labilden i sitt minne och hans ögon strålade af fröjd, då han märkte, hur hon log och huru de små gro-parne på kinderna ömsom bildades och försvunno. Det dröjde länge, innan någon yttrade ett ord; men .ändtligen afbröts tystnaden af gamla mormor, som började:

”Inte får herrn någon bädd just, om inte han vill ligga på bänken der; men der är inte mjukt, ty det är bara brädan.”

”Åh mor”, afbröt kolaren, ”jag sade herrn här alltihop förut, och han nöjer sig som det är. I morgon bitticla skall han upp till bruket, och der får han ligga på bolstrar, som pösa så stora som skyarne, när det skall bli åska.”

”Åja, deri har ni rätt, jag sitter här vid spiseln jag”, sade främlingen, ”gå ni till hvila, godt folk.”

”Ja, gör så”, tilläde kolaren. ”1 mor, som är gammal, och Stina, som är liten, behöfven bäst sofva af oss alla; vi bägge sitta här vid spiseln och glamma så länge, tills det blir tråkigt, och då somna vi också; eller hur, herre?”

”Pliktigt, kära du; vi sofva nog utan att ligga på bolster.”

”Gack och lägg dig, Stina”, återtog kolaren och klappade sin flicka på hufvudet, ”du är ju så långögdatt det är synd och skam åt; se så, nig för herrn. Djupare! Si så, det var galant.”

Efter denna lilla exercis skyndade flickan till bänken, dit hon hoppade upp som en killing, och inom några minuter sof hon med de små händerna sam-manknäpta på bröstet.

”Ser herrn”, sade kolaren, pekande på det slumrande barnet, ”hon var duktigt sömnig, för si händerna knäpte hon ihop, men sin aftonbön somnade hon ifrån; åja, vår Herre förstår nog, att det var lika välment för det. Eljest skall herrn veta, att gamla mormor lärt henne en hel hop vackra böner, och hon kan både ”Fader vår” och ”Välsignelsen” så bra som någon — och sy kan hon, hä, det är så, jo, hon syr inte så dumt, skam till sägande, bara sex år gammal — kanske jag får lof att visa? — det är inte mycket att se på; men —”

”Ja, låt mig se”, yttrade främlingen, glad att genom denna låtsade nyfikenhet smickra fadrens lilla älskliga fåfänga.

71Joho, det kan väl ske”, återtog kolaren förnöjd, rhm, mormor, vak upp litet mormor, herrn vill se Stinas sömnad; livar ligger den?”

”Jo, i bordslådan”, svarade gumman i sömnen. ”Jaså, jo si —” och nu började den goda mannen att leta i lådan. ”Jo, si här är det, en liten näsduk åt mig till julen; åja, jag vet nog om det, fastän flickungen pusslar och snusslar undan det, när jag är hemma. Kan tänka det skall komma så der ”oförhappandes”, så att det blir allt en konst att se flat ut; men annars blir hon ledsen — se här, inte bra gjordt kanske?”

Främlingen betraktade den lilla näsduken med ett mildi smålöje; det var visst icke något mästerverk, men huru många små glada, älskliga beräkningar hängde ej vid hvartenda af dessa ojemna stygn i fållen, och huru lycklig var ej fadren öfver detta prof af

• sin flickas flit!

”Ganska bra, mycket bra, för hennes år”, sade främlingen slutligen och tog upp en liten silfverpen-ning ur fickan och virade in i näsduken; ”den derskall hon hitta och tro att någon velat belöna hennes flit och hennes^ kärlek.”

”Kärlek? Åh, inte är flickan kär i mig heller, fast hon håller af mig”, sade kolaren. — ”Åja, tack herre, det skall bli roligt att höra hvad hon säger, då hon hittar den der; men inte misstänker hon herrn för det, utan det blir tomtenisse eller tomten eller elfkungen; ty hon är bara barnet och tror på sådant så fast, att hvarken jag eller mormor får det ur hufvudet på henne.”

”Det är klart, hon är uppfostrad här midt i skogen. Hon är känslig för mycket, hvilket vi icke känna; hon är ett naturens barn”, sade främlingen.

”Åja, hm, min unge är det väl i alla fall; men si, det kommer sig från barnena i kyrkbyn, för si hon tror, att de, som lefva der framme, veta mer än hon och så prata de i henne; för inte tror jag något sådant

— det är gammalmodigt nu; det bara förefaller så ibland för dem, som inte lärt något; — hm. Emellertid”, återtog han, då främlingen tycktes försjunken i tankar, ”emellertid har hon roligt; ty der ute på ängen söker hon om somrarne efter elfdansar, och så stå blommorna deruti och nicka åt henne som små •flickor, och hon pratar med dem och leker med dem och knyter ihop dem med grässtrån, och då, när de vissna tillsammans, tycker hon att hon gjort så väl; ty de fingo dö ihop och gå in till elfvorna; hm, ty alla blommor, som dö, få komma in till elfkungens hof som små tärnor och dansa öfver vintren och alla sommarfåglar, som frusit ihjäl, flyga omkring i salen och fläkta svalka på de dansande, som fröjda sig åt, när gräshoppan spelar fiol och torbaggen slår hvirfvel på trumman. — Allt det der talar Stolten om, när han kommer hit om qvällarne och han och byflickorna tycker Stina vara lika trovärdiga som riktiga prester.”

Den hvilande flickungen hade under denna be-skrifning sofvit, men oroligt. Hon kastade det lilla hufvudet fram och åter; det var som något plågat henne. Plötsligen slog hon upp ögonen, som drömmande blickade framför sig utan att tyckas ens märka den klara brasan, och nu började hon lågt, men tydligt:Gud, som hafver barnen kär,

Se till mig, som liten är.

Hvart jag mig i verlden vänder.

Är jag alltid i Guds händer. Amen.

Sedan den lilla bönen var slut, föll hon åter tillbaka på sin trånga halmbädd och sof lugnt och stilla.

”Ja se, hon hade bönen på samvetet, och derför kunde hon inte sofva tryggt, förr än hon läst den. — Nu skall herrn se, att hon sofver lugnt hela natten.”

Det var sanning i dessa ord; hon sof lugnt och stilla hela natten, den lilla Guds engelen, på hvars finkänsliga samvete en försummad bön vägde med cent-nertyngd. Vi bli härdade, sedan vi bli äldre.

Brasan kolade ner allt mer och mer, och ingen kastade på ny ved. Både kolaren och hans gäst hade uttröttade somnat på hvar sin sida om spiseln; ty der var varmt och lugnt derinne i stugan och desto mera lugnt, som man hörde huru stormen tjöt derutanför, huru det pep i skogen och yrsnön slog mot det lilla fönstret.

Dagen hade ej ännu stuckit in genom de öfver-frusna rutorna, då kolaren vaknade; ty det hade blifvit kallare i stugan, emedan man ej stängt spjället, utan somnat ifrån hela härligheten. Han lade derföre ånyo på brasan, sedan han, efter otaliga misslyckade försök, fått eld i tundret och tändt en tjärsticka af de många Stina spingat af ”tyret” och, för att riktigt torka, lagt i spisbänken. Snart sprakade brasan och den resande vaknade. Der uppstod åter samtal; men främlingen afbröt ofta sitt tal för att betrakta det sofvande barnet; ändtligen tog han upp en aflång bok, som han hade i kappfickan, spetsade en blyertspenna och tecknade det lilla, lugna barnansigtet, på hvilket sömnen bredt sin slöja.

Kolaren betraktade under tystnad hans arbete. Ändtligen kunde han ej längre tiga, utan började: ”hm, jag tror det blir flickungen, hå så likt, precis den lilla näsan och kinderna och en riktig haka; det är också en konst att kunna så der rita af folk.”

”Åja, tycker du än det blir likt?” frågade främlingen.”Ja vaserra, det slår inte slint; det är Stina upp i dagen — om herrn inte blir ond, så.”

”Hvarför skulle jag det?” smålog den ritande herrn.

”Jo se, om inte herrn blir ond, så kunde herrn allt ge mig det der lilla belätet; det kan alltid vara roligt att ha i psalmboken till märke, då man går i kyrkan, så vet jag, att jag tänker på flickan, då jag sitter der.”

”Åh, hvarför inte; men med ett vilkor; tror du att jag^ kan få rita af henne, när hon är vaken?”

”Åh, det kan väl gå för sig”, yttrade kolaren, småskrattande, liksom han misstrott främlingens allvar; ”men hvad herrn skall med min barnunge i boken för, kan jag inte begripa.”

”Jo, jag tycker hon är så vacker och ser så god och qyick ut.”

”Åja, som folket är mest”, sade fadren småleende af smickrad fåfänga, ”fastän jag kan inte tacka Gud nog, för det att hon är välskapad och artar sig väl. Ja, herrn kan rita af henne; men hon får inte bli till något spektakel.”

”Nej bevars, kära du.”

”Åh ja, då kan herrn ju sitta och måla, medan hon sitter i mitt knä, när hon vaknar; ty herrn skall se, så snart hon får smågluggarne upp och får se mig, så far hon upp som en pil och sätter sig i mitt knä, och då är hon allra sötast, må herrn tro.”

Klockan var blott fem på morgonen, då gumman, som sofvit påklädd, reste sig upp, svepte in sig i en slags schal af groft ylle och skyndade ut. Utan att hafva kunnat förklara förhållandet, hade främlingen hört orediga ljud derute; men han kunde ej gissa, att det var ”kossan”, som ropade på sin matmor.

”Stackars mormor, hon sliter mycket illa gumman”, yttrade kolaren, ”att när man är sjuttio år, bessa upp och ut i snön, är inte så lätt heller; men nu få vi oss en drick mjölk, det är ko, må herrn tro, fast hon är gammal; men så är hon af samma slag, som patron hade deruppe på bruket, och jag köpte henne som qviga för femti riksdaler; men det har hon betalt in mänga gånger. Ja. Herre Gud, när hustrumin låg på sitt yttersta och jag intet hade att veder-qvicka henne med, då gick jag upp till det gamla herrskapet på bruket och bad om litet soppa; men man befalde

mig gå min väg, så gick jag till prestens, till häradsdomarens, till alla jag visste; men ingen ville hjelpa, men slutligen gick jag in till ”kossan”, och hon gaf mig en mjölktår, fastän hon var utsinad — och det drack den stackarn jag hade här inne. Åja”, tilläde han och strök sig på kinden med den svarta handen, ”det der kan inte roa herrn att höra, han,, som inte vet hvad det vill säga att vara fattig.”

”Säg inte så”, sade främlingen; ”jag har varit fattiga och är det ännu. Mina finare kläder, ser du, äro för mig lika nödvändiga för mitt uppehälle som dina grofva äro för dig. Tala gerna du, jag vet nog hvad fattigdom vill säga.”

”Jaså, det var en annan sak”, återtog kolaren och tilläde, liksom mera förtroligt, sedan fattigdomen stält dem något mera i bredd med hvarandra; ”men med förlof, fastän jag tog reda på herrn i går afton och förde herrn hit, så vet jag hvarken namnet eller titulaturen.”

”Jo, jag heter Berndtson och är målare.”

”Jaså, skall det sättas nya tapeter på bruket?* frågade kolaren, ”annars så är det nog grant förut; men se patronessan vill väl ha nytt, kan jag tro; för si hon är van vid rart, hon.”

”Jag är inte tapetmålare, kära du”, yttrade främlingen litet misslynt, men ändå nära att skratta åt misstaget, ”jag målar taflor, porträtt och sådant.”

”Jaså, det var en annan sak; men med förlof, det är allt en onyttig konst det der, att sitta och måla taflor, för si, de kunna väl vara roliga att ha, men de duga inte till annat än att hänga upp på väggarne.” Det är icke så lite förargligt att höra sitt yrke förklenas; men det är verkligen smärtsamt att märka, att något, hvilket utgör hela själens trängtan, som är det ämne, omkring hvilket våra tankar och känslor röra sig, behandlas med liknöjdhet och förakt. Man vill då så gerna rycka med sig hela verlden och, mot dess vilja, föra den in i den strömfåra våra egna idéer skurit sig genom vårt hjerta; och det är just i sådana.mål, som eljest fredligt folk försvara sig med hetta mot den hjertstöt de fått på det heligaste i sitt väsende: sin idé. Det är just denna sorts smärta, som skapar fantaster eller småningom härdar oss till egoister.

Ynglingen kände också, oaktadt all den mildhet, som var hans själ egen, god lust att med klara förnuftsslut bevisa kolaren konstens höga värde, att den stammade från himlen, att konsten var helig och hvarje konstnär en Herrans prest; men kolarens ärliga ansigte afväpnade honom; ty ärliga menniskor, som helt enfaldigt tro en sak, äro alldeles oåtkomliga för bevis, särdeles om det felar dem kunskaper. Den unge målaren ville dock ej riktigt släppa tag, utan sade:

”Nå, är det väl så onyttigt att måla en altartafla

då?”

”Ja, det är en annan sak”, sade kolaren; ”men si, det är annat det, än när gubben Stolt målar; det må herm tro han kan måla namnsdagsgratulationer, och visst gick jag, då hustru min lefde, och bestälde sådant af honom till Kristinadagen; ty hon tyckte om sådant krafs och det tycks som ungen der skulle bli likadan, ty det är för hennes skull jag klistrat upp de der stämplarne.”

”Jaså, du tycker då att en altartafla duger till något? Nå, och nu reser jag till bruket för att måla en sådan till din sockenkyrka.”

”Åh, Herre Gud! förlåt, är herrn en sådan en stormålare, kanske hos sjelfva kungen?” sade kolaren och bugade sig. ”Förlåt mig, jag tänkte på Stoltens krafs; det är beskedlig gubbe, Stolten; men si, när han ritar af slaget vid Svensksund med skeppen, som skjuta ut långa röda klumpar på hvarandra alldeles som en ugnsqvast, som der tagit eld i tallriset, så kan jag aldrig låta bli att skratta, särdeles när jag ser hertig Carl, med en omhvälfder båt på hufvudet, stå på skeppet och räcka med näsan upp till rånåcken. Men det törs jag inte säga till Stolten, ty han påstår bestämdt att hertigen stod akter-ut och kommenderade: ”gefyr i krutdurken, nu ska vi resa i luften”; det var allt en krigshjelte, hertig Carl.”

”Men”, återtog han, då den unge artisten ej gaf något svar på den indirekta frågan, ”men det kan alltvara roligt att

få höra, är det patronessan, som be-stält taflan?’’

”Jo, hon vill skänka en sådan till kyrkan, jag vet ej af hvilken orsak; emellertid önskar hon att jag måtte komma till Malma bruk, emedan fröken vill lära sig måla i olja och detta kunde ske, under att jag sysselsätter mig med altartaflan.”

”Jaså, fröken skall lära sig måla; åja, det kan väl gå för sig", sade kolaren, "känner herrn herrskapet?” ”Nej, alldeles intet, jag vet intet mera, än att jag en dag fick besök af en ung Stjernros, som bad mig derom, och jag åtog mig resan. Är månntro löjtnanten på Malma bruk?”

”Löjtnanten, nej, det vet jag intet; för si patro-nessan eller hennes nåd kom hit i höstas och har visst ej någonsin varit der; se, bruket ärfde hon efter en gammal farbror eller morbror, likagodt, det var gamla vår patron; men hon är slägt med honom. Jag vet inte hvad hennes nåd heter, men det vet jag, hade gamla patron bara skrifvit under testamentet, så hade stadsskolan och storskolan i Upsala fått alltihop och patronessan intet; men si nu fick han sig intet till att skrifva dit namnet — och så fick hon ärfva.”

”Nå, hur ser hon ut? Är det en hygglig fru?" frågade målaren med den vanliga nyfikenheten man känner, då man är i begrepp att inträda inom kretsen af en främmande familj.

”Ja, som sagdt är, hon kom i höstas, och jag känner henne just inte mycket, annars så skall hon vara beskedlig, men bra nog högmodig, inte ord efter mig, men dottren skall vara som en annan, hvarken vacker eller ful, men mycket simpel och gemen utaf sig. Men se der, nu låter Stina upp ögonen. Vill herrn nu ta fram boken, sä kan det gå för sig att rita af henne.”

Knappt hade kolaren tyst yttrat dessa ord, förr än flickan skyndade sig upp och i ett skutt satt i sin fars knä. Den lilla, stumpiga klädningen var upplöst, den lilla trinda halsen bar och det ljusa håret föll i lätta, fastän orediga, lockar deröfver ända till dess barnet med en knyck på nacken kastade dem tillbaka och i ett ögonblick ordnade sin paryr. Den unge må-laren betraktade henne länge tigande och kom sig ej för att rita, förr än flickan nickade åt honom och derefter, liksom blyg, vände sig bort. Detta varade dock ej länge, nyfikenheten lockade henne att betrakta den ritande konstnären med ett till hälften sorgligt leende. Hon förstod nämligen icke hvad han gjorde, men fann sig sorgligt stämd af att han så ofta och så ihärdigt fixerade henne. Denna barnakänsla träffade målaren riktigt, der framstod ett litet englahufvud, som på en gång smålog och röjde allvar utan smärta, det blef lilla Stina upp i dagen. Han fullbordade sin teckning och ritade halsen, det lilla öppna linnet så slarfvigt det satt och så slitet det än var.

När ritningen blef färdig, visade han den för flickan; hon betraktade den noga, men hade verkligen så sällan speglat sig i det lilla fragmentet af spegel, som stod på öfra fönsterlisten och blänkte som en stjerna, att hon ej igenkände sig. Fadren deremot skrattade och sade: ”ser du, Stina, det är du, du sjelf, det der är annan ritning än Stoltens.” Stina betrakade det noga, men observerade med sann qvinlig uppmärksamhet att hon satt barhalsad. ”Jag skall ta på mig min granna halsduk”, sade hon; "det skall han få se är en grann halsduk, bara mormor kommer in — vänta bara, skall han få se en sådan grann halsduk.” Gumman inträdde med sin lilla bytta varm mjölk. Nu hade ”kossan” fått foder och nytt strå, hvarom Stina också ganska omständligt underrättade sig, innan hon åter kom ihåg halsduken, som också genast fram togs.

Man bör ha sett en sådan liten flicka, med hvilken älskvärd, oskyldig behagsjuka hon pryder sig med sin grannlåt, och man kan då lätt föreställa sig, hur lilla Stina pyntade ut sig i sin nya bomullshalsduk, som ”far” köpt af en vestgöte för hela tjugufyra skilling. Hon knöt och knöt om den, ända till dess den satt riktigt bra, och nu stälde hon sig framför målaren, säker om att han skulle falla i förvåning öfver hennes prakt.

”Det var en grann halsduk, grann med besked, Stina lilla”, sade målaren. ”Du är riktigt präktig nu.”

Stina upptog denna artighet alldeles som det borde

Altavtaflan. 2så vara och sade: ”Nu kan han rita halsduken på papperet, så blir det en grann tafla.”

”Men du ser så bra ut Stina med din lilla bara hals”, sade målaren, som ogerna ville skämma bort sin skizz med

den tjocka halsduken, som i ingen mån klädde hans lilla ideal; denna ursäkt hjelpte dock ringa7 ty flickan släppte honom, oaktadt både far och mormor lade sig emellan, icke förr än halsduken var riktigt ditritaa; målaren märkte att detta var enda sättet att få henne nöjd.

När denna vigtiga sak var afgjord, tog hon porträttet och fann det likt och vackert.

Yrvädret hade slutat, en glad vintersol tittade in genom fönstret, då kolaren påminde sin gäst att de hade nära en mil till Malma bruk och att det vore tid att gifva sig af till närmaste bondgård, dit skjutsbonden så godt han kunnat tagit sig fram, under det att målaren och hans vän gått ginvägen genom skogen för att hitta lugn och tak öfver hufvudet. ”Farväl, mor”, sade målaren, ”farväl, Stina lilla; fortfar att vara snäll och glad och lydig.”

Några minuter derefter voro de borta, och lilla Stina gick beskäftigt till bordet, drog ut lådan och letade på sitt gömställe efter den märkvärdiga näsduken.

”Mormor! mormor! se hit, hvad är det?” frågade hon, ”en slant, men han är hvit som ett fiskfjell.” ”Det är en silfverpenning, hur har den kommit dit?” ”Jo se mormor, det förstår jag nog, det har tomten gjort, den lille beskedlige gubben, jag visste väl det; ty tomten håller af små barn.”

”Å nej, Stina, sådant skall du ej tro”, sade gumman. ”Ja så, elfkungen då; för si mormor, Stolten har sjelf sett, huru de komma fram och bada sig i hans rakask, och Stolten ljuger inte han, mormor. Inte ljuger Stolten, mormor? Han är så gammal, så att han vet nog hur det är, han. Gör han inte det, mormor?” ”Ä nej, det har den främmande herrn gjort.” ”Han, å nej, mormor; hvarför skulle han det? — å nej.” Hon lutade ner sitt vackra hufvud och funderade en stund. ”Bara nu”, började hon, ”inte far varit och rakat i lådan och sett alltihop, då blir det inte roligt till jul. — Ja, så är det”, tilläde hon efteren stunds paus och började gråta, ”far har varit i lådan; ja, det har han och sett alltihop, eller hvad säger mormor? Har far inte fått se näsduken?”

”Å nej, barn”, yttrade gumman tröstande, ”far har inte sett näsduken. Inte har far sifverpengar han, knappt en kopparslant; å nej.”

”Ja, det är det som jag sade” återtog flickan och strök bort tårarne. ”Då är det också tomten eller elfkungen. Det måste han väl gjort för det att han tyckte att jag sydde bra, eller hvad, mormor? Är det inte bra gjordt kanske?”

Gumman ville icke beröfva den lilla denna tröst utan hvarken jakade eller nekade till möjligheten af att den gode tomtenisse skulle gifvit den snälla flickan silfverslanten.

*

De främmande på Malma.

I patronessan Stjernros’ lilla salong stod kaffebordet dukadt. Silfverkannan stod som en lärd preceptor midt i ringen af ett halft dussin gapande koppar, som väntade på ifyllning. Gräddkannan såg helt beskedlig ut, liksom hon varit skolmästerskan sjelf, som i sällskap med sockerasken ämnade sig att försötma den beska ifyllnad, som kannan skulle bestå. Det var för öfrigt ett ganska vackert rum med boisserade väggar och mörkbruna valnötsmöbler, bord och stolar; alla möblerna med ett ord stodo der med krokiga knän liksom färdiga till dans. Det var gammalmodigt eller hvad som nu skulle kallas nymodigt; ty vår berättelse rör sig inom första decenniet af detta sekel. Det är längesedan; få minnas nu den tiden, och de fleste af desse minnas den blott som en tid, då man fick välling eller handplaggor; med ett ord, de voro barn den tiden.

En ung flicka af omkring sjutton års ålder satt vid ett fönster; ty der fans endast sparsamt dager i det mörka rummet; hon sysselsatte sig med teckning. Ack! sade hon vid sig sjelf, ack, den som vore fri som en stunds paus och började gråta, ”far har varit i lådan; ja, det har han och sett alltihop, eller hvad säger mormor? Har far inte fått se näsduken?”

”Å nej, barn”, yttrade gumman tröstande, ”far har inte sett näsduken. Inte har far sifverpengar han, knappt en

kopparslant; å nej.”

”Ja, det är det som jag sade” återtog flickan och strök bort tårarne. ”Då är det också tomten eller elfkungen. Det måste han väl gjort för det att han tyckte att jag sydde bra, eller hvad, mormor? Är det inte bra gjordt kanske?”

Gumman ville icke beröfva den lilla denna tröst utan hvarken jakade eller nekade till möjligheten af att den gode tomtenisse skulle gifvit den snälla flickan silfverslanten.

*

De främmande på Malma.

I patronessan Stjernros’ lilla salong stod kaffebordet dukadt. Silfverkannan stod som en lärd preceptor midt i ringen af ett halft dussin gapande koppar, som väntade på ifyllning. Gräddkannan såg helt beskedlig ut, liksom hon varit skolmästerskan sjelf, som i sällskap med sockerasken ämnade sig att försötma den beska ifyllnad, som kannan skulle bestå. Det var för öfrigt ett ganska vackert rum med boisserade väggar och mörkbruna valnötsmöbler, bord och stolar; alla möblerna med ett ord stodo der med krokiga knän liksom färdiga till dans. Det var gammalmodigt eller hvad som nu skulle kallas nymodigt; ty vår berättelse rör sig inom första decenniet af detta sekel. Det är längesedan; få minnas nu den tiden, och de fleste af desse minnas den blott som en tid, då man fick välling eller handplaggor; med ett ord, de voro barn den tiden.

En ung flicka af omkring sjutton års ålder satt vid ett fönster; ty der fans endast sparsamt dager i det mörka rummet; hon sysselsatte sig med teckning. Ack! sade hon vid sig sjelf, ack, den som vore fri somfågeln och som finge helga sin tid åt konsten; men hvad får jag? Inte. Nå nå, det kommer en målare hit; han skall lära mig, huru jag skall blanda färgerna

— och då jag har lärt det; å jo! man berömmer mig i sällskapen, man pratar mig full af smicker, då jag sjelf finner allt så tomt.

Den unga flickan såg upp. Hennes ansigte var blekt, men med sköna konturer. Pannan, den runda hakan, allt hade ett utseende af alabaster, mjellhvitt, halftgenomskinligt, knappt en antydning af purpur fans på kinderna, och sjelfva de runda läpparne hade den lDlekröda färgen af en nyutsprucken provinsros. Men det oaktadt var detta ansigte skönt som en madonnas; det liknade till och med en af Piafaels madonnor, ty i det oskyldiga ögat låg någonting som man ville kalla för svärmeri, om det ej varit så rent, att man blott i brist på något bättre nyttjade detta ord. Mamma är god; men — hon förstår mig icke och jag inte henne. Hon tycker att jag är olydig, ett olydigt barn — å ja, kan väl vara — men det var bättre — när min mamma lefde. Stackars pappa. Flickan nickade med hufvudet.

I detsamma inträdde patronessan, och den unga flickan skyndade genast upp och kysste sin mor på handen.

”Redan i arbete, goda Emelia, och så flitig, (seende på teckningen) alltid små serafhufvuden. Du tyckes ha anlag för religiös öfverspänning. (Sätter sig). Gif mig pallen, Emilia; det passar inte mitt lilla barn att ha öfverspända åsigter i sådane fall; man blir derigenom rent af oanvändbar för societeten och med tiden så skall väl också du debutera.”

”Men, mamma!”

”Afbryt mig inte, lilla Emilia; du är blott ett oskyldigt barn och rår ej för att du efter din salig mor ärft ett anlag att bli läserska. Sjelfva din salig far hade en anstrykning af grubbel, .fastän jag förmådde honom att öfverge den osaliga läsningen, som skadade hans ögon. Se så, Emilia, sätt dig snällt vid kaffebordet.”

Patronessan ringde med klockan, och betjenten kom in.

”Är kammarjunkaren vaken?””Ja, hennes nåd.”

”Kommer han ej snart?”

”Jo, han hade nära slutat sin klädsel för en half timme sedan.”

”Jaså, gå upp och säg att kaffet är serveradt.” En stunds tystnad uppstod, sedan betjenten af-lägsnat sig, och vi kunna begagna denna mellantid för att göra oss bekanta med patronessan Stjernros. Hon var en drottningfigur, ännu ung, icke öfver tjugufem år, ansigtet var stolt och hade en friskhet, en blod-fullhet, som skarpt kontrasterade med Emilias marmorfärg; ögat var på en gång klokt i blicken och i stånd att antaga alla dessa nyanser, som endast tillhöra ett qvinnoöga, men hvilket hvarken barnet eller englarne förmå tillegna sig. Patronessans händer voro fina och långa, hvita som snö och nästan hvarje finger prydd med ringar, hvilkas mångfärgade stenar gnistrade som is-juvelerna på rimfrost. Patronessan lutade sig vårdslöst mot soffkarmen och ögnade i en fransk mode-journal, hvilken, bunden i maroquin med guldsnitt, hade sin plats på ett litet bord.

Efter några minuter öppnades dörrarne, och kam-marjunkaren Gyllenörn trädde in. Det var en liten gammal man, klädd på det utsöktaste sätt, en verklig gammal sprätt med sitt friserade och pudrade hufvud, sin höga hvita halsduk, i hvilken hakan hvilade, och sin ofantliga kråsnål, en stor briljanterad lyra med lager omkring midt på det fint veckade kråset.

”Jag vet verkligen icke, om jag vågar visa mig inför min drottnings sköna ögon”, yttrade han och bugade sig. ”Jag har brutit mot all konvenans och har låtit en dam vänta på mig. Oh!” tilläde han och kysste patronessans hand, ”oh! det är en skön tanke att ni väntat på mig.”

Patronessan smålog. ”Ah, min bäste kammarjun-kare, jag har ju icke väntat förgäfves; dessutom vet jag att ni har mycket att göra.”

”Ja, verkligen, min nådiga, jag har infästat det ett-tusende-trettio-tjerde i dag, ett skönt exemplar, fastän det är i svart; utdödt både på svärssidan och qvinnolinien, verkligen rart. Jag smickrar mig med att mitt exemplar är blott det andra i Sverige, ett stårnämligen under en handling, som förvaras i kammarkollegium. — Ser ni, min nådiga, man måste icke spara mödan, om man vill, allvarligt vill en sak. Gud ske lof jag kan hvad jag vill; med ett ord i kammarkollegium och i min samling.”

”Och ändamålet med denna samling är ju?" inföll patronessan.

”Ändamålet, ja, min nådiga, ändamålet är att fullborda verket, om nämligen Gud förlänar mig krafter och helsa dertill; men sannerligen, min nådiga, de hafva ofta hållit på att svika. Jag har ofta tröstlös legat hela nätter och funderat, då någon familj felats mig; men liksom genom en högre tillskyndelse har alltid ett ljus uppgått för mig — der, der får du det felande vapnet för att fullborda din samling. Sedan, min nådiga, vill jag framför hela verket skrifva en dedikation och skänka det åt prinsen; det blir en hel svensk historia i min sigillsamling, stamfader, stammoder, deras bedrifter, de värdigaste descendenterna och deras bedrifter, vapnens heraldiska betydelse, Blaco-nen; med ett ord, allt hvad till en sann och lefvande heraldik hörer.”

”Det är af verkligt intresse”, yttrade patronessan med ett fint smålöje.

"Ah, ni är förtjusande, min nådiga”, yttrade gubben och kysste åter den ringbeprydda handen. ”Det är märkligt, huru nobla begrepp ni har; ni hade förtjent att vara född prinsessa. Förlåt, min lilla goda fröken Emilia, jag har i min heraldiska ifver alldeles glömt att helsa på er. Ni tecknar, inte så? — Oh charmant, charmant!”

"Att vara de första försöken äro de verkligen icke utan ett visst, artistiskt värde”, yttrade patronessan; ”det är bra, mitt barn; tacka kammarjunkaren, som har den godheten att observera dina små försök.” Emilia böjde stum på hufvudet, men smålog icke ens.

”Oh, det är charmant, en liten amorin på en sky, en liten kärleksgud, som blott gömt pilen för att desto försåtligare kunna stinga; akta er, min fröken, för edra egna skapelser.”

"Det måtte väl icke ha någon fara”, afbröt patro-nessan sin ödmjuke tjenare. "Emilia är blott ett barn, och barnen veta ej af någon annan kärlek än den de hysa för en god mor, en äldre syster. Är det ej så, Emilia? Älskar du ej mig så, som du skulle älskat en syster?71

”Ja, en syster, en purpurros bredvid en hvit”, inföll kammarjunkaren.

”Jag menar ej så, min gode kammarjunkare”, yttrade patronessan, ”men Emilias förhållande till mig, som blott är hennes styfmor, är mera en systerkärlek än en sådan som barn hysa för sin rätta mor. Jag kan ej mera begära, ty vår ålder är ej så himmelsvid som mellan mor och barn.”

”Oh charmant, charmant, det är som en bok skrifven af englahänder, en tafla af ömhet, af innerlighet i förhållandet, som griper mig djupt i själen. Ja, min nådiga, förfädrens bragder glömmas, då jag skådar den sköna verkligheten omkring mig. — Delikata kringlor, en så fin smak.”

En släde kommer in på gården och kör fram till trappan.

”Det är säkert målaren”, ropade Emilia och sprang upp liksom elektriserad af glädje.

”Nå, hvad mera?” sade patronessan. ”Han är ju hitkallad för att måla den tafla, jag till minne af min salig morbror ämnar att sätta upp i sockenkyrkan. Allmänheten har skäl att begära, att deras herrskap skall pryda templet och genom sin religiositet föregå dem med exempel.”

”Ja, det är af vigt”, tilläde kammarjunkarn, ”så gjorde våra fäder, min stamfar till exempel, gamla regerings-rådet Gyllenörn, adlad och härstammande från en på 1600-talet mycket ansedd borgarfamilj i Malmö. Min salig stamfar brukade hvar qväll inkalla sitt husfolk och, knäfallande, göra sin aftonbön; så var det fordom, sällan ser man det nu, men ni, min nådiga, är ett skönt exempel på religiositet och upplyst kristendom.”

”Jag försöker, herr kammarjunkare; men att kalla in pigorna och i deras sällskap falla på knä, är något, som i vår tid icke går an.”Kammarjunkaren skulle just svara, då betjenten anmälde artisten Berndtson.

"Han är välkommen”, yttrade patronessan och reste sig upp ur sin hvilande ställning och antog en drottnings utseende.

Den unga mannen steg in; det var något i hans hållning, som på en gång tillkännagaf raskhet och blygsamhet, utan tecken till blyghet. Hans klara ögon sväfvade omkring det lilla sällskapet, när han ledigt bugade sig för den förnäma frun i soffan, som till hälften reste sig upp och sade: ”Välkommen, herr Berndtson! det är oss en fägnad att se er. Här ser ni fröken Emilia Stjernros, som önskar att få er handledning, och här kammarjunkare Gyllenörn, som kan gifva er goda råd, om ni är historiemålare.”

"Ah, herr Berndtson behöfver ej mina råd", sade kammarjunkarn smickrad; ”men dock, kommer ni i förlägenhet för kostymer, så stöt på mig.”

”Jag tackar", yttrade målaren med en lätt bugning, ”man blir ibland i i förlägenhet för kostymer, och då skall jag begagna mig af er godhet."

”En rätt hygglig ung man”, hviskade kammarjunkarn till patronessan. ”Hm, min herre, det var en tid, då man nyttjade uppslitsade kläder: burgundiska drägten; skor med långa näbbar, den gamla franska; kyller, Carl den tolftes; gyllenduk, kung Fredriks; röda frackar, kung Adolf Fredriks; och åter en sort bur-gundisk drägt, fastän ej uppskuren, Gustaf den tredjes; man kan således få en hel historia blott i gamla frackar”, tilläde den lärde kammarjunkarn.

För första gången såg man en tydlig, fastän ljus rodnad färga Emilias bleka kinder: hon såg ner, men hade dock så gerna velat se upp. Besynnerligt nog kände hon först i detta ögonblick, att hon icke längre var barn; det var första gången hon icke kunde med barnslig trotsighet se en yngling in i ögat och derför slog hon ner blicken.

Äfven Berndtson fann sig besvärad, men visste ej riktigt hvaraf. Han hade väl observerat den bleka flickan, men hon föreföll honom hvarken vacker eller behaglig; tvärtom genomfor honom en obehaglig känsla, när han tänkte på att han skulle bli hennes lä-rare; ty en målare med kärlek för sin konst, lider lika mycket af en missteckning, som en musikus af en falsk ton. All skön konst har en sanning till sin grund, som aldrig utan smärta kan förnekas, om man blott en gång känt den.

Deremot fäste han med välbehag sin uppmärksamhet på den ståtliga värdinnan. Han tänkte på Judit, på Delila, på

Ester; der var litet af hvarje i den på en gång så stolta och så vänliga damen. Den lilla kammarjunkarn åter fann han vara en rätt pusserlig personlighet, med sin högvigtiga min och sitt oupphörliga jagande efter artigheter, som då och då, synbarligen i anseende till sin mängd, misslyckades mera än lofligt.

Alla dessa betraktelser eller, rättare sagdt, aningar flögo blixtsnabba förbi hans tankar, då han plötsligen väcktes ur sina reflektioner af patronessan.

”Jag har”, sade hon, ”ärft denna egendom efter min salig morbror; han lemnade den efter sig i ett präktigt skick, min inspektor lofvar mig goda inkomster; livad är då naturligare än att jag vill på något sätt visa min tacksamhet mot försynen. Jag har derföre beslutat att låta måla en altartafla för vår lilla, urgamla kyrka, som till dato blott har en afskyvärd, mager träbild öfver altaret. Denna tafla är det, som ni, herr Berndtson, hvars talang jag hört omtalas af en min vän i Stockholm, eller är det ej så, herr kammarjunkare?” tilläde hon med ett af dessa intagande leenden, som hon hade i sin makt, ”det är denna tafla ni skall måla — och om det ej besvärar er, kan ni på mellanstunderna gifva min lilla Emilia några små råd och litet undervisning; — men blott om det roar er — taflan är hufvudsaken.”

”Den skall föreställa Stefanus?” trågade den unge målaren.

”Ja, den helige Stefanus’ stenande. Jag hyser nämligen den åsigten, att man ej evigt bör upprepa det gamla vanliga, korsfästningen, örtagården och så vidare; jag vill tro att Stefanus är en ny idé.”

”Inte alldeles ny”, anmärkte målaren, ”det finnes mången, som stenas af folket och dock ser himme-len öppen framför sig; det är just deras kraft, de, som lida.”

”En ganska charmant tanke”, afbröt kammarjun-karen; ”ja, mången får lida som Stefanus.”

”Ja, deri ligger mycken sanning”, suckade patronessan och slog upp de vackra talande ögonen mot höjden.

• ”Det är ändå något härligt att kunna dö som Stefanus”, yttrade målaren, som blifvit varm om hjertat, då han såg patronessans deltagande.

Emilia kastade en hastig blick på den talande och tyckte- liksom den unga mannen talat profetiskt.

”Det är något härligt att dö som Stefanus”, upprepade kammarjunkaren och blinkade. ”Ja, så är min tanke, alldeles sådan; med mod skall man kämpa ända till ändan, ja, det är min föresats.” Den lilla mannen blef liksom elektriserad, då han reste sig upp och med en stor gest sade: ”Jag vet bäst hvad det vill säga att med orubbligt mod trotsa mängdens ogillande, endast styrkt af en enda idé.”

”Ni, herr kammarjunkare?” frågade ynglingen förundrad öfver den högtidliga tonen.

”Ja, min bästa herre! I femton år har man hånat min lust för heraldiken, mina vakor, mina mödor. Stormen växer, i Frankrike reser sig revolutionens hydra och vill uppsluka allt heligt.”

”Och ni, herr kammarjunkare?” sade patronessan.

”Jag, jo, jag har det oaktadt framhärdat. Stenad af mängdens grin och tadel, har jag fortsatt och

— segrat — min sigillsamling är så godt som färdig, det är endast klistringen, som återstår; men sedan det är klistradt, så kan du låta din tjenare fara i frid.” Det ligger någonting hjertgripande i detta mod att kämpa för en idé, äfven om denna är en af de löjligaste; det är kraften, ihärdigheten och förtröstan, som adlar hvarje godt eller åtminstone oskyldigt arbete, och således äfven det att klistra sigill.

Berndtson visste derföre ej riktigt, om han skulle utskratta eller älska den lilla sirliga mannen, som med en så varm känsla talade om sitt lefnadsmål. Peter den stores mål var att omskapa ett helt rike, kam-marjunkarens att fullborda sin sigillsamling, stort och smått, jättetankar och barnsligheter; men som drif-kraft likväl ett varmt, ett klappande menniskohjerta, som i bägge fallen trodde sig göra det, som var rätt och godt. Hvem dömer öfver värdet af dem bägge?

Patronessan smålog förstulet; målaren observerade det och tyckte mindre om henne. Han hade ej velat att hon

skulle finna ett varmt menniskohjerta Löjligt. Emilia åter tycktes ej märka något; hon slog ner blicken.

”En hvar har sin älskningsidé”, sade målaren. ”Er är heraldiken, min är konsten. Kunde jag en gång måla ett hufvud sådant, som Rafael eller Titian målade sina, så skulle jag också lugn lägga mig till hvila och säga: Herre, nu kan du låta din tjenare fara i frid.”

Ater kastade Emilia en blick på den unge målaren, och skön som Rafael Sancio, då han speglade sin själ i en madonnabild, föreföll han henne, der han, till hälften framåtlutad, med frågande blickar såg på sin omgifning.

Det var något underligt med denne man, det var obehagligt, det var ett slags magnetisk ström som strålade ur dessa klarblå ögon, när de fäste sig vid ett föremål; det var som om han kunnat se in i själen

— och Emilia ville ej låta honom titta in genom fön-sterna, ty det var så oordentligt derinne, allt så huller om buller som dagen före en lång resa.

”Ni älskar konsten”, sade kammarjunkaren, ”och jag heraldiken, ni dväljes i att skapa något nytt ur er egen själ, jag hämtar min glädje ur själen af ett försvunnet århundrade; tro mig, man skrattar åt heraldiken; men, då jag betraktar ett vapen, är det ej blott de betydelsefulla bilderna, det är en hel förgången tid jag ser gå förbi mig. Hvarje bild har sin betydelse, hvarje prick har sin lilla historia; försakelser, uppoffringar, odödliga förtjenster tala i dessa stumma tecken. Är det att skratta åt, att en forntid åter framträder med sina fel och sina dygder, att jag ser det i vapenbilder? Det är en själ, herre, och äfven en sådan fmnes, liksom der funnits för oss, och lefver i allt.”Kammarjunkaren talade högtidligt, han talade väl, liksom en hvar gör, som är genomträngd af en idé.

Der låg således mycket hos denna, eljest både till sitt yttre och sin sigillsamlar-idé, löjliga menniska; ty oaktadt sin sprättaktiga drägt, sin lilla pudrade tupé och sina oupphörliga artigheter kände han dock en idé och en stor idé på bottnen af själen. Det sublima ligger alltid bredvid det löjliga.

Säg mig, hvarföre går vattnet derute i floden i sådana ringlar? De se rätt småroliga ut, när ett strå långsamt svänger omkring för deras vanmäktiga kraft, tacka vill jag vid stranden, der äro hvirflarne starkare. Jo si, derute går en mäktig ström på djupet och derföre ser det så småaktigt ut på ytan — vid stranden är han grund och derföre sorlar det sä mycket.

Patronessan hade återtagit sin behagliga, hvilande ställning och lät blicken, tankfullt småleende, långsamt glida från den ene af de bägge talande personerna till den andre. Hon förestälde en barnsligt from ande? som med glad nygirighet forskar efter ett nytt begrepp, småleende frågande och likväl plastiskt lugn. Drottningsblicken var borta, det var endast den intresserade qvinnan, som satt framför dem.

Så skulle jag vilja måla en syster, som hör sin bror berätta de faror han utstått pä hafvet, glad öfver att han väl är hemma och säker om sin lycka, tänkte målaren, när han betraktade den behagfulla enkan.

”Minnet är heligt, liksom skaldens och konstnärens skaparförmåga är helig”, sade hon slutligen, "ni ha’n rätt bägge två, mine herrar; men”, tilläde hon med förändrad ton och min, ”nu skola vi vara flitiga; ni, herr kammarjunkare, bör fortsätta er klistring, ni herr Berndtson, bör se er om i ert rum. taga upp er duk och spänna den i staffliet, och vi stackars fruntimmer skola arbeta pä vårt lappri; ni bägge, mine herrar, arbeta för en idé hvardera, den ena för forntiden och den andra för kommande tider; vi åter skola sy, på en krage jag, och på'en skjutväska lilla Emilia”, sade patronessan med ett barnsligt skämtsamt uttryck i ton och i min.

”Är denna menniska en engel eller är hon en kokett?” frågade Berndtson sig sjelf, då han kom pådet rum, som skulle bli hans atelier; ”bäggedera kanske; det är ju, om vi rätt .betrakta saken, nödvändigt att äfven en engel koketterar; måla en sådan till exempel med ett par vingar, som hänga dumt och gåsaktigt på ryggen eller låt honom kokettera med de silfverhvita seglen; det blir helt annorlunda. Flickan”, fortfor han, ”är ju sjelfva stumheten. Gud vet huru-dana ögon hon har, profilen för öfrigt ren, hyn alltför hvit och fm för att vara riktigt qvinlig — hon måtte bli en underlig discipel. Kammarjunkaren? Är han en narr eller en vis, eller också bägge delarne, en vis narr eller en narraktig vis?”

Huru än den unge målaren funderade, kunde han dock aldrig rätt komma till den öfvertygelsen att patronessans

uppförande var koketteri; det var så underligt; det fans verkligen i hans hjerta någon som sade honom att det så var, men hans förnuft, hans menniskokännedom, allt motsade denne någon, den der lömske anden, som osedd sprutade sitt gift öfver den unga enkans sköna bild.

Berndtson hade ej förr än nu sett henne; men han hade hört sin syster omtala den vackra fröken von Felsen, som gift sig med den sjuklige och hypo-kondriske brukspatron Stjernros. Hvarför gifte hon sig? Jo, Johanna hade derom förtäljt följande.

”Stackars Johanna, nu har du ingen vän deruppe, ingen till hvilken du kan förtro dig”, sade Berndtson för sig sjelf, ”ingen för hvilken du kan visa dina genom nattvak och mödor sammantjenade riksdaler, din nya enkla klädning, ingen beundrar dig, ingen smickrar den barnsliga fåfängan, ingen kan glädjas med dig, sedan jag är borta; men jag kommer snart igen

— och då har du väl något rart att visa mig, någon liten atrapp kanske — till och med ett dussin nya löskragar, om det bär väl till. Johanna — det var ju der jag började”, tilläde han för att återkomma på sitt ämne, ”Johanna sade (hon bodde nämligen midt emot och var dessutom vän med kammarjungfrun); Johanna sade: Fröken von Felsen var en vacker flicka, firad och tillbedd af hela verlden, men fattig som en kyrkråtta, hon umgicks i brukspatronens hus, var vän med hans förra hustru, och då denna dog, yttrade honen önskan på dödssängen, att Theodora von Felsen skulle bli hennes barns mor. Hvad gjorde flickan? Jo, hon gifte sig mot sin böjelse med Stjernros, hon gjorde hans hus till ett glädjens hem, hon bemötte barnen som syskon och som en öm vän — och nu sedan hon blef enka, hvilken enkelhet, hvilken anspråkslöshet i hela hennes väsende, fastän hon är rikare än någonsin. Dock, ändå — åh, det är ingenting, hon är en engel.”

När ett tvifvel, sådant som han kände det i själen, börjar på att tala, försöker man vanligen förgäfves att nedtysta det; men man försöker och detta gör att man oupphörligen återtar och begrundar saker, dem man förut begrundat, huru vigtiga och sanna man också funnit motskälen. Berndtson fortfor således att disputera med den inre rösten, under det att han nubbade den spatlade väfven i den stora, redan förut färdiggjorda ramen.

Han hade sutit så temligen länge, då dörren sakta öppnades och kammarjunkaren trädde in på sitt vanliga sirliga manér.

”Förlåt, om jag stör er”, yttrade den artige mannen, ”men om ni tillåter, herr Berndtson, så” — — ”Oändligen välkommen, herr kammarjunkare”r yttrade målaren småleende, ”förlåt blott om min nubb-ning ibland afbryter ert samtal.”

”Jag kommer”, sade kammarjunkaren, ”mindre sirligt än förut, för att, hvad tycks? — Ja, hvad tycks?

— erbjuda er min vänskap.”

Det låg något så outsägligt löjligt i detta tillbud,, att målaren ofrivilligt skrattade, då han sade: ”Jag tackar — mycket förbunden.”

Kammarjunkarens ansigte mörknade något af liksom en tillstymmelse till vrede; men han sade med lugn och utan de vanliga fraserna: ”skratta inte, ungeman, jag menar allvarligt; skratta ej åt ett tillbud som göres er blott en gång — af en man, som fäst sig vid en småsak, men som dock har något hållankare-här i verlden bättre än egoismen.”

Berndtson såg upp förundrad på den lilla mannen, men han bugade sig af vördnad för den ande.som blickade fram ur den gamle mannens ögon; ”förlåt, förlåt”, yttrade han, ”jag menade ej så illa."

”Gör ingenting, herr Berndtson; men jag skall säga er hur det är, ni är varm för natur och konst; det är så få nu för tiden, som ega värme för mera än hvad de kalla lycka — nå väl, der är en punkt hvaruti vi sammanträffa; vår tanke söker ett mål utom oss; tro mig det fans en tid, då också jag sökte mitt mål framför mig och omkring mig; det är blott som gubbe jag söker det bakom mig och leker som ett barn med mina sigill — jag vet det, men jag vill så ha det.”

”Ännu en gång förlåt mig”, yttrade målaren och fattade gubbens magra hand, ”ännu en gång förlåt.”

Kammarjunkaren syntes honom förändrad, han såg nämligen gubben i hans hvardagslag, då han af-lade hela denna falska elegans, som han hade qvar från sin ungdom, som han glömt till en del och som han nu framstälde ur minnet lika väl och lika illa, som en gosse som läser en lexa, den han blott lärt sig till hälften.

”Ni har ej förolämpat mig, bäste herr Berndtson, men jag vet sjelf att ni måste anse mig underlig. — Ser ni, bäste yngling”, tilläde han och lade sin hand på Berndtsons arm liksom för att väcka hans uppmärksamhet, ”ser ni, det finnes alltid någon barnslighet i hvarje karaktär, ni vet att det har funnits store män, som hellre svarfvat än vunnit segrar, som gömt sig undan verldens lof och triumferna för att i skötet af sin familj tälja leksaker åt sina barn eller öfva sig att lägga i ordning en sönderklippt gravyr; det är barnsligt; så har jag numera slagit mig på heraldik. Sanningen att säga sitter jag hellre på mitt rum och ordnar mina sigill; ni småler, inte sant? Det är barnsligt; nien ser ni, för mig är det en själsglädje, en verklig barnafröjd, då jag läser detta teckenspråk och låter de stora och de små händelser, som afspegla sig i dessa stumma bilder, passera förbi min tanke. Jag ser hur slägte efter slägte går fram öfver skådeplatsen, hur storverk komma och hur de försvinna, hur minnet lofvar så mycket och håller så litet. Jag ser odödligheten sitta på sin tron uppassad af glömskan, somsitter på fotapallen. Tro mig, unge man, der ligger mycket i detta studium, som ni ej känner och som ni derför beskrattar.”

”Jag gör det ej numera”, sade Berndtson, ”jag gjorde det på allvar aldrig; ty ni var varm för en idé och fastän den i mitt tycke var småaktig (förlåt min uppriktighet!), så bar jag likväl aktning för den. Nu vet jag bättre hvad ni tänker och jag älskar er, herr kammarjunkare, liksom jag älskar hvar och en, som har kärlek för något annat än sig sjelf.”

”Ni skall måla den helige Stefanus”, sade kam-marjunkaren; ”det är ett härligt ämne.”

”Ja; men svårt.”

”Huru då?”

”Jo, ser ni, Stefanus måste midt under dödssmär-tan känna en himmelsk salighet genomströmma sitt hjerta och denna måste paras med det smärtsamma draget i hans ansigte. Det ändliga väsendet måste känna smärta; men anden måste beherska den, och detta måste uttryckas.”

Kammarjunkaren smålog med ett sorgligt uttryck. ”Har ni inte sett något dylikt?” frågade han, ”har ni ej sett smärta, parad med himmelsk ro, i samma ansigte; har ni ej sett en engel lida?”

”Nej, herr kammarjunkare”, yttrade målaren förundrad öfver gubbens allvar.

”Nå så får ni väl se det; men likagodt, ert hjerta skall teckna Stefanus som en yngling, som dör för sin tro; kom ihåg det, en yngling, är det ej så?”

”Jo, jag ämnar att göra det, en ung man, välsignad i herrans namn, utan fruktan och med ett lefvande hopp.”

”Och med en blick, som förmådde intränga i him-larne”, tilläde kammarjunkaren med ett allvar, som underligt kontrasterade med den lilla välpudrade tupén.

Emellertid fick den unge målaren, ostörd af allt annat arbete, fortsätta sin tafla; han visste ej hvarför; men frågan om undervisningen för fröken Emilia slocknade ut — och han var på intet sätt intresseradatt åter upptaga den. Han kunde ej neka att Emilia var en skön bild; men dervid blef det. Något intresse fann han ej för den tysta, tillbakadragna, blyga, kanske enfaldiga varelsen, som hela dagen satt lutad öfver sin sömnad och som den snillrika och interessanta patronessan behandlade med en så öm skonsamhet, att han många gånger kom på den idén att fröken måtte vara enfaldigare än han ansåg tillåtligt för en vacker flicka.

Hon är en bild, tänkte han vid sig sjelf och målade.

*

Jurnalen.

Det är tyst i huset, det är mörkt öfver allt utom i ett enda fönster, der genom den tjocka gardinen ett svagt sken är synligt.

Der är fröken Emilias lilla kammare; hon sitter framför bordet klädd i en hvit nattdrägt; liknande en andevarelse sitter hon der blek, hvit som en marmorbild och läser i en stor bok, det är biblen. Ljuset brinner dunkelt, de vackra ögonen hvila tankfullt på bokstäfverna, och långsamt, liksom trängde de sig fram utan att hon visste det, runno några tårar ned på den bleka kinden. Slutligen höjde hon litet på hufvudet. ”Ja så är det”, sade hon; ”alla äro vi barn här på jorden, men vi äro dock icke öfvergifne, Gud vakar öfver oss alla. Kanske”, tilläde hon efter några ögonblicks besinning, ”kanske min mor osedd sväfvar omkring mig, kanske”, upprepade hon och smålog, ”kanske hon i detta ögonblick sänder denna saliga känsla af tro och tröst i min själ. Oh! min mor, min mor, är du här?” hviskade hon och utsträckte armarne i luften; men hon lät dem åter falla, skakade de ljusa lockarne och sade: ”Nej, nej, jag är ensam. Det är hårdt, mycket hårdt, jag eger ingen med hvilken jag kan dela min själs glädje och sorg; allt trycker mig.

att åter upptaga den. Han kunde ej neka att Emilia var en skön bild; men dervid blef det. Något intresse fann han ej för den tysta, tillbakadragna, blyga, kanske enfaldiga varelsen, som hela dagen satt lutad öfver sin sömnad och som den snillrika och interessanta patronessan behandlade med en så öm skonsamhet, att han många gånger kom på den idén att fröken måtte vara enfaldigare än han ansåg tillåtligt för en vacker flicka.

Hon är en bild, tänkte han vid sig sjelf och målade.

*

Jurnalen.

Det är tyst i huset, det är mörkt öfver allt utom i ett enda fönster, der genom den tjocka gardinen ett svagt sken är synligt.

Der är fröken Emilias lilla kammare; hon sitter framför bordet klädd i en hvit nattdrägt; liknande en andevarelse sitter hon der blek, hvit som en marmorbild och läser i en stor bok, det är biblen. Ljuset brinner dunkelt, de vackra ögonen hvila tankfullt på bokstäfverna, och långsamt, liksom trängde de sig fram utan att hon visste det, runno några tårar ned på den bleka kinden. Slutligen höjde hon litet på hufvudet. ”Ja så är det”, sade hon; ”alla äro vi barn här på jorden, men vi äro dock icke öfvergifne, Gud vakar öfver oss alla. Kanske”, tilläde hon efter några ögonblicks besinning, ”kanske min mor osedd sväfvar omkring mig, kanske”, upprepade hon och smålog, ”kanske hon i detta ögonblick sänder denna saliga känsla af tro och tröst i min själ. Oh! min mor, min mor, är du här?” hviskade hon och utsträckte armarne i luften; men hon lät dem åter falla, skakade de ljusa lockarne och sade: ”Nej, nej, jag är ensam. Det är hårdt, mycket hårdt, jag eger ingen med hvilken jag kan dela min själs glädje och sorg; allt trycker mig.

Är då menniskan blott ett halft väsende, efter hon önskar och scker och letar, till dess hon tror sig finna en ande, som förstår henne? Är det derföre hon lefver i samhälle för att finna igen sig sjelf och blifva hel igen. Är det synden, som söndrat hennes själ, gjort den half? Är min styfmor hård mot mig, jag bör fråga mig det; nej, nej, men dock, hon hånar min kärlek, hon småler åt min känsla, hon moraliserar öfver mina drömmar. Äro de ej rena då? Jo — Gud skall veta att de äro oskyldiga — hvarför får jag då ej behålla dem?”

”Jag är ett barn, säger hon; det är rätt, sjutton år äro ej mycket; men dock får jag ej vara ett barn, jag får ej leka derute och gå i fred ner i parken med mina tankar; det passar sig icke. Ack, min mor förstod mig så väl, hon var min halfva själ, hon, min goda, min ädla mor — nu är jag blott hälften af mig sjelf, den andra är hos Gud. Derför strider smärtan så med en himmelsk glädje, det är ibland jag sjelf, ibland min mor som jag känner genombäfva

mig; så var det fordom, vi lefde genom hvarandra, för hvarandra. Och min stackars far, jag glömmer honom aldrig, då han med dödssvetten på sin panna fattade mina händer mellan sina kalla pulslösa fingrar och sade: förlåt, Emilia, att jag lemnar dig mera än ensam i verlden. Jag grät, men jag förstod honom icke — nu förstår jag — mera än ensam är jag. — Men tiden går,” återtog hon efter en stunds begrundande — ”klockan är redan tolf, det synes för mycket på ljuset, om jag vakar längre. Jag måste skrifva.77 Nu reste hon sig upp, och den smärta gestalten sväfvade genom rummet; hon stälde sig på en stol och letade med den fina handen innanför kransen på ett stort valnötsskåp, som mörkt och hotande stod midt emot sängfötterna.

”Nu börjar sjelfpröfningen”, yttrade hon sakta, ”men det bör så vara. Låt se — i går låt se; dä jag satt vid fönstret och ritade, tänkte jag på, om det ej hade varit väl, om jag dött, då jag var liten; jag fäste mig mycket vid denna tanke, jag gladde mig åt, huru jag dä kunnat se ned på verldens olyckor och dock småle. Var detta rätt?” tilläde hon, då hon genomläst punkten. "”Nej, det var en syndig, en hädisktanke; der Gud satt dig, bör du vara; det är en pröf-ningstid du lefver i, du får ej önska att dö. Men som ett oskyldigt barn? Nej, äfven då förestår dig en uppfostran, blott en annan. Vidare: Klockan tio kom målaren Berndtson, det är en ung man, men han besvärar mig, jag vet ej hvarför. Han ser bra ut, men hans ögon liksom skåda in i själen; jag fruktade honom och likväl var der något, som det oaktadt drog mig till honom. Han tycktes läsa i min själ, fastän han läste tyst liksom jag, då jag är för mig sjelf. Hvarför misshagade det mig? Hvarför besvärade det mig? Är det ej rent nog derinne, så att en hvar kan läsa hvad det står? Nej, det är det inte; der ligger otacksamhet, ofördragsamhet, egenkärlek derinne och rufvar pä mina tankar och lägger kedja på min vilja.” ”1 grunden ligger der hat, — hu! — nej — hat?

— Jo — det är så, hat till min styfmor, till hela verlden. Det är egoism. Derför fick han ej se ditin, han må vara en engel eller en vanlig menniska. Deremot får kammarjunkaren blicka mig in i ögat, jag litar på att han ej ser på djupet; fastän hvem kan veta det? Han betraktar mig ofta förstulet. Det är han som gynnar mina infall, som smeker min barnslighet, som med sin narraktiga oskyldighet och sitt smicker jemnar skrynklorna på min mors panna och kommer henne att glömma att hon har en sjuttonårig dotter att täfla — — — fy Emilia, der kom en högmodets ande upp ur din själs natt; du är ett barn och din mor behöfver ej täfla med dig. Om du riktigt betraktar ditt inre, Emilia, så ligger det någonting ovärdigt i denna tanke; — det har hviskat några gånger derinne i hjertat: du är vacker, Emilia, blott du hade rosor på kinderna; vacker? — Du är ett barn, Emilia.” Så redogjorde den unga flickan för sina tankar och sina handlingar, inför sig sjelf och Gud, liksom en nunna inspärrad i sin cell, hvarje afton hon i oförstådd frihetskänsla genomgick sitt hjertas inre historia. Så vänder sig kraften inåt och väcker fel och ånger, der intet af dem begge skulle funnits, om denna eviga arbetande trängtan fått vända sig utåt, fått ett mål utom sig sjelf, med ett ord, om själen fått något att lefva för.Följande dagen var den unge målaren redan vid sitt arbete; med krita hade han tecknat konturerna till Stefanus, till Saulus, ynglingen som i sin gamla tros-ifver förföljde de kristne, intill dess Herrans sken bländade honom; folkhopen som kastade sten och uppe i den öppna skyn en fjerrblick inne i himlen.

Patronessan satt bredvid honom, under det han med rask hand tecknade. Hennes vackra, talande ögon hvilade med välbehag pä den unge målarens smärta och kraftfulla figur och följde, liksom för att uppfånge hvarje tanke, som vaknade inom hans väl-bildade panna, hans blickar, då de än strålade af fröjd, än förmörkades af dysterhet. Han var en sann konstnär; ty han såg i syne, — i de oredliga korsande kritstrecken såg han färger, lif, uttryck, skuggor och dagrar; hela händelsen, den på en gång grymma och himmelska scenen framträdde lefvande för hans fantasi

— det var ej för penningar, ej för ära han i detta ögonblick handlade, en djup, oemotståndlig lust dref honom fram; han måste.

Stundom gick han baklänges för att se, huru gruppen i det hela skulle framstå, så att Stefanus blef hufvudfiguren utan att derföre nedtrycka sin omgifning och göra den betydelselös.

Men då den unge målaren någon gång händelsevis kom att kasta ögat på den vackra patronessan, föll han ned från sin höjd och upphörde att vara konstnär; der låg nemligen något så innerligt och dock så jordiskt hos henne, att han icke kunde hålla sig qvar inom endast idealets sfer. Han sade också småskrattande; ”min nådiga

patronessa, ni stör mina fantasier.”

”Stör jag?" frågade hon skalkaktigt. ”Jag trodde snarare att jag hjelpte er att flyga; ty jag ärmed på den himmelsfärd ni tecknar på taflan — låt ej mig störa.”

Efter en stund kom äfven Emilia, hennes drömmande ögon betraktade taflan utan att röja någon känsla; men också störde hon ej konstnärens tankegång, tvärtom tycktes hon öka hans konstsinne, då han betraktade hennes fina ansigte. Sällskapet ökades med kammarjunkaren, som helt prydligt kysstesin vackra värdinnas hand, sakta tryckte Emilias och nickade åt målaren mera nedlåtande än vänligt. Han är dock en narr, tänkte denne, ty detta nedlåtande sårade hans artistiska fåfänga.

”Ni mins väl, bäste herr Berndtson”, yttrade kammarjunkaren, ”att den helige Stefanus varenman med Guds anda. att apostlarne lagt sina händer på honom och invigt honom i Herrans tjenst.”

”Ja, det mins jag”, yttrade målaren, ”och jag mins också herr kammarjunkarens anvisning; men säg, hvar finner jag väl originalet?”

”Den som jsöker han finner, herr Berndtson”, sade kammarjunkaren med ett skratt, som sväfvade undan i en suck; det sågs tydligen att gubben ville säga mera, men ej kunde, utan döljde sin tanke under ett betydelselöst skratt.

”Nu skall”, återtog han, sedan han ej fick något svar af den i sitt arbete inbegripne målaren, ”nu skall min nåd veta, att jag hunnit ännu ett stycke och har kommit ända till familjen Carleman; hm, ur den ättens historia känner jag en egen händelse.”

”Tala om den. bäste kammarjunkare”, sade patronessan, ”ni talar så underhållande — och om det ej stör vår vän Berndtson. så” —

”Nej bevars, tvärtom” skyndade denne att svara den skalkaktigt leende värdinnan.

”Nej, min nådiga, sådana godbitar bör man ej omtala på förmiddagen”, sade kammarjunkaren. ”Jag skall säga den låter något mystisk, går in i andeverl-den, förstår min vackra nåd — nå, hvad sägs om jag i afton vid kaminbrasan omtalar en riktig spökhistoria ur familjen Carlemans familjehändelser; saken är konstaterad och står upptecknad i Tylleboda kyrko-bok af pastor loci, Magister Andreas Jonee Lundinius år 1628. Men hur är det méd er, fröken Emilia?” frågade han. ”Ni ser ej riktigt frisk ut i dag.”

”Frisk? Jo, visst är du frisk”, inföll patronessan med en häftighet, som kom målaren att se sig om på den talande; hon observerade sin häftighet och tilläde: ”Om du är illamående, mitt barn, så är ju jag den du bör omtala det för — är det inte så, min egen Emilia?””Ja, jag? Nej, mamma, jag är alldeles frisk, blott litet hufvudvärk som vanligt”, svarade Emilia och drog munnen till ett sorgligt löje.

Emellertid märkte kammarjunkaren, att en lätt darrning flög genom den späda flickans lemmar, och han skyndade sig att tillägga: ”Förlåt, fröken Emilia, samlingen att säga var det icke ett misstag, det är endast, då jag jemförde er med er sköna mor, jag tyckte mig se att ni ej mådde väl — jag ber om ursäkt.”

”Åh, herr kammarjunkare”, inföll patronessan muntert, ”ni smickrar mig alltid, kan ni icke afvänja er från den ovanan, den är verkligen icke liten, min bäste kammarjunkare, och måste vara en svår odvgd, förstår ni, jag skall straffa er — till exempel jag skall bedja herr Berndtson att porträttera er ibland krigsknektarne på altartaflan.”

”Hvarför inte, min sköna nåd”, sade kammarjunkaren. ”De som jag kanske endast uppfylde en svår pligt, någonting som kostade på dem — så är det med mig, jag vill ej smickra, men sanningskärleken tvingar mig att tala så, att ni tror att jag smickrar.”

*

Taflan.

I det lilla kolartorpet hade allt gått sin gilla gång. Julen var kommen och julaftonen inne. För sina sammansparda penningar hade Kolar-Anders inköpt litet korngryn och för 8 styfver pudersocker samt vestgöttyg åt sin lilla Stina och en psalmbok med stora stilar åt mormor, som ej förmådde läsa den fina stilen i den, huset egde.

Alla dessa härligheter kommo fram på en gång, det vill säga när grötfatet stod på bordet, lades de präktiga skänkerna bredvid, och lill-Stinan vecklade upp och igen det rutiga bomullstyget hon fått och draperade sig dermed på alla möjliga sätt för att kunna rätt klart imaginera sig, huru grann hon skulle ”Ja, jag? Nej, mamma, jag är alldeles frisk, blott litet hufvudvärk som vanligt”, svarade Emilia och drog munnen till ett sorgligt löje.

Emellertid märkte kammarjunkaren, att en lätt darrning flög genom den späda flickans lemmar, och han skyndade sig att tillägga: ”Förlåt, fröken Emilia, samlingen att säga var det icke ett misstag, det är endast, då jag jemförde er med er sköna mor, jag tyckte mig se att ni ej mådde väl — jag ber om ursäkt.”

”Åh, herr kammarjunkare”, inföll patronessan muntert, ”ni smickrar mig alltid, kan ni icke afvänja er från den ovanan, den är verkligen icke liten, min bäste kammarjunkare, och måste vara en svår odvgd, förstår ni, jag skall straffa er — till exempel jag skall bedja herr Berndtson att porträttera er ibland krigsknektarne på altartaflan.”

”Hvarför inte, min sköna nåd”, sade kammarjunkaren. ”De som jag kanske endast uppfylde en svår pligt, någonting som kostade på dem — så är det med mig, jag vill ej smickra, men sanningskärleken tvingar mig att tala så, att ni tror att jag smickrar.”

*

Taflan.

I det lilla kolartorpet hade allt gått sin gilla gång. Julen var kommen och julaftonen inne. För sina sammansparda penningar hade Kolar-Anders inköpt litet korngryn och för 8 styfver pudersocker samt vestgöttyg åt sin lilla Stina och en psalmbok med stora stilar åt mormor, som ej förmådde läsa den fina stilen i den, huset egde.

Alla dessa härligheter kommo fram på en gång, det vill säga när grötfatet stod på bordet, lades de präktiga skänkerna bredvid, och lill-Stinan vecklade upp och igen det rutiga bomullstyget hon fått och draperade sig dermed på alla möjliga sätt för att kunna rätt klart imaginera sig, huru grann hon skullebli, huru hvarje blick skulle fästas på henne, då hon Kristihimraelsfärdsdag skulle, finpolerad och kammad, vid mormors hand, träda upp bland den församlade mängden på kyrkogården. Sjelfve korporal Stolt, som blifvit bjuden eller bjudit sig sjelf, kunde inte underlåta att småskratta, då han såg den lilla flickans beskäftighet.

”Ser du, Stina, det har du för det du varit snäll i året”, sade han, ”och om ni vill, så kan ”stumpan” få följa med till ottan i morgon bittida. Vet ni hvad? När jag var på bruket med lake häromdagen, blef jag kallad in till hennes nåd; hon gaf mig en di-stillerad sup nere i köket, så att det är nog förstånd på menniskan.”

”Nå, hvad var det, käre Stolt?” frågade mormor, som blifvit nyfiken på början.

”Jaså, det var sant, jag sa’ stopp, när jag kom till supen’7, återtog Stolten skrattande. ”Jo si, jag blef inkallad till patronessan, och hon fråga mig efter er. De skola ha en vacker flicka, sa’ hon; det skulle vara roligt att se henne, sa’ hon; det kunde Stolten ställa om, sa’ hon.”

”Ja, om det låter sig göra.”

”Hon skall få både det ena och det andra, sa’ hennes nåd.”

”Hm, jag begriper inte”, yttrade mormor, ”hvad de vilja ungen.”

”Jag vill till kyrkan, mormor”, sade Stina, ”till kyrkan”, återtog hon och betraktade den gamla med bedjande ögon.

”Aja, men du orkar inte gå i snön.”

”Jag? Jo, det skall mormor se, jag kan gå”, mente Stina och såg ut beredd att anträda en vallfart, vore det också till Rom.

”Åh, det behöfs inte, jag och Anders bära henne till skiftes, och så får hon springa sig varm emellanåt; hon har väl ylleklāder att dra på sig, vet

jag, och så kunna vi vira din arbetströja, Anders, utanpå.”

Kolaren hade väl ämnat att sätta sig emot förslaget, men det smickrade hans fåfänga, att man på

bruket ville se hans lill-Stina, och mormor tänkte vidsig sjelf, att flickan med tiden skulle kunna ha nytta af den bevågenhet man visade henne som barn; ty att alla menniskor skulle hålla af Stina, var så klart, så innerligen naturligt, att man ej ett ögonblick tviflade derpå.

Under denna vigtiga öfverläggning hade Stina stått vid mormodrens knä med spänd uppmärksamhet lyssnande till hvarje ord; än hade den fylliga purpurmunnen dragit sig till ett leende, än hade hon blifvit allvarsam, allt som samtalet lutat till hennes förmån eller tvärtom.

Det var nemligen de många ljusen om julottan, som lockade henne. Ack! om de ljusen hade hon hört talas allt sedan hon var liten, och ändtligen skulle hon få se dem. Barnen glädja sig alltid åt ljusskenet, åt solen som blickar in genom rutan, och mot brasan, som flammar på spiseln.

Se! djurens yngel blindfödas eller sky dagen, då de äro nyfödda; endast menniskobarnet blickar mot ljuset och ler. Det känner på sig, att detta bör vara dess väg, det har en instinkt, att det är ämnadt till ett ljusets barn.

Lilla Stina hade också denna kärlek för ljuset och denna fasa för mörkret, som barn ha, äfven om de ej hört en enda spökhistoria, och det var isynnerhet detta, som gjorde att hon gladde sig så mycket åt julottan, der hon skulle få se ”ljus i Guds hus”, fastän hon ej kunde sofva hela natten, dels af glädje, dels af oro och farhåga, att hon ej skulle komma med.

Emellertid lugnade hon sig åter, sedan saken var afgjord, och nu kom hon ihåg, att far inte ännu fått den der rara näsduken; hon hviskade derför ganska mycket med mormor, pusslade en lång stund i en vrå vid bordet och smög sig slutligen ut i förstugan, under det att far och Stolten talade om huruledes en mila blifvit förstörd af Ola i Härs.torp.

Plötsligen bultade det på dörren och far frågade, som det brukas: ”hvem bultar”, hvarpå han fick till svar med en röst så grof, som Stina var i stånd till: ”Det är julbocken”, och så kom der ett papper hoppande in på golfvet och strax derefter stod Stina lilP sjelf viddörren för att observera, huru det skulle ta. Far tog upp paketet, oaktadt det ej hade utanskrift; men sådana småsaker behöfvas ej vid dylika tillfällen, vick-lade upp det och, se! den dyrbara lärftslappen föll i hans hand. — Att han blef mycket förundrad, faller af sig sjelf och lill-Stina, der hon stod, såg mer än vanligt småslug ut och gladde sig i sitt hjerta åt, att far intet visste någonting.

Den lilla flickan blef bedragen af hans tillgjorda förvåning, men hon var lycklig i sin tro — så äro vi också lyckliga i vår tro, då vi träffa kärlek och vänskap här i verlden. Kanske vi äro bedragna, kanske vi ej ega någotdera; men likgodt, lycklig den, som dock tror, som ett barn, att det lilla han verkat, att det stora han velat, fäst åtminstone någon vid hans öde.”

”Och det der har du gjort, Stina ?“ sade far, då flickan i förstäld okunnighet kom fram för att betrakta skänken.

”Jag? Nej, far; inte kan jag ge far sådant”, yttrade hon och slog ner det lilla hufvudet samt små-skrattade åt sin förmåga att vara fm och slug.

Men far tog henne upp i knä’t och kysste henne; det hände minsann sällan det och derföre var det rart. Och barnet slog sina armar om hans hals och sade innerligt glad:

”Far trodde väl aldrig, att Stina kunde sy så pass? — Slit den med helsan far, slit den med helsan!”

I ottan begaf sig sällskapet på vägen, med Stolten i spetsen, backe upp och backe ner, öfver frusna myror och

småsjöar, der vintervägen låg, genväges till kyrkan och bruket. Lill-Stina stack då och då fram näsan ur sin fars stora skinnfordrade vadmalströja; men hon såg blott stjernorna på himlen och snön rundt omkring sig i När och fjär. Ändtligen efter många ”tittningar” fick hon på afstånd se kyrkan, hvars fönster lyste ut i vinternatten som ett förtrolladt slott och nu var hennes uppmärksamhet riktad på denna punkt, hvilken hon tyckte aldrig kunna upphinnas; så lång föreföll henne tiden.Ändtligen vore de framme och den lilla ställdes på kyrkovallen. De små fotterna voro stela som träd; men hon tultade dock fram och inträdde i templet, der ljus brunno på alla stolsraderna, och den nyfikna flickan tyckte sig se liksom en bild af himlen. Orgeln spelade, folket sjöng, ljusen brunno och de förgylda englarne på orgelläktaren blåste i sina trumpeter. Det var precis som i himlen, tyckte Stina, endast Fadren med Sonen på sin högra hand felade. Hon visste ej i sin oskuld, att hon, hon sjelf bar dem bägge med sig in i kyrkan; ”ty i ett godt hjerta bor visserligen Gud och försoningen med verlden hos de små, som af ingen arghet veta.”

Emellertid fästes snart hennes uppmärksamhet vid den adliga läktaren, som likt en slags loge sköt ut från väggen och på hvilken en hop vapen voro målade i bjerta färger. Deruppe satt en blek flicka; Stina trodde att det var en Guds engel; så stilla, så bild-likt och ändå så älskligt föreföll henne detta ansigte. Men strax dervid träffade hennes öga ett fruntimmer, kors så grann och så frisk i färgen; dock Stina dröjde icke länge vid denna bild. der var något, som gjorde henne ledsen. Strax dervid, en gubbe, som såg rolig ut — hvem kunde det vara? Hon höll just på att fråga mormor, fastän det var midt i psalmen och mormor inte lät störa sig, då hon fick se den der herrn, som var hos dem 0111 yrvädersnatten. Hon nickade många gånger åt honom; men han såg henne icke; att han kunnat glömma bekantskapen, kom hon ej att tänka på.

Emellertid huru roligt var det icke!

Korporal Stolt hade ganska riktigt anmält, att Stina var på stället, och efter predikans slut presenterades hon för patronessan; det var det granna fruntimret. Patronessan klappade barnet på hufvudet och bad mormor och far komma upp på bruket; lilla Stina skulle göra sitt inträde i salongen.

Det skedde. Ett så stort, stort rum hade Stina aldrig sett. De många porträtten, som blängde ner från väggarne, gjorde henne missmodig. De många påminnelserna om att niga och svara, som mormor bestod på henne, gjorde henne förlägen. Aldrig hadelill-Stina varit så tafatt som just i detta ögonblick, då hon skulle visa sig i sin glans. Men scenen förändrades snart, då Berndtson inträdde.

”Er lilla portegé vill inte göra vår bekantskap”, yttrade patronessan. "Vi få se, om ni kan få henne att tala och svara.”

Berndtson började då med att påminna henne om den granna halsduken, som också nu utgjorde prydnaden. Han påminde henne om hur brasan brann, hur far kom hem och skottade snön af sig i förstugan, och Stina var genast inne på sitt gamla kapitel.

Ändligen förde man Stina in i det rum, der målaren hade sin atelier. — Stefanus, en yngling med sammanknäppta händer låg på knä midt ibland den uppretade folkhopen. En annan yngling satt på marken ett stycke derifrån och vaktade den af folket sönderslitna manteln; det var Saulus. Der låg en varm känsla i hans klara, snillrika ögon; man gissade, att bakom den höga glattspända pannan, att inom den stela, men dock af ett inre ljus, strålande blicken en siares ande gömde sig, att det var Paulus före sin omvändelse. Men der ofvan öppnade sig skyn och, endast synbar för Stefanus, strålade Guds majestät för hans förklarade ögon. Martyren var blek, lidandet hade tryckt sin stämpel på hvarje drag — men i ögat sken der ett saligt hopp, en känsla, som segrade öfver alla andra. Konstnären hade lyckats, som man alltid gör, då man klart och rent uppfattar en bild i sin själ och eger teknisk förmåga att måla denna spegelbild. — Deruppe på en sky hvilade en engel och blickade ner på den döende martyren; det lilla barna-ansigtet förrådde på en gång skygghet och glädje, liksom han afskytt det rysliga straffet, men tröstat sig med: ”det blir nog bra igen, endast det der är slut.”

Den der lilla engelen var ett porträtt af lilla Stina. En nyck eller kanske rättare en dunkel känsla af det natursanna hade gjort att målaren låtit den lilla flickan från kolarstugan föreställa en engel på hans stora tafla. Det var också

denna tillfällighet och det intryck af välbehag man kände, dä man betraktadedet sköna hufvndet, som hade föranledt patronessan att inbjuda Stina till bruket.

Man ville nu låta henne sjelf igenkänna sig; men detta blef ej händelsen. En lång stund stod hon alldeles stilla framför taflan; ty den föreföll henne lefvande. ”Stackars han, de äro ju stygga mot honom”, hviskade hon till mormor, intill hvilken hon tryckte sig, liksom hon fruktat för den rasande folkmassan på taflan. Men snart utbyttes detta intryck derigenom att hon kom att kasta en blick på fröken Emilia; så fortfor hon länge att jemföra Stefani lidande, himmelska drag med Emilias, tills de begge i flickans föreställning blefvo ett. Då sprang hon från mormor och grep krampaktigt i Emilias klädning, omfattade hennes knän och började gråta.

Emilia böjde sig ner och frågade: ”Hvarför gråter du, Stina?”

”Jo, de vilja slå ihjäl dig, stackare,” snyftade barnet; ”men jag skall försvara dig;” och nu grep hon ännu hårdare tag och grät högt.

”Stackars liten, hvad hon är barnslig”, yttrade patronessan. Kom, mitt herrskap, kaffet väntar oss. Kanske känslorna lägga sig vid en kopp kaffe och litet saffransbröd.”

Kammarjunkaren fann förslaget godt; men målaren stannade tvärt emot patronessans beräkning qvar och gick bort till Emilia. Han hade knappt bemärkt den tysta, bleka flickan förut, men nu, äfven han började liksom Stina att jemföra sin Stefanus med Emilia

— och de hade ett syskontycke som var omisskän-ligt. ”Det är ändå besynnerligt”, sade han sakta och betraktade med sorgsen blick sitt mästerstycke, ”det är besynnerligt, men ändå sant. Fröken Emilia”, till-lade han, ”ni känner mig icke och jag icke er — framför denna tafla vet jag, hvem ni är.”

’’Jag?” frågade Emilia med ett försök att le. "Se så Stina”, afbröt hon sitt svar, då hon kände, att hon rodnade och verkligen en ljus purpur färgade kinderna, ”se så, Stina, jag är ju lycklig och glad och ung som du Stina, se upp.”

Flickan såg upp, men blott för att ännu fastare hänga sig fäst vid frökens hals.”Du är ledsen nu, lilla Stina”, sade Emilia; ”men huru skulle du vara till mods, om du sutte der uppe, ser du”, frågade hon barnet och pekade på hennes bild på molnet.

Stina blef uppmärksam. De små groparne på kinden kommo fram och hon sade: ”Jo, det skulle vara roligt att sitta si så der högt uppe och se ner på allting; det går nog an, jag är inte rädd alls att sitta högt. Jag har många gånger sutit på stora stenen der hemma och sett på, hur kossan stångats med sin lilla kalf; men jag var inte rädd alls.”

”Och du skulle således inte gråta, om du sutte så högt?” frågade Emilia.

”Nej vars, då skulle jag vara glad.”

”Kom! mormor väntar”, återtog Emilia och gick, utan att den unge målaren följde henne.

Han blef stående framför sin tafla i djupt begrundande. Det gifves många ögonblick i vårt lif, då vi förgäfves söka reda med oss sjelf; då vår egen bild i tusen gestalter, föränderlig liksom den afspeglades i en ojemn spegel, rör sig framför vår pröfvande blick.

Är detta också konst? frågade han slutligen sig sjelf. Är det väl konsten, som lär oss denna inre, denna andliga likhet, som så omärkligt, så smygande lefver upp i anletsdragen och speglar sig i ögats rena källa? Kan jag väl säga, hvaruti likheten finnes mellan Stefanus här och Emilia? Han är en yngling, intet enda drag är likt hennes, men det oaktat är det samma själ. Martyren som ler i saligt hopp. I tysta martyrer, I som ingen känner och ingen prisar, I som liden och dock hoppas — sådan är den stämpel, som Gud satt på er panna och uttrycket i ert anlete. — Det är ej jag, som målat detta. Det är en högre konstnär, som begagnat min hand dertill, sanningens och kärlekens Gud, sådan han lefver i oss och i allt, som lefver.

Den unge målaren stod länge så i djupa tankar framför sin tafla; ändtligen liksom vaknade han ur en

- dröm, såg sig förundrad omkring och gick mekaniskt in i salen.

Den ende som der fanns var kammarjunkaren, som tycktes ifrigt sysselsätta sig med betraktandet af någragravyrer. ”Jaså, det är ni, herr Berndtson”, sade han, ”välkommen i min enslighet; patronessan är sjuk och Emilia är inne hos henne”.

”Sjuk? Så hastigt?” frågade målaren.

”Jaha, det är så min vän, en nervattack naturligtvis. Er tafla gjorde ett djupt intryck på patronessan; hon tar kalmerande pulver.”

”Och fröken Emilia?”

”Åh, hon håller sig uppe. Jag har aldrig sett hennes uppsyn gladare, än då hon kom in med den lilla flickan.”

”Och hvar är flickan?”

”Troligen nere i köket och får kaffe. Det är en liten behaglig varelse den der flickan och har — hvad vill jag säga ? — något verkligen nobelt i sitt lilla glada ansigte, den der kolardottren.”

”Herr kammarjunkare! Oskuldens stämpel är alltid nobel.”

”Jaså, är ni nu der, herr Berndtson, jaså”, yttrade kammarjunkaren. ”Vet ni, jag har varit främmande

föi er en tid, —---------ni har; men likgodt, ni är ung,

oförfaren; kanske ni vet hvem som är Stefanus?”

”Ja, herr kammarjunkare, det vet jag”, svarade målaren allvarsamt.

”Ser ni, det finnes lappri som man trampar på,, till exempel en liten diamant, ser ni han kryper ner i sanden. Han syns inte, förr än regnet blottar honom igen. Det fins också skarpkantiga kullerstenar, man slår omkull på dem, men trampar ner dem gör man inte”.

”Jag förstår er inte.”

”Ja, det är just meningen, min vän” sade kammarjunkaren och skrattade; ”men nog derom. Ni är en hederlig karl, herr Berndtson; jag håller af er — och vi skulle bli mycket goda vänner, om ni förstod heraldik åtminstone så väl som jag målning. Det är ändå, för att tala om ögonblickets tilldragelse, en slags heder och ej så liten ändå, att hennes nåd blef sjuk af att betrakta er Stefanus.”

Berndtson kunde ej förstå den lilla mannens ill-pariga småleende eller hans förtäckta ord; men detförstod han, att han ville uttala intet och dock säga mycket.

Derinne hos patronessan var scenen annorlunda. Patronessan låg till hälften i sin kåsös,' de eljest så vackra dragen voro förstälda, hon var blek och plågades af ryckningar i ansigtet.

”Min mor, lugna er”, sade Emilia med en engels godhet.

”Hör på”, började hon åter den afslitna tråden, ”hör på, huru gammal är fröken?”

”Det vet ju mamma.”

”Ja, jag vet, och likväl, min fröken, är ni redan en fulländad kokett, ett barn, som koketterar, som med ljufva blickar vill locka till er en ung obetänksam målaregesäll från Stockholm.”

”Men mamma!”

”Jaså, ni tror att jag ej ser. Jo, jag ser allt. Jag ser, huru ni min fröken vill göra er helig liksom er mor och er far var. Oh, jag olyckliga, som förband mitt öde med en sjuk usling och med familj — nå väl, vi böra tala öppet med hvarandra; hvilka planer har ni?”

”Inga.”

”Inga? Det der är verkligen mästerligt sagdt. Inga, säg om det ordet, fröken Emilia.”

”Ja, mamma, inga planer har jag utom den att lefva i fred med hela verlden.”

”Det var en rätt vacker scen den der med kolar-ungen, skall unge Berndtson kanske göra den till en altartafla? — men lika godt, vi kunna ej mera vara tillsammans; ni har en öm mor i mig, men ni missbrukar min ömhet. Kom ihåg att egendomen är min, att er salig far var en brukspatron blott på papperet, att er salig mor förstört det lilla hon ägde — med ett ord att jag, då jag respekteras som mor, då ni icke en gång har försyn att i min närvaro — fy! fy! fy! Jag vill inte tänka derpå.”

Emilias eljest så milda ansigte hade på en gång antagit ett lifligt och bestämdt uttryck. Hon kände att det var hon och ingen annan, som borde fråga efter planer och ropat fy — men hon teg, ty detta smärtade henne ej så mycket som det förakt hennes styf-mor kastade öfver hennes rätta mor och hennes barndoms gyllene dagar.

Hon darrade märkbart, då hon sade: ”Min mor var fattig liksom min far; men de arbetade för ett mål och lefde för en enda tanke. De älskade hvarandra och icke ett enda mulet ögonblick mins jag, utom det då min mor dog, då kom sorgen in i huset och sedan ni, min andra mor.”

”Är predikan med åtföljande personalia slut ännu?” frågade patronessan med ett försmädligt löje. ”Ni ser helt högtidlig ut, min fröken, som en sådan helgonbild bör se ut; men ni missräknar er; ty ungherrarne nu för tiden tillbedja icke träbeläten. Se så, min fröken dotter, vi ha explicerat oss tillräckligt. Gå! — men tillåt mig en bön — jag bönfaller, hör ni — spela ej helgon längre.”

Emilia gick upp på sin kammare. Knäna svigtade, hon höll på att digna ner. Ändtligen satt hon vid sitt bord, tog fram sin journal och började sin sjelfpröf-

ning. Intet ord stod der om Berndtson, om ej i för-

bigående. ”Jag skulle således vara oskyldig” — sade hon inom sig sjelf. — ”Är jag det verkligen? Har jag pröfvat mig riktigt? Det har smärtat mig att se min mors koketteri för denne man. Har det varit af blygsel för min mor? Nej! — ty då skulle det ej smärtat mig, att han uteslutande fäst sig vid henne och förbisett mig. Det är således afund. Stackars Emilia, du är

sämre än du sjelf vill tro.

Jag vet ej, men det gladde mig innerligt i dag, då han sade: ”Framför denna tafla vet jag, hvem ni är.” Det gladde mig, som ett barn blir muntert, då det får en leksak. Hvarför skulle hans ord glädja mig? Har ej kammarjunkaren, min fars ende vän, sagt ungefär detsamma? Jag har märkt att han håller af mig, mycket mera än man kan vänta, då man ser honom. Det tröstar mig litet, men gläder mig icke. Således är det annorlunda, då Berndtson talar, än då den gamle talar.”

Hon satt en stund tigande. Ändtligen fick hon gråta, och hon föll på knä och sade: ”Herre Gud, är det synd det jag gjort, så lär mig bättre hvad jag^ bör göra. Lär mig vishet, lär mig tålamod; men låt ejpröfningen gå längre. Låt henne icke längre leka med det heligaste, det enda jag eger, mina föräldrar, mina stac,kars föräldrars minne! Det är jag, som skall försvara det. Jag är dem ansvarig för hvarje beskyllning jag ej vederlagt, hvarje hån jag ej tillbakavisat. Lär mig tålamod och gif mig mod att kämpa en god kamp.”

Vid middagen var patronessan åter frisk och glad. De vackra ögonen strålade af lycka och qvickhet. Infall på infall regnade. Hon var munterheten sjelf. Kammarjunkaren skrattade; men Berndtson teg och såg tänkande framför sig. Patronessan låtsade om intet, berömde hans tafla som ett mästerstycke, yttrade några vackra tankar öfver martyrens himmelska mod och vidrörde i förbigående, att hon skulle skänka lilla Stina nya kläder och hennes föräldrar en ung ko samt litet mer bete.”

”Ni är en engel i era tänkesätt”, sade kammarjunkaren. ”Om qvinnoliniens bedrifter kommo in i Matrikeln, skulle ni få namnet af den ”allt uppoffrande qvinnan.”

Emilia tyckte att ett hånlöje smög sig kring gubbens mun; men det var troligen ett misstag.

Emilia var i högsta grad nedstämd. Så klart hade ännu aldrig hennes öde visat sig för henne. Nu först kände hon

sig riktigt nedtryckt och olycklig. Hon fann nu att hon verkligen utgjorde en stötesten för sin styf-mor, att hon aldrig kunde vinna försoning, då hennes närvaro sårade ett egoistiskt hjerta på dess ömmaste punkt. Och hvart skulle hon fly, fattig, hjelplös, på sätt och vis sin styfmors lifegen, ett stackars barn, som lefde på nåder och som måste betala det tryckande beskyddet genom att tåligt fördraga, att man föraktade hennes föräldrar och stälde deras dygd fram som ett fel. Har någon känt hvad det vill säga att ligga moraliskt bunden inför en fiende, som med kallt hån sliter sönder, sammanpressar och krossar hvarje känslosträng? Den vet också hvad Emilia måste känna, då hon säg sin aning upphöjd till visshet.

Ännu en olycka förenade sig med den gifna och Altartajlan. 4detta var Berndtsons uppmärksamhet, hans ömma deltagande för henne.

Hvarje gång hon märkte att han såg på henne, kände hon huru fasan stack allt djupare in i själen och aggade med sina hullingar.

Berndtson var tankspridd: men patronessan skämtade deröfver med en ledighet och ett behag, som isade Emilia.

Om vi se en orm slingra sig fram emot oss, gå vi undan, vi fly, men vi stelna ej af fasa; men om vi se honom smyga fram sitt platta hufvud ur kalken af en snöhvit lilja, då rysa vi för försåtet, som lurar under oskuldens drägt.

Emilia kunde likväl ej riktigt redogöra för sig anledningen till sin styfmors uppförande. Var hon väl kär i den unga mannen? Ville hon kanske fånga honom och kasta honom för sina fötter för att sedan som en riktig kokett krossa honom med liknöjdhet och förakt? Nej, det var ej gerna möjligt, liksom det väl ej kunde vara hennes vilja att skänka honom sin hand och bli en fru Berndtson i stället att bibehålla sitt förra namn. Dertill ägde hon ej hjerta nog. Huru hon än bråkade sin hjerna, stod förhållandet lika oklart ändå.

Hon visste icke stackars flicka, att det finnes en upphöjning på hufvudet, hvilken frenologerna senare kallat ”bifallssinne”. Den der knölen, må ni tro, är ett märkvärdigt ting; ty den är just den, som gör att menniskan sträfvar efter bifall. Sitter den i hufvudet på en karl, gör den honom till en stor eller — en narraktig man, allt efter som det organet motväges eller icke motväges af andra. Sitter han under en qvinnas gyllne lockar, så gör han henne antingen till en god maka och mor, som blott önskar bifall af de sina och sitt eget hjerta eller — till en kokett, som vill ha bifall af alla. Allt lif beror på krafter, som söka upphäfva hvarandra. Det är denna kamp, som utgör sjelfva lifsmomentet. ' Hvilan, fredslutet kalla vi död. Derför är också alltid den ena kraftens öfvervägande öfver alla de öfrige ett steg till denna hvila och närmar sig dödstillståndet — är sjukdom.

Med de moraliska krafterna är det på samma sätt.Om de ej motväga hvarandra; om ej alla karakterens faktorer hafva samma styrka, uppstår en missrigtning. Man blir andligen sjuk och fortgår på banan, till dess man blir död i andlig mening. Man kan således finna, att bifallsorganet blir en farlig persedel, om det ej mot-väges af ett varmt och känsligt hjerta, och det var just detta som patronessan både ägde och icke ägde.

Den der organen var nämligen mycket stark och i beständig verksamhet, hvaremot hjertats känslor blott stundtals förrådde kraft, der fans kärlek, men blott ögonblickets, der fans ömhet, men blott en förbigående; med ett ord, det var som 0111 bifallssinnet dragit hela karakterslasset och som om den qvinliga känslan gått bredvid spändt vid fimmerstången och blott då skrämsel kom på, ryckte till i tygena.

Om Emilia vetat detta, som för oss nu är en tydlig sak, hade hon lätt kunnat förklara sin styfmors uppförande. Hon hade då sett, att patronessan icke älskade den unge målaren, fastän hon tyckte om honom; men att hon eftersträfvade hans bifall, liksom hon försökte draga sjelfve kammarjunkarens uppmärksamhet från alla andra och på sig ensam. Hon var likväl så pass mycket mera i spänning för Berndtsons skull, som osäkerheten 0111 hans tycke gjorde nödvändig. Kammarjunkaren deremot kunde hon utantill, som en gosse sin tabula multiplicationis. Patronessan var således oskyldig; ty det är fasligt hvad organen göra oss för spratt, om nämligen vi icke äga tro, icke kärlek och förtröstan på någon annan än oss sjelfve, men allt detta beror ej af organen, utan springer upp ur hela den andliga gestalt vi fått genom våra anlag och vår uppfostran.

Patronessan led verkligen af sårad sjelfkänsla, så snart hon ej såg hvarje manlig varelse för sina fötter; men hon

led dubbelt, då en sådan engång fallit ner för hennes fot, men reste sig och vände sig till en annan, innan hon sjelf hunnit gifva honom afsked. Hon var med ett ord en utbildad kokett, som dugde hvarken som maka eller mor och som beständigt sjelfplå-gade sig för att plåga andra.

Emilia hade på några år vuxit upp och blifvit en skön flicka; det var endast hennes marmorfärg, somgjorde att hon ej alldeles öfverglänste sin vackra styf-mor; men ej nog dermed, hon hade nu, sedan den unge målaren kommit i huset, då och då rodnat. — Det fans då således rödt, lefvande blod i hennes ådror och den skulle kanske snart springa fram i rosor på kinderna. Uppträdet då lill-Stina gråtande föll i Emilias famn, derföre att hon tyckte sig finna en likhet mellan henne och Stefanus; det onekligt sköna i Emilias ställning och blick vid detta tillfälle och den unge målarens plötsliga förändring, hans deltagande för Emilia just i ett ögonblick, som patronessan beslutat skulle bli det afgörande; allt detta sårade djupt hennes fåfänga.

En kokett qvinna beräknar sin terräng alldeles som Napoleon, då han pekade på kartan öfver Italien och sade om Melas: ”Der skall jag slå honom.”

”Då vi betrakta och bedöma taflan”, tänkte patronessan, ”då skall jag slå honom.”

Men bataljen förlorades totalt. Alla de beräknade blickarne, smålöjena, ömheten och känslofullheten mot den lilla torparflickan, allt var förspild möda; ty den unge, sköne fienden gjorde en frontförändring. Då framstod Emilia som en hans allierad och som hon var en patronessans lydmakt, kände hennes vrede inga gränser; hon gick fram med eld och svärd i hennes unga hjerta, ref sönder hennes heligaste kärlek och hånade hennes bästa känslor.

Emellertid fortfor hennes vänlighet mot den unge målaren, hvars undervisning för Emilia hon likväl så pass hindrat, att den nästan ej omtalats, hon sökte genom list att segra i sjelfva undergångens timma.

Men Berndtsons arbete var slut och han måste

resa.

Det var en mulen och snödimmig februariqväll; dagen näst före den hans resa var bestämd. Patronessan satt, som vanligt, i sin salong i kammarjun-karens sällskap; Emilia fans ej der och Berndtson kunde ej få veta hvar hon fans. Patronessan var glädje och skämt och roade sig med att visa sitt goda hufvud genom att narra kammarjunkaren till långa, vida och breda diskussioner in i historien, i så måtto som den hänger ihop med heraldiken. Den unge målarenmärkte tydligt, att detta var ett slags afskedsspekta-kel, som uppfördes till hans nöje; men han älskade ej detta slags nöje, som ingen gör, hvilken sätter värde på det goda, som finnes hos hvarje menniska. Berndtson hade kommit att bära aktning för kammarjunkaren, oaktadt alla dennes besynnerligheter, hans narraktiga studier och hans lilla, roliga fåfänga. Det var en slags medkänsla den unge målaren delade med den gamle kammarjunkaren, och derför höll han af honom.

Berndtson förebar att han måste packa och aflägsnade sig från sällskapet. När han kom upp på sitt rum, gick han några hastiga steg öfver golfvet; men stannade plötsligen.

”Hvad skall hon tänka? — Hvad skall jag säga?” sade han vid sig sjelf. ”ÄIskar jag henne då? Nej — jo, jag håller mer af henne än någon annan qvinna

— kanske syster Johanna; men nej, det är helt annat.”

Hans bemödande att reda, hvad han kände, var emellertid icke möjligt. Visst föresväfvade honom bilden af den helige Stefanus, af Emilia, af honom sjelf, att någonting djefvulskt hånskrattade bakom taflan. Han drömde om en ond ande med purpurkinder och sköna, småleende ögon, som lockade honom i ett eldgap och sade: ”Det är vår brudsäng, se huru lågorna bölja fram och åter, mjuka att ligga uti”; men ingen tanke blef redig. Han blott fann, att det var sista qvällen, att. något måste ske. Ändtligen tog han ett raskt parti och smög sig sakta till fröken Emilias kammare. När han trädde in, kastade hon hastigt undan ett papper och steg upp. Hon darrade märkbart, den arma flickan, och stödde sig mot bordet för att ej förråda sig.

Ynglingen stod en stund tyst; han visste verkligen i detta ögonblick icke hvad han hade i Emilias kammare att göra och ännu mindre hvad han borde säga.

Ändtligen, för att säga något, började han: ”Fröken är sjuk, har jag hört.”

”Jag? Nej, visst inte —jag är alldeles frisk”, blef det förlägna svaret.

”Nej, fröken, ni är ej frisk”, började målaren medmera raskhet. "Ni är en martyr, en helig martyr, jag ser det nu, jag vet det, jag känner det här”, till-lade han och lade handen på hjertat.

Emilia teg; men de bleka kinderna fingo i hast en ren, ljus rodnad.

”Ja, fröken, så är det”, fortsatte Berndtson och hemtade djupt efter andan, ”om ni — om ni behöfver en vän, en — förlåt mig, fröken, om jag talar enfaldigt — om ni behöfver ett stöd, så — —”

Med äkta qvinlighet visste Emilia hvad den unge mannen ville säga, och lika rent och qvinligt sökte hon hindra honom att tala ut. När han afbröt sig sjelf, smålog hon blott och gick bort till den lilla bokhyllan, tog ner biblen, som stod der, och sade: ”Jo, jag har ju både en vän och ett stöd, herr Berndtson och” — tilläde hon efter några sekunders tvekan med nedslagna ögon — ”dessutom min mor.”

Berndtson trädde ett steg närmare. ”Se upp, fröken Emilia”, yttrade han högtidligt, ”och säg om dessa ord: ”och dessutom min mor.”

Emilias darrning återkom, men hon såg ej upp. Blott bröstet, som svallade, och blekheten, som åter bredde sig öfver hennes drag, visade hvad hon kände.

”Ni vågar icke se mig i ögat och säga, att er mor är ett stöd för er. Ni har bibeln — stöd er vid den. Kanske, fröken Emilia, han är den ende oegennyttige af de få ni äger — mig sjelf inberäknad.”

Emilia såg upp på den talande, med en blick full af tacksamhet, kanske något mera.

”Ni blir ond på mig, Emilia”, sade ynglingen; ty det ligger i mannens instinkt att påstå motsatsen af hvad han ser i den älskades ögon, ända till dess hon vill tala, sedan förstår han äfven ögonspråket; men förut kan han aldrig vara djerf nog att begripa det.

— ”Ni blir ond på mig, Emilia”, sade han derföre.

”Jag? — Nej!” hviskade flickan och skakade på hufvudet. ”Ni menar väl med mig, herr Berndtson.”

”Ja, det skall Gud veta, goda härliga Emilia”, inföll han med värma och fattade hennes hand; men hon drog den sakta tillbaka och sade: ”Hjertligt tack för det, herr Berndtson.” Den unge mannen fann. atthan gått för nära sensitivan; hon drog tillsammans sina* nervrika blad.

”Jag reser i morgon bittida, fröken Emilia”, återtog han. ”Jag ville taga afsked af er, se er ännu en gång — kanske för sista gången.”

*För sista gången, herr Berndtson”, sade hon med en mild dragning på munnen, ”och ni har ju sjelf målat, huru Stefanus såg himmelen öppen — vi råkas nog alla till slut.”

”Ja, fröken, vi råkas till slut7’, sade han, ”men det är ej i detta lifvet.”

"Tror ni ej det?” frågade Emilia. ”Tror ni då att detta lifvet är något annat än en början blott? Men”, afbröt hon sig hastigt, ”vi gå nu in i lärda ämnen, det var ej min mening. Farväl, herr Berndtson! Jag kommer ihåg er på altartaflan, der ni målat lilla Stina som en liten engel i skyn; den engeln skall bedja för er och — och oss alla.”

”Farväl, fröken Emilia, farväl”, sade ynglingen och räckte ut sin hand, utan att fatta hennes. Då lade Emilia sin hand i hans och såg honom så godt och gladt in i ögat.

”Farväl, Berndtson, farväl! Tänk också på mig, när ni sitter och skapar. — Tänk då på att ni har en vän mera här i verlden, än ni ägde förut! — Se så, gå nu!” tilläde hon och drog sin hand tillbaka. "Vi böra ej fördröja afskedet; det gör oss ondt bägge två; gå! gå!”

Men ynglingen gick icke utan stod qvar, som om han blifvit fasttrollad. Flickan gick till fönstret och såg öfver jalusierna ut i den mörka qvällen.

Det var en stunds tystnad. Den lilla bordstudsa-rens pickning hördes tydligt och ensamt i rummet.

Berndtson ansåg sin mission slutad, men han kunde ej gå derifrån, knappt komma från stället. Ändtligen gjorde han våld på sig sjelf och gick mot dörren; men vände genast om och stod bredvid Emilia: ”Ännu en gång farväl, Emilia!” sade han sakta med en af känslor darrande röst, ”farväl!”

”Gå! blott gå!” sade Emilia, ännu alltid vänd mot fönstret; men rösten var bruten och osäker.

Som fattad af en plötslig tanke, en instinktkänsla.lik den vi känna då vi rädda oss ur en lifsfara, grep ynglingen flickans hand och vände henne mot ljuset; ett par stora klara tårar stodo i hennes ögon.

”Tack, Emilia”, sade den unge målaren och släppte hennes hand. ”Evig tack, nu vet jag hvad jag skulle veta.” Efter dessa ord störtade han ur rummet och inträdde snart i sin kammare, der ljuset brunnit med lång veke. Först här sansade han sig något.

I detta ögonblick, huru skön var ej ynglingen. Blicken strålade som om han varit en förklarad, en salig ande. Den sköna höga pannan fårades ej af en enda rynka. Den friska munnen log. ”Och hon älskar dig. Ack! ack! Det skall glädja Johanna”, tilläde han, ty ännu aldrig hade han haft eller kunnat ha en lycka ensam.

Detta exalterade tillstånd varade dock ej så länge. Han höll just på att i tankarne bygga sig ett hem. Han såg de trefliga rummen med taflor på alla väggar och Emilia svävfande derinne skönast ibland allt skönt der fans, då den tanken föll honom in, att byggandet af ett hem kostar penningar. Penningen har samma verkan som kölden. Den sammandrar den högtflygande, den lätta, gasformiga glädjen antingen till en praktisk belåtenhet, som, lik vattnet, intränger öfver allt, eller till en stelfrusen egoism, som sprider en polarvinter omkring sig.

”Jag är fattig och hon är fattig”, sade han vid sig sjelf, ”men jag kan arbeta och hon kan arbeta.” Det var en tröst, men han fann den snart alltför svag. ”Jag kan och bör ej begära att hon skall dela brist och nöd med mig, den späda himmelska engeln. Nej

— nej, deraf blir intet.”

För att skingra sina tankar återvände han till salongen.

”Ni har hållit länge på med er inpackning”, sade patronessan mildt förebrående. ”Ni får förlåta min egennyttiga beräkning att ni i afton skulle tillhöra oss. Lilla Emilia är sjuklig, stackars barn, så att hon ej kan vara nere; men jag hoppas det bästa. Hon blir väl frisk igen, stackars mitt barn.”

”Ni är en öm och god mor, ett exempel förmödrar”, inföll kammarjunkaren. ”Ni är miidheten sjelf.”

”Åh nej, säg ej så”, svarade patronessan. ”Ni må tro att jag icke är så vek och öm som jag ser ut, eller hvad tror ni, herr Berndtson?”

Målaren blott bugade sig, men svarade ej ett ord. ”Ni tiger och samtycker, herr Berndtson”, yttrade patronessan med ett smålöje, som icke stod i harmoni med ögonens uttryck af harm. ”Ni håller med mig eller huru? Jag är också”, tilläde hon skrattande, ”en verklig afgrundsande, full af häftighet och intrig; jag är farlig jag — det vet Emilia bäst.”

Det är ibland sådana menniskors vällust att bekänna kort, att vidröra sin själs ömmaste punkter, liksom det ofta är nästan omöjligt att hindra en sårad menniska att beständigt röra vid skadan, huru ondt det än gör. Det var just denna sjelfplågningslust som kom patronessan att säga saker, dem hon långt ifrån ville att någon skulle tro.

”Ni beskrifver er som en motsats till er sjelf, min nåd!” sade kammarjunkaren.

”Ni talar som en bok”, inföll målaren tvärt, ty han vredgades på denna fräckhet.

”Ödmjukaste tjenarinna”, sade patronessan och skrattade; ”herr Berndtson har, sedan den helige Stefan blef färdig, blifvit en annan menniska. Huruvida ni vunnit eller förlorat derpå, må den helige Stefan eller den der lilla

torparengeln, ni satt i skyn, bedöma; men låtom oss ej mera raljera”, tilläde hon, då hon fann att hennes nervsystem höll på att komma ur jemnvigten. ”Allvarsamt taladt, det är en ledsam qväll. Vi hafva varit så länge tillsamman, att jag vant mig vid att anse herr Berndtson som en af våra. Jag finner nu att det ej är så, ty han skall lemna oss; men jag hoppas att i Stockholm träffa er åter, gladare än ni nu är och äfven jag gladare än nu, den sista qvällen.”

Der låg något i patronessans sätt att framföra dessa ord, som ovilkorligen kom hvilken som helst att bortkasta alla misstankar. Hon lade så mycken hjertlighet i hvarje ord, att det skulle vara en mera erfaren menniska än Berndtson att ej tro henne.”Ja”, sade han derföre öppet och oförbehållsamt, ”det är en ledsam qväll, ty det är afskedets. Jag

skall aldrig glömma den tid jag vistats på Malma

bruk.”

”Det var beskedligt”, sade patronessan och nickade vänligt och med en tacksam blick. ”Ni glömmer

oss icke så snart — men om ni gör det, så ålägger

jag kammarjunkaren att åter väcka minnet — men nu till annat: hvilka nöjen skall ni ha i vinter? Hvad ämnar ni att förströ er med? — Vi som bo på landet njuta af hvad vi se att andra njuta; ni får höra musik, gå på spektaklen. Ni får se de kunglige fara ut — ack! — och se vaktparaden; den roar mig som ett barn. Nå, herr Berndtson?”

”Gud vet om jag just går ut för att få roligt; det enda är att jag målar, målar hela dagen och sedan —”

"Sedan går ni ut och träffar vänner”, inföll patronessan.

”Ja. den enda jag har, min syster Johanna — hon bor inte så synnerligen väl, men alltid är hon glad och fryntlig, så litet hon än kan förtjena att lefva af; man blir inte rik just. då man sitter och syr för betalning.”

”Ni älskar mycket er syster, herr Berndtson; men att lefva af sömnad, stackars flicka!”

”Ja, jag höll på att säga detsamma”, yttrade ynglingen, som kommit in på ett älskningsämne och derföre rent af glömde både sina misstankar och sin ställning; ”men då jag kommer ihåg hennes glada ansigte, kan jag ej tänka det, fastän jag måste säga det.”

”Och ni håller mycket af er syster?” frågade patronessan och betraktade ynglingen med detta ömma deltagande, som hon hade i sin makt och som på en gång ingaf honom den tanken, att han borde omtala sin syster för att möjligen gagna henne.

Berndtsons ögon glänste af barnslig fröjd. ”Ja, det gör jag. Gudskelof att jag har en syster, som håller af mig och som förtjenar min tillgifvenhet. — Ack! hennes nåd kan föreställa sig, huru hon blir glad, när jag kommer; då är hon så beskäftig och kokarkaffe i sin kakelugn, och så sätter hon fram det lilla rankiga runda bordet, breder en liten nubbig servett derpå och så dricka vi. Är jag mulen, så behöfs det inte mer för att lätta min själ, än att hon stryker mig öfver pannan med sina små mjuka fingrar och ser mig in i ögonen och skrattar som ett barn; då blir jag genast lätt om hjertat."

"Och ni understödja hvarandra?” frågade patronessan med deltagande.

”Ja, ungefär lika; när jag fått penningar för en tafla, hvilka inte precis alla gå åt för att betala skuld, så går jag till henne och sätter mig helt lugnt i hennes lilla soffa, plötsligen drar jag upp den tjocka plånboken och visar så der i förbigående en streckad transportsedel eller så kallad ”målare” — och hon säger: ”Kors hvad du är rik, Alfred — åh, se en så stor sedel!” Då deponerar jag myntet hos henne; men det står tyvärr inte länge inne.”

”Det der är vackert”, yttrade patronessan, ”och sedan, herr Berndtson?”

”Jo”, fortsatte han med denna vanliga öppen-hjertighet, som tillhör en varm känslig yngling; ”en gång och för icke så längesedan hade jag inga penningar, jag var tvärtom skyldig och hade ingen råd för betalningen; då pinade Johanna ut min hemlighet och dagen derpå, när jag kom, modstulen i hågen, dit, var hon glad som ett

vinterny och drog med ett triumferande löje ut sin spegellåda, en transportsedel glänste fram.- ”Hvad är det?” frågade jag. ”Det är ju mycket penningar?"

”Jo. jag vill ödmjukast tro”, sade Johanna med en komisk stolthet. ”Man har något penningar, när man behöfver. Kanske min herr bror vill låna?”

I första ögonblicket gick jag in derpå och mottog penningarne; men i det nästa — ja, hennes nåd

— det var en känsla sådan, att jag ej ville för mitt lif känna den omigen — jag tänkte: hur har hon fått så mycket penningar? — Är det väl möjligt att Johanna, min egen syster Johanna? — — Jag kunde ej tiga. Jag kramade samman sedlen, liksom jag velat tillintetgöra lasten med belöningen derför. ”Flicka! hur har du fått den sedlen?” frågade jag utom mig."Herre Gud! Alfred, jag har förtjent honom”, sade hon förskräckt för mitt vilda utseende.

”Det är omöjligt; du ljuger Johanna”, återtog jag. ”Det är blodspenningar — är det icke? Af hvem har du fått dem ? Arma flicka! — Och jag skulle låna dem ? Nej. hellre dö.”

Johanna var förskräckt; men kunde ej ändå låta bli att skratta. ”Ja, så dö då, käre Alfred. Jag kan inte hjelpa det — men penningarne skcill du behålla.”

”Och du kan skratta", sade jag med häftighet. ”Är du då förhärdad? Säg, säg Johanna, hvar har du fått penningarne?”

”Jo”, sade hon med ett illparigt leende och knäppte med de små fingrarne på bordet, liksom hon skulle säga något högst vigtigt, ”jo, ser du, Alfred, det var några herrar som gaf mig sedlen.”

"Johanna, Johanna!” var det enda jag kunde säga.

”Jo visst, det var några herrar, och de lemnade mig sedlen.”

”Och du? Har du då gifvit en pantförskrifning åt förderfvet?” frågade jag mörk.

”Jo visst, en hel hop, så att det knappt fick rum på lappen”, sade hon och räckte fram ett papper. ”Der kan du då se, huru jag fått penningar.”

Det var en assistanssedel. Hon hade pantsatt alla sina små dyrbarheter, till och med ett guldhjerta, det enda minnet hon eger af vår mor; hennes vinterkappa, hennes utanskor, gardinerna från fönstret, allt rörligt utom hennes hvardagskläder och de få möblerna voro på assistansen.

”Förlåt, Johanna, förlåt mig!” sade jag och föll henne om halsen, ”förlåt mig!” Då tryckte hon sig hårdt intill mig och började gråta häftigt. ”Var inte ledsen, jag skall aldrig misstänka dig mera”, sade jag för att trösta henne, ”var inte ledsen.”

”Ånej, Alfred,” afbröt hon mig häftigt, ”jag är inte ledsen, men jag är ond", och så fortfor hon att gråta.

"Nå, förlåt mig, Johanna!” bad jag.”Dig har jag intet att förlåta”, snyftade hon. ”Det är på mig sjelf jag är ond. Vet du”, fortfor hon, ”i dag, då jag gick upp i assistansen med mitt pick och pack, var jag så glad, så glad, och tänkte: ack! ack! hvad det skall bli roligt att se hans förvåning och lemna honom penningarne, ack! ack! hvad det blir roligt. Ser du, jag var dum, som fröjdade mig som ett barn. jag är intet något barn mera, Alfred! det förargar mig; ja, jag är riktigt ond öfver att jag är nitton år.”

”Kära, lilla Johanna, det rår du inte för”, tröstade jag; men det verkade intet, utan tårarne qvälde, mot hennes vilja, fram ur ögonvrårna.

”Se så, nu är det också en förargelse”, sade hon och skrattade midt igenom tårarne. ”Nu skall jag sitta här och gråta mig rödögd för det der; hvad gör det mig hvad du tänker. Hvad gör det mig att jag hoppades en fröjd och fick en förargelse — det gör alls inte, nej, alls ingenting ; jag gråter bara för det faller sig så.”

”Men lugna dig, Johanna.”

”Käre Alfred, låt mig vara i fred och behåll du penningarne”, sade hon, ”men det skall du göra.” ”Gerna, gerna,

lilla goda Johanna.”

”Ja si, så der lefva vi, mitt herrskap”, slutade Berndtson sin berättelse.

”Det är ett skönt lif att älska så och bli så älskad tillbaka”, yttrade patronessan med sann känsla, ty den innerliga målningen hade verkligen rört henne, emedan hon liksom alla kände en törst efter kärlek. ”Hvad säger ni, herr kammarjunkare ?”

”Ja”, sade kammarjunkaren utan att se upp, ”det är rätt charmant — rätt tendert”, tilläde han och tryckte med fingret i ögonvrån; det var nära på att han också gråtit den gode gubben.

”Det var ju en tid, då ni också hade en syster”, sade friherrinnan. ”Det är klart att ni älskade henne lika högt, fastän en lyckligare belägenhet gjorde dylika scener omöjliga.”

”Lycka?” inföll kammarjunkaren och afbröt sig sjelf med ett hest skratt. ”Åja, jag höll af” — han steg upp och gick, mot sin vana, några hastiga slagöfver golfvet; ändtligen stannade han och sade: ”ja, jag hade en syster — ha ha ha, det är rätt intressant att ha en syster; men låt oss nu tala om annat; herr Berndtson träffar snart sin syster — och önskar att träffa henne, är det icke så?”

”Jo, herr kammarjunkare, det skall Gud veta”, sade målaren.

”Herrn är lycklig herrn”, yttrade kammarjunkaren med ett sorgligt leende. ”Herrn är lycklig, herrn, som kan älska sin syster.”

Andra morgonen reste Berndtson, utan att ha fått se Emilia, som af patronessan uppgafs vara sjuk. (En tydlig osanning.)

Det harmade den resande att han qvällen förut varit så uppriktig. Han hade låtit patronessan deltagande locka sig in på sin älsklingstanke. Han hade ej tänkt på, inför hvem han talade; ett fel, som måste vidkännas af de fleste, som med sann värma omfatta en sak eller med innerlig vänskap en person.

”Den som vill dansa får alltid spelman”, yttrade han vid sig sjelf, ”det ordspråket sannas. Hvarför skulle jag nämna min syster för den der patronessan och lille kammarjunkaren? Jag oskärade hennes namn, när jag omtalade att jag hade misstänkt hennes åtkomst af några riksdaler — det var en dumhet och skulle ha varit en dålighet, om jag ej låtit min kärlek för Johanna missleda mig.”

Så resonnerade den unge målaren, under det patronessan och kammarjunkaren bedömde honom.

”Det är ett naturens barn, den der Berndtson”, sade patronessan med en min midt emellan förakt och välvilja; ty salongsmenniskor förakta ingenting högre-än om en smula natur röjer sig.

Det är troligt att en afstubbad och i krukform tillklippt gran lika djupt skulle förakta den härliga samslägtingen, hvilken skjuter upp som en lans i skogen, om träden kommo på det orådet att vilja agera förnuftiga varelser.

”En rätt hygglig ung man”, sade kammarjunkaren.”Han är emellertid något mera romanesk, än som går an för en menniska i vårt tidehvarf”, anmärkte patronessan, ”men det ger sig väl med tiden, det är alltid en period, då man ser lifvet i ett magiskt förtjusande skimmer, då man tror hela menskligheten om godt — det är en älskvärd förvillelse.”

”Ja älskvärd, om den ens är någon”, sade kammarjunkaren, ”men det har min nåd rätt i, att man ej finner, hvad man i sin ungdom drömde om.”

”Nej, visst inte, man blir beständigt bedragen af menniskorna”, suckade patronessan.

”1 det fallet tror jag dock, att min goda nåd icke just gjort några erfarenheter.”

”Hvem har ej det? — det är en regel, bäste kammarjunkare); man bedrages icke allenast af främmande, utan just de, som äro närmast vårt hjerta, såra oss djupast, sticka in gifttaggen, så att det evigt svider.”

”En sådan otacksamhet är farlig”, sade kammarjunkaren, ”men ni, min goda nåd, har ej känt den så djupt som

många andra, — ja, andra”, tilläde han och drog en djup suck, ”hafva pröfvat den mer än ni.”

”Säg intet så, min bäste”, invände patronessan, ”lifvet är en hård skola.”

Så fortsattes samtalet med en oupphörlig jämmer öfver tidens onska och öfver verldens otacksamhet, en klagan som vanligen föres af dem, som aldrig gjort sig mödan att förtjena någon menniskas tacksamhet eller på ett sådant sätt, att det varit tydligt att man fordrade tacksamhet.

Emilia var, sanningen att säga, i civil arrest; hennes styfmor hade, på grund af sina skäl, en gång för alla uteslutit henne från sällskapen. Hon fick ej vara med, hette det, för hon sjelf fann sitt uppförande sådant att hon kunde och borde vara med bland menniskor, lika känsliga för sedernas renhet som för sin heder.

Först sedan kammarjunkaren aflägsnat sig för att roa sig med sina forskningar öfver geneaologier och ättelängder, fick Emilia bud att inställa sig. Hon kom; men patronessan rynkade genast ögonbrynen,ty fröken hade ett mot all förmodan glädtigt utseende. Denna omständighet förstörde en del af patronessans operationsplan eller att, till följe af frökens nedtryckta sinne, kunna pika henne och genom satirens nålsting pina sin uppväxande, snart alltför mäktiga rival. Emilias glada, nästan drömmande blick förstörde denna plan; man kunde omöjligen säga, att hon sörjde öfver den unge målarens bortresa.

Med oemotståndlig vänlighet nalkades hon sin mor och kysste hennes hand. Der låg en smula samvetsförebråelse i denna vänlighet: ty Emilia döljde nu för första gången en hemlighet i sitt veka hjerta och hon förebrådde sig att hon gjorde det, fastän den hemliga rösten, som tillika med samvetet hviskade derinne, beständigt upprepade: ”Du har dock en, som älskar dig här i verlden.”

”Du ser rätt lycklig ut, kära Emilia”, yttrade modren, mera i form af en simpel anmärkning än som en moderlig observation.

”Ja, mamma, jag känner mig ej heller så olyck-

lig.”

”Såå — den helige Stefanus ser således himmelen öppen för sig”, invände patronessan med ett försmädligt löje. — Nå ja, man kan inte annat än respektera den kristliga resignationen, helst då vår målare tagit sin kosa upp till sin symamsell i Stockholm.”

Patronessan fixerade med en half blick Emilia, på hvars kinder vid ordet ”symamsell” en rodnad spridde sig. Det stack i hjertat; hon visste ej hvarför.

”Det var rätt trefligt, under det att han var här, den unge mannen; äfven jag satte värde på hans öppenhet — han målar bra — eller hur? Emilia.”

”Jo — ganska bra.”

”Det är mig en fägnad att se ditt lugn och din stilla fröjd vid hans afresa. Jag kunde ej annat än häromdagen gifva dig några råd. — Min kärlek för ett barn, som jag mottagit för att värma vid mitt hjerta, förledde mig att vara sträng, kanske för sträng; du förlåter mig det, Emilia ?”

Denna ton var så ovanlig att Emilia, som djupt kände, hur den hemlighet hon döljde för sin mor, detder samtalet, tyngde på själen, skyndade fram ångerfull och rörd, kastade sig i sin mors armar och sade: ”Säg ej så, mamma; jag är grymt felaktig, förlåt mig, mamma.” Och då hon såg upp, stodo ett par stora klara tårar i de oskyldiga ögonen.

”Gerna, gerna, goda Emilia”, sade patronessan mildt och vänligt, ”men jag misstog mig om din känsla för den unga mannen. Jag, som känner verlden, tog scenen på taflan för en komedi — men lyckligtvis är det inte så; det orena kommer ej vid dig, mitt barn. Ser du, Berndtson är en vanlig karl, blott något lifligare och snillrikare än mängden, men desto farligare. Du såras ej deraf, men på hela hans sätt att tala och på hans min märkte jag att han dref gäck med din känsla och hånade din heliga enfald. Gudi lof han är rest till sin mamsell — han beskref henne med passionens glöd för oss i går afton. Han kunde ej dölja sig. Du är klok, lilla Emilia, som med glädje ser

honom lemna oss.”

*

Syskonen.

”Jag tycker just han skall bli litet flat, då han kommer och får veta den stora nyheten. Tackar ödmjukast, äkta dukatguld skall han si. Jo, det skall du tro, nej, min herr bror, den hemligheten behåller jag för mig sjelf, fastän du skulle fara med att vara giftoman.”

Det var en ung flicka, smärt och dock fyllig i sina former, som satt vid ett sybord och arbetade, som för sig sjelf yttrade dessa ord. Hennes ansigte var ej reguliert, långt ifrån bildlikt skönt, men det var något så hjertegodt och leende i dessa blå, något kisande ögon, så mycket helsa på dessa fina kinder och ett så skönt drag af belåtenhet kring den lilla munnen, att man måste hålla af den nätta varelsen, der hon satt i sin simpla hemväfda klädning och arbetade, der samtalet, tyngde på själen, skyndade fram ångerfull och rörd, kastade sig i sin mors armar och sade: ”Säg ej så, mamma; jag är grymt felaktig, förlåt mig, mamma.” Och då hon såg upp, stodo ett par stora klara tårar i de oskyldiga ögonen.

”Gerna, gerna, goda Emilia”, sade patronessan mildt och vänligt, ”men jag misstog mig om din känsla för den unga mannen. Jag, som känner verlden, tog scenen på taflan för en komedi — men lyckligtvis är det inte så; det orena kommer ej vid dig, mitt barn. Ser du, Berndtson är en vanlig karl, blott något lifligare och snillrikare än mängden, men desto farligare. Du såras ej deraf, men på hela hans sätt att tala och på hans min märkte jag att han dref gäck med din känsla och hånade din heliga enfald. Gudi lof han är rest till sin mamsell — han beskref henne med passionens glöd för oss i går afton. Han kunde ej dölja sig. Du är klok, lilla Emilia, som med glädje ser honom lemna oss.”

*

Syskonen.

”Jag tycker just han skall bli litet flat, då han kommer och får veta den stora nyheten. Tackar ödmjukast, äkta dukatguld skall han si. Jo, det skall du tro, nej, min herr bror, den hemligheten behåller jag för mig sjelf, fastän du skulle fara med att vara giftoman.”

Det var en ung flicka, smärt och dock fyllig i sina former, som satt vid ett sybord och arbetade, som för sig sjelf yttrade dessa ord. Hennes ansigte var ej reguliert, långt ifrån bildlikt skönt, men det var något så hjertegodt och leende i dessa blå, något kisande ögon, så mycket helsa på dessa fina kinder och ett så skönt drag af belåtenhet kring den lilla munnen, att man måste hålla af den nätta varelsen, der hon satt i sin simpla hemväfda klädning och arbetade,under det att någonting skälmaktigt spelade i hennes ansigte.

”Alfred är en stor moralpredikant och har erfarenhet”, återtog hon efter några ögonblick. ”Bevars han är så erfaren och klok han, att han misstänker alla menniskor — hu! Det måtte vara rätt tråkigt att vara erfaren och veta en hel hop, som de der välsignade karlarne alltid veta — men han skall få stå der, min kloka bror. Den saken afgjordes utan hans högvisa råd; ha ha ha, hvad han skall bli flat, då han får se ringen. Hvad är det för en ring? — ”Jo, en äkta dukatring, 24 karat.” Hvem har du fått den af?

— ”Jo, af en herre, som jag håller af.” Du måtte väl aldrig vara förlofvad? — ”Jo, si det är just saken”, skall jag säga och niga och se så innerligt försmädlig ut”. Flickan gjorde vid dessa ord en spotsk min. ”Han skall veta att jag inte fick förargelse för assistansen för intet — det skall han ha igen; men tyst, hvem är det, som klifver i trapporna, en karl, ja bestämdt en med galoscher — nä, det måtte jag säga: vågar sig Lönner hit, så blir han olycklig. Jag har sagt honom att han inte får komma till mig.”

Under denna monolog hade hon stigit upp och nalkats dörren. Det knackade.

”Hvem är der?”

”God vän, Johanna”, sade en röst.

”Alfred, Alfred! är det du?” ropade flickan, störtade fram och flög sin bror i famnen. ”Herre Gud!

hvad det har varit ledsamt efter dig. Jag har inte

haft dig och gräla på, lille, gode, välsignade, snälle min bror; åh, du är så frusen. Se så, låt mig värma dina stela fingrar”, fortfor hon brådskande och tryckte dem mellan sina små hvita händer. ”Du skall få

kaffe, ja, det är kallt ute, och du skall se, att det nog

fins litet i min ”kafferulta”, bara jag får värma upp det.” Med dessa ord skyndade hon frän honom och hade inom några minuter satt den lilla trefotade pannan på glöderna i kakelugnen. ”Men”, återtog hon brydd, ”du är väl en förnäm herre nu — hm, bara jag hade hjerta i mig att springa ned i kryddboden.”

”Hvad då, Johanna lilla?” sade målaren. ”Hvad skulle du springa efter?”• ”Jo, ser du, du är väl för god att tåla pudersoc-ker i kaffet, nu sedan du i hela tre månaderna varit i ett rikt hus och lefvat som en prins?”

”Tror du det? Nej, goda Johanna. Jag dricker hellre kaffe med pudersocker hos dig än hvad som helst för rart hos andra.”

”Nå du! Blef du inte kär i hennes nåd patronessan? — Jo, ser du, det tror jag i min enfald, för si du skref så mycket om henne och så blef det tvärt slut — hin jo, jo, jag slog spiken på hufvudet.”

”Nej, goda Johanna, du misstar dig.”

”Men något rasande är det, så mycket ser jag”, yttrade Johanna och satte händerna i sidan. ”Bekänn sanningen, se så — du ser så slagen — ha ha ha, de der karlarne skola alltid, dä de hålla af en menniska, se ut, som om de fallit ner från himmelen.”

”Du misstar dig, Johanna, det är bestämdt”, svarade Alfred, men slog ner ögonen, ty han kände på sig att han sade en osanning.

”Sitt nu inte der och gör ihop historier, Alfred. Du är bestämdt kär i hennes nåd. Den rika enkan, gods och gårdar, ja, det skulle vara något för en stackars målare.”

”Nej, Johanna, bestämdt inte”, yttrade målaren något vresigt; ”men om du vill veta allt, så tycker jag att det är synd om en flicka der i huset, om fröken Emilia.”

”Jaså, du tycker att det är synd om fröken, stackars liten; hon behöfver väl ditt beskydd mot denna verldens snaror”, tilläde hon med ett illparigt leende. ”Du skulle känna henne.”

”Ja, det skulle jag visst, fast jag inte vet ens hvad hon heter.”

”Emilia Stjernros.”

”Emilia Stjernros, jo, det låter något det; jaså, min kära bror är således illa beklämd. — Se så, nu pöser pannan; det är då alltid befängdt, nu blir der knappt en kopp qvar, allt för din kärleks skull.”

Den glada flickan lyckades likväl att få ut pannan, . innan hon hunnit mera än hosta litet grann, och snart stod det lilla runda bordet dukadt med servett, enliten bleckkorg med skorpor, en kaffekopp med halmgul glasyr och en bleckask med pudersocker.

”Se så, nu kan du dricka, blott det är klart riktigt. Åjo, det går an; se så, drick nu fröken Emilias skål.”

”Ja, du må tro, Johanna, att det är en engel till flicka”, sade Berndtson.

”Jaha, det vet jag förut; men slå det der ur hågen. — Du skulle få en rik fröken, du; ser du, jag kan vara klok, jag också.”

”Hon är lika fattig som jag.”

”Desto värre, Alfred. Fattiga fröknar äro derföre icke mindre förnäma af sig och så två fattiga ihop, af hvilka blott den ene arbetar; ty en fröken arbetar aldrig.”

”Nu är du orättvis.”

”Det måtte jag väl bäst veta, som syr allting åt fröknarna och de rika mamsellerna, hvarenda tråd; inte kunna de sy, inte.”

”Du är ett barn, Johanna. Du vet ej hvad du säger”, afbröt henne brödren med lindrigt missnöje, icke derföre att hon hade orätt, tyckte han, utan derföre att han fruktade detsamma som hon vis ä vis Emilian.

”Aja, likagodt”, återtog lilla Johanna, då hon med venstra handen räckte fram skorpkorgen och vände så på de små fingrarne att förlofningsringen blef synlig. ”Var så god och ta litet skorpor.”

Alfreds tankar voro dock på annat håll, och hans uppmärksamhet fäste sig ej vid den ovanliga prydnaden på Johannas hand.

Flickan gjorde ännu några försök att få det märkvärdiga tecknet bemärkt; men omöjligt.

”Hör på, Alfred! Är kärleken då verkligen blind?” ”Hvarför frågar du så?”

”Jo, eljest så kunde väl en förtjust herre se något, om han inte vore blind.”

”Jag? Hvad skulle jag se?” frågade Alfred förlägen och såg sig omkring.

”Ser du Riddarholmsspiran der borta?”

”Ja visst.”

”Nå, ser du Kungsholmskyrkan då?””Ja visst, men hvad är det då?” frågade målaren sin skälmska syster, som pekade med sin venstra hand.

”Nå, men ser du en karl, en liten en, som går der borta på Kungsholmsbron, ser du precis som jag pekar; se på min liand, hur jag pekar nu.”

Alfred följde hennes anvisning och fick nu ändtligen syn på ringen.

”Hvacl är det? Är du förlofvad?” frågade han hastigt.

”Nå, så ändtligen kunde min kära bror se. — Jo, det lär så vara”, sade flickan och lade armarne i kors och betraktade sin bror med ett smålöje, der kärlek, allvar och illparighet på ett förunderligt sätt funnos förenade.

”Nå, med hvem då?”

”Med en ung hygglig karl, en engel, om du så vill — fastän han inte är af adligt blod”, tilläde hon och såg skälmsk ut.

”Det är allvar således; du är förlofvad. Nå, Gud låte dig ha valt en hederlig man. Gud välsigne dig, Johanna”, sade målaren rörd och tryckte henne i sina armar.

”Tack, tack Alfred!” hviskade flickan. ”Gud välsigne dig också. Ja, det är en hederlig menniska; men”, tilläde hon och ryckte sig plötsligen ifrån honom, ”nu är du tråkig igen.”

”Jag?”

”Ja, just du, nu skulle du blifvit flat och ond och rasande du — och så tar du saken så ömt — hm, du skulle blifvit ond bara, så hade jag fått skratta åt dig.” Alfred smålog åt sin barnsliga syster. ”Nå, än då, jag vet ju inte än hvem den der fästman är; det är tids nog att bli ond.”

”Jo, min fästman är en hederlig karl och håller af mig, mycket, mycket, ja, lika mycket som du.” ”Nå, hvad är han?”

”Han är min fästman, hör du.”

”Men om jag nu inte tycker om honom”, sade målaren.

”Så är det väl jag, som egentligen bör tycka om honom.”

”Du vill således nödvändigt gräla, Johanna lilla”,skrattade målaren, ”men ser du, jag blir inte ond, om du vill bära dig aldrig så åt.”

Johanna började också skratta; ”men”, sade hon, ”jag måtte inte duga att räkna ut någonting på förhand. Då jag räknade ut, att du skulle bli glad, då blef du ond, och då jag hade funderat ut, att du skulle bli öfverraskad och ond, då blir du hvarken det ena eller det andra. — Du är, tror jag, icke en gång nyfiken att få veta hvem som är min fästman?”

”Kanske jag kan gissa det, Johanna; det är Gustat Lönner.”

Johanna blef i högsta grad öfverraskad — hon rodnade.

”Men rodna inte, Johanna”, återtog brödren. ”Det der gissade jag längesedan, ty jag märkte, att Lönner tyckte om dig och du om honom.”

”Jaså, men det måtte väl varit blott det förra, ty jag brydde mig alls inte om honom, förr än han frågade mig, — inte han, utan moster frågade mig.” ”Jaså, moster Lönner; nå väl, det är då han.” ”Ja, efter du ändå vet det; men om du gissat det förut, så hade du väl börjat att ge broderliga råd. — Du visste inte, Alfred, nej, det är bestämdt; du har ingenting att ta ifrån eller lägga till?”

”Nej, Johanna. Gud välsigne er bägge två. Gustaf Lönner är en bra karl. Fattiga ären I väl bägge, men unga och friska och flitiga — och så vet jag att du har ett säkert stöd i honom.”

”Se så, visste jag inte det. Skulle inte stödet fram nu igen — hm, ni karlar anse er alldeles oundgängliga som stöd kantänka. Utan er hjelp kan inte en stackars flicka lefva här i verlden, än mindre kan hon försvara sig eller vara hygglig — det skall alltid ett stöd till — ha ha ha. Du är bra rolig, Alfred; mitt stöd — åja, jag är lycklig jag, som får gå med två kryckor, min bror och min fästman.”

”Ja, tag det som du vill, lilla Johanna, men lycka till emellertid.”

”Vet du hvad? Lönner skall söka burskap i K.

— Det skall vara en bra stad med bara en urmakare och den är nära blind och dessutom en rik karl. Lönner säger att det är en bra stad, ty alla bönderna der-omkring nyttja ur och byta klockor, så att der alltid är att laga — och så kan Lönner göra nya. Åh du, det skall gå bra, mycket bra skall du se.”

”Det tror jag också. Nå. när afgjordes saken?” ”Jo, i dag åtta dagar sedan så sade jag ja, det var hos moster Lönner; men ser du, det är inte än eklateradt, fast jag fick ring; men den tar jag inte på mig annat än då jag är ensam. - Han är af 24 karats gull, ser du, och hela namnet inuti: ”Gustaf Lönner.” Du kan väl tro det är nymodigt och så passar han så väl. Jag sitter också ibland långa stunder och ser på honom och tänker på, huru vi skola hafva det i vårt lilla hem. Vet du, en liten byrå skall jag ha

— åja, Lönner får gerna ha sina pengar i en låda och sina vigtiga papper i en annan, men en liten näpen byrå med klaff — riktig klaff att slå ner, så att jag kan sitta och skrifva, när det så mig lyster — der-ofvanpå en spegel, som hänger mellan två svarfvade pelare och så två malmstakar och ljussaxbricka och en grann ljussax, en sådan en som det smäller uti hvar gång man klipper. Det blir i förmaket det, med en hvit och en röd gardin för fönstret i draperi och två små nätta taburetter vid ett sybord med marmorerad skifva och perlfärgade ben. Alla möblerna perlfärgade.” Den unge målaren smålog mildt åt sin systers små uträkningar. Det låg någonting så glädtigt och förtröstansfullt i hennes hela hållning, att man knappt kom ihåg, att det var planer för framtiden hon beskref, utan något verkligt.

”Se så, min käre Alfred”, sade Johanna slutligen, ”nu skall du följa med mig bort till moster Lönner; se så kom,

det är blott ett litet stycke. Jag tror nog att Gustaf kommer dit.”

De bägge syskonen gingo.

Moster Lönner bodde ej så långt derifrån i en liten kammare inne på gården i ett litet hus i Mariatrakten. Det var ett litet nätt rum, fastän fattigdomen Öfverallt lyste fram; men tillsammans med denna såg man också en sträng ordning, som gjorde att man mindre märkte,, huru arm hela möbleringen var; hvad som mest röjde förhållandet var en beqväm och väl stoppad ländstol, som stod der som en nykomling bland det öfriga gamlamöbelherrskapet; men denna ländstol var också en gåfva af Gustaf till hans gamla mor. som dubbelt gerna hvilade sig i den, derföre att hon fått den af det enda stöd hon ägde på jorden. Gumman Lönner var sina sjuttio år, men ändå en tämligen rask och glad qvinna, som lefde af en liten pension, ty hennes man hade varit vaktmästare vid tullen. Gamla fru Lönner hade varit en synnerlig vän af Berndtson och hans syster. Hon hade varit vän med deras fostermor, en fattig underofficers-hustru, hade mänga gånger gungat de bägge barnen på sitt knä och alltsedan haft ett moderligt öga på dem. Derföre brukade också både Alfred och Johanna att hos moster Lönner söka goda råd — något annat var der ej att få; men dessa voro så uppriktiga, så kloka och praktiska att de voro mer värda än penningar.

Den goda gummans egen Gustaf hade kommit i urmakarelära och var nu gesäll och — något som modren isynnerhet fägnade sig öfver nu — förlofvad med Johanna; det var en längesedan uppgjord plan, ”ingen annan än Gustaf skulle ha Johanna.”

”God afton, moster, god afton, lilla moster*, yttrade bror och syster på en gång, när de trädde in i det lilla skumma rummet, der gumman satt i sin ländstol och stickade på en strumpa.

”Kors bevara mig, se sjelfve hofmålaren!” yttrade gumman, ”och du lilla Johanna; kors! — välkomna, mycket välkomna — nå, hvad säger Alfred nu? Hm, min Gustaf och Johanna skola bli ett par. Det blir nog ett vackert par, de bägge.”

Gumman Lönner hade blott ett fel, det nämligen att vara litet nyfiken och att anse för en ära att veta allting; deraf kom också att ett samtal med gumman vanligen inskränkte sig till att passivt afhöra hvad hon hade att säga, isynnerhet då frågan var om hennes Gustaf, som hon aldrig kunde nog lofprisa och berömma.

Emellertid hade Gustaf den i gummans tanke besynnerliga åsigten att han éj tyckte 0111 att höra på detta eviga beröm och derföre passade alltid hon på att tömma sitt hjerta, då han ej var närvarande. För tusendeförsta gången fingo således de bägge syskonen höra att Gustaf både var vacker, gudfruktig och flitigsamt begåfvad med ett förstånd, för hvilket ingenting var omöjligt. Den gamla tröttnade inte att påminna om alla märkvärdiga data i sin gosses lefnad ända från den tid han så snällt satt för sig sjelf och lekte och tog så snällt in, då han hade kikhostan, ända till den tid då han blef förenad med gesällskapet och gjorde ett gesällstycke, som ingen före honom varit i stånd att göra och knappt någon kunde göra efter en gång. Sjelfva fru Ankarkrona hade sagt, att hon aldrig sett maken till gosse, och presidenten hade en gång mött Gustaf på gården och gifvit honom ett par präktiga karameller, när han var liten.

Allt det der hade Berndtson så väl som Johanna hört otaliga gånger förut, men ändå hörde de det med nöje. Johanna till och med betraktade sin bror med ett par ögon, som tycktes fråga: den som är så kär för sin mor, är väl en god son — eller hvad? Blir han icke också en god man och en god menniska?

Det är nästan en gifven regel, att den, som rätt innerligt håller af sina föräldrar, äfven är en menniska, som är kärleksfull och ren i annat. Det gifves dock en falsk kärlek äfven mot desse, ett smilande kryperi, som ej betyder mera än annat hyckleri eller ett egoistiskt upphöjande, en tillkonstlad vördnad för föräl-drarne endast i den akt och mening att glansen af deras ära skall återfalla på den, som visar dem denna vördnad.

Allt detta var dock icke förhållandet mellan fru Lönner och hennes son. De älskade hvarandra af själ och hjerta.

Gummans äreminne öfver sonen afbröts dock hastigt genom hans personliga uppträdande.

Det var en storväxt, ung man, med ett utseende, som man hvarken kunde kalla fult eller vackert; ett drag af

trygghet och lugn låg öfver hans ansigte, men hvarken sprittande glädje eller missnöje; det var en stark natur, som saknade lättrörligheten, men också flygtigheten af ett lifligare sinne.

Med ett enkelt ”god afton, mamma” helsade han sin mor och med ett ”se, är du här, Johanna?” klappade han sin fästmö på axeln, i det han förtroligt nickade åt Alfred.”Vet du”, föll gumman in utan att lemna någon rådrum att tala före henne, ”vet du. Berndtson vet allt och är mycket nöjd med att Johanna får dig.”

”Att jag får Johanna, vill väl mamma säga?” yttrade Gustaf Lönner och fattade Alfreds hand; ”tack för det, herr Alfred, eller helt simpelt tack, Alfred.” Det var något alldeles motsatt i de bägge svågrar-nes utseende och sätt att vara, att de nästan fram-stodo som fullkomliga motsatser: Alfred var liflig, något svärmisk, en entusiastisk beundrare af konsten, en menniska som lefde i fantasiens rymder, och deremot Gustaf sjelfva den ärliga, bottengoda prosan i egen person.

”Ja, Gustaf, jag är nöjd med allt. Du skall bättre stöda Johanna än jag kunnat göra.”

”Och du skall då nödvändigt vara ett stöd”, inföll Johanna småskrattande och strök sin fästman om hakan, ”men känn på, mamma, han är så skarp om hakan. — Jo, det är ett vackert stöd, det första jag får göra är att börja på hans uppfostran; mitt lilla stöd. du skall hålla dig slät om hakan, när du vill tala vid fruntimmer.”

”Det börjar, hör du Alfred”, yttrade Gustaf och skrattade på sitt lugna sätt, ”hon börjar bra, min lilla Johanna. — Ja, ja barn, du kan vara säker att jag skall vara slät som en jungfru — bröllopsdagen.”

”Ja, det får jag säga dig att i det fallet får du inte vara kinkig”, inföll modren, som i Johannas narri genast såg ett förskräckligt tvistämne för framtiden. ”Du får inte pina din man med moraler, stackars Gustaf har nog annat att göra än att raka sig beständigt

— och i det fallet är han så lik sin salig far. — Aldrig var det värdt att jag sade något om skägget; det var som att röra vid ögat — nej, aldrig var det värdt.” ”Söta moster! Jag får väl skratta åt honom litet om jag vill, moster”, sade Johanna urskuldande. ”Han är min egen fästman, och jag får väl skratta åt min egen fästman?”

”Ja, det får hon, mamma”, sade Gustaf och tog sin lilla fästmö 0111 lifvet. ”Det är bättre att vi skratta, än om vi skulle gråta åt hvarandra.””Nå, hur går det med burskapet i K.?” frågade modren.

"Ja, hur går det med det?” frågade Johanna.

”Åh, det går skräpigt nog. K. ligger under samma skrå som B. och urmakare-embetet i B. har yttrat, att K. har nog med en enda urmakare, fastän han är blind. Jag har fått veta det i dag och jag får väl lof gå in till kommerskollegium, som naturligtvis skall bättre veta om två urmakare kunna lefva i K. än den, som vill våga derpå löst. Det kunde väl inte egentligen angå hvarken den ene eller andre, om jag vill svälta ihjäl i K. stad; men nu är det så, att det angår både skrået i en annan stad och kommerskollegium i Stockholm. Om det inte går, så slår jag mig under Hallrätten.”

"Men det är ju alldeles befängdt, att man kan neka en ärlig handtverkare att arbeta”, yttrade Alfred häftigt.

”Åja, det är det visst", yttrade Gustaf helt lugn, ty det orimliga upprörde honom alldeles icke; han var en ödets man.

"Det ser således mörkt ut för oss, Gustaf”, yttrade Johanna modfäld, ty hennes lifliga lynne var lika fallet för sorg som för glädje. "Det ser således mörkt ut med alla mina planer. — Ja, det är visst och sant, något dummare än att bygga luftslott för framtiden fins inte.”

"Ånej, Johanna”, svarade hennes trankile fästman. ”Går det inte för sig i K., så lyckas det väl ändå framdeles.”

”Ja framdeles, ja, då vi äro gamla menniskorna bägge två och du inte ser, du heller och jag är tråkig och kinkig — då kommer lugnet och lyckan", sade Johanna nästan halfgråtande.

”Nå, nå, min lilla flicka, du tar allting så hårdt. Jag kan, Gudi lof, gifta mig som gesäll, om det så rasande skall vara — och då får du gå här och hushålla ihop med mamma.”

”Ja, det går ju också an”, föll Johanna in. 7,Vet moster, vi skola ha så trefligt; men speglen skall hänga på långväggen och inte midt öfver soffan och så skola vi ha röda och hvita —””Se så, nu bygger du igen”, småskrattade Berndtson. ”Knappt hinner Gustaf säga: det kunde väl gå an att du hushållade ihop med moster här, så är du genast färdig och flyttar speglen och sätter röda och hvita gardiner för fönsterna. — Om du hade fått hålla på, så hade väl du snart haft dig en byrå med klaff och malmstakar och ljussax som smäller.”

Johanna låtsade, som hon icke hört sin brors inkast, utan klappade sin fästman och sade: ”Skulle det inte bli bra det, Gustaf, hvita och röda gardiner? Det kostar inte mer det, men det passar en smula mera och ser så hjertinnerligen trefligt ut?”

”Åjo, det kan väl gå för sig”, småskrattade Gustaf.

”Åja, hvad mig angår”, sade gumman Lönner, som nu alltför länge måst vara endast åhörarinna, ”hvad mig angår, så skulle nog Johanna och jag trifvas, jag trifs med alla, jag; men si speglen hänger der han hänger och inga gardiner blir det af, ty grannarne skulle bara skratta åt mig, om de fingo se mitt fönster pråla i hvitt och rödt och lilla speglen hänga som i ett förmak; allt annat, men inte det.”

Så öfverlade man hela qvällen, tills det blef mörkt, då Alfred och Gustaf följde Johanna till porten, väntade der tills hon läst igen och ropade än ett: ”god natt, Johanna lilla.”

Lilla Johanna tände genast ljus i sin lilla vindskammare och tänkte: ”Nu ser Gustaf hit upp och tänker på sin fästmö.”

*

Skogstorpet.

Det var åter sommar; i stället för snön stod der vackert gräs omkring stugan, der kolaren bodde. De små blommorna nickade förtroligt mot hvarandra och ”kossan” gick på sluttningen och pinglade med sin bjellra; då och då gick hon närmare det lilla huset ”Se så, nu bygger du igen”, småskrattade Berndtson. ”Knappt hinner Gustaf säga: det kunde väl gå an att du hushållade ihop med moster här, så är du genast färdig och flyttar speglen och sätter röda och hvita gardiner för fönsterna. — Om du hade fått hålla på, så hade väl du snart haft dig en byrå med klaff och malmstakar och ljussax som smäller.”

Johanna låtsade, som hon icke hört sin brors inkast, utan klappade sin fästman och sade: ”Skulle det inte bli bra det, Gustaf, hvita och röda gardiner? Det kostar inte mer det, men det passar en smula mera och ser så hjertinnerligen trefligt ut?”

”Åjo, det kan väl gå för sig”, småskrattade Gustaf.

”Åja, hvad mig angår”, sade gumman Lönner, som nu alltför länge måst vara endast åhörarinna, ”hvad mig angår, så skulle nog Johanna och jag trifvas, jag trifs med alla, jag; men si speglen hänger der han hänger och inga gardiner blir det af, ty grannarne skulle bara skratta åt mig, om de fingo se mitt fönster pråla i hvitt och rödt och lilla speglen hänga som i ett förmak; allt annat, men inte det.”

Så öfverlade man hela qvällen, tills det blef mörkt, då Alfred och Gustaf följde Johanna till porten, väntade der tills hon läst igen och ropade än ett: ”god natt, Johanna lilla.”

Lilla Johanna tände genast ljus i sin lilla vindskammare och tänkte: ”Nu ser Gustaf hit upp och tänker på sin fästmö.”

*

Skogstorpet.

Det var åter sommar; i stället för snön stod der vackert gräs omkring stugan, der kolaren bodde. De små blommorna nickade förtroligt mot hvarandra och ”kossan” gick på sluttningen och pinglade med sin bjellra; då och då gick hon närmare det lilla husetoch stack fram nosen mot ett litet barn, som satt vid knuten och lekte med några barkbitar och räckte de små händerna efter sin gamla vän för att klappa henne på hufvudet; men barnet sprang ej mera. Det satt stilla på sin plats; det var den lilla Anna, engeln på altartaflan. Se pä det närmare. Hvar äro de små groparne på kinderna? Hvar är den friska rodnaden? Blickade der icke ett par djupblå, sköna, tänkande englaögon fram under de bägge ögonbrynen, skulle vi ej igenkänna den lilla älskliga flickan? Det är dock hon; men den svåra våren hade förändrat allt. Vattnet hade stigit upp genom det förruttnade golfvet i stugan, fuktigheten hade drupit af väggar och tak — nå väl, det är en vanlig sak hos den fattige; flickan hade blifvit pjunkig och sjuklig, man sökte bot hos gamle Stolten och han föreskref ältsalfva, som i häst-skoform och med nio prickar smordes in på den lilla späda kroppen; men ingenting ville hjelpa, ej en gång en hop dyra medikament, som Anders köpt hem från staden, icke all den omvårdnad och kärlek, hvarmed mormor pusslade om den lilla, ville hjelpa — och en morgon märkte hon att den lilla ryggen kröktes, den härliga byggnaden föll ihop, den lilla flickans bröst började sorla; det var klart, att det var förbi.

Nu satt hon vid den lilla kojan i en sandhög. Doktorn hade sagt att det var så bra. Han hade sagt att hon skulle vara ute — derför satt hon ute; men det var ej nu som förr. Kossan kunde gå hon, men Anna hade ingen kraft dertill. Det lilla skelettet kunde ej hålla sig uppe, men hon lekte dock med blommorna och satt och drömde om elfkungen, som tog emot alla döda blommor i sitt hof, liksom Gud sades taga upp alla små snälla barn i sin himmel.

Då och då kom mormor dit bort och gaf henne mjölk eller något som hon letat fram ur gömmorna och som kunde passa att leka med.

Anders deremot tycktes plågad af att se sitt arma barn; han satte sig väl ibland bredvid henne, men han teg för det mesta och betraktade flickan med sorgsna blickar; då smålog hon med sina bleka läppar och sökte uppmuntra honom.

”Far ser så ledsen ut, det skall far inte. Jag blirnog bra igen, bara jag får sitta i sandhögen härute, som doktorn har sagt.”

”Gud gifve det! lilla Stina”, suckade fadren.

”Åh ja, det går nog”, återtog flickan, ”och om jag inte blir bra, så — ja, mormor säger det hon — så får jag en liten gul kista med en krans af blåbärs-blad och stjerngräs på locket och så kommer jag till Gud — bara jag är snäll och beskedlig. — Ja, far! visst skall jag vara snäll och lydig, så att Gud håller af mig liksom ni far och mormor; var inte rädd för det.”

Dessa ord, så hjertgripande de än voro, sade hon med detta heliga lugn, som endast finnes i ett barns rena själ; der finnes en sådan säkerhet för utgången. Tärningen må vända sig så eller så — det värsta för oss är det bästa för ett barn, är det minst förskräckliga.

Men det verkade motsatsen hos fadren, som steg upp och gick, följd af den lillas undrande blick.

”Hvart går far?” tänkte hon vid sig sjelf och fortsatte sitt arbete.

Men far gick ej långt. Han blott gömde sig för sitt barn, kastade sig på marken och, lik en malmåder som måste spränga berget, innan den skjuter fram i dagen, bröt en tårström fram ur de insjunkna ögonen. ”För hvem skall jag sedan lefva och arbeta?” frågade han sig sjelf. ”För ingen, för ingen på jorden — då har jag ingen att lefva för —” och han kramade sig öfver bröstet liksom för att stanna hjertat. Han nästan förlorade besinningen emellanåt, så djupt grep smärtan in i själen. — ”Det är hårda tag”, sade han vid sig sjelf. ”Gud låte mig behålla förståndet.”

Gamla mormor tog deremot saken med mera besinning och mera lugn. Det ligger i qvinnans karakter denna uthållighetsförmåga, denna böjlighet, denna seghet i viljan och i känslan, som ingen mer än hon har

— olycklig hon, om hon ej hade det; dessutom var mormor* gammal. Att dö var för henne inte stort annat än hvad en flyttning var i ungdomen. Den kunde väl vara svår, när den kom; men hon hade ju ändå samma herrskap, fastän hon flyttade till en annan gård. Så enkel tänkte hon sig döden och återförnyelsen —och hvad var det då, att lilla Stina gick förut eller kom några år efter; dog hon som barn, så skulle de nog träffas igen, tänkte den barnafromma gumman.

Men lill-Stina hade också sina funderingar och allt som hon blef sämre, kom hon att tänka pä den lilla banan af hennes framfarna lefnad. Det fins ett samvete äfven hos dessa små som leka och roa sig hela dagen igenom, en aning om syndens tillvaro, fastän denna har den trånga utsträckningen mellan lydnad och olydnad: — den blir ej annat sedan? Men dessa bilder stå ej fram annat än i de tysta stunderna, då själen får tid att blicka inåt, och då Stina kom att blicka ditin, fann hon också en fläck på den snöhvita duken — och hon började att gråta bittert.

Så satt hon med hopknäpta händer och grät, då mormor kom till henne:

”Hvarför gråter du, min käre lille välsignade barnunge? Är det något du vill ha? Säg, så skall du få.”

”Nej, mormor ingenting, alls ingenting, men jag har illa gjort. Gud är visst ond pä mig, och derföre låter han mig sitta så här.”

”Kära barn, inte har du ondt gjort”, sade gumman tröstande och klappade sin lilla Stina på hufvudet. ”Gud håller af dig, lilla Stina; lita på det.”

”Nej, jag sitter och kommer ihåg, att mormor sa’ i fjol: hör du, Stina! du får aldrig hoppa öfver källan, olydiga barn straffar Gud; men mormor! en gång stod jag på ena sidan och kunde inte låta bli, utan hoppade öfver källan — hu! jag hissnade; men det var så roligt — men jag ångrade mig strax och hoppade aldrig mer än en gång. — Var det inte olydigt och styggt gjordt det, mormor?”

”Åjo, inte var det så bra, men det var ändå inte farligt.”

”Och mormor är inte ond på mig?” frågade barnet och räckte upp sin magra hand för att smeka den gamla.

”Nej, det skall Gud veta, lilla Stina. Jag är visst inte ond, och som bevis skall jag plocka blåbär åt dig; är du nöjd då?””Åja, bara nu inte Gud är ond på mig; det vore bra svårt, när jag kommer till honom — och det skall mormor se blir inte långt till, så mycket känner jag, — men”, återtog hon och smålog gladt med de matta ögonen, ”säg inte det åt far; han blir så ledsen han, stackare; det är allt synd om far.”

”Nej barn, nej barn, du blir nog frisk igen, bara du inte gråter — om Gud så vill och annars så — ”

”Ja. så blir jag en liten Guds engel som aldrig dör”, inföll lill-Stina. ”Är det inte så, mormor? — och då skall jag titta om er och trösta far, om jag kan.’1

”Ja, välkommen, lilla goda barn”, sade gumman häftigt rörd och tryckte barnet i sina armar. ”Kom då och trösta far, gamla mormor behöfver ingen tröst. Hon kommer snart efter.”

”Hur gick det med blåbären? Jag är så törstig; mormor löfvade mig ju blåbär?”

”Jo genast, barn, genast”, sade gumman och skyndade bort.

Lill-Stina satt åter stilla och lekte med sina barkstycken och strån, då gamle Stolten kom vandrande förbi stora stenen och nalkades huset; den redlige gubbens ansigte såg bistert och förargadt ut; men då han såg Stina, flög ett godmodigt leende öfver hans ansigte och han gick bort till henne.

”Hur är det med dig, lillpulla?” frågade han och strök med sin hårda spruckna hand det ljusa håret ur pannan.

”Åh dåligt, ska’ Stolten tro.”

”Mycket dåligt?”

”Åja, jag är så trött, så att jag inte kan gå, skall Stolten veta; nu får kossan gå till mig, om hon vill se till mig.”

”Stackars snälla lillpullan min.”

”Åh, det är inte så farligt; vet Stolten, när jag dör, så har mormor lofvät mig en liten gul kista; den skall Stolten göra, grann, hör Stolten, grann.”

”Ja bevars, det skall hon bli”, sade Stolten tröstande, ”men med Herrens hjelp behöfver du henne inte så snart; hvar är far din?”*

”Jo, han var här nyss; han kan inte vara långt borta.

Stolten gick och träffade Anders, som arbetade med att gärdsla kring sin täppa; men det gick långsamt och utan fart.

”Nå hå, du arbetar du, som en stackare”, ytttrade Stolten. ”Du är riktigt modstulen, Anders, — åja, din flickunge, jag förstår nog jag, och se’n skulden du har; nu har jag varit och hört mig före.”

”Jaså”, sade Anders enstafvigt.

”Bara jaså! då du vet att lagsökningen är laga kraftvunnen. — Inte kan jag begripa, hvarför du skulle kosta på så mycket för Stinas skull. — När inte min salfva hjelpte, så kunde du vara säker på, att inga doktorssaker hjelpa. — Ska’ en fattig torpare göda stadsaptekaren. som kokar ihop bara smörja och tar pengar för? Bättre hade varit att låta vår Herre råda. Han botar barnen eller tar dem till sig, allt som han vill och det sätter hvarken du eller jag eller doktorer eller aptekare peksticka för.”

”Åja, ni kan allt ha rätt.”

”Ja, visst har jag rätt. det är ingen frågan om; emellertid har du burit dig dumt åt hela denna vår och gått till på köpet och lånt pengar af kyrkovärden i Falla, den procentaren — det var klokt, det.”

”Hvad skulle jag göra? Det pressade så hårdt och så tänkte jag: ”Din flicka lefver inte länge. Hon skall åtminstone kunna säga till sin mor, då de råkas: Far skötte om mig så godt han kunde och förstod.” ”Åja, det hade hon sagt ändå”, återtog Stolten förargad, ty det var hans sätt att förarga sig, när han egentligen borde gråta; ”nu är det så, att jag har varit hos r-ckaren i Falla och bedt om anstånd; jag bad den gamle skälmen och hotade honom; men han bara grinade, så att de sneda betarne lyste i käften på honom, och sade, att han hade lagen på sin sida. — Det är skam, sa’ jag, att en rik r-ckare som I, ja, det sa’ jag rent ut, skall klå den fattige in på benen, sa’ jag.”

”Jaså, och utmätningen kommer?” frågade Anders och strök upp luggen.

”Ja, det gör den. — Bevars, kronorättaren är

Altartaflan. 6svåger åt blodsugarn i Falla och i morgon afton blir det auktion här borta i Nagabyn, och da skall skräpet säljas. Hm, det kan väl hända att jag tog skälmen för tvärt; men si, det kliade i mina näfvar, Anders, och hade det inte varit i hans eget hus, så hade jag-lossat på framtänderna på den skälmen; men hus- och hemfrid vet jag att akta.”

”Jag får således lemna det enda jag har qvar”, sade Anders med mera lugn än man kunde förmoda. ”Nå väl, så får det väl gå då — sedan min lille unge snart ingenting behöfver, så behöfver jag ingenting heller.”

”Nå ja, du är inte så gammal än”, tröstade Stolten. ”Kommer tid, kommer råd; det värsta är för gamla mormor.”

”Åh, hon får väl komma in i fattigstugan. Det är ändå alltid slutet på den fattiges sträfvan”, sade Anders. ”När komma de?”

”Jo, i morgon qväll”, sade Stolten; ”ja, jag säger, vore jag så visst kung, som jag är en gammal afskedad korpral, så skulle jag skicka alla sådana blodsugare, som han der i Falla, ut till hundturken. Bara tio riksdaler? Kan han inte låta dig arbeta af den eländiga styfvern? Nej, bevars — han har ju en gammal ko, sa’ den räfven och plirade; ja, det har han, sa’ jag, men det är också det enda lefvande kräket i hela hans ego. Jaså, sade den gamle skälmen; det kan jag inte hjelpa; som man bäddar får man sofva. Vet du, Anders, vill man plåga en bonde, så skall man ha en bonde till det; det är då sant — åja, inte är inspektoren bättre eller hennes nåd — men tyst — jaså.”

Gubben Stolt föll i funderingar. Efter en stund stod han upp och sade: ”Vi få se, hvem som skall ha sin vilje fram. — Adjö med dig, Anders; var tröst, än kan hjelpen komma” — och dermed gick han bort utan att säga ett ord. Det bar dock icke hemåt, utan öfver skog och mossar rakt till Malma bruk.

”Hm, en kan vara dum ändå ibland; hon stackarn måtte väl vilja hjelpa — ja, så är det; för si hon är ändå en engel, stackars liten. Det säger hvarendamenniska, som talar om henne. Hennes nåd, det är, så beskedlig hon ser ut, en slipad krabatska, så ”mör” i mun. att det är synd och skam åt och så hård i hjertat. Jag hade nog tänkt att tala vid henne; men si trädgårdsmästarn sa’: ”Låt bli det, Stolt; ty då kan hon tycka att de falla till besvär och då vräkas de från torpet — och jag teg.”

Det led mot qvällen; sommarsolen kastade redan ett blekrödt sken öfver landskapet, dess sista strålar glindrade mellan kronorna i allén vid Malma bruk och sken så matt på det gnistrande vattnet i vattenrännan; men Stolten marscherade trots sina år oförtrutet öfver berg och backar, alldeles som då han fordom gick mot ryssen; han gick nu också för att bekriga en fiende; men nu var den gode gubben i diplomatiska värf, var en sjelfvillig ambassadör från det lilla glömda skogstorpet, der Anna var drottningen och mormor och Anders det lilla hofvet.

Ändtligen stod han då framme i parken; men nu runno honom några svårigheter i hågen, han hade ej förr tänkt på dem. "Hm”, sade han vid sig sjelf, ”nu är det en konst att råka fröken; hm, hur skall detta gå? Det finnes nog mycket godt och beskedligt folk bland de förnäma, men si till att få tala vid dem, det är mer konst; men der sitter någon der borta i den der lilla grottan”, återtog han, sedan han sett sig omkring; ”åh. det är väl hennes nåd, kan jag tro, gräsenkan, som far och ”svansar och dansar” och håller hus och låter flickan sitta hemma, henne är jag rädd för.”

Emellertid huru rädd än gubben Stolt var, begaf han sig ut på rekognosering och smög sig, som en skicklig fältjägare egnar, fram mot stället, der han sett fruntimmersskepnaden.

Snart stod han ganska nära och igenkände fröken Emilia; hon var skönare än någonsin, den marmorlika blekheten hade försvunnit, en mild späd rodnad, sådan som den finnes på den hvita törnrosens innersta blad, skimrade på hennes kinder. Hon smålog mild som en engel och Stolten, som förut varit något förlägen att framträda med sitt ärende, kände sig lugn och frimodig; men han visade sig dock icke, ty den ungaflickans läppar rörde sig, hon sade några ord för sig sjelf:

”Den gode, gode kammarjunkaren, min hofnarr, som mamma säger — och han är god — stackars gubbe, utan glädje, utan någon vän, utan framtid, blott med sin vapensamling och sina minnen. Han har träffat honom; och det berättar han mig.”

"Jag vet dock icke, om jag gör rätt att tänka på honom; men", tilläde hon och ett drag af stolthet blixtrade fram i de sköna ögonen, ”men det är nog med förolämpningar, nog med förtryck; jag kan ej bära det längre. Du är fattig, Emilia, din far lika litet som din mor kunde spara, säger min styfmor, som ännu aldrig genom flit sammansparat något, som fattig och glömd smickrade sig in med min mor och med min far och som slutligen blef min styfmor, och slösade bort allt det lilla min mors flit sammansparat. Hon blef enka och ärfde sedan detta gods. Nu vet hennes öfvermod ingen gräns.” Hon teg några ögonblick. — "Men jag gör henne kanske orätt, kanske hon, äfven hon är god i botten och att det är jag som är egoistisk och hård.”

"God afton, min lilla goda fröken”, yttrade Stolten och trädde in i boskén. ”Ja, det är som det står i skriften: ”på deras gerningar skola vi döma dem.”

— Förlåt, eljest så heter jag Stolt och bär hit fisk allt emellanåt. Hushållerskan känner mig hon”, tilläde han och bockade sig.

”Jaså”, sade Emilia och reste sig upp för att gå; ty gubben tycktes verkligen något påflugen.

”Gå inte, lilla välsignade fröken”, sade han och grep fast i hennes arm, mera kraftigt än just artigt; ”jag skall tala vid er, ja, det skall jag.”

”Hvad i Guds namn vill ni, käre Stolt?” sade Emilia midt emellan fruktan och skratt; ty gubbens åthäfvor vore

väl tämligen pockande; men motsades bestämdt af den innerliga känsla, som talade ur hans djupt under ögonbrynen begrafna ögon.

”Jo se, nådig fröken — inte förstår jag mig på krus och komplimenter; men ser ni, lill-Stina i Skogstorpet håller på att dö, stackars barn, hon som sitter på altartaflan.”•

”Stina, lill-Stina, är det sant?” frågade Emilia genombäfvad af en hastig darrning; ”det lilla kära englabarnet, hon som höll mig så hårdt om halsen och grät så bittert? — Står der ingen hjelp till?” ”Nej, det är slut det; min salfva gjorde intet och intet doktorns pulver och droppar heller, eljest så har min salfva hjelpt öfver hundra personer.”

”Vår Herre vill ha henne. Hon hissnar inte alls på molnet hon”, yttrade Emilia vid sig sjelf och blickade tankfullt framför sig.

”Nej, inte hissnar hon, när hon kommer upp i himlen”, yttrade Stolten, utan att egentligen annat än med känslan ana livad Emilia menade. ”Men nu till saken, goda fröken”, fortsatte han; ”saken är den att Anders, för att få bot åt sin flicka, satt sig i skuld. Han lånte sex riksdaler af kyrkvärden i Falla, men fick ge sedel på tio; den rackaren, så han suger den fattige; det kokar i mig hvar gång jag tänker på den snedbetade skälmen — hm — och nu så är han lag-sökt och i morgon ser utmätning. Då ta de deras enda ko — ja, så är det, deras endaste lefvande lif de äga. — Nu var min begäran att fröken ville låna mig, gamle Stolten ser ni, tio eller tolf riksdaler på hans ärliga ansigte; se på mig, fröken, och säg, om inte den skuldsedlen duger — fastän inte jag utan vår Herre skrifvit honom. Jag skall meta upp betalningen ur lille sjön hemma, fäst det går smått; men fisk skall jag lemna i betalning.”

Unga flickor hafva i allmänhet en viss afsky för penningtransaktioner; penningen är det mest heterogena ämne, som fins för en naturfrisk, ungdomlig själ. Emilia tyckte sig också känna en obehaglig ilning i själen, då Stolten, helt prosaiskt, slutade sitt tal med begäran att få tio eller tolf riksdaler. Det föreföll nästan som om han velat mäta upp hennes hjertas känslor kanntals. Det var sanmia obehag, som det man erfar, då man i känslans hela fullhet beundrar en väldig ek, som sträcker sina knotiga grenar mot skyn, och en praktisk man helt tvärt upplyser att der fins virke uti den för hundra riksdaler. Emellertid fann hon sig och sade:

”Tio eller tolf riksdaler, käre Stolt, det är mycketpenningar; men jag har något pengar, som min bror skickat mig. Det skulle väl bli något annat; men du skall få dem; men tiga skall du, hör du Stolt, ej ett ord.”

"Åh, jag förstår”, yttrade Stolten smålugt; ”intet ord från mig. — Gud välsigne fröken.”

”Blif qvar här några ögonblick, jag kommer strax tillbaka”, yttrade Emilia och skyndade upp till gården.

”Nu var min själ inte Stolten dum — hm, nu skall han få se jag skall roa mig litet med skälmen i morgon. Det skall bli lek af, qvitta heter det. Kon är så visst värd tretti riksdaler, fast hon inga tänder har, som kyrkvärden inte är värd en bankovitten, fast han har dubbla. Nu skulle hon tas och så ropas in för tio riksdaler eller kanske sex på auktion, och så fick kanaljen tretti riksdaler i stället för sex, det skulle smaka honom; men si, smaka inte dit, ty Stolten vet hvad han gör — och vänta bara”, tilläde gubben mumlande och knöt den senfulla handen.

Emilia återkom snart med sin lilla kassa. Den steg något öfver Anders skuld till kyrkovärden, lag-sökningskostnader inbegripna.

”Se här, käre Stolt, köp nu igen kon — och se här”, tilläde hon brådskande, ”ett litet skrin, det kan du ge till Stina; det är leksaker som jag haft. Hon tyckte att de voro så granna, då hon såg dem hos mig; det kan roa henne under sjukdomen.”

”Tack fröken, Gud välsigne er och den ni håller af”, sade Stolten nästan gråtande af glädje. ”Gud välsigne er.”

Han var åter på vägen hemåt, men först midt i natten kom han till sin lilla stuga, der han inträdde i mörkret och för första gången i sin lefnad tänkte på röfvare och tjufvar. Han lade derför så väl de und-fångne penningarne som skrinet under sin kudde, men kunde ej sofva lugnt; med fjorton riksdaler och ett leksaksskrin hade den gode gubben en försmak af den rikes oro, af kapitalistens bekymimer.

Det var då ej underligt, att han påföljande mor- / gon steg upp med solen, genomräknade pengarne och betraktade leksakerna; det var ett par dockor och en liten bok med små, små gravyrer.”Hm, så många påhitt de förnäme ha att roa sig både då de äro små och stora71, sade han och stoppade in sakerna åter i skrinet; ”men lilla Stina kan nog behöfva det i sin enslighet, hon stackare, det visste nog fröken — åh, hon känner på sig att det gör godt att hjelpa den fattige och trösta den sorgsna.”

Ändtligen gick han upp till Skogstorpet. Gamla mormor märkte ingenting ovanligt på Stolten; men lill-Stina ropade strax:

”Mormor, nu är gamle Stolten glad; det ser jag på hans ögon.”

Barnet hade rätt; ur gubbens rödsprängda ögon lyste en innerlig belåtenhet.

”Hvar är Anders?”

”Jo, han är ute vid gärdesgården”, sade mormor. ”Jaså”, och dermed vandrade han dit.

”Du skall se att kyrkvärden skall få en lång näsa”, yttrade han. ”Visste inte Stolten råd? Jo, visste han så. — Den är en narr, som tar Stolten på den qvist man sätter honom.”

”Har du talat vid kyrkovärden då?”

”Tala vid honom? Nej, tvy vare den som kostar krut på döda räfvar — nej, bättre upp. — Ser du, här är pengar som gräs, med dem skall jag slå honom i näsan, den blodsugaren — inte skall han få din ko; mjölk skall din flickunge få till döddagar af gamla kossan, och fisk skall hon få af gamle Stolten och ingen nöd skall hon lida och inte skall du gå och hänga hufvudet heller.”

Underrättelsen om att skulden blef betald gladde Anders långt mindre än fader Stolt beräknat. Gubben hade nämligen i alla sina dagar lefvat som ungkarl och hade ingen föreställning om hvad det är att äga ett barn och se det falla ett offer för sjukdom och elände. Detta gjorde att gubben, som till naturen var tämligen lättretlig, blef ond på sin vän Anders och vände honom ryggen och gick upp till lill-Stina, till hvilken han lemnade skrinet. Det blef en glädje. Barnets matta ögon glänste af fröjd, då hon fick se de ståtliga dockorna och den lilla boken. Stolten såg på en stund för att få sig en droppa med af barnaglädjen, menderpå gick han hem, sedan han sagt till mormor, att han skulle komma igen mot qvällen och ta emot kyrkvärden ”med varma servetter.”

Lill-Stina satt der nu på sin vanliga plats i gräset utanför kojans vägg. Kossan gick då och då fram för att låta klappa sig och få en tapp gräs af sin lilla vän; men flickan var alldeles ofantligt sysselsatt med sina dockor och sin lilla bok.

Der var många små grant målade gravyrer i den lilla boken; men bakpå ett blad var der ritadt ett goss-ansigte med blyerts; det var en liten vacker gosse med ärliga ögon och ren panna.

Lill-Stina betraktade länge den lilla teckningen, det var liksom hon velat dra sig något till minnes; men hur hon än bråkade sitt lilla hufvud, kunde hon ej få reda på, hvar och när hon sett de der ögonen förr. ”Och sådan en liten god gosse”, sade hon vid sig sjelf, sedan hon länge betraktat teckningen och liksom sökt att intränga genom skalet af anletsdragen in i det andliga derinom som skapat formen; ty det tycks liksom ordet anlete vore kommet från ett dunkelt begrepp af att man letar upp anden i dess drag.

Hela denna betraktelse gjorde visst inte lill-Stina, der hon satt och med tankfulla blickar betraktade den enkla blyertsteckningen; men slutligen smålog hon och kysste den lille gossen och sade: ”Ack hvad han ser god och snäll ut, han är aldrig olydig hvarken mot Gud eller sina föräldrar”.

”Se! mormor, se sådan liten snäll gosse,” ropade hon, då gumman nalkades; ”se bara.”

Den gamla betraktade porträttet; men fann det långt ifrån så vackert som de andra med bjerta färger målade taflorna, och hon sökte till och med bevisa Stina, att dockornas feta, pionröda, lackerade ansigten voro mycket vackrare än den der gråsuddiga teckningen.

Stina var dock fast i sin öfvertygelse och gick blott, emedan hon trodde att hon borde äfven i sitt tycke lyda mormor, öfver på hennes sida att tycka om de granna dockansigtena; men så snart den gamla vände ryggen till, var boken uppe, och hon betraktade åter den lille snälle gossen och samtalade med bilden, all-deles som om det varit ett barn till; en lätt sak för barnet, hvars lättretliga lefvande fantasi skänker lif åt allt och oförhindradt af den yttre formen kan tänka sig en blomma som ett rotfästadt barn, en fjäril som en flygande blomma och en barkbit som ett linieskepp. Ingenting är omöjligt i den halft andeliga sfer af helig okunnighet, i hvilken barnet lefver.

Mot aftonen kommo kyrkovärden och hans svåger, kronorättaren, till Skogstorpet för att verkställa utmätningen; men gubben Stolt visade sig också och hade, för att riktigt väcka respekt, tagit på sig sin bästa rock och hängt tapperhetsmedaljen, så att den ringde fram och åter på bröstet.

Kyrkovärden gick rätt fram till målet för sin vallfart, till kossan och sade: ”hä, denna här kan väl vara värd tolf riksdaler, fastän hon är gammal; men för all säkerhet så ta vi klockan och så något annat smått, så att det inte går under.”

”Ja, men kära hjertanes”, sade Anders, ”kon är väl värd tretti riksdaler. Inte kan kyrkvärden ha hjerta i sig att ta mitt enda kreatur för mindre än hälften.”

Kyrkovärden grinade; — ”hä, som man bäddar får man ligga; den som sätter sig i skull, går ikull.” ”Åh, stå inte och tigg dem, din mes”, yttrade Stolten i vrede. ”Jaså” (vändande sig till de främmande), ”jaså, I vill ta den sista skärfven från den fattige? — Tig och ^håll mun, det är gamle Stolten, som talar och inte någon dufunge; nu skall I veta att era klor inte räcker till, fastän det kliar i dem. Ser du, Fallagubbe, ser du, det der barnet behöfver mjölk, det der barnet är sjukt — nå, stå inte der och dra munnen på sned, för si jag skall sätta honom rätt jag.” ”Ja, jag känner nog er, Stolt”, afbröt kyrkvärden, ”jag känner nog er.”

Man bör observera, att dåligt folk alltid anse som den hårdaste tillvitelse, då de yttra att de känna sin vederdeloman. De känna på sig nämligen att detta vore det sämsta som kunde hända dem sjelfve.

Men Stolten ansåg sig på intet vis sårad af attkyrkovärden kände honom. ”Ja, det tror jag”, sade han, ”och då vet du också, att du har en bra karl framför dig, som inte krusar för någon. — Tag fram handlingarne och stå inte längre och huttla nu. Här äro pengar. — Ja, stå der nu lång i synen. Fick du något af kon?”

Kyrkovärdens likasom hans svågers fysionomi förlängdes betydligt, då de sågo Stolten med penningar i näfven, och papperen togos fram; det var 13 riksdaler och tolf skilling.

”Qvittera nu! — Nå, huttla inte”, ropade Stolten i vredesmod.

Penningarne mottogos och qvitterades under en tystnad, som blott afbröts af ett sakta mummel af kyrkovärden.

Stolten genomsåg qvittenset och stoppade handlingarne i fickan, — ”Si så, nu är väl förrättningen slut”, sade han. ”Si så, nu kan främmanden gå sin väg. Jag skall följa till vägs.”

”Si så, var nu lugn igen, Stolt”, yttrade den beskedlige kolaren, som hela tiden varit passiv.

”Lugna mig, jo, det skall jag; men icke förr än packet är härifrån.”

”1 får inte vara ovettig mot kronans folk; jag är här i konglig majestäts och kronans ställe”, yttrade kronorättaren, under det de bägge männen, följde af Stolten, aflägsnade sig.

”Jaså, är du det”, ropade Stolten ursinnig. — ”Dig vill jag också ingenting; men efter vi nu äro nära egornas slut, så skall jug väl hjelpa vår goda kyrko-värd litet på vägen. Han är här inte på kronans vägnar utan på sina egna.” Med dessa ord fattade Stolten i kyrkovärden, han lyfte med jättekraft upp honom i luften, skakade honom eftertryckligt och kastade honom slutligen öfver gärdesgården in i enbu-skarne på andra sidan. ”Ser du, nu kan du spela skrapnos derute”, ropade Stolten åt den fallne kämpen, som med möda reste sig upp.

Kronorättaren, som icke riktigt litade på sitt em-betes helgd, skyndade sig undan, och Stolten stod som segrare ensam på valplatsen. Han knöt händerna krampaktigt, höjde armarne mot skyn med en hotandeåtbörd och vände sig slutligen om och nalkades stugan. När han kom fram, hade redan hans vrede svalnat och han småskrattade

och såg förlägen ut liksom ett barn, hvilket finner sig hafva burit sig dumt åt.

”Jag kunde inte låta bli att klappa 0111 honom litet den der ”grinatus”, som stod der så falsk som en räf; det ryckte alltför hårdt i armarne. — Det kan ingen göra vid; det som är gjordt, är gjordt; men visst ville jag plikta en smula, liara jag en gång finge riktigt klappa om den blodsugaren.”

Emellertid hade lill-Stina suttit i lugn i sin vrå och hade ej aning om att kossan varit i fara och att Stolten varit ond; hon hade blott lekt med sina dockor och betraktat sin lilla bok.

*

En liten gul kista.

Hösten kom och med den storm och oväder. Lill-Stina kunde ej längre sitta i sin lilla sandhög. Fukten slog in på väggarne och möglet kröp på det ruttnade golfvet. Flickans bröst föll alltmer samman, an-dedrägten blef alltmera kort; men hon såg det oaktadt mera glad ut än förut. Den lilla boken låg på hennes bröst, när hon sof; och då hon var vaken, betraktade hon ofta och länge sin lekkamrat, den der gossen som stod i blyerts afbildad på ett af bladen; så fortfor det ända till jul.

En af juldagarne satt mormor bredvid den lilla bädden, der barnet låg halfslumrande. Kolaren var borta vid milan. De voro ensamme de två, som hade kortaste vägen till sitt rätta hem.

Då reste sig Stina plötsligt och såg sig omkring med leende blickar. ”Ser mormor inte, hur små barn stå rundt omkring sängen, hör du hur de sjunga, se så glada de äro.”

”Herre Gud barn, du yrar”, suckade den gamla.

”Nej se, mormor, nu ta de små barnen i bädden och försöka lyfta mig upp, vingarne de fladdra som åtbörd och vände sig slutligen om och nalkades stugan. När han kom fram, hade redan hans vrede svalnat och han småskrattade och såg förlägen ut liksom ett barn, hvilket finner sig hafva burit sig dumt åt.

”Jag kunde inte låta bli att klappa 0111 honom litet den der ”grinatus”, som stod der så falsk som en räf; det ryckte alltför hårdt i armarne. — Det kan ingen göra vid; det som är gjordt, är gjordt; men visst ville jag plikta en smula, liara jag en gång finge riktigt klappa om den blodsugaren.”

Emellertid hade lill-Stina suttit i lugn i sin vrå och hade ej aning om att kossan varit i fara och att Stolten varit ond; hon hade blott lekt med sina dockor och betraktat sin lilla bok.

*

En liten gul kista.

Hösten kom och med den storm och oväder. Lill-Stina kunde ej längre sitta i sin lilla sandhög. Fukten slog in på väggarne och möglet kröp på det ruttnade golfvet. Flickans bröst föll alltmer samman, an-dedrägten blef alltmera kort; men hon såg det oaktadt mera glad ut än förut. Den lilla boken låg på hennes bröst, när hon sof; och då hon var vaken, betraktade hon ofta och länge sin lekkamrat, den der gossen som stod i blyerts afbildad på ett af bladen; så fortfor det ända till jul.

En af juldagarne satt mormor bredvid den lilla bädden, der barnet låg halfslumrande. Kolaren var borta vid milan. De voro ensamme de två, som hade kortaste vägen till sitt rätta hem.

Då reste sig Stina plötsligt och såg sig omkring med leende blickar. ”Ser mormor inte, hur små barn stå rundt omkring sängen, hör du hur de sjunga, se så glada de äro.”

”Herre Gud barn, du yrar”, suckade den gamla.

”Nej se, mormor, nu ta de små barnen i bädden och försöka lyfta mig upp, vingarne de fladdra sompå sommarfåglar; ja, känn på, små barn, jag är inte så lätt, fas* jag är liten. — Mormor, nu far jag uppåt, jag ligger på en sky; men jag är inte rädd alls, jag hissnar inte, mormor.”

Med dessa ord, som i afbrutna satser uttalades, böjde hon ner sitt lilla trötta hufvud och slumrade in i den gamlas armar.

”Hon är död!” sade mormodren och andades mot barnets blånade mun och lade sin hand på det lilla sammanfallna bröstet! ”Herren gaf och Herren tog; välsignadt vare Herrans namn.”

Den lilla blyertsteckningen hade hon rifvit ur boken, den låg sammanrullad i den magra handen. ”Den skall du få behålla, den skall du få ta med dig.”

När gubben Stolt kom upp till Skogstorpet — ty han gjorde hvarje dag sina besök hos gamla mormor och flickan — stod han länge tyst framför sängen, der hon låg hvit och leende som en engel af marmor; slutligen strök han med sin grofva hand, som han var

van, håret ur barnets panna och sade: ”Du skall få

dig en grann kista. Gamle Stolten har lofvat det och du skall inte, när vi råkas, kunna säga: Stolten narrade mig.”

Påföljande söndag, bittida i ottan, stod Anders och Stolten tillreds att bära den lilla kistan till kyrkan. Elden fladdrade lustigt i spiseln och sken på

Stoltens mästerverk. ”Ser du”, sade han till Anders, ”hon är gul målad med finmalen åckra; men si, här på fotändan står der en ros, en liten ros var hon i helsans dagar; men här vid hufvudet står en rad stjer-nor; de betyda att hon är hos Gud, som bor uppe ibland stjernor och måne och solen.”

”Hon kan inte förebrå mig något; det är en grann kista, just en sådan hon beställde åt sig.”

De bägge männen gingo tysta, bärande den lätta bördan öfver berg och mossa, genom skog och mark; men när de kommo fram till kyrkovärdens gård, stannade Stolten och sade:

”Vet du hvad, Anders. Vi gå omkring hans egor”, och de gingo krokvägen omkring den rika mannens gård.

Snart hvilade hon i jorden. Snön yrade omkringoch bredde sitt hvita bårtäcke öfver den lilla grafven. Sången klang i kyrkan så skärt och orgelen tonade så härligt; församlingen var derinne för att höra Guds ord, och Anders och Stolten satte sig i sin bänk.

Då kastade Anders upp sina ögon på altartaflan, der hans Stina blickade ned från molnet, och han tyckte, att hon smålog och liksom nickade med engla-hufvudet. Då lutade han sig ner och grät, ej smärtans utan den heliga kärlekens tårar, ty der gick en hviskning genom hans själ, som sade: Vi råkas snart — der det är oss godt att vara.”

Gubben Stolts min var högtidlig, men likväl glad; äfven han betraktade länge och väl det sköna barn-hufvudet på altartaflan, ända till dess också hans blick, genom att fixera på en enda punkt, tyckte att barnet nickade så vänligt mot honom; då tänkte Stolten på kistan och tyckte att den lilla englen ville säga: ”Tack skall Stolten ha för den granna kistan”, och Stolten nickade, utan att veta det, tillbaka åt englen på taflan och tänkte: "Ingenting att tacka för, lillpulla — ingenting att tacka för.”

De voro bägge vid bättre lynne, då de gingo hem. Väl omtalade ingen af dem, att altarbilden hade nickat åt dem; men ingen af dem visste, livad de egentligen borde tro om saken.

De, som beständigt umgås med naturen, spåra Öfverallt saker, som äro till för aningen endast; de söka således icke mer att förklara det enklaste och i sanning, förklaringen är ofta blott ett ordspel; men ingen af dem kom att tänka på att ett stilla föremål synes röra sig, då man länge fixerar det, och att detta beror på ögat, som mattas, och ej på bilden att den lefver.

*

En vördnadsvärd ålderdom.

”Du gnider för hårdt, aj, nah nah! si så, Josef; alla tre doktorerna säga ju, att gnidningen på den stela lemmen bör ske lindrigt; hå, det vore min själ något och bredde sitt hvita bårtäcke öfver den lilla grafven. Sången klang i kyrkan så skärt och orgelen tonade så härligt; församlingen var derinne för att höra Guds ord, och Anders och Stolten satte sig i sin bänk.

Då kastade Anders upp sina ögon på altartaflan, der hans Stina blickade ned från molnet, och han tyckte, att hon smålog och liksom nickade med engla-hufvudet. Då lutade han sig ner och grät, ej smärtans utan den heliga kärlekens tårar, ty der gick en hviskning genom hans själ, som sade: Vi råkas snart — der det är oss godt att vara.”

Gubben Stolts min var högtidlig, men likväl glad; äfven han betraktade länge och väl det sköna barn-hufvudet på altartaflan, ända till dess också hans blick, genom att fixera på en enda punkt, tyckte att barnet nickade så vänligt mot honom; då tänkte Stolten på kistan och tyckte att den lilla englen ville säga: ”Tack skall Stolten ha för den granna kistan”, och Stolten nickade, utan att veta det, tillbaka åt englen på taflan och tänkte: "Ingenting att tacka för, lillpulla — ingenting att tacka för.”

De voro bägge vid bättre lynne, då de gingo hem. Väl omtalade ingen af dem, att altarbilden hade nickat åt dem; men ingen af dem visste, livad de egentligen borde tro om saken.

De, som beständigt umgås med naturen, spåra Öfverallt saker, som äro till för aningen endast; de söka således icke mer att förklara det enklaste och i sanning, förklaringen är ofta blott ett ordspel; men ingen af dem kom att tänka på att ett stilla föremål synes röra sig, då man länge fixerar det, och att detta beror på ögat, som mattas, och ej på bilden att den lefver.

*

En vördnadsvärd ålderdom.

”Du gnider för hårdt, aj, nah nah! si så, Josef; alla tre doktorerna säga ju, att gnidningen på den stela lemmen bör ske lindrigt; hå, det vore min själ någotannat att ha en vacker flicka, hvilken med sina mjuka händer strök bort gikten ur foten, än en drängluns som du.”

Josef småskrattade. ”Åja, landtrådet har nog varit en flickjägare i sin ungdom.”

”Något, något, Josef. Stryk litet linement der på fotknölen; nå nå, på insidan, inte der; der, ja, just der, men sakta; det är då en satans plåga den der gikten. Ja, det var en tid det — se så, nu är det bra, ha ha ha, dra på strumpan igen — åja, den tiden tyckte flickorna om mig: det var tyskor och fransyskor och polskor och alla möjliga Guds skapade beläten.”

”Åh ja, landtrådet har nog sina tycken nu också”, återtog betjenten.

”Tycken! Ja visst, inte blir jag för gammal att tycka jag. Se ut på gatan, Josef; hvad ser du der?” Landtrådet bodde nämligen vid Drottninggatan ett litet stycke uppåt, nummern är sedan dess förändrad. Det var nämligen samma vinter som lill-Stina dog.

Betjenten stälde sig uppmärksamt betraktande hvarenda förbifarande släde; ty vintern hade äfven öfver Stockholms gator bredt sin oskuldsfärg och kors och tvärs foro slädarne fram och slogo knycker i de förskräckliga rännstenarne.

Herrn der, som tills vidare sitter vid kakelugnen och som på ett bord bredvid sig har några medikamentsflaskor och askar samt en mugg hafresoppa och en butelj madera, är för detta landtrådet Seth Ljungsköld, en gammal hedersman med någon förmögenhet, som i Stockholm sökt lugn för sin ålderdom.

Det är en fet figur med ett rundt, jovialiskt ansigte, som dock bär präglen af någonting stelt, emedan ögonbrynen, svarta och breda, böja sig i en kinesisk bågform öfver ett par ljusblå, nästan vatten-färgade ögon; de tjocka dubbla läpparne, den köttiga hakan med sin hakpåse, de tätt intill hufvudet tryckta öronen och den smala höga pannan gifva mannen ett på en gång välmående och egoistiskt uttryck.

”Nå, du tiger”, yttrade landtrådet, ”ser du inte till en lefvande menniska?”

”Ingen, som jag känner, herr landtråd.””Hm, så tala om en historia då; har du inte hört något nytt?”

”Jo, det var sant; bokhållare Martinsson här midt öfver.”

”Den der med linhåret och de rödspruckna händerna?”

”Ja, just han, som står inne i fläskboden.”

”Nå, hvad är det med honom?”

”Jo, han är i dessa dar förlofvad med en så vacker, vacker flicka, att landtrådet just skulle se henne." ”Säger du det? Ar hon väl växt?”

”Ja, det är säkert det; hon har varit figurantska.”' ”Hm, och heter?”

”Mamsell Linderklint.”

”Jaså, ja, den känner Gabriel bestämdt; jag tycker mig minnas, att Gabriel talat om — hur var det igen?” ”Mamsell Linderklint.”

”Jaha, Linderklint, vacker flicka och figurantska

— hm — jag gratulerar lilla bokhållaren, ha ha ha;, men gör det väl inte för intet. Äktenskapet är ett heligt ting och min lille bokhållare får väl en liten rund summa att köpa ost och fläsk för, om han gör henne till en ärlig hustru.”

”Nu kommer brukspatron Birklin med sin unga fru — det var ett vackert ekipage.”

”Jaså, nyttjar han hög hatt?”

”Ja.”

”Det kan han behöfva; en dum karl, Josef, som har ett vackert bruk att gömma sin skatt på och ändå lefva i Stockholm hvar vinter och kastar sig i ulfvaklor. Frun är mycket firad — hm, då vet man hvad klockan är slagen, och den dumma mannen finner sig outsägligt smickrad af hedren, som tillfogas hans hus, ha ha ha, det är en beskedlig man. Gabriel känner honom nog och historien också — Gabriel vet allting i den vägen. Gabriel är en qvick och snäll gosse, precis som han vore min egen sonr ha ha, precis.”

”Åja, lifligheten ligger i slägten”, yttrade betjenten och småskrattade. ”Landtrådets bror var väl inte stort heligare än landtrådet sjelf.”

”Salig bror min? Heligare, sa’du? Jo, det skalldu se; jo, både han och hans hustru voro riktiga hernhutare, läste och sjöngo dagen i ända; men de dogo tidigt och Gabriel blef som en annan menniska, en qvick och liflig gosse, Gabriel.”

”Nå, ser man på fru Stjernros från Malma; ber ödmjukast, ser något ut; det bär af som' hin håken, med kusk i björnskinnsmössa och livré.”

Fru Stjernros, jaså, den der lilla fröken von Felsen för detta; en rätt vacker och näpen figur. Såg du någonsin hennes man i lifstiden?

”Nej, herr tandtråd.”

”Hm. en beskedlig blek karl, mycket sjuklig — det är hans son, den der hyggliga fänriken, som är adjutant hos general — general, — minsann jag mins hvad han heter, vi ha så godt om generaler — och en dotter hade han

också — hm; men så gifte han om sig.” ”Ja, då hade han god smak.”

”Säger du det? Jo jo, men han trodde att han skulle få en mor åt barnen, derpå bedrog han sig. Hon stälde sig så bra, vet du, hos hans första fru, att hon på sin dödssäng bad henne gifta sig med Teodora — och så gick det, hm, hon ville ha en man.

— Vet du, hvarför unga koketter gifta sig med gubbar?” ”Nej, herr landtråd.”

”Jo si, det är detsamma som då en lösdrifvare skaffar sig laga försvar, ha ha ha; tycker du inte det? Laga försvar, ha ha ha. — Tror du att jag värmt foten nog ännu? Jag tror du kan vira in den i flanell och sedan rulla fram mig sjelf till fönstret; du ser ingenting du och känner ingen menniska.”

Det skedde som landtrådet befalde och snart satt han sjelf på utkik vid fönstret, der han drog i reflek-tionsspegeln fram och åter för att se upp och nedåt gatan; han gjorde sina små i hans stil sinnrika anmärkningar öfver de som passerade och visade ut betjenten för att få i ro meditera öfver menniskorna, deras gång eller deras ekipager.

Efter några ögonblick kom kongl, sekreteraren Gabriel Ljungsköld; det var en man af ungefär trettio års ålder, med ett blekt, något skrynkligt och förfallet ansigte, med hängande pås-kinder och ett par lika ljusa ögon och lika bågformiga ögonbryn somonkeln derinne; de der ögonen och ögonbrynen voro Ljungsköldska ättens slägtmärke; alla Ljungsköldar hade dylika och 'tant Elisabet likaledes, landtrådets syster, en gammal fröken, som bodde på söder och blott då och då gjorde visit hos sin bror med stor ceremoni.

”Hur mår onkel?” frågade unga Ljungsköld, som kongl, sektern vanligen kallades till skilnad från sin onkel.

”Åjo, si så der, visst är foten litet rasande, men han är likväl temligen kry, vårt beskedliga landtråd.” ”Jaså; nå, han är vid godt humör i dag, eller hur?”

"Åjo, han sitter på utkik den gode mannen”, skrattade betjenten.

'-'Jaså — nå, då kan man gå in, eljest bryr jag mig ej om gubben, då han har alltför svår gikt och jämrar sig; men eljest är han rolig nog. — Hvad få vi till frukost?”

”Åjo, det blir en hel hop som beställdes i går afton inne på Hjorten — ostron, tror jag. — Landtrådet skref sjelf matsedlen, så att nog blir det bra.” ”Och vin?”

”Ja, det förstås.”

Kongl, sektern steg in.

”God morgon, älskade onkel. Jag hör af Josef att onkel Gudi lof finner sig bättre.”

”Bättre? Goddag Gabriel; jo, så pass bättre att den stackars foten tål att ligga på dyna; han är, ha ha ha, prccis som syster Elisabets mops, om man rör vid dynan, så morrar kanaljen.”

”Min onkel ser ändå så frisk och glad ut i dag, har sofvit godt i natt?”

”Ja, åja; se, jag har båge öfver fotkanaljen och ligger jag stilla som en torsk, värker han inte; men du skall se, han kan värka, när han sätter till, och då komma också alla möjliga gamla historier på — bara dumheter — hm, det är ju bara dumheter.”

”Ja visserligen, sjukdomen uppväcker alltid hypo-kondriska tankar.”

”Ja, så är det väl också. Nå, har du kommit nå-gonstädes med den der lilla symamsellen?”

p?

Altartaflan. I”Ånej, det har sina knutar, må onkel tro; hon är förl öfvad.”

”Ha ha ha, desto bättre, desto bättre, Gabriel. Ju mera hinder, ju hederligare är det; nå, det är väl en drumlig karl, kan jag tro, som hon tar till förkläde.”

”Efter mina underrättelser lär det vara en urmakare — och så har hon en bror.”

”Som bevakar henne, skönt, förträffligt, det blir allt bättre och bättre. — Hon är en stackars oskuldsfull dufva, som förtryckes af en bror och en fästman och som således bevakas; vet du, det der äro ypperliga utsigter, ha ha ha.”

”Emellertid vore det ändå litet mindre riskabelt, om hon vore hvad man kallar värnlös.”

”Åh, då vore der ingen heder med saken och då kommer det efter, Gabriel, när du får gikt; det är svåra nätter, må du tro. — Menniskan har ändå en odödlig själ, och man kan inte vara så säker just hur det går — här går det nog bra; men der — ?”

”Onkel har anlag för melankoli i dag; tag ett glas vin, onkel.”

”Ånej, Gabriel, så dum är jag inte, att jag tror skräck; men ser du, det kommer före ibland — kanske hela saken beror på hafresoppan, som jag skulle blanda i vinet — det skämmer totalt bort magen.” ”Nå, så låt bli hafresoppan.”

”Törs inte, Gabriel, vågar inte. Alla tre doktorerne säga att jag måste blanda. Ingen enda vill att jag skall dricka bara vin; och jag är sträng i dieten. Jag för riktigt mager diet; jag äter till exempel rostbiff till middagen, men tror du det får ske riktigt, nej, jag måste äta en hel hop gurkor och ättika till för att taga bort den öfverflödiga musten; buljong med ägg får jag inte äta — hvad tycks, kan nu buljong med ägg och en smula portvin vara skadligt?7’ ”Nej, bevars, det är styrkande.”

”Ja, just så; men doktorerna vilja göra mig till en trasa; men vidare, du kan väl säga huru långt du är avancerad med din fina vackra fiende, symamsel-len der ute på söder. Syster Elisabet är just en passande station för dig — hä hä — der sitter du ochläser postillan, kan jag tro, och kastar då och då ett öga midt öfver för att se om bevakningen är der eller intet.”

”Åh, jag har icke en gång talat vid henne, men jag skall; det vore en ordentlig chikan, om jag ej lyckades. Mina vänner hafva fått veta min ömma låga och skratta åt mig att jag råkat ut för en bror och en fästman; men brödren skall sjelf föra mig in, han är målare och skall måla mitt porträtt i olja; sålunda slår man den ene; urmakarn skall laga mitt ur, jag gör mig bekant — hm, genom just bevakningen skall jag vinna målet.”

”1 skolen vara milda som dufvor och falska såsom ormar, ha ha ha, det är rätt”, anmärkte landtrådet. ”Nå, men har du ingen allvarsam affär, du är gammal gosse redan, Gabriel. — Du skall inte gå och bli gammal ungkarl, Gabriel, som jag; det är ändå dumt — för si det kan ändå vara roligt att ha hustru och barn, då man blir för gammal att glädja sig åt lifvet.”

”Åjo, äfven det, onkel — inte för kärlekens skull

— så dum är jag inte, onkel, men för affärerna; det är minsann inte så lätt att draga sig fram på sin lilla lön.”

”Hm, du tar väl inte ändå något gammalt skräp till hustru. Sådana kärringar ha ögonen med sig Öfverallt.”

”Nej bevars, onkel. Visst bör hon vara presentabel. Jag vill naturligtvis icke blygas för min hustru i salongen — men ser onkel, den der äkta kärleken förstår jag mig icke på, utan vill ha min frihet — bevars jag skall inte vara en tyrann mot min hustru heller — lika barn leka bäst.”

”Jaha, jaha, nå, har du någon fundering?”

”Ja, öppet sagdt, jag slår mina små lofvar för en-kefru patronessan Stjernros, en hygglig menniska, med figur, sätt att vara, penningar och precis så mycket hjerta som behöfs att vara min hustru.”

”Du sade något, men hon är ett kokett stycke och har dessutom stora styfbarn.”

”Som ingenting ha att ärfva utom en obetydlighet. Malma med sexhundra skeppunds smide är en-

#samt hennes; der fins dessutom några och tretti torp, stora skogar och del i tre grufvor.”

”Det var ingen dum plan. Du bjuder väl ut din gamle onkel, när du får allt det der och har vildt och krumgädda åt honom.”

”Men onkel må tro att hon inte är lätt att få. Hon kurtiseras alldeles obarmhertigt och tyckes ej vilja fästa sig vid någon. Hon vill se hela verlden för sina fötter.”

”Jaså — hm, gör henne jaloux, det tar på sådant folk. Då göra de alltid så många försök att de slutligen fastna. De göra som laxen i strömmen, de hoppa och hoppa, till dess de kommit inom gill-ret.”

”Onkel är ett snille i den vägen, det rådet följer jag.”

”Du kan alltid hitta på någon, ja, gör som jag sagt, gör henne jaloux, det är rätt roligt och går galant för sig — pröbatum est. — Till exempel, hur gammal är fröken Stjernros? Hon tecknade sig bra för några år sedan.”

”Jo, det är en rätt vacker flicka, fastän hon ej är af mitt folk; hon ser ut som Gellerts moraliska föreläsningar i en blomsterkorg.”

”Är hon vacker? Nåja, då kan du ge dig hin på att hon är den rätta; kurtisera henne; men stöt dig inte med mamma, visa henne tvärtom vördnad. — Du kan inte tro livad unga mammor bli hjertnupna, då man visar dem vördnad och kurtiserar dottren. Då skall du märka hon lägger ut sina krokar, och när du ser att hon är riktigt handfallen, så knip du bort både bete och ref — och hon är fast — proba-tum est i min ungdom.”

”Onkel är erfaren”, sade Gabriel med ett smickrande skratt. ”Onkel känner alla genvägarne till ett fruntimmers hjerta.”

”Och gångstigarne, jo”, - skrattade onkel. ”Ingen vet ormars väg på helleberget eller en ung mans väg till ena pigo, ha ha ha, men jag var alltför erfaren att sätta någon tro och lit till qvinnan, som är ett vanskligt ting, Gabriel, ett vanskligt ting; tro och lof-ven; pah! det finnes inte.””Vet du hvad, jag kan bli rasande på denne La-fontain med hans dygderika qvinnor. Karlen måtte vara en skolfux, som aldrig sett sig om i verlden, och som har hängt med näsan öfver böcker i alla sina dagar; det fins intet något slags folk, som fastare tror på qvinnodygden än just sådana skolfuxar — annat är det med oss, Gabriel.”

”Ja gudi lof, så romantisk är jag inte. Jag är helt praktisk och ser verlden sådan den är.”

”Men, det gör du rätt i, Gabriel; men — men det händer ibland att de äro mycket envisa, hm, nämligen folk, som fått uppfostran, de ha sina besynnerligheter ibland, hm, — de begå ibland dumheter, så att en annan syndare kan må illa deraf, så länge han lefver. — Hör på, Gabriel! Tror du verkligen att hin onde finnes till, eller tror du, apropos, att det är ett påhitt af presterskapet?”

”Det senare, onkel, man har nog förargelse af det man gör sjelf, så att det behöfs ingen sådan der erke-pappa, som gör det värre.”

”Hm, men ser du, ibland så gnager det liten smula synnerligast om nätterna; jag har ibland trott att det var samvetet, men jag tror ibland att det är matsmältningen, som är i oordning.”

”Nå, hvad är det dä för stora saker, som gräma min goda onkel?”

”Åh just ingenting, det ligger väl egentligen icke så mycket i hjertat som i magen, som jag sagt. Denna gemena hafresoppan qvacklar upp mig, så att jag riktigt känner ånger, åja liksom en smula, inte mycket, förstår du, ty jag är en man likväl och tror inte på skråck.”

”Det är väl ett litet ungdoms äfventyr, kan jag tro”, sade kongl, sektern och plirade med de ljusa ögonen.

”Åh inte så heller, hm, jag var hela fyratio åren; det är väl bara en femton sexton år sedan, hm, en dum historia, som jag kunnat låta bli; men si det var så min vana.”

”Och händelsen var?”

”Händelsen, åh, den är kuriös nog. Tag hit ett glas oblandad madera; jag ger dieten på båten,foten är bestämdt bättre. Ser du, jag kan vrida honom.”

”Vi skola språka derom vid frukosten, det' kan vara dig till en varning, förstår du, Gabriel. När man har erfarenhet, så bör man meddela den.”

”Gudi lof der kommer min lilla anrättning! Josef, flytta hit bordet, vi sitta som vi sitta, så kunna vi se ut åt gatan.”

”Delikata ostron, onkel, alldeles ofrusna”, yttrade Gabriel och sög i sig en ostra.

”Ja, hvad sägs? Man har god mat inne på Hjorten, bra karl den der Berg, som håller Hjorten, mycket bra karl — fastän han för öfrigt är en stor ka-nalje och bedrar hvar enda menniska; men jag bör ingenting säga; ty mig har han alltid lemnat ärliga varor.”

”Men onkel skulle tala om sin händelse.”

”Ja, ja det är så, oblandad madera! Se så, min kära Gabriel, klinga med gamle farbror — det är ofantligt hvad det går fort, då man nalkas sextionde året.”

”Åh, onkel ser ännu ung ut och är fet och frodig som en bacchus.”

”Bacchus? Jaså, ha ha ha, det är vinguden det, jag var en Amor i min ungdom, men se, man blir en Bacchus småningom och en Silenus till slut, ha ha ha, det kommer med åren; historien? Jo, ser du, om du påminner dig, så var jag en tid i Gustaf den III:s hof, jag var en slags handsekter eller dylikt, en glad man, som ej skötte om något just, annat än mina nöjen. Nåväl, sen så flyttade jag till Pommern och blef landt-råd, hm, jag skulle något bli till slut; men det hade sina skäl — hm, skälet det fans vid jernvågen — jag går inte i denna dag den vägen, hm, det är en gemen väg.”

”Jag blir allt mera nyfiken.”

”Ja, det tror jag nog. D.u vill lura ut din gamle onkel, eller hva bå? men, som sagdt är, din skälm, du kan lära något deraf. Nå, som sagdt är, jag var vid Gustafs hof, ett briljant hof; jag kände salig Källgren och den stackars uslingen Lidner, som gifte sig— ha ha ha, och skref Spastara; ett dygdemönster kan tänka.”

”Nå, du har kanske hört talas om den undersköna fröken Athalie Gyllenörn, hoffröken hos drottningen? Jo jo, det var en flicka; öfverspänd, stolt, en riktig charm att se henne. Hon förde sig som en kejsarinna; men se, hon var en opraktisk menniska och var mäktig af passioner. Hon var en vulkan, sa’ salig Källgren, en vulkan klädd i rosenskrud, ha ha ha, det var sant, riktigt sant.”

”Hm, jo, det var hon. Dét var naturligt, att hon var firad och hade hundratals tillbedjare för sina fötter, men hon var omöjlig, det var som ett helleberg, som en polar-is.

”Med ett ord, det kunde ej gå den menniskan väl; dessutom hade hon sin bror vid hofvet. Han lefver än, har jag hört, kammarjunkaren, en liten beskedlig persedel; men han höll af sin syster alldeles ofantligt, ty han var i alla tider en man, som fattade vänskap för menniskan till den grad att han gjorde uppoffringar, ja, verkliga uppoffringar — hör du, Gabriel, det säger jag: Om du någonsin gör större uppoffring på dina vänner, än att du bjuder dem, och äter och dricker ihop med dem, så länge det går dem väl och du kan ha nöje af dem, så är du en narr, item om du gifter dig af kärlek och sörjer din hustru, om hon dör, med annat än svarta kläder och längre än sex månader, så är du äfvenledes en narr.”

”Frukta intet, bäste onkel, jag känner verlden och hvad jag ej känner af egen erfarenhet, det får jag lära af er.”

”Ja, derför kan du tacka din Gud rätt innerligt, käre Gabriel, du kan slippa många spektakel, som jag gått igenom;' men smaka nu på tryffeln, är den inte god? En bra karl den der Berg att ha goda varor. ”

”Men nu till historien.”

”Jo, fröken Athalie var hofvets glanspunkt — hon hade kunnat bli grefvinna. Herren vet om ej hertiginna; ty man visste till och med att berätta, att hertig Fredrik Adolf dyrkade henne — men nej —nej, bevars, det hade varit alltför naturligt — nej

— hvad tycker du? Det uppenbarade sig här i Stockholm en ung herre, som kallade sig Danieli, han var — en obskur person; men som dansade som en Vertris — han var handlande här i staden och dansade på en börsbal

med fröken Athalie.”

”De der herrarne äro djerfva af sig och se, han kurtiserade henne — hm, hon blef kär — ja, hon blef verkligen kär i den der bodknodden, ha ha ha, hvad tyckes? Han skulle dock varit en ganska intressant karl, det sade äfven hans ovänner; men hvad tycks? Var det ej besynnerligt?”

”Åh, sådant händer understundom i alla land”, skrattade Gabriel.

”Åjo, det vet jag nog, men ser du, det stannade ej vid en vanlig amuretts, det kunde förlåtas henne; nej du! hon — — ”

”Hon gifte sig väl ej med honom heller?”

”Jo — det var just händelsen det; en vacker dag var fröken Athalie försvunnen och vid närmare forskning befans det, att dansören, grosshandlaren, rest ur landet och fröken Athalie med honom; det blef en uppståndelse, hela staden blef som i uppror, i hvarenda cirkel talade man ej om annat än fröken Athalie och herr Bernhard Danieli.”

"Man beklagade hennes olyckliga passion, slägten förbannade henne och lille kammarjunkaren be-gaf sig från hofvet och blef liksom underlig till mods; nu reser han omkring till sina vänner, men bor eljest här i Stockholm, har jag hört; det var första akten, Gabriel; nu är en entreakt, vi dricka ett glas på saken.”

”Historien tyckes inveckla sig, det vore ett ämne, som kunde skrifvas en hel roman om, min bäste onkel, men ännu tyckes dock ni ej vara hufvudper-sonen.”

”Vänta bara, Gabriel! det kommer, det kommer”, yttrade onkel och tömde sitt glas; ”vet du, oblandad madera är något annat än den der hafresoppan — man behöfver blott lefva och få äta och dricka som en menniska, så blir man inte så hjertnupen af sig;också har det alltid förefallit mig att alla de, som taga lifvet känsligt och se det i sina mörka sidor, hafva ondt om mat och drick — den der stackaren Lidner, visst var det af svält han var så öm om Spastara, ha, ha, ha, inte så? Gabriel?”

”Inte hade han skrifvit detta stycke strax efter en så delikat frukost som denna”, svarade brorsonen. ”Men nu är väl entreakten slut, publiken börjar bli otålig.”

”Hå hå, får väl vänta en smula, till dess regissören tuggat ur munnen; tycker du inte att jag har en god aptit.”

”Jo, så grundlig, som om onkel vore en adertonårig kadett, som föresatt sig att ”äta läns.”

”Ha ha ha, nu kommer andra akten.”

”Jo, ser du, den der Danieli var en skurk, ett mau-vais sujet och sedan de några år lefvat tillsammans i fattigdom i någon vrå, jag tror i Petersburg, så rymde han för andra gången från hustru och barn och —"

”Det är något kuriöst, Gabriel, att folk, som det gått olyckligt, kunna ändå beständigt längta hem och begifva sig dit, när de kunna.”

”Hm, fru Danieli kom tillbaka, fastän hennes stolthet nekade henne att någonsin låta sin slägt veta derom; hon hade en stolt själ, Gabriel, en riktigt adlig-själ, fastän hon dummade sig och gifte sig med den skurken.”

”Emellertid gick jag den tiden och snokade öfver allt och gjorde bekantskaper med kreti och pleti

— ha ha ha, det var så mitt sätt, och huru jag en dag gick derute i smygarne på söder, så fick jag i ett fönster se ett vackert ansigte; jag stannade, smög omkring och se, rjiin fröken Athalie satt der lifs lefvande.”

Kunde det vara hon? Omöjligt; men fysionomien var värd att närmare beskåda.”

”Jag gick in och stod inom några minuter framför den vackra qvinnan, som förskräckt ser upp och bleknade som ett lik. Hvad tycks, det var Athalie Gyllenörn. Jag var dock ej riktigt säker; men honhade känt igen mig. det märkte jag, och jag tänkte här är en stormning bäst: God afton, min bästa fröken Athalie. sade jag — god afton, det var en sann glädje att återse er, — är ni lika sträng och dygde-sam som förr?”

”Herr handsekter!” sade hon darrande, ”ni dödar mig, om ni röjer ett ord.”

”Jag var nu säker om min seger; det var ju klart, att jag skulle begagna min öfvervigt. — Herren hade gifvit mig fienclen i min hand, eller hur, Gabriel?”

”Jo visst, det var en präktig situation”, småskrattade brorsonen och gnuggade händerna.

”Ni var så kall mot 111ig och andra fordom, sade jag. — Kanske ni nu är något medgörligare, min fröken eller fru — jag glömmer det gamla, om ni nu vill ta emot min dyrkan, min tillgifvenhet — jag fattade henne 0111 lifvet — hon var ovanligt väl växt, menniskan. — Men hon ryckte sig från 111ig och sade med blixtrande ögon: ”jag föraktar er, i döden föraktar jag er.” — Det var väl inte så underligt, Gabriel, att jag blef ond och beslöt att bombardera hennes hjerta.”

”Föraktar ni, som sjelf gjort er föraktlig, — nåväl, jag skall berätta er ankomst, polisen skall gripa er och först, sedan ni sitter inne, min fröken, skall jag låta transpirera att det är ni? — Har ni penningar? — Nej, jag ser på er drägt, att ni är utfattig; ni kan inte rymma än en gång — och så har ni barn”,

— der låg nämligen en liten unge i en korg — ”ni kan icke komma er väg, — ni är i mina händer.” ”Nå, då blef hon väl mjuk?” frågade brorsonen. ”Nej, tvärtom, hon reste sig upp och stod der som en drottning, så stolt var hon; jag riktigt skämdes en smula; ty det var ögon, som kunde tala”. — ”Nej, ropade hon, nej! — nej! — det jag gjort, skedde af kärlek, ren, himmelskt oegennyttig kärlek, fastän den blef gäckad, — det ni gör är låghet, en kall beräknande sinnlighet, — gå, herre! gå och kalla hvem ni vill — jag är ännu ej så fattig, att jag ej kan undkomma er och vanäran.””Ni får besinna er tills i morgon”, sade jag och gick, "men tro ej att ni hvarken skrämt eller rört mig.”

”Herre!" ropade hon efter mig, (då jag ville gå) och ryckte barnet ur korgen, "se här detta barn, vill ni beröfva det sitt enda stöd, sin mor, se hit, se herre, har ni hjerta dertill?”

”Hm, det der var allt hårdt! men lyckligtvis började barnet skrika, och jag har aldrig tålt barnskrik, jag sade: "Nej, inte det en gång; — kom ihåg att jag har er förtappade heder i min hand, Athalie, tänk efter, om ni kan komma lös”, och dermed gick jag, Gabriel, ty det kostade på att ha karaktär den gången.” ”Nå, än sen? Utvecklingen? Onkel!”

”Jo, ser du, den blef tvärt emot förväntan.” "Dagen derpå, när jag kom dit, satt der en gammal gumma och vyssade barnet; jag frågade efter fru Danieli; —”

”Fru Danieli, nej, fru Danielison hette hon”, (ser du, Gabriel, hon hade förfalskat passet med ett tillagdt ”son”) sade gumman. "Herran vet bäst hvad som kommit åt henne; men hon kom i går afton in till mig och sade:

"Lilla goda fru, om jag föll ifrån, ville ni då draga försorg för barnet.”

"Ja, herre Gud, det vore väl ingen annan råd", sade jag; ”men hvarför frågar frun sä?”

"Lofva mig inför Gud, som ser oss, att draga försorg om barnet och tag som lön de få nipper jag har.” ”Åja, herre Gud, det gör jag”, sade jag, ty jag förstod icke hvad den goda menniskan menade. Men derpå gick hon ut och — och sedan har hon ej kommit igen, jag fruktar att hon dränkt sig, för si man har sett henne nere vid jernvågen gå och vända om

— hon har troligen i någon yrsel hoppat uti.”

Landtrådet teg en stund, derefter tog han ett glas vin och drack det i botten.

"Ser du, Gabriel, det är det der som kommer för mig om nätterna ibland, och jag kan ligga der, med öppna ögon, och tycka att jag ser Athalie stående framför mig med barnet i famnen och genomborrar mig med sina blickar.””Visst förstår jag att det endast är inbillning och att hypokondrien kommer från magen, — men ser du, det är liksom jag skulle ha del i hennes död. — Inte behöfde hon hoppa i sjön för min skull? Inte bad eller tvingade jag henne dertill? Det var ju tydligen en galenskap af henne? En raptus som ibland kommer på fruntimmer? Eller hvad säger du?”

”Aja, i det fallet tycker jag att onkel kan vara lugn; hvem kan rå för att menniskor bära sig dumt åt och fatta en

sak från rasande sida.”

”Åja, det går väl an med sjelfva den saken, Gabriel, men se hon var, oaktadt sitt fall, icke någon simpel menniska, en pigslänga eller sådan en, utan en menniska af börd, en bildad person och det är just det som förefaller mig svårast af allt. — Ser du, det är rasande skilnad mellan riktigt folk, som äro komne af folk, och simpelt folk; det är inte bara fördom — jag bar mig inte ridderligt åt, Gabriel? Nej, det ser jag nog och — ja, det är detsamma, inte är jag någon sirapskärring; men visst förefaller det mig litet hårdt ibland, att jag blir gammal och inte kan ha så långt igen — för si jag har lefvat mycket, men lefvat fort — hm, inte är jag skrockfull; men att dö är ändå allvar, Gabriel — man gör det inte två gånger — och derför så” — — —

”Onkel har alltför mycken känslighet”, yttrade Gabriel, ”det kommer af sjukdomen, det blir bättre till våren.”

”Åja, det har jag också märkt, att då det är varmt i luften och ljust om nätterna, så är det bättre”, sade onkeln.

”Han är vid sorgbundet humör, gubben”, yttrade Gabriel till Josef, då han passerade betjentrummet för att gå; ”han måtte inte sofva godt om nätterna?” ”Nej, det skall vår Herre veta, att man får slita som en hund här — och gaf han inte drickspengar, så ginge jag min väg — eld på ljuset midt om natten och så måste jag upp och sitta hela timmar och tala om historier för landtrådet, den ena befängdare än den andra; men slutligen så blir det bra igen och landtrådet somnar. Så der kan det gå två, tre gån-ger på en natt — och det vill kropp till att stå ut med sådant.”

”Jo jo, det kommer efter, skall jag säga”, yttrade Gabriel; ”men godt kosthåll har han. — Jag kommer igen i morgon.”

”Ja, kom alla dagar, herr kungl. sekter; ty då får jag aflösning”, sade Josef och bockade sig.

*

Patronessan i Stockholm.

Patronessan Stjernros hade ej länge hållit ut med att vistas på landet. I synnerhet hade vintren förefallit henne alldeles förskräckligt lång och tyst. Den ende hon hade att jollra med var lilla kammarjunkaren, som likväl med hvarje dag blef mera fåordig och mera allvarsam; han var nästan icke att skratta åt och passade ej mera till det slags leksak af mankön, qvinnor af patronessans lynne vanligen förskaffa sig, små beskedliga ekomaskiner, som lefva blott för att passa upp och säga artigheter, gamla passerade herrar som skrifva namnsdagspoesier och ställa till folkfester och attrapper åt den ädla herskarinnan, och som ordna tableau vivant på födelsedagarne och lacka igen julklapparne på julaftonen.

Till detta slags befattning hade kammarjunkaren varit klippt och skuren, och derför var han ifrigt ombedd att vistas på Malma bruk öfver vintren, af samma orsak som man tar med sig en spansk hund eller en apa till tidsfördrif; men hans lynne hade småningom förändrat sig, och då han slutligen reste, var han öfverflödig hos sin för detta herskarinna, som fann ”lille kammarjunkaren” rätt fadd och tråkig.

Blott då och då kommo främmande till Malma bruk, och det passade icke för en enka att inbjuda en mängd folk dit, helst detta på sin höjd kunde bli familjer, hvaraf inga särdeles intressanta funnos i granskapet.

Patronessan höll således ut öfver sommaren; men ger på en natt — och det vill kropp till att stå ut med sådant.”

”Jo jo, det kommer efter, skall jag säga”, yttrade Gabriel; ”men godt kosthåll har han. — Jag kommer igen i morgon.”

”Ja, kom alla dagar, herr kungl. sekter; ty då får jag aflösning”, sade Josef och bockade sig.

*

Patronessan i Stockholm.

Patronessan Stjernros hade ej länge hållit ut med att vistas på landet. I synnerhet hade vintren förefallit henne alldeles förskräckligt lång och tyst. Den ende hon hade att jollra med var lilla kammarjunkaren, som likväl med hvarje dag blef mera fåordig och mera allvarsam; han var nästan icke att skratta åt och passade ej mera till det slags leksak af mankön, qvinnor af patronessans lynne vanligen förskaffa sig, små beskedliga ekomaskiner, som lefva blott för att passa upp och säga artigheter, gamla passerade herrar som skrifva namnsdagspoesier och ställa till folkfester och attrapper åt den ädla herskarinnan, och som ordna tableau vivant på födelsedagarne och lacka igen julklapparne på julaftonen.

Till detta slags befattning hade kammarjunkaren varit klippt och skuren, och derför var han ifrigt ombedd att vistas på Malma bruk öfver vintren, af samma orsak som man tar med sig en spansk hund eller en apa till tidsfördrif; men hans lynne hade småningom förändrat sig, och då han slutligen reste, var han öfverflödig hos sin för detta herskarinna, som fann "lille kammarjunkaren" rätt fadd och tråkig.

Blott då och då kommo främmande till Malma bruk, och det passade icke för en enka att inbjuda en mängd folk dit, helst detta på sin höjd kunde bli familjer, hvaraf inga särdeles intressanta funnos i granskapet.

Patronessan höll således ut öfver sommaren; mennär hösten kom, flyttade hon till Stockholm, och då hon som öm mor icke kunde gerna låta Emilia bli qvar på landet, tog hon henne med sig, fastän flickan sjelf långt ifrån önskade det.

"Du skall dock en gång uppträda i societeten, Emilia", sade patronessan, "men låt bli alla oförsig-tigheter. Tag icke någon helgedagsmin på dig; den verkar icke på Stockholmskavaljererne. — Jag hoppas att du en gång skall med heder visa dig i salongen, då du kommer dig före."

"Om min bror ändå vore i Stockholm", sade Emilia.

"Din bror! — Jaså, du tycker att din bror är dig behöflig — för min trefnad behöfs han visst inte. — Jag ser honom gerna, men att ha honom till daglig gäst — Gud bevare mig! En religiös fänrik! — Åja barn, visst är din bror bra; men han har dock likväl alltför mycket tycke af salig Stjernros; en hederlig man, utan fråga din salig far; men dock icke någon praktisk man — det sågs bäst af affärerna. Om icke jag just i lagom tid fått ärfva Malma, hade vi bägge fått arbeta för födan — fastän nu min for-tyn gör att du slipper att arbeta — det kan du tacka Gud för."

"Men min mor!"

"Säg mamma, kära du, det der mor låter så förskräckligt tafatt och hjertnupet; låt mig för öfrigt leda dig, Emilia lilla. Gud skall veta att jag vill endast ditt eget väl, ett briljant parti, om det är möjligt för dig att få ett sådant, då du ej eger någon fortyn. Man lefver ej nu för tiden af endast kärlek, mitt barn, det står blott i romanerna."

Patronessan hade hyrt en icke just stor, men ganska vacker våning vid Fredsgatan, den hon med kammarjunkarens biträde möblerade smakfullt och beqvämt. Hon såg ofta främmande, små familjecirklar, dit dock åtskilliga ungkarlar hade tillträde under än en, än en annan förevändning; den vanliga var att roa sällskapet.Emilia spelade en mycket underordnad rol vid dessa tillfällen; ty litet hvar märkte, att patronessan alltid blandade sig i samtalet och liksom tycktes vilja, genom sitt deltagande deri, på ett fint sätt ge tillkänna, att Emilia icke ensam var i stånd att underhålla en konversation.

Man drog sig derför tillbaka från flickan, utom kammarjunkaren, som allt mera slöt sig intill henne och som ensamt hade privilegium att, i fred för pa-tronessans inblandning, få tala med Emilia. Målaren Berndtson fick naturligtvis icke tillträde i societeten. Han hade en gång gjort visit; men då föregafs pa-tronessans illamående och dermed var han utestängd för alltid.

Emellertid kunde ingen hindra honom att se upp åt fönsterna hvar gång han gick gatan fram till må-lar-akademien, och detta gjorde han många gånger om dagen, dock utan att få se Emilia, emedan patronessan alltid

placerade henne bakom jalousien, fastän hon sjelf satt synlig för alla vid sitt arbete deruppe.

Men Berndtson besökte kammarjunkaren, och han var som förut hans förtrogne och helsade mer än en gång till Emilia från den unge målaren, hvilket alltid jagade blodet upp i hennes panna.

”Rodna inte för det, goda Emilia”, hviskade då alltid kammarjunkaren förtroligt; ”ni älskar honom och han er, deri ligger intet ondt. Han är fattig och ni också, deri ligger heller intet ondt och — ja, jag säger ej mera; men med tiden, — ja, låt tiden verka.”

Den goda kammarjunkaren hade nu verkligen blifvit en annan menniska. Väl roade han sig med sin sigillsamling, men den utgjorde icke någon hufvud-sak. — Han hade fått två menniskors lycka att syssla med, och bägge voro honom så dyrbara, han visste ej riktigt hvarför.

Emilia, det var sant, var dotter af hans ungdomsvän Stjernros och den förra fru Stjernros, en qvinna, den han endast kände som maka och mor, men hvars minne var heligt för den goda gubben, emedan hon var den enda han älskat lika mycket som sin olyckliga syster.

Fru Stjernros stod som en engel ren och obe-fläckad för hans minne och Emilia var engelens barn, det var ganska förklarligt, att han således blef en slags cicisbée åt den unga fru Stjernros och genom sin artighet och sitt joller, så mycket och så länge han kunde, afstyrde stormen för det stackars barnet.

Berndtson åter hade han ej sett förr än ute på Malma; men redan första anblicken var honom behaglig och sedan, då han märkte att den unge målaren älskade Emilia, föll han den gamle gode kammarjunkaren ännu mer i smaken.

Han förvandlade sig således till en gammal hederlig postiljon d’amour och fick tack å ömse sidor, fastän han just inte hade mycket att öfverföra från Emilia, som ännu aldrig yttrat en stafvelse om Berndtson! Men hon rodnade så vackert och såg så godt på kammarjunkaren och som en spegel sökte denne att reflektera bägge delarne i ord, så att Berndtson märkte sig ej vara glömd.

Emellertid strömmade der främmande in i patronessans salong, der hon med den finaste belefvenhet visste att göra trefligt omkring sig.

Kungl. sekter Gabriel Ljungsköld var en ibland de besökande; men han följde ganska riktigt landt-rådets anvisning och samtalade med Emilia.

”Bulletinerna från Tyskland låta icke just gynnande”, yttrade han en afton till Emilia; ”men jag kan ändå kanske gifva er en glad underrättelse derifrån; er bror har lilifvit utnämd till kapten, ett avancemang som han förtjenat. H. Maj:t Konungen har sjelf på stället utnämnt honom dertill, en nåd som visst icke var oförtjent.”

”Jag tackar er”, sade Emilia glad. ”Min bror är mig så kär.”

”Ja, han är så äfven för mig”, sade Gabriel, (som sett honom på några soupéer, men ej kände honom vidare). ”Vi voro vänner och äro det ännu; vänskapen är ett nästan lika heligt band som kärleken.”

”Ni var således min brors vän?” sade Emilia och smålog; men betraktade med ett slags tvifvel kungl. sekterns fadda drag.

”Ja, vi voro verkliga vänner. Vänner i lif och död.””Hvar finner ni sådane, bäste kungl. sekter?” inföll patronessan, som ej fördrog att någon fästade sin uppmärksamhet på Emilia — ”en vän, nu förtiden, är en fågel foenix.”

”Kan ni, min nådiga, säga det, då ni har en hel volier full af vänner”, sade Gabriel med ett artigt smålöje; ”jag kanske skulle kunna klaga på ödet; men jag gör det ej; ty jag äger dock (med ett ögonkast på Emilia) några få sanna vänner, och fröken och jag äger en gemensamt, är det ej så?”

”Jo, det är verkligen sant.”

”Hvem då, mitt herrskap? Jag trodde knappt att ni kände hvarandra — och redan ha’n I gemensamma' vänner.

Kammarjunkaren kanske?” tilläde hon med ett ironiskt skratt.

”Nej, min bror Carl, mamma!” sade Emilia glädtigt. ”Han har blifvit utnämnd till kapten, säger kungl. sektern.”

”Ja, jag såg det uppe i kabinettet i dag; Hans Majestät har i de nådiga general-orderna uttryckt sig mycket nådigt öfver kapten Stjernros.”

”Vi få se att vår käre Carl kommer hem som general till slut”, yttrade patronessan med en försmädlig krökning af öfverläppen. ”Vår konung har urskiljning och är dessutom en hjelte. Carl den XII:s pistoler äro ju till och med ute i fält och afskjutna; kanske vår kapten vågade att låta dem smälla — det är inte narri att skjuta af sjelfva Carl den XII:s pistoler.”

Emilia slog ner ögonen; det kändes liksom tårar af förolämpad slägtkärlek ville stiga fram ur ögonvrårna; men hon beherskade sig.

Patronessan gick, men kastade en stickande blick på flickan.

”Ni förlåter väl mig, som vidrörde detta ämne”, sade Gabriel. ”Jag älskar er bror så mycket och kan ej, som er sköna mor, raljera öfver hans lycka; men min fröken, huru finner ni Stockholm? Det var likväl annat i Gustaf den tredjes dagar, spektakler, maskerader, — det var helt annat än nu, då fäderneslandets heliga sak, att ej säga mensklighetens, bjuder vår

Altarlaflan. 8kung att straffa dess erkefiender; det skall eljest vara en tapper karl den der Bonapart.”

”Åh, det är en stor nian”, inföll Emilia med glänsande ögon. ”Min bror har talat 0111 honom många gånger.”

”Ja, det är en stor man, men han har oekså kastat sig upp från intet.”

”Det gläder mig att ni kommit in i politiken, mina vänner”, inföll åter patronessan, som hört de

sista orden; ”politik är för en flicka ett af de mest

interessanta ämnen. Stackars Emilia, du förstår ej politiken, du; men tala mera, mitt herrskap — ni slutade ju med att Bonapart var en stor man.”

”Ja, fröken behagade uttrycka sig så”, sade kunglig sekreteraren, ”och jag disputerar det icke; då han

får detta intyg från så sköna läppar, kan icke en

gång historiens genius våga att säga emot och ännu mindre jag.”

Det var patronessan alldeles ofördragligt att se det någon i hennes närvaro fäste sin uppmärksamhet vid någon annan än henne sjelf; men hon gömde denna smärta under det allra behagligaste och gladaste yttre; hon smålog och skämtade, antog utseendet af ömhet, barnslig fröjd, tankfullhet, eller såg ut allt efter eget behag och för tillfället; men i bottnen af själen låg beständigt egoismen och gnagde på dess ro.

Nu blef hennes uppgift att draga kunglig sekter Ljungsköld från Emilia; men detta hade sina svårigheter.

Emilias lynne blef med hvarje dag lifligare, gladare. Hon tycktes ganska väl utan handledning kunna intaga sin plats i societeten; och vacker var hon, det var onekligt. De der blommorna på kinderna, huru bleka de än voro, gåfvo lif åt marmorbilden och sjelfva de blå ögonen förrådde en friskhet, en glädje, som blott väntade på tillfälle att bryta ut.

Hvarenda mottagningsaft.on var Gabriel Ljungsköld der och fjäsade för Emilia; hans exempel följdes af flere andra; men dock ej på långt när sä ihärdigt, ty alla märkte att patronessan ej tyckte om, att man uppmärksammade styfdottren, och dessutom var flickan fattig och hennes styfmor den, som ägde Malma skönabruk, och man fann således skäl att förbise Emilia, utom Gabriel, som ihärdigt höll i med sin beundran för Emilia och sysselsatte sig med henne.

Emilia å sin sida, ovan att höra några vänliga ord, utom af kammarjunkaren, fann sig road af att tala med sjelfva Gabriel; och hvarför neka det en smula sjelfbelåtenhet, blandad med en ännu mindre portion skadeglädje öfver

sin styfmors oro, gjorde att hon bemödade sig att bibehålla hvarje tumsbredd af den nya terräng hennes ungdom och hennes goda hufvud förskaffade henne.

Hon jollrade derföre rätt bra, var ofta qvick, litet sarkastisk emellanåt; men så mild och så god föröfrigt, att sjelfva Gabriel liksom kände en varm flägt kring hjertat, fastän han genast som en klok man och erfaren lät beräkningens isvind mota den gryende kärlekens.

Men då Emilia efter en sådan afton kom på sin kammare, höll hon en sträng räfst med sig sjelf och fann att der låg något litet skadefröjd på iDottnen af hjertat; men tillika att denna känsla blifvit skapad och utvecklad under hennes mors egna händer.

”Huru tomt och uselt är ej likväl denna sorts glädje”, yttrade hon vid sig sjelf och lade fingret på munnen, liksom hon velat tysta sig sjelf; ”huru tomt och betydelselöst är ej hvarje ord, som denna Ljungsköld yttrar; det är på detta sätt”, tilläde hon och höjde på det sköna hufvudet, ”man tror sig böra behandla qvinnan,' — hon som skulle utgöra, som bör vara familjens kärna. — Nej, familjen är ett planetsystem, som går kring tvenne medelpunkter — man och qvinna — och så vill man nedsätta den förra.”

”Hvarför gör man det? Ar det derför att man fruktar en öfvermakt? Är det derföre att man sjelf känner sig låg, usel, svag, förderfvad, som man låter qvinnan växa upp till ett vattenskott, som får bära blommor, men som aldrig får knyta några själens frukter? Det är uselt, föraktligt; men det skall väl så vara”, sade hon slutligen sakta och suckande.

”Sådan är dock inte han”, yttrade hon efter en stunds tystnad; ”blott ett ögonblick fick jag blicka in i hans själ, molnen skilde sig åt; Stefanus” — honsmålog sorgset, Stefania fick skåda in i himlen, i en manlig, ädel själ, der kärleken för det sköna glöder — ”han är en varm yngling, der fins renhet i känslan,

— en spänstig ynglingasjäl, — så är den friska stängeln alltid spänstig, men då den vissnar, mjuknar den och lik en kall, hal orm slingrar den vissnade själen sig fram och andas gift på de friska, att de också må vissna; det orena vill smutsa allt; det döda vill förgöra allt; men det ädla vill höja allt och kasta till och med sin rena dager på det usla att det ser mindre uselt ut. Så målar konstnärn tiggarens trasor, så att de icke stöta ögat.”

Patronessan på sitt rum sysselsatte sig med helt andra tankar.

”Om jag icke varit så enfaldig att gifta mig med Stjernros, hade jag vetat att morbrors testamente icke varit underskrifvet och riktigt, hade jag aldrig gått in på att bli styfmor åt två barn, isynnerhet flickan. — Jag hade varit fri från henne, kunnat göra hvad jag behagar utan att ha ett par mörkblå ögon, som spionera på mig och ordentligen predika lagen, då de se på mig.”

”Detta skulle jag göra och jag som ansåg mig handla så klokt, då jag stälde mig in med det våpet, salig menniskan, Emilias heliga mamma, så att hon i sin dödsstund gaf sin man det rådet att fria till mig. (Knyter handen). Hade jag vetat, då den tråkiga menniskan kom och sade: Fröken, vill ni bli mina barns mor? Hade jag vetat att jag inom året skulle få ärfva Malma bruk — jag skulle visat honom vintervägen den eländiga, tråkiga, moraliska, hederliga, ha ha ha, sjuklingen, som led af för stort hjerta och sörjde sin salig hustru — ha ha ha; nå väl, den fick han då snart råka; men mig lemnade han sin dotter qvar; o, det kostar på.”

”Det går inte an”, återtog hon, ”att trycka ner hennes mod alltför häftigt; man kunde tro att jag i henne fruktade en rival — hon, en stackars utfattig fröken, som lefver på min godhet; men så modig hon är — och så intressant; det kan ej komma från annatän att lilla fröken finner sig bemärkt — först af den der målaren, (det var en rätt hygglig figur den der karlen) och nu af Ljungsköld — det är en gemen karl den der Ljungsköld med sitt platta, utlefvade ansigte; men han är ändå pikant med sin hyllning för Emilia.”

"Jag undrar just”, sade hon och satte sig framför spegeln för att ordna sin toilett för natten, ”jag undrar endast om icke äfven han — jo visst — äfven han måtte väl ha ögonen öppna."

Hon speglade sig en stund, lade lockarna i papiljotter och smålog illparigt.

”Nå nå, lagmannen är illa fast, en rätt hygglig karl, en ansedd embetsman, åja, om inte bättre erbjuder sig, hvarför inte; lagmanskan Olivehjerta — det låter ej så rasande; dessutom är jag i min frihet, han sitter ting långt ner åt landet och jag gör les honneur; min gode lagman är väl ung, men är en riktig jurist, sådane herrar äro lätt handterliga, de förstå sig verkligen icke mer på fruntimmer än vi på deras luntor — vi se dem, men innehållet blir oss beständigt hebreiska.”

"Visste de”, tilläde hon småskrattande, ”hur våra känslor och vår tillgifvenhet och kärlek skrifves med dragen stil, så att en hel massa deraf ej egentligen är annat än ett litet postscriptum i den stora boken, som innehåller våra önskningar och vårt egentliga mål — så skulle de väl ej vara så förtjusta. — Militären är svårare att komma till rätta med; ty de ha vanligen en hel hop erfarenhet, som de der kammarkarlarne icke ha. — Det är en rätt hygglig karl, lagmannen, adel är han dessutom — må göra, lagmanskan Olivehjerta — det låter ej så illa.”

Patronessans sinne hade blifvit lättare, och då hon somnade, sväfvade en dröm för henne, der hon utgjorde medelpunkten och der en beskedlig förtjust man stod i periferien; med radierna af allt hvad Stockholm har lysande och präktigt.

*

1808

Det var en svår tid i Sverige 1808 — det historiska veta vi. Nationen led af en hjertsjukdom. Blodet gick ej jemnt i dess ådror, emedan der ej fans kraft i dess centrum och den regelmässiga rörelsen hade upphört; emellanåt fjeskade hjertat för fort, emellanåt höll det på att stanna.

I denna nödens tid var det en mängd, som slingrade sig fram genom eländet och det var egentligen folket i massa som led mest, detta folk, som är utan privilegier och som lik nådehjon tillåtas lefva i statsförbundet för att arbeta åt andra, hvilka skära fredens gyllene frukter; det måste dö för andra, om kriget hotar att spränga de lyckliges lugn i luften.

Det är just af denna orsak ett skönt skådespel att se ett folk, utan gagn för sig sjelf, offra sina ädlaste krafter; det är ett bevis på att en helig Guds ande går genom folken, en uppoffringens, en kärlekens, en försoningens ande. Det vet förut detta folk att det faller utan namn — utan ära, utan ens framtid för sitt fosterland; men det lemnar ifrån sig allt och strider för en idé, som det anser helig — och der hvila tusenden i ro på slagfälten, som i sitt sista ögonblick icke tänkt på sig sjelfve, utan på fosterlandet och hvilkas sista suck rosslat fram ett: ”lefve konungen.”

En sådan tid var det under Gustaf IV Adolfs senare regeringsår; folket stridde, blödde eller lät uppoffra sig på sjukhusen, och ändå hängde der kärlek qvar till den, som uppoffrade det, och endast en af-grund var i stånd att göra det riktigt klart, att man missbrukat den gamla ärliga svenska troheten, som af intet svek vet och som nu först lärde sig att det var möjligt att gå tillbaka.

Det felades blott personligt mod hos denne olycklige konung, och han hade spelat rolen af en Carl den tolfte; Svenskarne hade följt honom, dött för honom och hans fixa idéer, blott han gått i spetsen för sina soldater, ätit deras komissbröd och satt sig ut för de kulor, som genomborrade dem.

Det var just denna brist på djerfhet, som blefSveriges räddning till slut; men dock ej förr än nära nog dess sista krafter blifvit förödda; men det gamla lejonet blygdes till slut att slåss och mottaga sår för en som sjelf fruktade att deltaga i dusten, som förstod att uppoffra andra, men som icke gaf prof af någon egen uppoffring hvarken af sin person eller sina åsigter. För envisheten har svensken alltid haft aktning, men alltid förakt för modlösheten och vankelmodet.

Det fäns dock många, som vunno genom att på krypvägar smyga sig in på de sämst bevakade punkterna af Gustaf Adolfs förstånd.

En egenhet, som han hade gemensam med flere andra af sin slägt, var ett anlag för mysticism, ett begär att forska

och hemta råd från en verld, som vi icke känna och hvars hemligheter vi icke kunna framlocka; men som dock då och då skiner igenom töck-nen, liksom den höga himlen skimrar blå genom moln-bäddarne.

Man begagnade denna svaghet på många sätt och förband den med ett religiöst svärmeri, som mer och mer fick insteg hos den svage monarken.

Det var vid denna tiden rätt kinkigt att hålla sig uppe i gunsten; Gustaf Adolf såg revolutionens hydra öfver allt sticka fram hufvudet, utom der man bedrog honom; han trodde ingen utom dem, som missledde honom.

På sitt rum, klädd i en blommig sidennattrock, satt regeringsrådet Abelung och bläddrade i några papper, som lågo på bordet. Det var en lång, tämligen gammal man, med stora buskiga ögonbryn öfver ett par djupt liggande svartbruna ögon, som glindrade lik en glöd i bottnen af en mörk klyfta; den höga pannan streckades af oändliga labyrinter af skrynkor, och deröfver höjde sig en prydligt pudrad tupé. Hela ansigtet gaf tillkänna köld och ett hån, som låg begraf-vet i vecken af den köttiga munnen och hvilade på den breda beniga hakan, som till hälften höljdes af en stor hvit halsduk.

”Han börjar på att vilja bli klok”, sade han vid sig sjelf; ”men det duger ej för mina planer; man må-

*ste åter ha en liten uppenbarelse — två som slå in på samma ämne — ha ha ha.”

”Jag visar honom ett bref från min vän fältprosten G. — det är en skicklig karl, han drömmer precis som jag vill.”

Han framtog ett bref och läste:

”Välborne herr regeringsråd och riddare!

”Då jag i dag skrifver, är det endast och allenast till herr regeringsrådet, som torde för ingen på jorden berätta hvad jag här har äran anföra; vår tid är en otrons tid, en period, då den onde frestaren öfver allt inger folket revolutionstankar och sprider förbannelsens säd i Israel; men liksom de belägrade lefde af dufvoträcken i Samaria (”det var dumt af min kära fältprost”, yttrade den läsande herrn vid sig sjelf,) så lefva vi af den själaföda och det hopp, som vi inhemta icke allenast i biblen och i synnerhet de profetiska förutsägelserna i Johannes uppenbarelse, som klarligen utpeka vår närvarande räddning undan vilddjuret från öster, utan äfven i den gudsmannen Jung Stillings skrifter.

”Emellertid är det farligt att öppet uttala sin tro i detta högvigtiga fall; men jag anser dock för en pligt att till herr regeringsrådet inberätta, hvilka erfarenheter jag inom detta fält haft; dock med ödmjuk anhållan att detta måtte få vara inneslutet i herr regeringsrådets eget hjerta.”

”Det der är ju ganska bra”, yttrade den läsande. ”Der ser ju ut alldeles som om karlen ej ville låta någon veta af sin hemlighet — ha ha ha; inte kan jag just se att brefvet är beställdt. Nå, vidare.”

”Jag hade förliden natt en dröm eller syn, jag kan ej säga hvilket; men si, himmelen öppnade sig, och jag såg hur vilddjuren, den eldsprutande draken, den der kallas djefvulen och satan, tågade fram med sina härskaror; denne mörksens furste hade anletsdragen af Bonapart, sådan han föreställes på gravyrer; det leda vilddjuret underlade sig allt och konungarne kröpo i stoftet — och thé tillbådo draken, som vilddjuren hade makt gifvit och tillbådo vilddjuret, sägande: ho är vilddjuret likt? eller ho förmår strida emotthig? och vilddjuret sade, som det står skrifvet i Johannes uppen-barelse: ”Ingen må köpa eller säljer utan then ther hafver undertecknat, eller vilddjurets namn eller then namns tal.”

”Här”, tilläde regeringsrådet med ett slags grin, ”här har min kära fältprost verkligen hittat sig väl för att antyda kontinentalsystemet. Nå, vidare!”

”Och som det står i samma uppenbarelse, såg jag vilddjuret och jordens konungar och deras härar församlade, till att hålla ena strid med honom, som satt på hästen, och med hans här;” men fastän Gag kom med en ”stor storm och var såsom ett moln thet landet öfvertäcker, hans här och thet myckna folket, som var.med honom”, der han kom ”från sitt rum, nämligen ther ända norrut”, så blef han slagen af en konungslig hög man, med en hvit bindel

om sin arm — alldeles som jag mången gång sett vår store och ärorike konung under tyska fälttåget och drabbade samman med vilddjuret och Gags här från ”thes ända norr ut” och slog dem till marken med sin uppsyn, så att borgarne i Israels städer kunna utgå och göra en eld och uppbränna vapnen.”

”Jag tyckte mig hvarken sofvande eller vaken, när jag såg denna syn, som mig besynnerligt föreföll, särdeles då jag besinnar den stora, obegripliga likhet, som förefinnes mellan profetians ord och vår tid, då revolutionens vilddjur utsändt sin drake Bonapart för att strida för den skökan, den stora staden, som heter Paris.”

"Måtte dock detta förtroende icke uppenbaras för någon, eho det vara må; men jag har icke kunnat låta den märkliga synen blifva oanmärkt eller ensam förmått bära min innerliga glädje öfver de löften, som blifvit gifna fäderneslandet, utan har derföre för herr regeringsrådet velat berätta saken.”

"Med synnerlig vördnad med mera.”

"Godt, presten har förstått min mening”, yttrade regeringsrådet och lade brefvet i en låda; ”man måste begagna tidpunkten och hans svagheter, — hm, man mumlar väl; men Svenskarne äro uthålliga och framför allt tåliga — nå, ja, det må gå hur det vill, alltid sauvera vi oss; ha ha ha, man kan väl ej tänka signågot befängdare än ett folk, som regeras af Hesekiel och Johannes, att ej säga herr Jung Stilling.”

Regeringsrådet var en man, som icke hade den sorts ärelystnaden att vilja synas, han lefde i sin mån för en idé, den nämligen att verka mycket, utan att vara ett föremål för uppmärksamheten. Han framträdde derför aldrig och bemärktes knappast. De fleste ansågo honom oskadlig och de få, som trodde sig känna honom, ansågo honom rätt och slätt för en intrigör; fruktade honom som ett outransakligt öde och visade honom uppmärksamhet för att slippa hans hat.

Man misstog sig likväl. Regeringsrådet kände hvarken kärlek eller hat, utan endast intressen. Dessa voro likväl icke storartade; de voro små ömkliga, i högsta grad personliga; men han var på intet sätt noggrann om medlen; för att få en liten förmån uppoffrade han gerna en half nations kraft och välstånd, lycka och glädje, och för att drifva igenom en småsak skulle han gerna förskrifvit hela verlden till hundraåriga olyckor.

Emellertid hade han behof af verktyg och i detta fall hade han en slags siareförmåga att hitta sitt folk och att utan att kompromettera sig leda dem in i sina planer eller rättare sammankedja sitt intresse med deras; det var liksom han kunnat leta upp lömska och fala karakterer med en slagruta; ett slags magnetisk frändskap förefans mellan honom och alla sådane, som voro användbara i den småaktiga genren af intrig.

Det finnes tvenne distinkta slag af intrig, nämligen en storartad, som rör sig kring stora allmänt vigtiga ting; en sådan som jesuitismen låtit verlden mera ana än se, men som åtminstone är så mycket bättre än den andra, att den afser ett enda mål, och således ej berör eller kan komma i beröring med allt och alla, emedan det, huru den också slingrar, dock letar sig som en mäktig flod mot ett gemensamt mål och samlar hela områdets krafter åt ett håll. Det andra slaget är den småaktiga intrigen, som aldrig har något stort eller ensamt mål; men som blandar sig i allt, uppoffrar allt endast för småsaker, för ting, som stå vidt åtskilda, för de mest aflägsna ändamål, en jesu-itism som står i samma proportion till den stora som en marknadsskojare som säljer och ”tuskar” med små-skräp och trasor förhåller sig till Rotschildska huset med sina verldsaffärer. I det förra framstår det råa, det usla, det eländiga småprejeriet, då deremot i det senare kapitalstyrkan verkar som en verldsmakt.

”Sattes här upp en ny armé, så kan min son få transport och bli major, från löjtnant, ett bra hopp minsann; man måste uppbuda folket i massa; den der landtvärnsidén är ypperlig. Man kan på det sättet få platser för folk, som tjenar oss. Här går så många stackare, både militärer och civila extraordi-narier, som behöfva bröd, så att man måste hitta på någon utväg.”

”Min kära son är väl en odåga; men desto bättre behöfver jag att få någon lättnad. Han ligger mig alltför mycket till last — också har jag några vänner, som inte stort annat duga till än att falla i ett krig

— (gnuggar händerna), man skall se att det blir hett, att der går åt folk som flugor; man ger de der vännerna, som vilja försöka gå på egen hand, ärofulla platser — ärofulla sammandrabbningar med fienderna. Om seger blir det

ej egentligen fråga; antingen blir det ett nederlag, och då får den goda vännen vanära nog, att ej nödgas vara lydig igen eller också blir han, der han aldrig kommer igen — lika mycket hvilket — jag slipper dem emellertid.”

Det goda regeringsrådet smålog och plirade med de mörka djupt liggande ögonen. ”Bra, mycket bra minsann”, sade han ändtligen. — ”Ingen märker mig, ingen vet af mig, det går så tyst, då jag drar i trå-darne, och hvem blir det väl, som får lida derför? Icke jag åtminstone — ha ha ha, det är ändå en Guds gåfva att ha fått slughet.”

”Man talar om snillen, bah, de äro dårar allihop; verlden vill bedragas; det kunna de aldrig lära sig — de der ärliga männen träda fram och tala sanningen, för t. ex. Gustaf den IV, de fälla i onåd — det kunde jag sagt dem förut, de förvisas från hans åsyn — åh, det ligger i sakens natur.”

”Det är ändå roligt med dem, som lita på folket. På sin höjd gör man i all tysthet en liten middag och dricker martyrens skål i punsch, i botten om nämligen punschen är god, men man räddar honomicke, utan tre eller trettio millioner låta afrätta en trogen vän, en som sökt rädda dem ur eländet — och säga: stackars karl, han var värd ett bättre öde,

låt oss dricka ett glas till hans minne, och teckna

hans namn i historien; en efterverld skall tacka honom

— vi för vår del — (om de talade uppriktigt, så sade

de det) — vi för vår del äro för stora krukor att

göra hvarken det ena eller andra.”

”Sådan är verlden, och man skulle ändå vara dum nog att uppoffra sig. — Nej — nej, tack vare försigtigheten, tack vare klokheten, slugheten, som är större och mäktigare än snillet, tack vare ett kallt hjerta, som ej begår slika dumheter, som det varma gör — tack vare allt detta; man står orubblig.”

”Hvem är det?” frågade han betjenten, som kom in.

rDet är landtrådet Ljungsköld med sin brorson kunglig sektern.”

”Låt dem komma in.”

”Ett par ganska användbara personer”, sade regeringsrådet vid sig sjelf.

”God dag, min heders bror”, yttrade landtrådet; ”denna här elaka gikten har hållit mig inne i hela tre veckorna, nu är jag, Gudi vare tack, bättre igen.

— Bror förlåter att jag har sko på ena foten; der är en tå, min bror, som är så öm, så öm som, ha ha ha, en kammarjungfrus hjerta, höll jag — ha ha ha

— på att säga.”

”Du är alltid lika glad och lycklig, nu som fordom, under vår tid i Pommern, kära bror, min gamle ungdomsvän”, yttrade regeringsrådet med ett förbindligt leende, som ofantligt vanstälde hans sträfva drag.

— ”Välkomna, mina vänner, sitten ner hos mig och fördrifven en stund i min enslighet; hvad nytt i staden?”

”Åh, förskräckligt mycket, vi skola mangrant tåga mot ryssarne, ett landtvärn skall skrifvas ut — åja, bror vet allt det der, ha ha ha, bror har sitt finger med i spelet.”

”Jag — nej, vid Gud, min bror”, svarade regeringsrådet, med allvar i minen; ”det är besynnerligt, hvad man i våra oroliga och osäkra tider letar efter driffjedrar. Eljest kunde väl ingen komma att tänkapå en gammal gubbe, som icke har någon tjenst för närvarande, och som lefver innesluten bland sina böcker. Jag hoppas att du känner mig så noga, att åtminstone du ej tror att jag deltar i våra dagars

besynnerliga messyrer — sanningen att säga — jag

kan tala uppriktigt med er, mina herrar; sanningen att säga; (men oss emellan), jag beklagar det arma

fäderneslandet, en brytning förestår — Herran allena i sin vishet ser det, och om han ej i sin allgodhet och nåd täckes afvända faran, ser jag ingen utväg.”

”Ah, bror förstår väl raljeri”, yttrade landtrådet; "men jag vet ändå att en ädel man, som bror, väl kan verka något för den goda saken; hm, bror ser

så allvarsam ut; det var ledsamt, om jag ej kunde

komma fram med mitt ärende.”

"Gerna, kan jag vara till din tjenst, så räkna på mitt biträde”, yttrade regeringsrådet och tryckte sin väns hand, — "gerna; men säg mig först, har du några amuretter, gamla skälm? Jo jo, ni, kära kunglig sekter, vet kanske inte att er onkel i sin ungdom var en riktig flickjägare — gjorde många puts isynnerhet under sitt vistande vid hofvet. — Nå nå, blif inte förlägen, gamle Seth; jag går inte in i specialiteterna”, tilläde regeringsrådet skrattande. "Jag ville blott säga dig, att 0111 det är en kärleksaffär, så duger jag inte till något. Du vet att jag så der tämligen misslyckades i mitt giftermål — det var en hård tid, skilsmässa. — Nå nå, allt det der har du ej pröfvat, du din gamle glade vildbasare."

”Jo, ser bror, det är just frågan om ett giftermål.”

"Jaså”, återtog regeringsrådet; ”men — jag kan inte göra något i en sådan sak — (skrattande) vill du gifta dig, gamle Seth, kanske jag skulle fria för dig?--------”

”Nej bevars; men bror vet att, då man är gammal, tänker man icke så mycket på sig sjelf; men på de sina. — Gabriel här är den ende öfverlefvande Ljungsköld; det är nödvändigt att han gifter sig, så att ätten icke dör ut.”

"Ja, det är naturligt — men vidare; han är ju en ung förhoppningsfull man, och bara han anmäler sig, så — ””Åh, det är ej lätt, då det är frågan om en affär.77 / ”Penningar? Jaså — det kan du ha rätt i. rika damerna äro som skygga fåglar. De sätta ut så många limspön för dem, att de lära sig ana försåt öfver allt.”

”Och ännu värre är det med enkor”, anmärkte-kunglig sektern smilande.

”Således en enka, min unge vän?” sade regeringsrådet med ett kort skratt; ”men hvad kan jag göra vid den saken?”

”Jo, ser bror, min brorson har alla anledningar för sig hos en ung enka, en hygglig menniska, med ett ord patronessan Stjernros.”

”Jaha, jag har hört omtalas henne. Hon blef gift med Stjernros; det var en fattig karl, tror jag, men sedan ärfde hon sin farbror, rika brukspatron von Felsen — nämligen efter mannens död, riktigt, hon äger allt några tunnor guld; men vidare.”

”Gabriel här har enligt mitt råd gjort ett liten stratagem och kurtiserat fröken Stjernros, så att patronessan nog vore i stånd att på allt sätt eröfra Gabriel — ty hon är jaloux; alldeles ofantligt på sin styfdotter, en rätt vacker flicka.71

”Der känner jag igen min gamle hederlige Seth Ljungsköld, som han gick och stod här i verlden — (hotande med det magra fingret). Du kan då aldrig upphöra med dina pojkstreck, du gamle skälm!”

”Hvad gör man ej för sin slägt? — Men allt skulle gå bra, om hon ej omgafs af en lagman Olivehjerta

— skall vara en både ung och hygglig karl; men som min Gabriel icke har någon titel och deremot Olivehjerta har öfverstes rang, så kunde det hända att vår plan att fånga enkan icke kunde lyckas, utan patronessan fatta tycke för Olivehjerta och ej bry sig om Gabriel — det vore inte bra, ty Gabriel behöfver penningar och äfven en stadig hustru.”

”Åja, allt det der är ju helt naturligt, min käre Seth. Hon gifter sig med Olivehjerta, det är klart. Vid den saken kan jag ingenting göra. Gud skall veta att jag gerna ville vara min gamle ungdomsvän och hans aktningsvärde brorson till tjenst.71

”Emellertid, min bror”, återtog landtrådet, ”dukänner sjelf, huru vigtig en dylik affär kan vara för en familj; en hel ätt kan försvinna från jorden, om ej Gabriel gifter sig. Jag är väl inte rik; men om några tusen riksdaler skulle uppoffras, sä gjorde jag det gerna, blott den der Olivehjerta på ett passande sätt kunde aflägsnas.”

”Ja, jag förstår, men i min makt står det icke

— ägde jag Hans Majestäts öra, det vore en annan sak; men jag har ingen annan beröring med Majestätet än som utdelare af nådegåfvor till några fattiga enkor och att jag således någon gång i underdånighet till Hans Majestäts behjertande framställer en och annan nödlidande, hvars behof jag känner; hittills har Hans Majestät vanligen värdigats lyssna till mina underdåniga framställningar; men detta är ett spe-cielt fall.”

”Ja, jag vet, jag vet att du ej befattar dig med annat än att utdela välgerningar, besöka enkor och faderlösa och vara en räddningsengel för många.”

”Gudi allena äran, min bror”, afbröt regeringsrådet och knäppte hop de knotiga fingrarne öfver bröstet. ”Emellertid, min bror, kan jag vara till tjenst, är det mig kärt; den der Olivehjerta dör bort, säger du; är han ej af fria åsigter, — jag tror, om jag ej missminner mig, att han till och med uppträdt som författare.”

”Ja, han har skrifvit anmärkningar öfver allmänna lagen”, inföll kungl. sekreteraren, som anade att denna fråga innebar mera än den syntes.

”Ja, riktigt. ' Om jag ej oriktigt påminner mig,, så skref han något i Journal för Litteraturen och Theatern.”

”Ja, jag tror nästan, om jag inte bedrar mig,, sä —” svarade Gabriel.

”Det liksom far för mig att han har varit vid akademien på samma tid som 1800 års herrar.”

Gabriel funderade. ”Jo riktigt, ungefär vid den tiden.”

”Jaså, då påminner jag mig mannen — en ganska skicklig man och derföre tidigt befordrad till lagman

— jag undrar ej på patronessans val. Emellertid, om jag får något tillfälle”, tilläde han smilande, ”att ge-nom andra personer utverka något, så — men sjelf kan jag intet; ty jag har ingen publik tjenst, är ingenting annat än en privat man, som helst lefver i ro, som icke vill och icke eger förmåga att blanda mig i annat än min lilla detalj, den lilla välgörenhetskrets jag har att sköta. Ack, min bror, det är fasligt, hvad nöden stiger med hvarje dag. Hjertat vill brista, då man ser allt detta elände.”

”Bror har alltid varit vek om hjertat”, yttrade landtrådet, ”men nu till andra frågan: Gabriel här ville rent ut taladt få en titel; menniskan är fåfäng och om han fick sig en kapprock, ha ha ha, som lät något bättre än lagman, så skulle han vinna sitt mål

— det är naturligt att han i och för en sådan tjenst vore bror förbunden i allt — till allt, ja, allt hvad bror ville anförtro åt honom.”

”Ja, till allt, herr regeringsråd.”

Msecenaten smålog förbindligt och sade: ”Ja, jag känner kunglig sekreteraren som en ganska användbar ung man. Skada blott att min verkningskrets är så liten; titel — kanske en nyckel — den kunde kanske läsa upp den unga enkans hjerta.”

”Ja, min bror! ha ha ha, gissadt, men bror måste hjelpa den saken; vår tjenst igen, vår tjenst igen, i allt.”

Regeringsrådet smålog slugt. ”Jaså, riktigt gissadt; nå väl, den saken kan ni sjelf hjelpa, min bäste kunglig sekter. — Känner ni fältprosten Grumsander?” ”Nej — nej, verkligen icke.”

' ”Det är en ärans man, en religiös och from man. Jag fick just bref från honom i dag — det hade varit rätt bra, om han varit er informator.”

”Jag mins inte riktigt; kanske i min barndom”, yttrade Gabriel med en hastig blick på sin farbror.

”Jo, jag tror nästan, Grum — hur var det?” frågade landtrådet.

”Grumsander, en varmt religiös man, en menniska, som står genom sin starka tro i gemenskap med himmelen. Jaså, han har varit er informator. Det gläder mig; — det kan hända”, återtog regeringsrådet efter några ögonblicks tystnad, under det han trummade på bordet med fingrarne, ”det kunde hända,att en viss person vid något tillfälle frågade er, min bäste kunglig sekter, angående samme Grumsander. Ni kan då troligen intyga hans varma religiositet, hans vana att hvarje afton och morgon falla på knä och bedja med barnen och hans förmåga att se in i framtiden. Jag har hört vidunderliga berättelser i den vägen; men jag måste tro dem. Om jag mins rätt, förespådde han er far hans död och er en lysande framtid samt tecken af nåd — det är besynnerligt, det ena har slagit in, men det andra ännu icke — emellertid så ”

Gabriel hade aldrig i sin lefnad hört omtalas ti-tulus Grumsander; men regeringsrådet ville det, och han ville ingenting utan afsigt. Han jakade till allt.

”Detaljerna af dessa förutsägelser känner ni sjelf, min bäste kunglig sekter. — Är det ej så? — De äro ej heller så noga med”, tilläde han. ”Det är naturligt, att man som barn uppfattar en sak något annorlunda än som man: med ett ord, det är ej så noga med detaljerna — men jag tycker mig minnas, att han förutspått på grund af bibeln hvad som skulle hända Bonaparte, draken, som är utskickad af revolutionens vilddjur; ni har väl läst Uppenbarelseboken och He-sekiel?”

”Ja, min bror. Gabriel läser hvarje afton sin bibel”, anmärkte landtrådet och blinkade åt sin brorsson.

”Jag vill tro det”, sade vännen slugt, ”men lik-godt, om han ej re.dan läst dessa partier, så kan han göra det i veckan.”

”Och du lofvar ditt bistånd?”

”Nej, långt derifrån, min bror; du finner ju att jag i min ställning och äfven på grund af min karaktär af fullkomligt neutral person icke kan och ej heller vill söka ingripa i något så högt som att på något sätt leda konungens höga vilja; men jag kan ge ett råd — ett råd som grundar sig på det sakförhållande att Grumsander varit din brorssons informator och att denne känner hans gåfvor att se in i det fördolda. Denna kunskap kan möjligen vara till gagn för din slägting och som jag hoppas min vän; herr kunglig sekretern skall ej undra på en gammal svag gubbe, att han ännu i lifvets afton söker sig vän-

Altartajlan. 9ner bland de unga, de förhoppningsfulla telningarne för en kommande tid, då jag så väl som du, bror Seth, vistas i en annan verld och undfår lifsens krona.”

”Jag tackar på det hjertligaste för herr regeringsrådets godhet”, yttrade Gabriel och bugade sig. ”Jag har ringa krafter, men min vilja är stark, och med Guds hjelp skall jag söka visa min tacksamhet genom lydnad.”

”Åh, ingen tacksamhet, min bäste! — Jag förtjenar ingen tack; men deremot får jag tacka min gamla ungdomsvän för den nya, intressanta bekantskapen han förskaffat mig. — Vill Gud, sä går allt väl, fastän jag icke egentligen kan göra något. — Skulle spår af någon verksamhet synas, så är det visst icke jag, utan en högre makt som styr våra öden. — Nej! en svag menniska, en gubbe som jag kan ingenting göra.”

Efter några artigheter och försäkringar om högaktning och vänskap aflägsnade sig de bägge herrarne.

”Han blir ett godt verktyg”, sade regeringsrådet vid sig sjelf. ”Han förstår halfqväden visa. — Åja, Seth hade nog varit bra han också, om han ej nästan uteslutande intrigerat mot fruntimmer; — nu”, återtog han efter en stunds begrundande, ”är nätet snart färdigt; det blir utskrifning af trupper. Nya regementen bildas; jag står högt i gunsten, är en herrans profet på högvederbörlig begäran. Jag belönar Grumsander med vasaorden; han är min hjelpare i det rent mystiska — och han fortfar att hjelpa mig. Jag behöfver den karlen. Vidare bidrar min nya vän Gabriel till mina planer med Grumsander och derför får han nyckeln. Jag skaffar bort hans rival och han får enkan; sedan står hans kassa öppen för mig, då han sett hvad jag kan göra. Jag går in på nya förslag mot en liten skuldsedel då och då; ty karlen är en slösare, är ej noga med mynt ellér skuldsedlar — och om lyckan är med mig, så — ja, Gud vet hvad som kan hända.”

Då landtrådet åkte hem med sin protogé, sade han: ”Såg du, Gabriel, gubben är knipslug, en stor kanalje min vän

Abelung; det kostar mig några tusenriksdaler, det vet jag; ty jag såg att det verkade; han är snål, den gamle räfven; — men det betalar du tillbaka; jag har verkligen intet råd att vara utan pen-garne — hm, du blir gift, får barn, små, små Ljungsköldar, — hm, det är skönt, pass på att lagmannen får fara vintervägen.”

”För allt detta har jag min goda farbror att tacka”, yttrade Gabriel smilande. ”Gud välsigne min onkel.”

”Ah prat, vi äro inte heliga oss emellan; nå, hur gick det med symamsellen — hm, den der målarens syster?”

- ”Ej ett hårsmån, bäste onkel, brödren och den der fästmannen stå mig i vägen.”

”Hm, stå dig i vägen? — Hm, en idé faller mig in. Gå upp i morgon dag till — men nej, det behöfs inte — hm — hvad var det nu igen? — Det -skulle eljest vara roligt att få höra, om hon är af sten eller stål, eller om Ljungsköldarne ha qvar sin förmåga att tjusa. Du må tro här sitter mer än en gumma, som varit förtjust i mig och som gråtit sina modiga tårar för min skull — ha ha ha — man kan aldrig nog tacka Gud för ett gladt lynne — a propos, så snart jag upphörde med den der hafresoppan och började lefva som en menniska, så gick också den der oron om nätterna öfver; jag sofver som en stut, ha ha ha, riktigt som en stock — och hvarken hör eller ser något. Jag höll .min själ på att bli hypokondrist af den der dieten.”

”Onkel finner då, att jag gissade rätt.”

”Jo visst gjorde du det, men ser du; jag visste ej riktigt hvad jag skulle tänka; nu fmner jag att det der andliga sitter i magen; när den tillqvacklas af dålig föda och stillasittande, blir man både visionär och exalteradt religiös — bevars religiös, så att man inte väcker förargelse, bör hvar och en vara; men inte bigott.”

”Deruti har onkel alldeles rätt.”

”Ja, ser du, min tro om religionen är den”, återtog landtrådet liksom docerande, ”att religionen och en viss form deruti är nödvändig för att hålla ordning i staten, på folket. — Ja, Gabriel, utan en sträng tro,som ligger som en enda töm på alla, gå de ej i spann. — Ha, ha ha, en annan sak med upplyst folk som du och jag, som gå bredvid och inte behöfva dra lasset; vi behöfva också icke något religiöst betsel, ha ha. Vi äro filosofer och aptera vår religion efter som vi tycka. — En tror ett, en annan ett annat och allihop äro godt och hederligt folk, så länge det kan vara nyttigt. Det är bara när man blir pjunkig och klen man börjar grubbla; då man får dålig mat och dålig dryck. — Ha ha ha, om jag vore dagsverkskarl och åt gröt och dricka året om, finge jag en syndaånger som vore faslig; nu är jag frisk och känner ej till en smula. Det är en lycka att vara af ett lätt humör, ha ha ha.”

”Ja, det har onkel också.”

”Ja visst, Gabriel, och det kommer sig deraf att jag öfvergifvit två slags diet, den lekamliga dieten, som skall vara så bra för kroppen, att äta och dricka i små portioner och hålla en viss ordning i mat och dryck, sofva och vaka; den moraliska som går derpå ut att ha principer och strängt hålla sig vid dem. — Det är två slags diet, hvilka doktorerna och presterna prenta i folk; bägge två har jag gifvit på båten. Jag har ätit det som smakat mig och gjort det som roat mig — det har varit min diet.”

*

Embarkering.

”Krigarens ära!” Hela historien genljuder af detta ord. Hvarje proklamation hvilar ytterst på denna förutsättning — och likväl huru bortblandad, huru glömd är ej krigarens korta, dyrbara, bländande ära! Vore ej fosterlandskänslan, vore ej troheten och kärleken till kung och hem en mäktig sporre, skulle krigarens ära ej locka många.

Det beror på en rapport, på motsägande berättare, om krigaren skall bli glömd eller ärad, äfven då han segrar. Faller han öfvervunnen, då sänker folket som ligger som en enda töm på alla, gå de ej i spann. — Ha, ha ha, en annan sak med upplyst folk som du och jag, som gå bredvid och inte behöfva dra lasset; vi behöfva också icke

något religiöst betsel, ha ha. Vi äro filosofer och aptera vår religion efter som vi tycka. — En tror ett, en annan ett annat och allihop äro godt och hederligt folk, så länge det kan vara nyttigt. Det är bara när man blir pjunkig och klen man börjar grubbla; då man får dålig mat och dålig dryck. — Ha ha ha, om jag vore dagsverkskarl och åt gröt och dricka året om, finge jag en syndaånger som vore faslig; nu är jag frisk och känner ej till en smula. Det är en lycka att vara af ett lätt humör, ha ha ha.”

”Ja, det har onkel också.”

”Ja visst, Gabriel, och det kommer sig deraf att jag öfvergifvit två slags diet, den lekamliga dieten, som skall vara så bra för kroppen, att äta och dricka i små portioner och hålla en viss ordning i mat och dryck, sofva och vaka; den moraliska som går derpå ut att ha principer och strängt hålla sig vid dem. — Det är två slags diet, hvilka doktorerna och presterna prenta i folk; bägge två har jag gifvit på båten. Jag har ätit det som smakat mig och gjort det som roat mig — det har varit min diet.”

*

Embarkering.

”Krigarens ära!” Hela historien genljuder af detta ord. Hvarje proklamation hvilar ytterst på denna förutsättning — och likväl huru bortblandad, huru glömd är ej krigarens korta, dyrbara, bländande ära! Vore ej fosterlandskänslan, vore ej troheten och kärleken till kung och hem en mäktig sporre, skulle krigarens ära ej locka många.

Det beror på en rapport, på motsägande berättare, om krigaren skall bli glömd eller ärad, äfven då han segrar. Faller han öfvervunnen, då sänker folketliksom fordom på cirkus tummen och dömer den sårade gladiatorn till döden och fienderna håna hans sista ansträngningar, liksom barnen skratta, då de se en fisk spritta fastnad i nätet.

Det finnes hlott ett, som belönar krigaren och detta är ej tapperhetsmedaljen, icke ordnarne som pryda bröstet, ej berömmet i bulletinerna; men det är inom bröstet den stolta sjelfkänslan att med gladt mod, utan fruktan och utan förebråelser hafva vågat lifvet för det, som han ansåg för rätt och sant. Det är i sanning någonting beundransvärdt detta envisa, detta för alla betraktelser oåtkomliga mod, som kämpar äfven då hoppet är ute och som lyder äfven der det är klart, att man använder de höga, de heliga moraliska krafterna, utan ändamål.

Ett sådant skådespel gaf dock den finska armén under 1808 års krig. Den segrade, den kämpade för hvarje fots bredd af sitt fädernesland; men gick dock baklänges på befallning, såg huru blodet blifvit spildt förgäfves — alltid förgäfves, huru själen spänt sina ädlaste krafter blott för att förlamas af maktbud, utan sammanhållning och plan.

Finnarne voro 1808 danaider, som beständigt fyl-de dårskapens såll med sitt hjertblod och ej tröttnade, förr än de ej mera kunde låta det falla ner och dricka in i fosterjorden.

Sverige deremot skickade sin ungdom till hjelp. Det offrade det käraste det hade, utan att knota — men förgäfves. Denna ungdom fick ej en gång mäta sina krafter med fienden. Den eländiga småaktigheten, förvirringen som alltid griper små själar, när de vilja spela stora, förstörde allt, och Sveriges ungdom måste falla strådöden, utan ens skenet af ära, utan ens detta svaga skimmer af segerlycka, som breder sig öfver ett slagfält och öfver de slagnes bleka anletsdrag.

Det så kallade landtvärnet tågade ut; men bortrycktes till största delen på skärgårdsflottan, under dess olycksaliga irrfärder utmed våra och Finlands kuster. Det voro färder inom Östersjön, som liknade dem, som beskrifvas i ^Eneiden, med undantag af se-grarne, af äran och af en Virgilius som besjöng de olyckliga.

Det var en nödens tid, derför uppoffrade folket allt. Utskrifningarne blefvo allt mera stränga och det lydde på ”allt förstfödt” skulle ut för att försvara ”konung och fädernesland”; fastän dessa ord aldrig mindre än då hörde tillsammans.

Det var en afton om våren 1808. — En hop gamla skutor lågo vid skeppsbron för att öfverföra det landt-värn man kunde sammanskrapa; de sågo så ängsliga ut, de gamla, eländiga skeppen, som efter ett långvarigt regn nu först begagnade en solglimt på qvällen för att torka sina lappiga segel.

Johanna Berndtson, den unga, glada sömmerskan, satt i sin lilla kammare och blickade med de vackra ögonen ned öfver staden och bron, der allt rörde sig; men ej som vanligt de raska sjömännen, utan ett slags militär i grå kapotter och med ”sultaner” på de runda höga filtkasketterna, sågo ut som lifdömda fångar i stället att de skulle vara Sveriges modiga ungdom.

Att komma in vid landtvärnet var redan något som spridde modlöshet i hvarje bröst; ty att dö med äran ville alla; men att dö onödigtvis, blott för ro skull, endast för att tjena som offer åt förvirringen och kabalen, fruktade alla.

Johanna var den dagen icke vid riktigt godt mod; också hade allt gått mot alltifrån morgonen. Den lilla kaffekoppen med de granna ritningarne på, som hon ägt från sin barndom, hade hon slagit sönder i kanten; det var ett tråkigt omen. Det hon sytt, hade hon skarfvat rasande, så att hon måst taga upp sömmen. Lilla Pipi, grönsiskan i buren, satt rund som ett klot och mådde bestämdt illa, fastän Johanna redan lagt ett par strån saffran i glaset som läkedom. Det hade regnat hela dagen och nu, fastän solen sken upp, låg der något vått, otrefligt, sömnigt och dystert öfver staden, som låg der nedanför insvept i sina rökskyar lik en dödens stad, der blott några spöken vankade.

Också var det ej underligt, att allt detta föreföll Johanna dystert, ty det var en orolig tid. Madamenbredvid talade om kriget, om utskrifningar, gälder, skulder och eländen och att kungen sett en hvit häst, att marschen till Narva låtit höra sig midnattstid inne i Carolinska grafven, liksom på afstånd, och att en jernbärare mött en hvit fru i jernvågen — allt sådane berättelser och skräcksagor som sprida sig bland folket, då det tycker, att de jordiska makterna handla så, att det rent af är nödvändigt att något öfvernaturligt måste hända för att bringa sakerna i skick.

Under alla dessa rykten hade Johanna ej sett hvarken sin bror, målaren, eller sin fästman; bägge hade uteblifvit i åtta dagar, och då Johanna en gång skickat sin granne, den der madamen, på rekognose-ring, hade denna ej medfört någon annan upplysning än att herr Berndtson varit ute — och ute — och evigt detsamma ”ute”.

Den goda flickan var ledsen, i sin själ bedröfvad, hon visste ej hvarför. Emellertid är det en vanlig sak, att då en schal ser ledsam ut på ena sidan, tar man honom afvigt, och då man är ledsen utan att sörja, vänder man om ledsnaden, så att den framstår som förargelse; det är ändå en variation; ty förargelse är ingenting annat än en ut- och invänd ledsnad.

Johanna hade derföre föresatt sig att vara ond på en af de frånvarande herrarne.

"Det är besynnerligt med bror min”, mumlade hon för sig sjelf, -med en spotsk dragning på de rosiga läpparne, ”att han bevars inte kan hinna att gå hit upp; han har annat att göra, så att han inte.tän-ker på mig? — Ja, sådane äro alltid de der karlarne,

— om de äro bröder, är det värre än annars. — Hm, det skall han betala, det skall han se. Och Gustaf se’n, det är då rent af dåligt af honom, som är min egen förlofvade fästman, att inte komma hit. Sjuk är han inte, ty då hade han nog skickat hit för att få af den goda vinsoppan, som jag en gång kokte åt honom; körsbär, russin, liten smula sagogryn och så renskt vin — jo, jag tackar! Det kan gå an för en urmakare.”

Flickan teg en lång stund, ändtligen började hon å nyo.”Jag tycker liksom de bägge skulle komma; de skola se hvem de stungit hafva”, tilläde hon med tragikomiskt allvar; ”Gustaf kommer in, ha ha, så andtruten, han springer alltid upp för trapporna och skadar bestämdt bröstet — han kommer; då sitter jag så här och ser på min söm; god afton, Johanna lilla

— hm. jag svarar — god qväll.”

”Är du ledsen?”

”Åh, det måtte du bry dig om. — Men Johanna, är du ond? Nej bevars, alldeles intet.”

”Då blir han ängslig och slår sig ner på stolen der och vill klappa mig. Då flyttar jag mig undan; då blir han riktigt ängslig, stackars menniska, och så vill han riktigt se mig in i ögonen; men se, det aktar jag mig för. — Då ber han, då bedyrar han, att han haft så brådtom, så brådtom, att kungen skulle ha ett ur för att veta hvad klockan är slagen. Vår Gustaf Adolf, säger bror min, vet inte den saken — och så, när min herr fästman är mjuk, riktigt mjuk och beskedlig, då kan jag inte hålla mig för skratt längre utan gör narr af honom och hans ängslan. Herre Gud, hvad jag sen skall plåga honom.”

”Ett allvarsamt ord, lilla Johanna”, — ha ha ha, men tala då ett allvarsamt ord, säger han den beskedliga menniskan, för si han är så fasligt allvarsam han. Han håller af mig riktigt på allvar och jag honom; men si, jag skall bota honom, så att han nog helsar på ordentligt som fästmän skola — ordentligt vissa timmar i veckan skola de sucka och bedja.”

Dessa tankar voro så bestämda, att hon nickade med hufvudet och riktigt föresatte sig att spela sin roll först af den obevekliga och sedan af den satiriska sköna; två roller, som, om de spelas väl, äro en ordentlig olycka för en ung, förälskad man; ty om en skön flickas lilla vrede icke kan krossa, så är det bestämdt, att man blir tillintetgjord, då hon afslår allt med löje; man kommer då i en ställning, som närmast liknar den, då man i halkan oupphörligen hotas att falla och slutligen verkligen gör det.

Dessa älskliga hämdplaner, hvilka, som alltid är händelsen med goda menniskor, endast äro en slagsinledning till en desto innerligare förening, sysselsatte Johanna länge och väl. Hon riktigt öfvade sig att se ond ut, att vara fjer och tråkig; ty hon kände på sig, att det skulle bli svårt att hålla god min.

Ändtligen fick hon höra någon komma tungt och långsamt uppför trapporna. Det kunde omöjligen vara Gustaf Lönner; ty han sprang vanligen som en hjort uppför dem och tog två steg i taget; så der långsamt och betänkligt gick endast någon annan. Johanna beredde sig således alldeles icke på att sjelf få en visit, utan trodde att den gälde madamen bredvid.

Men dörren öppnades och Gustaf Lönner steg in. Johanna kom ihåg sin rol och sydde utan att låtsa se honom, fastän redan hans långsamma gång i trappan gaf henne onda aningar.

”God afton, Johanna”, yttrade Gustaf och gick rakt fram till henne; ”hur mår du? Har du väntat på mig?”

”Anej, inte synnerligen; då du inte kommer hit, så vet jag att Pipi är qvar — det är ett troget djur det.”

”Ja du, jag skulle kommit förut, 0111 jag inte sprungit och arbetat hela veckan; men du, det kan inte hjelpas; jag måste gå ombord i qväll.”

”Hvad i Herrans namn”, ropade Johanna och sprang upp blek som en marmorbild. ”Du, du, skall du ut som landtvärn?”

”Ja, Johanna, men var lugn, med Guds hjelp—” ”Jag lugn? Med Guds hjelp? Du kommer aldrig igen — och så”, tilläde hon och kastade sig om hans hals, ”och så har jag varit elak emot dig, stygg emot dig. — Jag tänkte att riktigt plåga dig för det att du inte varit här. — Söta Gustaf, var intet ond på mig; förlåt mig, förlåt din Johanna.”

Gustaf Lönner kunde ej annat än småle i sin bedröfvelse. ”Åh, dina hämdplaner känner jag förut, Gud gifve du hade kunnat vara mycket ond på mig; men ser du — jag måste ut, det är så det; men det blir väl godt igen”, tilläde han och smålog lugnt och gladt efter sin vana. ”Visst är det illa ställdt; men ser du, vår Herre hjelper oss nog.””Ja, de-t vore illa annars”, snyftade Johanna. ”Inte har jag tänkt något ondt; inte har hvarken du eller jag med vilja gjort någon menniska orätt; nej, det vore rätt eländigt, om du skulle straffas för andras fel.”

”Ja, ja, han, Gustaf Adolf”, tilläde hon, ”han som bor der nere i det stora präktiga slottet, han har en stor börda att bära och ett stort ansvar. Han är annars så god och så hederlig; hvarföre skulle han då ta dig ifrån mig?”

”Men ser du”, sade Gustaf tröstande, ”dukan inte veta; så underligt har händt förr en gång — hm, om jag blir en dugtig krigare — och hvarför inte? Jag kunde komma igen som löjtnant, som kapten kanske?“

”Jag vill hellre ha dig som du är, Gustaf”, sade Johanna smekande; ”men vet du hvad? Det der dumma kriget måtte väl i Guds namn ta snart slut? Ack! om ryssarne ändå hade hela Finland, så blef det väl fred igen.”

”Sådan from önskan”, inföll Gustaf. ”Fy! Johanna, är det rätt att säga så?”

”Nej, nej, det vet jag nog, men jag vet inte hvad jag säger, nej, jag vet inte hvad jag säger.”

”Tänk du”, återtog Gustaf, ”tänk om jag nu slåss som en karl — och derom kan du vara säker. Ack Johanna! jag förargar mig, så att jag vill brista af raseri, när jag tänker på, att man skulle våga sig på vårt eget Finland; — men vet du, ännu hafva finnarne slagits ensamme, låt Svenskarne blott hjelpa till, så skola ryssarne få gå tillbaka in i sitt land.”

Den gode ynglingens ögon blixtrade af stolt mod. Han var skön som en krigsgud. Johanna smålog genom tårarne; ”och det der hoppas du?”

”Ja, Johanna, med Guds hjelp.”

”Och då när du kommer hem, så — ”

”Så gifta vi oss.”

”Ja du, det blir i grafven”, suckade flickan; ”men hvar är min bror?” afbröt hon hastigt sig sjelf.

”Jag vet inte; troligen kommer han att följa med. Vi äro begge af samma ålder.”Då satte sig Johanna upp, kastade de ringlade lockarne ur ansigtet, knäppte ihop händerna och sade: ”Således alldeles ensam — desto bättre — desto bättre. Nu är det bra igen, Gustaf — nu går det så tokigt, att det måste gå väl på slutet. Vet du, jag tror på att Gud alltid låter oss bli så der lagom olyckliga; inte tar han det sista; nej, det gör han inte — således — nu är allt bra; ty nu är det alldeles rasande.” ”Ja du, Johanna, du tar således saken lugnt?” frågade Gustaf forskande.

”Lugnt? Åja, så der — som du ser. Vet du, jag blef verkligen lugnare, när du sade, att min bror, som jag'håller så mycket af, också skall ut. — Jag vet ej hur det kommer sig; men så är det verkligen. — Nu håller jag på att skratta åt att jag var så dåraktig att frukta för ett krig; det är ju bara lappri. — Öfverallt går döden på rof och icke mer i ett krig än här hemma — hvar menniska har sitt mått.”

”Ja, Johanna, då kan jag säga dig allt. Berndtson går ut; men han får troligen något befäl vid

landtvärnet. Jag står vid hans kompani; men blif ej ledsen.”

”Nej bevars, jag är lugn som du ser” — yttrade Johanna med sitt vanliga smålöje. Hon hade två sorger, som vägde lika — det var således nästan jemn-

vigt och hoppets dufva kunde med ett enda oljoblad

komma de bägge sorgerna att svigta. Några ögonblick derefter var Berndtson der.

”Hon vet allt”, sade Gustaf Lönner till den inträdande vännen.

”Ja, jag vet allt”, upprepade Johanna, ”och nu så blir jag då ändtligen af med er bägge på en gång”, tilläde hon liksom skämtande. ”Nu får jag sitta här uppe i höganloftet och titta och vänta tills ni komma igen. — Nåja, kära Gustaf, nu ser du ju att jag är rask och glad igen; det är blott emellanåt vi flickor ta illa vid oss.”

”Åh, alldeles ensam skall du inte bli, kära Johanna”, sade Berndtson. ”Ser du, jag har målat tvä porträtt, ett af mig sjelf, ett af Gustaf; dem skall du sätta upp på hvar sin sida om spegeln.”

”Tack! och så när jag speglar mig, sitter jag mel-lan er bägge*’, inföll Johanna glad, men med ett sorgligt leende. ”Herre Gud, nu skola jag och moster Lönner sitta om qvällarne och tala om er bägge; det blir allt roligt det, och så skola vi bedja Gud för er; med ett ord, moster och jag skola ha mycket roligt.”

”Ja, Gud gifve det, Johanna”, sade hennes bror.

”Jo du, derom kan du vara säker; jag är inte rädd alls, — så hård — så — så”, stammade hon och började gråta

— ”så förskräckligt hård kan inte Gud vara mot oss, om vi bedja honom rätt innerligt

— nej”, tilläde hon med strålande ögon och torkade bort tårarne, ”det kan han inte.”

Så sutto de tre tillsammans till sent på qvällen. Duggregnet hade åter börjat. Det eljest så klara fönstret var matt och tårigt, och utanför svepte sig dimman omkring staden, der blott tornspirorna stucko upp lika slocknade fyrbåkar öfver ett gråhvitt ovänligt haf.

Bittida andra morgonen skulle konvojen gå. — De bägge ynglingarne följdes åt midt i natten ned till skeppet, alltjemt seende det flämtande skenet från lilla Johannas fönster. Hon satt uppe hela natten och blickade ut genom sitt fönster för att se, när skeppen gingo. Vinden friskade upp litet grand. Hon såg huru de grå seglena skymtade fram genom dimman och hur fartygen långsamt loverade för att komma från strömmen.

Men det var oklart, dock visste hon noga hvilken skuta det var, som inneslöt hennes bägge enda vänner, hennes enda verkliga stöd, och det for liksom en glädjestråle genom hennes själ, när på en gång, då detta fartyg svängde förbi Kastellholmen, solen stack fram och glänste på dess segel.

”Åja!” sade hon och knäppte de fina händerna samman, ”det är blott en pröfning. Gud är god!”

*

Syster Elisabet.

I soffan hos landtrådet Ljungsköld satt ett äldre fruntimmer, klädd hvad man kallar i allvarliga färger och med en utkrusad negligé kring de bleka, hängande kinderna. Den gamla damens ögon voro uttryckslösa och matta, men blickade dock omkring sig med en anstrykning af majestät eller förnämt förakt och i hela ansigtet låg ett slägttycke med landtrådet.

”Du inser således följderna af dina dårskaper, käre Seth”, yttrade tant Elisabet, hans syster. ”När man är så gammal som du, giktsjuk som du, är det en oförsvarlig dårskap att vilja spela rolen af en förälskad celadon för en figurantska, gå på Djurgården utan galoscher i juli månad, för en gammal man, är ju alldeles oförsvarligt.”

Landtrådet satt i sin vanliga ländstol och såg förlägen ut. ”Hm, kära Elisabet, tala inte mer om den saken”, bad han.

”Tala”, återtog tant Elisabet högtidligt och långsamt. ”Jo, det är min dyra systerliga pligt att tala med dig, Seth, du är min ende lefvande broder och det är min pligt som din enda lefvande köttsliga syster att tala bättringens ord för dig. — Förstocka dig icke. Det gläder mig, att du bredvid sängen har den heliga skrift. Detta är dig ett själsbehof; kom ihåg att du är gammal, att bättringens dagar få —”

”Åh, kära Elisabet, allt det der vet jag förut”, suckade landtrådet. ”Jag säger ju att jag nu är alldeles bra, nära bra och att jag* som du sagt, skall nyttja näfversulor.”

”För dig återstår”, fortsatte systern liksom hon €j hört ett ord, ”att döden och sedan domen komma öfver dig och att du får ligga i eld och svafvel, Seth, i evig tid för alla de syndaskulder du samlat på jorden.”

”Åja, åja, det der vet jag förut, kära Elisabet.” ”Detta är min systerliga, heliga pligt att säga dig och att med sanningens kraft lägga på ditt hjerta; du kommer i elfte timman, men kan dock på nåd komma in i din Herras glädje. — Med ett ord, Seth, du haralltid föraktat din systers råd. Du har inte behagat fästa dig vid hvad en ren och genom stränga pröf-ningar luttrad qvinna har att säga dig —; ty oskuld och ett himmelskt sinne har varit mitt lifs eftertraktan, och med Guds nåd skall jag en gång kunna ren och obefläckad inträda i det allraheligaste; ty Seth, en qvinnas dygd är dock tusenfalt. bättre än allt hvad karlarne försöka i den vägen. — Nog af, sköt din helsa, nyttja näfver och dubbla strumpor och frukta Gud, Seth, så går dig väl både här och der.”

”Tack, Elisabet, hm, tack skall du ha, hm tack! tack! Du är alltid välkommen till mig, fastän du kommer fasligt sällan; hm, har du sett till Gabriel? — hm, undrar hur det går med hans utnämning.”

”Med Guds bistånd blir han kammarherre”, sade tant Elisabet, ”också förtjenar han det; ty hans hjerta är fullt af Guds anda.”

”Visserligen, hä. — Jaså, han får nyckeln? Den kanaljen har ej varit här, sedan jag sjuknade.”

”Han har haft så mycket att göra; men hos mig har han varit för att hemta råd och hjelp, och i sanning hos tant Elisabet är den goda gossen alltid välkommen. Också kan han ej annat än älska mig som en öm och god moder, fastän jag sjelf i sjelfva verket är en svag flicka, som intet annat stöd har än min kärlek och min tro —”

”Hm, ja, deri har du rätt, Elisabet. Gabriel är en hederlig gosse.”

”Hederlig? Hvad säger du, Seth? En ädel menniska, full af ett sant trones ljus. — O! hvad han är glad att någongång dra sig ur verldsbullret, hos mig få öfverlemna sitt sinne åt fromma betraktelser. — Då sitter han vid mitt fönster med knäppta händer och

blickar upp mot himlen, den lilla strimman som synes midtöfver; och jag beder.”

”Ganska vackert, hm, ganska bra. — Ser du, Elisabet, nu kan jag trampa på foten; i går gjorde det så ondt vid fotknölen, men linimentet hjelpte — hä.

— Jaså, Gabriel är så gudfruktig?”

”Ja — ja, i sanning. Vore du hälften, så kunde

du tacka Gud — men”, fortsatte fröken, sedan hon

en lång stund suttit tyst, ”men jag måste fara; Gudvare med dig, broder Seth. — Skicka till mig, om du känner att det nalkas till slutet.17

”Tack! Tack! kära Elisabet”, yttrade landtrådet synbarligen generad. ”Med Guds hjelp, kära Elisabet, går det denna gången bra.”

”Bättre kan du aldrig önska”, yttrade fröken, högtidligt resande sig ur soffan, ”än att dö i en salig stund.’1 Hon nalkades landtrådet och kyste honom på bägge kinderna, kallt som om man för ett par dockhufvuden mot hvarandra.

”Tack, kära Elisabet, för din välmening.”

-”Kalla på mig, då det gäller”, yttrade fröken och nalkades dörren.

”Josef! Josef, hjelp på fröken kappan’’, ropade landtrådet. ”Farväl, Elisabet, tack för besöket.”'

”Det var då väl, att jag inte rent tog döden af alla syster Elisabets moralkakor”, mumlade landtrådet, ”och så torra sen, att man kan storkna, när man får dem till lifs. — Tacka vill jag hofpredikanten Titti-lander, när han trakterar med Guds ord och förmaning, så lägger han in dem i sylt; då kunna de

slinka ner.”

”Hm, det är då en lycka att syster min bor på söder och är rädd om lifhanken; hm, eljest vore det slut med mig på en vecka.”

”Nå — är fröken sin väg?” frågade han be-

tjenten.

”Ja, Gudskelof, mig kallade hon en gemen sälle, som borde ur tjensten, derföre att jag inte var kropp till att knäppa den ena kängknappen.”

”Ha ha ha — jo jo, du fick också känna på ekluten, min gosse. — Hm, hon hade nog rätt, du är en sakramenskad krabat — hä hä hä. Vet du hvad, nu är jag kry igen; skall bli roligt att få fullständig rapport af Gabriel. — Han kommer i dag.”

”Ja bevars! Han kommer med nytt, mycket nytt.” Landtrådet gnuggade händerna. ”Hä, mycket att. fråga honom

om, mycket — hä, mycket — det är en slug gosse, Gabriel. — Nå du, Josef, vet du något om Finland och vårt landtvärn; hm, hvad säga de i staden?"

"Åjo, de murra en hel hop mot kungen.""Bra, mycket bra, hä hä hä. Mig har han gjort till hvad han kunnat, och har han nu gjort Gabriel till kammarherre, så kunna de göra hvad de vilja; hm, intet ord efter mig. — Hvem är i tamburen?"

"Jo, det är jag, bästa onkel Seth", yttrade Gabriel och steg in. "Förlåt, bästa farbror, att jag ej kommit förr än nu; men det var en hop i görningen, och jag visste, att onkel kunde aldrig vara så sjuk, att ej onkel blef bättre, blott jag omtalade resultaten; jag har riktigt sprungit hit för att sedan desto längre få bli qvar."

"Hm, Josef — du hemtar åt oss två glas och god madera. Vet du, Gabriel, det var en riktig attack af gikt, den steg uppåt, sade doktorn. Jag kunde varit död på tjugufyra timmar; men det gick igenom — rätt efter ryggen, rätt efter ryggen, Gabriel. Nå, hvad nytt?"

"Jo, onkel — jag är kammarherre; det var pro primo."

"Gratulerar, hä, då har du rang — hm, och för-hoppningarne?"

"Fru Stjernros?"

"Ja visst; går du ännu och slår för den der fattiga fröken, det lilla helgedomsskrinet du omtalat?" "Nej — nej, jag har de bästa förhoppningar." "Hm — jaså. Jo jo, jag känner qvinnorna, hm, det har du att tacka mig för; jaså, han lagmannen är slagen ur brädet."

"Inte riktigt än; men på vägen."

"Nå! berätta nu i ordning, huru var det med kammarherren?"

"Jo, se, onkel vet regeringsrådets och min öfver-enskommelse angående fältprosten G:s dröm."

"Jaha, ha ha ha, vår gode Gustaf Adolf tror på andar och drömtydningar, ha ha ha."

"Ja, sådant måste man begagna, hela den familjen är fallen för mysticism.17 "Nå, du fick audiens?"

"Inte allenast det, onkel; jag blef en dag befald att inställa mig, hm, jag blef litet flat, när jag genast deruppe fick se kapten Stjernros, som kommit öfverfrån Finland med vigtiga depescher; emellertid blef jag först inkallad. Finland fick vara så länge."

"Der stod jag nu inför hans majestät, som i mycket högtidlig ton frågade mig:"

"Känner ni fältprosten G.?"

"Ja, från min barndom."

"Ni vet således att han har en högre begåfning, sådan som fordom förunnades de helige profeterna och apostlarne på pingstdagen."

"Ja, ers majestät, han har alltid haft en egen

siareförmåga, en blick in i det fördolda."

"Man kan då ha full tillit till hans uppgifter",

sade Gustaf Adolf, "en konung har att fordra sådana

af sina undersåtar. — Det var riktigt synd", tilläde Gabriel, "att se, huru ett drag af djup smärta spelade öfver hans ansigte, när han yttrade dessa ord."

"Jag tänkte vid mig sjelf: jo jo men, det vore på sin plats just nu. Ja, svarade jag, det kan jag

på min undersåtliga tro bedyra och, om så fordras, beediga.

"Han smålog. Jag tror er ändå, utan er ed, med en sådan får man ej skämta."

”Ser, onkel, jag var på vippen att dumma mig, men det gick ändå bra.71

”Farväl med er, jag skall i dag låta utfärda för er en fullmakt att vara vår kammarherre.”

”Nu var det’ turen för mig att bli förtjust; jag gjorde .min af att böja knä; men kungen kastade en sträng blick på mig och sade: kom ihåg, kammarherre Ljungsköld, att man ej böjer knä för någon annan än Gud.”

”Jag bugade mig djupt.”

”Ni känner folkets tänkesätt”, yttrade han kort. ”Ja, ers majestät, jag hoppas att känna dem i grund.”

”Man är således villig att gå mina konungsliga omsorger till mötes? Tala ut, kammarherre Ljungsköld! Tala sanning. Jag befaller er att tala sanning.”

”Ers majestät, folket täflar i underdånigt nit, i synnerhet allmogen, som aldrig kan glömma de visa, landsfaderliga författningarne till landtbrukets förkofran, hvilka eders majestät skänkt sitt tacksamma land;

Altartajlan. 10allmogen skyndar i ädel täflan att låta sina söner träda in bland eders majestäts trogna krigare.”

”Ni har således ej hört någon klagan?”

”Nej, vid Gud, ers majestät, öfver allt jubel öfver eders majestäts jernvilja; Sverige återser en ny Carl den tolfte förenad med Gustaf den andre Adolfs gudsfruktan.”

”Farväl, kammarherre Ljungsköld — och jag gick.”

”Nå och sen gick kapten Stjernros in; hm, kanske han sade tvärtemot dig — hm, det vore ett spektakel; der öfver i Finland lär det vara ett grufligt elände, brist på allt, stryk af ryssarne hvarenda dag, små slagsmål — hm, och sjukdomar bland landtvärnet.

— Jag tror vi ta oss ett glas madera. Skål, Gabriel! min kära kammarherre. — De der bondpojkarne dö som flugor och en hel mängd äro knappt döda, innan de begrafvas; det måtte, ha ha ha, vara en tråkig situation att så der i lefvande lifvet vräkas ner i en graf — ha ha ha, måtte vara kuriöst. Skål, Gabriel.

— Hör på, du, det var ett stort spektakel der vid Sandö. Hm, det var allt skada på Jönsson, det var en duktig karl.”

”Ja, mycket' tapper och förvägen”, yttrade Gabriel, tömmande sitt glas. ”Har onkel hört hans sista ord?”

”Nej, Gabriel, det var roligt; nå, hvad sade han?” ”Jo, han var svårt sårad och låg och vred sig i sina plågor.”

”.Jo jo, sådant vet jag af, när gikten sätter till”, yttrade onkel Seth.

”Nå, men han mattades af och kände att döden nalkades; då knäppte han ihop sina händer och sade: ”Olof Gronstedt, jag instämmer dig inför Guds eviga domstol att stå till svars för mina plågor och så många tappra mäns lif, som i dag blifvit skjutne af svenska kulor från svenska skepp.”

”Hu! Gabriel, det var ändå ruskigt, en ordentlig instämning till Guds domstol — det är ändå ruskigt.” ”Åh, det var redan i Augusti och nu ha vi November”, anmärkte Gabriel. ”Man skall inte tala om snön, som föll i fjol.””Men det der är ändå en otäck historia”, sade landtrådet. ”Det riktigt hvälfver i bröstet på mig — att så der citera en menniska inför Guds domstol; hm, du kan väl inte tro att Athalie gjorde så, innan hon hoppade i strömmen; hvem vet? eller hvad tror du?”

”Anej, ganska säkert icke”, skrattade Gabriel. ”Hon dog inte så högtidligt och bar sig åt som en galning dertill.”

”Äja, rätt klok var hon dock icke, det har du rätt i, Gabriel; men ser du, den der fläcken är öm, precis som fotknölen, när gikten sätter till. Men vidare? Du blef således kammarherre på alla de der lögnerna, ha, ha, ha, det är en rolig verld att lefva i, bara man finge lefva evigt — det var ett dumt streck, när Eva bet i äpplet, eljest hade vi ej behöft frukta att dö — hm, hm, det är ändå, man må säga livad man vill, inte lappri att dö.”

”Onkel är melankolisk nu igen, börja inte nu åter att pjunka. Onkel är, huru som helst, ändå en gammal pojke, rask och kry, utom en smula gikt — pah, af sådant dör ingen karl.”

”Jo jo, det kan hända, Gabriel, kan hända, i en snäf vändning; ser du, det var riktigt allvar. Det gick så långt att jag låg och läste i bibeln en hel natt; det var då doktorn sagt att gikten gick åt bröstet — hm, det var allvar, må du tro; jo ser du, jag läste Guds ord hela natten, bitar än här och än der — den der krönikeboken är en ordentlig historia.”

”Jag gratulerar onkel till sin bibelkunskap”, sade Gabriel sneglande på biblen med ett falskt leende.

”'Kunskap? Nej, jag förstod ej ett ord — men likagodt, sedan jag blef en smula kurantare, tog jag till ”La pucelle” och det var roligare.”

”Och det oaktadt är onkel ledsen?”

”Inte underligt, långt ifrån kuriöst: tant Elisabet har varit här i dag och har hållit en lång straffpredikan för mig, gamle syndare; jag känner syster Elisabet; hon är en sjelfkär, kokett varelse. I sin ungdom koketterande för herrar, nu koketterar hon för Herran, det är hela skilnaden.””Tant Elisabet har sina sidor”, sade Gabriel småskrattande. "Mig håller hon mycket af.”

”Jo jo, du får testamente du, är kanske redan skrifvet, för si du kan sitta der och sucka och bedja och kamma mopsen och hålla fagert snack.”

”Åja, det kan ändå vara intressant för ombytes skull”, sade Gabriel; ”men i denna tiden har jag oftare än förut besökt tant Elisabet.”

”Jaså, verkligen, hm, du har således —”

”Haft mina afsigter, ja, det förstås. Kommer onkel ihåg den der lilla symamsellen?”

”Jaså, jaså, var det hon. Jag började tro att du blifvit en sirapskäring.”

”Hon bor der midtemot, ser onkel, och då tant läste böner, satt jag på utkik.”

”\Tacker flicka, ha ha ha, bevakad som en skatt.” ”Ånej, nu är hon riktigt nog värnlös; ty både målaren och hennes fästman urmakaren äro ute i landtvärnet och ligga nu kanske som bäst och roa sig med en smula fältsjuka.”

”Bra, galant! fältet är således rent”, inföll onkel Seth.

”Ja, så skulle man tro; men det har ändå sina knutar. Jag gick dit upp en dag, då jag trodde att hon var alldeles ensam, eljest sitter der en gammal fru eller hvad det är för en uggla i svart hatt deruppe; om jag ej misstar mig, är det hennes fästmans mor, någon gammal fattig borgarenka — hon ser åtminstone mycket påver ut.”

”Ändtligen var då den fatala hatten borta och jag gick upp, under förevändning att jag hade något som jag ville ha sytt; onkel må tro, hon såg bra ut, der hon stod rodnande och blyg framför mig; hon spelade sin roll alldeles mästerligt; blodet rörde sig så naturligt inom det späda hullet, att det var riktigt förvillande. Jag satte mig ner och talade ”ditt och datt” och tog mig af ett porträtt, som hängde på hvar sin sida om spegeln, anledning att berömma hennes bror; vi voro naturligtvis de bästa vänner i verlden, ha ha ha, vi lefde som riktiga själsförvanter den der målaren och jag.”

”Känner du honom?” frågade onkel Seth.”Åja ja något, han har målat mitt porträtt; men detta var naturligtvis ej nog här vid lag. Jag talade med en sådan vänskapens värma om den der karlen, som om vi varit oskiljaktiga i lif och död.”

”Det slog an, må onkel tro. Min madonna satte sig midt emot mig, på vederbörlig distans likväl. Hon var riktigt skön, der hon med de små händerna knäpta som till bön och de vackra ögonen fästa på min mun, med ljuf nyfikenhet hörde mina vänskapshistorier om hennes bror.”

”Jo jo, det var ett bra uppslag, nå?”

”Jag fortsatte länge, hon blef djerfvare, hennes blyghet försvann, pionrodnaden också — med ett ord, hon ansåg

mig för en af den ärade slägten och skröt i kapp med mig med sin herr bror, målaren; det var en duett att skratta ihjäl sig åt.”

”Nå, så långt gick det bra; jag till och med fattade hennes händer och det tålte hon: då tänkte jag, nu måste jag apropos göra en kärleksförklaring.”

”Men så snart jag antydt, huru mitt hjerta brann för henne, ryckte hon handen hastigt tillbaka och steg upp — hon såg riktigt präktig ut der hon stod.”

”Om ni”, sade hon med eftertryck, ”verkligen är min brors vän, så behöfver jag ej säga er, att han och jag hafva samma tänkesätt och att ni således alldeles förfelat målet.”

”Hvarför det,' mamsell, kan ni hindra mig att älska er?”

”Herre”, sade hon, ”det der är min fästmans porträtt.”

”Er fästman, ni är således förlofvad”, yttrade jag högst öfverraskad, ”hvem är och hvar är er fästman?”

”Han är med min bror i Finland.”

”Åh mamsell, då skall jag kanske skaffa er underrättelser ifrån honom; jag får hvar vecka bref från krigsteatern. — Jag vill bevisa er att min tillgifvenhet är alldeles oegennyttig.”

Flickan såg på mig misstroget. — ”Jag tackar er”, sade hon sakta; ”men edra besök kan jag ej ta emot.”

”Hvad tycker onkel?””För den gången blef attacken afslagen — så mycket hör jag — nå?”

”Jo, jag löfvade att skrifva sedan till Finland, men lät här skrifva ett bref efter min egen begäran om hennes bror och fästman. Bägge mådde bra, men fästmannen hade fått sig en kurtis i Wasa och vistades på hvarje fristund hos en underskön tenngjutare-dotter; brefvet var skrifvet af en bland mina vänner.” ”Onkel skulle sett, med hvilken vänlighet jag kom upp, talade om att jag fått underrättelser; men ej så goda, som jag hoppats; hon bleknade, stackars barn.”

”Äro de sjuka? — Döda? — Tala ut, skynda er”, sade hon, darrande af förskräckelse.

”Ånej, intetdera”, sade jag — och gjorde några slingerkrokar.

”Jag ville ej fram med brefvet, förr än hon tvingade mig dertill. Det var roligt att se minspelet på hennes fina ansigte, då hon läste mitt lilla narraktiga skämt. — Hvarje ord, hvarje rad tycktes verka olika svallningar i hennes lilla hjerta. När hon kom till punkten om kurtisen, bet hon sig litet grand i läppen; men började sedan skratta och lemnade mig igen brefvet med de orden: ”Bed er korrespondent ta bättre reda på min Gustaf. — Det der är misstag, ja, herre”, tilläde hon och nickade skrattande, ”det der är misstag; mjuka tjenarinna.”

”Den planen gick inte, fastän den var bra anlagd”, yttrade onkel Seth; ”hör på, Gabriel, det kunde hända att flickan är oskuldsfull och hvad man kallar trogen och religiös; hm, det vore kuriöst.”

”Åh, onkel, sådana der personer äro mycket sluga; hon vill ha mig riktigt i nätena, riktigt säkert, det är bara beräkning; dygd? ha ha ha, onkel har nyligen varit sjuk, det kan man höra.”

”Nå nå, Gabriel, får väl se, får väl se. Och sedan?”

”Jo, sen har jag varit der om igen; men då var hon vresig och nära nog visade mig på dörren; jag höll på att bli förargad och ämnade gå, då på en gång dörren öppnades och mamsellens rätta celadon trädde in.””Det var nog, nå, nu börjar historien bli intressant.”

”Kan onkel gissa livem? Jag blef flat, som om jag legat i en mangel. Ha ha ha, man kan ej låta bli att skratta, ja, riktigt, celadon kom in, gick förbi mig bort till mamsellen, som naturligtvis ända till illusion flög upp och tog honom om halsen. Ha ha ha, det var en öm scen — och han kysste henne på pannan och sade: ”Jag ser att du har främmande, barn”, men genast vände han sig mot mig och sade: ”Herre, gå er väg och kom aldrig hit mer; ty Johanna står under mitt beskydd.”

”Det var hin, nå, hvem var den der celadon då?” frågade onkel Seth.

”Gissa, onkel! Ha ha ha — gissa — men det står dock ej till. — Så vet då en gång för alla, det var kammarjunkaren Sebastian Gyllenörn.” ”Sigillsamlaren? Åh, det är omöjligt.”

”Det är emellertid så; ha ha ha; jag bugade mig djupt och sade: Då jag ser att mamsell Johanna, som ni kallar henne, eller Janette, som hennes bror kallade henne, redan gjort sitt val, så vågar jag visst icke försöka uttränga en så förförisk och segervan rival som herr kammarjunkaren.”

”Jag gick; men lille kammarjunkaren stod der och nickade med sitt lilla pudrade hufvud som en porslinsgubbe.”

”Var det ej en riktig liten romanstump?”

”Jo — jo”, yttrade landtrådet och drog en djup suck. — ”Hm, den der lilla krabaten är Athalis bror

— det är kuriöst.71

”Onkel återkommer alltid på den gamla trallen om Athalie. Onkel är ej riktigt vid helsa.”

”Jo jo men, jag är bra nog; men ser du, fläcken är öm — jag tål inte att man pekar dit; det der tilltar beständigt och intet var det riktigt rätt gjordt; men se, hvem kan hjelpa den saken. Det var en ungdomsöfverilning — hå ja, det är försmädligt ändå att bli så här gammal och skral och behöfva doktorer.”

”Låt nu se, käre Gabriel, att du inte lika snöpligt låter drifva dig på porten hos den rika enkan; du be-höfver penningar, mycket penningar, och ser du, tant Elisabet är inte sjuklig.”

”Nej, hon ser rätt frisk och dugtig ut”, yttrade Gabriel; ”inte är der mycket att hoppas.”

”Emellertid kan onkel vara lugn; min kurtis för fröken Emilia har retat mammas jalusi. Denna har väckt upp hennes koketteri. Den der beskedliga lagmannen, som var min farligaste rival, är en enkelT anspråkslös karl. som kan vara bra till man; men som ej är pikant och intressant. Dessutom låter det något olika att få heta kammarherrinna eller lagmanska. Om der finnes två friare, så är det alltid gifvet, att föräldrarne vilja ha sin dotter till någon sort ”-ska”, men får flickan sjelf välja, lemnar hon allt på båten för att få bli ”inna”.

*En fin anmärkning”, skrattade landtrådet; ”nå, hur låter det nu?”

”Åjo, bra; fröken Emilia är sorgsen och tråkig. Hennes bror gör det ej bättre; han ser också tråkig ut och går här och drifver; man vet ej hvarför. Häromdagen såg jag honom uppe, som sagdt är, på hofvet; då såg han glad ut; men i går var han nedslagen.”

”Han ser ut att vara en dugtig karl. Man har riktigt litet respekt för honom.”

”Emellertid har min enka nu riktigt slagit sig på att vara ämabel, och jag avancerar försigtigt lik en sporrhund, då han kryper efter morkullor. Vi nalkas, jag ser herr lagmannen skjutas undan, vårdslösas en smula — att han besvärar sin förtjusning; fastän det begriper han icke sjelf, den goda mannen. Han är lika glad han — när minan är färdig, slår jag till och enkan är min, med pengar och allt.”

”Lycka till, Gabriel; då kan man verkligen säga att du haft tur”, sade onkel Seth.

Så sutto de bägge själafränderna hela dagen tillsammans och roade sig med oskyldiga samtal.

*

En audiens.

Som Gabriel omtalat för sin farbror, stod kapten Carl Stjernros i kungens förmak, väntande på audiens, samma dag som den lycklige ”mannen med grundsatser” fick namn och heder af kammarherre.

Carl Stjernros var en stark och välbygd figur, med ett ungdomsfriskt, men dock manligt ansigte och ett par lågande blå ögon, som nu dystert voro fästa vid golfvet, liksom han hade velat räkna de inlagda rutorna; kanske

han också gjorde det, ty själen behöfver att beständigt arbeta, och då man ej har bättre att göra, räknar man tiljorna i golfvet eller de tryckta figurerna på tapeten.

Rummet var ej heller gjordt för att väcka glada känslor. De mörka boisserade väggarne med förgylda lister, de tunga sidengardinerna med sina ofantliga toffsar och gipsfigurerna i taket, hvilka tycktes, fastän de förestälde lyckan och äran, vilja falla ner och förkrossa allt; detta sammanlagdt med den grå, dimmiga dagern, som, liksom kämpande mot mörkret, sträfvade in i rummet, allt gjorde ett ängsligt helt, som hos lugna menniskor uppväckte en känsla af tråkighet; men hos lifliga en aning om smärta, om sorger, som, fastän osedda, likväl smögo sig tysta fram genom de stora rummen och prasslade igenom gångarne förbi vakter och drabanter.

Kapten Stjernros kastade sig i en soffa och fortfor i sina mörka betraktelser, då regeringsrådet Abelung i full uniform trädde in. Denne man hade varit hvad man kallar vän till gamla Stjernros och igenkändes af sonen, som steg upp.

"Nå, se min ädle väns son, Carl Stjernros", sade regeringsrådet smickrande och med ett leende, en riktig fröjd tecknad på de magra anletsdragen.

”Nå, bästa kapten, jag lyckönskar er af allt mitt hjerta. Kunde ni ändå förstå, min vän, huru mycket det gläder en gammal man att se sonen af en ungdomsvän skörda lagrar och vinna ära. — Hans majestät konungen har de mest nådiga tänkesätt om er.””Jag har ej gjort mer än min pligt”, yttrade Stjernros enstafvigt.

”Pligt, ja — det är desto större, som ni, såväl som edra tappra kamrater, har en svår pligt, den nämligen att kämpa utan att understödjas; det är i sanning hårdt”, tilläde regeringsrådet och blickade Stjernros in i ögonen, ”det är hårdt att våga lif och blod för en sak, som är förlorad.”

”Förlorad?” frågade kaptenen med blixtrande ögon. ”Så länge en tapper finne lefver, så länge en fotsbredd af det sköflade landet är qvar, är det vår pligt att ej anse hoppet förloradt.”

”Ja, unge man”, återtog regeringsrådet, liksom faderligt och tryckte hans hand, ”allt är förloradt, om ej hans majestäts ögon öppnas för det fasansfulla i vår belägenhet; men det sker af litet hvar. — Jag gläder mig öfver er ädla värma. Tro mig, vår ädle konung är tillgänglig för sanningens språk; men det är naturligt”, tilläde regeringsrådet; ”vi skrifkarlar ha intet att säga i militärärenden. Vi känna blott hvad landet lider; men som en mor måste hela Sverige uppoffra allt för att rädda sin ”Aura”. Emellertid li-cler folket ofantligt, isynnerhet landtvärnet — eller hur, min goda kapten?”

”Ja, förskräckligt, de äro nakna, utan bröd, utan vård, utan ordning — allt fattas — de dö som flugor på lasaretten och förgås af elände på landsvägarne och på kanonbåtarne.”

”Vet ni hvad, bäste Stjernros, förlåt mig, min vänskap för fadren och min högaktning för sonen gör att jag går förbi titeln. Hör på, min bäste, ni är lycklig nog att hafva på det mest gynnande sätt vara känd af hans majestät. Ert uppförande berättigar er dertill. Hvem kan väl glömma den bravur och den klokhet, som utmärkte er vid W.; hans majestät har nådigst yttrat sig om er person — med ett ord, ni är en man, som sjelf har följt krigshändelserna, som sjelf deltagit i striderna och klädt blodig skjorta för kung och fosterland — er skall kungen höra.”

”Mig? Jag kan ej hoppas det”, yttrade den unge kaptenen dystert; ”men om min pligt bjuder det, sanningen skall jag säga.”"Rätt så, ädle yngling — ack! bäste Stjernros, ack! om kungen alltid varit omgifven med sådane män som ni, redliga, öppna, ädla och bepröfvade i farans stund —.”

Stjernros slog upp de dystra ögonen och sade frågande: ”Förlåt, herr regeringsråd, jag hör ej gerna grannlåter.”

”Oh! förlåt er fars ungdomsvän, om han öfver-drifver litet; fastän jag verkligen ej vet, hvari öfver-driften skulle ligga — men likgodt — jag är en gammal man, sjuklig, kan ej lefva länge, kanske knappt så länge till dess händelserna utveckla sig. — Ni kan således finna, att jag kanske vill skynda dem i förväg.

— Hör derföre, bäste vän: tala sanning, endast sanning, tala livad ert hjerta bjuder er, hvad er kärlek för kung och

folk diktera i ert öra, tala ut och frukta er inte. — Jag svarar för följderna. Lycklig ni, som möjligen i elfte timman räddar oss alla.”

Kapten Stjernros satt stilla. Han knappt hörde hvad den gamle vännen yttrade, men det oaktadt insög hans själ dessa tankar. ’’Ja”, sade han ändtligen, ”det är ett vigtigt ögonblick; den uttröttade hären måste draga sig allt längre norr ut. Eländet är öfver alla gränser — barfotade, halfnakna, uthungrade, kämpa mina kamrater mot fienderna och mot klimatet. Skulle jag vara feg nog att i hofvets salar bli stum och ijuga inför den, som eger att fordra sanning — der det blir ett förräderi, att ej säga sin öfvertygelser

”Ädle yngling, låt mig trycka er hand — och min vän, er far, som nu är deruppe hos Gud, måste med glädje se ner på en sådan son. — Gud styrke er.”

I detta ögonblick blef kapten Stjernros inkallad.

Regeringsrådet smilade, strök sig 0111 hakan — och mumlade vid sig sjelf: ”Min sons befordran har ej gått så fort just. — Hå! det är klart, han är verkligen sådan att han ej duger; men lön måste han ha

— och om Stjernros ginge undan, så — så är min son så pass rekommenderad, att han nog blir major

— en ung pojke, hä, det blir lön åt honom och björ-narne. — Min kassa behöfver försköning — ”

"Så mycket var det att han genom den nya ut-skrifningen, som dog ut i somras i rödsot, fick avancera från löjtnant till kapten; men nu står det stilla; ty den der Stjernros står väl — få se om en timma.” Emellertid stod kapten Stjernros inför sin konung. En högtidlig, nästan helig känsla for igenom honom, då han stod inför den, för hvars krona han stridt, för hvars lycka han vågat lifvet i mången het dust. Ack! han hade så gerna i sin ungdoms varma känsla velat böja sig ned för den långa smala mannen, som med den hvita bindlen om armen stod der rak och stilla som om han varit förstenad.

Gustaf Adolf fäste sina stora ljusblå ögon på den. unge krigaren; det var tyst en lång stund.

”Ni kommer”, började kungen ändtligen långsamt och entonigt, ”ni kommer från Finland, kapten Stjernros?”

”Ja, ers majestät.”

”Hur är det med Sandels och Klerker?”

”Deras ställning är förtviflad, ers majestät.” Gustad Adolf tycktes studsa. — ”Förtviflad? En tapper krigare förtviflar aldrig.”

”Sjukdomarne tilltaga, folket dukar under för elände, fienden tränger oss tillbaka, hafvet har frusit vid kusten, provianten uteblir och vi hafva måst vika, beständigt vika tillbaka.”

”Ni gör ej er pligt”, sade Gustaf Adolf med höjd stämma; ”ni ären pultroner, som jag skall straffa likasom garderna. Ännu sitter jag på mina fäders tron och förmår straffa den, som undflyr och ej gör sin pligt.”

”Ers majestät”, yttrade Stjernros med fasthet, ”jag bönfaller, jag besvär ers majestät vid allt heligt, vid den tro jag svurit och den jag vill besegla med mitt blod — slunga ej vredens ord öfver dessa tappre, som för eders majestät och för fäderneslandet offra allt. — Nej, ers majestät, finska hären gör sin pligt. Jag är skyldig att uttala détta ord, ty det är sanning.” Den unge krigaren hade blifvit rörd, ett djupt vemod stod afprägladt på hans ansigte.

”Var lugn, kapten Stjernros”, yttrade Gustaf Adolf, ”jag förlåter er uppriktighet; kan således Klerker ej försvara sin position?””Nej, ers majestät, hären är modfäld, sjukdomen rasar, kölden tilltar liksom ryssarnes djerfhet. Ka-mensky nalkas, vår ställning hotades, då jag arbetade mig genom isen för att på min chefs befallning öfver-föra de underdåniga rapporter, hvilka jag aflemnat till generaladjutanten.”

”Jag har sett dem — på det hela öfverensstämma de med edra ord”, yttrade konungen och strök sig med handen öfver pannan.

Det uppstod en lång paus.

”Kaptenen är således öfvertygad om att vår armé måste draga sig tillbaka och lemna ryssarne mera spelrum?7’

”Ja, ers majestät — der felas allt, man har ej annan utväg för att ej offra folket onödigtvis.”

Gustaf Adolf fixerade den unga mannen, derpå sade han: ”Kapten Stjernros! Ni skall få veta vår vilja framdeles.”

”Ers majestät!” yttrade Stjernros darrande af rörelse, ”för eders majestät och Sverige vill jag offra allt utom sanningen.”

”Godt, kapten Stjernros — jag vet allt.”

Så slutades den audiensen, och då Stjernros gick, mötte han regeringsrådet, som med blicken stelt fästad framför sig ej lätsade märka sin ungdomsväns son.

Gustaf Adolf stod lutad mot armbågen och försänkt i djupa tankar, då regeringsrådet trädde in med sakta steg och bugade sig.

”Det går illa, Abelung?” sade konungen. — ”Är det inte så, mitt stackars folk lider; de ädle krigarne offra förgäfves lif och blod för sin kung; jag kan ej understödja dem. — Abelung, tala öppet, sant, som inför Gud — är det så eller annorlunda?”

”Ers majestäts ädla hjerta har blifvit rördt öfver de olyckor kriget medför; men hvarifrån har eders majestät fått dessa apokryfiska underrättelser?”

”Af depeschen från Klerker och muntligt af Stjernros.”

”Jag tror bäggedera; jag vill tro att också bägge omtalat att tropparne desertera.”

”Desertera? — Desertera svenskar eller finnar?”frågade konungen uppbragt; roch det döljer man. Huru vet ni det?”

”Genom enskilta bref, ers majestät, men det är ganska möjligt, att desse innehålla misstag, att således kapten Stjernros sagt sant: det är en förvägen ung man, som visst ej öfverger fanan.”

”Tala ut, det är något ni vill säga, jag befaller er”, yttrade kungen.

”Ers majestät — hm, man har rykten — man säger — förskona mig, ers majestät, det finnes ögonblick, då det äfven för mig blir alltför smärtsamt att —”

"Tala, jag befaller er.”

”Ers majestäts befallning är min lag. — Jo, ers majestät, de revolutionära lärorna ha — (man säger så, nämligen de väl underrättade) — spridt sig inom armén, några unga brushufvuden hvälfva höga planer.

— Gud i sin nåd är mäktig att afvända dem alla; emellertid går det rykten att t. ex. kapten Stjernros af propagandan är öfversänd hit för att låta ers majestät veta att armén icke förmår göra något för naturhinder och vanskötsel. Man har missledt den hederlige Klerker, som är på stället, och tror sig också kunna missleda ers majestät, något som skulle lyckas, om ej ers majestäts skarpblick genomträngde det slugt anlagda nätet; en förmåga, som endast kommer ifrån den siareblick, som förlänas den, som tror och som beder.” ”Hvad vill man då?”

”Insöfva ers majestät i säkerhet och sedan hasta öfver hafvet. Redan i Grälsby voro planer uppgjorda, hvilka eders majestät upptäckt.”

”Och Stjernros?”

”Ers majestät, det är en ädel yngling; men som jag tror förvillad. Han liknar sin far, som också var en hederlig välmenande man; men som det oaktadt var en konungafiende och satte sig nästan upproriskt mot kronobrännerierna i högstsalig konung Gustafs dagar.”

”Ni tror då?”

”Intet ers majestät, ty detta är blott rykten — men jag tror dem; ty de komma från en hand, som är mig känd och kär.””Er son?”

”Ja, ers majestät; jag vet ej något skäl, hvarföre min son skulle vilja föra sin far bakom ljuset, i frågor, som på intet sätt gå inom min sfer och som jag aldrig nämnt, om icke ers majestäts siareblick sett hvad som låg på mitt hjerta.”

”Således är han då en förrädare?” inföll Gustaf Adolf, fattad af denna öfverilning, som fruktan frambringar. ”Stjernros skall arresteras och ställas inför krigsrätt och skjutas, så snart man ser förrädarflottan komma i Öregrundsgrepen.”

”Ers majestät.”

”Tala inte — ni är alltid för milda utvägar — ni är en kammarkarl och dånar för en smula blod.” ”Eders majestät”, sade Abelung sakta och inställ-samt, ”det torde vara nog att göra Stjernros oskadlig.

— Han har utmärkt sig i kriget, han står högt hos sina kamrater och sitt befäl. Blef han arresterad, skulle hela partiet inse, att deras plan var röjd och den enda utväg de då hade vore att rusa på och våga eller förlora.”

”Ni är mera slug och mera lugn än jag.”

”Ers majestät torde i denna förutsättning icke taga i beräkning, att edert konungsliga sinne har en helt annan bana än den jag kan ega. — Örnen flyger fågelvägen ; men den .trogna hunden måste springa krokvägar.”

”Nå, hvad är er tanke?”

”Jo, då ers majestät befaller mig: Stjernros är på sätt och vis chef och om han qvarhålles här, slappas ligan af brist på anförare.”

”Qvarhålles, ja, det var min mening.”

”Ers majestät torde ej behöfva mera än permit-tera honom till krigets slut.”

”Permittera honom?”

”Ja, och man kunde sedan tro, att han sjelf begärt permission; hans vänner skulle då tro, att han förrådt dem eller åtminstone funnit deras sak omöjlig

— och i hvilket fall som helst vore intet att frukta.”

”Ni tror således att jag skulle tillåta mig en osanning — vore det än för att skydda krona och lif?”yttrade konungen allvarlig. ”Nej, Abel ung, det der var ej väl beräknadt, herr regeringsråd!”

”Det var blott en löst framkastad tanke, oriktigt uttryckt. — Jag menade att hans kamrater genom ett sjelfbedrägeri skulle hindras i sina förehafvanden.” ”Det var en annan sak. — Emellertid är det min vilja, att man noga observerar mannen, och om några dagar skall jag se till hvad som är att göra.”

”Ers majestät har ännu aldrig behöft något råd, annat än det eders majestät fått af honom; som råder och bjuder öfver konungar och herrar; måtte hans nådeljus stråla fram och lysa eders majestäts bana, som bäddas med törnen af samma parti, som fordom hopspann Anjalaförbundet och som ej förr fann sig mättadt än i den konungsliga matyrens blod.”

Gustaf Adolf knäppte samman händerna för ögonen, liksom han gripits af en djup smärta; ändtligen höjde han åter hufvudet, räckte handen fram till kyss-ning och sade: ”Ni är en trogen tjenare, Abelung. — Gud belöne er derför, om jag ej kan löna’t.”

Regeringsrådet bugade sig djupt och yttrade nästan hviskande, liksom fattad af en oändlig känsla af vördnad: ”Gud skall vara mitt vittne, att jag anser mig öfverbelönad af eders majestäts nådiga förtroende.” Det fans hos Gustaf Adolf en djup misstro till sig sjelf och till sin omgifning, en dunkel känsla af hans egen oförmåga att skarpt och klart döma öfver sin ställning, förenad med en, genom uppfostran och de begrepp om konungahöghet

han insupit, rotfäst envishet, som han sjelf ansåg för karaktärsfasthet och som sitt stormankare. Han trodde således ingen, men vände sig deremot till Gud, som han ansåg sig ensam redo skyldig och som i den stormiga tiden skulle stödja, upplysa och leda honom och lemna fienderna i hans hand. Hans karaktär var alldeles sådan den måste blifva, då man föreställer sig en redlig, men icke snillrik, fastän också icke tanklös menniska, just under det att jäsningen af en ny folkanda utbrutet, uppfostrades till en tron och efterträdde en snillrik konung, som föll för det oförsonliga hatet af ett parti.

Allt detta måste väcka ett djupt misstroende mot folket och mot dem som omgåfvo honom; till dessabegge makter, de oprivilegierade som revolutionerat Frankrike och de privilegierade som hatat hans far, stod Gustaf Adolf i samma ställning som Erik XIV till sina bröder och begick af samma moraliska orsaker likartade, om ej desamma misstag som denne.

Det ädla låg dock alltid på bottnen i den olycklige kungens själ. Hans ärlighet, hans gudsfruktan var dock ibland en slagruta för att finna sanningen, som man så omsorgsfullt döljde för hans blick — det hände att det liksom lyste till öfver hans dunkla stig, så att irrblossen slocknade; men detta var blott öfvergående.

En sådan ljusglimt skymtade också nu fram, ett himmelens ljus som förvred den ödmjuka figuren, re-geringsdädet som stod framför kungen; han tycktes genomskåda honom.

rNi ljuger väl icke?” frågade konungen och gick Abelung in på lifvet. ”Det är hårdt att ej kunna tro någon, att omkring sig endast höra de tysta stegen af lismare, som kanske nästa ögonblick stöta dolken i ryggen. — Se upp, regeringsråd Abelung; se en ärlig man in i ögat. Kan ni det?”

Regeringsrådet försökte, men förmådde ej uthålla att se in i detta äijiga öga, som nu strålade af inspirationens eld.

”Ni kan det ej; ni är en förrädare!” ropade Gustaf Adolf. Ni vå^ar ej se mig in i ögat — ännu är jag konung.”

Abelang hade någongång förut sett kunden retad och derför visste han nu hvad han hade att göra. Han föll på knä och sammanknäppte händerna och såg andäktigt i taket.

Detta var en scen af stilla undergifvenhet, som anslog Gustaf Adolfs känsla; han ångrade sig.

”Stå upp, Abelung”, yttrade han med en sorgsen vänlighet. Jag kan också vara orättvis; jag är dock ej mer än en menniska.”

Han räckte sin förtrogne handen, som denne höljde med kyssar.

”Jag tror er”, återtog kungen, ”och till bevis derpå blir er son major i stället för denne Stjernros, som ej förtjenar vårt förtroende. — Tacka icke Abelung; den som sårar kan också hela.”

Ahartaflan.

11”Ers majestät”, yttrade regeringsrådet, ”se dessa tårar i en gammal mans ögon. Må de inför Gud vittna huru högt, hum innerligt jag brinner af underdånig tacksamhet och kärlek för min ädle, min alltuppoffrande konung.”

”Alltuppoffrande! — Ja, ni talar som en siare”, inföll konungen med ett sorgligt, ett tvunget smålöje. ”Farväl med er; Gud vare hos er.”

När Abelung kom åter ut, hviskade han till kammarherren: ”Hans majestät är inne på det andliga gebitet — nu kan man passa på.”

En axelryckning blef svaret.

*

Patronessans salong.

Några dagar efter denna händelse hade patronessan Stjernros främmande; der rörde sig en mängd personer i den rikt eklärerade våningen, men en hvar märkte att kammarherren Gabriel Ljungsköld beständigt omgaf den vackra värdinnan och att lagmannen icke mera visade sig.

Emilia hade blomstrat upp. Hennes ögon lyste af en egen slags innerlig fröjd, ty hon fick nu efter många års skilsmessa träffa sin bror; det var en nästan ny bekantskap, men det var ändå hennes bror.

De sutto försänkta i ett lågt samtal; på brödrens panna sväfvade ett tungt moln, ej af missnöje, men af sorg. Han kunde ej upphöra att tänka på sina kamrater, som kämpade med elände, köld och hunger och kämpade förgäfves för konung och fosterland. Han kände en förebråelse att han, han ensam af dem alla skulle sitta i lugn i en rikt upplyst salong, hvila i en mjuk vällustig sammetsklädd stol, under det att de andre lågo på snön. Han längtade tillbaka för att dela farorna och det enda som uppehöll honom var, att han inom några dagar måste åter ut för att från konungen medföra nya ordres; han bad i sitt sinne att de skulle vara sådane att de räddade återstoden. ”Ers majestät”, yttrade regeringsrådet, ”se dessa tårar i en gammal mans ögon. Må de inför Gud vittna huru högt, hum innerligt jag brinner af underdånig tacksamhet och kärlek för min ädle, min alltuppoffrande konung.”

”Alltuppoffrande! — Ja, ni talar som en siare”, inföll konungen med ett sorgligt, ett tvunget smålöje. ”Farväl med er; Gud vare hos er.”

När Abelung kom åter ut, hviskade han till kammarherren: ”Hans majestät är inne på det andliga gebitet — nu kan man passa på.”

En axelryckning blef svaret.

*

Patronessans salong.

Några dagar efter denna händelse hade patronessan Stjernros främmande; der rörde sig en mängd personer i den rikt eklärerade våningen, men en hvar märkte att kammarherren Gabriel Ljungsköld beständigt omgaf den vackra värdinnan och att lagmannen icke mera visade sig.

Emilia hade blomstrat upp. Hennes ögon lyste af en egen slags innerlig fröjd, ty hon fick nu efter många års skilsmessa träffa sin bror; det var en nästan ny bekantskap, men det var ändå hennes bror.

De sutto försänkta i ett lågt samtal; på brödrens panna sväfvade ett tungt moln, ej af missnöje, men af sorg. Han kunde ej upphöra att tänka på sina kamrater, som kämpade med elände, köld och hunger och kämpade förgäfves för konung och fosterland. Han kände en förebråelse att han, han ensam af dem alla skulle sitta i lugn i en rikt upplyst salong, hvila i en mjuk vällustig sammetsklädd stol, under det att de andre lågo på snön. Han längtade tillbaka för att dela farorna och det enda som uppehöll honom var, att han inom några dagar måste åter ut för att från konungen medföra nya ordres; han bad i sitt sinne att de skulle vara sådane att de räddade återstoden.”Nå, Emilia”, yttrade han tankspridd och tryckte sin systers hand, ”nå, Emilia, när våren kommer, då är allt afgjordt, då finnes intet Finland mera; då komma vi alla åter, jag och Alfred Berndtson, den unge

målaren, jag vet att du intresserar dig för honom — Rodna icke, Emilia, det är kammarjunkaren som sqvall-rat ur skolan. Alfred var frisk och glad, då vi skildes åt. Han hoppades ännu på framgångar, ty han har ofta med lycka anfört små ströftåg och detta ger mod

— det finnes ingen inom hela armén, som bär ett sådant förakt för ryssarne som han. Han gör orätt, men hans små segrar hafva gifvit honom begrepp blott om den individuella tapperheten — den är ej så stor som vår; men de ha en tapperhet i massa, som är större än vår. — Modet hos en hel armé är något helt annat än det enskildta.”

”Och han har således utmärkt sig?” frågade Emilia.

”Ja mycket; men säg, Emilia, lider du ej här? Jag kan ej låta bli att anse vår styfmor för en hård, en egoistisk och

ytlig menniska; jag var väl aldrig hemma efter min fars senare gifte, men det förefaller mig så.”

”Mamma har likväl sina stora förtjenster — nej, jag lider intet, jag är lycklig.”

”Men kammarj,unkaren har helt andra tankar”, sade Stjernros. ”Det är besynnerligt med den gubben, förr var han som ett barn, en verklig löjlig figur, nu åter framstår han i dagern af en vördnadsvärd, kärleksfull far för oss bägge; jag förstår ej hvad det är som så förändrat honom.”

”Icke jag heller, men deri har du rätt, att han i början och länge föreföll mig odräglig och löjlig, utan att ändå roa mig. Mamma fann det mycket roligt att skratta åt den gode kammarjunkaren, men det smärtade alltid mig att han, en gammal gråhårig, skulle göra sig till en lekdocka och med sin heraldik, sina oupphörlig komplimenter komma folk att skratta på hans bekostnad.”

”Det tyckes nästan som om han en tid varit utan ett lefnadsmål och att han sökt efter något i stället för det han tappat bort; han valde då som ett barnen leksak och blef löjlig för dem, som ej förstodo, att denna leksak blott var ett palliativ, som han begagnade för att hålla sig uppe. Sådan var han under min fars sista lefnadsår, men oaktadt alla dessa barnsligheter hörde jag aldrig min stackars far nämna sin gamle vän utan med den djupaste aktning och en kärlek, som öfversåg med allt.”

”Ack ja — nu håller jag oändligt af honom”, inföll Emilia. ”Ack! han är så god, så ädel och tillika så klartänkande, att jag med hvar dag måste vörda honom mera; sådan är han inför mig, men då han talar med mamma, är han åter samma kruserliga, platta, löjliga menniska som förr. Ofta tänker jag då: är der väl två naturer hos denne gubbe, en vis och en narr. sammangjutna till ett, eller är visheten kärnan, som han blottar för dem han älskar, och narren skalet, som han låter dem, han ej älskar, leka med.”

”Jag tror intetdera, Emiiia! Han är verkligen bägge delarne; när han talar med dig, så — jag vet ej egentligen huru jag skall uttrycka det, — men då dyker hans bottennatur upp, allt det klara, skära, rena, som lefver i bottnen af hans själ kommer upp till ytan för att hemta luft. — När han åter talar med vår styf-mor, flyr allt detta ner igen, och det är den platta ytan, som ensam framställer sig. — Tro mig, den gamle mannen skulle alltid vara sådan du ser honom, om han alltid träffade menniskor, som han höll af.”

Samtalet blef afbrutet genom inträdet af en ny gäst; det var det digra landtrådet Ljungsköld.

Äfven han hade på de senare tiderna börjat umgås i patronessans hus.

”Åh, se vår sköna herrskarinna”, sade han. ”Min kära brorsson är lyckligare än jag, som är en gammal man och ej kan sä som jag ville och så ofta jag ville förklara er, min nådiga, min vördnad. — Det gör mig så godt, när jag någongång kommer ur min enslighet och då kan inträda i en salong, der allt är så ljust som här, ha ha ha, både i själen och i rummet.” Sådant var det länga, något tungrodda tal, med hvilket landtrådet öppnade konversationen.

Patronessan smålog så mild t som om landtrådet varit hennes bästa vän.”Ni känner oss troligen aJla förut, alla utom min styfson, kapten Stjernros. — I sanning, det faller sig litet underligt för mig att ha en så gammal son”, skrattade hon.

”Jaså, fägnar mig, har hört Gabriel, min brorsson kammarherren”, yttrade landtrådet något högdraget, ”omtala herr kaptenen, fägnar mig oändligt, hade den äran känna herr kaptenens salig herr far och har i post-tidningen läst flere för herr kaptenen ganska smickrande rapporter. — Det går ej bra med våra finska krigare. Herr kapten har gjort rätt uti att resa hem; ty der ingen tapperhet hjelper, är det, ha ha ha, bättre att draga sig undan i lugnet och vänta på bättre tider.”

"Jag har ej dragit mig sjelf tillbaka. Jag hoppas att innan kort åter vara bland' mina kamrater och dela deras faror — jag väntar endast på konungens befallning att resa.”

”Jaså; hm, hm, jag tyckte mig ha hört, att herr kaptenen ämnade att stanna hemma — förlåt min supposition — hm.”

Kammarherren Gabriel drog försmädligt på munnen och kastade en spefull blick på unga Stjernros, som i allt var

en fullkomlig motsats af sin styfmors lycklige tillbedjare.

Det var en naturlig fiendskap mellan bägge dessa menniskor, liksom ett par växter, som dö, om de växa i hvarandras närhet; ingen af dem visste, hvarföre de ej kunde med hvarandra; men Gabriel kände på sig, att han måste glädja sig, om det gick Stjernros illa, att han måste, om tillfälle dertill gafs, förfölja honom; men han hade dertill ingen annan orsak än en naturdrift.

Stjernros å sin sida kände, att han måste lika mycket frukta som förakta den der unga slappa menniskan, som log så vänligt och så förtroligt tryckte hans hand.

Gabriel småskrattade och frågade sedan vid tillfälle: ”Onkel, är han hemförlofvad? Jag tyckte mig höra något sådant glunkas i går — han blir ju per-mitterad, ha ha hi.”

”Jo jo, så är det, men låtsa om intet, min gosse— unga Abelung blir major — jo jo, gubben vet hvad han gör.”

”Han blir således qvar i lugnet”, hviskade åter Gabriel. ”Då kunde han ta sin kära syster och flytta hvart han ville — hon generar mig menniskan, och ser farbror, fru Stjernros känner sig ännu sårad af att jag — men — det gör ingenting: allt går bra.”

”Ja ja — kan ej annat”, sade onkeln. ”Låt se att jag till sommarn får krumgädda der nere på Malma; det är ändå jag, som — ”.

”Åh, så förtroligt”, skrattade patronessan till de hviskande. ”Vår kammarherre älskar sin onkel som en far.”

”Ja visst, min nådiga, jag är också i fars ställe. Min erfarenhet, mina mogna råd får han, ha ha ha; det är ändå godt att ha en gammal hederlig och bot-tenärlig farbror — eller hur, Gabriel?”

”Jo, onkel har gifvit mig många goda råd”, sade Gabriel. ”Jag skall evigt minnas dem.”

”Det der låter ju helt romantiskt”, yttrade patronessan med ett flygtigt leende. ”Kom, kammarherre, kanske ni kan vända bladen ät mig — jag måste väl spela litet för mitt främmande.”

”Välkommen, kammarjunkare Gyllenörn”, afbröt hon sig sjelf och nickade förtroligt åt den lilla gubben, som bugade sig sirligt och djupt, ”äro edra arbeten slutade?”

”Genealogierna? Nej, min nådiga, det är ett svårt arbete, ett långsamt arbete.”

”Nå, ni som är så road af att ta reda på adliga slägter, se här är ett caput; landtrådet Ljungsköld.” Den lilla kammarjunkaren studsade, men bugade sig.

Landtrådet deremot bleknade; men beherskade sig och steg fram:

”Jag hoppas vara igenkänd sedan forna dagar, då vi någon gång träffades i könung Gustafs hof.”

”Ja, jag tror mig minnas, ja — ja, jag mins”, sade kammarjunkaren i yttersta förlägenhet.

?'Det är fägnande att träffa en så gammal bekant”, återtog landtrådet å sin sida mera lugn. ”Det var enrolig tid tid, (med ett torrt skratt) rätt rolig, men vi ha blifvit gamla sedan.”

"Ja — gamla”, yttrade kammarjunkaren, ”förlåt mig.”

”Mjukaste tjenare, käre Stjernros”, fortsatte han och vände sig bort. —• ”Hör på”, tilläde han hviskande, ”hvad gör den der gemena figuren nuförtiden här” (pekande på Gabriel)?

”Jag vet ej; men han tycks stå mycket högt hos mamma”, småskrattade kaptenen, ”kanske en af de elfvatusen tecknade, en af hennes adoratörer.”

”Jaså — jaså, stackars Emilia, stackars min lilla Emilia”, suckade gubben. ”Det blir allt värre och värre.*

”Då ni beskyddar henne, är det ingen fara”, yttrade Stjernros. ”Gör det, hädanefter som förr, var hennes vän.”

”Ja, hvad kan jag göra? Beskydda tvänne oskyldiga flickor för en bof; att han aldrig kunde få Emilias, icke någon ädel flickas kärlek är klart, det fruktar jag inte; men se, hans förföljelser fruktar jag, han skall — men likagodt;

Berndtson kommer väl snart hem — och om också jag skall som ett nådehjon bo hos de unga, 0111 jag skall påtvinga dem allt det jag äger, så skola de gifta sig. Berndtson är en man, ej en gubbe, han kan försvara både sin maka och sin syster mot

— mot — hin ondes änhang."

Patronessan slog nu an på klaveret och samtalen afbrötos. Alla syntes intagna af den briljanta värdinnans spel, utom lilla kanimarjunkaren, hvars gamla ansigte bar stämpeln af djupt vemod, och unga Stjernros, som lutat sig mot fönsterkarmen och tycktes sysselsätta tankarne med något helt annat och allvarligare än det närvarande ögonblicket. Han irrade också omkring med sina tankar; men alla voro de sorgliga och då han betraktade denna leende, fjäsande mängd af menniskor, som alla smålogo, alla hade detta fadda uttrycket af beställd belåtenhet och denna fernissa af guld, som gömde den lumpna metallen, tyckte han sig stå på en fallucka, omgifven af gäckande gestalter, som sträfvade att stöta honom dit ner i djupet för att sedan dansa och sjunga öfver hans hufvud.Detta är en vanlig känsla hos menniskor, som råkat in i en krets, dit de ej höra — och sådant var förhållandet med Stjernros, som blifvit fostrad bland kamrater, då han var på Carlberg, och sedan alltid haft en hel, trogen ring af kamrater omkring sig.

Han var således hemmastadd i kamratlifvet, som klarast och renast visar sig under ett fälttåg sådant som det finska, der nöd och nederlag, ändamålslösa segrar och, om ej annat, gemensamma sorger tätt sam-manknöto kamratlifvets ring.

Musiken tystnade några ögonblick och strax började åter sorlet, ett sorl af beundran. En hvar skyndade att be om mera, och kammarherren uttryckte sig så varmt, så vackert, som 0111 han lärt sig hela härligheten utantill.

Patronessan ansåg det ej heller för något annat än artighet, men dermed var hon nöjd. Hon smålog först åt allt detta smicker, talade några ord om sin indisposition för tillfället, gjorde liksom i tankarne några löpningar, lät ögat tankfullt hvila framför sig, liksom hennes själ sväfvat i högre rymder och hört sfe-rernes harmoni — och genom hela mängden gick en sakta hviskning: "Oh! så behaglig."

Ändtligen började hon åter och der blef en stunds tystnad.

Den, som verkligen var rörd af tonernas makt, var landtrådet; det händer nämligen ofta, att musik är det enda som rör gamla egoister, att sådana ibland äro alldeles befängdt musikaliska af sig och anse musik för det enda på jorden, som kan och bör uppväcka höga och ädla känslor.

Landtrådet hade dessutom en orsak att i afton vara mera känslig än eljest; ty Athalies bror, den lille kammarjunkaren, hade väckt en hop minnen upp ur sin dvala, och då patronessan, herrskarinnan i salongen, på sätt och vis påminde om Athalie och sjelfva stycket hon sjöng fordom i hofvets glada lekar ljudat från den olyckliga hoffrökens läppar, öfverväldigades landtrådet af sina känslor och fälde verkliga tårar af innerlig rörelse.

Det var på en gång en bitter och ljuf stund för honom — han hade behöft många sådane; men i ettså vacklande sinne som hans upphörde själens strängar att vibrera på samma gång som klaverets, och då patronessan slutat, torkade han ögonen och försäkrade, att han i sin lefnad aldrig hört något så himmelskt skönt.

"Jag är verkligen smickrad af edra tårar'', smålog patronessan, "ty de tala då ändtligen sanning; kammarherren här säger mig så mycket artigheter, att jag ej vågar tro hälften."

"Jag är ej skuld i att jag bär hjertat på tungan, fastän min onkel har det i ögonen", anmärkte Gabriel och tilläde förtroligt: "Vår finska kapten måtte ej vara känslig för musik — ha ha ha, kanske kanondundret gjort honom lomhörd."

"Tyst! inga persiflager öfver mina barn, mina "små", kammarherre Gabriel; det kan ej glädja en mor, (med komiskt allvar) en stackars mor att höra främmande göra anmärkningar öfver barnen."

"Främmande? Jag tyckte ni sade främmande", anmärkte Gabriel.

"Åja — hvad annat, vi äro alla främlingar här på jorden — men derom en annan gång, en gång då vi äro religiöst

stämda, det passar ej nu. Det kunde bli en scen ganska uppbygglig, om vi togo det kapitlet att afhandla.”

Det dröjde ej länge, förrän en hviskning gick igenom sällskapet och ett tidningsblad cirkulerade man och man emellan; de enda, som ej tycktes märka det, voro kammarjunkaren Gyllenörn och kapten Stjernros, som hvar för sig sutto försänkta i tankar.

Ändtligen steg kammarherren fram midt i ringen och sade: "Kapten Stjernros, ni kallas inför skranket icke allenast af vår sköna värdinna utan af hvar och en god riddersman, som bär hennes färger — det göra vi ju alla.”

”Ja, ja”, lät det i mängden.

Carl Stjernros spratt till och reste sig upp, det allvarliga ansigtet förändrades dock icke; han förstod att någonting som skulle kallas roligt var å färde; men Gabriels ansigte afsvalnade hvarje glad känsla i hans själ; de der insjunkna ögonen, som så lurande plirade mot honom, det der slappa ansigtet, som icke var istånd att uttrycka något annat än rå eller falsk glädje, förstörde allt.

Med allvarsam ton frågade han derföre ett ”hvad behagas”, som starkt kontrasterade med den inställ-samma; komiskt högtidliga ton, hvarmed han kallades inför ridderskapes skrank.

”Jo, herr kapten”, började Gabriel, ”ni har i flera dagar hållit edra vänner i en obehaglig spänning. Vi veta alla er djerfhet, ert mod, ert begär efter ära. Vi hafva alla många gånger fruktat för ert lif, som dock ej blifvit spildt — och hvad var naturligare än att, då ni ändtligen en gång återvände hem, alla edra vänner skulle lifligt önska att få behålla er inom sin krets — nå väl, kapten Stjernros, ni har hållit oss i en onödig fruktan.”

”Hvad är det då, herre?” sade Stjernros med hög stämma och blossande af vrede; ”hvartill dessa långa tal? Säg ut! Jag ser på er att ni har något ledsamt att säga; ni ser så öfverlyckligt ut och sneglar på edra grannar. Är det något snillrikt, så var god preludiera ej så mycket.”

”Bevars, herr kapten, ni måste väl ej ta illa”, yttrade Gabriel med ett falskt småleende, ”att vi gAädja oss åt att enligt denna tidning —”

”Är fred sluten?” frågade Stjernros ifrigt.

”Nej bevars, men det rör er ej, om det är krig eller fred. — Konglig majestät har i nåder bifallit er permission till krigets slut — vi lyckönska oss alla att få behålla en så tapper man som er; man kan ej undra på att ni behöfver hvila.”

Den unge krigaren stod der tillintetgjord; ”permit-terad”, detta var en onåd, mot den ägde han motgift i medvetandet af sin rena vilja och sina uppfylda pligter; men ”bifallet”, detta var en chikan dessutom, mot hvilken han ej hade något botemedel.

Ett sorl af hälften ogillande, hälften löje, gick genom mängden.

”Mitt herrskap”, sade Stjernros ändtligen, allt mera blek, "och främst ni, kammarherre Ljungsköld, jag får vid ordet ”bifallit” anmärka, att det ej varit jag som begärt permissionen.”

”Jaså, verkligen”, skrattade kammarherren, ”åh,man kan ej förmoda, att en så tapper man som kapten Stjernros midt under brinnande krig, då hans kamrater kämpa för lifvet, skulle begärt permission; mitt herrskap, det måtte väl ingen tro?”

”Herre”, hviskade krigaren i Gabriels öra och kramade honom känbart om armen, ”låt bli att ursäkta och berömma mig, ty då tillintetgör jag er som en såpbubbla.”

”Kapten Stjernros, jag ber ödmjukast.”

”Nog, herre! Ingen hädelse mera”, hviskade åter kaptenen, gjorde en lätt bugning för sällskapet och gick.

Dagen derefter satt kammarherren åter hos patronessan, de voro ensamme, fröken Emilia var illamående, hette det, och satt på sitt rum.

Kapten Stjernros hade skrifvit ett bref till sin styfmor och sagt henne, att han ej mera kom att besöka hennes hus, sedan hon tillåtit att man der förolämpat honom. Den stolta qvinnan bet sig i läppen, ett skarpt drag af vrede rynkade pannan och drog en linie öfver kinden, som var blekare än vanligt.

”Hvad säger ni om ett sådant bref, bäste kammarherre”, yttrade hon och lemnade honom biljetten, ”det der är ett språk till hans fars hustru, till mig, som skyddat, vårdat och vänligt bemött hans syster, det der är tacksamhet.”

”Det är fasligt, han är en menniska, som ej förmår tygla sina lidelser”, yttrade Gabriel; ”det är likväl ett af de största och farligaste fel en menniska kan ha, nämligen det att ej kunna beherska sina passioner; men trösta er, han anser ingenting heligt. Man vill veta att rätta orsaken till hans permitterande var, att han vågat att komma fram med djerfva, pockande ord till kungen vid en audiens, som han haft för åtta dagar sedan, strax efter kungens hemkomst; emellertid är han en rask kurir, ty han for senare från Finland än vår nådige kung från Åland, hela fjorton dagar senare och kom likväl fram ungefär vid samma tid.” Patronessan log bittert. Vi tala ej här politik, vår nådige kung må göra hvad han vill — emellertid såger han makt att hämnas på en oförskämd menniska

— men hvad kan ett värnlöst fruntimmer?”

”Värnlöst? — Då ni har en hel verld, som vill beskydda er som ett helgon.’7

”Jag äger dock, då det behöfs, ingen, som kan försvara mig. Vet ni, jag börjar frukta för denna olycksaliga slägt jag kommit uti, som — jag vill ej tala om Emilia, hon är ett godt får, endast litet intrigant, sluten, tyst och dyster och alldeles intet sällskap åt mig; hon är här dock; jag kan ej bli af med henne, hela verlden skulle anse mig för hård, om jag låt min mans dotter antaga en tjenst, — det passar ej heller att en fröken Stjernros skulle bli guvernant eller husmamsell — med ett ord, flickan blir jag ej af med.”

”Bäst kanske att hon gifter sig.”

”Gifta sig, ha ha ha, jag tror att ni åter faller i edra forna griller, min bäste kammarherre.”

”Oh nej! det är ej möjligt, sedan jag vågat höja mina blickar ända till er.”

”Ja, jag vill tro er; nå väl, låtom oss tala uppriktigt; den här Stjernros-slägten är mig odräglig. Snart kommer äfven den der målaren Berndtson hem och min fröken går väl då in sin mesalliance; jag får då två herrar slägtingar och så mycket mod har jag ej. Jag antar er till min riddare; ni skall förstå att försvara mig om ej med mod, dock med list; ty sådana der brushufvuden som kapten Stjernros kan man ej fälla i ett öppet anfall; de trotsa allt. Vill ni således på verkligt allvar åtaga er en förtryckt enkas sak — rid-derskapet”, tilläde hon småleende, ”ridderskapets första pligt är att försvara enkor och faderlösa.”

”De faderlösa tyckas försvara sig sjelfve; ack! jag är då så lycklig att jag som en sann riddersman får försvara den sköna enkan.”

”Kanhända, vi få se. Framtiden bär mycket i sitt sköte — men min bäste, aflägsna den der Stjernros här härifrån. Så länge han är här, springer den enfaldige narren Gyllenörn som mellanbud åt dem. Jag får således ingen fred för dem, ty Emilia är alltför stolt öfver sin bror att vara medgörlig, så länge han insti-gerar henne till motstånd — jag får en afgrundsande i mitt hus.””Intet är lättare. Jag lofvar er att min kära kapten skall ha ordres att resa till sitt regemente, nämligen platsen der det skulle finnas, ty der finnes väl, som jag hoppas, ingen man hemma; men det heter ändå ”regementets stånd”, dit får han resa.”

”Hör på”, återtog patronessan, ”visst, jag kan ej neka det, var den der högtidliga scenen i går rätt rolig att åse; men på det hela taget hade det varit bättre, om han fått resa till Finland — sådant der folk duger till ingenting annat än att försvara den kära fosterjorden.”

”Ha ha ha, der ligger en verklig humoristisk sanning i denna reflektion”, skrattade kammarherren.

”Men, min bäste vän, var det ni som af någon sorts hämnd på min kära son stälde 0111 den der saken?”

”Jag? Nej bevars, nej, jag för min del önskade varmt att den goda brushufvade kaptenen skulle fått resa tillbaka för att, som ni sade, försvara den kära fosterjorden, nej bevars, orsaken till detta både hans och vårt ofall är ej

något slags hat, den är blott en liten spekulation af vår vän regeringsrådet — det är en skicklig man, en verklig diplomat, fastän han ej synes, med ett ord, han ville det — och han stälde om alltihop på det präktigaste.”

”Hatar han Stjernros — kan han bli oss nyttig?” ”Åja, det senare; men han hatar ej vår unga kapten, hari var till och med vän med er salige herr man, och Gud vet, om han ej stått fadder åt lilla Carl — med ett ord, han har ej en enda smula ondt till den unga mannen; men —”

Då begriper jag ej hvarför han skulle skaffa honom en onåd och störta honom i förakt och fattigdom.” ”Åh, ganska naturligt. — Regeringsrådet har en son, en förtviflad sälle, som kostat fadren många fyrkar; nå väl, lönen har aldrig velat räcka till — och lönerna äro eländiga. — Nu var konsten att tränga undan Stjernros, som, man må för öfrigt tänka hvad man vill, likväl visat sig vara en duktig och modig krigare och således väckt uppmärksamhet och skurit lagrar — ha ha ha, ja lagrar derute i Finland, fastän der i det eländiga landet ej växer annat än björk och videbu-skar. — Kunde Stjernros gå undan, så skulle det bli hopp för den söta gossen: han kunde få en bättre lön och sedan ämnar regeringsrådet sätta honom under administration för att slippa betala hans skulder — halfva lönen får han sjelf, halfva, björnarne och gubben få vara i fred.”

”Och det har lyckats?”

”Ja, alldeles ypperligt, det var också ej svårt att få undan Stjernros. Han är nämligen en så kallad sanningsvän — det vill säga en sådan, som ej tror sig kunna vara hederlig karl, utan att sjunga ut och rusa på litet hvar med obehagligheter, som han behagar kalla sanningar.”

”Regeringsrådet väckte hans ärelystnad och fick honom på detta sätt att hålla en moralisk föreläsning för kungen, hvaraf följden blef att sanningsvännen fick stanna hemma — ha ha ha — huru han fick sin son fram, vet jag ej; men för Abelung, som ligger i affärerna, är ingenting omöjligt, det är en farlig menniska, som är bäst att ha till vän.”

”Det tyckes alldeles tvärtom”, yttrade patronessan, hvars hersklystnad och lust att ensam bli firad gjorde henne hård och hämndgirig; men som dock fann att detta var en nedrighet. — ”Jag för min del kan ej anse en sådan menniskas vänskap värd något, då den ej ger skydd mot kalla beräkningar och förföljelser utan allt tecken till vrede.”

”Ja, det är också ej synnerligt lofvärdt af regeringsrådet”, yttrade kammarherren, som icke hade något tecken till takt, då fråga var om det ädla eller oädla i en handling, han hade för allt sådant blott sitt eget gagn som mätare; gagnade det honom, så var hvarje handling god, kunde den skada honom, var den ond; det var hans maxim.

Han fann dock att han nu råkat ut för en karaktär, som han förut ansett alldeles lika med sin egen; men som han nu fann ha en af dessa besynnerligheter, som han funnit hos några andra eljest ganska användbara menniskor, nämligen att anse ett och annat för verkligen dåligt, oaktadt det kunde vara nyttigt.

Han slog således om och berättade det ena draget efter det andra 0111 regeringsrådet, och lyckan gjordeatt, huru han tog i högen, råkade handlingarne alltid att vara så der mindre hederliga.

"Ni finner således”, slutade han, ”att jag måste känna ett slags afsky för denne man, så vänlig han än alltid visar sig, en oförklarlig fasa, som ej kan ha något annat skäl, än att vi aldrig i lifvet kunna komma på samma linia.”

*

Ett misslyckadt försök.

Det var temligen kallt om qvällen i slutet af November 1808. Snön låg tunnt utbredd öfver åkrar och vägar, men hade ej hunnit att öfverkläda skogen i hvitt. Den stod således mörk, och dyster och beskuggade en del af kojorna i byn W. i K. län i Finland.

Den lilla byn låg strödd på en lång landtrygg, på ena sidan begränsad af skogen och på den andra af vida åkerfält

och ängar, genom hvilken vägen åt I. slingrade sig.

Det var vanligen ett tyst ställe denna by, utom hos krögaren, som bodde längst ner vid landsvägen och på hvars med båss och agnar beströdde gård, der alltid höll vagnar eller slädar, hvilkas egare voro inne att få förfriskning och ofta åter utkommo så uppfriskade, att det berodde på hästarnes instinkt, om deras herre och husbonde skulle komma hem till sitt.

Nu var hela byn som ett enda värdshus och öfver allt stod det slädar och vagnar, öfver allt låg der halmkärfvar och höbundtar och i alla fönster glindrade der på qvällen ljus, flammande orediga, reflekterade från spiselbrasorna.

Långs utmed vägen och utåt skogskanten stodo här och der poster, som skymtade fram och åter i det oklara månskenet. På vissa bestämda ställen stodo några kanoner med sin vakt och färdiga am- att, huru han tog i högen, råkade handlingarne alltid att vara så der mindre hederliga.

"Ni finner således", slutade han, ”att jag måste känna ett slags afsky för denne man, så vänlig han än alltid visar sig, en oförklarlig fasa, som ej kan ha något annat skäl, än att vi aldrig i lifvet kunna komma på samma linia."

*

Ett misslyckadt försök.

Det var temligen kallt om qvällen i slutet af November 1808. Snön låg tunnt utbredd öfver åkrar och vägar, men hade ej hunnit att öfverkläda skogen i hvitt. Den stod således mörk, och dyster och beskuggade en del af kojorna i byn W. i K. län i Finland.

Den lilla byn låg strödd på en lång landtrygg, på ena sidan begränsad af skogen och på den andra af vida åkerfält och ängar, genom hvilken vägen åt I. slingrade sig.

Det var vanligen ett tyst ställe denna by, utom hos krögaren, som bodde längst ner vid landsvägen och på hvars med båss och agnar beströdde gård, der alltid höll vagnar eller slädar, hvilkas egare voro inne att få förfriskning och ofta åter utkommo så uppfriskade, att det berodde på hästarnes instinkt, om deras herre och husbonde skulle komma hem till sitt.

Nu var hela byn som ett enda värdshus och öfver allt stod det slädar och vagnar, öfver allt låg der halmkärfvar och höbundtar och i alla fönster glindrade der på qvällen ljus, flammande orediga, reflekterade från spiselbrasorna.

Långs utmed vägen och utåt skogskanten stodo här och der poster, som skymtade fram och åter i det oklara månskenet. På vissa bestämda ställen stodo några kanoner med sin vakt och färdiga am-munitionsvagnar, liksom man hvarje ögonblick väntat uppbrott.

Så var det också verkligen. Den i W. förlagda styrka hade på aftonen erhållit befallning att genast bryta upp och tvärt genom landet tåga mot I. för att öfverraska ryssarne, som der hade sitt läger.

Oaktadt alla den finska arméns motgångar hade ej ändå modet riktigt sjunkit; ännu hoppades man åtminstone att få hämnas, om man också förlorat hoppet att segra. Derföre stodo öfver allt grupper af soldater, jägare och landtvärn inbegripna i samtal öfver hvad som möjligen skulle ske.

”Jo, ser ni, gossar, Ryssarne komma väl på oss som vanligt — inte vet jag hvad vi ha för spioner", yttrade en gammal korporal, som helt beqvämt satt sig på en vedtrafve och rökade sin pipa, "men det vet jag att sämre byke till spioner, än dem vi ha, får man leta maken till, hänga upp dem i närmaste träd vore det bästa. — Vet ni, gossar, tacka vill jag, när jag tog mig lös från ryssarne. Då hade jag en spion som dugde, en liten beskedlig flickunge, som tyckte det var synd om gamle Prahmen: men hon fick inga penningar, utan bara Guds välsignelse — och den kan man inte få mer än på en hand — mutor kan man ta på fyra."

”Måntro vi skola marschera långt?” frågade en lång soldat. ”Mina skor, såväl som edra, tåla ej vid långa marscher, och ingen stump becktråd finnes i hela byn. — Kärringarna här mena på att de ej ha tråd, men jag fick mig ändå en smula; men min själ går det inte upp i sömmen, så snart jag gått en half mil, så mycket känner jag.”

”Åja, det gör ingenting, inte kunna vi finnar vara så präktiga som de der Svenskarne, morsgrisarne från Östergylln, så granna och galanta. Få de vara med i så många badstugor som vi, så bli de min själ inte så granna”, yttrade korporal Prahm der han satt på vedhögen; det är synd och skam att se sådane der grannlåtsdockor komma hit ut för att få veta, huru krutlukt käns och blypiller smaka. Ha ha ha.”

”Vet ni hvad, gossar? Vår löjtnant är nog bra, fast han är svensk; vår Berndtson — rask är pojken,vet ni hvad? I aftse, nu för en stund se’n, kom ku-riren från hufvudqvarteret — och der var bref med till löjtnanten — inte hörde han till militären der hemma; men si slåss, det lär man sig snart, bara man har ruter i sig — hm, nu för en stund sen gick jag in till honom med ett bref. Han blef litet glad, må ni tro, och gaf mig en ärlig sup; det var mången god dag sedan jag fick en sådan.”

”Tack för brefvet, Prahm, sa’ löjtnanten och be-falde han mig ropa in till honom Lönner, som är underofficer på kompaniet; de äro som lif och själ. Säg att det är bref, sa’ han; men si, jag stod still och plira med ett öga.”

”Nå, Prahm, vill du något mer? sa’ han.”

"Jo, det är säkert det, sa’ jag; löjtnanten kan väl säga hvart det bär, klockan tu — jag skall inte nämna^ för kamraterna, sa’ jag.”

”Jo, sa’ löjtnant Berndtson, det skall jag säga: vi skola gå mot ryssarne och piska dem, så att de springa hem igen.”

”Hm, det vet jag nog, sa’ jag; men hvar finnas de?”

”Det vet jag inte, men gå vi ett stycke, hitta vi dem nog, sa’ löjtnanten; se så, Prahm, venster om och gå till Lönner.”

”Gud bevare löjtnanten, sa’ jag.”

”Han var Prahm för slug”, yttrade en af landt-värnisterne.

”Mig? Det var lögn, sa’ Kajsa; han känner mig, så hade han vetat något, hade han sagt det för mig

— hå, skulle inte gamle Prahmen kunna tiga; åh, prata persilja, pojkar, ni utskrifningar, morsgrisar.” ”Jaså, äro vi också morsgrisar”, skrattade några, ”vi ha väl varit med gamle Prahm.”

”Åja, pojkar, det han J visst, hvem säger annat?” Så pratade man bland soldatgrupperna, ingen var ledsen och modfäld, ty man skulle ändå få slå ihjäl några ryssar, och det var ändå bättre än att beständigt, som Prahm uttryckte sig, ”rectirrera” baklänges utan att slåss; det enda svåra voro de dåliga kläderna och det usla skodonet och kölden och väglaget; med Altartaflan. 12ett ord, allt, utom den moraliska kraften, som ej sviker, förr än allt är ute.

Inne i en liten förstugukammare i en af de många små stugorna, ett rum blott några få qvadratalnar i fyrkant, brann en liten brasa i den trånga spiseln, framför hvilken några våta kappotter lågo och torkade sig, så en imma bredde sig upp mot det låga taket. Stolar, bord, säng, allt sädant fans intet, utan en halmhög i en vrå betecknade stället, der rummets egare hvilade sina lemmar, då han utvakad och trött kunde få hvila.

På ett par vedkubbar sutto der framför elden tvenne unga män, hvilka vi igenkänna vara Alfred Berndtson, den förre målaren, numera landtvärns-löjtnanten, och Gustaf Lönner, den hederlige urmakaren. som i stället att få burskap i K. blifvit ryckt ut i krigets buller och tjent upp sig till underofficer.

Alfred Berndtson läste högt ett bref från sin syster Johanna; det innehöll en lång berättelse om hur kunglig sekter Ljungsköld gjort sina besök, men blifvit afvisad.

Gustaf Lönner blossade af harm.

”Under det att vi offra lif och blod för det packet”, sade han, ”försöka de att förnedra dem, vi hålla mest af. Nå, nå! Vi komma väl hem igen — och då

— då.”

”Se här, käre Gustaf, är en lapp till dig”, skrattade Alfred. ”Var lugn; gubben Gyllenörn helsar på din Johanna, hon vistas mest hos din mor — det gör ju ingenting, 0111 en slyngel mer eller mindre blir afvisad med förakt.”

Gustaf hörde intet, ty han var ifrigt sysselsatt med att läsa det lilla tätt skrifna brefvet vid det osäkra ljuset af den fladdrande spiselbrasan.

Bägge voro tysta; ty nu läste Berndtson ett bref från kammarjunkaren med- underrättelser om Emilia.

”Käre Berndtson!” sade han bland annat, ”jag har bedt, besvurit Emilia att åtminstone skrifva ett postscriptum, men hon vill det icke. Hon tror att du skulle anse det opassande och derför vill hon det ej. Var emellertid lugn, du är mera älskad än hon vill bekänna; hon hör mig så gerna tala om dig — jagläser alla dina bref för henne, hon rodnar och bleknar om hvartannat. Gud låte dig snart komma hem igen, frisk och sund.”

”Din syster är flitig och som det tyckes lugn — glad är hon ej som förr, hon har så många aningar det stackars barnet: hon drömmer, sade hon häromdagen till mig, nästan hvar natt att antingen du eller Gustaf Lönner är dödad eller sårad; ibland tycker hon att ni bägge ligga tillsammans på ett slagfält döende. Allt det der kommer från hennes beständiga föreställningar om mord och död”. Stackars flicka! Trösta henne och säg — om det är sant eller ej — att der är ingen fara, att ni dragit i vinterqvarter och ej komma i strid förr än våren. Det skulle lugna henne, stackars barn. Vet du, Alfred, nu förefaller mig min sigillsamling och mina heraldiska forskningar som ett narrspel; de voro för mig alldeles detsamma som ståltrådshjulet för en fångad ekorre, han springer och springer i samma ring och tror sig springa fri i skogen; men kommen åter en gång ut i det gröna, så glömmer han hjulet, ty det var för trångt, fastän det gick fort omkring.”

”Så är det äfven med mig och min heraldik — sedan jag fick din systers, Lönners, din och Emilias lycka om hand, är jag en annan menniska, jag har något att lefva för — sä hade jag förr; men det tog slut; men nog derom.” — — — — — — —

Detta innehåll hade kammarjunkarens bref, skrifvet den 1 November i Stockholm.”

Sedan de bägge läst sina bref, smålogo de.

”Åja”, började Gustaf Lönner, ”det kunde väl hända att jag fäller, att det blir slut med oss bägge; men så veta vi dock, att vi äga några som hålla af oss och som skola sakna oss.”

”Falla? Prata inte, Lönner; det har så många kulor susat omkring oss, att om de hade haft någon lust, lågo vi redan begrafna någonstädes i landet; hvar kula har sin polette, är ett ordspråk bland oss, som vi funnit vara sant; nej, käre Lönner, låt ej flickpjunket göra oss fega — då kunde det hända, ser du.”?Men, som du vet, ha vi ej många timmar qvar; der går, just som vi rycka upp, en kurir till hufvud-qvarteret och med den kunna vi få bref till dem; derföre lönar det ej mödan att länge sitta så här och fundera.”

På detta sätt uppehöll Berndtson sin tillkommande svågers hopp. och de skrefvo nu ett par bref, som voro en blandning af dikt och sanning och enkom inrättade för att lugna de hemmavarande.

Klockan var half tu, då dörren öppnades sakta och korporal Prahm trädde in, tyst liksom om ryssarne skulle kunnat höra honom.

”Det är uppställning vid begge kompanierna”, sade han, ”uppställning under tystnad och sedan marsch.”

”Godt, Prahm; gå bort till adjutanten med dessa bref”, sade Berndtson och började sin militäriska toalett.

En halftimme derefter stodo trupperna på linien och snart derefter aftågade de alla tvärt öfver åkrar och ängar för att nalkas floden.

Månen låg bakom moln, det var nästan alldeles mörkt, men de tågade det oaktadt fram i täta massor öfver fälten,

der här och der bäckar måste genomvadas och genom björkängar, der de beständigt snaf-vade på stubbar och nedfallna grenar. Småningom aflägsnade de sig från den lilla byn, det ena ljuset slocknade efter det andra, der syntes lugn och ro åter inträda i de nyss förut så oroliga boningarne. Säkert var att mer än en husmoder med bekymmer, oaktadt sömnen, vandrade omkring och letade i visthuset efter de smulor, som deras försvarare lemnat qvar; det var väl såldt allt, men de hade för varorna ej fått annat än qvittenser, som skulle betalas — Gud vet när.

Således fans det nästan ingen husmoder, som ej gerna såg de tappre gå; men deremot fans det en och annan flicka, som sände en suck efter någon hygglig och glad karl, som under sitt vistande i byn förstått att ställa sig väl hos könet.

Under en sådan marsch är det klart att det pratas åtskilligt i ledet och det var således Öfverallt ett sakta mummel; än var det historier, än litet skratt, än åter var det någon beskedlig karl, som trasslat in sigi någon buske och ej kunde komma derifrån. Tusende små och stora förargelser träffade truppen under marschen, som ej slöts förr än dag gick upp, då den fick rasta i S—i.

Äfven här var en hop stugor, och korporal Prahm, som var van vid rörelse, gick i spetsen för gossarne in och talade vackert vid gummorna. Att få ett qvarter mjölk var en raritet, en sup bränvin ändå större.

”Det blir svårt till slut att få litet mat i landet; vet löjtnanten till om vi ha proviant med oss.”

”Jo, derom kan du vara säker.”

”Jaså! det var en annan sak, eljest är jag så van att trassla åstad på Guds försyn, att jag nära nog vant mig att vänta på stekta sparfvar, som flyga in i munnen. Nå, herr löjtnant, hvar ha vi ryssarne? Det kliar allt i fingrarne på mig att få ge dem en dosis — hä hä hä, likagodt, herr löjtnant, men dem jag får tag i, dem skall jag märka med ett P öfver näsan, det är mitt bomärke det och det påtar jag alltid dit.”

Sedan provianteringen var verkstäld, hvilade truppen och först senare på dagen fortsattes marschen.

”Nå, Prahm, hvart bär det?” frågade de yngre spefullt, ”Prahm är alltid litet förmer undervisad än vi andre; hvart bär det, Prahm?”

”Till Petersburg, gossar, vi skola ta ryske kejsaren lefvande till fånga, vet ni — och sedan det lyckats oss, bli vi generaler allihop och få äta en helstekt gås i målet och dricka en butelj distilleracit dertill.”

”Hurra för gamle Prahmen, det var brasvaradt.” ”Jojo, fick du svar”, skrattade korporalen, ”nosa inte på gubben, sa’ bocken till killingen, då han stack honom med hornen.”

”Det är ändå märkvärdigt hvad allt går hemligen till, gossar!” återtog gubben Prahm efter en stunds tystnad, ”få se att nu ha de ryssarne på kornet; det säger jag — hm, inte hade några landtvärnspojkar kommit med, om inte löjtnant Berndtson bedt derom; hm, men si han tycker att det är så lätt att slå ihjäl ryssar som att meja säd; hvar han har varit har det alltid gått bra fram med hans lilla kompani, — ja, ja,inte är gubben Prahm der för intet; jag har kört bajonetten på mången så’n der kossackracka. De äro inte en gång kristna menniskor, de der kossackerna, utan riktiga hundturkar.”

”Ja, en riktig ohyra”, yttrade en annan.

”Ja, och tio sådane lif äro inte så mycket värda som en enda finne, han må vara både halt och dof. — Serra tri der ha de mat, åja, dela jemt, gubbar — extra förplägning står det på orderna; ja ja, man behöfver både ett och annat, då man skall ut och slåss mot ett sådant följe, som äter lefvande fisk och som inte behöfver mer än att med sabeln hugga af låret på en skjuten häst, lägga köttstycket under sadeln och rida en mil, så är det mört och godt nog åt dem; hm — då en kristen menniska skall stå sig mot sådane, behöfver man både bränvin och sof-vel.”

Senare på aftonen blef det åter uppbrott; lika tysta, med lika spänd väntan att träffa fienden som förenämda qväll marscherade truppen framåt genom skog och mossar för att på lönnliga vägar inträffa midt i natten vid bron, der ryssarne stodo.

Det led mot midnatt; den stackars månen, som nödvändigt skall vara med både då kärleken och hatet sträfvar att segra, satt äfven nu frusen och pjunkig, insvept i snödimma och försökte att belysa det vintriga landskapet.

Det var derföre ett halfdunkel, ett slags osäkert, sväfvande ljus bredi öfver nejden, de blåhvita vattnen och de svarta skogarne; allt låg dock otydligt, ty snön hindrade att urskilja föremålen rigtigt; de voro alla hvitklädda, lika hvarandra, utan egentligt ljus och således utan egentlig egen skugga, allt syntes som ett enda gråhvitt fält, der och hvar genomskuret af mörka ränder och beströdt med mörka fläckar, tecken till strödda skogspartier eller strödda trädgrupper.

En fm så kallad piggsnö flög i luften, men glest, utan att hindra utsigten genom annat än att den plågade ögonen.

Så nalkades krigargrupperna W. bro.

”Hör på, löjtnant Berndtson”, sade gamle Prahm,som med sin packning på ryggen ”plumsat” sig fram till teten af kompaniet, ”jag såg bestämdt någonting röra sig derborta vid skogskanten."

”Ånej, Prahm, vi ha en half mil dit; de veta om intet.”

”Pass på, löjtnant, att den der landtmätaren, som var i hufvudqvarteret och som for åstad till I., pass på att han sqvallrat, den kanaljen; på de der civile kan ingen lita.71

rDet är ej möjligt, käre Prahm, han är en af våra.”

”Jaha, jag tror honom ej ändå, så underligt har man sett förr; men si, löjtnant, besitta mig är der inte folk der borta, rysskanaljer; jo jo, det blir en het dust; vi få se.”

Berndtson stannade. Hans öfvade öga, vant att i hast fatta föremål, spände nyfiket åt den trakt, dit Prahm pekade med sin ludna hand.

“Jo, det är en fältvakt”, sade Berndtson. ”allt hvad jag kan skymta mellan träd och buskar; vi råka snart på dem.”

”Jo jo, som jag sa’, gamle Prahm har loögon han”, skrattade korporalen. ”Nå, det var väl att löjtnanten också ser på himmelstecknen — brrr, brrr, det behöfs att få varma sig en smula, det är kallt.”

”Då får du snart att göra, Prahm”, yttrade löjtnanten. ”Så! gå tillbaka på din plats, här blir knepet att anfalla raskt.” nSka ske, löjtnant.”

“Ni ska veta, pojkar", yttrade Prahm, när han kom i ledet, ”nu äro vi inne på ryssarne, låt oss nu bara klappa pä dem, så att de få veta hvar David köpte ölet.”

Order gingo ut tyst ibland folket, som ordnade sig och sakta smög fram genom småskogen, bärande geváren med de hårdt påskrufvade bajonetterna lediga i handen för att undvika att stöta emot och väcka buller; ändtligen voro de nog nära och hastigt blänkte befälhafvarens värja mot det bleka månskenet. Truppen rusade fram med fäld bajonett på ryska fältvakten, som verkligen ej märkt deras annalkande, förrän de redan voro dem in på lifvet.Ryssarne kastades således tillbaka, utan att något skott lossades, och den tappre major M., som anförde den lilla detacherade truppen, ryckte längre fram för att, om möjligt, öfverraska ryssarne vid W. bro.

”Hä!” yttrade gamle Prahm muntert, ”det der gick nästan för galant — hm, de fingo på nosen, innan de hunno säga ”hopp” — si så der skall det gå, gossar, pisk skola de ha — brrr, brrr, det var knappt så pass att fingrarne blefvo varma; nu ha vi varit ensamma ute, men si de andre få väl också sitt.”

Gubben fortfor sålunda att triumfera i förhand, när på en gång skog och mark genljudade af skott; fördelningen var omringad af ryska truppar, Öfverallt ryckte der fram nya, de tycktes mångdubblas med hvarje ögonblick.

*Se så, ryssen är inte så dum heller”; mumlade gubben Prahm, då han hörde Berndtsons befallning att bryta sig igenom med bajonetten.

Skotten knallade i skogen, det klirrande ljudet af bajonetterna, då de stötte mot hvarandra, de svenska svordomarne, skriken och här och der ett jägarhorn eller en trumma, som sammankallade de spridda trupperna, bildade ett passande charivari till den mörka, otydliga och grumliga taflan.

”Här måste vi hastigt bryta oss igenom”, ropade Berndtson, ”eller också dö.”

”Gör så! gör så! — Här få vi bita i gräset, om vi ej äro dugtiga”, mumlade gamle Prahm och laddade och sköt allt hvad han hann.

Striden förnyades beständigt; knappt hade de tappre brutit sig genom ett detachement ryssar och i mörkret åter träffat på hvarandra, förr än en ny salfva visade dem en rad skäggiga krigare, som åter bjödo dem spetsen.

”Berndtson, jag kan ej mera”, ropade Gustaf Lönner, träffad i knävecket af en kula.

”Gör en korsbår; kommen, vänner, hjelpen er kamrat”, ropade Berndtson och försökte lyfta upp den sårade, men ingen hörde i det vilda stridstumultet, alla rusade framåt.

' ”Gå, Berndtson, rädda dig sjelf”, sade Lönner,”lappri, jag blir fången, lappri, se så! helsa Johanna

— bort, bort!”

Den sårade hade ej behöft denna uppmaning, Berndtson trängdes i bokstaflig mening från platsen, der vännen låg blödande.

Striden fortfor, trupper marscherade fram och åter, förbi och öfver den plats der Lönner låg; ingen tycktes märka honom, bland en hop döda och sårade ryssar, som liksom försoningsoffer lågo omkring honom.

Ändtligen drog sig tumultet allt längre och längre bort, skotten blefvo allt otydligare och dofvare, Svenskarne retirerade undan hastigt, men under fortsatt fäktning.

Då kröp den sårade bort till ett närbeläget dike ; han var en lugn och modig menniska och han upphörde derföre ej att hoppas, huru förtviflad än ställningen var, han endast fäste sin tanke vid de möjligheter han hade att kunna räddas.

Han företog sig således, sedan han under olidliga smärtor krupit till sitt gömställe, en undersökning af det skadade knät; han fann att kulan måste ha krossat ledgången och gladde sig endast åt, att såret ej blödde så starkt, att han ej kunde lefva tills dager och då få hjelp af vän eller fiende.

Han förband så godt han kunde sitt knä, intog den minst smärtsamma ställningen och hoppades för öfrigt på räddning.

”Soldat duger jag ej till mera; men urmakare kan jag ändå vara”, mumlade han för sig sjelf.

Ändtligen blef allt åter tyst och stilla, vinden blott strök sakta, liksom för att väcka de slumrande, öfver det likbeströdda fältet; en och annan stjerna glindra-de, det började att frysa på; men Lönner låg ändå temligen bra; den skara han tillhörde var ej van att ligga på ejderdun, den var tvärtom van att hvila ute i regn och köld och snöyra, och det var således endast blodförlusten och omöjligheten af att förändra ställning, som gjorde att han mot dagningen började frysa och snart blef stel i lederna; men också nu nalkades hans räddare, en rysk jägartrupp, som var utsänd att uppsamla de döda och sårade.Man observerade den svenske krigaren och dennes lycka var det att officeren, som kommenderade den lilla truppen, i sin barndom vistats i svenska Finland, och således både förstod språket och fattat en slags vänskap för den nation han bekrigade.

Lönner blef således upptagen och förd på ett sjukhus; allt gick bra som han hoppats, så bra det kunde för en fånge.

När dagen rann upp för den svenska truppen, voro de utom ryssarnes skotthåll; de ordnade sig åter, dessa förspridda krigare; de stälde sig i led; der funnos luckor, mänga luckor.

Gamle Prahm hade fått sig ett hugg i hufvudet; men var dock med, fastän han vid uppställningen presenterade sig med en stor blårutig bomullsnäsduk bunden öfver såret.

Det låg någonting löjligt i denna utstyrsel, särdeles som gubben stod i ledet och grät.

”Fy Prahm, är du en sådan kruka, så att du gråter för en rispa”, yttrade fältväbeln — ”vara en sådan kärring med

kläde på hufvudet.”

“Åh, inte gråter jag för det; men si löjtnanten, löjtnanten. ”

”Löjtnant Berndtson?”

”Ja visst! — han är borta, han.”

”Åja, han är borta hos öfverstelöjtnanten.”

”Nej, visst inte; jag såg att han fick ett skott i skallen, så att han singlade omkull som en torsk; då ville jag bevars försvara honom, men då högg en ryss mig denna skråman i nacken, så att jag också föll; men si”, tilläde han och skar tänderna af raseri, ”jag låg ej länge, utan var uppe igen som ett vift och satte bajonetten igenom rysskanaljen, så att han satt der som en uppspetad fluga' på marken och bajonetten blef jag af med — det var skada på bajonett.” ”Du såg att löjtnanten blef dödskjuten?”

”Ja, visst såg jag det, så godt jag kunde för det egyptiska mörkret — men det var karl till karl, han, den hederlige Berndtson. vi få ej någonsin en sådanlöjtnant — och ingen sådan en löjtnant”, snyftade gubben Prahm, som både kölden, nattvaket och hungern gjorde blödigare än eljest. Han var annars en slags stoiker på sitt vis och trodde också fullt och fast på ett oundvikligt öde, en tanke, som tröstade honom vid nästan alla tillfällen, men som nu, så här på tom mage, ej förslog.”

Kompaniet fortsatte marschen, men en annan röst än Berndtsons kommenderade; manskapet såg ej längre hans starka, resliga gestalt ibland sig, denne yngling, som ännu aldrig klagat, ännu aldrig upphört att hoppas allt af den rättvisa saken och genom det okufvade, det envisa finska modet.

Mot qvällen voro de åter i fred för anfall och fingo värma sig litet i några kojor.

Detta var nog för att åter väcka Prahmens mod; han log väl icke; men hans sorg hade förbytt sig i den grufligaste ilska mot allt hvad ryskt hette; hade gubben haft makt som han hade vitja, hade han i detta ögonblick låtit nedsabla alla ryska fångar som funnos, till en försoning för sin löjtnant och sin fanjunkare.

”Om”, sade han och skar tänderna, ”jag finge hugga ner de ödlorna, man för man, så skulle jag inte bli trött.”

”Ah, korporalen låter som han vore ryss sjelf”, yttrade en af soldaterna; “man skall väl vara en kristen, fast man är arg.”

“Kristen?” frågade korpral Prahm. ”Vet du livad det är att vara kristen; slå ihjäl hednahundarne.” ”Åh, inte äro de hedningar heller. De korsa sig för bröstet och mumla en hop, som väl vår Herre förstår lika bra som finska och svenska”, anmärkte en.

Korporalens ljusgrå lifliga ögon glödde af harm. ”Äro de kristna de? Nej, de ha Sankt Niklas till gud — livad är det för en gud? Jag vill inte stå upp se;n jag lagt mig för en sådan gud; nej, min själ — slå ihjäl dem skall man allihop, gamla och unga, qvinnor och barn.”

”Käre Prahm, vnu säger du det du ej tänker”, yttrade en ung krigare. ”Nu talar du inte allvar; detär ett att vara rask, det vet du bäst, och ett annat att vara ilsken och ursinnig.”

”Åja7 ni pratar”, sade gubben ändtligen och började som ett barn att gråta af ilska; ”men hade jag dem här, hade jag dem bara här, så skulle jag betala dem för vår Berndtson — stälde sig icke en kanalje och trampade honom på bröstet; det var just den som högg mig; men si den fick dock betalning kontant, så att han inte trampar på en hederlig karl mer. Ha ha ha, det roar mig ändå att han fick sin hyra.”

”Gör det ondt i hufvudet?”

”Hva? Gör det ondt, åja, inte gör det godt, det måtte du förstå, dummeribom.”

”Men Prahm skulle tala vid doktorn.”

”För sådant här? — pratar persilja, det botar jag sjelf, är min egen doktor — krusar inte för doktorerna här —

försupna tingestar — dummeribummar, som ge kräkpulver åt dem, som skulle mista benet, och taga af benet af dem, som skulle ha pulver.” ”Men gossar”, återtog han efter några ögonblicks tystnad, ”jag är inte ovan vid kallt stål, har känt sådant förr och grinar intet för det; har ärr, pojkar! midt på bröstet och på axeln; frammantill, pojkar; och det som nu förargar mig var, att kanaljen högg mig i nacken — hade han gifvit mig ett streck i pannan — nå, livad mer? men i nacken, pojkar, det tyder på chikan.”

”Ånej, Prahm är inte rädd han, det vet hvarenda menniska.”

”Åja, det är inte för mycket”, sade Prahm, ”jag har också min lilla silfverpenning på bröstet, ha ha ha, en sådan en får man ej för intet.”

Så tröstade sig Prahm och då truppen hunnit till hufvudstyrkan, var han lugnad och afhörde rapporten 0111 de dödskjutne, bland hvilka Berndtson var, med ett beundransvärdt lugn; men de skarpa ögonen, fastän torra, lyste af hämndlust och okufvadt mod.

*

Förlofningsdagen.

Patronessan satt en dag framför sin präktiga toalett, på hvilken allt hvad som i toalettväg kunde kallas dyrbart fans; ett par präktiga silfverljusstakar föreställande amoriner med blomkorgar på hufvudet, en mängd kristallflaskor, nålfat, silfverredskap, allt låg i den prydligaste ordning kring den väldiga spegeln, som så ofta återgifvit sin egarinnas vackra drag.

”Ett bref, jaså!” Patronessan bröt det.

”Gå ut, Lina, jag är ej hemma”, ljöd befallningen, då hon ögnat på de första raderna. Patronessan läste länge och uppmärksamt, det vackra ansigtet skiftade af de mest stridiga känslor, än sorg, än glädje och än något som liknade hat och skadeglädje.

”Skada på karl”, sade hon ändtligen, ”hygglig figur och godt sätt att vara — mitt helgon får anlägga hofsorg.”

”Det måste ändå”, började hon efter några ögonblicks tystnad och lade ifrån sig brefvet, ”det måste ändå vara skönt att kunna älska som han — att hinna — ja, det är en egen konst.”

”Det är emellertid ett tillfälle att befria mig från den centnertyngd jag är olycklig nog att nödgas bära — ånej — hon blir qvar, hon tiger och lider, helgonet, och ser på mig med sina dufvoögon, som se ut som en samvetsförebråelse — ha ha ha — mitt samvete; jag är hennes välgörarinna, hennes mor, hon säger intet och dock plågar hon mig så outsägligt. — Jag är en slaf, så länge hon är här — men behöfver jag väl vara det? — Jag kan ju när som helst låta henne flytta — ja (uppspringande och med blixtrande ögon) ja, så skall det vara; när jag gifter mig, kan jag ej ha henne i huset — hon måste bort, hon plågar mig, hon sönderrifver min själ med sina milda blickar; der ligger satir — nej, der ligger en oupphörlig fråga i dessa blickar — en fråga, som jag ej kan, ej vill besvara.”

”Oh! det är tids nog en gång, när det är slut, när verlden och menniskorna inte mera se mig, näralla glömma mig — då är det tids nog att besvara dessa frågor — hon måste ur huset.”

”Men”, återtog hon efter åter en stunds tystnad; ”men hvad skulle folket tro. hvad skulle det väl säga? Man skulle anse mig för hård, egensinnig, hon skulle vinna på det i samma mån som jag förlorade; nej, det går ej an.”

”Gabriel, min käre herre och tillkommande man

— Gabriel är böjlig och ganska användbar — jag begriper ej; men han riktigt törstar efter att förtreta Emilia — nå väl, gerna för mig — hon är min fiende, min börda. — Gabriel skall befria mig från henne; oh! han skall plåga henne, krossa henne, så att hon ej mera ser upp och blickar mig in i ögonen — det lilla helgonet — glorian skall han plocka bort, stråle efter stråle, till dess hon står lika fattig och förskjuten, missnöjd med sig och allt — som

jag. Fy Teodora, om någon hört det der och (betraktar sig i spegeln) sett den der fysionomien, så hade allt varit förloradt.”

”Lina! (ringer) Lina!"

Flickan kom.

”Se så, börja hårklädseln och håll ej på i evighet”, yttrade hennes nåd och antog sin hvardagsmin af förakt, blandadt med ledsnad.

”Hur mår fröken?”

”Bra, hennes nåd, hon är så glad i dag.”

”Glad? Jaså, hvaröfver då?”

"Hon gladde sig åt hennes nåds förlofning.”

”Jaså, ingenting annat, det är högst naturligt; vidare?”

"Hon frågade mig om hennes nåd också var glad.” ”Och du sade?”

”Ja, sade jag, hennes nåd är glad som ett vinterny och hur kan hon annat vara, då hon får den hygglige, söte kammarherren.”

”Hvad är det för slarf der; lägg flätan riktigt, ditt våp;” afbröt patronessan.

”Jaså, du tycker för din del att jag är lycklig?” "Ja, hennes nåd.”

”Har du hört andra säga det?”

"Ja, alla menniskor.”Patronessan suckade djupt och tänkte vid sig sjelf: "Då måtte jag väl också verkligen vara det.”

Ändtligen, efter en lång, tråkig tystnad, blott då och då afbruten af en anmärkning och ett svar, var toaletten gjord och patronessan reste sig upp i glansen af sin skönhet; det var en drägt af grönt siden och blonder; något så rikt, så yppigt och tillika så mjukt och ledigt att den tycktes endast vara en slöja kring en andevarelse; den rika collieren om halsen, de sköna brocherna, de glindrande örhängena och de blixtrande ringarne gåfvo patronessan utseendet af en fédrott-ning. Sjelfva kammarjungfrun kunde ej återhålla sin förvåning.

”Låt fröken komma!” yttrade patronessan; ”jag vill tala med henne.”

Efter några ögonblick inträdde Emilia; en starkare kontrast än emellan bägge dessa qvinnor kan man sällan skåda.

Emilia bar en enkel hvit klädning, som tätt omslöt det smärta lifvet, de ljusa lockarne lågo i ringlar kring halsen och en schal låg lätt och ledigt kastad öfver axlame.

”Goddag, kära Emilia”, sade patronessan och vände bort hufvudet, ty flickans glada ögon smärtade henne; ”goddag, det är sent, tror jag?”

”Ja mamma, det är snart middag.”

”Ja, jag vet — hör på, Emilia, det är i dag en vigtig stund.”

”Ja mamma, mycket vigtig.”

”Ja, det är just det jag säger, jag ingår ett förbund för evigheten.”

”För hela lifvet”, anmärkte Emilia, ”jag önskar er lycka mamma, mycken lycka.”

”Tack! Emilia — emellertid så — så — då nu min ställning blir förändrad, så — så.”

”Tala ut, mamma!”

”Kanske Gabriel önskar att du lemnar oss; jag vill det visst icke, du kan vara öfvertygad derom; men om du kunde flytta till din bror, som — ”

”Ack mamma, Carl har ingenting sjelf, blott kaptens titel, men endast löjtnants lön.”

”Jaså, jag tänkte att —””Ja, mamma, när ni så vill.”

”Jag säger ju inte att jag vill.”

”Ack jo, mamma, jag har länge funnit, att ni ej vill ha mig qvar, ack! om jag hade någonstädes att fly, om jag hade något annat hem.”

”Jaså”, sade patronessan skarpt och fixerade flickan, ”du är ej nöjd med mitt hus?”

”Jo mamma, men ni är ej nöjd med mig.”

”Åjo”, återtog patronessan vårdslöst och lekte med sin halskedja, ”åjo, jag har egentligen ingenting emot dig, du är flitig och snäll, du gör hvad du kan, jag har också derföre dragit försorg för dig — men din bror har förolämpat kammarherren och —”

”Förolämpat, mamma? — Det har han icke; min bror blef djupt kränkt af er tillkommande man; det var ej ädelt, ej ridderligt gjordt af honom.”

”Hvad? Jaså, du gör anmärkningar öfver Gabriel? Kära Emilia, din näsvishet går för långt — kom ihåg, fastän det ej lyckades dig att fånga kammarherren — så är han en man långt öfver din bror kaptenen, landtvärnskaptenen.”

Emilia rodnade; men teg.

”Du tiger, du fäster dina ögon på mig, flicka, hvad vill du? Du frågar mig något; jag skall svara dig; säg, hvad vill du?” utfor patronessan på en gång darrande af vrede och fruktan, ”tala, flicka; tror du ej att jag uthärdar dina blickar?” — Patronessan fixerade med våld sina ögon på den unga flickan.

”Tala, Emilia, tala nu, just nu, det är sista gången jag tål dina ögonkast — en gång skall det ta slut med det der helgonlifvet — ha ha ha — se så, se der, jag kan stirra på dig, om jag vill.”

Emilias milda, lugna ögon hvilade med sorgligt allvar på den darrande qvinnan hon hade framför sig: der fans ej en gnista förebråelse i denna blick; men deremot en djup smärta, förenad med en försonande kärlek.

”Tala! hvad tänker du på, flicka?” ropade slutligen patronessan, utom sig af en fasa, som hon ej kunde bekämpa.

”Jag tänker på”, sade Emilia, ”hvad far och mor och de öfrige salige deruppe skola säga, då de sener i ert och mitt hjerta; mamma! jag ber er om intet”, fortfor hon och knäppte samman händerna, ”om intet, intet för mig; men mamma, känn efter, fins der ingenting i ert hjerta, som hviskar: du gör orätt, du vandrar ej på Guds vägar! Är det ej så, mamma?”

”Emilia, tyst Emilia”, hviskade styfmodern och lutade hufvudet i handen. — ”Nej, nej! alldeles ingenting, dåraktiga flicka”, sade hon efter några ögonblicks besinning.

”Således åter nej — ack, mamma! så kan det ej vara; vet ni, min mor, så får det ej vara. Jag är ålagd att säga er hvad min själ känner, ty äfven der hviskar en röst och frågar: hvarför talar du icke?

”Hvad har jag då egentligen gjort så förskräckligt”, sade patronessan med ett flatskratt, ”så att min fröken dotter behöfver uppträda med moraler?”

Emilia skakade på hufvudet; ”mamma! tala inte så; det är en varm själ, som vill tränga intill er, det är en helig kärlek, som vill tala sanning, stöt ej ifrån er den enda gång, som kanske en menniska vill säga er ett sant ord.”

”Du är en fantast, Emilia, tala ut, jag förlåter dig.” ”Det finnes en lycka som bor här — inne — i hjertat, en annan som fmnes öfver allt — och ingenstädes; se mamma, känn en gång hvad en inre tillfredsställelse vill säga och sedan glömmer ni alldeles af hvad ändras omdömen säga. Vet ni hvad? Den, som är glad i hjertat, bryr sig ej om

andras dom; det är som då en ande far ifrån jorden och glömmer allt för de högre verldar, der han nu lefver.”

”Det der är vackra betraktelser, rätt skönt, ordentligt drömtyderi — nå, min goda fröken, har inte hennes salig mor kommit och gifvit henne denna lilla nätta ambassad? — Förlåt mig, att jag frågar.”

”Jo, mamma — kanske också det; jag har i drömmen ofta sett min mor och er, och alltid har hon med sorgligt medlidande betraktat er.”

”Jaså, min goda Emilia; helsa då er fru mor, att jag i dag förlofvar mig med kammarherren Ljungsköld och att således den himmelska slägten ej behöfver besvära sig.”

Altartaflan. 13”Mamma! mamma! förlåt mig; men jag tyckte att ni i dag befalde mig att tala.”

"Javisst — också fick jag höra rätt mycket om min verldslighet, ha ha ha, om att jag ej har glädje i själen, utan öfver allt och ingenstädes, och om salig mamma, som haft den godheten se ledsen ut för min skull — ha ha ha. — Men nog derom; du finner, kära Emilia, att då du på detta sätt, ha ha ha, är ackrediterad ambassadris från de himmelska härskarorna, kan jag ej lemna dig pass utan att få ett krig på halsen, hela det heliga herskapet kunde behaga att komma hit och spöka, ha ha ha — du måste således bli qvar, Emilia.”

”Jag skall flytta, mamma, så snart jag får en tjenst. ”

”Tjenst? Skulle min styfdotter ta emot en tjenst? Det går ej an, du får ej ta tjenst.”

”Men”, suckade Emilia nära gråtande, ”då kan jag ej lemna ert hus.”

”Res till din bror.”

"Jag kan ej, han har sjelf ackorderat in sig i en prestgård i provinsen.”

”Alltför intressant att ha en fullväxt dotter i huset”, mumlade patronessan — ”åja, bli qvar, Emilia, jag skall bedja kammarherren — gå barn, vi ha talat med hvarandra mer än nog; vi känna hvarandra och som det tycks passa vi icke riktigt ihop.”

”Är detta ert sista ord? Har ni intet hjertligt ord till mig?” frågade Emilia rörd.

”Jo, kära du, jag är hjertligen uttråkad, är du nöjd nu?”

Emilia gick — hon var, som förr, en återspegling af Stefanus, som stenades och såg himmelen öppen öfver sig.

Patronessan satt länge i djupa tankar. ”Och det är så tomt, så uselt här i verlden”, mumlade hon ändtligen mellan länderna, ”det är så fladdrande allt

— då jag vill vara glad, flämtar fröjden som en lyktgubbe framför mig; alltmer jag famlar, allt längre flyr han; glädjen tål ej luftdraget, tål ej att man andas på den — det der är ju all den lycka vi hafva. — — Det der moraliska kräket tror att hon är lycklig —hon bär allt med undergifvenhet; med kraft — ånej, hennes lif är lika glädjelöst som mitt och är det icke, så måste det bli det — jag har medlet i min hand. Att så der ha en salig bredvid sig är odrägligt, att så der ha en ljusstråle i mörkret är farligt, då man ej sjelf äger den.

Det förefaller mig ibland som om allt, livad som utgör min lycka, i Emilias närvaro föll till stoft; glansen betyder intet, guldet, skönheten, ungdomen, njutningen, allt blir jordgrått, då hon lyser pä det med sin blick eller lägger sin nunnhand på min lycka. Min glädje, nyss som en fyllig ros, förvandlar hon med sin närvaro till en tistel; det tyckes som allt framstode i en annan dager. Jag känner mig osalig der hon är, det har jag alltid gjort; det är liksom hon hade med sig ett helt slägte andar, som ömkade sig öfver det jordiska.”

. Patronessan föll i djupa tankar; en god och en ond tanke, den förre slumrade och ville vakna; men den senare satt som maran på täcket, som en vampyr på den sofvande och hviftade vallmodagg på hans ögonlock. Segern blef således hans; den goda tanken, som talat i sömnen, som rört på de sköna vin-garne, liksom den velat vakna, låg åter stilla och tyst och sof på hjertats botten; men den onda tanken fick åter sin makt och patronessan slog till ett flatskratt: ha ha ha, ha ha ha, här sitter jag och drömmer som en pensionsflicka, när hon märkt en gymnasists ömma låga och valsat två valsar å rad med adoratören; ha ha ha.

Det är ändå .kuriöst hvad man är barnslig — men mitt helgon, vänta bara, Gabriel skall ge dig annat att tänka på — det skall glädja Gabriel.

Gabriel? — åja, han blir ett bra verktyg, smidig, villig till allt, en präktig karl.

Skall man ha en hustyrann, så är det bäst att ha en person, som är utan karaktär — eljest äro de så svårhandterliga.

Gabriel behöfver blott penningar och frihet; gerna för mig; jag vill blott ha ett beskydd — en kammarherre kan vara bra nog. Nå väl, genom honom kan

Ajag komma på hofvet — sedan sörjer jag för resten, äfven utan honom.

”Gästerna komma”, sade kammarjungfrun inträdande. ”Behagar hennes nåd gå in i förmaket?” ”Jaså, bra! jag kommer”, blef svaret.

"Är kammarherren kommen?”

”Ja.”

”Bed honom komma in.”

Gabriel Ljungsköld steg in, hans hala bleka ansigte var, om möjligt, mera leende än någonsin; han stannade som betagen vid dörren.

”Kom närmare, Gabriel, tycker du om klädningen? Ser du, jag har tagit brochen du gaf mig. — Nå, min vän! tycker du att jag är presentabel?”

”Gudomlig, hänförande!”

”Ack så artigt, håll i med det der, kära Gabriel, hela din lefnad, min trogne slaf. Nå (vårdslöst) kanske du är nyfiken, det ligger ett bref på min toalett. Vet du den der målaren Berndtson är ihjälskjuten.” ”Död? — Han?”

”Jaha, riktigt död för kung och fädernesland; nå, se ej så förskräckt ut, lilla Gabriel.”

”Förskräckt? Nej, visst inte; jag blef endast något öfverraskad.”

”Hör på, Gabriel, du vet mina tankar om Emilia, du vet också att hon är förtjust i den der målaren. Du hjelpte mig af med brödren; kan du hjelpa mig af med systern också?”

”Åja, om man till exempel — ”

”Ja, tänk ut något.”

”Ni lemnar mig fria händer; vet ni, Theodora, den der flickan blir mig allt mera obehaglig.” ”Kärleken förbyts i hat.”

”Ånej; men hon är obehaglig — hon plågar er och det är nog.”

”Ja, det skall Gud veta”, sade patronessan och gick in i förmaket, der gästerna voro samlade.

”Goddag, onkel Seth, ni mår bra och är lycklig och glad som vanligt.”

”Goddag, käre kammarjunkare Gyllenörn, hur mår ni?”

”Jo, gudskelof temligen för egen del”, svaradekammarjunkaren, med en min så sorglig och en ton så gråtmild, att man nästan kunnat skratta åt honom.

Det sammanskrumpna gubbansigtet var blekt, de djuptliggande ögonen matta, den höga pannan skrynklig, sjelfva den hvita tupén tycktes deltaga i gubbens dysterhet, den var oredig och ojemt pudrad.

”Åh, se mjukaste tjenare, min gode kammarjun-kare”, sade landtrådet; ”hm, ni ser ut att ej vara frisk i dag; har kanske ondt af gikt; då kan jag ge ett godt råd: gikttaft, min bäste! gikttaft, oh! det är präktigt.”

”Anej — nej bevars”, yttrade kammarjunkaren undvikande, och som landtrådet med verklig motvilja, liksom för

att visa sin kära Gabriel att han hade mod att tala med Athalies bror, hade vändt sig till kammarjunkaren, blef också konversationen slut.

Vid det rika bordet hade gästerna redan suttit länge, rätt efter rätt hade försvunnit och samtlige voro sysselsatta med att äta och detta samtalssätt, som så uttrycksfullt kallas för ”kallprat”, det vill säga samtal utan innehåll, utan kärna, utan värma och utan glädje, fortsatta under ett ideligt artigt leende och ett utseende af interesse; sådane samtal äro detsamma för själen, som då man maler ren qvainar med hackelse: materialet är utan värde och produkten oduglig.

Nu kommo champagnebuteljerna fram, korkarne smälde, de höga glasen ifyldes med den perlande drycken och landtrådet steg upp och höll ett tal, som slutades med att förlofningen mellan patronessan och Gabriel Ljungsköld högtidligen proklamerades och deras skål dracks.

Den ende som ej drack sitt glas i bottnen, var lille kammarjunkaren, som sedan länge nästan alldeles glömt af sin forna så löjliga artighet; han betraktade den arma Emilia, som hvitklädd, lik en Vestal som skulle begrafvas, satt vid det glada bordet, som det tycktes obekymrad, under det att en krossande tyngd låg öfver hennes hufvud och snart skulle falla öfver henne.

Man kunde på kammarjunkaren märka, huru plågsam hela denna långa högtidliga måltid föreföll ho-nom; men det tog dock slut, gratulationerna också, och nu smög han sig bort till Emilia.

”Ni får förlåta, fröken Emilia, att jag önskar ett tete ä tete med er”, yttrade gubben. ”Ni förlåter mig, att jag har något att meddela er.”

”Gerna, herr kammarjunkare”, log Emilia åt det ovanliga förslaget. ”Säg, hvad är det?”

”Inte här, lilla Emilia. På er kammare. Det kan ej sägas här.”

”Nå väl, kom då”, småskrattade flickan, ”kom, jag ger er ett tete ä tete, min ädle vän.”

När de kommit ur folkhvirflen, der ingen märkt dem; och upp på kammaren, satte sig kammarjunkaren, torkade ångestsvetten ur sin panna och sade med darrande röst:

”Goda fröken Emilia, tror ni, hoppas ni på Gud, på ett bättre, ett evigt lif efter detta?”

”Ja — ja visst, bäste kammarjunkare; men ni är så upprörd, hvad är det — hvad är det?” återtog hon darrande och bleknande. ”Säg!”

”Jag fruktar att ni ej har kraft”, sade kammarjunkaren, ”inen jag måste säga er allt. Underrättelsen kunde eljest komma frän menniskor, som mindre delade edra känslor än jag.”

Emilia blickade stelt framför sig, en häftig darr-ning flög genom hennes späda lemmar, hon frågade intet, och kammarjunkaren hade ej mod att tala.

Ändtligen tycktes hon bli lugnare. Hon slog upp ögonen och lät blicken vänlig och åter lugn sväfva omkring, liksom hon velat söka något som ej fäns.

”Jaså, ni vill då säga mig något sorgligt”, återtog hon sakta. ”Nå väl — tyst min gamle vän, kanske jag vet det förut.” — Hon steg upp och tog fram sina anteckningar, bläddrade några ögonblick och lemnade kammarjunkaren ett blad. — ”Läs! är det detta? Läs högt!”

Kammarjunkaren läste högt och med stigande förundran :

”Den 20 November. I natt drömde jag: en backig trakt, full af skog och snår, en ström nedanföre, der uppe i skogsbrynet hörde jag vapenbrak. Jag tyckte mig, lik en osynlig varelse, sväfva öfver markenutan att kunna såras af kulorna, som flögo genom luften; månen sken dunkelt, menniskorna stridde i mörkret; men jag såg klart; då såg jag Alfred Berndtson falla, jag satte mig vid hans sida, han hade fått en kula genom hufvudet; han rosslade i dödsarbetet; jag blef förskräckt och vaknade.’7

”Är det ej så, kammarjunkare Gyllenörn?” sade Emilia sakta och nästan utan att darra.

”Jo, jo, så är det.”

”Jag har förut”, snyftade flickan med ett öfver-naturligt lugn, ”gissat, frågat och gissat. Finnes det något själsförbund, något evigt äktenskap, som ej döden kan slita? — Frågan är besvarad. — Ja, ja! säger min lefvande tro, min innersta öfvertygelser

”Ni förundrar mig, fröken Emilia”, yttrade kammarjunkaren, ”ni förundrar mig.”

”Hvarför det, min gode, gamle, ädle vän? Tro mig, på någon jordisk glädje har jag aldrig väntat, men jag har ändå hoppats; ack, käre Gyllenörn, du gamle, min far, min räddare, min ende vän”, fortfor hon med varm känsla, ”tro mig, jag är ej bortskämd af fröjd — nej, ack nej, allt har man ryckt ifrån mig; men desto närmare har jag klängt mig fast vid en framtid, en framtid, framom alla våra små framtider; ja”, tilläde hon med glädjeglänsande ögon, ”nu är jag säker, det är ej en slump, det är ett säkert trons varse-blifvande.”

”Gudskelof”, suckade kammarjunkaren, ”det gick lättare än jag trodde. Fröken Emilia, ni är lyckligare än jag vågat hoppas, ty ni eger en tro, en förtröstan som vinner på allt.”

”Åja, man måste något ha, gode kammarjunkare”, sade hon småleende, ”men kom nu, de kunde saknä oss.” ”Hör på, Emilia, säg mig en sak: ville ni gerna ega er far i lifvet?”

”Nej — nej, det vill jag ej — han var olycklig här, men har bättre der han är.”

”•Ja visst, kära Emilia; men behöfver ni intet skydd? Ni kommer i allt sämre och sämre sällskap; den der kammarherren Ljungsköld, liksom hela den slägten, jagar alltid blodet ur hjertat på mig. Behöfver ni ej ett stöd?””Jo visst, mera än någon, jag är utan alla jordiska stöd.”

”Den ni älskade finnes inte mer.”

”Den jag älskar finnes, men ej här”, rättade Emilia. "Nå väl, men ni är utan förbindelser på jorden, jag vet det, ni har mistat allt, som ni höll kärt.”

”Nej, bäste Gyllenörn, ni lefver ju och många andra som jag håller af, lilla Johanna till exempel, jag har visst ännu mycket att lefva för — tro ej att jag vill dö — ack! det skall ju ändå en gång ske, det är en lycka, som jag måste hinna.”

”Nå väl, Emilia, ni håller då af 111ig som en far; det fägnar mig — vill ni lefva, kan ni lefva tillsammans med mig och Johanna.”

”Med er och Johanna; hvarför skulle jag väl ej vilja det; men det är blott en fiktion; det der har jag ej drömt om”, tilläde hon srnåskrattande, ”det står ej skrifvet i stjernorna.”

”Godt, vi få se hvad som behöfs”, sade kammar-junkaren.

När de åter inträdde i salongen, var kaffet drucket; man hade märkt deras bortvaro.

”Min gode kammarjunkare har enleverat min lilla Emilia”, yttrade patronessan skämtande. ”En mor kan möjligen få veta något om det tete å tete, som en ungkarl haft med dottern i huset.”

Hela sällskapet sorlade i ett skratt.

”Det var allvar, min nådiga, och passerar icke raljeriet”, svarade kammarjunkaren med eftertryck.

”Jaså, nå, det gläder mig, sjelfva lilla Emilia ser ganska beskedlig ut, kom hit, barn; se så; det gläder 111ig att du ser glad ut på din mors hedersdag.”

”Kanske”, inföll kammarherre Gabriel med en sned blick på sin fästmö, ”kanske herr kammarjunkaren Gyllenörn vet något från krigsteatern, vår ärorika finska armé börjar väl att dra sig bakom kulisserna; men ännu liar det varit en liten dust på sjelfva scenen, — ni har väl hört den lilla affären vid W. bro? — eller-kanske intet?”

Kammarjunkaren blef uppmärksam. "Det kan ej vara ett ämne för sällskapsnöjet att omtala en strid, der svenskar stupade för ryska kulor.””Aja, det kan så vara”, inföll landtrådet, ”men uppriktigt taladt, det är verkligen lika så

godt alt vi bli af med Finland; det passar ej för vårt geografiska läge, är halfva året stängdt från moderlandet och — ” ”Onkel går alltför långt in i politiken”, afbröt honom Gabriel, ”jag vill ej gå så grundligt åt saken; men a propos om striden vid W. bro; om herrarne kände en målare här i Stockholm, som hette Berndtson (sneglande på Emilia), så är det gifvet, att han fallit — han är dödskjuten.”

Ej en min förändrades i Emilias ansigte, blott när hon kastade en hastig blick på Gabriel, tycktes ett par små rynkor bilda sig på hennes hvita panna; kammarherren deremot slog ovilkorligt ner ögonen.

”Hon har förställning, som öfvergår min”, tänkte patronessan.

”Det der är ett obehagligt ämne”, yttrade hon värdigt. ”Vi kunna tala om annat.”

”Kanske det kunde tillåtas mig”, sade kammarjunkare Gyllenörn, ”att yttra några ord?”

”Mycket gerna, jag hör er alltid med nöje.”

”Nå väl, hennes nåd, jag märker att tonen i ert hus blifvit gladare än förr; jag skulle utbedja mig att få öka nöjet med en berättelse.”

”Gerna, gerna, min bäste”, sade patronessan och antog en hvilande ställning, under det att hon lekte med sitt ena armbandlås, som hon knäppte upp och igen.

”Vet ni”, sade kammarjunkaren, ”en af mina vänner hade en ungdomsvän, lycklig make och far; men olyckan drabbade honom, hans trogna maka sjuknade och när hon dog, bad hon sin man att gifta sig med en flicka, som hon ansåg för en god, en ren engel, värdig hennes förtroende.”

”Förlåt, herr kammarjunkare”, afbröt honom Gabriel, ”det der låter som en akademisk föreläsning.” ”Kan så vara, emellertid fortfar jag med hennes nåds tillåtelse.”

”Ja, fortfar”, sade patronessan, som lyft sig ur sin hvilande ställning och i en obehaglig spänning hörde sin för detta rodocka tala.

”Ja, min nådiga, den der flickan blef hans fru,men hon uppfylde ej den döendes hopp, hon svek hvad hon lofvat, hon nedtryckte sin man i förtviflan, hon förkortade hans lif; då han låg på sitt yttersta, satt hans vän vid sängen; hans maka sväfvade då som bäst i yr glädje på en bal; då tog den döende sin väns hand och sade: var mina barns skydd, deras hjelp, deras far och vän — och löftet gafs; detta löfte tog han med sig till himmelen.

Den der vännen hade gjort stora förluster. Han egde intet i verlden som var hans, utom hans ärliga namn; nu fick han ett mål. Han skaffade sig inträde i den stolta fruns hus, blef hennes hofnarr, hennes ro-docka, och hon gäckades med honom, men tillät honom vara; så blef han hennes barns vän och så fylde han sitt löfte; men tiderna gingo snart och då ändtligen han såg, att förderfvet, förbannelsen och uselheten hängde öfver offrets hufvud, då kom den gamla narren, den gamla trogna vännen och sade till den förtryckta: jag är ensam och utan vänner och fränder, du också är ensam förskjuten på jorden; fly din mor och slut dig till en gubbe, som är din fars gengångare, och som skall fylla sin ed så godt han förmår.”

Kammarjunkaren drog efter andan och stora tårar simmade i de djupliggande ögonen.

Patronessan var blek som snön, och kammarherren visste ej, 0111 han skulle våga afbryta den lilla oartiga kammarjunkaren.

”Ni, min snart blifvande kammarherrinna, förstår mig säkert”, återtog kammarjunkaren, ”då jag nu ökar högtiden med den underrättelsen, att fröken Emilia Stjernros är min fästmö — så vida ni tillåter det”, till-lade han och fattade patronessans hand med häftighet.

”Emilia? Ja bevars, jag finner intet skäl att säga nej, ha ha ha”, skrattade patronessan, men det var så ihåligt och tvunget.

”Detta är en förolämpning”, sade Gabriel, darrande af ilska.

”Nej, herr kammarherre, det är blott några fattiga procent i ränta på edra förolämpningar”, svarade Gyllenörn

med en styrka och en hållning, af hvilken ingen förut trott honom mäktig.

Gabriel och Theodora.

Kammarherrinnan lät den lilla hammaren slå på kristallklockan och kammarjungfrun kom in. Det var påföljande vår.

”Är kammarherren utfaren?”

”Jo — och Andersson sade, att det bar af till Djurgården.”

Ett drag af hån eller vrede blixtrade fram i fruns ögon: ”Jaså — nå —”

”Troligen till sommarnöjet.”

”Jaså — nå, jag är inte just ledsen för det: hör på, Lina, den der menniskan är ju vid baletten?”

”Ja, hennes nåd, vid tunga kavalleriet.”

”Godt; du får ej nämna ett ord ”

”Hennes nåd!”

”Ja, jag vet att .du kan tiga; du är en snäll flicka.

— Hör på, Lina, vill du gerna ut på landet?”

”Huru vill hennes nåd sjelf? Ungefär lika gerna.” ”Berodde det på mig, så skall Gud veta att jag aldrig reste ut till Malma; pittoreska torparkojor, häng-björkar och till på köpet de der odräglige hamrarne; man kan dö —”

"Att hennes nåd höll ut så länge?”

”Ja, i två år, med min salig Stjernros, den beskedliga menniskan och hans dotter se’n, lilla helgonet; har du hört något om det unga herskapet — ha ha; gubben Gyllenörn med sin charmanta hustru.”

”Man hör nästan ingenting af dem; det enda jag vet, är att de tagit en symamsell i huset, mamsell Berndtson.”

”Jaså — nå, det var ju intressant, ha ha ha, i det tysta vattnet gå de största fiskarne; en symamsell

— ha ha, stackars gubbe; der har han en kanal medden yttre verlden för sin lilla hustru. Nå nå! man måste vara beskedlig mot det arma barnet, som lefver så instängdt.”

”Den der symamsellen — ty mamsell måste hon väl kallas, då fru Gyllenörn behandlar henne som syster, minst sagdt syster."

”Är en rätt hygglig flicka.”

”Åja, det har Gabriel också tyckt i forna dagar. Om inte den lilla narren kammarjunkaren varit, hade det troligen varit han, som haft samma nöjet. Det är väl för att få ersättning, som gubben tagit, henne i huset.”

”Den der mamsellens bror lär ha stupat i Finland.”

”Åja, jag vet hela historien, det skall bli roligt att se utvecklingen af intrigstycket. — Jo jo, Emilia är tyst men slug. — Hon leder sin lilla löjliga man hvart hon vill — och han tillbedjer henne, som en afgud.” ”Ja, han lär vara alldeles betagen.”

”Bättre och bättre, hvem kunde tro att Emilia skulle ha en sådan nödhamn? — Ha ha ha — jaså, hon har således fått en liten medhjelperska i huset — det gick ej så lätt att ensam narra gubben — en sådan man är en riktig juvel; kärleksfull, beskedlig, förekommande, spekulerande dag och natt på hvad han skall kunna göra för sin lilla hustru och dertill utan ögon och öron — ack, så vackert! lilla mamsell Berndtson i huset; det blir präktigt med tiden.”

”Ha ha ha; hennes nåd känner sitt folk.”

”Nå, hvilka umgås i huset för öfrigt?"

”Nästan ingen.”

”Jaså, det är ett kloster, med en prior och två

nunnor. — Jag undrar hvem som skall bli bigtfar.”

"Rådinnan Ljungnér umgås i huset.”

”Jaså, åh, det är en galant menniska; hon har

trängt in äfven der; som en läderlapp kan hon kläm-

ma in sig i hvarje springa, tränga igenom och bli vän i huset.”

”Hennes nåd kan af henne få veta åtskilligt; rådinnan har ögonen med sig.”

”Ja, det har hon den beskedliga menniskan. Onkel Seth har i ett slags anagram karakteriserat henne,han kallar henne aldrig annat än rådinnan Ljugnér

— det är allt; hon är en elak menniska och utan bildning; men hon är bra att ha. Låt mig se att du aldrig säger henne ett sant ord om Gabriel och mig.” ”Gud bevare mig.”

”Du säger att vi harmoniera som ett par englar, att jag förlåter hans svagheter — det är emellertid också sant — att han tillber mig, att jag är öm och god mot honom, med ett ord, hvad du vill.”

”Och att hennes nåd framför allt vill ut på landet, dra sig tillbaka.”

”Ja — säg det också, blott för att göra Gabriel till viljes vistas jag i Stockholm.”

”Ja, hennes nåd.”

"Kom ihåg att jag är i allt min man underdånig.” ”Ja, bevars.”

”Har du hört något prat om att jag gjorde pak-tum?”

”Åh, inte annat än att Andersson säger att kammarherren ibland är missnöjd.”

”Du säger väl ej Andersson något, så klok måtte du väl vara. I ären förlofvade, det är godt och väl, men intet spioneri på mig, om jag får be.”

”Min Gud! Kan hennes nåd tro sådant? Intet bryr jag mig om Andersson för annat än att jag med tiden kan bli en ärlig hustru — inte säger jag honom något.”

”Jaså, åja, det tror jag också; ty utan mig kommer du ej långt; kammarherren kan inte belöna dem jag ej vill. Det är då så att kammarherren är litet generad?”

”Ja, mycket till och med.”

”Så bör det vara — han har tillräckligt för sina nöjen — utan att hindra mina.”

”Ja, jag tycker att hennes nåd är mycket god.” ”Åja, Gudilof, då man har råd; men säkert är att depenserna äro stora; men det får gå; måtte väl räcka i vår tid.”

”Ja bevars, hennes nåd har outtömliga rikedomar.”

”Ja, om jag sjelf förvaltar dem; tyst, stannade ej en vagn?””Det ä:' kammarherren.”

”Jaså! redan hemma, det gläder mig, en utfart blott på två timmar; jag förmodar att han helsar på mig i dag; hvarannan dag, precis som din frossa, kommer han i min våning; man kan ej ha det be-qvämare.”

”Kammarherren kommer säkert, det ringer i tamburen.”

”Öppna då.”

Efter några ögonblick inträdde Gabriel, klädd i bonjour och löst åtknuten halsduk; det var något af dandy i hela hans hållning och klädsel.

”God dag, Theodora; hur mår du?” yttrade han och kastade sig i en fåtölj.

”Bra, käre Gabriel (gå ut, Bina — jag är ej hemma för någon annan än rådinnan).”

”Hvilken rådinna?” frågade Gabriel gäspande. ”Rådinnan Ljugnér.”

”Jaså, rådinnan Ljugnér, som onkel Seth säger — hvad gör du med den menniskan?”

”Jag skall någon ha till sällskap i min enslighet, under det att min man reser ut för att filosofera på Djurgården. — Är det grönt derute?”

”Åja. temligen — men hvad menar du med det der?”

”Ingenting, käre Gabriel — för öfrigt så rör den saken mig alldeles intet. Jag försäkrar dig att du kan ta mina ord alldeles trankilt.”

”Jag har verkligen icke ämnat att annat göra; dina förebråelser, kära Theodora, ha förlorat sin udd. Vet du något, så vet jag deremot mycket — men lik-godt, lika barn leka bäst.”

”Jag ber dig om försköning för dina qvickheten

— Vår Herre har verkligen gjort sig bra litet besvär, då han gaf dig snille.”

”Är du ledsen, lilla Theodora, ha ha ha, du ser rätt bra ut så der; nå, det der är ju ypperligt — du är vid dåligt lynne, det passar bra; ty jag är förbanna mig inte bättre.”

”Jaså.”

”Jo, så är det, min kära maka; du anser mig som en bisak, kära Theodora; men jag är dock dinman och eger att vara något annat här i huset än din förste kam mart jenare.”

”Jaså.”

”Vet du, Theodora, du gjorde paktum vid bröl-loppet; du ville vara allena regerande; men vet tillika att en man har rättigheter; du får ej egen våning, du har den godheten att bo hos mig.”

”Jaså.”

”Så är det verkligen, min vån. Jag har talat vid jurister och alla säga att detta paktum är olagligt och kan upphäfvas — alla menniskor säga detsamma.” ”Jaså, du tycker att appanaget ej vill räcka; nå ja, hvem kunde då beräkna kostnaderna för ett sommarnöje? Jag gratulerar dig att ha en rådgifvarinna deruti; men jag ämnar ej aflöna dina vänner.”

”Du börjar att vara bitter — nå väl, Theodora; jag ämnar att bryta paktum. Vet du, jag kan göra åtskilligt, som du ej väntar; min lilla vän, som det är ställdt oss emellan, kan det ej bära sig länge.”

”Du kan ju flytta ut och bo i sommarnöjet.” ”Tyst, Theodora; det der tål jag inte; du känner mig”, tilläde Gabriel hviskande. ”Jag kan krossa hvem jag vill. Jag är färdig till allt och är slugare än sjelfva min intriganta hustru. Vet du, slaget skall komma öfver dig, innan du vet deraf; jag har mina vägar; emellertid kan saken lätt uppgöras.”

”På hvad sätt?”

”Tre tusen banko till om året.”

”Jaså, dina nöjen gå till den summan?”

”Ja — ja, om du så vill — just mina nöjen — med förlof, huru högt gå dina?”

”Supéerna? Då representerar jag äfven för dig.” ”Jag tackar, jag får Vara med på hennes nåds supéer — det är ädelmodigt — nå, min vän — du svarar?”

”Jag tycker verkligen att der ingenting är att svara. Mina inkomster gå till tiotusen riksdaler om året och du vill ha sex — jag skulle således sitta och svälta ihjäl med fyra; alltför ämabelt.”

”Som du vill”, yttrade Gabriel och bleknade af vrede, ”som du vill; men kom ihåg min engel, att vi äro två — icke ett, som presten sade i vigseln — utan

Altartafian. 14verkligen två; du vet sjelf att jag tog dig för att få penningar, du visste det förut; ty kärlek har du, rätt klokt, aldrig förstått dig på — du kan således ej fordra någon slags kärlek från min sida. Du å din gifte dig för att bli gift och få en titel, för att vara med i so-cieteten och ha en rang, som motsvarade din förmögenhet; vi äro således helt enkelt i ett bolag, under firma Gabriel Ljungsköld & hustru — skall ej kompanjonerna ha lika mycket?”

”Åja, om begge ega lika mycket”, inföll hennes nåd med hetta.

”Du har fått mitt namn och titel.”

”Jag egde namn förut.”

”Och titel också? Ha ha ha. — Theodora, låt oss tala klokt.”

”Ja visst, jag vet alltid hvad jag säger. Du får intet ett runstycke mera; du behagar ej göra något för min skull.”

”Jaså — jag är ju borta halfva veckan i sänder, är ej det en reel tjenst?”

”Jag är också tacksam derför; men för detta har du också ett hederligt appanage.”

”Tretusen riksdaler! Ja, det är en summa.” ”Hvad hade du förut?”

”Min fru, inga förolämpningar.”

”Åh nej bevars, jag blott frågade.”

”Men hvad var det du ville säga?”

”Åpropos, hur mår Gyllenörn? Emilia kommer aldrig hit”, afbröt hennes nåd det obehagliga samtalet. ”Hvad menar du dermed?”

”Ah ingenting; eljest så när ens fästmö eller hustru blir öppet hånad och förolämpad, tar vanligen hennes man hennes parti — åtminstone för syns skull.” ”Jaså, jag förstår; ditt ädla hjerta vill att Emilia skall bli olycklig, att det der äktenskapet skall bli ett helvete för din gamla rival; ha ha ha — nu börjar jag känna igen min ädla maka.”

”Fy! det der är gement; men om der varit någon kraft hos dig, hade du ej låtit det der schåpet förolämpa mig; det glömmer jag aldrig.”

”Du vill således ha hämnd på dem, åh, hvarför intet? De löjliga makarne lefva som i paradiset —det är tid att ormen tränger sig emellan den gråhå-rige Adam och hans ljuslockiga Eva — ha ha ha.” ”Om de äro lyckliga, begriper jag ingenting af allt”, yttrade hennes nåd.

”Åja, kära du, folk som är förvridet, kan finna lycka öfver allt — ute på Danviken är hvarenda galning den lyckligaste under solen.”

”Ja, det måtte så vara.”

”Och vi, som äro kloka och praktiskt förståndiga menniskor”, sade Gabriel, ”äro inte så fullkomligt i tredje himmelen som de der galningarne, som lefva af illusioner.”

”Det måtte ändå vara rätt bra att ega sådana illusioner”, suckade hennes nåd.

”Du blir minsann helt tendre, ha ha ha, åh ingenting är lättare, min vän. Imaginera dig endast att vi älska hvarandra in i döden; det är en lätt sak för fruntimmer att imaginera sig allt; att vi äro ett par turturdufvor till exempel och låtom oss flytta ut till boet: det gudomliga Malma, och der lefva af mjölk och bär — i stilla oskuldsfull ro.”

”Vi? Nej, kära du, det kan aldrig falla mig in. Emellertid är det ändå löjligt nog med det der himmelska lefvernet hos Emilia och hennes man; de lära fått treenigheten full.”

”Hvem då? Har målaren stått upp från de döda?” ”Ånej, så rasande är det icke heller; men lilla Johanna, syjungfrun, din förra flamma har flyttat dit och är som syster i huset.”

”Jaså, hon? — Ja, det är för broderns skull; obegripligt att gubben inte begriper att det är en qvarlefva af den heliga låga lilla Emilia närde i sitt oskuldsfulla hjerta.”

”Åh, Emilia är slug hon; var säker, hon bedrar sin lilla gubbe upp öfver öronen.”

”Det förstås; emellertid lefver han i en himmelsk glädje och dyrkar sin goda engel — ha ha ha — den historien var rätt rolig.”

”Emilia borde likväl en gång qväsas”, sade hennes nåd bittert, ”för all den otack, med hvilken hon belönade mig.””Ja, men oss emellan sagdt, förbannadt slipade dagar hade hon hos dig.”

”Jaså, — huru då? Fick hon ej allt hvad hon behöfde kanske?”

”Åja, men visst var lifvet henne litet surt; men det är ej att tala om, ha ha ha; nu är hon emellertid alldeles fri och ledig och har en liten gubbe, som är till för att offra upp allt hvad han eger.”

”Ja, hon är mycket lycklig, som har en man utan praktiskt förstånd, en liten romanesk herre, som samlar sigill och är en narr för hela verlden.”

”Han är slugare än du tror, den narren”, anmärkte Gabriel.

”Jag tror det nästan och det gläder mig; men jag kan ej neka, att Emilia ej förtjenar en sådan lycka.” ”Nej, Theodora, det säger jag också; det kommer nog tider, då gubben får öppna ögon.”

"Det bör han ha så snart som möjligt, det är synd att se på hur han bedrages.”

”Ingenting är lättare; äro vi öfverens, Theodora? Du finner att då jag kan vara dig till tjenst, är jag genast färdig; du kan vara säker att det faller smolk i den söta gräddan.”

”Ja, derom är jag öfvertygad; men hur snart? Att beständigt höra att Emilia, den intriganta engelen, är lycklig, att der är stilla och fridfullt — ja, kärleksfullt i huset — inte gör det mig ondt, men det är ändå ibland kuriöst att se, huru ödet skickar sig. Gud skall veta att vi icke äro lyckliga; du tar dig alltför stora friheter; man måste åtminstone synas lycklig

— det kan du väl begripa. Hvad skall folket säga om oss, om mig, som gifte om 111ig med dig, då du begår den ena oförsigtigheten efter den andra?”

”Åh, var inte svartsjuk, kära du.”

”Alldeles intet, jag bryr 111ig ej 0111 något; men skenet måste man bevara. Hvad lefva vi för, om vi ej ha andras aktning? — Käre Gabriel, jag talar uppriktigt. Jemförelserna mellan Gyllenörnska himmelen och vår jordiska lott utfalla ej till förmån för oss.” ”Vi måste således polera upp vår sällhet något litet och sudda en smula på den lille kammarjun-karens.”Hennes nåd skrattade.

”Ser du, Theodora, jag är den medgörligaste menniska i verlden. Hör på! Vi lefva som ett par englar, hela verlden skall deltaga i vår lycka, om du ökar på appanaget.”

”Nej, min ädle vän.”

”Jag är färdig till hvad som helst — sanningen att säga, jag har några löpare ute; man lagsöker mig, vi bli chikanerade.”

”Ungkarlsskulder?” frågade frun misstänksamt.

”Förstås, kära du! Vill du att jag skall bli by-satt?”

”Nej bevars, jag skall betala löparne.”

”Tack!” (kysser hennes hand). ”Tack, Theodora, nu börjar jag känna igen dig — men ser du, appa-naget?”

”Blir som det var, min ädle vän, herre och husbonde.”

”Med förlof, hvem är din rådgifvare, min goda hustru ?”

”Mitt praktiska förnuft.”

”Afskeda det och kaptenen också, man talar redan om begge delarne.”

”Det var oförskämdt.”

”Åja, det är inte farligt; men du vet ändå att jag också har litet praktiskt förstånd, ha ha ha!”

Det knackade på dörren och kammarjungfrun steg in, just som hennes nåd ämnat ge ett bittert svar.

”Rådinnan.”

”Jaså, hon är oändligen välkommen”, yttrade hennes nåd och sprang till klaveret.

”Gabriel, stå här och låtsa som du vände noterna åt mig.”

Mannen ställde sig i posityr, under det att hennes nåd gjorde nagra löpningar och lät sina vackra ögon med ett uttryck af mildt svärmeri sväfva mot taket.

”Jag ber tusen gånger om förlåtelse, mitt herrskap”, yttrade rådinnan inträdande. ”Jag kommer och stör, tror jag. Ack ja, musiken är något härligt; det är något att få höra sång och musik; ack, den Åhl-ström, den Åhlström, hvad han komponerar för sött.””Välkommen, lilla goda vän. Förlåt att vi taga emot så här, då vi ej ha annat att bjuda på än vårt sällskap.”

Rådinnan neg många gånger, innan hon tog plats i den lilla soffan.

“Om jag ej varit så intimt lierad med kannnar-herrinnan”, sade hon, ”hade jag visst ej på en annan dag än mottagningsdagen helsat på och trängt mig, men vänner emellan så — ”

”0, oändligen välkommen, just samma beräkning gjorde å vår sida öfverraskningen desto gladare.”

”Kanske rådinnan vill höra min lilla Theodora, liksom jag”, yttrade Gabriel; ”fortfar, min goda hustru, du är alltid så snäll.”

”Det är verkligen ej att bjuda främmande på, älskade Gabriel; fastän du har den vurmen, så är det dock ej alla som dela din smak.”

”Bevars, bevars, jag vet ingenting skönare än musikaliska sånger”, yttrade rådinnan, ”var så god, så alltför god, lilla goda kammarherrinna.”

”Theodora!” yttrade Gabriel, ”hör du nu att det finnes flera än jag som älska sång — sjung du — se så” (kysste henne på pannan), ”se så, nu vända vi bladet; den här: ”De flyende stunderna ila.”

Hennes nåd smålog som en engel och började sjunga.

Emellertid skola vi betrakta rådinnan Ljungner, der hon sitter i soffan och slingrar på hufvudet som en steglitsa. Hon hade någon likhet med ett sådant litet djur, ty i det snart gråspräckliga håret bar hon en mängd mörkröda blommor och långa guldax, som svajade, då hon vände på hufvudet. Hon var eljest en af de fulaste personer man kunde se, ful nemligen i den spetskantiga stilen, som är motsatt den trind-lagda.

Det var ett temligen magert ansigte med ett par små spelande ögon på hvar sin sida om en skarp

näsa.

Den der rådinnan var af naturen egentligen icke ämnad att umgås med de förnäme; men hon hade dock kommit in i cirkeln på helt enkel fason. Hon var nemligen rik, enka efter en skräddare, som för-tjenat på leveranser till

kunglig majestät och kronan och som till en stor del var orsaken till att landt-värnisterne alltid hade längre armar och ben, än som var beräknadt vid klädernas tillskärning, han hade, med ett ord, skurit för åt sig, och knappat in för kronan, hvilket, åtminstone då för tiden, gick för sig.

Emellertid afled herr Appelsten efter en kort sjukdom och hans hustru blef enka och uthyrde huset.

Rådet (hvad han var för slags råd har man ej sagt mig) Ljungnér hyrde en våning, en kärlekshandel började s, han fick ja och fru Appelsten blef råd-inna.

Efter denna märkvärdiga kändelse kände hon ej igen en enda af sina forna bekanta, utan äflades att komma högt; fick ändtligen på en börsbal tala vid den kungliga familjen, infördes i åtskilliga bekantskaper och var inom få år en förnäm dam — utom i bildningen, som ännn aldrig ville komma, oaktadt si-denklädningarne, de dyrbara schalarne, de stora digra perlbanden och de röda rosorna i håret.

Hon tåldes emellertid och hade en ovanlig förmåga att tränga sig in på folk och vara kardborre

— och på detta sätt blef hon en slags nödvändighetsvara för många, som ej ville hålla Dagbladet och ändå veta nytt.

”Charmant, charmant”, sade rådinnan vid hvarje paus. ”Man måste vara en riktig muette att ej älska musik; mera! goda kammarherrinna.”

Denna fortfor träget och Gabriel vände bladen i notboken, hviskade då och då förtroligt till sin maka, som småleende afhörde hans ömma dårskaper, och fortfor att låta sin lycka ljuda i de härligaste toner.

”Men min Gud”, afbröt slutligen hennes nåd sig sjelf, ”jag glömmer alldeles bort att här är främmande — det är’' (hotande med fingret) ”din skuld, Gabriel! Det der skall jag ej glömma — också”, tilläde hon leende, ”rådinnan får förlåta min beskedliga man, s om ännu efter ett halft års äktenskap inbillar sig, att smekmånaden varar och hviskar med mig — Gud vethvad — ja ja, Gabriel; godt och väl, när vi äro för oss sjelfva.”

710, det är ett nöje att se en hernnonie mellan två makar — åja, så der gör Ljungnér också, min beskedlige gubbe, han trycker ibland mina händer, så att det är synd och skam åt.”

”Ack ja! rådinnan vet nog, hur en dåraktig man kan vara”, skrattade hennes nåd. ”Hur är det eljest?”

”Jo, mycket bra; jag var i går ute hos en vän på landet, vi voro alla mycket glada, en verkligen vald samling, utom fru M. Min Gud så hon var utspökad och grann; obegripligt att inte hennes man sätter en gräns för hennes fåfänga. Det skulle jag försöka att be Ljungnér om ett diadem af guld, sådant fru M. hade; så mycket Ljungnér håller af mig, så sannerligen inför min lefvande Gud jag finge det, fast Ljungnér är en engel till man.”

”Ja, hon är bra fåfäng.”

”Åja, det gick väl • an med henne ändå, ty det var ändå nytt och vackert allt som hon hade; men min Gud, kammarherrinnan skulle ha sett fru K., så schaskig och pjaskig hon såg ut: band, som, inför min lefvande Gud, jag inte velat taga upp på en landsväg och en klädning sedan, ha ha ha, det var ett riktigt spektakel; men så äro också K:s fattiga — han har inte mer än sin lön. Min man och K. äro annars kamrater i verket, och Ljungnér säger, att K. är en bra karl; men o himmel, hur frun ser ut, ingen smak — ja, kammarherrinnan skulle sett henne.”

”Åh, vi imaginera oss”, skrattade Gabriel.

”För öfrigt — fast det är ändå fasligt hvad fru A—n är ful, ett grufligt fult ansigte och med blommor i håret, ha ha ha, det skulle herrskapet sett tog sig ut, som — jag vill inte säga hvad jag menar; men det var det jag ville säga; från hennes nåd Emilia Gyllenörn kan jag helsa. Hon var der och kammarjunkaren också — hon var riktigt festens drottning.”

”Jaså, min lilla Emilia var ute, ack! hvad det gläder mig. — Hon såg väl lycklig ut?”nJa, min Gud, så lycklig, som om hon varit gift med en ung vacker karl. Åja, det var en englasyn att se henne dansa och kammarjunkaren hade ögonen på henne, när hon flög omkring i dansen med de unga.”

”Ack ja, han håller mycket af vår lilla Emilia. Rådinnan kan ej tro hvad jag fruktade mycket för det giftermålet; men menskor spå och Gud rår.”

”Ja, lycklig är hon — också skall jag säga att det nog bidrog att hon eljest aldrig kommer ut stackars liten, utan sitter der hemma mellan fyra väggar beständigt. — Det är ändå bra hårdt att vid hennes ålder så der stängas från verlden; men en exemplarisk hustru är hon.”

”Ja, hon har också en exemplarisk man”, yttrade hennes nåd skalkaktigt, blickande på sin man.

”Precis som jag, lilla Theodora”, inföll denne. ”Ha ha, herrskapet har sitt lilla kärleksgnabb — det är precis som mellan Ljungnér och mig; ibland så säger Ljungnér: kära Andreetta, jag såg nog att den och den (än en och än en annan förstår herrskapet) stod så förtroligt och talade vid min snälla hustru, säger Ljungnér och skrattar, och då påstår jag alltid att gubben blifvit förtjust i någon, och så skratta vi begge två. Ja, ibland kommer min kammarjungfru in och tror att der är främmande — och så är det bara Ljungnér och jag, ha ha ha.”

”Ja, hvad skall man annat göra på tu man hand”, sade Gabriel skrattande. ”Nå, vidare om Emilia; vi höra så sällan af dem.”

”Ja, der hemma lefva de som ett par englar och ha nu fått sig en husmamsell, en liten beskedlig och rätt näpen flicka, som kammarjunkarinnan behandlar som en syster, fastän hon naturligtvis saknar all edukation och en finare belefvenhet i sitt sätt. Hon är egentligen icke kommen af folk, utan har födt sig med att sy västar åt skräddarne i staden.”

”Jaså, nå, då kan vår kära måg kammarjunkaren få sig en och annan väst hemmasydd. Så skulle vi också ställa oss”, inföll hennes nåd, ”ty min herre och man depenserar betydligt på sådana plagg.””Allt för gerna, min engel, endast den der sy-mamsellen vore vacker”, skrattade kammarherrn. ”Skyll dig sjelf, Theodora; jag för min del köper dem hellre hos skräddaren.”

”Åja, då får man också alltid ärligare och bastantare vara”, anmärkte rådinnan, för ett ögonblick återfallen i sina forna skråidéer.

"Men", återtog hon hastigt uppvaknande till sin nuvarande rang och värdighet, ”men jag måste åter gå och lemna herrskapet åt sig sjelfva. Stackars Ljungnér der hemma sitter och väntar; han vet precis inte hvar jag är, utan tror att jag är bergtagen. Mjuka tjenarinna.”

”Det är en odräglig menniska den der skräddar-madamen”, yttrade hennes nåd, så snart den goda vännen gått. ”Det är alldeles obegripligt, att hon tycks glömma hvem hon varit."

”Det är en präktig menniska, tycker jag”, svarade Gabriel och gnuggade händerna, ”ha ha ha, jag ville just se henne tillsammans med tant Elisabet. — Hör på, vi måste i morgon dag göra visit hos tant Elisabet, hon lär må illa. — Det kunde hända att vår Herre ville ha henne och sedan så behöfver jag ej appanaget.”

”Vi skola tänka på en förhöjning, men med ett vilkor.”

”Att Gyllenörns få det litet grått i huset.”

”0, nej fy! men litet närmare underrättelser om dem behöfde jag. — Slår ej min förmodan felt, så är det ej så lyckligt som det ser ut, och om det vore det, så kan det ej fortfara synnerligen länge; en gammal gubbe och en ung hustru — (skakande på hufvudet) nej, det förstår jag inte.”

Gabriel småskrattade och sneglade falskt på sin hustru: ”du skall få nödiga upplysningar. — Farväl så länge — emellertid så var trankil, jag skall ej exponera oss för prat — vi gjorde vår sak temligen för rådinnan — en liten vacker scen.”

”Åja, för att vara spelad af dillettanter”, yttrade hennes nåd vårdslöst och tankfull.

”Du faller i penséer, farväl, min engel — au re-voir.”När kammarherrn gått, satt Theodora en stund i tysta tankar och stirrade framför sig i golfvet; men snart steg hon upp och gick några hastiga slag öfver rummet.

”Jag vet ej hur det är med mig emellanåt”, yttrade hon ändtligen, stannande och strykande med händerna bort lockarne, liksom för att afkyla tinningarne. ”Det är liksom jag förlorade balansen ibland. Jag står så fast eljest, jag står liksom på en vid fotställning — derutanför är afgrunden, det vet jag och derför går jag aldrig nära kanten; jag håller mig midt in i verlden bland menniskorna, jag står i midten; då förefaller det mig liksom Emilia skulle med en skarp vinge skära bort hälften af mitt fotfäste, så att jag plötsligen står vid kanten och ser ner i djupet — jag drar mig tillbaka, allt mera skär hon bort och slutligen står jag på en smal kant med omätliga svalg på begge sidor om mig. Skär hon mera, så faller jag.”

Hon gick åter några slag, sedan kastade hon sig i länstolen.

”Ba, den der idéen om afgrunderna har jag fått i någon tysk roman, der en stengetsjägare omtalas; att stå så der på en bergskant och svindla öfver djupet — hu! hu! det är fasligt. Och så vara sammanläst med en som ovilkorligen drar med sig allt nedåt — hu! det är rysligt.”

”Tyst, tyst”, återtog hon efter en stunds dystra tankar och tryckte begge händerna mot bröstet, ”var stilla, det är ingenting. Så der har det alltid varit, jag har aldrig vetat hvad glädje vill säga. Fröjden skall komma af sig sjelf — det har aldrig händt mig; jag har metat efter lycka, och se något tungt har hängt vid refven — en guldfisk — ryck till, så har jag honom, det var ett ögonblicks fröjd, en aning deraf — och jag ryckte upp refven och fick — en gammal sko, en trasa, i stället, ha ha ha, så der står det till med våra fröjder.”

*

Kammarjunkarens.

Det är lättare att lefva stilla och undangömd i hufvudstaden än på något annat ställe. Om man der vill i fred och glömd lefva med sig sjelf och de sina,

behöfver man blott hyra en liten våning på söder.

Det är gifvet att en Stockholmare anser slussen för Gap Finisterre och vänder om, då han får se backarne uppföre; man skall rent af ha ärende till söder, i annat fall blir man qvar i staden. Allt detta visste kammarjunkaren Gyllenörn, som derföre också hyrde sig en våning på Hornsgatan, del i en liten trädgård

och en utsigt sådan man endast i Stockholms peri-

feri kan få den, öfver stad och land och sjö på en gång.

Den lilla familjen behöfde ej många rum och dessa voro långt ifrån möblerade med lyx.

Skulle trefnaden bero på den glans som omger oss, skulle kammarjunkarens våning varit långt ifrån treflig; men der var nätt och prydligt, fastän möblerna ej voro annat än perlfärgade och klädda med kattun, (mahogny och morino voro rara den tiden); der funnos inga trymåer, inga kristallkronor, inga vaser eller bilder; men der funnos taflor på väggarne och blommor i fönsterna och; detta passade bättre med det öfriga.

I det gemensamma rummet eller, som det skulle kallas, förmaket sutto vid samma tid, som föregående kapitel, tvenne unga fruntimmer inbegripna i ett samtal.

Det var Emilia och Johanna Berndtson, som nu bodde hos kammarjunkarens och utgjorde Emilias nästan enda sällskap.

Emilia var ännu samma eteriska, lugna och stilla väsende, som hon förut varit. Hon var van att genomgå „ sjelfpröfningens skärseld och var derföre i stånd att uthärda prof, för hvilken annan som helst skulle dignat; hennes ansigte bar derföre en stämpel af stillhet och glädje; men denna åter var genomstrå-lad af en enda ianke, som ständigt tycktes sysselsätta henne.

”Borta är bra; men hemma är bättre”, yttrade Emilia till Johanna, som lutad öfver sitt arbete nu såg upp och skrattade.

”Ja, men vi hade ändå bra roligt i går”, sade denna; ”men som sagdt är, det är isynnerhet roligt, derföre att man dagen efter kan genomgå allt i minnet; då blir allt något helt annat, ha ha ha, den der rådinnan Ljungnér, och hvad hon gjorde sig möda att få reda på, huru vi lefva. Du kan tro att jag var något utförlig; hon blef alldeles utom sig, då jag talade om våra supéer.”

”Supéer? Johanna, vi ha ju ej haft en enda?” ”Vi? Jo visst, vi få ju mat hvarenda qväll”,skrattade Johanna.

”Men kära du, det kallas ej supé.”

”Likgodt, jag talade om att vi hade supéer och dermed punkt; hon frågade då hvilka som besökte oss — åjo, från hofvet.”

”Från hofvet? Hvem då i Guds namn, Johanna? Du är ju tokig som gör upp sådana historier.”

”Jaså, är inte kammarjunkaren sjelf en man, som är från hofvet? Emellertid, du skulle sett, hur den granna frun spetsade öronen och hur hon sade: ”inför min lefvande Gud, jag trodde aldrig att kammarjunkaren var road af främmande, — ha ha ha, nu går den historien i hela staden dernere. Inte veta de huru vi ha det pä söder, det är som ett främmande land; en ö i söderhafvet, en sådan vi läste om häromdagen, ha ha ha. Vet du, det finnes ingenting roligare än att så der lägga nytt på posten. Hvad nu rådinnan skall skjutsa omkring, innan hon får berätta sin nyhet och — att ingen tror henne — emellertid, jag var blott mystisk och sade ej ett ord osant.”

”Men kan du roa dig åt sådant?”

”Ja visst, lilla svägerska, ganska mycket. — Skulle man inte skratta åt hvad som händer och sker, skulle man icke skratta åt löjliga menniskor, hvad skulle man då skratta åt?”

”Men deri gör du orätt; du mins att då du såg min man första gången skrattade du åt honom —och strax derefter höll du på att falla för hans fötter af tillgifvenhet och tacksamhet.”

"Ja ja, Emilia, det har du allt rätt uti, det är dumt att skratta”, yttrade Johanna och blef plötsligen allvarsam ; ”det är dumt, Emilia, nej”, tilläde hon och fattade sin väns hand — "det är dåligt gjordt, ja, det är det.”

”Kära Johanna!” återtog Emilia ömt, ”inte så!

— Se upp, Johanna. — Gråter du? Stackars flicka att så der kastas mellan skratt och gråt; men hvarför gråter du?”

Johanna snyftade verkligen och stora tårar rullade ned på kinden. "Ja, Emilia", sade hon slutligen, "ser du, Emilia (hon pekade på ett par porträtt), ser du, der sitter min bror, der sitter Gustaf och begge se på mig, begge fråga mig: — Har du glömt oss begge, som tänkte på dig i vår sista stund? — Då krama de tillsammans bröstet. — Ack! ack! Emilia, då känner jag ånger, djup ånger öfver att jag någonsin är glad. Det är elakt, Emilia, att så glömma dem, som man håller af. Vet du, i går var jag så upptagen af dansen och den roliga gumman, att jag ej tänkte på dem — hvad skola de tänka om mig?”

"De skola”, sade Emilia, ”tänka att du är precis samma Johanna som de höllo af och de upphöra ej att göra det.”

”Men orätt är det; ack, hvad man ändå kan vara dum. -- Vet du hvad, jag drömmer om dem, jag talar med dem i sömnen, och hvar gång jag ser på de der taflorna, tyckas de begge fråga mig: Johanna, när tänkte du sist på oss? O! då är det ofta en half dag — är inte det förskräckligt?”

”Johanna! tänk blott om de lefde; fordrade de väl då, att du skulle beständigt tänka på dem? Vore det ej en egoistisk tanke, som ingen af dem kunde hysa?”

”Ja visst, inte fordrade de det.”

”Nå, kära Johanna, de lefva ju ännu, fast än ej synliga för oss, de äro nu ännu renare och bättre än här. De fordra nu ännu mindre af oss svaga barn, och allraminst att vi skola sörja beständigt — nej, hoppasskola vi, Johanna, vara säkra att en gång återse dem

— det gläder dem.”

”Åja, du kan nog vara säker; men se jag som

skrattar åt allting, som är en verldslig menniska, jag

är inte så säker. Vet du hvad? Jag kommer l3e-stämdt in i en pension, innan det kan bli riktigt folk af mig. Inte kan jag komma ihop med allvarliga andar, som aldrig ett ögonblick upphört att tänka på skilsmässan. Ånej, Emilia, der fins väl någon vrå, der en stackars yr flickunge kan få rum så länge; då skall jag som ett sjelfsvåldigt barn stå bakom himlens dörr och se på huru de andra fröjda sig; lillan törs ej fram; men kom då till mig i skamvrån."

Emilia smålog. — ”Ja, ett barn är du och ett

barn blir du, Johanna; det är din lycka.”

”Jo, det är en vacker lycka, att alltid bära sig bakvändt och dumt åt; men ser du, det är ändå rent af omöjligt att ej skratta åt rådinnan med sina ljusröda törnrosor i håret och sin präktiga sidenschal på den magra halsen — ha ha ha, det är en syn att skratta åt, om man höll på att dö till och med.”

I detta ögonblick inträdde gubben Gyllenörn. Han var en af dessa menniskor, som bäst tog sig ut i hvardagslag; sådana äro oftast goda menniskor, som ej ega sinnesrörlighet nog att verkligen ändra lynne eller ej förställning nog att utan spänning kunna vara annat än de verkligen äro. Sådan var kammarjunkaren och derföre tog han sig bäst ut i nattrock och tofflor, sådan han nu visade sig för sin fru och hennes vän.

”Nå, det var roligt att se Johanna riktigt glad”, yttrade han och klappade henne på kinden — ”och äfven du, Emilia, se så barn, nu skall jag berätta er att jag läst ut hela Botin; det är en kärnkarl, Botin; det är historia som duger. Hvad talade ni om?”

”Jo, om rådinnan Ljungnér.”

”Jaså, rolig gumma, rolig gumma; Johanna tycktes synnerligen fästa sig vid hennes person.”

”Nej förlåt, onkel, förlåt, det var hon som fäste sig vid mig”, skrattade Johanna.

”Likgodt, barn, likgodt; hm, jag har fått ett budfrån lasarettet; jag skall dit för att träffa en som nödvändigt vill tala med mig.”

”Hvem kan det vara?” frågade begge liktidigt. ”Ja, se det är just knuten; troligtvis är det någon fattig, som jag förr hjelpt och som åter behöfver mig. Jag har fått många sådana bud förut; men denne är sjuk, det synes af stället. Hör på, Emilia, behöfver jag egentligen raka mig? Hm, gjorde det i går? Tycker inte att det behöfs.”

”Jo, kära Gyllenörn, det är alldeles nödvändigt”, sade Emilia, som isynnerhet drog försorg om att gubben skulle visa sig med heder.

”Du var ju alltid så gentil, då du var ungkarl. Käre gubbe, då visste du allt det der sjelf, men nu skall du alltid fråga mig.”

”Jo jo, Emilia”, skrattade kammarjunkaren; ”du är ju mitt stöd, mitt andra jag; nu är det din pligt att tänka åt mig. Jaså, jag skall då göra mig grann.

— Hör på, flickor, jag kommer hem klockan tu och då skola ni få fullständiga underrättelser.”

Efter en stund kom gubben klädd tillbaka. Besynnerligt nog såg han verkligen yngre, gladare och friskare ut, sedan han blifvit gift än förnt. ”Se så, Emilia, min goda dotter”, sade han och kysste henne på pannan, ”se så, nu är jag väl presentabel; du vill icke att din far — man skulle jag säga — skall få anmärkningar på sig — och ser du, jag gör som du vill. — Se så, farväl.”

”Och denne”, sade Johanna sedan han gått, ”har jag skrattat åt; huru kan man vara så samvetslös?

— Du är lycklig, som han håller så mycket af.”

”Ja ja — Johanna, Gudskelof att han håller af mig och jag honom; han är allt, fader, moder, broder, allt är han.”

”Och han uppoffrade sin ställning för att skaffa dig lugn och frid.”

”Vet du”, hviskade Emilia, ”vet du, när han som sin hustru för första gången förde mig hit; det var om qvällen, och det talrika bröllopssällskapet, ty min styfmor gjorde ett stort bröllop, försmädligt drogo på munnen, då den gamle gråhårige mannen hemförde sin unga brud. När vi då kommo, jag kan ej nekaatt jag darrade, dä han förde mig uppför trappan, häruppe voro rummen upplysta.

Se här, sade han, se här, Emilia, är ditt hem; här är salen, nog för oss, — här är förmaket, tilläde han och förde mig hit; här är också din bäste vän, sade han och pekade på Alfreds porträtt.

Äfven detta? sade jag och lutade mig mot den ädle mannen.

Åh, det är ingenting, Emilia, återtog han; ser du, här innanför är din lilla egna kammare; der skall du bo, min dotter, tilläde han och kysste mig på pannan

— Gud välsigne dig. — Kom ihåg att du är hos din far; de döda vakna icke; våra seder förbjuda äfven en gammal gubbe att beskydda en flicka, om ej kyrkan läst sin välsignelse öfver dem.

Det är ett missbruk, Emilia; men jag hoppas att det ej skall tillräknas mig.

Då började jag att gråta, jag vet ej, men i det ögonblicket stod den ädle misskände gubben framför mig i ett himmelskt ljus.

Trösta dig, Emilia, sade han sakta och innerligt,

— hvarken du eller jag skall svika vår ed; vi skola älska hvarandra i nöd och lust — det kunna ju också vi?

Ja, ja, ädle man! sade jag.

Nå, då är allt bra, min flicka; var nu blott lugn och glad igen och då du är lycklig, så låna mig en smula af din stilla fröjd.”

"Ack ja, det är en god far vi ha”, suckade Johanna, ”och honom har jag skrattat åt.”

Kammarjunkaren blef länge borta.

Den tiden var kungliga lasarettet ännu ej hvarken så vidsträckt eller så ordnadt som det sedan blifvit. I en af gångarne i norra flygeln ligger ett rum i nedra våningen, der då de sjukaste, de som voro behäftade med de svåraste skadorna, hade sin plats. Hit förde man den goda gubben, då han frågade sjukvaktaren efter den, som sändt bud till kammarjunkaren Gyllenörn och begärt ett samtal.

Rummet var lågt och dystert, garneradt med sän-

Altartajlan. l-Jgar och osundt. Några sjuka lågo derinne, somliga med smärtan, andra med en kreaturlig liknöjdhet tecknade i sina ansigten. Blott en låg der borta i den mörkaste vrån, hvars anletsdrag, fastän utmärglade, uttryckte något, som närmade sig glädje, då kammarjunkaren, ovan vid ett sådant skådespel, orolig och osäker kom till honom.

”Det var den rätte.”

”Kammarjunkaren känner visst inte igen mig?” sade den sjuke med matt röst och reste sig till hälften ur bädden.

”Nej, käre vän”, blef svaret; ”jag vet inte; det är så mörkt här, jag ser inte riktigt.”

”Åja, det är inte heller så underligt”, återtog den sjuke; ”ty jag har blott en gång sett kammarjunkaren inne på vår verkstad hos Löfgren i Odens gränd; det är nu tre år sedan.”

”Jaså, kan jag vara till någon tjenst?”

”Ja, jag vet inte bestämdt, kammarjunkaren känner fröken Emilia Stjernros?”

Kammarjunkaren spratt till af öfverraskning och liksom något som liknade hopp; men han betraktade noga den talande; han kände honom icke, fastän an-letsdragen förekommo honom bekanta.

”Hur så, min goda vän? Jo — jo, jag känner Emilia.”

”Ja, jag vet; men kanske jag gör orätt”, återtog den sjuke efter något betänkande. ”Hin, men ni är en hederlig man, herr kammarjunkare; ni känner fröken Emilia och har alltid varit hennes vän och stöd och då kan ni intet annat än hålla af henne, högakta henne — är det inte så?”

”Jo, jo, deri har ni rätt; jag håller mera af henne än —”

”Nå, då kan jag väl fråga er; ni visste att hon älskade en ung målare, sedermera landtvärnslöjtnanten Berndtson? Ni var deras gemensannne vän?”

”Ja, lefver han? Säg, lefver han?” inföll kammarjunkaren häftigt.

”Nej — nej, det gör han icke, han är död — be-grafven af ryssarne till på köpet — nej, den trösten har jag ej att ge fröken Emilia; men ni kände honom,det vet jag, och känner också hans syster — Johanna, Johanna, Johanna Berndtson.”

”Hon är hos oss, hon mår väl och är lycklig så pass hon kan, med sitt lynne. Hon sörjer bittert sin bror och sin fästman.”

”Jaså — jaså, hon sörjer ännu — ja, herr kammarjunkare, jag är just den der Gustaf Lönner; ser ni, kammarjunkare, det var derföre jag ville tala med er.” ”Gustaf? Käre Gustaf, nu känner jag igen dig. Porträttet är der hemma hos oss. Men du är mycket förändrad.”

”Jo jo, det tror jag nog och det är inte underligt

— först gåfvo mig ryssarne en kula i knävecket och sedan hade deras fältskär ej förstånd att taga af benet; således är knät nu förbi, det har slagit sig brand deri

— man säger att jag skall dö; men man vill försöka att taga af benet, om det kan hjelpa.”

”Stackars Gustaf, när skall det ske?”

”1 morgon — åja, det kan gå på två sätt: antingen dör jag eller blir jag en krympling, en stackare på träben; emellertid så ville jag gerna träffa Johanna, sedan man stympat sönder mig — den väntan skall göra att det ej gör så ondt; hm, då vill jag tala med henne; men —”

”Ja, det skall du.”

”Ja, men kanske det vore lika så väl, om det går illa, att hon är i sin gamla tro — att mista sin fästman två gånger är svårt — det värsta har svidit ut nu — och ligger jag här i det tysta, så gör det henne minst. — Vet kammarjunkaren, det enklaste är att ni icke säger något — ni tiger — operationen må göra så ondt den vill, det går nog öfver. Blir jag sämre sen, så är det ej värdt; då tiger ni. Nalkas det slutet med mig, så kom till mig, sitt hos mig, hjelp mig sen till ro; men tig likväl — det är ju ingenting annat än att jag verkligen är död.”

”Men Johanna skulle bli så glad.”

”Åja, först ja; men sedan? — Hur gick det sedan? —”

”Vi skola hoppas det bästa.”

”Ja, det har jag just nog; när jag fick skottet och låg der bland de andra liken, då tänkte jag genast:jag skall hoppas det bästa; så har jag hoppats hela tiden, men det har blifvit allt sämre och sämre — nu börjar jag att tvifla på min goda lycka.”

”Det är omöjligt att tiga”, yttrade kammarjunkaren. ”Jag kan det ej, min uppsyn förråder mig.’1

”Men ni får inte tala, hör herr kammarjunkare, ni får inte tala; jag får, jag kan icke göra Johanna den sorgen. — Nej, det var dumt af mig. Hur skulle det gå, hon med Qtt så häftigt, barnsligt sinne — ånej, hon kunde bli galen både af glädje och sorg. — Ni tiger således”, tilläde han och kramade kammarjunkarens hand; ”lofva mig att ni tiger.”

”Ja, jag finner att ni har rätt.”

”Ja just så — se nu, det var en lycka att jag kom ifrån min första tanke; nu går ni hit till mig, ni följer mina öden, ni tar reda af läkaren, om der är något hopp, ni säger mig rent ut hvilket; jag är inte rädd för att dö — nej bevars, fast det just nu skulle vara litet försmädligt; men får jag hopp, så skall glädjen öfver att få se Johanna frisk och glad och oskuldsfull och vänlig som förr sitta bredvid sängen bota mig.” ”Och ni fruktar ej att träbenet — — — ” inföll kammarjunkaren småleende.

”Träbenet? Ånej, Johanna håller af mig, men inte mina ben”, småskrattade Gustaf.

”Än din mor, Gustaf?”

”Åjo, gumman har det bra nog, säger vaktmästaren, och dermed är jag nöjd. — Hon får ingenting veta och derföre har jag blott på omslag frågat efter madam Lönner på söder. — De känna gumman, men de veta ej att jag är hennes son. — I går sågo de henne köpa körsbär på munkbron, hon kan således både gå och se och tycka om körsbär; hon har lugnat sig, så att hon bör inte veta något. Ser ni, herr kammarjunkare, blir jag bättre, så fira vi högtid, Johanna på ena sidan af sängen och min mor der midt emot — det är ju”, tilläde han och drog på munnen, ”blott ett ben de skola läka.”

”Jag måste då tiga”, sade kammarjunkaren; "jag vet ej någonting svårare än just nu att göra det; emellertid finner jag att du har rätt, käre Gustaf; d?t är likväl hårdt, tycker du ej det, att ligga blott någratusen steg från de sina och likvål, för att skona dem, neka sig trösten att se dem — det är vackert, det är ädelt och kraftigt gjordt, Gustaf.”

”Åh, det är sä naturligt”, blef det matta svaret, ”att det säger sig sjelf. — Det var nog att jag i början funderade på annat — sedan jag hunnit sansa mig, så — —. Farväl, herr kammarjunkare, jag orkar inte stort att tala — se om mig emellanåt.”

Det finnes knappt någon brottsling, som med oroligare samvete träder inför sina domare, än kammarjunkaren, då han återkom till sitt hem och af bägge sina barn (så kallade han dem vanligen) på en gång fick den frågan: ”hvem var det ? hvem ville tala med dig?”

Bägge hade nämligen vid första underrättelsen om budet från lasarettet ej fäst synnerlig vigt dervid; men knappt hade kammarjunkaren gått, förr än bägge nästan i samma ögonblick föllo på den tanken: det är underrättelser om Alfred eller Gustaf.

Johanna tog detta för så afgjordt, att hon knappt gaf sig ro att vänta på kammarjunkarens återkomst. Hon steg upp, gick några slag öfver golfvet, satte sig för att genast åter stiga upp; det var som om hon instinktmässigt känt, att en jordbäfning snart skulle skaka den bräckliga byggnad af frid, som hon hunnit resa på två grafvar.

Äfven Emilias lugn var stördt; men hon var van att beherska sig och sökte derföre att återföra Johanna i det hvardagliga spåret.

”Det är ju ej möjligt”, sade hon. ”Vi ha så noggranna underrättelser, vi kunna ej hoppas, det är orätt mot oss sjelfve att åter börja tvifla på olyckan.”

Johanna fortfor det oaktadt att vara orolig. ”Guds vägar äro många”, sade hon; ”de kunna vara räddade bägge, eller en af dem. — Emilia! jag har mest förlorat, jag har också största möjligheten att vinna — en sjuk på lasarettet; der kom skepp öfver från Finland i förra veckan, der voro sjuka om bord — kanske en af dem — kanske ett bud ifrån Alfred eller Gustaf!”Kammarjunkaren inträdde i rummet just under det att Johanna uppräknade alla möjligheter och möttes således genast med den frågan: ”hvem var det? hvem ville tala med dig?”

Nu hade väl den goda gubben under vägen försökt att göra upp en lång historia; men han saknade rent af öfning i den ädla diktningskonsten och äfven-ledes all förmåga af annan förställning än den att för att nå ett mål tåla att misskännas.

”Hvem det var? hm, en gammal bekant från landsorten — är mycket sjuk, jag skall besöka honom hvarje dag, hm, hm, ingenting annat — ingenting annat.” Emilia betraktade med ömhet sin man. Hon märkte hans

förlägenhet, men ville ej öka den, fastän hennes pulsar slogo af oro och väntan på en oförmodad upplösning.

”Ingenting annat”, sade hon och tryckte gubbens hand. ”Besök din gamle vän hvar dag, det skall glädja honom och dig sjelf.”

”Ja, ja visst, det är en ungdomsvän, en gammal vän, en —”

”Gode, ädle far”, afbröt honom Johanna och stälde sig midt framför honom, ”det der är ej sant, ni kan ej tala en osanning — nej — nej, se på mig, det är Alfred eller Gustaf — eller bud från dem.”

Kammarjunkaren slog ner ögonen och vred på sin karniolring. ”Hm, nej, hm, en sådan förmodan. Det är som jag sagt.”

”Nej, nej! det är det icke”, ropade Johanna med en feberaktig darrning. ”Nej — det är en af dem, det är en underrättelse om dem; ack! säg, säg! tala ut, pina mig ej till döds, jag tror er ej — icke ett ord af er historia; goda älskade”, fortfor hon och omfattade hans händer, ”för Guds skull, för min, för er egen salighets skull tala ut, tala ut.”

”Barn! var lugn, jag ber dig’’, svarade den gode gubben rörd. ”Tro mig.”

”Nej, jag tror er ej, nej, nej, jag känner in i själen att ni ej vill säga sanningen, en af dem lefver — Alfred?”

”Nej, kära barn, han är verkligen stupad”, inföll kammarjunkaren med ett uttryck, som ej tillät tvifvel.Johanna släppte hans händer på ett ögonblick, men fattade dem åter och sade med häftighet:

”Gustaf?”

Kammarjunkaren slog ner ögonen. ”Hm, nej, barn, honom har man inte hört af, hm hm.”

”Det är Gustaf, det är Gustaf”, ropade Johanna och sprang i yr glädje bort till soffan, öfver hvilken porträtterna hängde, ”en af er fick jag igen — nu går jag dit.”

”Men i Guds namn barn, du får ej gå — hm, så är det inte.”

”Likgodt, jag skall sjelf ta reda på saken”, små-skrattade Johanna. ”Ser ni, jag begriper nog, hur det hänger ihop. — Gustaf lefver; men se, han är inte lik sig; han är full med ärr och ful, ja, ful som stryk — och nu vill man bereda mig på att han inte är min forne vackre, hygglige Gustaf — det är ingenting annat, men se det gör ingenting, jag håller af honom ändå — han är ändå min Gustaf.”

”Kära Johanna, det fmnes ännu ett annat.fall”, sade kammarjunkaren, som befann sig drifven ur sina förskansningar, ”ännu ett annat fall, Gustaf kan ligga mellan lif och död — du kan mista honom för andra gången.”

Johanna bleknade. ”Det är då fara för lifvet — jaså; — men”, tilläde hon med värma, ”då måste jag gå dit och det genast.”

Emilia sökte öfvertala henne att vänta; kammarjunkaren gjorde alla möjliga svårigheter, men ingenting hjelpte; Johanna ville gå ensam, om ingen följde henne.

Slutet blef att de alla följdes åt, men det var svårt

att hinna med den oroligt fortskyndande flickan.

Ändtligen voro de framme, men fingo det svaret att den sjuke sof och att läkaren förbjudit att någon fick oroa honom.

Således måste de återvända och nu ändtligen omtalade kammarjunkaren allt, bad och besvor Johanna att ej, åtminstone de första dagarne, söka upp Gustaf och lyckades slutligen öfvertyga henne att detta var det som mest skulle gagna den sjuke.

Johanna blef nu lugnare; men fortfor likväl attvara i en beständig spänning. Först andra eftermiddagen tycktes hon lugnare och då Emilia smekande sade: ”Du är lugnare nu, snälla Johanna”, svarade denna:

”Nu är det gjordt, nu är domen fallen, operationen är öfver; nu börjar jag att hoppas.”

Under dessa svåra dagar var kammarjunkaren den, som skaffade de hemmavarande underrättelser om den sjuke. Läkaren hade gifvit bestämdt förbud mot andra besök än af kammarjunkaren — och derföre satt Johanna hemma.

Detta fortfor en hel vecka; det förr så glada, så ombytliga lynnet var nu stilla och stadigt. Johanna satt som det tycktes lugn och arbetade; men hon blef allt mera blek och matt och man fruktade att hon skulle sjukna.

Då kom kammarjunkaren en middag hem med ett helt annat uttryck i anletsdragen än någonsin förr och genast flög Johanna upp.

"Han är bättre, Gud i himlen! han blir frisk — ack! ack! jag är så glad, så glad” — och nu grep hon Emilia om lifvet och svängde om på golfvet — ”ack, Emilia, vi skola öfva oss. — Jag skall dansa på bröllopet, fast min man går på träben. Ha ha ha, så barnslig jag varit som tviflat på att allt skulle gå bra

— hur mörkt det är. så får man icke misströsta.”

Johanna hade rätt; Gustaf var på bättringsvägen.

Visst studsade hon något, då hon första gången såg den bleka, uttärda gestalten och i honom igenkände sin egen Gustaf, den glade, lugne och trofaste Gustaf; men hon tröstade sig snart och var så glad, så glad, att sjelfva Gustaf, oaktadt sina plågor, ej kunde låta bli att skratta åt hennes barnsliga upptåg.

Han låg nu i ett eget rum. Kammarjunkaren hade skaffat honom det, och allt gick bra, fort och väl. hvartill troligtvis Johannas dagliga besök ej litet bidrog. Hans lynne var så gladt och så sorgfritt att organismen fick ro att återtaga sin gång.

Johannas glädje verkade motsatsen på Emilia. Der lade sig en tyngd åter på hennes själ, hon hade förut så lätt burit den; men nu då Johannas Gustaf var räddad, kom hon att tänka på möjligheten af att Alfredockså skulle kunna vara det. Denna osäkerhet smärtade henne, icke derföre att hon sjelf var bunden af andra band, utan derföre att hon fruktade att om han lefde, hon skulle känna sig bunden och ej förmå att, som hon nu kunde, älska sin faderlige man öfver allting. Hvarje sådan tanke ansåg hon som en orättvisa mot honom och detta brände ännu mera i själen.

Hon bibehöll dock beständigt en viss grad af jemn-vigt och sökte att genom fördubblad tillgifvenhet återgälda sin skuld till den ädle mannen, som uppoffrat sina vanor, sina små fröjder och sitt lugn, för att ge henne en fristad.

*

Malma prestgård.

Gent emot Malma kyrka på en höjd vid ån låg och ligger ännu prestgården omgifven af gamla lönnar och kastanier.

Strax derofvanför utsträcker en liten sjö sin blå spegelyta, omgifven med ängar och åkrar och ett par byar som sticka fram mellan säden med sina grå och sina röda byggningar.

Den gamla kyrkan med sina vidbygda grafkor speglade sig i den lugna ån, som krökte sig omkring den kulle, på hvilken kyrkan var bygd; derutanför muren gingo klockarens kor i bete; ty den der remsan tillhörde klockarelönen liksom slåttern på sjelfva den gröna, trädskuggade kyrkogården.

Klockaren, herr Åkeson, var en liten gubbe med stubbskuret grått hår; han var enkeman och bodde ensam i sin stuga, utanför hvilken han planterat Sibiriska ärtträn, hvilka redan vuxit upp till en försvarlig höjd.

För öfrigt var herr Åkeson ett slags hjelpreda i socken; han höll auktioner, förrättade bouppteckningar, hjelpte folk att sätta upp skuldsedlar och för öfrigt med att skrifva, helst han hade en prentad, rund och mycket läslig stil, hvaremot han ej så alldeles också skulle kunna vara det. Denna osäkerhet smärtade henne, icke derföre att hon

sjelf var bunden af andra band, utan derföre att hon fruktade att om han lefde, hon skulle känna sig bunden och ej förmå att, som hon nu kunde, älska sin faderlige man öfver allting. Hvarje sådan tanke ansåg hon som en orättvisa mot honom och detta brände ännu mera i själen.

Hon bibehöll dock beständigt en viss grad af jemn-vigt och sökte att genom fördubblad tillgifvenhet återgälda sin skuld till den ädle mannen, som uppoffrat sina vanor, sina små fröjder och sitt lugn, för att ge henne en fristad.

*

Malma prestgård.

Gent emot Malma kyrka på en höjd vid ån låg och ligger ännu prestgården omgifven af gamla lönnar och kastanier.

Strax derofvanför utsträcker en liten sjö sin blå spegelyta, omgifven med ängar och åkrar och ett par byar som sticka fram mellan säden med sina grå och sina röda byggningar.

Den gamla kyrkan med sina vidbygda grafkor speglade sig i den lugna ån, som krökte sig omkring den kulle, på hvilken kyrkan var bygd; derutanför muren gingo klockarens kor i bete; ty den der remsan tillhörde klockarelönen liksom slåttern på sjelfva den gröna, trädskuggade kyrkogården.

Klockaren, herr Åkeson, var en liten gubbe med stubbskuret grått hår; han var enkeman och bodde ensam i sin stuga, utanför hvilken han planterat Sibiriska ärtträn, hvilka redan vuxit upp till en försvarlig höjd.

För öfrigt var herr Åkeson ett slags hjelpreda i socken; han höll auktioner, förrättade bouppteckningar, hjelpte folk att sätta upp skuldsedlar och för öfrigt med att skrifva, helst han hade en prentad, rund och mycket läslig stil, hvaremot han ej så alldelesvar hemma i stafningsläran. Han var årsbarn med vördig prosten, det vill säga att hans ärtal var ”fyra-tiotre”, (1743) och detta var egentligen det, som han drog fram, när han ville sätta sig i respekt.

Derinne i prestgården bodde prosten Hagin. Det var en af dessa gammaldags prester på landet, som lefde för kyrkan och för landtbruket; han predikade hvarannan söndag, hade ej ännu adjunkt och sökte ingen, emedan han och komministern voro tillräckliga.

Hela veckan igenom skötte han sin ekonomi, vandrade öfver sina åkrar och ängar från bittida till sent. berömde en och grälade på en annan, snokade i alla vrår och vinklar och ville öfver allt ha ordning och skick såväl i sitt hus som hos sitt folk.

Det var en sträng man gubben Hagin, och der fans ingen sockenbo, som just hade hjerta i sig att säga emot, när prosten ville något riktigt med besked. Han var derför nära nog allstyrande i socknen, och hade ej Malma bruk varit, hade han varit allrådande.

Men der hade han en permanent ovän i inspektoren, hvilken också det kunde vara; prosten tålde hvarken de seder, som rådde på bruket, eller det sätt med hvilket folket behandlades. — Alla fel och alla orättvisor voro en gång för alla inspektörens skull, enligt hans öfvertygelse. Denna pfvertygelse hade han en gång fått och den behöll han.

Om vi inträda i prestgården, finna vi i hvardags-lifvet två personer; den der vördiga gumman, som sitter i en länstol och spolar garn, är prostinnan och den andra hennes piga, en gammal beskedlig menniska, som gått i arf inom slägten och som i alla stycken var bra, utom att hon var mer än beqvämligt dof. Prostinnan hade derföre något svårt att tala vid sitt sällskap; men detta bekom dock ej den gamla pigan något; ty liksom för att ersätta den brist, som vidlådde hennes öron, ville hon genom ideligt prat söka att vara intressant och rolig på sitt sätt — under det hon spann.

”Ja, det må man säga, att det är underligt med Anders i Skogstorpet under Malma. Herre Gud, hvad det ändå är syndigt att så fästa sig vid ett ändligt ting. Prostinnan mins väl hans lilla flicka, den dersom målaren

afkonterfejade på altartaflan; man skulle just skämmas att sätta en sådan der liten unge på ett heligt rum, midt uppe ibland Guds heliga englar, hm hm. Stackars Anders, som inte bättre förstår — hm

hm.” — Surr surr surr, lät spinnrocken.

”Hur då? Stina!” skrek prostinnan, som var så van att höra gamla Stinas prat, att hon saknade något i sin trefnad, då hon ej hörde den gamla tjena-rinnan.

”Hur då? Jo, det vet väl prostinnan att han ännu går och sörjer; det säger herr Åkeson — och si det är bara af sorg; för han trifs inte, sedan flickan dog och bara då han är i kyrkan ser han glad ut; men då sitter han, liksom han vore tokig och nickar och ler åt altartaflan, liksom det der syndiga belätet — Gud förlåte den som satt dit det — varit lefvande och

varit hans egen flicka.

Jo, hon dog, vet väl prostinnan, som sjelf skänkte sveplakan och se’n rekommenderade gamla gumman svärmor till fattigdel; herre Gud, hvad hon är skröplig. — Vår Herre kunde intet bättre göra än om han kallade henne”, — surr, surr, surr. — ”Det är lika väl en underlig tafla, hm hm”, surr surr, lät spinnrocken.

”Huru då, Stina?” var åter prostinnans fråga. ”Hur då? Jo si, det var inte bara han som blef ”rasvill” i den taflan, hm — det finnes väl flere.” ”Hvem då, Stina?”

”Åh, inte pratar jag efter prat; men jag kan sjelf se, fast jag inte hör så bra — sade prostinnan något?

— Jaså, det var ingenting; men jag kan se, som jag säger, med mina egna bägge ögon och det är synd och skam med sådant.”

”1 dag är du fasligt tystlåten af dig, Stina”, små-skrattade prostinnan, ”sjung du ut såsom du tycker.” ”Åja, visst tycker jag att mamsell Aurora är en så välskapad Herran Guds engel, att man skall vara stock och sten för att inte hålla af henne; hm hm.” ”Det göra vi ju också alla”, inföll prostinnan. ”Aurora är Gudi lof en rar flicka och med Guds hjelp skall hon göra sin man lycklig, om hon blir gift.” ”Åh, skulle hon inte bli gift? Var inte rädd fördet, prostinna — hm, men en prest skall hon ha, min lilla mamsell, som jag har burit på mina armar, en prest skall hon ha. — Visa mig upp en mamsell, som kan väfva som hon i alla mönster och med en hop trampor och tyg: sådant begrepo ej vi, då vi lärde; och laga mat kan hon, så att man kunde bjuda kungen — hm, det var sant, nu ha vi ju en ny kung, är det sant att det är gamle Hertig Carl?”

”Ja, han är kung nu.”

”Åh, Herre Gud, jag mins väl, då han en gång i salig prosten Billenklints tid for här förbi med sina herrar, hm, och hertig Fredrik. Men nu sitter jag och pratar; så fin och stark tråd vill jag se någon spinna maken till som mamsell — hon blir en riktig, präktig, liten prostinna med tiden.”

Prostinnan Hagin hade den egenheten gemensam med alla mödrar att gerna höra sitt enda barn berömmas; men tvärtemot prostinnors vana, ville hon icke att hennes dotter skulle få en prest till man; ”det finnes intet en bland hundrade prester, som är som Hagin” — det var alltid refrängen.

”Herre Gud, jag hade mina tankar, när kaptenen kom hit. Si så, tänkte jag, der kommer en och blir förtjust på eviga minuten.”

”Åh, du pratar, Stina! Inte bör du säga så”, anmärkte prostinnan.

”Åja. inte var jag glad heller, ty de der knektarne kan jag intet med — det var en sådan som for af med Eva Billenklint. — Hon fick ett vackert bo och bra utstyrsel; sådant linne, ja ja, prostinnan har lika vackert och mycket uppe i skåpet åt Aurora; men si, den der knekten han surrade bort alltihop hvad salig prosten hade sparat ihop och så lemnade han hustrun med sex barn i fattigdom efter sig. — Gud bevare hvar hederlig flicka för de der officerarne.”

”Du är faslig i dina straffdomar, kära Stina. Inte är kapten Stjernros en sådan, det är en så klok och stilla

menniska.”

”Åja, visst är han hederlig alltid, men så snart jag ser de der mustacherna, så ryser det i min själ.

— Vet prostinnan hvad han gör?”

”Ja, han läser, ritar kartor och jagar emellanåtoch så sitter han och spelar bräde med pappa. — Jag har aldrig sett pappa så jemn och munter till humöret som sedan kaptenen kom hit; det var pappa, som stälde om att han kom att bo i flygeln och äta här.” ”Jaha, prosten han tycker mycket om honom, hm hm, men vet prostinnan, jag tror han inte är rätt klok och klockar Åkeson menar på att han är förgjord.” ”Huru då, Stina?” — frågade prostinnan nyfiken. ”Jo si. han har fått samma sak i hufvudet på sig som kolar-Anders, det säg jag sjelf; under hela predikan i söndags, Herre Gud hvad prosten läste lagen för oss, under hela predikan satt han och såg på henne.”

”Hvilken henne?”

”Hm, på kolar-Anders flickunge, som målaren af-konterfejat på altartaflan, satt han inte der och tittade och drog på smilbandet åt den der lilla engeln på skyn; och så satt mamsell Aurora i bänken midt öfver; men det brydde han sig inte om. Det är annat att se på än en sådan en liten barnunge, som man inte haft försyn att hänga upp i Herrans tempel

— alldeles som salig pastor Billenklints oljeporträtt, men det var en Herrans man och så lät han tjära kyrktaket fyra gånger och lät omgjuta lillklockan; så att han inte behöfver skämma ut Guds hus.”

”Åja, men flickan är också rätt vacker”, yttrade prostinnan. ”Hon är en riktig Guds engel.”

”Jo vackert, jag kände både far och mor och de voro helt simpelt folk; prosten Billenklint brydde sig aldrig om dem.”

”Jaså, kaptenen är då förtjust i taflan”, skrattade prostinnan.

”Jaha, det är ju riktigt syndigt att under hela Guds långa predikan sitta och gapa på ett beläte.” ”Nå, Stina? Hvad tyckes om den som under hela predikan ser på en och samma person?”

”Ja, jag? ja! Hå jag ville bara se efter, 0111 klockaren hade rätt — och så var det likväl en lefvende menniska jag såg på; men kaptenen såg på bara en oljemålning och satt och tänkte på den der flickan i stället att tänka på sin Gud och skapare.”

I detta ögonblick öppnades dörren med häftighetoch prosten steg in; han hängde mössan på spiken och satte käppen i vrån; ”hör på, mor, jag har haft käringsmöte i dag.”

”Vi ha fått hit det nya sockenherskapet — de göra visit i eftermiddag — kanske de komma om en half-timme”.

”Stina! Hör Stina!” skrek prostinnan, ”gå nertill Aurora i väfkammaren och säg till henne att här kommer främmande och att hon skall klä sig. Se så, ut med spinnrocken och den här spolrocken.” ”Främmande? Hvem då?” frågade Stina. ”Herskapet på Malma.”

”Jaså, hennes nåd, hm.”

”Hör du gumma”, yttrade prosten, som satt sig i en liten soffa, som stod vid fönstret: ”frun har gift sig med en kammarherre; det var en riktig herre — hm, han var nådig mot mig och nedlåtande.”

”Han borde skämmas.”

”Jag tycker inte om karlen; dessutom mor, så blir inte kaptenen här, så länge det herrskapet är på Malma; han har ingenting sagt; men han kan ej med sin kära styfmor; hon ser rasande bra ut i alla fall.” ”Jaså, gubben min tycker det?” småskrattade prostinnan.

”Jo mor, hon ser bättre ut än du gör — men hon är inte någon bra menniska. Vet du, jag skall passa på tillfället och säga mitt kära sockenherrskap, hurudan kanalje de ha till inspektor; hm, hur den menniskan hudflänger de underhafvande och suger sig rik som en igel på folkets svett och blod.”

”Men, käre Abraham, inte passar det sig, när de första gången äro här?”

”Jaså, man kan inte säga hvad sant är, blott för att vara artig; är sanningen då alltid en oartighet?” ”Men det passar sig inte, käre Abraham.”

”Jaså, det passar sig inte för en Herrans prest att säga till ett herrskap: ni låter er inspektor suga ut folket; ni bör höra edra underhafvandes klagan och icke allenast lyssna till deras förtryckares mefi-stofelesråd, nej, det både passar och är rätt; och bäst första gången de komma; skulle jag kanske fara dit på uppvaktning hos det förnäma herrskapet för attbedja dem vara barmhertiga — ånej — inte rent af obarmhertiga mot folket och göra det till ett tjuf-sällskap.”

”Gör som du vill då, gubben min”, sade prostinnan försonligt, ty nu var pappa kommen in på kapitlet om inspektoren på Malma och då var vreden aldrig långt borta.

”Ja, ser du, det ämnar jag, vet du; inte behöfver prosten i Malma krusa för herrskapet på Malma bruk”, tilläde han något stolt och sköt kalotten fram mot pannan, ett tecken att prosten ansåg sig så god som någon.

”Det var ändå en försmädlig karl den der Ljungsköld, smilig och hal och nedlåtande. — ”Min bäste herr prost” — det har jag inte hört sedan hofmar-skalkens dagar; men då var jag ung karl och hade ej grå hår som nu; det passade, ty gubben hofmar-skalken var en hvithårig man — men nu är det tvärtom, en pojke, som är nedlåtande.”

”Kors hvad pappa ser vred ut”, yttrade en flicka, som skyndade fram till prosten. ”Inte får pappas kalott sitta så der på ”kaporr”; pappa skall vara söt och mild och artig och präktig mot sitt nådiga sockenherrskap.”

”Du pratar, Aurora; jaså, jag skall se söt ut jag; hur skall jag då bära mig åt?” skrattade prosten. ”Hm, är det der tyget hemväfdt det?”

”Jo, pappa, jag vill tro att det är vackert”, blef

flickans svar, under det att hon lät fadren betrakta randningen.

”Ja du, nu vill jag fråga hela verlden, är inte en sådan hemväfd klädning tusen gånger bättre än hennes nåd, kammarherrinnans sidenklädningar.”

"Åh, det kan jag inte säga, pappa har lofvat mig

en svart sidenklädning, då jag fyller nitton år — och

då får mamsellen i prestgården också gå och svänga i siden.”

”Svart ja, men ser du, hennes nåd kammarherrin-nan har inte allenast svart, utan hon har rutiga, randiga, rosiga och blommerade sidenklädningar — hm, dit kommer aldrig prostens dotter i Malma.”

”Kan väl hända, kära far!” sade Aurora skrat-tande och neg, ”kan väl hända. Om landshöfdingen blef enkling, så kanske kom han hit och friade och då skulle jag ha rosigt och blommigt sidentyg, det vill jag lofva.”

”Prata, barn! du blir aldrig gift, nippertippa”, skrattade gubben och sköt åter kalotten rätt, ty nu var sinnet svalnadt. ”Nu skall man se, hur du skall ta reda på kammarherrinnans grannlåter, och sen så blir det ett efterhängande och ett tiggande: ”söta pappa, ge mig det och det — eller det och det, eller nya saffiansskor” — liksom inte gamle Björken gjorde bra skodon — se på Aurora, se detta är stöflar som duga, jag tycker om Björkens skomakeri.”

”Jo, pappa har nätta stöflar, när det kommer främmande. — Pappa kunde väl bestå sig bättre”, sade Aurora, som med verkligt missnöje såg sin fars tjock-bottnade skobonader.

”Jo, så skall det vara, Aurora; en simpel prest på landet skall inte kläda sig som en förnäm herre. I sin drägt, Aurora, bör presten vara blott ett litet steg öfver bonden; i sina kunskaper bör han gå så långt, att han ej står under någon; derför läser jag ibland också, fast det just inte är mycket. Hvar är kaptenen?”

”Han är ute på jagt.”

”Jaså — åja, det var lika så väl det; inte skulle han vara synnerligen fägnad af besöket; det är en dugtig karl kapten Stjernos, han har bra kunskaper, kan sin Cicero och sin Euklides så väl som jag och en hel hop dertill, tapper var han i Finland, arg på ryssarne är han, deruti gör han rätt; men han har inte lust att råka sin kära styfmor — åh, hon pinade också sin stackars man, den beskedliga karlen; så är det att gifta om sig; det är alltid dumt.”

"Nu komma de”, ropade Aurora, då man hörde en vagn rulla in på gården, ”kära pappa, gå ut och ta emot.”

Detta ”ta emot” är något så vanligt på en prest-gård, att vanligen prostfar, nästan utan att tänka derpå, känner sig om hakan och jemkar kragen, när han hör en vagn rulla, ty då väntar han främmande och skyndar ut på trappstenen, i ”ur eller skur”, alltid bar-hufvad och fryntlig, för att ta emot sina sockenherrskap eller sin broder komministern eller kommissarien med familj. Alltid skall far taga emot, om han icke är rätt gammal eller skröplig, då adjunkten eller vice pastorn gör les honneurs och står som ett tändt ljus på trappan. Nu måste prosten sjelf åstad och det . skedde.

”Välkomna, mitt herrskap”, sade gubben vänligt och artigt, ty pappa hade lärt att skicka sig, då han i tiden var informator hos grefve von M.

”Det var länge sedan jag sist var här”, yttrade kammarherrinnan Ljungsköld, under det att prosten hjelpte henne ur vagnen. ”Allt är sig likt här i prest-gården, sjelfva stora hund lefver, hur heter han nu igen?”

”Passe, hennes nåd, ja, det är en präktig hund, inte vågar någon tjuf hit, och när vi släppa honom lös, så kan mors väfvar ligga så säkra på bleket, som om de lågo inom lås och nyckel. — Mjuka tjenare, herr kammarherre; fägnar mig att göra bekantskap”, fortfor prosten mera stel och ceremoniös än förut.

”Fägnar också mig att bli bekant med er, min bäste herr prost”, yttrade Gabriel och smilade.

Samtalet fortsattes så godt det kunde, fastän sanningen att säga elementerna voro stridiga.

Kammarherren ville på en gång vara inställsam och bibehålla en viss öfverlägsenhet. Detta faller sig naturligt och lätt för personer med verkligen nobla tänkesätt, det vill säga, som icke allenast känna sin öfverlägsenhet utan äfven verkligen ega en sådan. Desse bli nästan aldrig mål för denna råa förtrolighet, som endast medelmåttan behöfver frukta; men kam-marherrn var, oaktadt sin titel och sin nuvarande skenbara lycka, likväl alltid i själen något för tom för att kunna, utan att stöta, spela öfverlägsen.

Hans artighet antog derför stämpeln af nedlåtenhet och det finnes ingenting som i allmänhet mindre tåls än just detta.

Prosten å sin sida drogs också med en viss grad af stolthet; han hade nemligen så länge varit enväldig i sin församling och hade folket på sin sida, att han

Altartaflan. 16ansåg sig som en slags tribunus plebis och dertill tjenare åt en Herre, som är öfver alla verldens herrar.

Denna slags stolthet finner man ofta hos gamla hederliga, för sitt embete nitiska landtprester, en slags maktfullkomlighet, som utgår från Gudi och mammom, som stöder sig på öfvertygelsen och folkets medhåll. Det var således naturligt att förhållandet skulle bli spändt; ty ordspråket säger, att två stora ej trifvas i en påse.

Prosten skrufvade derför något litet på kalotten, så att Aurora, på en vink af modern, som märkte att gubben ämnade bli hvad man kallar ”uppriktig”, nalkades sin far och hviskade ett bönfallande: ”pappa lilla71.

Det är möjligt att prosten också ej yttrat något, om ej olyckligtvis kammarherrinnan, som beständigt ville synas ega ett varmt och godt hjerta, utbredt sig öfver sin sorg öfver en afliden kanariefågel.

Menniskor utan hjerta gå alltid till öfverdrift, då de skola vara ömhjertade; de ha en aning om att något sådant finnes, men de hafva intet begrepp om gränsen mellan sann menniskokänsla och pjoller.

Detta upprörde på en gång prostens lynne, han sköt kalotten ännu längre fram i pannan och sade: ”Detta är visst ömt och vackert mot de oskäliga djuren; men värre är då menniskorna behandlas som oskäliga djur.”

”Ja, deri har prosten rätt; menniskan är grym mot sina likar.”

”Nu kommer min älskade Theodora på sitt älsk-lingskapitel”, inföll Gabriel och tryckte sin hustrus hand.

”Det gläder mig, det gläder mig”, återtog prosten. ”Herrskapet har också bästa tillfället att på Malma öfva barmhertighet eller åtminstone rättvisa, hm, jag får säga att det ej går rätt till på Malma; det finnes intet år, som ej någon fattig enka med barn blir vräkt från hus och hem och måste gå omkring och tigga. Jag får uppriktigt säga, att jag som pastor väntar att herrskapet tillhåller sin inspektor att fara fram som en menniska och icke som en blodsugare.”

”Inspektor Grönlind är likväl känd för en ganskahederlig man och vi för vår del ha åtminstone ej skäl att vara missnöjda”, anmärkte Gabriel. ”Herr prosten vet kanske icke orsakerna, hvarföre de olycklige ej kunna få bo på Malma egor.”

”Orsakerna, herr kammarherre, dem känner presten bättre än någon annan; hm, måste berätta att hvartenda fattighjon socknen har att föda är från Malma. Vi gåfvo till exempel häromdagen gumman i Skogstorpet fattigdel. ”

”Jaså, mormor åt den der lilla engeln jag omtalat för dig, Gabriel”, inföll hans fru; ”det var en liten söt flicka, en verklig liten docka, så näpen och söt.”

”Den flickan dog likväl af brist på hjelp, den lilla engeln sitter nu hos Gud — och tackar för det att ni var så god och tyckte om henne och ökade dagsverksskyldigheten för hennes far, så att han ej kunde underhålla henne. — Hm, vet ni hvad, hennes nåd? Gamle Stolten gaf sin sista skärf, när flickan var sjuk, han fick penningar af fröken Emilia; men till sitt herrskap vågade ingen vända sig, då allt måste gå genom inspektoren.”

”Min bäste herr prost har verkligen lagt an på att ge oss en lexa”, yttrade Gabriel försmädligt. ”Jag vet ej huru min lilla goda hustru behandlat folket, men det vet jag, att det finnes skilnad mellan en sann och en falsk filantropi och att det ej är nog att endast ha godt hjerta.”

”Jaså, jaså; emellertid så vill jag tro att herrskapet bör tillse, huru det hänger ihop, och ej anse för godt endast herskapet får inkomster af bruket — detta är ej nog.”

”Var säker, min goda prost”, sade hennes nåd, ”att vi skola tillse och hjelpa allt hvad vi kunna. Jag skall sjelf tala med inspektor Grönlind och jag hoppas att allt skall gå bra. Det var skada på lilla Stina. Hade hon varit litet större, skulle jag upptagit henne i mitt hus.”

Prosten ämnade svara; men prostinnan, hvars ångest varit stor, afbröt honom och sade:

”Och fröken Emilia, som gifte sig med gamle kammarjunkaren, hon mår väl bra?””Ja, jag hoppas åtminstone att så är”, yttrade hennes nåd; ”apropos, Emilias bror, kaptenen, bor ju här i huset?”

”Ja, han har inackorderat sig här. Hagin och han dra så jemnt och det är riktigt roligt att se på. Hagin har aldrig varit så vid humör, som sedan kaptenen kom hit.”

”Det är en oändligt hygglig ung man, min kära Carl Stjernros, en rask yngling och med en själ varm för allt skönt. Hvad säger lilla Aurora om den unga mannen? Han har, som man sagt mig, ett inställsamt och artigt sätt mot unga flickor. Vore jag ej på sätt och vis slägt med honom och om jag ej önskade honom allt, så skulle jag varna lilla Aurora att ej tro hans mörkblå ögon”, tilläde hon småleende.

”Åh, hennes nåd skall inte tro, att sådant kan komma i fråga”, återtog prostinnan både ledsen och stött. ”Mitt barn har nog stadga för att icke —” ”Det var visst ej min mening, min goda prostinna, men kapten Stjernros är en känd och distinguerad person — han har också rykte om att ega förmåga att ställa sig in — och hvad jag sade grundade sig blott på kännedomen om den tillgifvenhet han hyser för er familj, er godhet. Jag hoppas det åtminstone blir ej lönt med otack, som eljest är så vanligt, då en ung man bor på ett ställe, der det finnes en ung flicka.” ”Åh, kapten Stjernros är en hederlig karl, liksom hans far före honom”, invände prosten kärft. ”Jag inte allenast hoppas, utan jag är säker att han ej lönar vår vänskap med otack. — För öfrigt har Aurora ej en smul med

den saken att göra, ty de talas inte vid två gånger i veckan, utom vid bordet.”

”Carl är emellertid lycklig som funnit ett så akt-ningsvärdt hus”, sade hennes nåd.

”Åja, han behöfde ett hem”, yttrade prosten, ”och han anser mig som en slags far, ja, det gör han.” Gabriel förstod ganska väl att hans hustrus afsigt med den halfqvädna visan var att uppväcka oro inom familjen, hvarigenom Carl Stjernros skulle nödgas att flytta från trakten, der hans uppträdande aldrig kunde vara hans styfmor behagligt. Han satte sig sålедesbredvid Aurora och jagade blodet upp på hennes kinder med att säga:

"Kapten Sjernros är, som jag hör, lycklig nog att intressera edra föräldrar. — Det är således ingen mer än ni sjelf som behöfver tala.”

”Jag förstår er ej, herr kammarherre”, hviskade flickan och steg upp.

Sedan herskapet rest, hade prosten knappt åter-vändt från grinden, dit han efter gammal sed följde sitt främmande, förr än prostinnan började på med ett lamentabile.

”Vi bli utskämda, vår stackars flicka blir olycklig för att du nödvändigt skulle dra hit den der menniskan. — Jag satte mig alltid deremot, men det var ej värdt; han var en af dina favoriter.”

”Om jag inte ser rasande, så är han lika mycket din”, invände prosten; ”skola vi bry oss om hvad det der sällskapet säger?”

”Men de der utsprida osanningar om vårt barn. Aurora blir utskämd för hela verlden och Stjernros måste flytta, ja, det måste han.”

”Nej, han blir qvar, vill Gud; inte bryr jag mig om hvad sådant der herskap säger.r

”Men hela verlden säger detsamma.”

”Nåja då, men Auroras ögon äro oskyldiga och så länge bär det sig; dessutom så om Stjernros friade till flickan, kunde vi väl inte anse det så fasligt.”

”Käre Abraham, tag då skäl”, bad prostinnan. ”Jag vet inte hvart Aurora tagit vägen, hon gick ut; stackars flicka, som skall komma i rykte för sin färs envishets skull.”

”Nu är du ond, gumma! Nu kan du väl bli beskedlig igen; hm, jag skall höra mig om. Kan Stjernros få ett annat ställe, så skall jag säga honom reso-nen, och han får flytta. I annat fall så ske Guds vilja; jag tror att oskulden gerna tål litet sqvaller, men är der bara en liten liten ”skavank”, så tål det ej en smula.” Prostinnan fann sin flicka i väfkammaren. Hon satt och grät, så djupt hade samtalet sårat henne. Äfven hon ansåg nödvändigt att Stjernros skulle flytta, men hon fann denna utväg så ledsam, att hon sörjde äfven däröfver.”Trösta dig, barn, han skall flytta, jag skall säga honom resonen sjelf, om ej pappa vill det. Herre Gud hvad pappa är god och hederlig, men han är som alla karlar, envis som synden — alltid skola de ha rätt, det förstås. Vet du, det var visst detta gamla Stina i dag ville säga mig, fastän det aldrig kom fram. Hon mente att han mer tyckte om den lilla engeln på al-tartaflan än 0111 dig; kanske hon menade tvärtom.”

”Kära mamma, laga att han flyttar, men nämn ej ett ord om mig. — Gör inte det, mamma”, bad Aurora med tårar i ögonen.

”Lita på mig, jäg skall nog ställa om saken klokt och förståndigt”, menade modern tröstande. ”Se så, Aurora, var nu glad igen. Folk kunde eljest undra hvad det var som gick åt dig — och sä blef det mera prat; emellertid så skall du tala vid honom sä litet du kan och Stina skall få sitta här nere, när jag inte har tid, ty eljest komma de ut med den historien att han sällskapar med dig. — Onda tungor, Aurora, äro förskräckliga.”

*

Beräkningen strandar.

Först andra förmiddagen kom kaptenen hem. Han hade gjort en vidlyftig jagt och vandrat i skog och mark bägge dagarne. Skjutväskan var också full och dyrbarheterna aflastades i köket.

”Hm, välkommen hem, bror har länge varit borta”, sade prosten vänligt. ”Vi kunna helsa från främmande. Kammarherrns hafva kommit till Malma och voro här på visit i går.”

”Ljungskölds? Jag hoppas att de ej flere gånger komma hit; men jag trifs ej tillsammans med dem”, sade kaptenen. ”De bli troligen ej länge qvar på orten. Känner jag dem rätt, trifvas de ej på landet någon af dem, det är endast för att hetas njuta af sin egendom de resa hit; emellertid kan jag aflägsna mig.” ”Hm hm, åja, inte tycktes de heller vara synner- ”Trösta dig, barn, han skall flytta, jag skall säga honom resonen sjelf, om ej pappa vill det. Herre Gud hvad pappa är god och hederlig, men han är som alla karlar, envis som synden — alltid skola de ha rätt, det förstås. Vet du, det var visst detta gamla Stina i dag ville säga mig, fastän det aldrig kom fram. Hon mente att han mer tyckte om den lilla engeln på al-tartaflan än 0111 dig; kanske hon menade tvärtom.”

”Kära mamma, laga att han flyttar, men nämn ej ett ord om mig. — Gör inte det, mamma”, bad Aurora med tårar i ögonen.

”Lita på mig, jäg skall nog ställa om saken klokt och förståndigt”, menade modern tröstande. ”Se så, Aurora, var nu glad igen. Folk kunde eljest undra hvad det var som gick åt dig — och sä blef det mera prat; emellertid så skall du tala vid honom sä litet du kan och Stina skall få sitta här nere, när jag inte har tid, ty eljest komma de ut med den historien att han sällskapar med dig. — Onda tungor, Aurora, äro förskräckliga.”

*

Beräkningen strandar.

Först andra förmiddagen kom kaptenen hem. Han hade gjort en vidlyftig jagt och vandrat i skog och mark bägge dagarne. Skjutväskan var också full och dyrbarheterna aflastades i köket.

”Hm, välkommen hem, bror har länge varit borta”, sade prosten vänligt. ”Vi kunna helsa från främmande. Kammarherrns hafva kommit till Malma och voro här på visit i går.”

”Ljungskölds? Jag hoppas att de ej flere gånger komma hit; men jag trifs ej tillsammans med dem”, sade kaptenen. ”De bli troligen ej länge qvar på orten. Känner jag dem rätt, trifvas de ej på landet någon af dem, det är endast för att hetas njuta af sin egendom de resa hit; emellertid kan jag aflägsna mig.” ”Hm hm, åja, inte tycktes de heller vara synner-ligen angelägna att träffa bror, fastän fru mamma vidt och bredt berömde bror som en bra, en hederlig man.”

”Gud vet likväl om hon synnerligen förstår sig på sådant kram. Det förefaller mig ibland liksom en gammal sjöman skulle tala om hästar, då visst slags folk talar om bra, hederliga menniskor. De förstå ej hvad som fordras för att vara det, liksom sjömannen ej egentligen vet hvartill en häst duger eller intet.”

”Farbror (ty så måste kaptenen benämna sin hederlige värd) farbror dömer strängt. Min styfmor är i bottnen ingen elak menniska; men hon är fåfäng, verldslig som man kallar det och fordrar beundran af alla, om hon då ej lyckas att erhålla allas kärlek, det är en olycklig passion; emellertid är hon beroende af sin omgifning. Nu måste hon falla, ty hon får intet ädelt intryck utan endast oädla. Hon lefver af intryck, hon är som vissa insekter som låna färger af sin föda. Hennes själ antar alltid samma nyans som den, hvilken hon afspeglar; jag fruktar att denna nu långt ifrån blir ren.”

”Åja”, sade prosten, ”bror har ett försonligt sinne; men den der hennes nåd är sådan hon är, likväl långt ifrån en god menniska. Jag kan ej med sådane der komediantskor, som spela sensibla; der ligger alltid hin ondes arga list inunder. Men se der kommer Aurora, hm; är du glad ännu, min flicka? I går var det som det kunde.”

Aurora rodnade häftigt och neg verkligen mera tvunget än vanligt. Hon vågade ej se på Stjernros för att ej se för djupt in i hans djupblå ögon, som hennes nåd behagat uttrycka sig.

Kaptenen å sin sida hade aldrig sett Aurora med så mycket intresse som i detta ögonblick. Denna blyghet, denna starka rodnad, detta barnsliga, förlägna leende, som rörde hennes läppar, hade något eget med sig, som han ej förr känt.

”Mamsell Aurora var således icke glad i går; hade väfven varit tråkig och trådarne brustit eller solfven gått af?” frågade han småleende och nalkades flickan, som genast drog sig ett steg tillbaka.

”Intet af delarne”, sade hon sakta utan att se upp.Aldrig hade Aurora förefallit den unga kaptenen vackrare; hon såg bra ut; var en frisk, glad varelse, treflig i sitt sätt att vara och tecknade sig att bli en bra husmoder; men ingenting vidare. Han hade aldrig känt något annat för denna flicka än att en dager från hans tillgifvenhet för hennes far föll på henne och belyste bilden. Nu fann han att det var något annat; ty hon framstod nu i sann qvinlig blyghet och vågade ej längre som ett gladt barn se honom in i ögonen.

Äfven för Aurora voro åsigterna ändrade. Hon hade aldrig tänkt på att hon skulle kunna tycka om kapten Stjernros, lika litet som det kan falla en syster in att bli kär i sin bror, huru skön och förtjenstfull han också synes henne; men i samma ögonblick Aurora fann att Stjernros var en främmande karl, som det riktigt nog gick an att älska mera än en bror, var denna barnaglada säkerhet, denna förtröstan på egen kraft förbi och hon fruktade nu att verkligen komma att tycka om honom mera än hon ville.

”Ni är så fåordig, mamsell Aurora”, återtog Stjernros leende. ”Vi äro väl ej främmande för hvarandra

— nej, det är ej möjligt. Så länge har jag varit härT att ni väl anser mig för en bror? Är det inte så?”

”Jo, för en bror, kapten Stjernros”, hviskade flickan.

”Ha ha ha, det der är en riktig komedi, står du inte der så tåpig, kära Aurora, att det är riktigt ledsamt”, sade prosten; ”hm, det har kommit ugglor i mossen skall bror veta; der hin onde och spökelse göra visiter, lemna de alltid svafvellukt efter sig — hm, der är ugglor i mossen.”

”Hvilka då, farbror?”

”Söta pappa!” bad Aurora.

”Åja, flicka, var inte rädd; men det är så ställdt

— hm, att det är dumt ställdt.”

”Allt det der kan jag ej förstå”, sade Stjernros, ”något är det; men vill ni inte inviga mig till adept i ordenshemligheten, så får jag väl trösta mig; det enda jag begär är att mamsell Aurora, nu som förr, ser upp på mig och ej så beständigt slår ner ögonen; det ser ut, som om vi ej voro goda vänner.”

”Hm, det är smolk i mjölken, det der är de der för-b-nade qvinnfolkshistorierna, allt skall vara kantänka så på punkt; nå se upp, Aurora, bror Stjernros tror till slut att du blifvit rent af tokig.”

Aurora kastade en hastig blick på Stjernros. Hon fann att hon på det hela taget gjorde en underlig figur och hon kunde ej låta bli att dra på munnen.

”Det var rätt och beskedligt också”, yttrade denne. ”Nu är jag nöjd; tack, mamsell Aurora.”

Det är ofta, om man ej söker på djupet af själen efter motiven, omöjligt att finna dem. Man behandlar också denna sofring af grund-orsakerna vanligen ganska ytligt. Om man bemödar sig att forska efter den innersta grunden för en god eller ond handling, eller söker följa en känsla, sorglig eller glad, till dess yttersta grund, sjelfva de hårfina rötterna, som slingra sig kring hjertat, skall man ofta finna dem springa upp från andra motiv än dem man vanligen framdrar som de rätta.

Denna pröfning är ofta svår, men aldrig omöjlig. Ack, hvad stoltheten ofta måste krympa ihop, dä vi finna den lilla, den ofta lumpna orsaken till en stor, en ädel handling, som sedan menniskorna lofsjunga och prisa; men deremot, hvilken tröst ligger ej deri att finna oss bättre än vi dömas. Våra känslor ha fina rötter, och dessa ligga ibland långa tider bortåt i dvala.

Så hade förhållandet med kapten Stjernros varit. Han hade förr endast lefvat för en idé, sin ära och sitt fädernesland; bägge hade han fått stympade, tillintetgjorda. Idén hade grumlats, han hade förlorat fotfäste inom sig sjelf, det började att bli honom likgiltigt allt, som det blir, då den klaraste tanke, man haft, blifvit tillintetgjord och sitt framtids mål störtadt eller befunnits vara en dimma.

Han hade således blifvit en slags svärmare, en ensam ande, som irrande söker en förtrogen. Han fann den icke någonstädes — ack jo! på altartaflan sväfvade en liten engel på molnen, det var lill-Stinas bild.

När han första gången såg detta oskuldsfulla barn-ansigte och sökte att tyda den på en gång allvarliga och dock glada blick, med hvilken det tycktes söka honom; då kände han liksom en bättre känsla ila genom själen, och så länge han betraktade denna bild, var han försonad med sitt öde, med sig sjelf och med jorden. Det var underligt, han förstod det ej sjelf; men det var, då han såg den lilla engelns blå ögon, alldeles omöjligt att känna sig olycklig — eller med missnöje tänka på sina fiender. Sjelfva regeringsrådet Abelung föreföll honom i dessa stunder ej som ett föremål för hat, utan för medömkan, för omvårdnad och hjelp; så underligt kunde dessa.drag omgestalta hans vanliga föreställningssätt. — De fåfänga striderna i Finland, stridsfältens och sjukhusens fasor föreföllo honom som blott en öfningslek, der de fallne åter reste sig för att i sämja med fienderna fira en fest, en evig brödrafest.

Då han återkom hem från kyrkan, skrattade han alltid åt sig sjelf: 71Det der är ju blott en tafla, den hederlige Berndtson har porträtterat ett torparbarn; sådana, lika söta och lika vackra, finnas ännu; men det oaktadt kunde han ändå aldrig träffa någon, som så som detta barn förmådde leda hans tanke i en annan strömfåra eller kunde så sätta honom utom den verkliga verlden.

Emellertid visste han icke att man i allmänhet märkt hans beundran för den lilla bilden; men det kände han att det var bättre med honom, att hans känslor ej uppblandades af någon jordisk tanke, då han betraktade den; att detta tysta samspråk mellan barnet på altartaflan och honom egentligen föll sig som en gemensam bön.

I sitt sinne kallade han det vackra barnet för sin lilla fästmö, det käraste han visste; men han smålog åt sig sjelf och mindes de gamles berättelse om bildhuggaren, som blef kär i sina egna händers verk, i marmorn.

Detta hade varit allt — och man kan ej neka att den kärleken var platonisk, om någon kan vara det. Deremot hade han utan all annan känsla än vänskapens sett Aurora, den vackra prestdottern. — Han hade sett henne dagligen, han hade hundrade gångertalat och skämtat med henne och hennes föräldrar, utan att anse dessa tre för något annat än något sig emellan oskiljbart. Aurora höjde sig aldrig till en egen sjelfständig bild, fastän hon var alldeles nödvändig för gruppen; men denna gången var det något helt annat.

För första gången slog flickan ner sina ögon; hon tycktes liksom lösgöra sig från familjgruppen, visserligen för att gömma sig der bakom; men hon frigjorde sig dock och blef således, ifrån att endast vara till för att fylla ett rum, på en gång ett eget väsende, som kunde för sig sjelf utgöra hufvudfiguren i en tafla. Detta var det första momentet i hans tankegång ; vid det andra sprang der fram en hel massa af associerade idéer; den der lösryckta bilden stod ensam på taflan och nu återstod endast omgifningen, det blef ett hem.

Ett hem; det finnes för en ungkarl ingenting mera obegripligt och ändå mera tillockande än ett hem. Det finnes ingen motbild inom den egna erfarenheten, ty fädernesländet är något helt annat än ett hem — den vackra heliga betydelse man fäster vid detta ord. Det är ett inbegrepp af frid och ro, af kärlek och trefnad — den, som ej känt detta, har aldrig anat hvad som är fröjd.

Alla dessa idéer trängde sig på Stjernros, då han såg den unga flickans förlägenhet, hennes rodnad. Hon var ej barn, hon var ej dotter endast, hon var qvinna; det var som om han varit Adam och vaknat ur slumren, för första gången sett att han fått ena hjelp.

Denna känsla (då vi en gång kommit in på detta fält, skola vi behandla saken grundligt) denna känsla

— var den kärlek? Det är svårt att besvara, den var aktning, vänskap, allt; men dock ej denna varma, innerliga hängifvenhet, denna känsla, som lik döden sliter alla jordens band och knyter nya, som gå sin egen bana genom

lifvet och som ej blandar sina varma vågor med några andra. — Sådan kärlek var det icke; men det var en längtan efter ett fridens hem, ungefär en likartad känsla med den sjömannen erfar, då han, vräkt af stormarne med krossade plankor och splittrade spiror, drifven på hafvet och plågad af lugn-svallet, plötsligen känner en bris friska upp och i fjerran ser framför sig de grönskande öar, der han får hvila ut.

”Hon är det! tänkte han vid sig sjelf, som förmår skapa ett hem; hon är hemmets gudom.

Aurora å sin sida hade förut varit lika fri och glad i kaptenens närvaro, som om han alldeles som de öfrige tillhört husfolket. Han tycktes för henne vara blott en fyllnadsbild i familjegruppen och ingen tanke på att den goda Carl Stjernros var en främmande karl hade vaknat i hennes unga hjerta förr än hennes nåd anslog den strängen.

Då fann hon som först att hon varit alldeles förskräckligt oförsigtig, som ej ansett honom för något farligare än en bror, och hon beslöt att hädanefter bli försigtigare och, som det heter, hålla honom på distans, det vill säga leka främmande-

Emellertid är det med en flicka och en ung man alldeles som med barnen; de bli just som bäst vänner, då de företaga sig att leka främmande.

Det är i en dunkel känsla af denna sanning, som karlar i allmänhet äro mera än mycket misstrogna mot fruntimmer, som alltför mycket bemöda sig att vara retiré, att hålla dem på distans eller med ett ord leka främmande. Också fins det blott ett sätt att leka främmande så att det lyckas och verkar, och det är då man icke leker, då man på fullt allvar är fri och glad och oskuldsfull och god; då bildar flickan en magisk ring omkring sig, som ingen man vågar oskära; men tror man sig kunna göra en sådan ring genom konvenansens kritstreckar, så respekteras den icke och förtjenar knappt att göra det.

Aurora hade verkligen förut haft barnaoskuldens hela allmakt i sitt våld; men hennes nåd, kammarherrinnan, stäckte dess vingar, den föll ner och derför grät det stackars barnet så bittert. Hon hade fått en åsigt af verlden, som var långt mindre skön än den förra och för första gången kände hon sig behöfva ett beskydd inom konvenansens kritstreck.

Detta misslyckades som vi veta redan vid första försöket; det var just de der kritstrecken, som sade Stjernros att flickan ej mera stod under himlensenbara beskydd, utan behöfde ett annat, och då vaknade den tanken som först: — ”det kunde jag blifva.”

Under det dessa idéer alltmera klarnade för de unga och bägge långt mera än förr tänkte på hvarandra, fortforo prostinnans bekymmer.

Det blef en riktig vaktgöring hos Aurora, vaktombyten dock utan all parad. Förr fick hon ofta vara ensam, nu ej ett ögonblick; ty prostinnan kämpade nu mot de onda tungor och derföre måste all försigtighet iakttagas. Emellertid plågade hon sin gubbe bittida och sent med begäran att han på lämpligaste sätt skulle aflägsna kaptenen, utan att denna visste egentliga orsaken; ty detta skulle naturligtvis se underligt ut.

Den redlige prosten skrufvade väl hundrade gånger på kalotten. Han kunde ej för sitt lif begripa att det gjorde något, att en ung, hygglig kapten bodde i ena flygeln; han hänvisade på det faktum att der ofta var främmande i huset, till och med herrar, att Aurora talade med dem, skrattade och var glad i deras sällskap, men att ingen derför dömde strängt.

”Man kan väl inte bygga ett kloster heller”, sade han många gånger förargad.

Slutligen lyckades det prostinnan, sedan en gammal fru, som var socknens sqvallerväcka, gjort besök och ”låtit förstå” att ”hela verlden” trodde att kaptenen och Aurora voro förtjusta i hvarandra, att öfvertyga sin gubbe att kaptenen måste bort.

Det var en svår sak, en verkligen grym kommission, och prosten hade många gånger försökt att börja, men genast funnit sig ur stånd att fortsätta. Det svåraste var att hitta på förevändning och det allra svåraste att framföra den till ”bror” Stjernros, som han verkligen höll af som sin egen son.

Allt det var svårt; men mor tog inte reson och eftersom sqvallerbyttan bekräftat att rykte gick, så måste man väl, fastän det sved i själen. Prosten om-gjordade sig således med sitt starkhetsbälte och gick ner till kaptenen.Denne var soin vanligt inbegripen i läsning; han hade nemligen mycket forskningssinne och en liflig fantasi. Han sysselsatte sig med målning och blott för att emellanåt komma ut, gick han på jagt, ej som en vanlig jägare, men med sitt romantiska sinne med sig. Det var emellertid ingen i prestgården som tänkte som han, de voro alla goda, vänliga menniskor, men alla blott praktiska och användbara hvardagsmenni-skor, älskvärda, hjerteglada, men utan dessa aningar, dessa så kallade högre vyer, som så mycket reta det romantiska sinnet till verksamhet.

”Bror läser; hm, jaså Buffon — hm, på franska, det är en dyr bok.”

”Dyrbar, kära farbror”, sade kaptenen och reste sig upp, ”den är högst intressant, den borde farbror läsa.”

”Hm, jag? Hvad skulle jag med den? Jag behöfver inte veta mera än hvad som rör socknen — hm, står der något om vargars utödande? Jag har hört att man kan fördrifva vargar med en blandning af petroleum, rost och krut, som göres ihop till en smörja, som smetas på lappar, som sedan läggas i ihåliga träd; den lukten skyr vargkanaljerna. Stårder något om det?”

”Nej, farbror, inte ett ord”, skrattade kaptenen. ”Det är ändå kuriöst hvad de der lärde litet fråga efter hvad som är till någon nytta.”

”All forskning är till nytta, farbror.”

”Åja, åja, men vill man forska, så har man den Heliga Skrift, den tål att tänka på.”

”Är då inte allt hvad som är skapadt en helig skrift. Hvem nar skrifvit dem? Hvem är det annat än Gud som uppenbarar sig i sina verk?” frågade Stjernros med värma. ”Det är skada att man ej mer än som sker inskärper den tron att Gud fins öfver allt, lefver i allt och verkar i allt.”

”Hm, åjo, det är klart; men apropos hur tycker • bror om sina rum?” — (nu tyckte prosten att han på ett lyckligt sätt kommit på ämnet.)

”Mina rum? Bra farbror, mycket bra.”

”Hm hm, de behöfva allt ombonas till vintren. Jag ville allt sjelf ha dem.”Stjernros betraktade sin hederlige värd förundrad. ”Och jag skall således flytta?” frågade han med värma.

”Hm, åh inte just det, hm, men det är så att — jag vill säga — att bror bor inte så bra här, som om bror flyttade till hm, — ja si, det fins många ställen, som äro bra — och, hm, som nu, kanske jag behöfver rummen, så — bror blir väl inte ledsen på mig? — så —”

”Men hvad i Guds namn, farbror, hvad är det som står på? Ni behöfver ej dessa rum, det har ni sagt mig hundrade gånger; — men jag har märkt — alltsedan min styfmor och hennes nye man voro här

— äro prostinnan, Aurora och ändtligen också ni sjelf förstämda, olika er — hvad är det?”

”Åja — det kan inte hin stå här och spela komedi, dertill äro vi för goda vänner och för hederliga karlar

— så vet då rent ut, det är fruntimrens skull att jag kommer hit och står och ljuger. Inte vill jag att ”bror” skall flytta, inte vill hvarken hustru min eller flickan (fastän hon får inte ha någon vilja) att bror skall lemna oss; ånej, det är blott konster, satkonster af söta hennes nåd på Malma.”

”Men hvad är det då?”

”Jo, ser ”bror” — bror är en ung hygglig ung man, hm, och så ha vi som bror vet en flickunge — hm, det kunde bli en hop prat, säger min hustru, flickan kunde lida deraf och det måste vi hindra. Bror förstår nog att vi inte gerna bedja bror flytta, ty denna tiden har varit så treflig alltsedan bror kom i huset; men — — ”

”Men”, smålog kaptenen, ”det tror jag icke; det finnes ju inte någon anledning. — Då kunde ju farbror af samma orsak icke ha en ung prest i huset — och det är ju fallet på många ställen, der det fins flickor.”

”En prest? En adjunkt? Jo, ser bror, det är ändå en annan sak, han vore då min medhjelpare i em-betet — och dessutom sä är bror officer, det hjelper inte saken — med ett ”bror”, det går rykten — ja, det gör det.”

”Hvilka rykten?” frågade Stjernros allvarsamt.”Åh ingenting just, men man säger att bror och Aurora tycka om hvarandra.”

”Nå, än om så vore, farbror?”

”Det vill jag väl hoppas att ej tro”, yttrade gubben med hetta. ”Bror är en hederlig karl och —” ”Lugna sig, farbror; hör på, tror ni att Aurora ville ha mig, om jag friade?”

”Bror frågar så roligt. — Inte har flickan någon vilja i sådant, hon är bara nitton år.”

”Nå, huru skulle ni svara, bäste farbror, om jag frågade er: vill ni skänka mig er dotter?”

”Hm hm, bror gör mig förlägen — men raljera inte med sådant, dertill äro både bror och vi för goda.”

”Nej, jag raljerar intet, jag vill ha Aurora och hoppas att hon skall bli lycklig.”

”Då bror, då skall jag säga hvar ni skola bo På Lillmalma, det är ett litet godt hemman. Gud välsigne er, barn. Inte skall ni behöfva sörja för bosättning; du får Lillmalma som det står.”

Stjernros smålog åt gubbens öppenhjertiga glädje ”Men farbror; om nu Aurora sager nej.”

”Aur — hon? Flickan? Ånej, bror, hon måtte väl ha bättre vett. Jag undrar just om hon skulle säga nej, när en ung hederlig karl friar och jag dessutom lofvat honom flickan.”

”Käre farbror, inte så häftigt, intet öfvertalande och intet tvång.”

"Var lugn, bror. Nu skall jag ner till mor för att säga henne, att folket får prata så mycket det vill.”

När prosten kom ner till sin gumma, som orolig väntat på beskickningen, lyste hans ögon af fröjd och stolthet.

”Hör på, mor; han har friat. De skola bo på Lillmalma. De få gärden med stort och smått, som det står — det är klappadt och klart.”

”Men, käre Abraham, hvad går åt dig? Dunära dansar af glädje. Herre Gud, gubbe! är du tokig? — Har han friat?”

”Ja, mor, det har han, hon blir hans ärliga hustru och sen få hennes nåd och hennes räfaktige man

#och inspektorskanaljen sitta der uppe på Malma med lång näsa; de skola bo på Lillmalma.”

”Men kära du, Aurora vet ju om intet.”

”Nå, hvad gör det? Jag vill väl inte tro att der kommit några moderna funderingar i hufvudet på flickan. Inte skall hon, som intet förstånd och erfarenhet har, bestämma om hvem hon vill ha till man?

— Nej, kära du, det blir intet af; jag är far — hon gifter sig med honom och sen så flytta de till Lillmalma.”

”Låt mig tala vid Aurora, kära Abraham.”

”Ja, gör som du vill, men om en timme resa jag och Stjernros till Lillmalma för att se på stället.” Detta blef utgången af fru Ljungskölds väl anlagda intrig att aflägsna kapten Stjernros från trakten. Det går vanligen baklänges med intrigörerne, när de släppa det materiela intressets trådar, som de förstå och börja fuska med hjertats; det är fasligt hvad de trassla bort sig lätt i deras händer. Så hade de gjort nu för hennes nåd på Malma och hon var ändå slugare än mängden.

Aurora blef både öfverraskad och glad, då modren framförde den stora nyheten, men hon tog den lugnare, än man vanligen föreställer sig i dylika fall. Hon fann det mycket enkelt att anse Stjernros för sin fästman i stället att hon förut ansett honom för sin bror.

Den enda, som ej delade den allmänna glädjen, var gamla Stina, som fast och outplånligt fått i sitt hufvud att en prestdotter ovilkorligen borde gifta sig med en prest. Hon hade sjelf hos salig prosten Bil-lenklint sett olyckan af

att en prestdotter gifte sig med en officer och af detta exempel hade hon tillskapat en regel. Gamla Stina handlade härvidlag alldeles som en mängd ofantligt mera anspråksfullt kloka menniskor än hon.

Deremot fick prostinnan en mängd bestyr med utstyrseln, ty den skulle vara sådan att sjelfva de onda tungorna måste prisa den som hederlig.

Prosten åter hade intet bekymmer, utan var glad som ett barn; det syntes nu mer än troligt, att gubben tänkt på den saken förr och i sitt hjerta ön-

Altartaflan. 17skat att hans vän kaptenen måtte tycka om Aurora, och detta var också orsaken, hvarföre han ej lade så svårt på hjertat att man talade om möjligheten deraf.

Han hade knappt hunnit sluta sin berättelse för mor, förr än han efter sin vana begaf sig ut på egor-na, och huru han vände talet, berättade han nyheten för gamle Anders Göran, en trotjenare, som i alla dagar följt prosten, alltifrån den tiden då denne var komminister ända tills nu, då han var prost och medlem af sällskapet Pro fide et christianismo.

*

På bruket.

”Jag kan gifva dig en glad nyhet, min bästa Theodora”, sade kammarherren, då han inträdde i salongen och vårdslöst kastade sig i en fåtölj. ”Vi få ganska trefligt här ute på landet med tiden.”

”Kanske ett sommarnöje äfven här, käre Gabriel?” yttrade hennes nåd och lade bort sin tapisserisöm. ”Jag kan verkligen bekänna att något tråkigare än detta sittande på landet finnes väl inte på jorden.”

”Åh, nu blir det intressant med besked. — Vet du, kaptenen välborne herr Carl Carlsson Stjernros är —”

”Jaså, han har måst flytta”, småskrattade hennes nåd, ”sådane måste man röka ur idet.”

”Nej, nej vänta! Huru var det? Jo, kaptenen välborne herr Carl Carlsson Stjernros är förlofvad med dygdädla jungfrun mamsell Aurora Hagin — och önskas dem allsköns lycka och välsignelse af Honom, som äktenska—”

”Tyst med de der galenskaperna! Hvad är detta? Skall man då ej få fred här ute på Malma en gång. — I Stockholm har jag den saliga systern med sin, ha ha ha, sin husliga lycka, och här skall jag också ha ett par turturdufvor ur den ledsamma slägten.”

skat att hans vän kaptenen måtte tycka om Aurora, och detta var också orsaken, hvarföre han ej lade så svårt på hjertat att man talade om möjligheten deraf.

Han hade knappt hunnit sluta sin berättelse för mor, förr än han efter sin vana begaf sig ut på egor-na, och huru han vände talet, berättade han nyheten för gamle Anders Göran, en trotjenare, som i alla dagar följt prosten, alltifrån den tiden då denne var komminister ända tills nu, då han var prost och medlem af sällskapet Pro fide et christianismo.

*

På bruket.

”Jag kan gifva dig en glad nyhet, min bästa Theodora”, sade kammarherren, då han inträdde i salongen och vårdslöst kastade sig i en fåtölj. ”Vi få ganska trefligt här ute på landet med tiden.”

”Kanske ett sommarnöje äfven här, käre Gabriel?” yttrade hennes nåd och lade bort sin tapisserisöm. ”Jag kan verkligen bekänna att något tråkigare än detta sittande på landet finnes väl inte på jorden.”

”Åh, nu blir det intressant med besked. — Vet du, kaptenen välborne herr Carl Carlsson Stjernros är —”

”Jaså, han har måst flytta”, småskrattade hennes nåd, ”sådane måste man röka ur idet.”

”Nej, nej vänta! Huru var det? Jo, kaptenen välborne herr Carl Carlsson Stjernros är förlofvad med dygdädla jungfrun mamsell Aurora Hagin — och önskas dem allsköns lycka och välsignelse af Honom, som äktenska—”

”Tyst med de der galenskaperna! Hvad är detta? Skall man då ej få fred här ute på Malma en gång. — I Stockholm har jag den saliga systern med sin, ha ha ha, sin husliga lycka, och här skall jag också ha ett par turturdufvor ur den ledsamma slägten.”

”Nå, så Gudi lof lefva inte vi som turturdufvor, min lilla Theodora”, skrattade Gabriel och sträckte sig i stolen. ”Den förargelsen är således alldeles utom hus, ha ha ha, det var ju en glädjepost min vän, eller hur?”

”Du är odräglig, lemna mig.”

”Det finnes ingen annan utväg än att återresa till Stockholm. Tycker du ej så, Theodora?”

”Jag vet ej hvad man skall göra. Jag kan ju icke åka ut att promenera, utan att riskera möta den der älskliga slägtingen.”

”Nej, bestämdt inte.”

”Och så riskerar man att bli apostroferad i sjelfva kyrkan. Den der galna prosten hade ju en hel hop om rika man och Lazarus och gaf sina slängar åt oss, för folkets skull. Nu har den gamla narren fylt måttet; mitt tålamod är slut. (Ringde:) Befall inspektoren komma upp !”

”Skall inspektor Grönlind rompera förlofningen?” ”Nej, jag ämnar blott visa den usle presten, att jag föraktar honom.”

”Jaså, intet annat.”

Inspektoren kom och nalkades djupt bugande sin mäktiga herskarinna:

”Hennes nåd har befalt?”

”Ja, kära Grönlind, jag förbjöd er häromdagen att vräka ut de der två enkorna ur torpen; jag var envis och motsade er.”

”Ja, hennes nåd täcktes med ömhet behjerta deras öde”, sade inspektoren, ”men jag vågade göra en invändning,”

”Ja, att man borde göra bonden *rätt*, men *aldrig* godt, jag vet det. Emellertid har jag betänkt saken; det var prosten Hagin som framstält saken i falskt ljus. Jag har ändrat mig; ni låter vräka dem. Jag kan ej underhålla alla uslingar på mina torp.”

”Hennes nåd finner således sjelf, godhetsfullt, att om gården skall bära sig, måste man tillse att den ej belastas med en hop folk, som ej kan arbeta. Den ena enkan har t. ex. fem små barn, intet af dem duger att arbeta; den andra har två, begge vanföra,de äro blinda. Jag kan omöjligen sköta egendomen med blinda och med barn, och då således hennes nåd nu godhetsfullt täckts besluta, så skola de genast ut, jag har redan andra, som vilja flytta in.”

”Ja, kära Grönlind, gör som ni vill i den saken. Jag finner att jag blifvit förd bakom ljuset.” Inspektoren bugade och gick.

”Det der var en riktig kraftmessyr, lilla Theodora, ha ha ha. Jag föreställer mig vördig prostens förargelse.”

”Ja, vill han predika, så bör han också få text”, yttrade hennes nåd, ”och dessutom så kan ju den ädle kaptenen ta upp dem med sig och föda de begge familjerna. Jag vill ha min egendom väl skött, ha inkomster af den, men ämnar verkligen ej för att ställa mig väl hos en eländig landskaplan göra den till ett hospital för blinda och döfstumma.”

”Charmant, lilla Theodora, du är förföriskt skön, då du så der är litet förtretad, blott det ej är på mig”, yttrade Gabriel och kysste henne på pannan.

”Du tror då att prosten nu kan se, huru djupt man föraktar hans näsvisa anmärkningar. Der får han frukten af sitt nit. Jag vill se hvem som förbjuder mig att handla på min egendom, som mig för godt synes.”

”Det vore oförskämdt — min lilla vän.”

”Vi resa härifrån om några dagar, Gabriel. Vi trifvas ej väl härute; det är så ensligt och tyst och odrägligt.”

”Ja, kära du, odrägligt är det och tråkigt, precis som då onkel Seth umgås med sig sjelf.”

”Jag skulle ödmjukast fråga”, inföll inspektoren bugande, ”huru jag skall förhålla 111ig med Anders i Skogstorpet. Jag liar förut anmält, att Anders numera är en oduglig arbetare; fordom var han rask och mer än flitig.”

”Jaså, han går väl som sin värda vän salig målaren och fantiserar i stället för att arbeta”, yttrade Gabriel med ett flatskratt; ”det är i sanning ej så lätt, käre inspektor, att ansvara för arbetet, när arbetarne bli romaneska af sig.””Jag vet verkligen icke hvad du menar, käre Gabriel”, yttrade hennes nåd, som ansåg skämtet opassande.

”Ja, min vän! — Bevars, du fick kanske inte herr prostens förtroende i den saken? — Åh, det är en kostlig historia. Jo, ser du, prosten drog mig bort till ett fönster och skrufvade på kalotten och besvor mig att hos er utverka (ty ni är ensam herskarinna här) utverka, att den der Anders skulle få bli qvar. Det gör väl ingenting, käre inspektor, om jag förtror er att ni ej står väl hos den gode prosten?”

”Jag har det nöjet veta hans gynsamma tanke om min ovärdiga person”, blef inspektörens svar. ”Då man gör sin pligt, blir man ofta misskänd, och som vår prost, för öfrigt en beskedlig gubbe, är hela socknens advokat och beskyddare, så komma vi ibland att sammanstöta.”

”Ja, jag kunde förstå att gubbfar i prestgården funnit sig stött. — Nåväl, han tog mig bort till fönstret och förtrodde mig att ni var en dålig karl — det var första omgången — sedan en liten paus. Sedan kom han med en ömkelig och sannfärdig historia om torparen Anders i Skogstorpet. Det var nemligen så att den beskedlige Anders hade en dotter, en liten flicka, och så tog något ondt vid barnungen och hon dog helt sonica. — Då blef den ömma tor-parsjälen rörd i sitt innersta och han går nu och funderar på återföreningens ögonblick med den lilla engelen. Han är sig inte lik, han liksom drömmer. Det är ju hel roman, grupperad kring en kolarkoja.” ”Kanske den är sann”, yttrade hennes nåd, som väl aldrig varit mor; men ändå hade en aning om huru stor denna lycka borde vara och om bitterheten af förlusten.

”Om ers nåd sett om söndagarne, huru backarne kring bruket kräla af smedbarn, kan ers nåd finna hvilken välsignelse det fins på sådant”, sade inspektoren. ”Jag vet mången som skulle önska halfva dussinet af den sorten herrans välsignelse borta i det tysta.”

”Emellertid kan ändå denne kolaren tänka annorlunda, herr inspektor”, yttrade hennes nåd misslynt.”Jag för min del kan ej bedöma orsaken och håller den i sitt värde; men säkert är att Anders skämt bort en mila och hållit på att äfven förstöra den andra — samt att han i allmänhet visat sig trög och stursk — kanske ej så alldeles utan stöd af vår själasörjare — jag vill visst inte förtala någon, men han är alltför ofta i prestgården och hvarenda söndag i kyrkan.”

”Åja, det är helt naturligt att han skall gå dit

för att se sin dotters konterfej, som min lilla hustru,

till Guds ära, betalt.”

Hennes nåd rodnade. Det var som om en orm stuckit henne; den medkänsla, som hon förut haft, blåstes bort som ett damkorn, och nedunder låg den sårade fåfängan bar.

”Han gör således ej sina dagsverken?”

”Nej, ers nåd, och nu står han i så stor skuld

på bruket, att han ej kan betala, om han nödgas sätta

sig i större. Hans gamla eländiga ko, hela hans husgeråd, allt hvad han eger, är taget i qvarstad; jag inser ingen möjlighet för bruket att få sin rätt.”

Hos en qvinna sådan som Theodora var allt passion, sjelfva intrigen var blott en stark passion, som tvingade henne till allt. — Nu var hennes afund mot Emilia, hennes dolska hat mot målaren, som så på en gång vändt henne sjelf ryggen för att sluta sig till rivalen, scenen vid altartaflan, då denna högeromvänd-ning skedde, — allt stod fram på en gång och den lilla flickan var liksom samlingspunkten för all denna sårade fåfänga. Gabriel låg vårdslöst kastad i en länstol och i hans ögon läste hon ett illparigt försmädligt leende, som ännu mer sårade hennes retade sinne.

”Jag har aldrig haft några favoriter bland folket”, sade hon med ett spotskt drag kring munnen; ”hvad * anser ni bäst, inspektor?”

”Att karlen uppsäges från torpet. — Herr prosten kan ju, af kristlig barmhertighet, ta honom på sina egor. — Verlden är stor för den som vill arbeta.”

”Ja, som sagdt är, hos mig gälla inga konsidera-tioner, när det är fråga om hvad som är rätt; ni kan säga upp honom.””Jag undrar hvad prosten skall tänka, när han får höra att hans favorit fått stryka på foten”, sade inspektoren.

”Hvad annat”, inföll hennes nåd, ”än att Malma icke är prostens eget — utan mitt, — vårt skulle jag säga”, tilläde hon med ett leende, som var starkt blandadt med förakt; ”gå, käre inspektor, ni vet min vilja.”

När inspektoren aflägsnat sig, steg kammarherren upp, fattade sin fras hand och kysste den. ”Tack för gåfvan, min goda Theodora; vi tycka rätt mycket om vårt Malma.”

Hennes nåds leende blef ännu föraktligare. ”Käre Gabriel, fäst dig ej vid en ordformel — det brukas att säga så — det betyder intet.”

”Jag kunde förmoda ett sådant svar af min lilla goda engel”, sade Gabriel och kastade sig åter baklänges i stolen; ”vårt Malma var således en dröm; emellertid så —”

”Så bör du minnas ett gammalt ordspråk: Det är ej kungsord allt hvad dronningen talar.”

”Du är förtjusande, älskade Theodora; — menför-bannadt tråkigt är det här på Malma, det må vara ditt eller vårt.”

*

Alexandrowsk.

Från Malma stilla prestgård är vägen lång in i hjertat af ryska Finland, det gamla nemligen, ej det nya som lik en förblödd krigare, mattad af förluster, låt villigt sammankedja sig med jätten, hvars klubba gifvit det krossande slaget. För tanken finnes dock intet afstånd stort, den är vårt andliga jag, som i ett nu förflyttar oss inom tiden och rummet, som flyger hastigare än solstrålen på hans oändliga resa genom de eviga rymderna.

Det är en afton vintern 1809 vi nalkas en trakt, som tyckes spärrad af kullar och berg, mellan och ”Jag undrar hvad prosten skall tänka, när han får höra att hans favorit fått stryka på foten”, sade inspektoren.

”Hvad annat”, inföll hennes nåd, ”än att Malma icke är prostens eget — utan mitt, — vårt skulle jag säga”, tilläde hon med ett leende, som var starkt blandadt med förakt; ”gå, käre inspektor, ni vet min vilja.”

När inspektoren aflägsnat sig, steg kammarherren upp, fattade sin fras hand och kysste den. ”Tack för gåfvan, min goda Theodora; vi tycka rätt mycket om vårt Malma.”

Hennes nåds leende blef ännu föraktligare. ”Käre Gabriel, fäst dig ej vid en ordformel — det brukas att säga så — det betyder intet.”

”Jag kunde förmoda ett sådant svar af min lilla goda engel”, sade Gabriel och kastade sig åter baklänges i stolen; ”vårt Malma var således en dröm; emellertid så —”

”Så bör du minnas ett gammalt ordspråk: Det är ej kungsord allt hvad dronningen talar.”

”Du är förtjusande, älskade Theodora; — menför-bannadt tråkigt är det här på Malma, det må vara ditt eller vårt.”

*

Alexandrowsk.

Från Malma stilla prestgård är vägen lång in i hjertat af ryska Finland, det gamla nemligen, ej det nya som lik en förblödd krigare, mattad af förluster, låt villigt sammankedja sig med jätten, hvars klubba gifvit det krossande slaget. För tanken finnes dock intet afstånd stort, den är vårt andliga jag, som i ett nu förflyttar oss inom tiden och rummet, som flyger hastigare än solstrålen på hans oändliga resa genom de eviga rymderna.

Det är en afton vintern 1809 vi nalkas en trakt, som tyckes spärrad af kullar och berg, mellan ochliksom genom hvilka vägen slingrar sig fram lik en orm som smyger i gräset. Öfverallt reste sig enformiga tall- och granskogar och tecknade konturerna af sina massor med en sågkantad mörk rand, som begränsade horisonten. Här och der mellan bergväg-garne sorlade en bäck fram i sin rännil och spolade med sig småstenar och grus, hvilka slutligen lägrade sig i en eller annan af de många sig emellan sammanhängande småsjöarne, som like ett perlband om-gåfvo de väldiga bergmassorna, som lågo kastade om hvarandra i vild ordning.

Vägen gör en tvär vändning omkring en klippa och nu ligger der en dal utbredd under våra fötter; det är dunkelt dernere; ty endast en sparsam snö betäcker det skogiga landet; men dernere, ej långt borta, om vi få döma efter ögonmått, se vi tvenne glödröda flammande punkter lysa genom mörkret och återspegla sig på de lågt gående molnen. Längre bort se vi några flere dylika eldar; men dunklare och mera otydliga än dessa, som då och då kasta massor af gnistor ut i den dunkla luften och hindra oss att se att nära omkring dem gnistqvastar skjuta upp och sprida sig och dö i natten.

Vi komma öfver en bro, som springer öfver ett bråddjup, svart som natten. Vi se dock något hvitt röra sig dernere; det är strömmen, som skummande skyndar fram mellan klippstyckena och brusar nedåt dalen. Ändtligen höra vi eller snarare känna vi ett ljud af döfva stötar, som tyckas komma ur jorden. Allt som vi närma oss erfara vi tydligare att dessa stötar verkligen äro ljud, de blifva mera metalliska och smällande och vi finna nu att det är bullret af några vattenhamrar, som vi höra. Den skummande floden lugnar sig nemligen i den stora hålldammen, från hvilken dess vatten går genom rännor fram till hjulhusen, der det åter måste falla och skumma af vrede öfver sitt fall.

Der nere i de spridda byggningarne, som ligga omkring de tvenne punkterna vi först sågo och som på närmare håll visa sig vara mynningarne af tvenne masugnar, finnas dessa hamrar af alla dimensioner, ända från de barnsligt jäktande spishamrarne, somtyckas tanklöst läsa en utanlexa, till de mera manliga stångjernshamrarne, som börja så betänksamt sitt tal, men småningom intagna af sitt ämne öka takten och skärpa tonen, tills den blir fullt metallisk, ända till den säfliga plåthammaren, som afmätt och utan häftighet, som en praktisk man, plattar ut den glödande massan till dess den blir genomkall.

Nu äro vi framme och fastän det är natt, se vi huru menniskorna röra sig öfver allt, huru jernet, lik ett glödande vatten, rinner i hyttan och fyller gösarne och huru smältorna stänka gnistor och slagg omkring sig under sträckhamrarne. Allt är i rörelse och lefvande och de svarta gestalterna, som arbeta, sorla som bin i en bikupa.

Här på denna sidan af strömmen är allt lifligt midtunder nattens timmar; men der midtöfver på andra sidan om bron ligger, sjelfva herrgården, ett vackert, men ej stort stenhus, som nu, belyst af masugnslågorna, skimrar rödaktigt mellan de nakna träden, som omgifva gårdsplanen.

Nu äro vi framme vid Alexandrowas jernverk.

Man skulle tro att huset vore obebodt, om ej ett par fönster i öfra våningen voro upplysta af ett blekt sken, och man skulle anse detta som en reflex från den bleka månen, som just nu sticker upp öfver skogs-brynet, om ej då och då detta sken fördunklades af något som rör sig inuti rummet.

Deruppe i detta rum, der nu i tre månader detta bleka ljus brunnit hvarje natt, står ett stort bord midt på golfvet, fullt med böcker och papper, matematiska och några fysikaliska instrument; det var nemligen ett slags läsrum, ett sådant nemligen, som man kan ha det på landet och långt ifrån alla litterära förbindelser. Bland alla dessa böcker, som belastade bordet, skulle vi knappt, kunna finna en enda ny; allt var gammalt nytt, böcker med krusiga förgylda permar och af alla format, utan ordning hopade på hvarandra. Rummet upplystes af en stor bronslampa, som hade sin plats midtpå bordet; vid detta sken såg man att rummet knappt har andra möbler än detta bord, en bokhylla och ett par glober, som stå framför hvar sitt fönster och blänka med sina storcirklar mot skenet. I bott-nen af detta stora rum var en dörröppning förhängd med gardiner, som tycktes leda till ett närgränsande, hvilket blott på detta sätt skildes från det vi nu betrakta.

Det var något i vår barndom, som vi alla minnas, något som i hela vår lefnad hänger qvar, en känsla af ensamhet, af ett oändligt, oemotståndligt beroende af för oss främmande krafter; med ett ord någonting hemskt känna vi, då vi tänka oss i detta ensliga, tysta rum, så tomt, så obebodt och så svagt upplyst som det nu var.

Derutanför rörde sig'lifvet, flammade elden, bullrade hamrarne och brusade floden. Det döfva sorlet trängde sig ända hit; men det förekommer, som om man låg lefvande begrafven och hörde, huru menni-skorna lekte hök och dufva ofvanpå den slutna jordbädden.

Detta ensliga rum var dock ej utan invånare, fastän det blott var en.

Framför bordet sitter en gubbe, vi skulle kalla honom man, om ej det hvita håret stack fram under en tätåtsittande sammetsmössa, som till hälften betäckte den kala fårade pannan. Det var en stark figur, omkring sextiotalet, med ett markeradt, men dock regelbundet och ädelt ansigte. Han satt der klädd i en sorts nattrock och var försänkt i läsningen i några böcker, hvilka han jemförde med hvarandra. Ändtligen lade han ett märke i den ena boken och såg upp med ett par klara, men dock mörka ögon, som brunno af ett mildt sken, hvilket tycktes ligga bakom ögongloben och flyta från ett ljus, som brann stilla och utan att flämta i själens tysta verkstad.

Om Gall eller Spursheim varit der, skulle de genast på den upphöjda hjernan förespått, att den gamle mannen var en teosof; men ingen i trakten skulle gissat det; ty han var i det vanliga lifvet en kraftig och duglig vetenskapsman och en förmåga af praktisk blick och vidsträckta planer, som en hvar måste beundra, äfven om en och annan, som ej egde hans skarpa ur-skilning och hans drift, ofta ansåg dem för overkställ-bara, ända till dess han verkstält dem.

Sådan var han om dagen, denne besynnerlige, ihela trakten aktade och tillika fruktade man, som under det blygsamma namnet af bruksdisponent och bergråd, enväldigt beherskade den stora anläggningen och styrde dessa många menniskor, som hvimlade i hyttor och hammarsmedjor. När qvällen kom, inneslöt han sig i sin kammare, kastade från sig alla dessa hvardagliga, dessa praktiska tankar och affärsidéer, som hela dagen igenom genomkorsad^ hans hjerna; denna del deraf, som motsvarar det praktiska lifvets bestyr, lät han nu hvila, och andra organ, den vetenskapliga forskningens och den eviga aningens sinnen öppnade sig.

Så trodde han åtminstone sjelf.

Nu är det nära midnatt. Den gamle mannens ögon riktas rätt framför honom. Han sitter länge försjunken i tankar. Plötsligen småler han; en tanke vaknar och löper blixtsnabbt, buren på fantasiens vingar genom tider och rum, dem vi blott ana.

”Det har varit en tid och en annan skall komma”, mumlade han för sig sjelf. ”Jag hade velat sitta i rymden och sett på, när jorden sammanföll ur kaos.

— I tusende år och åter tusende drogo sig delarne mot hvarandra af en evig frändskap, — en evig kärlek, som

genomgår allt. Der blef ett klot — vår stackars lilla jord, der så mången yfves och så mången sträfvar, hvaröfver och hvarför? — För ett mål, som ingen af oss ser.

Der var eld, der var evig värma i detta klot, som glödande, under formen af en komet, rusade genom rymden i sin utdragna, oregelbundna bana, och hvars luftkrets, ett verldshaf i upplösning, utgjorde svansen med hvilken den sopade rymden ren från grumlet. Det var en ungdomstid; sjelfsvåldig och yr trodde sig den unga jorden tillhöra alla system och rusande framåt tycktes han glömma sitt ursprung. Det är det ungas lusta.

Småningom omärkligt, liksom af en fadershand, drogs hon närmare sin kärna, banan blef mindre, men mera regelbunden och efter tusende sinom tusende års irrfärder började hon löpa omkring solen. — Den glödande atmosferen blef klotformig liksom hon sjelf och der blef sommar, der blef vinter, vattnet öfvergick frånånga till droppar, de föllo ner ur höjden, många gånger förgäfves; ty de upplöstes till dunst, innan de hunno jorden.

o Men ändtligen segrade kölden — det som är varmt strålar bort; ty det är lif och allt lif måste slockna

— nej, — det måste förena sig med det eviga lifvets värma, då kan det ej förgå.

Men”, afbröt han sig sjelf; ”jag har glömt honom derinne; jag tyckte mig höra en suck.”

Den gamle mannen reste sig, tände en vaxstapel och gick bort till förhänget, som han öppnade så tyst, som om det varit en ande, som rört på dess tunga siden.

Han återkom efter några minuters bortovaro, släckte sin stapel och började gå fram och tillbaka i rummet.

”Han sofver godt — det blir bättre och bättre med honom; jag hoppas mycket — och”, tilläde han och stälde sig vid fönstret; ”du gode Fader, som bor der ofvan och med tusende ögon betraktar oss, för dig finnes ju intet stort och intet smått — utan Din vilja faller der ju ej en sparf ner och böjs intet ax

— du låter mig hoppas och tro.

Det fins ett inre sinne”, fortfor han och gick några steg framåt, ”en inre menniska, en Jjus gestalt, omklädd med kött och blod — en evigt ung ande, som bor i den svaga hyddan, — ett barn, som klädt på sig en gammal rustning och gladt tittar fram mellan hjelmgallren.

Är denna ande, detta barn, min tanke, min tro, min förkänsla; är det detta barn, som hviskar: ”Du har handlat rätt! Du har handlat orätt?”

Allt står i evig harmoni. — Jorden utstrålade sin ungdoms värme, den som hon bevarat under sin vidlyftiga färd i det eviga rummet — hvarför? — Jo, hon föll, en himmelens sol som glödde af kärlek och frihet

— föll och blef en planet. Men då hon miste sin egen värme, då der blef dag och natt, sommar och vinter, då hon slog sitt skal omkring sig och kallnade grad efter grad, tum för tum — hvem tog henne då i sin vård? — Jo, solen, kärleken, värmens och ljusets fader. Och derför får hon ej bottenfrysa, utan på djupet lefverden forna elden och en gång springer skalet åter, det smälter i den eviga kärlekens glöd och fri störtar hon sjelfvilligt in i ljusets källa. Det är materiens slut.

Menniskan föll också från sin urbild, från sin rena andlighet. Kärlekens eld upphörde att verka som förr, inifrån utåt — då började hon afkylas — och liksom då jorden föddes till ett jordklot genom att förlora sin solnatur, föddes menniskan till en fattig syndig menniska genom att förlora sin himmelska natur.

Då slog sig det ena skalet efter det andra omkring hennes själ; det var kölden, som bygde detta bräckliga skal omkring den kärleksglödande anden, som bor derinnanför. Tusende gånger gaf sig den inre värmen luft, beständigt sökte den finna en utväg ur själens djup; men den slöt sig åter, det kallnade igen, kölden hindrade allt och skalet växte blott tjockare omkring själen.

Det kännes likväl att en evig kärlek lefver inom oss, fastän ytan är kall. Men Gud har ej velat att menniskan måste bottenfrysa, derför drog han henne mildt, faderligt, omärkligt och dock kärleksfullt in i kretsen af sitt ljus. — Han låter religionen stråla ned öfver oss alla — olika; på olika sätt; men det är dock ett enda ljushaf fullt af

sanning och kärlek, som lyser hela menskligheten, fastän detta ljus sitter i zenit för några och ligger grumladt af jordiska dimmor, vid horisonten för andra.”

Den gamla mannens ögon lyste af en innerlig, snart sagdt barnslig fröjd under denna monolog.

Om vi observera varma lynnen med lefvande sjelf-tanke, i synnerhet sådane, som sjelfve bildat sig till hvad de äro, skola vi finna att de ofta liksom anse sig för dubbelväsenden och tala med sig sjelfve. Det är liksom de kände behof af att låta den inre menniskan, anden, åter höra sina tysta tankar upprepade af hans jordiska följeslagare och verktyg. De tyckas finna att dessa begge på detta sätt mera lära att känna hvarandra, att bli förtrogna med hvarandra. Då en liflig, fantasirik menniska talar med sig sjelf, så är det hans ande som lär kroppen att gifva ljud åt hvad han tänker, af samma skäl som den fångna Maria skulle lärt sin papegoja efterpladdra: ”stackars Maria.”Denne hvithårige man var just en sådan lefvande ande, som om qvällarne i den tysta boningen roade sig att låta sin mun säga hvad som rörde sig på djupet af hans aningsfulla sinne.

”Besynnerligt”, återtog han sakta, ”besynnerligt, jag anar det, jag tror det och likväl blir det mig ej klart, ej redigt — det blir mig ej uppenbaradt.

För blott få blir det ljust äfven här nere, blott få ega gåfvan att frigöra sin ljusgestalt och på aningens stråle hasta genom tid och rum; det är då skalet brustit, så att den inre värmen kan stråla ut — ja, så är det. Emellertid finnes det ingen, som icke någongång utträdt ur sig sjelf och varit annorstädes än der kroppen var, under sömnen. Hvad äro drömmar? Aro de blott ett återupprepande af dagens tankar. Äro de endast flygtiga, magiska bilder af verkliga föremål, som vi sett och känt? — Nej, icke endast detta. Det finnes tillfällen, då vi i drömmen lefva i verldar, dem vi aldrig tänkt oss; då vi vandra på marker, der gräset är af safir och der rubinblommor och frukter af demant glänsa i träden, — då vi sväfva, som vi tycka oss, okroppsliga genom vida rymder, lätta som andar, hvilka af intet tyngas nedåt, och salige såsom barn som af ingen synd vet — oh! det är härligt, det är ej blott en dröm.

Då se vi också ibland tillbaka på oss sjelfve; der ligger ett lik och sofver i en kista, vi veta hvem det varit — i den der hyddan ha vi bott; man gråter omkring det tomma skalet; man firar det, klockorna klinga, sången i kyrkan tonar; men vi se glada in i de tårfylda ögonen och småle åt sorgen — men der är trångt derinne; som ett barn, hvilket om våren kommer ut första gången, faller vår tanke på en annan verld — och strax äro vi der och leka med de andre, som hvimla i ljuset och dricka salighet.

Så har jag ofta drömt; det vore grymt, om det endast skulle vara en kramptryckning i några af hjer-nans trådar — hu! huru kall, huru stum, huru usel måste ej verlden vara för dem som tro det?”

En klocka i ett närbeläget rum började slå, det blef tolf slag.

Den gamle liksom vaknade ur en dröm. Han små-log, lade sina böcker i ordning, gick ännu en gång in i det med gardinen tillslutna rummet och försvann. Lampan stod der ensam och brann, och så stod hon hela natten; först då dagen randades, var oljhuset tomt och hon slocknade.

*

Sjuklingen.

Det var långt lidet på förmiddagen, då en ungefär tolfårig gosse, som hittills suttit stilla på vakt vid en dörröppning, draperad som den förut beskrifna, men åt ett gladt och snart sagdt briljant rum, hvars fönster vette åt trädgården, då denne gosse plötsligen stälde sig upp och lyssnade intill gardinen.

Gossens qvicka mörkblå ögon logo gladt och han gick försigtigt in i det innanför varande mörka rummet, som egentligen var en slags alkov eller mörk sängkammare, utan annan dager än den, som kom från tvenne med gardiner tillslutna dörröppningar, af hvilka den ena gick ät det rum vi i förra kapitlet beskrifvit och den andra till ett slags förmak.

Hastigt drogos gardinerna åt sidan och gossen inbar en fullständig morgonklädning åt den dolde be-herskaren.

Det dröjde några ögonblick, innan gossen återkom, hållande en lång smärt yngling i handen.

”Se här, herre; här är er stol, kom”, sade gossen fryntligt. ”Bergsrådet kommer snart.”

Ynglingen vacklade fram till den anvisade platsen och satte sig.

”Bergsrådet?” frågade han och betraktade gossen forskande. ”Bergsrådet?”

”Åja, bergsrådet, som är hos er om dagarne, som följt er till sängs i går afton, alla aftnar.”

Den unge mannen for med handen öfver pannan och smålog sorgligt: ”Nu mins jag, bergsrådet, ja, nu mins jag, det är han som ser om mig, håller af mig som en far.” log, lade sina böcker i ordning, gick ännu en gång in i det med gardinen tillslutna rummet och försvann. Lampan stod der ensam och brann, och så stod hon hela natten; först då dagen randades, var oljhuset tomt och hon slocknade.

*

Sjuklingen.

Det var långt lidet på förmiddagen, då en ungefär tolfårig gosse, som hittills suttit stilla på vakt vid en dörröppning, draperad som den förut beskrifna, men åt ett gladt och snart sagdt briljant rum, hvars fönster vette åt trädgården, då denne gosse plötsligen stälde sig upp och lyssnade intill gardinen.

Gossens qvicka mörkblå ögon logo gladt och han gick försigtigt in i det innanför varande mörka rummet, som egentligen var en slags alkov eller mörk sängkammare, utan annan dager än den, som kom från tvenne med gardiner tillslutna dörröppningar, af hvilka den ena gick ät det rum vi i förra kapitlet beskrifvit och den andra till ett slags förmak.

Hastigt drogos gardinerna åt sidan och gossen inbar en fullständig morgonklädning åt den dolde be-herskaren.

Det dröjde några ögonblick, innan gossen återkom, hållande en lång smärt yngling i handen.

”Se här, herre; här är er stol, kom”, sade gossen fryntligt. ”Bergsrådet kommer snart.”

Ynglingen vacklade fram till den anvisade platsen och satte sig.

”Bergsrådet?” frågade han och betraktade gossen forskande. ”Bergsrådet?”

”Åja, bergsrådet, som är hos er om dagarne, som följt er till sängs i går afton, alla aftnar.”

Den unge mannen for med handen öfver pannan och smålog sorgligt: ”Nu mins jag, bergsrådet, ja, nu mins jag, det är han som ser om mig, håller af mig som en far.””Ja. herre Gud, det är vårt bergsråd vet jag, den hederlige gubben, som vi alla hålla så mycket af.” ”Ja, nu mins jag — tala om för mig mera, du heter ju Alexis?

”Ja, Alexis. — Jag är den enda på bruket som kan svenska och derföre har bergsrådet befalt mig att vara hos er.”

”Ja, nu mins jag, det der har du talat om förut.” ”Ja bevars, många gånger, men si herrn mins aldrig riktigt hvad jag sagt; det der skottet i hufvudet har sina följder, men fast minnet nu är dåligt, så kommer det nog igen, säger bergsrådet att doktorn förutspått.”

rGud gifve det”, yttrade ynglingen med en suck. ”Nå, vidare, tala nu, Alexis — det gör mitt minne godt. Hur var det?”

”Jo si, bergsrådet säger att jag skall öfva herrns minne och beständigt repetera ett och detsamma; men det blir allt tråkigt på längden för herrn.”

”Nej, Alexis, det gläder mig, då jag känner igen något gammalt; du talade om ett skott i hufvudet, ja, jag har fått ett sådant?”

rJa visst, gudbevars, herrn låg på slagfältet och var skjuten i hufvudet; man trodde först att herrn var död, men så märkte de att herrn andades.”

”Ja, nu mins jag — och man tog vård om mig, förde mig derifrån, men då jag blef sämre, lade man mig i en by. Hur var det sen, nu är det slut igen.” ”Jo si, den byn hör hit under bruket och så fick bergsrådet veta det och lät hemta hit er och kallade läkare från staden, — då låg ni utan sans, herre, och tycktes slumra.”

”Jo, nu mins jag, jag talade emellanåt.”

”Ja och det var ren svenska; Herre Gud hvad bergsrådet blef glad, då han fick höra det.”

”Jaså — jaså — hvarför det?”

”Jo se, här talar eljest ingen det språket och —” ”Jaså, nu mins jag, hm, jag kom ej ihåg att jag inte var hemma.”

”Jo bevars, det är herrn, hemma hos bergsrådet.” ”Och ingen utom han kan svenska?”

”Jo, jag också; se bergsrådet tog mig som enliten pojke — jag gick då och tiggde — eljest så voro mina föräldrar, jag tror att far min var ryss och mor min finska, men det vet jag inte, ty de dogo begge från mig.”

”Och du tiggde?”

”Ja — och det gick bra nog; men så tog bergsrådet upp mig och han lärde mig svenska för att ha någon att tala sitt modersmål med — och se det gick lätt; herrn kan tro att ryskan är ett språk det, som öfvar tungan, derföre kunna alla ryssar så lätt lära sig att tala andra språk. Det är riktigt ett latgöra att tala svenska, då man förut kan ryskan.”

”Jaså, du tycker att det är ett latgöra”, sade ynglingen och småskrattade.

”Ja, det är det, men också gck det fort och nu läser jag i svenska böcker, så att jag inte tror ett ord fins som jag icke känner.”

”Det der är ju allt bra, min gosse.”

”Ja, också säger bergsrådet att han nog skall sörja för min framtid.”

”Bergsrådet är en ädel menniska.”

”Ja, men en galant gubbe också; herrn må tro att det är han som anlagt allt detta i vildmarken; här bodde inte annat än vargar och björnar, när han kom hit, men alltihop växte upp under hans händer och nu är här öfver åttahundrade arbetare, med hustrur och barn — och det bara vid bruket.”

”Och han upptog mig döende, nu mins jag allt igen, men tala om det, Alexis; jag kan aldrig höra det för ofta.”

”Jo si, bergsrådet är en mycket lärd och förståndig man, han vet namn på hvarenda blomma och på hvartenda litet lefvande kräk som flyger i luften och vet nummer och ordning på alla stjernorna på himla-hvalfvet — se, bergsrådet vet en smula mer än andra, alla menniskor tro på honom, som andra på Sankt Niklas.”

”Men det der rör ju inte mig så mycket, det är om huru han upptog mig jag vill höra”, yttrade ynglingen småleende.

”Jaså, jag tänkte att herrn bara ville höra om bergsrådet — jo, det var mycket simpelt, han lät

Altartaflan. 18bädda er i sin egen sängkammare, ni ligger vid ena gaflen och vid den andra är bergsrådets egen säng; så vakar han öfver er till sent på nätterna och lampan brinner natten i ända i läsrummet, om något skulle komma på — och så arbetar han med att få er att minnas allting väl; det är bara öfning att minnas, säger läkaren.”

”Ja, ja — och allt har jag mistat.”

”Mins ni något om hemmet?”

”Hemmet! Ja, hemmet, tyst, låt mig reda ut tan-karne — tyst, Alexis — jag har en syster, en enda syster.”

”Hvad heter hon?”

”Heter, Johanna. Jo, så är det, Johanna, jag mins henne noga, en glad söt flicka, en engel så god —

om jag mins ratt, så målade jag mitt porträtt och gaf

henne.”

”Gudskelof, Gudskelof! Herre Gud hvad bergsrådet skall bli glad.”

”Hur då? Har jag ej påmint mig det der förut?” ”Nej, inte så noga, herrn har talat om Johanna, syster Johanna, men emellanåt har ni kallat henne Emilia och sagt, att ni skulle gifta er med henne.” ”Emilia? Se der kommer en ny bild fram ur

mörkret; Emilia? Det är inte min syster det; nej, det

är hon icke — och ändå håller jag af henne mer än min syster, Emilia — ja — jo — nu vet jag”, tilläde han och hans ögon. blixtrade af fröjd — ”jag skall gifta mig med henne.”

”Jaså, fästmö, hm, nu går det ihop — nu får jag så säkert en ny jacka, som jag sitter här”, skrattade gossen; ”han har lofvat mig, bergsrådet, en ny grann jacka med snören, om jag skulle kunna prata upp ert dåliga minne. Jaså, herrns syster heter Johanna och er fästmö Emilia; Johanna — Johanna, hvad mera?” ”Berndtson, som jag.” '

”Berndtson, hm, ni har förut talat om Danieli?” ”Danieli? Jaså, ja det var längesedan.” ”Berndtson och Danieli har ni alltid blandat ihop, hvilket är det rätta?”

Ynglingen funderade en stund, slutligen sade han: ”Jo, Berndtson är det rätta, jag vet ej riktigt hvarjag fått Danieli ifrån, det måtte vara ett barndomsminne. ”

”Ja visst, sådana komma upp ibland de också.” ”Ja, det förefaller mig som om mina minnen simmade på ett stort djup. Jag vet att de finnas der, men blott då och då, ej som jag vill, utan som de vilja, komma de till ytan och jag får se dem hela eller blott en liten del af ryggfenan, innan de åter dyka ned. Så kommer, kan jag tro, nya och gamla minnen om hvarandra upp; ack, om de ville gå der beständigt — om jag ändå kunde minnas.”

Den unga mannen föll i djupa tankar, hans bleka ansigte var prägladt af en bittert sorglig känsla, men småningom öfvergingo dragen till sitt förra lugn och liksom han vaknat ur en dröm, vände han sig till Alexis och sade:

”Hvad var det frågan om?”

”Om er syster Johanna.”

”Jaså.”

”Johanna Berndtson.”

”Ånej, små barn kallar man aldrig vid namn.” ”Nå, herre, är hon sä liten?”

”Ja, Gudbevars, ett litet barn, jag ser henne framför mig, hon sitter i sin mors armar, jag är en liten gosse, Gud vet, kanske tre år gammal.”

”Nå och ni äro?”

”Jo, midt framför oss reser sig en ohuggen stor sten, en riktig klippa, hög, mycket hög.”

”Är det ute på fria fältet eller skogen?” frågade gossen, illparigt leende.

”Nej, midt i en stad, stora ofantliga hus rundt omkring, långa fönsterrader, kyrktorn, jag mins alltihop, som om jag stode der än.”

”Men den der stenen då?”

”Jo, se stenen, det var en riktig klippa och der-ofvanpå står en stor häst, och en bister riddare sitter på hästen. — Jag mins att Johanna pekade och skrattade och ville ha tag i den stora hästen för att leka med honom.”

”Hm”, sade gossen vid sig sjelf, ”det der skall jag tala om för bergsrådet, (högt) Jaså, Johanna var liten då?””Ja,

men sedan mins jag henne stor. Nu är hon stora flickan; ja, jag mins — har jag talat om porträttet, mitt porträtt?”

”Ja bevars, ert porträtt, som ni skänkt henne.”

”Nå, då vet du allt hvad jag vet”, yttrade den unga mannen och föll åter i tankar, som snart öfver-gingo i samma apatiska tillstånd, i hvilket han så ofta försjönk.

Då framträdde bild efter bild, alldeles som under det vi drömma, utan att lemna spår efter sig, utan några få, som liksom af en händelse glömde sig qvar på taflan och blefvo rediga och riktiga. Den sårade ynglingen var således i ett tillstånd mellan minne, glömska och aning, något som ofta inträffar hos personer, som lidit af häftiga hjernskakningar eller skador på hufvudskålen. Själens strängspel har kommit i oordning, det ljudar väl; men ej så som det borde. Det liknar en harpa som plötsligen flyttas ur kölden in i värmen, strängarne slå sig, de bli falska; men småningom återta de af sig sjelfva sin spänning och ljuda rent, ännu en gång klinga de välbekanta tonerna fram.

Så var det med Alfred Berndtson, som blifvit upptagen hos bergsrådet på Alexandrowa jernverk i ryska Finland.

Det är svårt att säga, hvarifrån tankarne komma; vi känna väl sjelfva det instrument, som själen har till .sin disposition, denna hjerna, i hvilken man vill finna organ motsvarande hvarje begrepp; men den som spelar derpå, den som tvingar dessa tusende sinom tusende strängar att dallra och i en viss ordning frambringa serier af harmonier, honom känna vi icke. Man har af själsförvisningen velat bevisa, att själen ej är sjelfständig, att hon beror af instrumentet och ej detta af henne.

Man berättar om Beethoven, som blef dof, sten-döf, att han fantiserade på ett alldeles ostämdt instrument. Det var en plågsam musik för enhvar som hörde honom; men derföre att instrumentet slog falskt an, derföre att han ej kunde kontrollera dess toner, tror ni icke att eviga, härliga harmonier genomströmmade den gudasände tonskaldens själ, då han spelade? Jovisst, själen var densamme, fastän instrumentet var falskt och missljudande.

Så är ofta menniskan, sadan hon framstår för andra, en gifven disharmoni af sig sjelf; men der bakom, omärkbar äfven för henne sjelf, rör sig en själ full af sanning och genklang med sferer, dem hvarken vi eller hon ännu känna.

Alexis bemödade sig beständigt att öfva den älskade patientens minne. — Det lyckades småningom, det blef allt klarare och klarare och alltmera qvarstående hvad han en gång tänkt. Emellertid gick detta ganska långsamt; den slapphet, som engång uppstått, försvann blott grad för grad småningom. Det var likväl hos Berndtson, som hos de fleste i hans belägenhet, blott minnet som var slappadt, alla de öfriga själsfunktio-nerna voro som förr. Han egde förmågan af eftertanke och klarhet i begreppet;' blott det ej var något som bestämdt behöfde vara i minnet; han egde således sin reflektionsförmåga, sin vanliga glada fintlighet, sin värme för allt stort och ädelt qvar och förmådde derföre fatta hvarje begrepp. Det var endast tiden nära före eller nära efter hans blessyr, som var svåra att behålla klar för sig; då ville beständigt begreppen utbyta hvarandra, det var en slags onyttig täflan mellan alla hans minnen att tala först, som gjorde att då han påkallade det ena. ett annat svarade i stället, så att en associationsidé kom fram i stället för grundidén.

Bergsrådet sysselsatte sig med honom, så mycket hans upptagna tid tillät; det är naturligt att han inledde sin nya vän i sin tankegång, ty den ädle, varmt kännande gubben hade varit isolerad i många år, hade ej haft någon annan själsfrände nära än sig sjelf och var derföre glad att han erhållit en vän, som förstod honom, som kunde följa honom i hans tankegång, och som, om han äfven glömde allt annat, mindes allt det nya som bergsrådet talade.

Det var något i den gamles lära, som den unge kände igen. Han observerade fenomen i sin egen själs verksamhet, som ej kunde förklaras på annat sätt än genom att han kunde försätta sig utom sig sjelf, kunde skåda fjerran ting och genomleta tider och rymder med sin inre syn, ett eget sinne, som i verksamhetoch förmåga ligger öfver alla andra. Denna öfverty-gelse fick han småningom, och man kan ej undra derpå.

Äfven den, som bortkastar dessa tankar eller som tror dem stå i strid med förnuft och uppenbarelse, fastän de egentligen ej göra någotdera, måste dock erkänna att det finnes själstillstånd, som intet förnuft kan förklara. Det

är alldeles omöjligt att gifva en förklaring åt ett enkelt faktum i våra tider: predikosju-kan; hvarje förklaring af denna extas blir oförklarligare än det som skulle förklaras och är i sig sjelf aldrig något annat än en massa ord, som ungefär äro lika upplysande och lika grundliga, som då en person, som t. ex. ej förstår engelska, men ej ändå vill erkänna sin svaghet, blir tilltalad på detta språk och brummar fram några obegripliga ljud, som möjligen de kringstående lika kunskapsrika personerna anse för det språk som talas af det stolta Älbion.

Berndtsons minnen vaknade så oregelbundet och voro blandade med helt nya tankar, att det var honom ofta omöjligt att reda, om begreppet var nytt eller gammalt, falskt eller sant.

En dag, då bergsrådet kom in till honom, smålog han vänligt mot sin välgörare, som tryckte hans hand och sade:

”Du ser lycklig ut i dag, käre Alfred.”

”Alfred!” yttrade ynglingen, ”hvarför kallar ni mig alltid så?”

”Jo”, — den gamle drog en djup suck — ”jo, ser du, jag håller af det namnet sedan fordom — jag hade — hade en god vän, som hette Alfred — min käre Alfred.”

”Och nu är jag den andre. Tack! ädle man, tack för lifvet, för förståndet, för mitt svaga minne — vet ni, det tar sig; nu nyss mindes jag mycket väl om igen den der stora hästen som stod på stenen. Ni säger att det är Peter den förstes staty i Petersburg, jag förstår det icke; ni har ju en plansch som föreställer denna bild? Ni löfvade visa mig den.”

”Ja, Alfred, jag skall hemta boken.”

Bergsrådet gick ut och kom snart tillbaka med ett planschverk öfver Petersburg.”Vänta, — visa mig ej gravyren, jag skall säga hvad jag mins, se efter nu — har ni bilden för er?” "Ja.”

”Stenen sluttar uppför på ena sidan och ligger lodrät eller litet öfver på den andra — är det rätt?”

”Ja, riktigt.”

”Hästen är i fullt språng, står blott på bakbenen; men det som ser fult ut är, att han stöder sig på svansen mot en orm, är det så?”

”Ja, alldeles — se här, Alfred. Du har varit i Petersburg eller också har du sett någon modell af bilden.”

”Nej, nej, aldrig — men jag förstår det icke.” Bergsrådets ögon blänkte af ett par tårar.

”Hör på, käre Alfred, mins du dina föräldrar?” ”Nej, jag var liten, då de dogo; jag vet blott be-« rättelsevis att min mor var vacker.”

”Vacker! var hon fattig eller rik?”

”Fattig, mycket fattig, det var en gammal gumma som födde upp oss, mig och min syster Johanna.” ”Alfred! Alfred! mins du inte mera?” sade gubben darrande af känsla; ”mins du inte din mor?” ”Jag? — Min mor, jo, då vi stodo vid den der bilden.”

”Nå, huru såg hon ut?”

"Ett skönt fruntimmer, rikt klädd — det måste vara misstag — men så förefaller det mig — troligen sammanblandar jag begreppen, jag har också aldrig förr än nu kommit ihåg det.”

”Mins du ingenting mera 0111 din mor? Alfred! Alfred! ansträng ditt minne, tänk efter.”

”Nej, men jag tänker ofta på min mor, jag drömde något 0111 henne i natt; jag mindes det för några ögonblick — nu är det borta”, sade Berndtson med en sorglig dragning på munnen. ”Tyst, vänta! nu kommer jag ihåg det. Jag kan ej annat än skratta — det är besynnerliga komt)inationer.”

”Nå!”

”Jag tyckte att jag var i en kyrka, der hängde en tafla öfver altaret, jag hade målat den sjelf. Öfverst i skyn sitter

en liten flicka, en liten engel; det är ett vackert barn. Då tyckte jag att det lilla barnet sväf-vade ner från duken, det blef allt större och större och nalkades mig med ett himmelskt leende på de runda, purpurröda läpparne; hon räckte ut handen och jag förnam henne säga: ”Din mor ljusnar, snart är hon så ljus som jag.” Och i ett ögonblick var hon borta och den lilla målade engeln log som förut från den platta duken.”

”Besynnerligt, och du har målat den taflan?”

”Ja, jag har målat den, och den lilla engeln är ett porträtt af en torparflicka, som nu kan vara, hm, åja, hon är väl nu omkring tio år gammal och bor väl som förr på torpet.”

”Jaså, hon lefver, eljest så — ”

”Eljest så”, skrattade Berndtson, ”skulle ni ansett det för en ordentlig uppenbarelse. Snarare var det blott en vanlig dröm, då man kommit så pass i oordning som min hjerna och då en blykula snuddat tätt förbi själens gemak, är det ej underligt, om hon blifvit litet konsternerad.”

”Du tror således ej på dylikt”, yttrade gubben kärft; ty nu tyckte han att hans vän alltför lättsinnigt behandlade hans favorit-idéer.

"Jag både tror och icke tror; ibland förefaller det mig som om jag vore en vanlig menniska, en annan gång tycker jag att jag ej egentligen lefver inom detta skalet; att jag förnimmer saker, dem jag aldrig förr förnummit, hör ett språk som jag aldrig kunnat, men ändå förstår. — I drömmen nu föreföll det mig icke som flickan uttalat orden, utan liksom att hon tänkt dem och jag med min själ uppfattat hennes ljudlösa tankar; det är det enda besynnerliga af hela saken.” Så samtalade de ofta; alltmera kraft erhöll Berndtson, alltmera förmåga att sammanhålla sina bilder; men i samma mån tyckte han sig finna en förklaring öfver sina besynnerliga tankar, ty ju mera hans tankekraft vann i spänstighet, ju mera hans blick öfver det förflutna vidgade sig, desto längre tyckte han också att hans blick, framom och öfver honom, tilltog; med ett ord, han tyckte att förståndsferen vidgade sig lika ät alla håll, så att dess ena gräns föll tillbaka ända in i den minneslösa barndomen och den andra gick öfver lifvets gräns in i ett främmande dunkelt rike.Han blef således visionär i detta ords verkliga bemärkelse, en menniska, som trodde på det han sade, en svärmare kanske, en som bedrog sig sjelf; men som det oaktadt så fast och innerligt sjelf trodde på sin förmåga af andlig förbindelse att man måste älska honom, om man också måste skaka med misstroende på hufvudet, då han berättade saker, hvilkas sanning man sällan kunde bevisa, och, då de bevisades, alltid förklarades som en slump.

”Nu börjar herrn att minnas rätt galant”, sade Alexis en tid derefter, ”och jag tycker något, — ja, herrn får inte ta illa; men jag tycker.”

”Hvad då, Alexis? Tala rent ut, min gosse.”

”Ja, men herrn får inte bli ond, läkaren säger att det ej är bra för helsan.”

”Nej, min gosse, jag lofvar att ej bli ond.”

”Jo, se nu tycker jag att herrn är så bra; åker ut hvar dag och är alldeles snart som en annan menniska.”

”Nå, käre Alexis, det der vet jag ju förut, det är väl blott en inledning, tala ut.”

”Ja, men kanske det är dumt af mig?”

”Ånej, tala ut, jag vet att du menar väl.”

”Ja, det skall Gud veta och sankt Niklas också — jo jo, om jag vore som herrn och hade en syster och en fästmö, som jag inte har, så — så —”

”Nå, hvad gjorde du då?” frågade Berndtson, skrattande åt sin trotjenares småförståndiga min.

”Jo, visst skref jag till dem och lät dem veta att jag lefde.”

"Det har jag ej velat, min gosse, förrän jag var säker på mitt minne; det skulle göra dem outsägligt olyckliga, om de af mitt bref skulle dra den slutsatsen, att jag vore förvirrad till förståndet och huru lätt kan ej ett sådant fel

insmyga sig, då det ej finnes någon som kan leda mig rätt.”

”Åh, det kan jag — jag vet alltihop — glömmer herrn ett namn, så fråga bara, hvad heter min syster? "Johanna”, herre! Hvad, min fästmö? "Emilia.” Nå, än staden? "Stockholm, vet ja.” Nå, än bruket?”Malma å Malma socken”, — hå, herrn skall se jag är en hel utanlexa jag — kan det der som två gånger två gör fyra.”

”Jag kan ej neka att du är mig en riktig hjelp-reda, käre Alexis, men det är ändå en hel hop, som jag ej kan riktigt reda; dessutom så tröttas jag, om jag länge skall spänna uppmärksamheten”.

”Åja, men skrif ändå, ser herrn, jag tycker det skulle bli en glädje i taket — utan ända, om herrn skref.”

”Och det der har du hittat på?”

”Ånej, inte så precis, bergsrådet har sagt, att jag på fint vis skulle leda herrns tanke dit.”

”Ja, det har du gjort rätt fint, hvarför vill han ej sjelf säga det”?

”Nej, se det kunde ni ta som en förebråelse af honom; men se af mig, det var en annan sak; jag har fritt språk — och ni blir hvarken ledsen eller ond.”

”Två fantaster”.

Har ni sett hur barnet, då någon bringat dess dockskåp i oordning, genast börjar att åter ordna sina leksaker, att det bland lemningarne af sina förkastade lekverk nu hittar mycket, som väl funnits der förut, men som varit undankastadt och gömdt. Det händer också, om den lilla alltför hårdt tar förstörelsens oreda, att föräldrarne bland det som finnes insmyga en och annan gåfva som förut felats.

Så var det äfven med Alfred Berndtsons minne; genom blessyren hade minnet af hela hans förflutna lefnad fått en stöt, hela leksaks-skåpet hade kommit i oreda, men den outtröttlige anden började genast att fjeska med att åter få allt i ordning. Emellertid hade en hel hop gamla förlegade minnen kommit midt in ibland de nya och det goda barnet blef mera än en gång gladt öfverraskad att återfinna saker, som det ansett förlorade. Men äfven detta var ej nog, der fun-nos ting, som bestämdt aldrig varit der förut, nya gåfvor, som det ej visste om de skulle kallas minnen eller om de voro rent af nya, ännu oskedda ting eller saker, som det behöfdes en siareförmåga för att veta.

Berndtson sammanblandade i början ofta begge dessa motsatta själsfunktioner, att blicka tillbak a, minnas — och att se framför sig — förutspå.

Emellan dem är dock skilnaden ej så oändligen stor, som man vanligen föreställer sig; hela denna förmåga, då det är fråga om det hela och ej om endast detalj, är ingenting annat än gåfvan att rätt förstå lifvets analogier, att fatta kedjan der orsak och verkan gripa uti hvarandra.

Det gifves menniskor, som mera än andra ega denna förmåga; vi kalla dem förutseende, circumspec-ta, om nemligen förmågan blott beror på beräkning; utgår den gåfvan deremot från ett eget naturanlag och visar sig som instinkt, så kalla vi det siareförmåga, fantasteri eller, 0111 vi vilja hetas mycket upplysta, rent af galenskap.

Det må vara huru det vill med denna förmåga; Berndtson fördes i en dylik själens riktning och sammanblandade i början sina minnen med sina fjerrskåd-ningar, utan att derföre sakna förmågan att ordna dem begge; de senare voro blott nya leksaker, nya föremål, som han ej ännu visste hvart han skulle hänföra dem.

Det var således en dag framåt våren 1809, då bergsrådet, efter slutade arbeten, kom upp till den intressanta sjuklingen, som ännu ej fått lof att komma ut; han satt vanligen och roade sig med läsning af någon bok ur bergsrådets bibliotek.

Detta bestod, som vi af hans sinnesart kunna ungefär veta förut, af vetenskapliga, mest naturhistoriska och matematiska verk, några historiska och för öfrigt religiösa och en mängd mystiska författare; Jacob Böhm, Svedenborg, Jung Stilling med flere stodo blandade med de öfrige. I detta bibliotek läste Berndtson utan egentligt urval; men hans själ törstade efter vetande, eller rättare, han måste underhålla sin brinnande fantasi med

ämnen.

%Så satt han en afton och, efter vanligheten, läste, då bergsrådet kom in.

”Välkommen”, sade han vänligt, ”jag sitter och läser latin; det går temligen, jag har ej glömt allt, knappt något af mina språkstudier — se här”, och han visade på sin gamle vän, Svedenborg.

”Det var en vis, den ende, som kanske vår tid haft att uppvisa”, sade bergsrådet — ”man förstod honom icke, man förstår honom ej ännu; men den tiden kommer, då hans tro, hans kärleksreligion upp-spirar ur kristendomen, om äfven formen af hans lärobyggnad skulle ramla.”

”Det förefaller mig”, yttrade Berndtson, ”som att hans lära icke vore annat än läran om det första steg and en har att göra utom gränsen för detta lifvet. Kristendomen visar oss den eviga framtiden som en helgjuten tafla, der alla konturerna öfvergå i hvarandra ända till dess vi skåda i ett omätligt fjerran. Svedenborg tyckes hafva haft en egen förmåga att se öfver gränsen; men nära invid materiens kant, de närmaste föremålen blott, öfvergångsformen för vår andliga utveckling — hvad som låg längre bort kunde han ej beskrifva, utan lät sin tros dufva blott hemta ett oljoblad från det fjerran för alla ändliga väsenden för evigt stängda riket.”

Bergsrådets ögon stråladeaf en inre glädje. ”Ja? så är det och derföre kämpar man deremot, fastän en livar någon gång känt att hans själ icke endast har sin verksamhet här, fastän det gifves fenomen, som stå utom de exakta vetenskapernas forskning.” ”Hvilka?” frågade Berndtson.

”Jo — vi höra omtalas så kallad ”varsel”; det linnes många, som anse den så vanlig att de också tycka den vara högst naturlig; att man hör någon springa i en trappa, låsa igen en dörr, utan att der finnes någon — det kan vara inbillning; men då är den också bra allmän, och är det ej detta — hvad är det då? — Nå vidare, hvad är en aning? — Den är ofta påtaglig — hvad är den väl då?”

”Ja, ja*g kan ej motsäga det”, yttrade Berndtson småleende, ”jag har verkligen stora anlag att tro det.’”’Nå, än vidare”, yttrade bergsrådet, ”det finnes ingen menniska, (jag har hört många i detta fall bekänna kort) som icke vid vissa tillfällen, ibland de mest likgiltiga, ett samtal, ett sällskapsglam eller dylikt, på en gång tycker sig hafva hört och sett allt detta förut; så sutto personerna, just så omkring för-maksbordet, der voro flere okända, de talade om det eller det ämnet — med ett ord, hela det närvarande ögonblicket hafva de förut skådat — när och hvar? ingenstädes. De hafva aldrig varit i detta rum och ändå igenkänna de hvartenda grand, de hafva ej förut sett de främmande och ändå hafva de bestämdt deras bild i minnet. — De hafva ej deltagit i ett sådant samtal och det oaktadt veta de snart sagdt förut hela diskussionens gäng. Hvad är detta? Med ett ord. jag tror att det endast är brist på uppmärksamhet, som gör att man ej allmänt känner denna beständiga vexelverkan med det förflutna och det tillkommande. Det närvarande är egentligen ej annat än det ställe, der de begge gnistorna från ett fordom och ett framdeles mötas och lysa — vi se den punkten bäst; men det oaktadt uppspringer kraften från begge sidorna.”

”Det händer mig”, återtog Berndtson med en egen, liksom inspirerad blick, "att jag emellanåt ej riktigt vet, 0111 jag minnes eller blott drömmer; i dag till exempel kom der för mig, liksom jag plötsligen kommit ihåg något, som jag vid närmare eftertanke omöjligen kan anse som ett minne; det tyckes mig likväl som det vore ett sådant, fastän jag vet att det jag anser 111ig minnas aldrig har händt; denna sammanblandning måtte vara en följd af min svaghet; men jag har så klart för mig hvarje föremål att jag äfven tviflar derpå.”

”Nå, hvad tror du dig minnas?” frågade bergsrådet. =

"Åjo, en befängdhet, någonting som jag anser osant. Jag tycker mig minnas, att jag en gång stått i ett stort högt rum, pryddt med hvitt och guld — ett dyrbart präktigt rum. Midt på golfvet, med ryggen vänd mot en stor spegel, satt vår kung, Gustaf Adolf, nedlutad, blodig och dödsblek — jag tyckte att han var sjuk; men midt emot honom på väggen hängdeett stort porträtt, om jag ej tyckte orätt, af Marie An-toinette, Frankrikes olyckliga drottning; det är naturligtvis inbillning att jag tyckte att taflan och dess bild i spegeln logo sorgligt mot hvarandra; allt det der mins jag noga.”

”Det har varit en dröm.”

”Nej — nej, en dröm är det icke, ty det står så klart för mig, alldeles som om jag sjelf varit närvarande, jag hörde sorl i yttre rummen och buller af trupper utanföre, huru kommandoorden ljödo och gevären klirrade. Det är så klart, så redigt att jag kunde svärja på att det verkligen hade händt, om jag ej precis visste att det aldrig har händt.”

”Kanske någon olycka träffat honom”, yttrade bergsrådet, ”och att detta var en fjerrsyn. Ditt fädernesland, käre Berndtson, är sönderstyckadt, som vanligt ett rof för inre split och afund; det är en ädel nation, den svenska; men ädel som ett barn, då det uppoffrar, vredgas det också som ett barn och klöser sig sjelf blodigt.”

”Ni är sjelf svensk, bäste bergsråd”, yttrade Berndtson med värma, ”låt vara att ni ej kan eller får älska ert fosterland, att nya förbindelser, ny tacksamhet utplånat den gamla; men skymfa oss dock icke.”

”Nej, ack nej! det vill jag visst inte. Jag blott kan beklaga Sverige öfver dess inre split; men tillika lyckönska ett land, som eger en i historien så säll-spord förmåga att åter hemta kraft och åter bota sina förluster.”

”Låtom oss gå ifrån politiken”, sade Berndtson, som tycktes plågas af detta ämne, mera, i samma mån som han gjorde sig klart, att alla de sträfvanden, de blodiga alltuppoffrande striderna, i hvilka han deltagit, varit förgäfves.

Äfven denna plågsamma känsla tycktes bidraga till att han helst vände sina tankar på försvunna lyckligare dagar och på tider som stunda, lyckligare tider än denna.

Det finnes ögonblick, då stormen rycker själens ankare ur bottnen och vårt öde kommer ”i drift”;då ha vi ej annat att göra än att slå lofvar, till dess det åter blir dager och vinden ”mojnar af”.

"Vi få väl snart höra, om din aning eller ditt så kallade minne betyder något; vi ha den fjortonde Mars i dag”, sade bergsrådet — ”men du har skrifvit hem; det var rätt att du skref till unga Stjernros, ni ha varit vänner under kampagnen och dessutom är han en lugn och klok man, som på bästa sätt skall kunna gifva de öfrige underrättelsen om din räddning. De föreställa sig troligen att du är död eller fången förd till Siberien. I det goda Sverige kan man aldrig föreställa sig Ryssland annat än som beläget alldeles vägg i vägg med Siberien; det var emellertid rätt att du skref. ”

”Ja, jag vet knappt sjelf, det förefaller mig som brefvet kom för sent; Emilia tycks tillhöra en annan.” ”Det är ej möjligt, käre Berndtson, det är en bestämd inbillning; hon, som du beskrifvit henne, nej, det är omöjligt.”

”Jag vet också verkligen ingen orsak till min tro; men det förefaller mig så — och besynnerligt nog, saken gör mig ej ens ledsen — jag älskar henne lika varmt, lika rent, lika innerligt ändå.”

”Men vore det möjligt, om hon glömt dig i en annans armar.”

”Detsamma har jag också tyckt; men jag känner det så — jag är tvärtom glad att hon fått ett skydd,

— och jag skall kunna se henne, utan att hon behöfver rodna — jag kan, det känner jag, ändå älska henne och älska henne evigt.”

”Du är verkligen bra mycket resignerad, käre Berndtson”, sade bergsrådet skrattande. ”Man skulle icke tro att du vore en häftig, uppbrusande varm yngling, då man hör dig så lugnt afhandla det kinkiga ämnet att den man älskar gifter sig med en annan; man är vanligen egenkär nog, att man äfven som död fordrar så pass mycken aktning för sitt minne, att ej den älskade genast finner en annan kär. Nej, bäste Berndtson. du återfinner nog din fröken, eller också var hon ej dig värdig.”

"Jag tror intetdera för min del, bäste vän”, åter-tog Berndtson. ”Hon är mig fullt värdig, mig lika helig och ren som förr, men min blir hon aldrig.” "Aldrig?! — och det säger du så lugnt.”

”Jag menade i detta lifvet”, anmärkte Berndtson; ”som ändliga väsenden kunna vi säga ”alltid” och ”aldrig” — som eviga icke.”

”Det börjar bli sent”, yttrade bergsrådet, ”läkaren har sagt att du bör tidigt gå till hvila; du måste lefva efter klocka.”

”Nej, nej, jag behöfver ingen hvila nu”, inföll Berndtson lifligt. ”Tyst, jag mins något från min barndom — vänta; ni vill ju höra sagor från min dunkla barndom.”

”Ja, ja älskade Alfred, tala!”

”Nåväl, detta är en bild, som jag ej förut kommit ihåg, men sann är den; jag känner igen allt. Jag är en liten gosse, kanske tre fyra år gammal, jag låtsar sofva der jag ligger på den uppbäddade sängen; men egentligen ligger jag der och spekulerar på huru man skulle kunna fånga några flugor, som sitta på den grönmålade tapeten. Min mor sitter vid bordet och läser i en stor bok — och i en vagga ligger ett litet barn, troligtvis Johanna. Då träder der en lång herre in genom dörren; det var ett fasligt utseende, han är inte ful, snarare ser han bra ut, men han ser så lurande och falsk ut som ett rof-djur; han talar med min mor, som springer upp och tar barnet ur vaggan och håller emot honom; barnet börjar att skrika; den främmande talar och min mor tyckes utom sig af fasa; jag begriper ingenting af alltihop; slutligen säger den främmande: ni kan ej bli lös (nu mins jag namnet), ni kan ej bli lös, Athalie.” ”Athalie?” frågade bergsrådet och grep ynglingens hand mellan sina. ”Athalie? Alfred? Johanna? — det är som jag anat — nej, nej, gode Alfred, hette din mor Athalie?”

”Hon måtte heta så, men jag har aldrig kommit ihåg det namnet förr än nu i förening med alla dessa biomständigheter; — men hvarför darrar ni? — Hvarför bleknar ni och rodnar ömsom?”

”Alfred! Alfred! kom, se här är jag”, sade gub-ben och kysste ynglingen på pannan. ”Nu vet jag allt."

”Min far!” ropade Alfred och grep om den gamles hals, "ja, så är det;” han släppte åter famntaget och tilläde med en suck: ”Gudi lof, jag har en far och Johanna har en. far — — — låtom oss vara lugna, min far”, återtog han efter en stunds tystnad, ”detta är en helig stund.71

Begge sutto länge tysta och betraktade hvarandra med innerliga, kärleksfulla blickar. Slutligen log Alfred och räckte ut sin hand till fadren: ”Se här, min far! min hand. Jag räcker den till er å min mors vägnar: hon förlåter er det ni brutit, jag vet det, jag känner det i hjertat att allt är godt igen.”

*

Autobiografien.

”Jag är skyldig dig en berättelse”, yttrade bergsrådet andra dagen; ”i går hade vi ej tid, och jag fruktade mera för din helsa, än som jag ser jag behöft. Hela natten har jag ej kunnat sofva ett ögonblick. Jag har lyssnat på din andedrägt, jag har försigtigt lyst på ditt ansigte; ty jag fruktade att sinnesrörelsen skulle skada dig, att du skulle ryckas ifrån mig i samma ögonblick jag återfunnit dig. Gudilof, du log i sömnen och äfven nu ser jag i dina ögon en stilla glädje."

”Hvad skulle jag annat känna? — då jag återfunnit min far och min mor; ack! tro mig, det der ”fader- och moderlös” är en svår titel att bära, äfven om man ej i verldslig mening behöfver dem; man är dock lik en blomma, som utan landfäste flyter på haf-vet. — Hvart kommer hon ifrån? Hvari skall hon föras? Det finnes ett innerligt sammanhang mellan förr och framdeles, och en som är fader- och moderlös har börjat med en afsliten tråd; det beror på lyckan hvar han får knyta fast den, eller om den alltid skall fladdra lös.”

”Du har skäl att döma mig strängt, goda Alfred, du ser mig här i öfverflöd och dock vet du att din Altartaflan. 19

ben och kysste ynglingen på pannan. ”Nu vet jag allt."

”Min far!” ropade Alfred och grep om den gamles hals, "ja, så är det;” han släppte åter famntaget och tilläde med en suck: ”Gudi lof, jag har en far och Johanna har en. far — — — låtom oss vara lugna, min far”, återtog han efter en stunds tystnad, ”detta är en helig stund.71

Begge sutto länge tysta och betraktade hvarandra med innerliga, kärleksfulla blickar. Slutligen log Alfred och räckte ut sin hand till fadren: ”Se här, min far! min hand. Jag räcker den till er å min mors vägnar: hon förlåter er det ni brutit, jag vet det, jag känner det i hjertat att allt är godt igen.”

*

Autobiografien.

”Jag är skyldig dig en berättelse”, yttrade bergsrådet andra dagen; ”i går hade vi ej tid, och jag fruktade mera för din helsa, än som jag ser jag behöft. Hela natten har jag ej kunnat sofva ett ögonblick. Jag har lyssnat på din andedrägt, jag har försigtigt lyst på ditt ansigte; ty jag fruktade att sinnesrörelsen skulle skada dig, att du skulle ryckas ifrån mig i samma ögonblick jag återfunnit dig. Gudilof, du log i sömnen och äfven nu ser jag i dina ögon en stilla glädje."

”Hvad skulle jag annat känna? — då jag återfunnit min far och min mor; ack! tro mig, det der ”fader- och moderlös” är en svår titel att bära, äfven om man ej i verldslig mening behöfver dem; man är dock lik en blomma, som utan landfäste flyter på haf-vet. — Hvart kommer hon ifrån? Hvari skall hon föras? Det finnes ett innerligt sammanhang mellan förr och framdeles, och en som är fader- och moderlös har börjat med en afsliten tråd; det beror på lyckan hvar han får knyta fast den, eller om den alltid skall fladdra lös.”

”Du har skäl att döma mig strängt, goda Alfred, du ser mig här i öfverflöd och dock vet du att din Altartaflan. 19mor dog i elände. Du vet ej huru hon dog, när hon gick ifrån dig — du och din syster miste det ena stödet efter det andra, den ena fostermodern efter den andra lemnade er, ända till dess ni stodo ensamme i verlden. — Du vet dock eller förstår nu att jag lemnat er utan hjelp; du mins icke mig?”

”Nej, jag har aldrig något minne af min far, och det enda, som möjligen är ett af vår mor, eger Johanna, ett litet guldhjerta.”

”Döm likväl ej för hårdt”, yttrade bergsrådet rörd, ”jag förtjenar det i sanning icke. Då jag var ung”, återtog han efter en stunds tystnad, ”arbetade jag mycket’; hela nätter satt jag vid min lampa och läste och forskade. Jag var en af desse, som ville blifva verksam, som ej sökte något bättre än arbete. Jag kan ej klart redogöra, om i denna lust ärelystnaden också hade sin del; jag tror det likväl knappt; det var endast ett slags instinktartadt begär att gagna i stort; en trängtan lik den som tvingar storkarne att flytta från Sverige till österländerna, under det att gråsparfven trif-ves hemma; en äfventyraranda, låt så vara. Jag var emellertid sådan och är det troligen ännu, och för detta mål offrade jag alla mina krafter.

Min lust hade fallit på mekaniken, den roade mig, det var ett sätt att skapa. Jag arbetade för att bli en ny Polhem, en Ahlströmer för mitt tidehvarf. Det är möjligt att der låg, att det ligger svärmeri i mitt lynne, hela min slägt har haft detta varma sinne, som så klart och luttradt öfvergick till och förädlades af Emanuel Svedenborg; jag vet det ej sjelf; nog af, mina planer voro höga, min inbillning om framtida ära och storhet oinskränkt.

Jag kom till Stockholm och jag behöfde att börja med något, och då jag fick förlagsman, blef jag handlande i den mening att, endast jag fått fast fot, grundlägga manufakturer; - ty på detta lekte hågen. Jag fann äfven för mina framtida planer behof af bekantskaper och desse fick jag lätt. Jag var glad, förekommande, egde ovanlig och i vissa ämnen vidsträckt bildning, ett godt sätt att vara och en figur, som tog sig temligen bra ut. Det var således naturligt, att jag kom i svängen och småningom genom mina mångarelationer kom in i högre kretsar än de jag egentligen tillhörde. Så blef jag bekant med din mor, Athalie Gyllenörn.”

”Hvad?” inföll Berndtson, ”då vet jag livad som var orsaken till att hennes bror, (ty det är han säkert), med sådan ömhet dragit försorg om mig och Johanna. Det var blodets makt.”

”Du har aldrig nämnt honom”, återtog gubben, "du har aldrig nämnt kammarjunkaren; han lefver således, med allt sitt odrägliga högmod, sin adelshög-färd, sin galna fåfänga?”

”Ack, tyst min far, sädan är han icke. Jag ber er, tala godt om honom, han är en ädel menniska med alla sina fel — jag känner inga och vill ej känna några."

"Låt vara då; Athalie älskade mig, jag tillbad henne; men att en lioffröken skulle gifta sig med en simpel

medborgare var ännu den tiden en skandal. Emellertid — likgodt, vi togo vårt beslut, vi upptäckte allt för hennes bror; men den — (käre Alfred, jag höll på att, för att skona honom, kalla honom narr) .men han blef ursinnig och förbannade oss. Då var der intet band som mera höll. Jag gjorde i hast upp mina affärer, de voro på redig fot och ej just så vidlyftiga — och sedan allt var klart så — rymde vi.

Ja, Älfred, vi rymde från fördomarnes förlofvade land, det ädla Sverige, som sjelfplågar sig.

Det var en afton, jag stannade utanför slottet; der brann ett ljus i ett fönster i halfvåningen åt Lo-gårdssidan, det släcktes, och lätt som en ande kom Athalie genom Logården, förbi vakten och låg snart i mina armar. Skeppet var ej långt borta. Klockan slog ett i Storkyrkan, då seglen voro spända och vi, förda af en lätt bris, flöto utför strömmen. Athalie och jag stodo på däck, månen hade gått upp och kastade sitt sken på den sofvande staden, det var en högtidlig stund. Athalie stod der med sammanknäppta händer och tycktes bedja, och nu först kände jag liksom ånger öfver att jag ryckt den sköna flickan ur den lysande hofkretsen, ur sin säkra, sin höga och afundåde ställning och förenat hennes öde med mitt

— för första gången föreföll jag mig sjelf som en usel äfventyrare.Vi voro ännu ej längre ute än att vi sågo Katarina kyrka och Södermalm, der det som en amfiteater trappvis stiger uppför bergen, husrad öfver husrad, och högt upp det härliga templet med sin sväfvande kupol; allt låg och skimrade i månskenet.

Då grep mig ångern och jag sade darrande: Athalie, det är ännu tid, ännu kan du återvända — låt

mig resa ensam.

Då kastade den stolta flickan ett blixtrande ögonkast på mig och sade: Aldrig, Bernhard, aldrig! Jag blyges hellre för de pladdrande narrarne derborta, än jag blyges inför mig sjelf.

Du kan ej tro, Alfred, huru dessa ord grepo mig

om hjertat som med en iskall hand, som samman-

tryckte det till ett grand; mina vidt spända planer, hela min framtid föll ned som en såpbubbla. Jag kände att jag gjort orätt, att Athalie var förledd och att det var ohjelpligt.

Emellertid fortsatte fartyget sin kurs och det genomskar Stockholms härliga skärgård för att nå hafvet.

Då solen andra dagen dallrade på den gungande sjön, möttes vi åter på däck.

Nu går sagan som bäst, yttrade Athalie med ett spotskt smålöje. Jag föreställer mig lifligt, huru man utan uppehåll skall undra och undra — man kan ej begripa derborta hvad det vill säga att älska en menniska.

Athalie hade ett öfverspändt, häftigt och stolt lynne. Hon skulle passat att vara en drottning öfver ett ökenfolk, som på hennes vink föll ned för hennes tron; men utan henne skulle förströs och försvinna. Hon var med ett ord en född drottning, hvars hela makt låg i hennes eget väsende. Jag var modlös; men hon deremot glädjen och stoltheten sjelf.

När vi kommo till Petersburg, antogo vi annat namn; en beskedlig finsk prest vigde oss, och med det lilla kapital jag medfört satte vi bo. Jag kom snart genom mina kunskaper i gunst och fick många hedrande uppdrag af regeringen, som ganska frikostigt lönade min möda. Allt löfvade framgång åt vårt vågspel. Jag mins ännu med hvilken lugn glädje jag första gången gungade dig på mitt knä, min stackarsgosse — då var allt så lyckligt och så i knoppning. Ett par år derefter fingo vi din syster, äfven då blommade vår lycka; mina affärer voro blomstrande och mitt rykte i stigande. Min Athalie var glädjen sjelf; blott då och då föll hon ner i dysterhet; det var när hon tänkte på sin bror; hon vågade att skrifva till honom, likväl blott på omvägar, hon fruktade att genom någon ministerfint bli ryckt ifrån man och barn — sådant kan hända; men hon fick intet svar; hon skref om igen, bad och besvor — intet svar. Var detta ädelt, Alfred?”

”Kanske, min far — det var en fördom, men en ädel fördom; här finnas många sådana.”

”Vid denna tid hade jag mycket umgänge med utländingar; de fleste konstnärer och lärde voro det den tiden.

Ryssland producerade då endast sjelfva folket; de som skulle upplysa det, humanisera det, voro, liksom i Czar Peters tid, mest utländingar. Jag gjorde då en resa hitåt och skulle vara borta en månad ; jag hade sett allt som jag borde se här, just här, käre Alfred; ty regeringen ville här anlägga ett jernverk; här finnas rika malmer, vattenfall och en evig koltillgång.

Allt var bra, jag skulle återvända; men hade ej hunnit långt på hemvägen, förrän jag på afstånd fick se en täckkärra komma i stark fart emot mig. Den kördes af en dentschik med kurirbricka på bröstet och eskorterades af fyra husarer. De fyra ridande spärrade vägen för mig och jag fick frågan: Hvem är ni ? — Jag nämnde mitt namn.

Då steg dentschikern fram till mig och sade: I kejsarinnans namn är ni min fånge; sätt er upp på mitt åkdon.

Jag blef mållös af förskräckelse, men lydde utan att ens tänka riktigt klart.

Kärran vände och vi foro af i stark traf.

Vid den häftiga skakningen vaknade jag till besinning.

Hvad har jag gjort?

Vét inte.

Hvart för ni mig?

Vet inte.

Jag fick ej annat svar; men resan fortsattes dagoch natt genom för mig alldeles okända trakter. Jag tänkte på Siberien; men efter ett par veckors färd fick jag på afstånd se ett haf.

Hvar äro vi? Hvilket haf är detta? frågade jag min tyste och barske fångvaktare.

Hvita hafvet.

Således till Arkangel.

Arkangel? Ja.

Ändtligen voro vi framme; jag blef förd till guvernören, en ung, hygglig och artig ryss, som bröt depeschen och derefter med mycket förbindlig ton sade:

Välkommen, herre; enligt hennes majestät kejsarinnans ordres skall ni tjenstgöra vid varfvet och eger föröfrigt frihet att vistas i staden; men aflägsna er får ni intet.

Jag blef djerfvare och frågade, om han kunde veta orsaken till min olycka.

Den unge, fint bildade mannen smålog slugt och ryckte på axlarne; jag vet ej; trösta er dock, ni har aflöning — er exile är på intet vis skamlig — hennes majestät kejsarinnan har blott velat använda er på annat håll, edra talanger äro mångsidiga.

Den sluge mannen talade så förträffligt, att jag snart sagdt bort anse min hastiga transport som en nåd; men tanken på Athalie plågade mig. Jag skref till henne och bad henne flytta till mig; men fick intet svar; antingen ansåg hon mig som en men-edare eller var hon redan borta. Då var du tre år och din syster knappt ett; jag förmodar att det är från denna tid du minnes Peter den förstes bildstod.”

”Ja, så kan det vara”, sade Berndtson hastigt; ”jag var en liten gosse, måste se högt upp för att tala med min mor.”

Bergsrådet fortfor:

”Jag var blott ett år i Arkangel, då jag fick befallning att resa hit. Ännu ansågs jag för fånge; men hade under hela tiden blifvit bemött med aktning och på ett sätt, som bevisade mig, att min förflyttning icke skulle vara ett straff, utan endast var en följd af något förhållande, hvars grund jag ej hvarken då eller sedan kunnat finna.

Jag kom således hit; min smärta öfver förlustenaf hustru och barn dref mig till ansträngda arbeten för att ej andligen förgås. Jag kämpade mot naturhinder, då jag ej kunde kämpa mot mitt eget öde. Så uppstod denna anläggning midt i vildmarken och blef på kejsarinnans befallning kallad Alexandrowsk efter hennes äldste sonson.

Min fångenskap, sådan den var, fortfor ända till kejsarinnans död, då Paul den förste, som i allt ville visa sig olik sin mor, bland andra äfven frigaf mig; men bibehöll mig vid min intendentsbefattning och ökade min aflöning. Kejsar Alexander har ännu mera ökat den och jag är nu hvad man säger en ekonomiskt oberoende man.”

”Se der, käre Alfred, min historia”, återtog gubben efter några minuters djup eftertanke; ”någon mening måtte Gud haft, då han ryckte mig ifrån det käraste jag egde på jorden. Jag har haft tid att gå in i mig sjelf, att söka ursprunget för mina tankar och handlingar — det var ej allt godt derinne; men jag hoppas att det är bättre. Kanske det så skulle vara, min älskade son? Kanske du skulle älskat mig mindre, om du fått följa din fars skoltid i olyckans skola.”

*

De röda gardinerna.

”Och således få vi bröllop i huset”, yttrade Emilia på sitt vanliga milda sätt småleende åt sin gråhå-rige man.

Kammarjunkaren såg likväl betänksam ut, då han sade: ”Åja, i huset? Ja, jag vet inte riktigt, om det passar sig.”

”Passar sig? Jo visst, käre gubbe, visst passar det sig. Johanna har ju varit hos oss som en syster, hon är ju det också verkligen. Du har ju ofta sagt att du ansåg henne som ditt barn, som om ni verkligen vore slägt?”

”Ja visst, visst, hvad som angår Johanna, hm.” af hustru och barn dref mig till ansträngda arbeten för att ej andligen förgås. Jag kämpade mot naturhinder, då jag ej kunde kämpa mot mitt eget öde. Så uppstod denna anläggning midt i vildmarken och blef på kejsarinnans befallning kallad Alexandrowsk efter hennes äldste sonson.

Min fångenskap, sådan den var, fortfor ända till kejsarinnans död, då Paul den förste, som i allt ville visa sig olik sin mor, bland andra äfven frigaf mig; men bibehöll mig vid min intendentsbefattning och ökade min aflöning. Kejsar Alexander har ännu mera ökat den och jag är nu hvad man säger en ekonomiskt oberoende man.”

”Se der, käre Alfred, min historia”, återtog gubben efter några minuters djup eftertanke; ”någon mening måtte Gud haft, då han ryckte mig ifrån det käraste jag egde på jorden. Jag har haft tid att gå in i mig sjelf, att söka ursprunget för mina tankar och handlingar — det var ej allt godt derinne; men jag hoppas att det är bättre. Kanske det så skulle vara, min älskade son? Kanske du skulle älskat mig mindre, om du fått följa din fars skoltid i olyckans skola.”

*

De röda gardinerna.

”Och således få vi bröllop i huset”, yttrade Emilia på sitt vanliga milda sätt småleende åt sin gråhå-rige man.

Kammarjunkaren såg likväl betänksam ut, då han sade: ”Åja, i huset? Ja, jag vet inte riktigt, om det passar sig.”

”Passar sig? Jo visst, käre gubbe, visst passar det sig. Johanna har ju varit hos oss som en syster, hon är ju det också verkligen. Du har ju ofta sagt att du ansåg henne som ditt barn, som om ni verkligen vore slägt?”

”Ja visst, visst, hvad som angår Johanna, hm.”Det märktes tydligen att kammarjunkaren liksom drog på något, som borde sägas, men som var svårt att få fram. ”Hm, hvad Johanna angår så, hm.”

”Och Lönner se’n är ju en hederlig, en botten-ärlig menniska, en duglig arbetare, han blir en god man, det skall du få se, käre Gyllenörn.”

”Hm, ja visst, men han är ändå ingenting annat än urmakare”, yttrade kammarjunkaren. ”Hm, fördomar har jag visst inte, men ser du, att upptaga honom i slägten, är dock något som folket skulle prata om; hm, ”Gyllenörns har hållit bröllop för en urmakargesäll och haft madamen hans mor derhemma på kalas.” Så skulle folket säga och skratta.” ”Och det lägger du så hårdt pä hjertat, min gubbe”, sade Emilia smekande, ”du som aldrig förut brydt dig om folkets prat.”

”Hm, det var den tiden jag var ogift — då — ja, du förstår väl att nu är förhållandet annorlunda.

— Ser du, en ungkarl kan låta folk döma hur man vill, det rör blott honom sjelf; men, ser du, en gift man skall ansvara också för sin hustrus ära och det är helt annat.”

Emilia skrattade: ”nu vill jag slå vad att du är inne på din heraldik — den vetenskapen är din fröjd och din plåga.”

Kammarjunkaren bibehöll sin betänksamma min, men denna blandades nu med ett förläget smålöje, som bevisade att Emilia träffat spiken på hufvudet eller, som hennes man skulle uttryckt sig: hade satt lansspetsen i bjertskölden.

”Kan väl vara, Emilia, kan väl;vara; men, ser duT då jag läser min slägthistoria, min slägt är gammal, en verkligen gammal och ärad slägt — och din är väl ej så gammal, blott från 1692, men likväl af värde.”

”Och detta har då att göra med att Gustaf Lönner på sätt och vis inträder i vår slägt, på det sätt att han gifter sig med Johanna.”

”Åh, kära Emilia, inte det; men i vårt hus — Johanna kallar mig för far och jag måste således också vara far åt Lönner — han är en hederlig man,en ädel yngling; men du ser sjelf att det ej passar sig riktigt att så der dra ner sin sköld.”

Emilia, som kände sin mans enda svaghet, skonade den också. ”Jag finner det väl ej riktigt klart; men kanske du har rätt, gode, ädle man”, sade hon försonande. ”Om den småsaken gör dig bekymmer, så kan ju vigseln och bröllopet ske ute på landet; du anser det som en adoption, om den skedde här.”

”Inte precis; men ser du, folket skulle, för att tala uppriktigt, säga som Gabriel Ljungsköld och din styfmor säga, att vi rent af nedsänka oss bland packet.” ”Bäste Gyllenörn, de som så säga äro lyckliga nog att ej behöfva sänka sig för att råka pack, så länge de sjelfve äro hvad de äro”, sade Emilia mot sin vana rodnande af vrede; ”men”, tilläde hon lugnad, ”de som så säga, äro mera olyckliga än klandervärda — de lida af isolering, de lefva i en öken midt uti den lefvande, rörliga menskligheten.” ”Ja, Emilia, jag delar också ej deras åsigt; men det är min pligt att ej tillåta ens fåkunnigheten eller dumdristigheten hugga hjelmprydnaden af en sköld, som hittills varit utan fläck och som jag, då den krossas mot min kista, önskar återlemna lika oskadd af tadlet som då jag mottog den.”

”Ack ja! det gör du, min gode far! Bekymra dig icke, ren och skär återlemnar du honom.”

”Min slägt är gammal”, återtog kammarjunkaren, som nu blifvit lifvad af sitt ämne. ”Min stamfar antog sköldemärke under kejsar Rudolf af Habsburg; Bernfried von Goldadlern, så hette han och heter än den tyska branchen; den svenska kom hit under Gustaf den store Adolf och erhöll sitt svenska namn. Vapnet är dock detsamma: en sköld: tiercé en bande

— du bör observera, der finnes ej något oäkta i slägten der nu banden gå från höger till venster; icke tvärtom en ”contrebande”, ty den betyder att slägten ej är ren, oblandad, ädel. Hm, vi ha i språket fått ifrån heraldiken och de begrepp, som dermed voro förenade, ordet kontraband, just från denna sed att utmärka någonting oädelt, understucket med en ”con-treband” på vapenskölden. I öfra eller högra hörnet ett gyllene lejon, som ser sig tillbaka, i rödt fält —och i nedra eller venstra hörnet en silfversvan i blått fält. Allt det der lyder på min stamfars bedrifter, på den krigiska och fredliga ära han samlat. Det är sant, nu har slägten sjunkit ned i det tysta och

glömmes i min person, men den har dock funnits och bör stå obe-fläckad och utan klander inför minnet — eller glömskan; ty, Emilia, hvad som glöms här, som bortslites under nötningen, vapenfigurerna som blekna och försvinna, qvarstå dock i det vi kalla glömskans rike. Der borta, på andra sidan om grafhvalfven och de murkna kistorna och de förrostade plåtarna, som söndersmulas i gruset, finnes också, så tror jag, ett rid-derskap — småle icke, Emilia — jag tror att hvarje slägt, som ett helt för sig, har sitt slägtvapen, till hvilket individen lägger eller borttager något; detta blir hans vapen, som anvisar honom rummet, der han får lefva och röra sig.”

Emilia smålog dock och sade: ”Bäste gubbe, det der är verkligen en egen åsigt.”

Kammarjunkaren var dock alltför inbegripen i sitt ämne for att låta afbryta sig. ”Jag tror”, återtog han och med de milda hjertegoda ögonen glänsande af tro. ”jag tror att en och hvar beständigt står till ansvar för sina ättefäder, att hans ljus kastar tillbaka äfven ett sken på dem, att hans fel kastar en skugga äfven på dem, att de således glädjas eller sörja öfver sina efterkommande — att de kanske mången gång besöka oss och se på oss.”

”Din tro är vacker och ren, min goda gubbe”, sade Emilia, ”men huru vi kunna kasta ljus eller skugga på våra föregångare, fattar jag icke.”

”Jo, det finnes något som vi kalla karakter, något som vi kalla kultur — ser du, af den vilda växten blir det först genom århundradens kultur en ädel växt. — Denna förmåga af allt högre och högre kultur beror på en begynnande kraft, som fortsätter sina verkningar genom sekler. Var denna verkligen ädel, verkligen stor och ej blott skenbart, så rycker hela slägtet framåt; 0111 det stiger, återfaller alltid något af den ära på förfädren, på dem, som först meddelade den kraft. Huru kommer det sig, Emilia, att en far alltid är mera smickrad af sitt barns ära än af sin egen?Tydligen derföre att barnets ära till en del återfaller på honom sjelf, ty det var han som gaf det sin första bildning, hvars kraft var den ursprungliga. Då således en ädel man lyft en slägt, så står hvarje ättling i ansvar inför honom, huru han förvaltar sin äras arf, icke om hur han försvarar sina så kallade rättigheter, utan huru han är värdig den, som gaf honom dessa rättigheter och hvars ära han bör förränta med egna handlingar och egen ära. Ser du, Emilia, kan han ej mer. så kan han dock bibehålla skölden ren, låt vara att dess bilder bortfalla, att det ej återstår något mer än en hvit sköld, men då är den också spegelblänk och ren och kastar sitt ljus tillbaka, om han också ej skulle förmå stråla framåt. Du finner således att som följden fäller tillbaka på orsaken, faller dygd eller fel hos barn tillbaka på förfäderna.”

”Det är en sträng ansvarighetslag du stiftar”, yttrade Emilia, ”och jag för min del tror ej på den.” ”Man kan ej neka att det finnes vissa slägtdrag, som nästan aldrig försvinna”, återtog kammarjunkaren i sin heraldiska ifver. ”Om vi betrakta Folkungaslägten i Sverige, de voro alla stora, mäktiga, men hårdhjer-tade och obändiga män; nu har den slägten slocknat i historien, men den finnes dock qvar — ännu finnes det Folkungar, men nu äro de bönder — dock, slägt-märket har ej gått ut, stoltheten, det hårda, obändiga lynnet, slägttvisten och afunden lefver ännu qvar under de nuvarande Folkungarnes bondtröjor. Du ser således att ett karaktersdrag, som händelsen och den ställning stamfädren hade skapat, qvarblir genom sekler lika säkert som en rispa eller rostfläck på ett svärd.” ”Och af detta skäl vill du icke att urmakaren skall få viga sig här och kalla dig far?”

”Det är troligen fördom”, sade kammarjunkaren, ”men det hör till mitt slägtlynne; vi hafva alla hållit oss inom oss sjelfve, det är kanske den enda slägten i Sverige, som aldrig gift sig utom sitt stånd — utom, utom — likgodt mina förfäder hafva vanligen gift sig inom Sin egen slägt, blott få undantag finnas, då ej både far och mor begge hetat Gyllenörn; så hette mina föräldrar och deras fäder; med ett ord — fastän jagvill ej gå längre i historien; men du finner att det ej passar sig.’7

”Ja, jag finner det”, sade Emilia skonsamt undvikande. ”Du gjorde då en dubbelt ädel gerning, då du gifte dig med mig.”

”Med dig, kära Emilia? Du är ju min dotter? barn!” sade gubben och tryckte hennes hand, ”en gång, barn! när jag sofver godt, så är du dock oberoende af din mor; du är ännu ung då och du har rätt att gifta dig med en man, som ej är en gubbe som jag. Tänk ändå emellanåt på mig — vet du, när vi härnäst råkas, äro vi lika gamla och lika erfarna; då har jag stått till doms inför mina förfäder och sagt dem: Emilia befläckar ej ert namn; skölden är

krossad och ligger i grafkoret.”

”Ädle, gode, älskade man”, sade Emilia och omfamnade gubben, ”min gode, menniskovänlige, alltupp-offrande far, jag öfverlefver dig icke — tro mig, jag öfverlefver dig icke.”

”Gud förbjude din spådom barn! — Jag har länge nog varit ensam, vill ej dö ensam och öfvergifven; så får du ej tala.”

”Goddag härinne”, ropade Johanna, som rödblom-mig och andtruten trädde in i rummet. ”Herre min Gud hvado jag har haft brådtom; kom in, min lilla flicka. — Ah, jag har varit i alla möjliga bodar hela Vesterlånggatan, i hela staden och så slutligen gick det ändå — den här flickan bär det med sig.”

”Hvad, Johanna, hvad bär hon i det der paketet?” ”Kors, gardintyg vet jag, se här” (hon vecklade upp paketet): ”här är hvitt, inte vackert kanske?” ”Jo, mycket vackert.”

”Och se här rödt; inte rätt näpet, se på så rutigt och gentilt. När jag nu bara får brädan, hon kommer i eftermiddag, så skall.jag genast bort och ställa

i ordning, för se Gustaf har hyrt rum, fyra trappor upp, borta på Malmskilnadsgatan; stackars Gustaf att med sitt träben hoppa fyra trappor upp, det kostar på — men så skall han också ha trefligt och nätt deruppe och kunna med glädje komma hem. — Ser du Emilia, röda och hvita gardiner — nu förstår du” (steg upp på en stol vid fönstret), ”nu sätter jag det hvitaså här och kastar det öfver och så kommer det rödrutiga tyget och möter, så att det blir festoner öfver fönstret — ha ha ha — det är bara en liten glugg Emilia och inte på långt när sådana här kyrkfönster

— stumparne räcka inte här, men hos oss gå de nära golfvet.”

”Ja, jag kan förstå det”, skrattade Emilia.

”Jo, och så har jag — ser du, jag sjelf, köpt en länstol åt farmor, Gustafs mor menar jag — en mjuk och präktig stol — han kostade fem riksdaler i ett klädstånd, men de begärde åtta — jag prutade något jag, och gick och kom, och slutligen så — det är bestämdt, att om Gustaf köpt honom, så hade han måst gifva sju och en half, för si Gustaf prutar så dåligt.” ”Och Gustaf är frisk och rask?”

”Ja, som en nötkärna, fastän han inte har mera än ett ben, stackars Gustaf — det blir ingen dans på bröllopet — det är det enda förargliga af alltihop, för Gustaf ser riktigt siratlig ut med sitt träben och nu går han så fort, att det är lust och glädje åt.”

”Nå, kära Johanna, nu skall du väl ha bröllop snart?” sade kammarjunkaren.

”Ja visst; men si Gustaf vill inte vigas i staden, ty der kommer alltid en hop pack, som vill se brudfolket, och det vill han inte.”

”Hm, jaså på landet då, desto bättre.”

”Johanna är också rädd för att blanda sig bland packet”, smålog Emilia åt sin gubbe.

”Ja, Gud bevare mig för det”, yttrade Johanna. ”Man kan inte nog täcka Gud att vara folk.”

Kammarjunkaren kunde ej sjelf låta bli att dra en paralel mellan sin och Johannas afsky för packet. ”Jaså”, sade han småskrattande, ”då skall du väl vigas ute på landet. Vi kunna ju resa ut till någon

egendom och hyra en lokal för dagen.”

”Ja bevars, det säger Gustaf; han tycker att det icke angår någon mer än vår Herre, när vi gifta oss och det angår ingen annan än honom, hur bruden ser ut och 111ig om brudgummen är ful eller vacker.” ”Deri har Gustaf rätt.”

”Ja, Gustaf har alltid rätt, han. — Gustaf är så

klok och förståndig, att jag riktigt förskräcks för migsjelf. Det blir en klok och erfaren hustru han får, stackars Gustaf. Jag kan knappt laga en matbit — ibland riktigt ångrar jag mig att jag sagt ja — och gifter mig; men”,

tilläde hon ifrigt, ”jag har ärligen sagt honom alltihop: visst får du dåligt att äta i början, innan jag blir van, säger jag; men då skrattar han bara och säger: du får öfva dig, Johanna.”

”Det är ändå eländigt, att en stackare inte fått lära sig en smula matlagning, det är skam, riktigt skam.” ”Det blir nog bra”, sade Emilia. ”Gud skall veta att vi hade samma fara, då vi gifte oss; jag hade ej begrepp om ett hushåll, men det har ändå gått.”

”Åja, den som har något af taga af — ja, och som har råd att förstöra en mark smör onödigt ibland; men se vi, som inte har mer än nätt och jemnt, så att det knappt räcker — der blir ej att göra försök, utan man måste lyckas. Jag har också hela tiden varit hos farmor (Gustafs mor, menar jag) och utforskat hvad jag behöfver veta; gumman tror att jag är fasligt snäll, gudbevars eljest; ty hon skulle tro, att Gustaf rent af skulle svälta ihjäl, om jag inte dugde att laga god mat.”

”Och du håller god min.”

”Ja bevars, jag måste — hm, jag har riktigt som en spion talat om maträtter, som kosta litet — farmor är en riktig fattigmans kokbok, hon kan mycket och så säger hon: du vet att man plär taga så och så mycket kött och så och så mycket mjöl — allt räknar hon i bitar och i nypor — ja bevars, allt vet jag; men si den goda smaken, — då kommer hon fram med något som smakar: ”en smula peppar”, ”salt efter behof”, ”ingefära efter smak” och så vidare och så är jag på villekulla igen — stackars Gustaf emellertid.”

”Nu är väl ”farmor” glad?”

”Säg inte efter farmor, det har Gustaf börjat med för ro skull, det låter så dumt — ja, visst är hon glad, men också fasligt bekymrad öfver att det kan bli oenighet i äktenskapet, om Gustaf inte alltid är slät om hakan. Du må tro den goda gumman har väl hundrade gånger kommit fram dermed, derföre att jag, innan Gustaf for ut, på narri sade något om skägget. ”Hennes beskedlige man var ofta grymt skäggig, men ändåen så hederlig man.” ”En hustru bör ej fordra att mannen beständigt skall gå putsad som en docka.” ”Han har annat att göra han, stackare, som skall tänka och arbeta för hustru och barn. Så der går hon på hvarenda gång jag är hos henne.”

”Nå, tar du henne ej ur hennes bekymmer?”

”Jo; men det går inte. — Kära mamma säger jag, Gustaf får vara så skäggig som turkiska sultan, så håller jag lika mycket af honom; men hvad hjelper det? Hon har en gång fått i sitt hufvud, att jag är kinkig och så der smågnatig för lappri. Ja, gumman är bra barnslig.”

”Hur då? Hon menar så väl.”

”Hm åja, det kan så vara; men inte passar det sig att tala om sina barnbarn ännu — och det gör hon hvarenda dag — hm, det låter så förargligt, men hvad skall jag göra?”

”Du skall hålla med, lilla Johanna”, skrattade Emilia åt sin yra vän, hvars runda öfverläpp sköt fram för att bevisa, att den lilla glada menniskan skulle vara förargad.

”Hålla med? Åh, det är nog att Gustaf inte ens vill be henne låta bli; han bara skrattar den elaka menniskan, alldeles som det vore ingenting; men han får skratta han, då han får smaka på mina första mat-lagningsförsök — och grinar illa, så skall jag säga: der har du för det du skrattade borta hos farmor.” ”Ja, deri gör du rätt”, anmärkte Emilia, hvars lynne genom Johannas barnsliga glädje blifvit lättare än någonsin, ”deri gör du rätt, hämnden är ljuf.”

”Ja, hvad skall jag göra, när jag får sitta och skämmas för maten; då är det att se kavat ut och slå bort eländet med skämt. Det skulle väl vara fasligt, om jag inte kunde få honom att skratta; Gudske-lof att vi bo fyra trappor upp, ty eljest kom min goda svärmor upp och smakade och sedan så kom jag aldrig i nåd mer och det skulle bli en evig jämmervisa hvad hennes stackars Gustaf fick lida, som hade fått en hustru som ej kunde koka en ärlig gröt.”

”Du kan ju gå i skola här.”

”Nej, tackar ödmjukast, hos gesällen Lönner spisas inte pastejer och puddingar och konstiga soppor,utan helt

enkelt husmanskost, simpel mat. Det är just deri som felet ligger. Det fins väl kokböcker för rikt folk, så att de kunna få god mat af sitt öfverflöd, men fattig man har man ej brytt sig om — ingen säger oss fattiga, huru vi af våra smulor skola få god mat. Den få vi röra ihop som vi kunna.”

”Deri har du rätt; man kan lefva ganska väl på litet, men det händer sällan.”

”Jo, det skall hända hos oss, för si farmor är ett riktigt lexikon i sådana ting — hon rör sig aldrig med annat än ”smulor” och ändå blir det bra. Herre Gud, den som vore så snäll som farmor.”

”Men du sade att du köpt en länstol åt gumman och nu så hoppas du att hon aldrig kommer fyra trappor upp”, anmärkte Emilia.

”Ja, jo till jul, då skjutsa vi efter henne, hon får åka till dörren och sen går det väl för sig småningom

— eljest så är det egentligen Gustafs stol som han skall sitta i som herre och husbonde i huset — det förstås.” ”Och rummet är vackert?”

”Ja bevars, en liten bur med ett litet kök utanför, men si derinne i buren äro gula tapeter och så skall der bli blommor i fönstret. Mamma Lönner har redan gifvit mig en stor murgrön med så långa ref-var, att de gå rundt omkring fönstret; det bli vackert. Och så skall jag ha en grönsiska hängande midt framför — en riktig hanne som sjunger — och så är mitt sybord der nedanför och der sitter jag och arbetar, allt som jag ibland tittar ut i köket. Der är en gubbe i gården som bär ved och vatten.”

”Du har således allt i ordning, lilla Johanna”, sade kammarjunkaren fryntligt. ”Det vill säga att du har både bord och bänkar, så att vi kunna helsa på dig ibland och bli väl mottagna.”

”Ack ja! hyggligt bemötande, ack! då jag får se er uppe hos oss — vet Emilia, jag har på åtta dar inte tänkt på att det egentligen äro ni begge, som varit orsaken till min lycka; — ja ja”, tilläde hon och nickade, ”det hade aldrig gått väl med mig, om inte kammarjunkaren i tid gripit mig under armarne — hade sådana olyckor händt mig och jag varit utan stöd — —””Så hade du ändå bibehållit dig som en god flicka”, inföll kammarjunkaren undvikande, "du hade kämpat en god kamp.”

”Säg inte det! Säg inte det! Det är så lätt att försäkra, att man i alla öden skulle kunna hålla sig uppe — det kan den säga, som inte försökt hvad det vill säga att kämpa; men si menniskorna äro i allmänhet som en hermelin, som kan simma mot strömmen och i vida sjön, men slår vattnet en gång öfver henne, sjunker hon. Jag fruktar, att jag just varit en sådan.” ”Du dömer dig strängt, lilla Johanna”, sade Emilia. ”Strängt? Nej — nej, det är snarare mildt”, yttrade flickan allvarsam. ”Vet ni, gode vänner! när slaget kom, på en gång, utan att jag väntade det; vet ni, då jag sedan satt ensam på min kammare och tan-karne runno liksom sanden i ett timglas, och tiden gick — och beständigt, evigt de gingo samma väg, då tyckte jag att Gud varit hård mot mig och jag klagade, jag blef missnöjd och ansåg mig vara orättvist behandlad. Är jag då så dålig att jag förtjent detta? frågade jag mig sjelf. — Nej, nej, ty det funnos dåli-gare menniskor än jag, som det gick väl. — Nå väl, det hjelper ej att vara glad, att tro och hoppas — jag kan låta bli alltsammans. Kära Emilia — då blixtrade der fram en tanke — jag kan bli förtjust af det jag lidit — jag bryr mig ej om att tro och hoppas. Ser ni, det der var ju några steg utför och Gud vet, huru långt jag ej gått utföre, om ej kammarjunkaren kommit.” ”Stackars Johanna, så der får du ej tänka, du är bra häftig.”

”Ja, gudnås så visst; men detta gjorde också att, så snart någon räckte mig ett finger, så hoppade jag sjelf ur vaken. — Kanske jag hade varit stelfrusen, om jag fått sitta der längre.”

”Men nu är du lycklig åter och har kraft igen.” ”Ja bevars och nu så låter jag ej så lätt mod-fålla mig; den som Gud blott en gång hjelpt, den tvif-lar inte mera, den hoppas alltid på hjelp och då är det ej svårt att sträfva sig upp; men att vara hopplös, det är att vara hjelplös. Men här sitter jag och talar visdom”, återtog hon glädtigt. ”Gudskelof att allt det der är öfver — jag är så glad, så innerligt

Altartaflan. 20glad att det visst måste hända något förargligt till slut

— det har det alltid gjort, då jag som mest gladt mig

— men det må så vara — hvad tycker du, Emilia; farmor, det vill säga Gustafs mor, vill nödvändigt att jag skall ha kyrkans krona, en silfverkrona på mig; men jag vill ha myrtenkrona och krans, det ser mycket nättare ut, ja, det gör det. — Tror du inte att en myrtenkrona skulle se bra ut?”

Nu ingingo de begge fruntimmerna i en så vidlyftig öfverläggning om bröllopet och alla dess högvig-tiga ämnen, att kammarjunkaren fann saken tråkig och gick upp på sitt rum, der han satte sig att läsa i sina genealogier och emellanåt ransakade sitt hjerta, om ej det var en smula personlig fåfänga, som kom honom att ej vilja ha bröllopet hemma. Detta var också händelsen, det var verkligen en smula fåfänga, ett stycke stolthet, som satt qvar, huru ofta hans menniskovän-liga lynne hade strukit öfver den; det är nemligen med vissa idéer som med droppfigurerna i ett tak, huru ofta de målas öfver, skina de det oaktadt igenom.

Kammarjunkaren smålog öfver sig sjelf och skakade på hufvudet liksom han ömkat sig öfver sin fåfänga.

”Jag har dock”, mumlade han vid sig sjelf, ”många gånger låtit denna egna fåfänglighet fara, — hm, jag gick som en slags Brutus och agerade narr för den stolta patronessan, då kröp fåfängan, till och med slägt-kärleken i grafven — hvarför? Jo, det var mig rent af nödvändigt att skydda den arma Emilia; äfven der hade jag en bortgången att svara inför — Emilias far. Jag har löst mitt löfte; men verlden har skrattat åt mig, man har drifvit gäck med mitt namn. Dock”, tilläde han efter några ögonblick, ”det var godt, det var en försakelse, en uppoffring — och all vår ära sägs ju hvila på uppoffringar, som våra fäder gjort för ett ädelt mål. Sagan omtalar att Ragnar satt i orma-gropen, men ville ej säga sitt namn — var det derföre att han ansåg namnet icke som sitt, utan som en tillhörighet för hans fosterland och hans efterkomma?

— Jag har ingen att lemna mitt namn åt, det dör ut med mig, vapnet krossas och jag glömmes. Godt! glömmes; ingen minnes mig, de sista dunkla strålar afen försvunnen storhet slockna; men desto klarare framglänsa de som först belyst vår vapensköld; der finnes ingenting störande i slägtens sluthistoria; som norrsken upplöste sig det historiska minnet i en blek dimma och försvann; men ingen minnes mera än att det en gång stod i zenit.”

Kammarjunkaren hade nu ett af dessa sjelfpröf-ningens svåra ögonblick, då vi förgäfves leta efter alla de små, osynliga trådar, som röra vår karakter i alla dess olika ställningar till vårt eget bättre vetande och till det allmänna omdömet. Han insåg väl att det var en småaktighet att nödvändigt hafva bröllopet borta; han till och med kände en oredig ångest, då han tänkte derpå; men ändå fann han motsatsen så motbjudande att han icke, oaktadt alla resonnemanger, kunde tilllåta det. Det var klart, att Emilia ansåg honom barnslig i detta fall, att hon gaf efter för att ej såra hans lilla egenkärlek — i hvilket annat fall som helst skulle han just derföre gått ifrån sin idé, nu åter icke. Det var som om en yttre makt tvingat honom att fortfara, och detta tröstade honom, utan att derföre ge honom en känsla sådan, som endast det rätta ingifver; fastän han var glad att Johanna sjelf lättat honom vägen.

Med denna sinnesstämning gick han åter ner till sina fruntimmer, som ännu voro inbegripna i de mest vigtiga samtal om bröllopshögtidligheterna och alla de små anstalter som voro nödvändiga.

Man kan, om man ej sjelf försökt det, icke tänka sig med hvilket intresse en flicka fäster sig vid hvarje obetydlighet vid bröllopsfesten, att allt skall lyckas; ty allt har sin lilla betydelse, hvarje småsak, att ej nämna den märkvärdiga krokanen, hvars bestånd eller fall tyder på lycka eller olycka.

*

Bref.

Vi inträda på några ögonblick på Lillmalma.

Man kan väl så der temligen tydligt föreställa sig, en försvunnen storhet slockna; men desto klarare framglänsa de som först belyst vår vapensköld; der finnes ingenting störande i slägtens sluthistoria; som norrsken upplöste sig det historiska minnet i en blek dimma och försvann; men ingen minnes mera än att det en gång stod i zenit.”

Kammarjunkaren hade nu ett af dessa sjelfpröf-ningens svåra ögonblick, då vi förgäfves leta efter alla de små, osynliga trådar, som röra vår karakter i alla dess olika ställningar till vårt eget bättre vetande och till det allmänna omdömet. Han insåg väl att det var en småaktighet att nödvändigt hafva bröllopet borta; han till och med kände en oredig ångest, då han tänkte derpå; men ändå fann han motsatsen så motbjudande att han icke, oaktadt alla resonnemanger, kunde tilllåta det. Det var klart, att Emilia ansåg honom barnslig i detta fall, att hon gaf efter för att ej såra hans lilla egenkärlek — i hvilket annat fall som helst skulle han just derföre gått ifrån sin idé, nu åter icke. Det var som om en yttre makt tvingat honom att fortfara, och detta tröstade honom, utan att derföre ge honom en känsla sådan, som endast det rätta ingifver; fastän han var glad att Johanna sjelf lättat honom vägen.

Med denna sinnesstämning gick han åter ner till sina fruntimmer, som ännu voro inbegripna i de mest vigtiga samtal om bröllopshögtidligheterna och alla de små anstalter som voro nödvändiga.

Man kan, om man ej sjelf försökt det, icke tänka sig med hvilket intresse en flicka fäster sig vid hvarje obetydlighet vid bröllopsfesten, att allt skall lyckas; ty allt har sin lilla betydelse, hvarje småsak, att ej nämna den märkvärdiga krokanen, hvars bestånd eller fall tyder på lycka eller olycka.

*

Bref.

Vi inträda på några ögonblick på Lillmalma.

Man kan väl så der temligen tydligt föreställa sig,huru der skall vara byggdt och tillstäldt på en gård. som en gammal hederlig prost egentligen inrättat till enkesäte åt sin gumma. Allt var väl byggdt, men smått, beqvämt och med soliditet; men ändå på besparing. Prosten Hagin hade sjelf, under hela tiden byggnaden reste sig ur sitt intet, dagligen i många timmar suttit på ställningarne och sett till att knut^ huggningen skedde ordentligt och stockarne val inpassades i hvarandra, så att ”meddragena” skulle bli täta samt att der ej sparades med ”dymlingarne”, som minst skulle nå igenom tre hvarf utan att det fjerde kunde rida på stören, då huset sjönk. Prosten var nemligen i högsta grad omtänksam, att ej hans gumma en gång i tiden skulle ha kallt i rummen och ha vägg- och golfdrag, ej egentligen så mycket för hennes skull, men derföre att i den händelsen skogen skulle rent af förstöras, och skogen var gubben så kär som ”ögat” (jag nyttjar här hans egna uttryck).

Lillmalma var således en liten vacker gård, ännu i sin linda; ty det var ej just längesedan den togs upp i skogen, och den i nya odlade trädgården stodo några rader af präktiga ympar från Teleboda, (ty det var bestämdt att inspektoren på Malma skulle lemnat bara skräp) således från Teleboda, planterade stödjande sig mot sina stafrar och prydda med sina ordensband af halm.

Denna gård hade kapten Stjernros tillträdt vid sitt bröllop; det var nyss firadt och ungherskapet hade, som man säger, knappt blifvit husvarma.

Lilla Aurora hade redan satt upp en väf, det skulle bli begynnelsen till hennes eget lager och rändes till en dräll med så mycket border och grannlåter att mammas icke förslog en smula. Det är ej en

så liten konst att vederbörligen börja en väf och denna svåra förrättning hade Aurora sjelf åtagit sig, emedan hennes piga icke var riktigt snäll i saken och således möjligen kunnat skämma bort alltihop.

Aurora var ifrig som en liten ung tarflig fru van-

ligen är, då hon första gången griper an det jätteverket att sköta ett hushåll. Då en konung stiger upp på sina fäders tron, kan han aldrig varmare bedja om lycka och framgång eller fatta skönare föresatser änen ung fru, som i sin hjertans godhet så hjertinner-ligen önskar att hennes gubbe skall tycka om maten, eller ljusstöpet lyckas öfver förväntan eller att den nya väfven skall gå väl. Det är en innerlig längtan att göra allt så väl, så fullkomligt som möjligt, att alla skola vara nöjda — och tillika en slags instinktlik känsla af nödvändigheten att skaffa sig icke allenast sin mans tacksamhet, utan äfven respekt både hos honom och de andra. Det är ett svårt kapitel för

en ung flicka att på en gång omskapa sig till en duglig och aktningsvärd husmoder, och vanligen tages mamma till modell. Detta skulle likväl vanligen misslyckas, ty mamma har lärt sig att behandla sin man efter hans lynne — och dotterns man är sällan någon daguerreo-typ af svärfars karaktär; men mamma tages som modell i hvad som angår huset, hvaremot allt hvad som angår den käre gubben beror på egen erfarenhet och denna fina takt, som nästan hvarje qvinna eger och utom hvilken hon hvarken är qvinlig eller lycklig.

Just i denna öfvergångsperiod mellan en ödmjuk och lydig dotter och en älskande, men ändå i sitt hus mäktig husmoder, var Aurora, hvers tankar voro på tusende håll, under det att hon arbetade med sin väf.

Kaptenen satt inne i den till väfrum utsedda kammaren och smålog förstulet åt sin goda hustrus ifver med den förargeliga väfven; han talade icke utan satt tyst och lugn bredvid henne och låtsade läsa i en bok,

som han då och då lade ner för att se på Auroras

rödblossande kinder och hennes glädjeskinande ögon.

Ändtligen bröt Aurora tystnaden, ty det hade fallit henne in att spionera en smula.

"Jag tror du äter gerna bruna bönor?”

”Ja visst, Aurora lilla.”

”Men hvita då?”

”Jo, det också.”

”Kanske mycket gerna?”

"Åja.”

”Bara åja, kanske du inte tyckte om dem i middags? Mamma påstår att alla herrar så gerna äta hvita prinsessbönor; ty pappa han blef alltid så glad, då mamma tog fram sådana och sade: nu kommer min favoriträtt; mamma var eljest noga om dem; mense om du inte tycker om dem (sorgligt leende), så är det ej värdt —”

”Jo, jag tänker som pappa.”

”Gudskelof för det, då kan jag rent ut säga dig att mamma gifvit oss två pund hvita bönor — det var allt snällt af mamma — hon vet nog hvad som går åt i ett hushåll. — — — Käre Carl, gif mig den der tråden — tack, min egen gubbe — tycker du inte att det är roligt det här?”

”Jo, alldeles förtjusande, min goda Aurora."

”Ja, du skall se att jag skall vara flitig, och dräl-len blir färdig, låt si? — Jo, i höst. — Vet du, det är ett mönster som mamma aldrig har väft — ”kors i kors” med rosetter — du må tro att det vill alltid sin lilla uträkning till."

”Och säkert har du bråkat ditt lilla hufvud med det der.”

”Jo, det skall du tro, jag tänkte under hela lys-ningstiden på den drällen; men slutligen gick det ihop.” ”Hela lysningstiden? Tänkte du ej på mig?” skrattade Stjernros.

”Jo bevars; men dig var jag säker om; men så var det ej med drällen, det var ett bråk utan ända. Käre Carl, kan du knyta der borta? — Nej, låt bli

den der, den — se så — ånej, nu bär du dig så

tåpigt åt; Herre Gud, när karlar skola vända sina händer till någon nytta, så går det baklänges; tråden om fingret, se så, slingan, — nå, dra knuten; han gick upp — ånej, du får afsked; ha ha ha, min lille man,

det der går inte för dig.”

”Jag har inte lärt på konsten.”

”Nej bevars, det ser jag nog, stackars Carl; du har nog haft det bra knutigt ibland, men det har ej varit du som slagit knutarne.”

”Ja ja, så finnes det -till all lycka andra, som kunna slå knutarne”, sade kaptenen med komiskt allvar.

”Nej, Carl, det skall jag aldrig göra”, inföll Aurora och smekte honom. ”Käre lille gode man, jag skall aldrig slå knutar på tråden; tro mig”, tilläde hon och blickade in i hans ögon så ärligt och så ömt, att han ovilkorligt tryckte en kyss på hennes panna. "Det slår ändå in som mamma säger, atten hustru aldrig får göra någon nytta under smekmånaden, då sitta männen och hänga Öfverallt och

äro förtjusta beständigt — ja ja, Carl, sitt du qvar, det är ej så noga nu; men ser du, när drällen kommer i gång, så får du vara härifrån, för si då vill jag arbeta.”

”Men jag sitter här ändå och läser för dig.” ”Läser, åja, det kan också vara roligt, bara man får skratta bra.”

71 Åja, ibland; men allvar är också bra ibland.” ”Det kan jag inte begripa, huru kan det vara

roligt att sitta och läsa långrandiga verser eller ömkliga historier, som man riktigt kan gråta åt? Jag mins att mamma en gång fick hem en hel hög böcker

— det var bara vers och romaner; jag började, men

det blef långroligt och så bara tittade jag i slutet

hur det skulle gå och blef nöjd, om de fingo hvar-

andra; hvad är det för nytta att läsa sådant?”

"Men det bildar själen och hjertat.”

”Ånej, käre Carl,' det lär man sig i bibeln och af predikningar och inte i historieböcker.”

”Men du kommer att tänka annat, jag skall läsa för dig ett stycke.”

”Nej tack, inte nu, ty nu behöfver jag tänka på mitt arbete. — Du skall tro man behöfver nog tänka för att inte få allt bakvändt; när jag bobinar, så kan du läsa för mig ur dina böcker — det kan allt vara roligt för ett tidsfördrif. Men tyst, der kommer någon — käre Carl, spring ut och ta emot, jag får åtminstone ta en schalett på mig — jaså, det är bara pappa, jag känner igen hans steg i förstugan.”

Prosten Hagin, fryntlig som vanligt, steg in. — ”Åh se de unga tu; goddag, Stjernros, och goddag, du lilla slänga, hä, sitter allt i väfven.”

”Jo se, pappa, jag har en flitig hustru”, smälog

Carl.

”Lik mor sin, lik mor sin. Åh, sitt du still, Aurora, jag slår mig ner på en stol här — hä, inte krus

— hvad behöfs det till.”

”Jo, pappa, nu är väfven stygg och det går af; men si det är innan han blir riktigt klistrad, sen så är det nog garn som håller och så är det mammasfjortonhundrasked och den är så rät och mjuk att hon inte äter på tråden — mamma har en adertonhundra; men den är för otäck.”

”Hvad angår oss dina fjortonhundra och adertonhundra”, sade prosten. ”Väf du, min flickunge, och prata ej oss fulla med din lärdom.”

Aurora rodnade lindrigt, ty detta var en slags förebråelse. — ”Åh, det är inte på skämt, pappa lilla; men si, det roar Carl så mycket att sitta här — annars kunna herrarne, om det är något vigtigt, gå in i förmaket.”

”Ånej, barn, vi bli väl qvar. — Hm, det var sant, jag har posten med mig. — Ja ja, käre Stjernros,. de gå på min väska; men hvad tycks, postmästaren derinne — åh, ingenting gör det; men det är ändå förböfla mig prejeri. Han har begärt fyra riksdaler påökning för Lillmalmas brefpost, liksom det blef mera än förr, då du var i huset; men si nu fick han ett kryphål och vipps var han framme och ökade på väskan. Men det gör ingenting; du skall ej skaffa dig egen väska, ty det vinner bara postmästaren på, derinne.” ”Jag skall ersätta pappa den ökade kostnaden %

sade Stjernros.

”Ånej, ånej, det var inte meningen; men si, det förargar mig ändå att postmästaren skall sluka dem

— hm, nej, betala får du inte — tjenar till intet; jag betalar — ha ha ha, ser ni, desto mindre blir arfvet. Ni må tro att mor der hemma har blifvit riktigt snål, sedan Aurora flyttade; nu skall allting sparas åt er och edra barn.”

Aurora lutade ner hufvudet öfver väfven och rodnade märkbart.

”Nå nå, Aurora lilla, du är ju en ärlig mans hustru”, fortfor den obarmhertige gubben — ”och det-skadar inte, att mor derhemma tänker på hvad som komma skall.”

”Mamma kunde gerna ha annat att göra; jag begriper inte mamma”, sade Aurora retad.

”Paff, der ha vi det. Jag tror att lilla kaptenskan blir ond. — Jo jo, käre Stjernros, du får dig ett likadant huskors som jag — ha ha ha. — Gud välsigne gumman för hvar stund och för hvar glädjehon gifvit mig. — Gud låte er lefva så lyckligt som vi gjort. — Se så, Aurora, titta upp med ögonen, du behöfver inte titta ned i bommen för din gamle far."

”Nej pappa, det gör jag intet heller, pappa lilla”, yttrade Aurora och såg upp glad som förut; ”men pappa kan gerna helsa mamma, att vi hushålla så bra sjelfva (eller hvad, Carl?), att hon gerna kan lefva som förr och utan att spara precis åt oss.”

”Ja, jaha, ska ske, min lilla kaptenska”, skrattade gubben; men det var sant, med posten; hm, två bref

— det ena, hm, är från Finland.”

Gubben framtog brefven och lemnade dem till sin måg.

Stjernros såg den finska poststämpeln med en fläckt örn — hans ansigte mörknade och han drog en djup suck. — ”Det är från någon kamrat, som stannat qvar”, sade han och lade brefvet åt sidan. Det andra bröt han; det Var från Emilia, med bjudning till Johannas bröllop. Kammarjunkaren hade skrifvit post-skriptum om samma sak.

”Vi äro bjudna på bröllop hos svåger Gyllenörn”, sade han till Aurora.

”Jaså, på hvems då?”

”På bröllopet mellan Gustaf Lönner och Johanna Berndtson.”

”Jaså, systern till målaren, som gjorde den lilla engeln i Malma kyrka. — Jag har”, tilläde hon skälmaktigt, ”hört att jag har en rival i kyrkan. — Det är just vackert att ej kunna gå i Guds hus med sin man utan att träffa på hans förtjusning.”

”Du har rätt, Aurora, den der flickan håller jag mycket af”, smålog kaptenen; ”men originalet är längesedan förbi, der är endast bilden qvar — eljest så — Gud vet huru det gått.”

”Ja, gerna för mig, käre Carl, du får gerna vara förtjust i altartaflan — du har mitt tillstånd att vara kär i den lilla engeln, så mycket du vill — det rör mig intet; se så, gif mig den tråden, du ser, jag räcker honom intet. — — — Ser pappa på, så lydig han är, helsa och säg mamma att min herr man är

%riktigt beskedlig och lydig, så att man kan hoppas att hans uppfostran skall lyckas.”

Prosten skrattade och vred litet på kalotten: "Ja ja, barn, uppfostra du honom, så har min gumma gjort med mig; Gud vet både hurudan karl jag blifvit och hur pass jag skött mitt embete — ja, jag menar i all min vandel — om inte gumman varit. Jag är eljest gudnås het och orimlig af mig — men se, det der har hon så sakteligen tagit bort. — Men nog om det; hm, hvad är det andra brefvet?”

Kaptenen betraktade länge och dystert kuvertet utan att bryta det.

”Det är från Finland”, sade han ändtligen. ”Någon af dessa tusende verop, som stiga upp ur folkets hjerta.”

Han bröt brefvet; men studsade tillbaka af öf-verraskning — och steg upp med häftighet.

”Pappa! — Aurora!” sade han slutligen och fattade deras händer, ”knäppen ihop händerna och tacka Gud, tacka Gud, jag ber er; gör det för min skull.”

Han var utom sig, om af glädje eller tvärtom, visste han ej sjelf.

”Tacka Gud. — Ser ni”, tilläde han, då han märkte deras tvifvelaktiga min, ”se, Alfred Berndtson lefver — han har sjelf skrifvit detta bref.”

Nu förstodo de allt; Aurora sänkte blicken och gubben tog af sig kalotten; begge knäppte händerna.

Stjernros smålog åt dem och sade efter några ögonblick: ”Tack pappa och du Aurora, att ni deltaga i min glädje — ja, han lefver.”

”Hm, Gudilof för det; hm, när han var på Malma, gjorde han aldrig vårt hus den äran; hm, hennes nåd, din styfmor Carl, hindrade honom nog att göra bekantskaper i trakten — och så blef han förtjust i din syster; hm, det blir temligen kuriöst att han nu kommer igen, sedan Emilia blifvit gift med en annan.”

”Ja, det kunde hon allt låtit bli”, yttrade Aurora. ”Det var väl ej så brådt med det.”

”Säg inte så, Aurora; hon lät i detta leda sig af kammarjunkaren och — säkert är att hon var ett målför sin styfmors hat och skulle blifvit det ännu mera

— hon blef således upptagen till dotter.”

”Jo vackert, der är ju läst brudvigseln öfver dem”, anmärkte Aurora.

”Ja — men det var det enda sättet att draga henne ur förderfvet.”

”Säg djefvulens klor, Stjernros! Säg djefvulens klor!” inföll prosten. — ”Du hörde att jag bad för det arma folket, och verkade det någon omvändelse? Nej, tvärtom, nu ha de vräkt ut enkor och barn och sagt upp Anders från skogstorpet.”

”Jaså, min mans ena svärfar”, skrattade Aurora. ”Åh, det är intet att skratta åt”, invände gubben förargad. ”Det är inte värdt, kära Aurora, att vara qvick, då det är fråga om folks väl och ve. — Hm, clet är en kanalje den der inspektoren och har ett herrskap sen, som står i hin ondes mantal. Fast jag vill inte tänka på dem; hm, gudskelof att din tillämnade svåger lefver och har helsan — men visst kunde Emilia låtit bli att gifta sig; man skall icke gäckas med äktenskapet. Men nog om det, sitt ner och läs brefvet — hm.”

Prosten hade tydligen mycket svårt att stilla sin vrede, sedan han kommit in på kapitlet om Malma och inspektoren och herrskapet och uppsägningarne; allt det der var en gammal, aldrig riktigt igenläkt förargelse, som bröt upp vid hvartenda väderskifte.

”Läs brefvet, Stjernros, eljest fortfar förargelsen hela dagen. — Så snart jag tänker på hybblet deruppe, kan jag bli rasande — läs Stjernros.”

Kaptenen hade under prostens vredesskålar genomögnat brefvet. Det innehöll en kort, men tydlig berättelse om de händelser vi redan veta. Likväl felades alldeles redogörelsen för striden och dess utgång, utan blott om tiden efter ankomsten till Alex-androwsk, om de upptäckter han gjort angående sina föräldrar.

”Det der var mer lycka än konst, hm”, sade prosten och vred på kalotten; ”men se, menniskan tål mycket, innan hon förgås, hm, läskäre Stjernros.” ”Det der låter alldeles som en roman”, inföll Aurora skrattande; ”det kan något vara, när det är rik-tigt sant och man får veta hvad som verkligen händer och sker, och riktiga namn och annat. Då kan det vara roligt att läsa; — och då det rör menniskor, som man känner och hört något om förut. Ja, läs du, Stjernros, sådant är roligt.”

Stjernros läste:

”Du vet att jag alltid trott på en försyn, det vill säga en vilja, som ger oss stoff att använda som det oss synes. Vår vilja är fri att begagna hvad hon får; men hennes val af ämne beror på en högre vilja. Vår ställning i verlden, våra kunskaper och det yttre af vårt öde skänkes oss af en högre makt genom tillfället som vi säga; det är Gud som ger

oss platsen, der vi lefva och verka, skänker oss medlen i vår hand — små eller stora — men det beror på oss att använda dem. Detta yttre inflytande, som ger oss materialierna för vår lifsbyggnad, kalla vi öde, skic-kelse, försyn. Det är klart att ett sådant finnes, ty huru underligt, huru omöjligt att beräkna är ej händelserna och tillfället att gagna i smått som stort — desse bero ej af oss — det beror ej på oss, om vi födas i en torparkoja eller till en tron. De medel, vi erhålla för att fullfölja vår bana, äro liksom förut bestämda. Fattigdomen, sjukdomen, rikedomen och helsan är ej vår egen skapelse, fastän vi ofta deltaga deri. Ser du, jag har hittills varit ett fader- och moderlöst barn, jag blef illa sårad, bringades nära döden; men hvarför? Jo, försynen ville omgestalta min lefnad, den gaf mig åter en ny bana — jag återfann min far — och Gudi lof, en ädel menniska, för hvilken jag ej behöfver blygas hvarken på jorden eller i himlen en gång.”

”Om han ändå inte gjorde så fasligt många betraktelser”, inföll Aurora. ”Kommer han inte snart till saken, hvad heter hans far? Det måtte väl stå hvem som är hans far och mor?”

”Jo strax, Aurora; se här, hm hm”, fortsatte Stjernros läsningen mumlande; ”jo, se här: min far heter Bernhard Danieli och min mor Athalie Gyllenörn, syster till vår ädle gode kammarjunkare.”

”Kors bevars”, inföll åter Aurora, ”men när han nu får veta, att hans ädle gode morbror gift sig medEmilia; så blir det väl en annan låt. Det var ändå inte bra att Emilia gifte sig med gubben; Herre Gud, visst är han en beskedlig menniska, men så var han ändå visst sina fyratio åren äldre än hon och kunde vara far åt henne. “

”Ja, Aurora, det är just det han är”, sade Stjernros; ”han är hennes far, hennes ende vän och stöd i verlden. — Hade han anat att jag skulle kunnat så snart gifvit henne en fristad här hos oss, så hade han icke fallit på den idén. Emilia gjorde rätt; ty hon måste undfly de beständiga förödmjukelserna. Hon borde ej vistas i ett hus, der smädelse öfver hennes föräldrar hör till jargonen och hon kunde det ej, när Gabriel Ljungsköld blef herre der — och sedan han ansåg sig pligtskyldigast böra pläga henne. — Ack, Aurora, du vet ej hvilka afgrunder som kunna finnas i en menniskas sinne.”

”Åjo, visst begriper jag att folk kan vara elakt och styggt; men i Guds namn, de voro ju ej onda på Emilia, och hennes nåds jalusi hade väl tagit en ända.”

”Vet du, Aurora, det gifves menniskor, som finna sin njutning i att plåga och förnedra alla andra; det är en helvetisk lust, en glädje blott i den mån att de kunna trösta sig med att andra äro lika olycksaliga, som de känna sig med sitt tomma hjerta.” ”Fy! Carl, sådant folk finns väl inte?”

”Jo, minsann finnas de, Aurora”, inföll prosten och vred kalotten på sned. ”Den der skurken Grönlind, inspektorskanaljen på Malma, är just en sådan en själ. — Han är glad bara han får plåga folket och skälla ner presterna och preja på tionden. — Har jag alltifrån han kom dit fått en enda tunna derifrån som vägt mer än nio pund, så vill jag inte stå upp i morgon. Jo, ser du Aurora, det finns verkliga djefvulens verktyg här på jorden — han är också en herre och har sin betjening, liksom Gud har sina tjenare. Hvad skulle vi prester också göra, om ej den lede frestaren gick omkring bland menniskorna. Vi skulle falla i sömn; men si, striden håller oss vakna. Men fortsätt, Stjernros, det der är en kuriöshistoria, som skall roa mor, då jag kommer hem i qväll.”

"Ja, det är alldeles en sannsaga, och gamla Stina skall få sin glädje af att brodera ut henne”, skrattade Aurora; "men läs nu, Stjernros.”

"Jag vet ej”, började kaptenen läsa; "jag vet huru det är; men det förefaller mig, som om Emilia vore förenad med någon annan.”

”Hvad! — Hm, det var besynnerligt”, utropade de begge åhörarne liktidigt.

”Någon annan, det förefaller mig så; men ändå är jag glad; ty hon älskar mig liksom förr. Det känner jag tydligt och klart i min själ, det ser jag med min själs ögon — och ändå älskar hon också den hon tillhör. — Ja, det vet jag, hon älskar äfven honom; men ej på samma sätt. Denna dubbelkärlek förefaller mig som tvenne ljusstrålar, som löpa bredvid hvarandra, utan att någonsin blandas. Tala derför öppet! Hon är gift? Lycklig maka? Ack, det gör mig ingen sorg i den sinnesstämning jag är. Helsa min goda Emilia, hon blir också glad — ja, jag vet det,

endast glad när hon får veta att jag lefver. — Säg henne också då att jag vet allt — skratta inte

— lill-Stina, det sköna englabarnet på altartaflan.” ”Mjuka tjenarinna”, skrattade Aurora, ”det är den min herr man tycker så mycket om. — Jo jor Stjernros, se ej så allvarsam ut, inte är jag jaloux på taflan heller.”

Men Stjernros hade fallit i djupa tankar och satt liksom drömmande. Hans ärliga tänkande ögon blickade med ett mildt smålöje utöfver berg och dalar; han hade ej hört ett ord af Auroras infall.

”Hm, det är naturligt., hm”, yttrade prosten till sin dotter, ”att Stjernros inte förgapar sig i ett må-ladt beläte; men han tycker att det är väl måladt

och det är det också, liksom hela taflan. — Likaväl

kunde han låtit Stefanus få en röd mantel i stället

för en blå; det hade alltid lyst upp taflan mycket

bättre — eller hvad säger du, Stjernros?"

”Jag? Hvad? Jaså, hvad jag säger”, svarade kaptenen, liksom han vaknat ur en dröm — ”ja, det är högst eget.””Eget att han har blå mantel?”

”Ånej — att lill-Stina hänger qvar i hans minne.” ”Nå, hvad har då lill-Stina der att göra?” återtog prosten misslynt; ”läs Stjernros!”

”Lill-Stina, det sköna englabarnet på altartaflan, har sagt mig allt.”

”Der ha vi ägget, det der skottet har visst rubbat hans förstånd”, sade prosten, ”sådana barnsligheter; lill-Stina är hos Gud, det tror jag visst, men inte spökar hon stackars barn, eljest så behöfde hon väl allrabäst trösta far sin den stackaren; slidder, sladder, skråck och finter, som bara gör skada.”

”Skada? Pappa! inte gör det stor skada”, sade Aurora, ”ty se på gamla Stina, det finns väl ingen menniska som tror på mer skråck än hon, och ser och hör hur det går och hur det knakar och piper i hvar vrå, sedan det blifvit mörkt; men hon är väl den allra beskedligaste och gudfruktigaste menniska ändå, fastän vi skratta åt hennes dumheter.”

Stjernros hade blifvit uppmärksam på samtalet, han blandade sig nu deri: “Spöktron”, sade han, ”motarbetas i en riktning af naturvetenskaperna och deras utveckling. Orsakerna till en mängd förut oförklarliga fenomen upptäckas. Der vi förr trott att andeverlden började, finna vi att ännu det naturliga fortfar, åtminstone det som vi kalla naturligt eller det som vi förnimma med våra yttre sinnen. De motarbeta hvad vi kalla skråck eller en rent materiel uppfattning af andelifvets företeelser. Deremot vidga de gränsen för vårt vetande och ingenting är sannare än att man aldrig mera klart känner sin kortsynthet och aldrig mera öppet erkänner den än då man gjort sig möda att forska i skapelsens mystérer. Som kärnan för hela denna förunderliga verld, som omger oss, står menniskan, och hon finner snart, att 0111 hon också förstode allt som omger henne, äfven om hon kunde se öfver vetenskapens töckengräns, så förstode hon dock icke sig sjelf.”

”Hm, hm”, sade prosten, som i sin ungdom läst sitt Novum och kunnat språken, men som ansåg naturvetenskaperna rent af för onödigheter (alldeles afsamma orsak som det för den, som alltid gått barfota, -intet finnes något onödigare än skor), ”hm, hin.”

Kaptenen lät likväl ej afbryta sig i sin ifver att förklara.

”Det synes som allt centralt aldrig skulle kunna fatta sig sjelf och sitt eget sätt att verka. Solen, säger Herchel, är sjelf en mörk planet, hvars kropp skymtar igenom solfläckarne eller remnorna på dess lysande luftkrets. Ljuset går således ej oförmedladt inåt, fastän det så strålar utåt. Hjernan, säga fysiologerna, just den del af vår kropp, som uppfattar känseln, är sjelf känslolös. Ögat, som förmår skåda jord och himmel, ser sig icke sjelft.”

”Jo, kära du, i en spegel”, skrattade Aurora.

”Du har rätt, så är det också med oss. Om vi skola kunna skåda vår andliga menniska, skall det vara som

spegelbild, en reflex från något, som står utom oss och utom vår vilja. Detta inse vi och då vi forska vidare och betrakta dessa spegelbilder, finna vi att de komma från en annan verld än materiens, åtminstone den för våra sinnen fattliga materien. Det finnes ett inre sinne, en smak, en lukt, en känsel eller syn, intetdera, men dock allt detta tillsammans som beständigt vaket; ty anden sofver aldrig, ger oss begrepp om ett andligt lif och en andlig natur, rikare än den materiela, der en evig tropiksol lyser öfver osedda oförvanskliga skapelser. Det behöfs blott att glömma det jordiska för att förnimma det himmelska.

Då ett qvarnhjul knakar och gnisslar, kunna vi ej urskilja de skära tonerna af en eolsharpa, fastän de verkligen genomdallra luften; men vänjas vi vid bullret, glömmer vårt öra att lyssna till hjulens brak och axlarnes gnissel, om en eolsharpa då klingar, träffar dess toner vårt öra och vi höra dem. Det vill säga så länge som materien, den gröfre sinnliga materien beständigt fäster vår uppmärksamhet och vi beständigt öka dess gnissel, då märka vi intet af allt det, som vårt inre sinne vill säga oss; men i döden, då materiens, liksom alla ändliga värden fajla, då det på en gång tystnar rundt omkring oss, då se vi, då höra vi och förnimma ting, som vi förut aldriganat, och detsamma sker, om genom en händelse eller en innerligare kärlek för det, som andeligt är, vi tillsluta vårt öra för verlden och höra pä oss sjelfva.”

”Hm, det der är rätt grant”, yttrade prosten, ”men i katekesen står det likväl intet, hm, har du också sett andar, spöken, efter du så der på tvären tror på dem.”

”Nej, pappa”, sade Stjernros skrattande, ”jag är ett alltför stort verldens barn. Jag har ej hvarken hört eller sett något — och tror också ej derpå utan bevis. — Det enda jag velat säga är, att det finnes några skäl, hvarför man ej kan rent af neka möjligheten af dylika förnimmelser. Vi ha ju ett samvete, pappa? Hvad är detta annat än en röst inom oss, ett sinne, som sätter oss i tillfälle att jemföra våra tankar och handlingar med en högre, en osedd viljas fordringar.”

”Åja, men det der ha vi af den heliga skrift”, invände prosten.

”Inte så alldeles pappa, hedningarne hade det också. Barnet har det lika, om ej mer utveckladt än vi, ännu då det ej kan fatta en enda redig tanke om Gud — det är samvete. Det är, om vi så vilja, en reflekterad bild af oss sjelfve vi se i en andlig spegel. Då upptäcka vi hvarje vansklighet, hvarje fläck som der finnes och söka rätta oss. Om detta sinne ej fanns, skulle ju menniskan alltid liksom djuret blott rätta sig efter hvad som är nyttigast och ej ha begrepp 0111 hvad som är rättast. Emellertid finnes det icke en som ej någongång gått tvärtemot hvad han ansåg sig nyttigast och funnit sig lycklig att kunna göra det.”

”Hm, åja, det der är allt bra; men det oaktadt är din målare en tosing”, sade prosten, ”en riktig tosing, som går i syne.”

”Det är ganska möjligt, men derföre kunna vi ej precis påstå, att han har orätt; ty tokeriet är ju ingenting annat än oordning i en hop minnesbegrepp, i sjelfva drägten af vår inre varelse.'1

”Jag tycker för min del”, afbröt nu Aurora, ”att herrarne varit rätt tråkiga begge två. Om inte du

Altartaflan. 21Stjernros talat så högtidligt, så hade jag haft en half-aln på drällen färdigväfven; men så är det, man skall aldrig ha karlar inne, då man vill göra någon nytta. De äro så fallna för prat, att de alltid förstöra hvad som skall göras.”

”Och spekulationer sen”, sade prosten, ”åja, Gudi-lof inte är du, Aurora, af den der tron.”

”Anej, pappa, det är inte Stjernros heller”, sade Aurora försonande. ”Han bara tycker att det är roligt ibland att prata om sådant.”

Det for en obehaglig känsla genom kaptenen, då hans lilla snälla hustru ursäktade honom; men han smålog snart och sade:

”Gud vet, Aurora, om du har rätt. Något tror jag väl ändå och i synnerhet det att det finnes oändligen mycket som vi tro oss förstå, men hvaraf vi ej ens se skalet.”

”Hm, det der är nyttan af de nya vetenskaperna, hm, och hvad de koka ihop på laboratorierna, det är en annan tid kommen, då den enfaldiga tron skall bort och en naturreligion sättas i stället — lycka till, det blir galant.”

Gubben var verkligen misslynt öfver mågens föreläsning, mest derföre att han ej förstått hälften och han på sätt och vis ansåg för en förmätenhet, att hans måg visste en hel hop, som var honom sjelf okändt, och tänkte i en annan ordning än den som han sjelf fått lära sig i skolan, gymnasium och akademien på sin tid. Det blef mycket lärdt och gudfruktigt folk den tiden utan alla de der nya vetenskaperna och på grund af nya språkstudier.

Den gode prosten glömde alldeles, att det finnes lika många vägar till ljusets och sanningens källa, som det utgå strålar derifrån. Hvarenda är en väg tillbaka och alla äro radier i samma cirkel.

”Åja”, sade han, ”emellertid så kan man ha roligt att ibland höra på sådant. — Jag vet ändå att Stjernros inte är full af skråck eller tror på spöken.” ”Nej, pappa, det gör jag verkligen icke. Jag förklarar allt så långt jag kan på naturligt sätt, och det jag ej kan förklara anser jag icke derföre för öfver-naturligt; men derföre och just derföre kan jag ejändå neka möjligheten af en natur, som vi ej förstå, som aldrig kan bli föremålet för vår direkta forskning. Det ligger verkligen i en varm och kärleksfull upplysning något, som häntyder på hvad jag förut sagt.”

Bom, bom! lät det i väfven. Lilla Aurora hade tröttnat på det lärda talet och hade börjat väfva. Bom, bom.

”Se så, inte mer om den saken, hvar och en är salig i sin tro”, yttrade prosten och tog afsked.

”Goda pappa! Bed mamma att hon är så snäll och beskedlig och lånar mig en fjortonhundra, för Anna-Stina skall också väfva. Om mamma frågar, så säg henne att det skall bli halfylle till vinterklädning åt mig och kanske på slutet ett par rutiga västar åt Stjernros. — Söta pappa! glöm inte bort det — det var en fjortonhundrasked, den glesa förstår pappa. Åja, mamma vet nog" hur det skall vara, bara pappa säger, hvartill hon skall nyttjas.”

Med denna kommission reste gubben, som, så snart han åter fick en påkänning af något rent praktiskt, blef glad igen.

”Omvänd du din man, Aurora”, sade gubben, ”och ha honom till att se efter folket i stället att spekulera på den välsignade naturen. — Ha ha ha, åja, käre Stjernros, jag menar bara på narri — Gud välsigne er, barn.”

Stjernros återvände till sin hustru, sedan han vederbörligen följt ut svärfar. Hon väfde flitigt och små-skrattade, då han kom in.

”Vet du”, sade hon, ”jag tänker på, då vi en gång som du säger bli andar, om vi skola känna igen hvarandra. — Vet du, det förekommer mig som om du inte skulle stort bry dig om en så enkel och olärd menniska som jag är; men ändå håller du af mig?” tilläde hon med en mild blick. ”Ja, det gör du.” ”Ja, goda Aurora, det gör jag visst; men det gjorde mig ondt, att du ursäktade mig för pappa; det jag sade var, om du tänker efter, ju hvarken befängdt eller icke religiöst nog.”

"Ja jä, det kan så vara; men se, jag känner pappa och han blir alltid ond, då man talar om naturen.— Pappa tål inte naturen han, utan påstår att allt står i uppenbarelsen och, gode Stjernros, det är väl också sannt; du måtte väl inte tro annat.”

”Nej, Aurora, visst ej annat, men jag tror mera än du och pappa, ty jag tror att allt står i biblen, men tillika att det äfven står skrifvet i naturen. — Det är samma Gud, som gifvet oss begge, och han kan ej vara sig olik — Öfverallt är han sig lik i kärlek och sanning och skönhet.”

”Ja, så kan det gerna vara; men tala inte med pappa derom, ty ser du: han tycker att det är riktigt ett afguderi att söka upplysning i verldsliga ting. Ja, ja, det är som jag säger, att jag är alltför olärd att vara nog för dig.”

”Tro inte det, Aurora”, yttrade Stjernros ömt. ”Du är en god, söt hustru, utan alla dessa kunskaper, som skulle göra dig till ett tråkigt sällskap. Vet du, lärda fruntimmer äro mig en leda ungefär lika mycket som ytliga qvinnor, som tro sig sväfva i vetandets högsta rymd, då de skrifva bref på franska och ej läsa annat än på originalspråket, under det att de ej göra sig mödan att känna sitt eget. Detta lärdoms-kram är odrägligt, i synnerhet derföre att de tro sig så hjertans väl och hänga sig envist vid vissa saker, som de händelsevis tro sig ha

reda på. Nej, gudi lof att du ej är lärd.”

”Tack, Stjernros, tack, min snälle man”, sade Aurora rörd. ”Gud skall veta att jag vill vara för dig en bra hustru. — Jag blef verkligen litet rädd, då jag hörde dig tala, och tänkte: Herre Gud! hvad Stjernros måste anse dig för dum. Ser du, jag vill så gerna att du skall hålla af mig — och det gör

du, det vet jag, fastän jag intet vet hvad du menar

med dina ”fysiologer” och dina ”sferer” och Gud vet allt — men lär mig en smula, det kan aldrig skada, och inte tror jag att det är något ondt. i sådant, ty då vore du inte så bottenärlig och god som du är.

— Jag dömer din lära efter dig sjelf. — Det kunde

pappa göra också, ty inte är det sådana funderingar som gjort inspektor Grönlind sådan han är — till en dålig menniska — det är snarare af okunnighet.””Tack, goda Aurora”, hviskade Stjernros och

slöt det goda barnet i sina armar. ”Tack för din

flärdfria tro, din varma kärlek — tack, tack.”

”Åh, inte att tacka för, kära du, det är min skyldighet som din laggilda hustru; se så, nu är allt bra, nu skall jag väfva igen. Gud nåde mig för allt prat.”

Kaptenen var i sjelfva verket en ganska praktisk menniska, fastän ej så genompraktisk att han ej fann ett nöje i att forska och öfvertänka ämnen äfven utom kretsen för hans egen bana. Det fanns för honom ingenting roligare än att öfverse arbetet och ofta sjelf deltaga deri. Den lilla trädgården på Lill-malma var ett föremål för hans egen arbetsflit, och en mosse,

som höll på att utdikas, var ett annat för hans upp-

märksamhet. Men detta intresse gick dock ej så långt, att han beständigt hade sina tankar ute på mossen eller midt inne i trädplanteringarne.

Detta oupphörliga tänkande på ett enda ämne, hvilket många anse för alldeles nödvändigt för att gå långt i en sak, är dock ej annat för tanken än detsamma som att dag ut och dag in dra en slipsten för kroppen. Man blir ej skickligare på längden, utan endast gör sig till en andlig krympling, som för alltid måste dra slipsten och ej duger till annat. Det är just detta eviga repeterande med ett och samma, som gjort våra handtverkerier så stillastående till dess menniskor med vidsträcktare kunskaper och större forskningsförmåga började att blanda sig i saken och genom sitt nyhetsmakeri gaf fart åt arbetet och skönhet och varaktighet åt formen.

Sålunda hade kapten Stjernros, oaktadt han kanske klarare än mången annan uppfattade en landt-brukares kall, fastän han vid regementet var ansedd för en skicklig officer och duglig exerciskarl, likväl ej med hela sin själ krupit in i hvarken ladugård eller åker eller i exercis-reglementet, utan hade tid öfrig att läsa ganska mycket, tänka mycket och ändå sköta allt det der bättre än mängden.

Det var denna öfvertygelse som i synnerhet tröstade hans goda hustru, som, för allt hvad man hette, hade sin far till förebild.Visst var det gudfruktigt och stilla derhemma; men icke hade pappa någonsin talat om det andliga jaget eller sambandet mellan tvenne verldar. Den saken afhandlade han mycket enkelt i sin predikan, att de gode fingo komma in i sin Herras glädje och de onde komma till afgrunden; men att derinom oss fanns redan färdig denna andliga varelse, att blott skalet behöfde brista för att frigöra honom med sina fläckar eller sin snöglans på vingarne, var något som hon aldrig hört talas om.

Pappa var hennes orakel och han talade, om qvällarne då der blef stilla, sällan om annat än huru många tunnor han sått och huru många han fått, om en och annan sockenbo, som inte kunde berga sig, och om inspektor Grönlind, som ”dagsdagligen” stälde till någon förargelse. Om pappa ej gjorde detta, så var der främmande, och då spelade herrarne eller också lade han patience om huru många pund talj som skulle fås af stora slagtoxen eller om drängen, som var i staden, skulle orka upp för Långliden med lasset och andra mindre vigtiga hushållsaffärer.

Det var ändå väl att Stjernros var så road af landtbruket och i allmänhet ej föll i funderingar. Det enda af det slaget, som märktes, var då han satt i Malma kyrka och betraktade lill-Stinas porträtt på altartaflan. Då såg han svärmisk ut; ett eget ljus tycktes skina i hans ögon, då de betraktade det vackra barnet; men detta var också de enda gångerna och Aurora hade sin lust och fröjd åt att ha en rival i oljemålning.

*

Bröllopsfärden.

”Jag försäkrar dig, lilla Emilia”, yttrade kammarjunkaren, inträdande till sin hustru: ”jag kan försäkra dig, att min gamla Berlinare, så tjock och rostig han än ser ut, som Johanna säger, dock är rätt respekter-lig, sedan han varit hos målaren och fått sig litet smink — hm, vapnena äro rätt vackra.” Visst var det gudfruktigt och stilla derhemma; men icke hade pappa någonsin talat om det andliga jaget eller sambandet mellan tvenne verldar. Den saken afhandlade han mycket enkelt i sin predikan, att de gode fingo komma in i sin Herras glädje och de onde komma till afgrunden; men att derinom oss fanns redan färdig denna andliga varelse, att blott skalet behöfde brista för att frigöra honom med sina fläckar eller sin snöglans på vingarne, var något som hon aldrig hört talas om.

Pappa var hennes orakel och han talade, om qvällarne då der blef stilla, sällan om annat än huru många tunnor han sått och huru många han fått, om en och annan sockenbo, som inte kunde berga sig, och om inspektor Grönlind, som ”dagsdagligen” stälde till någon förargelse. Om pappa ej gjorde detta, så var der främmande, och då spelade herrarne eller också lade han patience om huru många pund talj som skulle fås af stora slagtoxen eller om drängen, som var i staden, skulle orka upp för Långliden med lasset och andra mindre vigtiga hushållsaffärer.

Det var ändå väl att Stjernros var så road af landtbruket och i allmänhet ej föll i funderingar. Det enda af det slaget, som märktes, var då han satt i Malma kyrka och betraktade lill-Stinas porträtt på altartaflan. Då såg han svärmisk ut; ett eget ljus tycktes skina i hans ögon, då de betraktade det vackra barnet; men detta var också de enda gångerna och Aurora hade sin lust och fröjd åt att ha en rival i oljemålning.

*

Bröllopsfärden.

”Jag försäkrar dig, lilla Emilia”, yttrade kammarjunkaren, inträdande till sin hustru: ”jag kan försäkra dig, att min gamla Berlinare, så tjock och rostig han än ser ut, som Johanna säger, dock är rätt respekter-lig, sedan han varit hos målaren och fått sig litet smink — hm, vapnena äro rätt vackra.””Jaså, han är då färdig”, smålog Emilia, som skön som en nyutsprucken ros stod klädd i sin högtidsdrägt, framför sin goda, gråhårige man eller far. — ”Vi skola då verkligen fara i den gamla vagnen, gerna för mig, men Johanna skrattar sig till döds — hon kallar den för ”tunnan” — det är onekligt, bäste Gyllenörn, att han är bra rund af sig, ett slags ask på fjedrar.”

”Hm, vagnen är bra, har nu hvilat sig i många år. Han är stark, så att man kan köra till Rom, sade smeden. Han håller till Helsingborg, säger vagnmakaren, och sadelmakaren säger, att han håller i evighet.” ”Och våra vapen äro målade på vagnsdörrarne?” frågade Emilia, som med svårighet höll sig från att skratta.

”Ja, det är naturligt, våra sammanbundna vapen, kära barn, det är ingenting att skratta åt. — Har inte din styfmor, fru Ljungsköld, på sina vagnar det Ljung-sköldska och von Felsenska vapnen förenade med en guldkedja. — Våra äro förenade med en krans af eterneller och förgät-mig-ej; det betyder en tillgifvenhet, som aldrig släpper färgen och att du alltid skall komma ihåg mig som en faderlig vän. Barn! så är det ju? Som en vän, en far — ja, Emilia, det vet jag.”

Emilia betraktade honom länge med innerliga, vänliga blickar och sade slutligen: ”Min gode far, er glömmer jag

aldrig. — För min skull uppoffrade ni ert lugn, edra käraste vanor; ni satte er ut för grinet och hånet

— nej! nej! er glömmer jag aldrig.”

”Nå nå! Emilia, du skall ej ta mina ord, som om jag metade efter beröm. Jag gjorde ingenting annat än det jag måste. Inte kunde jag se dig på en andlig tortyrbänk långsamt pinas till döds. Nej, kära flicka, det kunde jag inte, det fick jag inte, derför stod mitt ord i pant. Jag hade lofvat din far att skydda dig på hvad sätt jag kunde och slutligen måste jag gifta 111ig för att fylla mitt löfte — jag är lycklig att jag gjort det. — Jag vet ej, men se’n du kom i huset, så är det som det vore ljust i hvar vrå — förut var det ofta mörkt härinne. Men”, afbröt han sig sjelf, ”vi stå och prata. Är bruden klädd ännu derinne? Åkaren sitter redan på gatan med ekipaget.”

”Jo, hon är genast färdig, så enkel som hon blir,en hvit klädning, och sedan hon kommer fram, den gröna kronan och kransen i de bruna lockarne, du skall se att hon blir vacker.”

I detta ögonblick öppnades dörren och Johanna, i sin enkla bruddrägt, stod framför dem.

Det var onekligt att hon var vacker och frisk som en morgonvind, då sol går upp, men hon skrattade så att de små qvicka ögonen alldeles gömdes inom de långa ögonhåren.

”Herre Gud, Emilia! Rofvan står på gatan utanför, familjeasken, förlåt mig, gode kammarjunkare; men det är omöjligt att låta bli att skratta.”

”Vagnen är rätt bra, lilla Johanna”, anmärkte kammarjunkaren, som gjort sig alltför mycket besvär att få den så kallade familjeasken grann, för att ej finna sig sårad.

”Ja, gudbevars, han är alltför god åt mig, men bra rolig ser han ut med. Jag kunde ej riktigt se dit ner, en plåsterlapp på hvardera dörren."

”Plåsterlapp? Det är våra vapen.”

”Jaså, ja, det kunde jag inte se; men tillräcklig är han likväl för oss tre”, yttrade Johanna och bet sig i läppen; ”en riktigt bra och stark vagn.”

”Ja, smeden säger att han håller till Rom.”

”Jo jo, det ser han ut till”, sade Johanna; ”nå, hvad tycker herrskapet, kanske jag ser något ut som brud ? Vill ödmjukast tro det. — Det är vacker nättel-duk detta, och så blomstergirlander neromkring, jag vill ödmjukast tro.”

”Ganska vackert, charmant, du är förtjusande, lilla Johanna, blott du låter bli att skratta så fasligt mycket”, yttrade kammarjunkaren.

”Ack, bli inte ond på mig”, bad den sköna bruden; ”i dag så går allting omkring i hufvudet på mig

— för si, det är inte narri att stå brud heller och om jag är glad, så är det för att jag får en så bra man. Ja, Gustaf är en hederlig karl och ser bra ut se’n och ståtlig, fastän han har träben.”

”Ja, Gud välsigne dig, lilla Johanna”, återtog kammarjunkaren, ”men tag nu på er kapporna, barn. Vi få ej vänta längre, klockan är redan åtta. Innan viäro ute vid kyrkan, är hon tio, och då börjar gudstjensten och som du vill så blir vigseln i kyrkan.”

”Ja, så bör det vara, i kyrkan, det är så vackert och högtidligt”, inföll Johanna och skyndade sig att göra sig i ordning.

Utanför porten stod den så kallade familjeasken, en tung Berlinare, som i formen allramest liknade en halfskuren Eidamerost, som hvilade på ett underrede så långt, att bakhjulen tycktes behöfva fråga framhjulen, hvart de togo vägen. Gyllenörnska och Stjern-rosiska vapnen voro målade på dörrarne och omslingrade med eternell och förgät-mig-ej i en krans.

”Kors, så innerligen grannt”, sade Johanna, då hon fick se grannlåten på nära håll; ”och eterneller se'n, och

förgät-mig-ej — hvad betyda de?”

”Jo, det vet jag, lilla. Johanna”, sade Emilia och tryckte sin välgörares-hand.

”Det är en hemlighet mellan mig och Emilia”, skrattade kammarjunkaren förnöjd. ”Se så, Södersten, kör nu.”

Det tunga ekipaget ruMade utför gatorna; visst skakade det en smula, men det gjorde ingenting, ty de som åkte der voro så lyckliga alla. Den leende bruden, insvept i en lätt kappa och med ett luftigt flor öfver de rika lockarne, satt bredvid Emilia, som också smålog och såg, som fru Ljungsköld skulle uttryckt sig: ”salig ut.” — Kammarjunkaren, pudrad och gentil pä sitt vis med den hvita halsduken knuten högt upp på hakan, hade, oaktadt alla Johannas protester, intagit sin plats på baklängessitsen.

När de nalkades tullen, mötte de ett briljant ekipage, som i hastig fart kom emot dem, och då de körde förbi hvarandra, igenkände de i det granna ekipaget kammarherren Ljungskölds och hans frus surmulna ansigten; de drucko begge brunn och det var endast för helsans skull de åkte ut om mornarne och hörde, huru lärkan i skyn slog sina drillar, och sågo daggdropparne glindra i gräset och spindlarnes skiftande silke fladdra mellan gärdesgårdsstörarne; men det var blott för helsan, ej för. nöjet; deras nöjen funnos ej derute.

Ändtligen nalkades de den vackra landtkyrkan, dervigseln skulle ske, och redan på afstånd upptäckte Johanna en schäs, som stod vid kyrkogårdsmuren.

”Se, der är Gustafs schäs, det är vårt ekipage, det som vi i afton skola resa hem på”, sade hon. ”Ack. Herre Gud, hvad det blir roligt att få sitta der och liksom flyga fram längs vägen.”

”Ja, det har mamsell rätt i”, inföll Södersten, som körde den oviga maschinen. ”Det här är en tung kanal.je, som hänger efter i backarne som de sju svåra åren.”

Med denna kompliment för den gamla familjeasken stannade de framför kyrkan.

Johanna ville skratta, men hon kunde inte, då hon såg den böljande mängden och klockorna i detsamma började ljuda från klockstapeln. Det finnes väl också knappt något högtidligare, än då det en sommardag ringer samman vid en landtkyrka — en undangömd vrå af verlden, der dock en församling kommer i Guds hus för att prisa hans namn. Klockorna klinga. Man ser hur deras jerntungor svänga i det vida svalget. Solen skiner på kyrkogården och på de mossiga graf-stenarne, och den milda vinden leker med de små hängena, som pryda ett och annat lutande jernkors. Fjärilar fladdra i luften och humlorna leka kurra gömma i de högväxta mussketterna, som stå på en och annan sjunkande graf — och på gängarne skrida gamla och unga in i ternplet, hvars orgel redan brusar derinne. Gubbar på kryckor och små gulhåriga, rödblommiga barn i sina helgedagskläder trängas om att komma in i templet, utanför hvars skidgård en mängd ystra hästar stå bundna för att vänta på sina kyrk-samma egare.

En sådan scen är en hel gudstjenst, är något, som ovilkorligt talar till själen och säger: Ser du ej att genom lifvet och döden går en enda tanke, en kärlekens ande?

Johanna blef allvarsam; men hon nästan blygdes derför och hviskade till Emilia: ”Jag är barnslig; vet du, Emilia, jag är inte riktigt glad; men du skall se jag skall säga mitt ja högre än Gustaf, ty jag har sagt honom, att jag skall bli herre i huset.””Lofva inte för mycket, lilla Johanna”, sade Emilia mildt. ”Du ser ej ut att just ha lust att visa dig käck.”

”Nej, nej, gudnås, så är det allt”, sade Johanna med en sorglig dragning på munnen. ”Man är inte så djerf heller som man tror. Modet flyger bort som dam, sä snart man kommer så här bort till en kyrka, der allt är så stilla och heligt. Jag vet ej, så der förefaller det mig aldrig i Stockholm, der vagnarne rulla och folket sorla och der kyrkorna ligga som på ett torg.”

De resande gingo in, och se, på karlsidan satt redan Gustaf och på fruntimmerssidan hans gamla mor.

Gustaf nickade åt Johanna; men hon knappt märkte honom, så djupt grepo henne orgelns toner och folkmassan, som sjöng den vackra koralen, så konstlöst, så disharmoniskt; men ändå så enigt och så rikt på kärlek.

Gudstjensten fortgick på detta enkla, flärdfria sätt, som vi sä ofta se i våra landtkyrkor, der de hvitstammiga

björkarne, hvilkas kronors ljusa grönska skimrar genom fönstren, ger själen en helt annan stämning, än då man genom kyrkfönstren ser ett trevåningshus midtemot, der i vindskupan en mamsell sitter och rycker på reflektionsspeglen. Det är onekligt att våra bättre känslor liksom dyka ner igen, när något så motsatt afspeglar sig i vårt öga, men att de gå uppåt för att andas lifsluft, om vi betrakta den rena himlens blå och de gröna träden, när de titta in genom fönstren, liksom för att säga: ”här ute, liksom derinne, bor Gud.”

Johanna var djupt rörd. Hon böjde sig lågt ner i bänken; ty hon kunde ej låta bli att gråta och blyg-des att visa det, då hon ändå var en lycklig brud.

Ändtligen kom den vigtiga stunden.

Gudstjensten var slut; men ändå qvarstannade församlingen i kyrkan. Alla reste sig i sina bänkar. Pojkarne klängde sig fäst vid väggarne så godt de kunde och på stolkanterne, liksom ljusen om julottan, stodo små barn, stödde af sina föräldrar, och riktade de klarblå ögonen åt koret.

”Det var en vacker brud; men Herre Gud, se hanhar träben”, sorlade det genom mängden, då Johanna stod vid pallen bredvid sin brudgum. Hon vågade ej se upp utan stod der stilla och darrande som ett offerlam, den eljest så raska och yra flickan.

Väl sväfvade der en dunkel tanke genom hennes minne, om att hon skulle säga ja högt; men när det kom dertill, kunde hon knappt hviska det korta, men afgörande ordet.

Den planen att få herraväldet slog således alldeles felt och sjelfva Emilia kunde ej låta bli att lindrigt le, då hon hörde den sakta hviskningen och såg den darrande gestalten.

Akten var slut och den lilla bröllopsskaran gick in i en närbelägen bondgård, som Gustaf hyrt för tillfället. Der var löfklädt och grant i hvar knut och stora kransar af ängbollar och namn, bundna af majblommor och kornax, prydde väggarne i den stora stugan, der sällskapet intog sin måltid. Allt gick högtidligt till; men Johanna hade ej återvunnit sitt vanliga lynne. Hon skrattade icke, skämtade icke, fastän Gustaf hade både mod och lust till begge delarne.

Först då sällskapet skulle återvända till staden och Gustafs mor tagit sin plats i familjeasken i stället för Johanna, som i schäsen skulle följa sin man, urmakaregesällen, blef hon åter munter.

”Nu skall du se, hur jag med ett hopp är i vårt ekipage”, sade hon, och i ett ögonblick satt hon deruppe och skrattade åt mannen, som med sitt träben ej så alldeles fort kom dit. ”Se så, Gustaf, nu sitta vi då i Guds namn tillsammans och färdas med hvarandra genom lifvet. — Ser du, brister axeln, så falla vi begge på en gång. Se så, låt gå!”

Vagnarne rullade, men Johanna hade ej tålamod att följa efter kammarjunkarens tunga vagn, hon bad så länge Gustaf tills han körde förbi och långt förbi, så att det ej skulle damma.

”Det der är en stygg backe, Gustaf, hu, så krokig och lång”, yttrade Johanna. ”Det var knappt möjligt för hästarne der borta för familjeasken att orka uppför den. Kör sakta, så så, vackert.”

Det skedde som hon ville, det gick lyckligen utför backen.”Jag är riktigt rädd för den der backen7’, sade Johanna, sedan de hunnit ner. ”Han är tre gånger så lång som Kungsbacken och så krokig sen; tyst! stanna en smula, nu kommer deras vagn rullande; aj aj, Gustaf, hör hur fort det går i öfra svängen, de eländige krakarne kunna ej hålla igen.”

”Det gör ingenting, bara han håller stången midt i vägen”, anmärkte Gustaf.

Knappt hade han hunnit yttra dessa ord, förrän de sågo den tunga vagnen komma utför backen i stark fart och nalkas den svåraste svängen, der han också var som brantast. Detta gjorde att kusken gjorde en stark ansträngning att sakta farten. Den ena hästen satte sig och i samma ögonblick brast stången tvärt af, och vagn och hästar rullade öfver hvarandra snedt öfver vägen och utför backen.

”Gud Fader i himmelen!” skrek Johanna och bleknade som en döende; ”Gud Fader i himmelen”, ropade hon

andfådd och sprang bort till den olyckliga scenen.

Kammarjunkaren tycktes vara oskadad liksom Gustafs mor, men Emilia kunde ej resa sig sjelf.

”Hur är det, Emilia?” frågade hennes man, darrande af skräck; ”hur är det? hur är det?”

Emilia var blek, men hon försökte dock att småle. Hon drog en djup suck och sade sakta: ”intet farligt, det blir snart bra.”

”Hur är det?” frågade Johanna med vilda blickar; ”se, du har blod på läpparne — har-du krossat dig?” ”Nej nej, kära Johanna”, hviskade Emilia och vacklade mellan sina stöd; ”ingenting, var blott lugn.” Emilia lades på gräset; man sprang efter vatten, badade hennes tinningar och tvingade henne att dricka. På allas ansigten var förskräckelsen målad, utom på Emilias — hon var lugn, hon smålog mildt och såg så vänligt bedjande på dem alla. ”Varen nu lugna, det går snart öfver”, sade hon sakta; men hon hostade emellanåt och då blefvo alltid de bleka läpparne purpurröda, huru hon än sökte dölja det.

Ändtligen hade man fått en annan vagn och det sorgliga brudtåget gick åter mot staden. Johanna åkte hos sin Emilia och Gustaf på sin schäs hade åter singamla mor, som klagade öfver ett knä och talade om gikt hela vägen.

Qvällsolen lyste redan på den rökomhöljda staden, då de sakta (ty stötarne plågade Emilia) tågade in på dess gator. Det vackra vädret hade lockat ut stadens ungdom. Mer än ett älskande par gick arm i arm och talade om ögonblickets eller framtidens fröjder; de senare voro lyckligast; man betraktade nyfiket det långsamma tåget, den bleka liljan som stödde sig mot en hvit ros och som omhuldades af en gråhårig, tårögd gubbe.

Ändtligen voro de hemma. Läkaren tillkallades, han skakade på hufvudet, föreskref en hel hop och gick.

”Sitt inte här, Johanna”, sade Emilia, då hon efter en kort slummer slog upp de milda ögonen. "Sitt inte här, det är din bröllopsnatt, Johanna.”

”Jo, jag blir här”, sade Johanna bestämdt och kort. ”Här måste jag bli. Drif mig ej härifrån — söta Emilia, låt mig bli qvar”, bad hon nästan gråtande.

Kammarjunkaren satt, liksom en förstenad väktare ur Tusen och en Natt, vid sängen och betraktade den sjuka flickan — kanske den döende, ty hon blef sämre och sämre, allt oftare blefvo de hvita läpparne rosen-röda^ allt mindre verkade medlen.

Åter kom läkaren mot morgonen. Han gaf intet hopp, ännu några försök; men konsten svek, hon hade fått en stöt för bröstet, så att blodkärlen brustit.

Solen började om morgonen att skina in genom de nedfälda gardinerna, ty tidigt trängde dess sken in på den sidan, då pigan kom in. Hon höll ett bref i handen och smög sig till kammarjunkaren och hviskade: ”det här kom i går; men i förskräckelsen glömde jag att lemna fram det.”

”Det är till mig”, hviskade Emilia, ”låt mig se.” Hon fick brefvet, bröt det med möda och läste det sakta. Småningom klarnade hennes blick. Hon log som en förklarad, sammanvecklade brefvet och lade det på bröstet.

”Johanna”, sade hon sakta, ”och du min goda far, snart, snart är det slut; tänk då på mig, på förgät-mig-ej ------ som, som du låtit måla — tack gamle,

ädle man, vi träffas snart igen. (Efter någon tystnad).Nå, gråt inte; hör du, Johanna! — Läs brefvet, läs brefvet — ser du.”

Johanna ögnade derpå; det var från kapten Stjernros.

”Han lefver”, sade hon öfverraskad: ”min bror lefver.”

”Ja”, hviskade Emilia och hemtade rosslande efter andan, — ”han lefver — och — jag — —”

Det bleka hufvudet dignade ned; allt var tyst, allt var stilla derinne, men sommarsolens strålar föllo in i rummet och skeno på den dödas anlete — se, själen fick en brygga att gå på; det var slut.

Länge sutto de båda som förstenade, då pigan plötsligen åter kom in och sade, hviskande, liksom för att ej väcka den sofvande:

”Kammarherrinnan Liungsköld är derute och vill in.”

Kammarjunkaren' märkte ej detta; men Johanna for upp, som träffad af en elektrisk gnista. Hon torkade sig i ögonen och gick ut till den stolta qvinnan, som nu kom, just nu.

”Huru i Guds namn är det med Emilia?” sade hennes nåd. ”Ryktet att hon skadat sig har kommit som en löpeld kring staden. — Hur är det? Jag vill träffa henne.”

Johanna log bittert. — ”Der hon är träffar ni henne aldrig fru kammarherrinna”, sade hon sakta, men hörbart.

”Hvad! Ar hon död?” frågade hennes nåd, darrande af fruktan. ”Säg! Är det slut? Är det slut? Kan hon ej tala? — Kan hon inte lägga sina händer på mig — hvad?”

”Intetdera, ni kommer alltför sent, hennes nåd — alltför sent att få förlåtelse för hvad ni brutit”, sade Johanna med en smärtsam ansträngning.

”Ha! — således intet hopp”, mumlade den ståtliga frun och vred de ringbeprydda fmgrarne, så att de knakade. ”Farväl, farväl! helsa kammarjunkaren

— se här”, sade hon brådskande, ”tag och lägg denna blomma på Emilias bröst. Helsa från mig, hviska i örat på den döda — säg — ni vet hvad, säg bara!” Det var en pensé hon lemnat.Efter några minuter var Johanna ensam, och kam-marherrinnan gick skyndande utför gatan.

Johanna återvände till sorgrummet, der den arme gubben, som genom sin lilla fåfänga, så oskyldig den än var, förebrådde sig att vara orsaken till allt; men det framstod ännu ej riktigt redigt; han var liksom döfvad.

Johanna gick fram till den döda, stack pensén i den kalla handen och hviskade i örat: ”Din mor ber dig om förlåtelse för hvad hon brutit.”

Hon tyckte liksom de fina, genomskinliga fingrarne sakta slutit sig om den späda blomman.

Borta hos kammarherren Ljungsköld var allt tyst och stilla som i en graf. Solen förgylde väl rutorna, men de tjocka gardinerna släppte ej in ljuset. Der var halfmörkt i de stora, förgylda rummen. Men på en soffa låg kammarherrinnan med ansigtet mot en kudde. Hon ville gråta, men hon kunde icke. Hon ville bedja, men hon kunde ej det heller och likväl brände der i detta ögonblick helvetiska qval i hennes hjerta.

Ändtligen reste hon sig upp och for med fingrarne genom de rika, orediga lockarne.

”Så är då försoningens dörr sluten — hon slog den i lås efter sig — och evigt, evigt skall jag stå utanför. Jag var så lugn i går, hela dagen, lefde mitt vanliga lif; då kom olycksposten midt i natten och på en gång vaknade der upp tusende bilder. De stälde sig omkring mig, betraktade mig, somliga med ihåliga, andra med fromma barnaögon. Det var mina barn-domstankar, det var mina barndomsvänner, som kommo igen, när offret^föll. Hu! jag fryser — hu — jag hissnar — Gud! Gud! hjelpe mig. (Skakande hufvudet). Hu, så tomt det låter. — Gud hjelpe mig arma brottsling. — Rysligt, det finnes intet mer än ”brottsling”, som ger klang i rummet. Tyst, kommer der någon?”

Kammarjungfrun kom in.

”Hvad vill du?” frågade hennes nåd häftigt.

”Jag ville blott fråga, om hennes nåd ville bli klädd. Klockan är nu half sex.””Nej — nej — inte nu, gå!”

”Kammerherren är redan uppe och snart skall ekipaget köra fram för herrskapets morgonpromenad.”

”Jag promenerar ej i dag, gå! — Hör du! Gå!”

”Men kammarherren.”

”Tig, tig, flicka!” ropade Teodora och sprang upp med gnistrande ögon som en furie från soffan. ”Gå! Befaller

jag dig — se så.”

Kammarjungfrun lydde, skakande på hufvudet åt sin frus nycker.

”Gudskelof nu, nu är jag då i fred”, mumlade hon vid sig sjelf. ”Emilia, Emilia, hvarför förlät du mig ej i din sista stund?”

*

Andans strid.

Det var således åter tyst i rummet. Teodora kastade sig åter på soffan och lutade sitt rödblossande ansigte i händerna. Hastigt reste hon sig åter upp, blickade långsamt och sorgset omkring sig i rummet, for med handen öfver pannan och delade med de hvita fingrarne de nedfallna lockarne.

”Hvad skall hon säga? hu!” började hon doft och liksom hastigt afbruten af en frosskakning.

”Det förefaller mig, som om jag vid Königsthal låtit binda för ögonen för att först på höjden på en gång få se den ofantliga utsigten — för att bli riktigt öfverraskad — blind gått fram till afgrundskan-ten och just då jag lutade deröfver, just dä jag slinter ner och knappt kan hålla mig i^en späd planta, som växer i en klippremna, blir af med bindeln — hu! den vida utsigten ligger der väl; men jag sjelf svindlar öfver en bottenlös afgrund.

Jag måste falla — snart; det svaga fästets rötter lossna från berget.”

”Jag har hittills”, började hon efter en stunds tystnad, ”blott tänkt på att njuta. Jag har gjort det, jag har hämnats, jag har hatat — allt det der var ”Nej — nej — inte nu, gå!”

”Kammerherren är redan uppe och snart skall ekipaget köra fram för herrskapets morgonpromenad.”

”Jag promenerar ej i dag, gå! — Hör du! Gå!”

”Men kammarherren.”

”Tig, tig, flicka!” ropade Teodora och sprang upp med gnistrande ögon som en furie från soffan. ”Gå! Befaller jag dig — se så.”

Kammarjungfrun lydde, skakande på hufvudet åt sin frus nycker.

”Gudskelof nu, nu är jag då i fred”, mumlade hon vid sig sjelf. ”Emilia, Emilia, hvarför förlät du mig ej i din sista stund?”

*

Andans strid.

Det var således åter tyst i rummet. Teodora kastade sig åter på soffan och lutade sitt rödblossande ansigte i händerna. Hastigt reste hon sig åter upp, blickade långsamt och sorgset omkring sig i rummet, for med handen öfver pannan och delade med de hvita fingrarne de nedfallna lockarne.

”Hvad skall hon säga? hu!” började hon doft och liksom hastigt afbruten af en frosskakning.

”Det förefaller mig, som om jag vid Königsthal låtit binda för ögonen för att först på höjden på en gång få se den ofantliga utsigten — för att bli riktigt öfverraskad — blind gått fram till afgrundskan-ten och just då jag lutade deröfver, just dä jag slinter ner och knappt kan hålla mig i^en späd planta, som växer i en klippremna, blir af med bindeln — hu! den vida utsigten ligger der väl; men jag sjelf svindlar öfver en bottenlös afgrund.

Jag måste falla — snart; det svaga fästets rötter lossna från berget.”

”Jag har hittills”, började hon efter en stunds tystnad, ”blott tänkt på att njuta. Jag har gjort det, jag har hämnats, jag har hatat — allt det der varnjutning — jag har föraktat — det har varit min stolthet att krossa hvart jag gick. Jag gick med bindeln, men den föll bort i natt — just i natt.

Aldrig har jag sett Emilia i den dager som nu. Nu mins jag, huru hon var skonsam, huru hon tusende gånger med kärleksfulla ögon talat till mig — huru jag förstod henne, men ej ville förstå henne — huru hon bar allt och hur jag missbrukade min makt — offerlammet — hon, som Stefanus liknade, der han på taflan krossas af fiendernas stenkastning.

Besynnerligt”, hon steg upp och upplyftade gardinen, så att solen klart sken in i rummet; ”besynnerligt — det var då barnet derborta, torparebarnet

— flög om Emilias hals och grät — det var något här i bröstet som då rörde sig, som kämpade, men som jag qväfde. — Var det en bättre tanke? — Var det en ljusens engel, som tittade upp? — Hvem var det som mördade det barnet i min själ? — Ha ha ha!

— djefvulen, fåfängan, afunden — ha ha ha! — och barnet dog.

Det är slut! Nå, hvad mera? — Den mördade oskulden kan ej väckas igen; det gjorda kan ej bli ogjordt — nej.”

Hon gick fram och åter på den tysta mattan. Hennes ögon voro vilda. De glödde af en eld, som tycktes genomglödga hela hennes varelse. Ändtligen stannade hon midt framför den stora spegeln; hon betraktade länge sin egen bild. — Småningom började ett bittert leende spela kring munnen; ett drag af skadeglädje sken i de glödande ögonen.

”Ha ha ha!” skrattade hon — ”och den der onde anden, som följer mig i hälarne, tror att han skall kunna kasta gift i min glädje — liksom han förut gjort allt så tomt. — Han vet ej att menniskan kan mycket, blott hon vill. — Hon kan glömma Gud — då är det väl ej något svårt att glömma den lede frestaren. Ha ha ha! jag är vid vändpunkten — nå väl, tillbaka går det ej, ty der står Emilia i vägen. Hon har redan klagat. Barnet har sqvallrat ur skolan deruppe, ha ha ha — nå! framåt då! det är så mitt öde.”Hon gjorde en våldsam ansträngning att åter bli lugn. Hon lyckades till en del och sedan hon badat sitt ansigte i det kristallklara vattnet, som i en vas stod på bordet och der en guldfisk sam, lyfte hon åter upp hufvudet och smålog som förr.

”Man skall aldrig kunna säga”, yttrade hon sakta, med triumferande känsla, ”att jag ej kunnat bära mitt öde. — Jag är också en Stefanus — jag är större, starkare än han; se, jag krossas inifrån. Förderfvet, giftet, förbannelsen gnager derinne, men jag ler ändå och bär hufvudet högt som han gjorde, som Emilia gjorde. De sågo dock himmelen öppen — ha! det var ej svårt — men jag, jag — ser helvetet öppet och ler ändå — — det der kan man kalla mod.”

Hon syntes åter lugn. Paroxysmen var förbi och hon tycktes önska mera solljus, ty hon drog upp gardinerna så långt de -kunde komma, och häktade upp de tunga draperierna, som hindrade dagern att skär komma in.

”Se så, nu är här ju trefligt och ljust”, sade hon och såg sig omkring i rummet, hvars förgyllningar och brokigt målade tapeter strålade mot henne i sällsam glans. ”Hvarför behöfver jag sörja? Nej, jag vill trotsa — jag vet att man hatar mig — ack! det är en glädje att vara hatad — det är något pikant. Det der stackars folket, som lefver i fred med hela verlden, dricker mjölkvassla; den, som bär hat och förmår förakta det, som kan svinga sig öfver dem som klandra. — Ha! den dricker salarnes vin direkt ur drufvan, kan berusas och då får man mod; då kan man störta fram — likgodt hvar det slutar sedan.

Jag vill således roa mig och roa mig, så att de veta att jag har roligt, att de skola afundas mig — ha, deri består ruset och njutningen — kanske litet hufvudvärk sedan; men man har dock njutit.” (Piinger och kammarjungfrun kommer in).

”Bed kammarherren komma hit.”

”Ja, hennes nåd!”

”Han skall bli förtjust att få vara med om leken. Jag skall låta klokheten fara — nu vill jag icke tänka mera, det lönar ej mödan — hu! Emilia som dogutan att ha förlåtit mig, jag kom för sent — den der tanken står för mig som den mörka fläcken för ögat, då man länge betraktat solskifvan. Kanske det just är så med Emilia; så länge hon fanns, såg jag i solen ; men dä hon försvann, då står fläcken qvar i min själ. — Ha! en poetisk tanke.”

Kammarjungfrun kommer in.

”Nå, kommer han icke?”

”Ja, hennes nåd, men —”

”Men? Hvad för men?”

”Kammarherren kom nyss hem, — han har visst spelat hela natten.”

”Jaså — skulle det vara en nyhet? Rätt bra att han har roligt, så vill också jag. Gå!”

Efter några ögonblicks dröjsmål steg Gabriel in. Hela hans utseende tydde på trötthet. Ögonen voro

matta och rödsprängcla och det bleka ansigtet bar

stämpeln af en odräglig tråkighet.

”God morgon, Teodora! Hur är det med dig?” yttrade han vårdslöst och kastade sig i en fåtölj. ”Bra, Gabriel, bra.”

”Jaså! det gläder mig. — Nå, hvad är det du egentligen vill? — Apropos, har du hört att fru Gyl-lenörn kört ihjäl sig?”

”Ja — ja, det var en ömklig händelse.”

”Också skall gamla sigillsamlaren vara alldeles utom sig — han lär rifva af sig håret, — åja, ganska vackert att sörja sin hustru; du skall väl anlägga sorgdrägt, svart eller blonder och juveler, hvilket?” ”Alldeles intet, Gabriel, och derför reser jag från staden och ut till Malma.”

”Jaså, för att ha riktigt tråkigt eller hur? Du vill sörja invertes eller hur?”

”Nej, långt derifrån; vet du, jag har en plan — du är ej nöjd med appointemanget?”

”Nej! det vet du förut, Teodora, den frågan är obehöflig — men det gör ingenting. — Tant Elisabet kan inte lefva evigt, hon är redan klen, gumman, och om vår Herre vill ha henne, så sker der ingen skada.”

”Tant Elisabet kan gerna lefva, så länge honvill. — Jag har ändrat mig. — Jag vill ej längre vara snål.”

”Hvad?” ropade Gabriel pch sprang upp. ”Hvad? Du vill då dela med dig. — Är det så?”

”Ja, med ett förbehåll, Gabriel.”

”Hvilket som helst, min Teodora, du kan befalla hvad du vill.”

”Jo ser du, vi ha temligen tråkigt tillsammans.” ”Åja, inte så alldeles intressant.”

”Vi skola ha roligare hädanefter. — Jag bryr mig ej om affärerna; det räcker väl i min tid. — Viskola ha roligt.”

”Men förbehållet?”

”Jo, ser du, det är du som skall arrangera allt. —

— Vet du, jag har en idé.”

”Charmant, Teodora. Får jag kyssa dina marmorhänder; charmant, låt höra, jag vill också ha roligt, men det går penningar åt.”

”Ja, naturligtvis. — Jo, ser du, Gabriel, vi resa till Malma och ställa der till några fester; på hösten resa vi till Italien, bese Rom, helsa på hans helighet och kyssa toffeln — om vi så vilja, resa några år i Europa och sedan

titta vi hem för att se till, om det är roligt här hemma.”

”Det är en präktig plan; men den har en knut

— hm, bara en.”

”Du har skulder.”

”Gissadt, Teodora.”

”Dem betalar jag.”

”Du är förtjusande, min engel. Då är saken afgjord och jag blir din slaf.”

”Tack, Gabriel. — Laga nu allt i ordning till resan — redan i morgon fara vi — jag ansvarar för dina skulder, min stackars man.”

”Tack, evig tack! älskade Teodora.” (Gabriel gick.)

Hennes nåd var qvar, hennes bröst flämtade liksom af ansträngning.

”Se så, tärningen är kastad, det finnes ingen återgång”, mumlade hon vid sig sjelf. ”Förstörelsen skall beredas genom förstörelse. Jag skall åtminstone, då jag faller, veta att den sista spillran af minlycka faller öfver mig, att fienden ej skiftar något rof efter mig — ha ha ha, han skall sjelf förstöra det.”

\'t- Hon ringde på sin kammarjungfru och toaletten började.

”Hennes nåd har sorg”, yttrade flickan.

”Ja barn! tala ej derom, jag vet allt”, svarade hennes nåd; ”nämn aldrig den händelsen. Hvad nytt för öfrigt?”

”Åh just ingenting; men kammarherrens betjent berättade —”

”Jag vill ej höra hvad han berättat; kammarherren har sagt mig allt. — Jag vill ej veta af något spioneri hädanefter. — Säg din fästman det. Är det intet annat nytt?”

”Jo, rådinnan Ljungnér var här för en stund sedan, hon ville nödvändigt tala med hennes nåd; men då kammarherren vär inne, sade jag att det ej togs emot.”

"Bra! Jag vet förut att hon kom med en sqval-lerjeremiad. ”Är det ej något annat?”

”Jo, man säger att förre kungen bjudit ut sin tjenst åt Bonapart.”

”Jaså, det var ett generalsämne.”

”Det är annat än då Bonapart var vilddjuret.” ”Åh, det kan han vara ändå.”

”Nå, det der förstår hvarken du eller jag. — Vet du intet annat?”

”Jo, det var sannt, regeringsrådet Abelungs herr son, majoren, har nu tvärtemot pappas vilja kommit till Stockholm och har börjat att krångla med pappa om mödernearfvet; det blir visst process.”

”Åh, regeringsrådet reder sig nog, det är en slug karl.”

”Ja, det tro alla, sonen är en faslig vindböjtel. Han har, fast han inte längre har varit, här, sade kammarherrens betjent, hållit kolorum derute på blå porten och spelat sig pank i natt, rent pank, så att han fick lof att ge ut skuldsedlar.”

”Jaså, hvem vann?”

”Det vet jag inte, men inte var det kammar—””Tyst! det angår dig inte. Nå, unga Abelung ämnar processa med sin lär?”

”Ja se, det hängde så ihop, att han spelade bort rubb och stubb och var rasande, ty han hade druckit och då han steg upp på bordet och började orera och säger att —, det är fasligt hvad barn kunna varit otacksamma.”

”Nå, hvad sade han?”

”Jo, sade han: min far är, som herrarne nogsamt känna, en dålig menniska, en gammal spion, en kall egoist och onaturlig make och far, han har bedragit mig på mitt möderne, han har slagit under sig det jag skulle haft efter min salig morfar — allt detta har han gjort derföre att han lagade att jag kom att stå under förmyndare. En fullmyndig svensk olficer under förmynderskap af en gammal pennfäktare! Nota bene, mine herrar, sa' han, far min var en tyrann mot min salig mor och det är för att hämnas henne jag ämnar klämma ut arfvet till sista skil-lingen.”

”Och allt det der har din fästman berättat?”

”Ja, han satt i nästa rum och såg genom dörrspringan alltihop. — De öfrige herrarne skrattade och sade: rätt så, gå på med gubben, han tål puf-farne.”

”Det tror jag också.”

”Ja, inte förtjenar en sådan son någon hjelp.” ”Ånej, han tyckes verkligen ohjelplig, — se så, nu tycks det vara bra, — säg till om förspänning, jag reser ut.”

Sedan hennes nåd blifvit ensam, smålog hon bittert och sade: ”jag hör att äfven andra ha roligt på mitt vis. — Det är en intressant verld vi lefva i — att roa sig så der — ha ha ha, men det är ändå roligt, då alla själskrafter spännas för att kunna trotsa; det är samma känsla som då barnet söker upp tillfällen att få hissna — det är så roligt, så roligt och man skrattar så ljufligt — skada att glädjen är så kort.”

Det var, om man kunnat se in i Teodoras' hjerta, ett förskräckligt ögonblick, då hon beslöt att medhela sin viljas kraft nedtrycka samvetet och tysta sin bättre känsla; men hon fann ej bättre, hon hade vaknat. På en gång hade bindeln fallit från hennes ögon, men för sent. Hon fann att hon skred utför branten, att hon ohjelpligt drogs nedåt af en makt, som liksom först riktigt gripit henne fast i det ögonblick Emilia gick bort utan att förlåta henne.

Sällan är det brottet sjelft, som väcker den brotts-lige. Snarare sitter synden som en vampyr på den sofvandes bröst och fläktar ro öfver slumraren, under det att den dricker sig mätt af hans hjertblod; men vaknar gör ej den arme — han kan dock väckas af en fogels qvitter eller ett fallande lof, och då ser han, hur blodsugaren sugit sig fast i själen.

Teodora hade intill detta ögonblick ej känt ånger öfver något — hon var en af dessa starka, lifliga själar, som konseqvent fortgå på en bana, god eller ond, och som beständigt tro sig ha rätt, både då de älska och hata.

Om en sådan menniska älskar, så upphör hon ej dermed, fastän hon tusende gånger sett sig bedragen, hånad, förtrampad, och om hon öfvergifves, belönas med otack — älskar hon ändå, och sörjer ej derföre att hennes drömbild upplöste sig i en tom dimma — utan derföre att hon beklagar den kärlekslöse. Om åter hon kastar sig åt andra sidan, blir hon lika ihärdig i att hata — att vara sjelfvisk och aldrig älska någon annan än sig sjelf, huru hjertat än ibland vill klappa af kärlek och vänskap — det får icke, ty det är ej klokt. Detta är en olycklig lära, som vanligen får det klingande namnet af ”att kunna beherrska sig” och som vanligen slutar med en kall egoism, som lik en isig vind frostbiter hvarje ädel blomma som springer upp på hjertats grund.

Den, hvars själ är god och ädel, kärleksfull och varm såsom det täckes den eviga kärleken, behöfver ej att beherrska sig. Hon rör sig i det goda, fritt och ledigt som dufvan i luften, ty detta är hennes element — det är gränslöst, och ju högre hon sväf-var, desto mindre behöfver hon frukta att stöta emot.

Den, som åter rör sig i en lägre sfer, den, som kryper under träden och buskarne för att dölja attnågra fjedrar redan fallit ur dufvovingen, den behöfver akta sig, beherrska sig och ej försöka att slå upp vingparet, då hon sitter i busksnåret, ty då stöter hon emot.

Teodora hade ifrån sina barndomsdagar lärt sig att aldrig visa sig sådan hon var; hon hade oupphörligen varit uppmärksam på sina ord och hvarje småsak — detta gjorde att hon aldrig klart känt hvad denna medvetslösa barnaoskuld, som beherrskar verlden, egentligen vill säga. Hon hade hela sin lefnad varit liksom delad i två

varelser, af hvilka den ena beständigt nedtrycktes af den andra; det var naturen, den oskuldsfulla rena anden i hennes själ, som beständigt kufvades af konsten och beräkningen, ända till dess barnet modfäldes och satte sig tyst i en vrå af hjertat.

Så hade det hittills varit. Hittills hade konsten segrat öfver alla hinder, beräkningen nedtryckt hvarje vaknande känsla; men nu var herraväldet slut, det blef en strid derinne, två andar kämpade, och hon, som fostrat dem begge, tyckte att hjertat ville springa sönder af smärta och sökte döfva det genom konstiga medel — de naturliga, kärlek, ånger, tro, hopp och försoning, kände hon icke.

Det var med en känsla af triumf Teodora fattat sitt beslut och för att hinna sitt mål, glömska af sig sjelf och allt, hade hon utsett sin man till verktyg.

Hon hade aldrig älskat honom, det var för titelns skull, för det yttre anseendets skull hon tog Gabriel och aflägsnade Olivehjerta, en man som hon älskade så mycket hon med sitt lynne kunde älska någon, men klokheten böd att ej gifta sig med en lagman och flytta i landsorten, då man kunde få en kammarherre och bo i Stockholm.

Äfven då segrade hon öfver sig sjelf, beherr-skade sig och fann sig smickrad af att kunna göra det. Man blir vanligen på detta sätt så klok, att man rent af upphör att vara lycklig, och man är så sträng mot sig sjelf, att man är i en oupphörlig träta med sig sjelf och vanligen lyder den rösten, som skriker mest, det. vill säga både den envisaste och den dummaste af dem begge. Om vi således vilja se menni-skor, som hela lifvet igenom hafva tråkigt med besked, så är det just sådane, som af lutter klokhet beräkna allt på förhand och ha så litet förtroende till Guds försyn att de tro, att deras förnumstighet måste göra allt. Vi hafva fått förnuft, men det är till för att hjelpa hjertat, för att fostra barnet som bor der-inne, men ej för att qväfva det.

Sådana menniskor göra i bästa fallet, som det heter, rätt; men godt göra de aldrig. Säkert är likväl, att då man menar väl och försöker att göra det som godt är, kan man ibland göra små dumheter, som verkligen kunnat vara ogjorda, om man låtit bli; men man har dock dragit en vexel, som ej protesteras af Honom som ser till tanken och till meningen. Man kan vara säker att man kommer öfver svårigheterna, kanske litet klokare; men alldeles icke modfäld.

Andra dagen stod vagnen för dörren. Herrskapet reste till Malma för att derifrån fortsätta resan till kontinenten; men på det att tiden ej skulle förefalla lång derute på landet hade de bjudit alla ”vänner och bekanta” att resa dit ned för att roa sig. Det är naturligt att silfver och allt tillbehör för ett riktigt briljant hus fördes på packvagnar dit ner; man ville roa sig på landet.

”Herre Gud!” sade gumman Lönner om qvällen samma dag, då Johanna i förbigående hade ”smittat” in till gumman och med talande tunga berättade om Teodoras affärd, som för henne utgjorde en riktig balsam af förargelse, som hon fick att stryka på den smärtsamma fläcken i själen, som Emilias död gifvit henne.

”Ser mamma, det var väl att den der frun så brådskande for sin väg, alldeles som ingenting händt, ty det förargar mig så innerligt, så innerligt — att jag riktigt är glad deråt — hm, hade hon, som det i början syntes, ångrat sig och sörjt, hon också, då hade jag gråtit ihjäl mig.””Men Herre Gud!” återtog gumman, ”hvad sådant folk är lyckligt, som kan göra allt hvad de vilja.” ”Lyckligt? Mamma! Nej, så orättvis är inte vår Herre. — Samvete har hon, kanske bara ett litet gryn samvete, men det är nog. Vet mamma, en smula samvete tynger ner vagnen, som då ett troll sitter derpå, blott en gnista, om än aldrig så liten, väger sina modiga skeppund — hon må resa.”

”Det var ändå bra synd med lilla hennes nåd, Emilia, hon var bra god, Herre Gud hvad Alfred skall ta det hårdt.”

”Han, som ser andar, mamma? Anej, Gudbe-vars, han stackare, tar det visst inte hårdt — se det är sorg det mamma, att Alfred inte är rätt klok

— ser spöken midt på ljusa dagen — Herre Gud — han som var så klok förr.”

”Men barn, sådant kan väl finnas”, sade gumman; ”det vet jag,' att då salig Lönner lefde, gingo vi en afton och spatserade långt utanför Skanstull — och då vi voro på återvägen och kommo midt för galgen, så kom der en blek låga, så stor som min hand, och hoppade i diket — och jag blef så rädd, så rädd. Salig Lönner ville ta fast

den och sprang efter; men lågan gick undan för honom — det kunde han låtit bli, allt hvad jag bad honom; men till slut så föll han omkull och stötte sitt knä, så att han låg i tre veckor. Man skall inte trotsa på vår Herre.”

”Men mamma, det der kunde ju vara helt enkelt en lyktgubbe”, anmärkte Johanna.

”Ånej, barn, det är riktigt syndigt att tro sig förstå sådant. Lönner sa’ detsamma, men han fick också ligga till sängs i tre veckor derför. Jag visste det förut; men si, han skulle vara rask kantänka, och så gick det som det gick.”

”Nej, nu måste jag hem. Snart kommer Gustaf från verkstaden och då skall det stå färdigt, — Vet mamma, Lönner är så nöjd med min hushållning och klagar inte på maten ”alls”. — Ack! 0111 bara Emilia lefvat, det skulle varit ett paradis.”

”Hon dog i en salig stund, Johanna; om den saken är ingenting att säga”, yttrade gumman; ”farvälmed dig, barn; hör på, du skall alltid skrapa bort det brända på brödet, ty eljest får Gustaf, när han blir gammal, ondt af sten. Jag har mången natt gråtit min kudde våt; ty si, det fick salig Lönner och dog, och det var allt min skull som lät honom få brunstekt bröd — men Herre Gud! jag förstod inte bättre.*

*

En skördefest.

Det var vid skördetiden. Åkrarne stodo mogna och gungade för vinden och solen stekte varm öfver fälten.

I parken på Malma hörde man ljudet af en fyllig harmonimusik; det var nemligen regementsmusiken, som blifvit ditkallad för att förhärliga festen.

Det var ett hvimmel af herrar och fruntimmer i den vackra parken; ”i minnets tempel” sutto herrar och drucko punsch och rökte tobak ur långa delikata pipskaft, och i kärlekens boské sutto rådinnan Ljungnér med några sqvallersystrar, några från hufvudstaden, andra syskonsjälar från småstaden i grannskapet.

Der borta vid ”borgruinen”, en pittoresk maschin, som brukets timmerman spikat ihop för några dagar sedan, som var grå och rödstruken och prydd med fastnubbad mossa, i riddarborgen serverades man té och glacer.

Allt var härligt, vädret vackert, sjelfva himlen gynnade festen med sitt solsken och sin torka; man gratulerade herrskarinnan att ej riddarborgen blifvit rensköljd från sin åldriga färg och att allt hade lyckats så förträffligt.

Der nedanför parken (mellan de frodiga trädens höga stammar såg man det) utsträckte sig ett stort åkerfält, der karlarne i glänsande, hvita skjortärmar och med röda band kring hattarne, med rättaren i med dig, barn; hör på, du skall alltid skrapa bort det brända på brödet, ty eljest får Gustaf, när han blir gammal, ondt af sten. Jag har mången natt gråtit min kudde våt; ty si, det fick salig Lönner och dog, och det var allt min skull som lät honom få brunstekt bröd — men Herre Gud! jag förstod inte bättre.*

*

En skördefest.

Det var vid skördetiden. Åkrarne stodo mogna och gungade för vinden och solen stekte varm öfver fälten.

I parken på Malma hörde man ljudet af en fyllig harmonimusik; det var nemligen regementsmusiken, som blifvit ditkallad för att förhärliga festen.

Det var ett hvimmel af herrar och fruntimmer i den vackra parken; ”i minnets tempel” sutto herrar och drucko punsch och rökte tobak ur långa delikata pipskaft, och i kärlekens boské sutto rådinnan Ljungnér med några sqvallersystrar, några från hufvudstaden, andra syskonsjälar från småstaden i grannskapet.

Der borta vid ”borgruinen”, en pittoresk maschin, som brukets timmerman spikat ihop för några dagar sedan, som var grå och rödstruken och prydd med fastnubbad mossa, i riddarborgen serverades man té och glacer.

Allt var härligt, vädret vackert, sjelfva himlen gynnade festen med sitt solsken och sin torka; man gratulerade herrskarinnan att ej riddarborgen blifvit rensköljd från sin åldriga färg och att allt hade lyckats så förträffligt.

Der nedanför parken (mellan de frodiga trädens höga stammar såg man det) utsträckte sig ett stort åkerfält, der karlarne i glänsande, hvita skjortärmar och med röda band kring hattarne, med rättaren ispetsen, mejade säd, och godsets flickor, likaledes hvit-ärmade och med en lätt halmhatt på flätorna, togo upp, allt under munter sång.

”Olof! hör upp der!” sade inspektor Grönlind, som var den enda som ej arbetade der nere, ”om du ej ser glad ut i dag och sjunger, så skall jag sjunga för dig på kontoret, se’n det är slut. Det är hennes nåds nådiga befallning att ni skolen se glada ut och lyda skall du, din lymmel.”

”Men hustrun min håller på att dö och lillbarnet med”, mumlade Olof.

”Mumla inte du. Satt inte herrskapet deruppe, skulle jag försöka att få dig glad igen, hvar sak för sig.”

”Charmant!” yttrade en mager, spetsnäsig fru, som en stund betraktat den glada scenen nedanför och under tiden låtit glacen smälta. ”Charmant — en sådan scen, herr ländtråd, man får knappt se något så vackert ute på ladugårdsgärdet — riktigt en slags uniform — och den okonstlade sången sedan — en kör på teatern tar sig knappt så väl ut.”

“Ja, min nådiga, det är någonting friskt och gladt i'allt sådant”, yttrade landtrådet tankspridd, ty äfven han hade nyttjat sin kikare; ”verkligen vackert — ha ha ha! det är verkligen inte så dumt att ibland komma ut i det gröna och lefva på landtligt sätt.” ”Det har alltid varit min lust att få vistas på landet”, inföll rådinnan Ljungnér; ”men inför min lefvande Gud, Ljungnér är så rädd för landet, att det var omöjligt att få honom hit ut; men jag sade, då min vän kammarherrinnan varit så god att invitera mig på ett chaupettert tillfälle, så får du sköta dig sjelf min lille gubbe. — Åh, Herre Gud! hvad Ljungnér är god, han bara skrattade och sade: roa dig du, min lilla gumma, välkommen hem.”

”Ja, rådet är en trankil man”, sade landtrådet; ”förlåt min nåd, der sitter en mygga just på örat, ha ha ha, det är en vampyr.”

”Fy! de otäcka kräken”, sade den tilltalade, den spetsnäsiga frun; ”fui — bort med dig — här börjar verkligen bli litet mygg här.””Ja, mina damer, myggorna äro det skönare könets beundrare, derföre kringsvärma de er; der borta i "minnets tempel” komma de ej till oss karlar.”

"Ja, det är den gemena tobaksröken.”

”Jag tror jag går dit”, återtog landtrådet och steg med möda upp från stolen. Ha ha ha, myggorna kunde tro att jag hörde till damcirklen, ha ha ha, det vore smickrande, men mitt blod vill iag ej släppa till.”

”Hör på, Gabriel!” sade landtrådet, då han hunnit linka från damerna upp till minnets tempel, som insveptes i en tunn dimma af tobaksrök, ”hör på, Gabriel! du har min själ väl växt folk här ute på Malma.”

"Jaså, onkel tycker om våra underhafvande, det fägnar mig oändligt.”

”Jo, ser du, der går en lång smärt flicka der nere på åkern, hon är så väl växt som den Medicei-ska Venus, ha ha ha, riktigt roligt att se på — hm, skada på flicka att hon kanske skall gifta sig med en bondlurk, som ingen känsla har.”

”Kanske, onkel, Teodora vill, oss emellan sagdt, öfverraska er med ett bondbröllop som efterpjes. Det är en lång vacker bondflicka, som gifter sig med en karl här på bruket; hon skall snart in för att klä sig.” ”Besitta, hä, hä, bröllop — hm, Gabriel, det måste ändå vara litet tvunget att vara gift — aj, min häl, jag kan imaginera mig, litet tvunget — det är visst fuktigt på marken, ty det ilar i hälen; det är ett märke, Gabriel, pä fukt, ett riktigt hygroskop — ha ha ha; man är en slags vetenskapsman, då man så der bär de fysikaliska instrumenten i sig.”

”Onkel är alltid glad.”

”Ja, Gud ske lof för en glad ålderdom och att man bär sina gråspräckliga hår med äran. Hm, ett glas punsch — hm, jag vet inte, der är väl inte citron i, Gabriel?”

”Jo, i denna, men den der är af ren arrack.” ”Utan citron?”

”Ja, utan syra, onkel, jag har sjelf bryggt den och dekarterat den redan i fjol, då jag gick här och hade tråkigt.””Du tänker på framtiden, Gabriel; hä hä hä, du är en klok man, hä hä hä.”

”Också har jag gått i onkels skola och i onkels fotspår.”

”Fotspår? Gör ej det, Gabriel, då får du krypa. Ha ha ha, jag gör inte många fjät om året.”

”Tag glaset, onkel! Jag har en skål. Mine herrar! Vi skola dricka en liten skål, det-går så långsamt med bålarne — och då vi ej ha någon bättre talare, ty högvördige prosten i denna församling har ej behagat komma, så fån J åtnöja er med mig.”

”Ha ha ha, ja bevars, den som har punsch i bålarne talar alltid flytande”, yttrade en liten herre i högen, der han, blek som en död och skrynklig på kinderna som en hopkramad, smutsgul sidenridikyl, stack fram hufvudet, som hvilade mellan ett par syl-hvassa löskragar, ”tala, Gabriel, vi äro endast öron.” ”Mina herrar! (förlåt onkel, om jag stötte till glaset) mina herrar! Länge har jag sökt ett tillfälle att uttala hvad mitt rörda hjerta känner, af oskrymtad tillgifvenhet, tack—acksamhet, vördnad och synnerlig tacksamhet — en tacksamhet, mina herrar, som endast grafven kan förminska, hm, mine herrar, jag ser här ute nu för första gången, här på Malma; pä min egen grund och botten, min andre far, ledare och vän — ännu felas det väl i ringen en som är lika dyrbar för mitt hjerta, men tack—ack—tack—acksam-heten har ingen gräns hvarken i tiden eller rummet, jag sammanslår således tvenne för mig och för alla som närmare känna deras hjertas egenskaper, tvenne, säger jag, dyrbara personer, min vördade onkel, landtrådet Seth Ljungsköld och min vördade tant, fröken Elisabet Ljungsköld. Bästa onkel!”

”Mjuka tjenare, mina herrar, alltför oförtjent”, stammade landtrådet, under det att alla de andre om hvarandra ropade: ”landtrådet Ljungsköld, jag får den äran, Ljungsköld — landtrådet, tillåt mig.”

”Det var ett tal det der”, hviskade den lilla ridi-kylen med löskragarne, ”ett grannt tal, Gabriel gjorde sitt bästa, hä hä, vet du hur det föreföll mig.”

”Nej.””Jo, som ett gyllene schabrak på en åsna, huru man höljer om den der gamla giktfoten, så sticka öronen fram.”

”Ha ha ha, du är alltid satirisk.”

”Satanisk, säg, min bror.”

”Hm”, mumlade landtrådet, ”hm, att du skulle slå mig ihop med syster Elisabet, det gamla heliga våpet, syster min, jag trodde min själ att mopsen skulle komma med i skålen.”

”Onkel får förlåta; men si tant kunde ha blifvit stött, om hon fått höra att hennes skål kom efter. Onkel vet att tant är något kinkig af sig.”

”Å ja, å ja, jag känner till henne — jag minns än hennes moralkaka — ville att jag skulle omvända mig i lifvet, ha ha ha, jag kan knappt vända mig i sängen.”

”Onkel är alltid glad.” (Till en betjent:) ”Hvad vill du?”

”Jo, hennes nåd sade att allt var färdigt.”

”Jaså! — Mine herrar! Min hustru anhåller att vi alla skola tåga upp till dansplanen, ty nu kommer folket från dagsverket.”

”De från sitt och vi från vårt, ha ha ha”, skrattade lilla ridikylen.

Der blef uppbrott och herrarnes skara ormade utför gången från minnets tempel och till granskapet af riddarborgen, som på sin altan upptagit en mängd damer.

På gärdet såg man en hel rad bondfolk par om par under muntra sånger och med liar och räfsor på axlen marschera fram mot parken.

”De gå så jemt som rekryter”, yttrade en ung löjtnant, som lutat sig med ryggen mot riddarborgen. ”Svenskarne äro födda soldater.”

”Emellertid blir du min själ hvit på ryggen, bror lilla”, hviskade en annan. ”Du skall veta att ruinen är målad med limfärg och smetar af sig.”

”För tusan! torka bort det; det är då besynnerliga konster att stryka upp nya träruiner med vattenfärg.”

”Ser du bror, huru sköna borgfröknarna äro, der de sitta och speja ut öfver fälten”, yttrade den lillaridikylen. ”Den der som med sin tunna näsa klyfver luften der uppe — ser du hennes färger äro ”rose och azur.” — Onkel Seth är hennes riddare.”

”Har der varit något förhållande?”

”Nej bevars, men han bär hennes färger, rödt och blått i sin fysionomi — ett par behagliga ögonbryn, riktiga circumflexer öfver ögonen.”

”Ha ha ha, idel satir; men tyst nu kommer bond-hopen. Hyggliga flickor — frisk färg, man ser inte sådant hvar dag heller.”

”Den der lilla brunögda är rätt näpen.”

"Å nej, då ser den der med röda halsbandet bättre r ut.”

”Ah hon, den tycks kunna ta sin karl i kragen.” ”En verklig virago, ha ha ha, en sköldmö.”

”Tyst, de sjunga; nu stanna de, rätt så, inspektor, peka med käppen, det förstår det goda folket.” ”Se så, nu är allt i ordning, nu skall der uppstämmas en hymn till vår ära.”

Riktigt nog skedde det; folket sjöng en sång om ”ädla gäster som kom på landet”, och om ”det heliga äkta bandet”, om ”folkets glädje och folkets fröjd, som stiger upp uti himmelshöjd”, och sedan detta var slut, steg en vördig gubbe fram, egentligen Petter Mårtensson i Pyren, känd för sitt hvita hår, men ej väl känd för öfrigt, och ropade: ”lefve de ädle och förnäme herrskapen från Stockholm och hela det nådiga herrskapet! hurra! hurra!”

”Alltför rörande! Charmant! min bästa”, snöflade frun med den tunna näsan. ”Hvem är den vördnadsvärde gråhåringen, som talade så enkelt och hjertligt?”

rDet är en af våra torpare”, sade Teodora och vinkade åt musiken, som uppstämde en munter polska.

Folket tog i ring och dansade, så att svetten lackade; lusten grep omkring sig; en och annan ung herre blandade sig äfven i dansen och slutligen såg man till och med den lilla ridikylen förmängd i dansen. Han hade dock råkat i händerna på sin virago, sköldmön, som trådde dansen med honom, så att han trodde sin sista stund inne.

Altartaflan.

23”Det var nog hvad du var qvick i benen”, sade en af vännerna, när mannen slapp ur dansen och flåsande satte sig på en bänk, ”qvick ända ner i tå-spetsarne.”

”Puh! Puh! De kunna spränga hjertat på en menniska, puh! Var oförsigtigt. Min läkare har sagt mig, att jag har för stort hjerta.”

”Det skulle man tro”, hviskade en närstående till en annan. ”Snarare ser hans hjerta ut som en sam-manskrumpen kautschukspung.”

”Det riktigt kliar i fotterna på mig, ha ha ha, när jag hör musiken”, sade landtrådet.

”Jaså, jag trodde, puh! att det värkte”, yttrade . den qvicka mannen med stora hjertat.

”Ja, det är just felet, hä hä hä, just felet.”

Sedan dansen fortfarit en stund, äskade Gabriel tystnad.

”Mitt herrskap, vi skola kanske nu upp en stund, vi fortsätta sedan dansen.”

”Hä hä hä. Du skall få se att det är den långa vackra menniskan, som skall gifta sig — hä hä” — yttrade landtrådet till Gabriel under vandringen.

Stora salen på Malma var rikt eklärerad; men för fönsterna voro skärmar, så att ej en stråle af dagen kom in.

När gästerna inträdde, stod komministern i församlingen framför ett par kullerstolar, klädda med rödt sammet med guldbroderi.

Prosten hade blifvit bjuden att förrätta vigseln, men hade helt enkelt svarat, att en vigsel ej var någon komedi utan en helig handling.

Sedan sällskapet genom flere ah! och hah! till-kännagifvit sin beundran och öfverraskning, inträdde samtidigt från sidodörrarne brud och brudgum, begge ledsagade af sina fäder, ett par skröpliga torpare-gubbar; — de stannade vid pallarne. Det var riktigt nog den långa smärta pigan, som först fäst landtrådets uppmärksamhet, och en liten ”osynlig” bonddräng med brunrödt stripigt hår, en liten ”fulinge”, som pigan hade tagit, emedan hennes nåd lofvat att i hemgift gifva hundra riksdaler riksgäld.

Vigseln förrättades.Det är ganska klart, att ingen af de begge, som nu löfvade hvarandra evig tro och att vara hvarandras stöd i lifvet och tröst i döden, tänkte en staf-velse af allt det presten sade. De stodo der begge till ett spektakel för att roa herrskapen, det visste de, och pigan skämdes en smula för sin tillkommande man, som otymplig och med håret kring "synen” tog sig illa ut i jemnförelse med den vackra bruden, som välväxt och frisk som en majros öfverglänste alla de andra.

När vigseln var slut, blef der begåfning och gratulation och derefter gick processionen åter ut för att på dansplanen, i det härliga månskenet, dansa kronan af bruden.

Man ordnade sig i led, två och två, först Gabriel och Teodora, dernäst brudparet och så vidare herrar och damer i stor procession och defilerade förbi musiken, som stod på en höjd.

Månen sken klart; det var snöhvitt öfver hela landskapet och dallrade på insjöns vatten som en silf-verpelare.

För att komma till parken måste man passera en liten byväg, som slingrade sig fram genom skogar och ängar. När processionen under skratt och prat nalkades detta ställe, kom der en annan, mycket mindre och tyst procession inifrån vägen. Det var fyra män, som buro en likkista och som, utan att märka den på gångstigen från slottet kommande processionen, pustande satte sin börda midtpå vägen.

”Der spela de och hålla väsen”, sade en gubbe, resligare än de andre och pekåde upp åt höjden; ”Gud vare dem nådig.”

”Hvad är det, Gabriel? Det är en likkista, hur kommer den hit?” yttrade Teodora med fasa, darrande i hela kroppen.

”Processionen stannar!” ropade Gabriel så högt han förmådde. ”Här är hinder i vägen.”

Processionen stannade.

”Ha ha ha, kanske der har skett en jordbäfning i teten”, skrattade landtrådet.

”Å nej, mina herrar, det är bestämdt en gast som stält sig der”, yttrade herren med stora hjertat.”Nej, mina herrar, det lär vara ett bondlik”. sade en som var bättre underrättad.

”Hvem är du? frågade Gabriel häftigt. ”Undan med liket.”

”Jag heter Stolt, hans nåd, och kolar-Anders behöfver inte gå undan.”

”Är du näsvis? Undan med liket, säger jag.”

”Å ja, det kan väl ske”, yttrade Stolten, ”men Anders blir nog salig ändå han.”

”Stå inte och resonnera, usling”, utfor Gabriel utom sig. ”Undan, säger jag.”

Karlarne lyfte upp kistan och vandrade nedåt vägen.

Teodora var blek som lärft.

”Hvem var det?”

”Kolar-Anders, han måtte ha dött i dessa da-garne. Se så, se glad ut — mitt herrskap, vägen är fri — framåt marsch — och processionen fortsatte sin gång.

Der låg något bittert i Teodoras leende; men hon log ändå.

Det var en underlig tafla. Der nere på den lilla insjöviken hade man anstält ett fyrverkeri; der brunno luftbägare, som kastade sina röda, gröna och blå stjer-nor högt i luften och slutligen med en knall brusto sönder och läto hundratal af svärmare fräsande genom-orma hvarandra. Der sköto raketer upp mot stjern-hvalfvet, högt, högt och regnade ner lysande pleja-der öfver den mörka parken, och der bakom satt månen och sken mellan molnen — det skadade effekten.

Det var något underligt att se denna mennisko-massa i den dubbla belysningen af månen och fyrverkeriet. Det var en bild af sällskapslifvet, der friden lyser med ett himmelskt sken, blott då och då afbrutet och blandadt af en jordisk lust, af konstgjorda eldar. Teodora var blek i månskenet; men de bengaliska eldarne blänkte på henne då och då — det var en naturens död, som fick färg af konsten.

Ändtligen var festen slut; en mängd vagnar stodo framme och, med undantag af några få, reste det öfriga sällskapet omkring till vänner och b*ekanta i grannskapet.”Ljus! mer ljus!” befalde hennes nåd, när hon kom på sitt rum, der en nattlampa flämtade inom en alabasterurna och spridde ett grafsken kring rummet. ”Mera ljus”, sade hon flämtande och kastade sig på soffan.

Ljusen kommo; Teodora satt som förstenad och blickade stelt framför sig.

”Jag har haft roligt i dag”, sade hon med ett vildt löje; ”roligt, mycket roligt — procession, lik, fyrverkeri — månsken, ha ha ha, mycket roligt. Månen, så blek, med en rödbrun strimma som flöt utåt rymden — det är narraktigt, men jag kom ihåg Emilia, då jag såg, hur den bleka månen stilla simmade deruppe i himmelen — under det att der brann ett helvete nere på jorden och svärmarne som flygande djef-lar fräste genom luften med sina eldsvans.ir — då sköt der upp en raket mot höjden, högt gick han, han sträfvade ändå uppåt; men huru långt, förrän han brast sönder och slocknade och föll.

Hvad lönar det väl mödan att sträfva uppåt, när det skall ske med våld, med eld och brand? Intet — man faller och måste falla åter ned i mörkret — härligheten är förbi.

Du är ett barn, Teodora. Du är spökrädd af dig, du ser vålnader öfver allt”, återtog hon efter några ögonblicks tystnad. ”Hvad har jag gjort? Egentligen intet. Hvad skall jag ångra? Ingenting — ha ha — alldeles intet, jag gjorde ju ingenting. Hon och jag hade olika natur. Vi voro två alldeles främmande väsenden, som ödet tvingat tillsammans. Vi undanträngde hvarandra — det var jag som segrade. Så undantränger den unga björken den svaga videbusken; det är ju naturligt, och björken behöfver ej ångra, när busken vissnar och förgås vid hennes fot.”

Följande morgon hörde man klockorna från sockenkyrkan; men ingen från Malma reste dit. — Man hade en brillant frukost och drack det perlande vinet och sjöng vid den glada måltiden.

*

Alfred Berndtson.

Man föreställer sig vanligen, att en viss grad utveckling af själens förmågor, snillrikhet, qvickhet, klarhet i förståndet och så vidare, äro dels alldeles onödiga, dels rent af skadliga i frågan om praktiska ting. Man glömmer likväl alldeles att, om verlden ryckt framåt i klarhet och vetande, om den nu står högre på bildningens och vetenskapens skala, är det icke de så kallade slentrianförmågorna utan just dessa ”odugliga” snillen, som gjort slag i saken. Allt trassel, allt bråk, som funnits och finnes, daterar sig från den privilegierade, praktiska medelmåttan, utgör ett affall från slentrianens eviga trampqvarn, som skulle begrafvits under sitt eget elände, om icke då och då en högre begåfvad ande tagit sig det orådet före, att utan vidare rätt, än den Vår Herre gifvit menniskan, sopa ren platsen och gifva de trampande ledighet. Ännu mera är detta fallet med hvad man kallar fantaster och svärmare, ett namn, som en hvar använder efter sin åsigt, efter sin ställning. En padda anser vipan fölen fantast och vipan örnen som en våghals: de hafva rätt begge, ty en padda skulle ta sig rasande illa ut som vipa och en vipa som örn. Fantast är nemligen hvar och en som icke alla begripa, hvar och en som icke precis vill gå de långa krokvägar, som de andra trampa, utan söker en genväg till hvilket mål som helst, hvar och en, som går efter det evigas kompass, hvars kraft ligger i hans hjerta och hvars ledande nål är hans förstånd, är en fantast; ty det praktiskt kloka är att ej följa någotdera, tygla sin känsla och sitt förstånd och gå så, alt man ser rätt i nacken på kamraten.

Man kan således vara säker att Alfred Berndtson, den unge visionären, skulle -af mängden anses för en galning, en som var rubbad till sitt praktiska förstånd; men detta var ej ändå fallet. Han öfverlemnade sig tvärtom med ifver åt praktiska studier och röjde en ovanlig skarp blick i frågor, som rent af bortkrånglade en hop förståndige män, som tills dato tänkt med hämsko.Det som låg honom närmast var tillverkningen

och förädlingen af jernet. Hans far var, äfven han. oaktadt sina funderingar, en i detta ämne skicklig och uppfinningsrik man och skötte Alexandrowsk med en kraft och en förmåga, som få kunna hinna. Samma förmåga röjde sig hos sonen, som nu, återstäld till helsan, frisk och glad som fordom, sysselsatte sig med att efterse det stora verket och med de studier han behöfde för att gå långt i detta yrke.

Det finnes ingen kunskap som kan skada, oaktadt man vill påstå att mångkunskap är ett förderf, blott man riktar sin uppmärksamhet ät ett slutligt mål och liksom koncentrerar vetandets radier i en brännpunkt.

Han hade således här nytta af sin förmåga att teckna, liksom af sitt korta fälttåg. Han kunde således vid gjuteriet gagna genom sin känsla för formens skönhet och vid kanongjutningen observera fel, som

aldrig andra, än en som sett en kanon serveras, kan inse och rätta.

Han arbetade således med innerlig lust och glädje

och en hvar som känner menniskokarakteren vet, att

detta är detsamma som att gå långt.

Det dröjde således ej länge, förr än han kunde biträda sin far och hjelpa denne med de svåraste beräkningar, med alla dessa tusende förenklingar, förkortningar och ändringar, som beständigt sysselsätta en verklig praktisk slöjdidkare.

Han vistades således nästan beständigUi verkstäderna eller på ritkammaren, der han uppgjorde planer för maskinerier och ritningar för gjuteriets behof. Det var endast om aftnarne han lemnade dessa sysselsättningar och öfverlemnade sin själ åt hvilan, hvilket för lynnen som hans icke är något annat än ombyte af arbete. Själen behöfver nemligen i vakande tillståndet ingen hvila, men den behöfver ombyte af ämnen, eljest tröttnar den eller blir lam af samma orsak som ett beständigt fortsatt kroppsarbete af samma slag hindrar i stället att utveckla kroppens krafter. På samma sätt måste själen röra alla sina lemmar, om ej de skola förtvina. Han kan ej hvila mera än delvis

— gör han mera, så upphör hon att verka och då lefver menniskan, vid spelbordet eller bland vänner,hvar hon sitter, i en själasömn, hvari det verkligen är ett konveniansens tyranni att ej låta den arma kroppen deltaga.

Berndtson och hans far voro således hela dagen sysselsatte med sina arbeten, och först då qvällen kom och de ej mera behöfde att skynda, träffades de åter och roade sig med samtal af helt annan art än om valsadt jern och gjutgods, om gallror och tapp-svarfvar.

Berndtsons besynnerliga visioner tycktes fortgå och bli klarare och klarare. De störde honom dock icke. Han blef blott lugnare och klarare i sin tro,

den måtte vara sann eller falsk; nog af, han var

lycklig. Och kunde man väl annat vara, än lycklig, om på en gång, i inbillningen eller verkligheten, der öppnade sig en ny verld, som förklarade lifvets gåtor och på en gång lät oss se, att i lifvet, huru mörkt det än är, går en klar, men för vårt jordiska öga osedd strålglans af en evig, försonande, alltomfattande kärlek? Den är lycklig, som kan så tro, äfven om

det vore en förvillelse, äfven om vi ej öfver allt, dun-

kelt det är sannt, men dock klart nog, spårade en sådan tanke genomströmma naturen och vårt eget hjerta.

Emellertid kunde Berndtson lika litet som någon annan utreda frågan. Den låg dunkel äfven inför honom, fastän han tyckte sig ana ett stycke längre än andra. Han trodde sig se en länk mera, men hvar och huru den länken griper in i de öfrige, ända till den som Fadren håller i sin hand, det förmådde han icke ens ana. För evigheten finnes det intet fordom och intet kommande. Allt är ett evigt nu, en sammandragen bild af allt som händt och allt som hända skall. Menniskorna ha ett dunkelt begrepp om det forna, om det försvunna, och som de sammanknyta med det närvarande. De ega svansen och en del af kroppen af evighetens orm; hufvudet som biter fast i stjerten, det kommande som hänger tillsammans med det gångna, se de icke.

Berndtson fortfor nu som förr att drömma sig fri från det närvarande. Det snarare föreföll honom som om något hände, än att han verkligen förnamnågot; det var, så förklarade han det sjelf, en inre syn, for hvilken han ej hade något sinnligt uttryck och som således aldrig kunde sti beskrifvas som det verkligen var. Språkets ord voro för fattiga, dess rustning för tung för detta inre sinne, som blickade framför och bakom tiden.

Emellertid var det ingen mera än hans far, som fick förtroende om hans uppenbarelser, det var liksom en röst förbjudit honom att framstå som visionär och han ångrade att han skrifvit om lill-Stina till Stjernros — icke derföre att denne skulle misstyda honom eller beskratta honom, det ena fruktade han icke och det andra skulle ej rört honom; men det var lill-Stina sjelf, som liksom varnande höjde på sitt finger, då han ville tala. Han inlät sig derföre äfven med sin far sällan i sådana samtal, men han kunde detta likväl lättare än med någon annan, ty fadren hade ungefär samma tro som han sjelf, var en tvillingsjäl med hans egen och den lilla andevännen tycktes tillåta honom att då och då öppna sitt hjerta för honom, utan att han kände något som hindrade honom.

Det var således en af de många aftnar, då far och son sutto tillsammans och sysselsatte sig med läsning, vanligen i bibeln, och med samtal öfver dess innehåll, som Berndtson tvärt afbröt konversationen och sade:

”1 dag, vet min far, kom der en tanke öfver mig, utan att jag har någonting motsvarande i mitt minnesförråd.”

”Hvad då, Alfred?”

”Jo, jag tyckte mig se, på mitt vis nemligen, ty jag sysselsatte mig som bäst med uträknandet af det nya cylinderverkets kraft. Min tanke var alldeles redig och ensamt fästad vid mitt ämne. Jag nedskref den ena algebraiska termen efter den andra utan af-brott. Allt låg klart och rent framför mig — men bredvid dessa tankar framstod der plötsligen en bild; det var liksom det gått tvenne tankar bredvid hvar-andra, inbegripne i olika sysselsättningar, utan att störa hvarandra, eller som då tvenne menniskor stå, den ena styrbord och den andra babord, och se åthvar sin kust, då skeppet går framåt. Så föreföll det mig med mig sjelf. Nog af, jag såg en rymlig stuga med mörkt spetsigt tak; der hängde långa stänger med bröd i taket, som i en svensk bondstuga. Det föreföll mig dock icke som det varit en vanlig bondes stuga, oaktadt alla möblerna, den öppna spiseln med stockbrasan, de slöjdande männen och de spinnande qvin-norna, som undanskymde sjelfva härden, som de om-gåfvo, allt antydde att det var ett bondhus. En gammal man satt på en trefot och tycktes hvila sig, omgifven af de sina.

Plötsligen steg der en ung man in i stugan och gick fram till gubben, slog honom i hand och sade: ”Vet far, Jesper har blifvit prestvigd.” Då knäppte gubben ihop sina händer och sade: ”Gud låte det ha skett i en välsignad stund, Jesper har ett dyrt embete.” Då försvann denna syn och utbyttes mot en annan: jag säg nemligen tvenne taflor, en der jag såg en vördig, allvarlig, men mild man, klädd i biskoplig skrud, läggande sin hand på en gosses lockiga hufvud — denne gosse blickade uppåt höjden med kloka, genomträngande ögon, det var liksom han frågat något på hvilket han hoppades svar, någonting förklaradt låg i denna blick. Den andra taflan var en bonde som gick på sin åker och sådde och på åkerrenen satt en gosse och läste i en bok. Äfven dessa taflor försvunno och jag såg ej mera — icke såg, min far, det är ett oriktigt ord, men jag har ej något annat.”

Fadren hade under hela berättelsen småleende betraktat sin son; när denne slutat, sade han:

”Det der är en saga från fordom; efter all anledning har du varit hemma hos gamle Daniel Isaksson på Sveden vid Falun. Jag känner igen det der, dels på min slägthistoria, sådan min far berättade den, dels på andra anledningar. Ser du, Alfred! Daniel Isaksson var en redlig bergsman, halft bonde, halft bruksegare, han hade de flesta lotterna i en mängd masugnar, som drefvos för gemensam räkning, på gammalt bergsmanbruk, med vissa dygns blåsning för hvarje. Vet du, den der bonddrängen, som kom in och slog gubben i handen, var min farfar Isak Danielsson, och Jesper, som blifvit prest, var hans brorJesper Svedberg — du såg honom sedan som biskop och vid hans knän den forskande gossen, den med de andliga ögonen blef sedan Emanuel Svedenborg — bonden, min Alfred, var åter min farfar och gossen på åkerrenen min far — han blef också prest och kallade sig Danielius, hvilket jag ändrat till Danieli.”

”Vi äro således af samma slägt som den ädle siaren”, yttrade Alfred.

”Ja, Alfred, då underliga tankar genomströmmat min själ, då jag ej kunnat reda mitt eget väsende, har alltid denna tanke fallit mig in: ”det ligger i slägten”; der ligger något oförklarligt inom den släg-tens hjerta, en slags sjukdom — jag bör väl så kalla det, dä det är en afvikelse. Nog af, Alfred, det må vara sant eller osant — underliga äro tankarne ibland, förunderliga äro aningarne; men ”det ligger i slägten”.

Alfred smålog. ”-Det ligger i hela menniskosläg-tet”, anmärkte han.

”Ja visst, det ligger mycket hos menniskan, som hon ej vet af, förmögenheter dem hon ej anar — se på vilden i Afrika hur han ser hvar vattnet djupt i jorden rör sig. Han säger: ”der är vatten” och der finns, då man gräfver djupt — det är ej syn, ej lukt, ej hörsel; men det är dock ett sinne, hvad det sedan bör kallas, och ett sinne, som en europé ej vet af, i saknad hvaraf den civiliserade, upplysta menniskan törstar till döds blott några fot från den räddande ådren.”

”Men min far, har ni då aldrig i er ungdom sett och talat vid Svedenborg?” frågade Berndtson.

”Nej! blott en gång var min far i Stockholm under den märkvärdige mannens lifstid; men Svedenborg var då i England som vanligt och vi träffade honom icke. Vi liesökte dock det hus han egde på Söder — jag var då ännu blott en gosse, men jag mins det ännu noga som i dag. Det var naturligt att min fantasi var på det högsta retad, att jag väntade att få se någonting midtemellan kyrka och grafkor, der en så märkvärdig man bodde.

Min far hade, så ortodox prest han än var, likväl ett anlag för mystik också han; men han mot-arbetade denna inre kallelse så mycket han förmådde och gick, i sin ifver att öfvervinna sig sjelf, längre än han eljest skulle gjort. Deraf blef en följd att han för mig aldrig beskref Svedenborg som något annat än en fantast, hans lära för rent af okristlig och utan grund — men det oaktadt märkte jag, att alla dessa fördömelsedomar blott som ett glest flor hängde öfver en känsla af djup vördnad för den ovanligt begåfvade mannen. Barn ega i allmänhet denna hjertats siareförmåga att skåda genom skalet in i kärnan. — Vi se derför barnen ofta förtroligt och tvånglöst närma sig en barsk gubbe och rycka honom i de grå lockarne; men deremot fly i en vrå undan en artig och förekommande verldsman som vill smeka dem. Man kan vara säker att barnen alltid samla sig kring en barnkär menniska, äfven om hon ej med ord röjer sitt inre; nog af, jag genomskådade min gamle tär, huru motsatt han än talade, och just denna motsägelse stegrade min nyfikenhet på vår aflägsne slägting, som tycktes mig vara sjelf ett slags andeväsende.

Men han var ej hemma; den lilla byggnaden, der han plägade bo, låg i fonden af en stor trädgård, med en mängd bärbuskar och fruktträn. Huru enkelt och vanligt var ej detta hus? Ingenting som liknade de förtrollade slotten i tusen och en natt, inga vattensprång med silfverstrålar, inga mohriska väktare, som stodo stumma och hotande vid ingången, intet af alla dessa besynnerligheter, som barnet tror så fast förknippadt med det oförklarliga och allt dunkelt — intet af allt detta fanns. I stället för det förtrollade slottet var der ett envåningshus med några få och temligen mörka rum och i stället för den förtrollade vakten kom der en glad, fryntlig liten gumma emot oss och frågade, om vi ville se assessorns rum.

Då den goda gumman fick höra att vi pä långt håll vore slägt med hennes assessor, uppläts hennes tungas hand och hon berättade oss en liten historia, som jag ännu aldrig sett tryckt och som dock kanske bättre än mycket annat karakteriserar Svedenborg som menniska.Ja, min Gud och skapare! sade gumman, men-niskorna de döma utan att se — och detta höll på att kosta mig och Andersson våra tjenster, för

si, min gubbe, han som går derborta och påtar på

rabatten, — det höll på att kosta oss vårt hela väl.

Hur då? frågade min far.

”Åjo, käre pastor — det var så att många af våra vänner sa’ till mig: skall ni tjena hos Svedenborg, som inte är en kristen, sa’ di. — Nu är det så att vi höllo då som nu fasligt af assessorn, och då jag hört att han inte hade den rena tron, som leder till salighet, började jag tvifla på att det valrätt att tjena honom; det var en svår kamp, ty jag

höll af assessorn som min egen far — och så låg

jag mangen natt och gret bittert öfver att assessorn inte var en kristen och bad för hans själs salighet. Jag blef riktigt sjuk -och dålig af bara ångest, för si, mina vänner lågo öfver mig så grufligt att jag skulle flytta från hedningen, som inte trodde på Christus, ty så sade folket. Ändtligen märkte Andersson att jag hvarken ville äta eller dricka, utan riktigt grubblade och så bad han mig så länge att jag sade honom allt. Ja, Gud fader! Andersson är en from menniska och har alltid trott mig bättre än sig sjelf — hm, han började också att grubbla.

”Historien blef i hennes mun”, tilläde Danieli, "temligen lång. Jag skall derföre i korthet säga hvad som hände:

En vacker dag inträdde gubben och gumman, det beskedliga trädgårdsmästarefolket, högtidsklädda, i Svedenborgs tysta studerkammare, ett rum med bruna panelmålningar med fönstret på gaflen och utsigten at en ligustrumhäck. Svedenborg satt med hufvudet stödt i begge händerna och lutade sig läsande i en stor bok med väldiga knäppen. Förundrad öfver det ovanliga bullret, reste han sig upp och kastade blicken åt dörren; der stod, på blanka hvardagen, det goda trädgårdsmästarefolket högtidsklädt och bugade och neg.

Svedenborgs allvarliga, men dock vänliga anlete sken af ett fint smålöje.Så utpyntad Andersson och du Greta, yttrade han, hvad är edert ärende?

Det var i sanning ej godt att uttala; i stället för svar började Greta att gråta och hennes man tummade sin hatt i tusen bucklor och önskade sig i sitt sinne, att vara tusen mil derifrån.

Är det någon sorg, som ligger på hjertat, någon nöd, som oförmodadt kommit öfver er? yttrade Svedenborg, så tala rent ut — och med Guds hjelp skall det gå väl.

Jo, yttrade ändtligen trädgårdsmästaregubben, jo, vi vilja be assessorn att få flytta.

Svedenborg syntes öfverraskad. — Flytta? Hvarför detta då? frågade han med en genomträngande, vänlig blick, som skar dem begge genom själen. Jag hade trott, tilläde han, att liksom vi åldrats tillhopa, skulle vi intill ändan vara hvarandra trogna och icke i detta lifvet skiljas åt.

Ja, så ha vi också tänkt, utbrast hustrun nästan qväfd af gråt; i trettio år ha vi tjent här — och jag trodde att det skulle vara Guds behag att vi skulle få dö i er trädgård och under edra ögon — men, men —

Tala, qvinna! Hvad är det som ligger så tungt på din själ? Jag vet att ni hållen af mig begge två

— det är ju så?

Jo, inför Gud, just så, sade begge på en gång.

Tala då fritt, återtog Svedenborg med ett småleende; då kan väl saken hjelpas.

Nu började hustrun, hvars häftiga rörelse gaf henne mod att tala, och ord för sina tankar. — Jo, folket säger att vi inte böra tjena qvar; ty ni, herr assessor, är ingen riktig kristen.

Inte annat, min goda gumma, smålog Svedenborg lugnt, inte annat. Nåväl! Låt verlden döma så; men hvarföre då?

Jo si, assessorn går åldrig i kyrkan. — Inte har assessorn varit i Maria kyrka på år och dag.

Har du läst, återtog Svedenborg högtidligt, att der två eller tre äro samlade i Herrans namn, der är ock hans kyrka och hans församling. Tror du väl att det är tornet och koppartaket som gör att det ärett heligt rum? Tror du väl att det är heligt för någon annan än den, som i sitt hjerta har Kristi kyrka ? Tror du att det är murarne, orgelverket och predikstolen som göra helgelsen?

Nej — nej, det vet jag nog.

Nå väl, här hemma, i detta rum, i lusthuset i trädgården, Öfverallt der en menniska eller en ande lefver inom tiden och rummet, hvarhelst en bön tän-kes eller läses, hvarhelst en from tacksägelse sändes till Honom, från hvilken all god gåfva kommer — der är hans kyrka — och den är således här der jag lefver, undangömd för verlden.

De begge trogne tjenarne böjde ner sina hufvuden och sade: men det är ändå verldens sed.

Verldens sed, mine vänner! återtog Svedenborg. Verlden är kristen; är det ej så?

Jo.

Till namnet ja, men ej i anda och sanning. Tron utan handling är en död tro. — Den blomma, som ej lefver, är ej mera en blomma, utan ett liflöst stoft; den tro, som ej lefver i hvarje gerning, är en död tro

— är ingen tro. Ser ni, skåden omkring er. Hvad gör den kristna verlden? Jo, alla åkalla Honom, den enfödde, när nöden kommer, men alla glömma hvad han lärt och lefvat. Lik ett envist barn, som föraktar varningen, springer menniskan ut på lustans, högmodets och kärlekslöshetens tunna skorpa, som är taket på en afgrund. Hon begabbar den höge läraren och jollrar öfver svalget, ända till dess det brister

— då ropar hon på hjelp, ibland förgäfves. Hon har gått för långt ut — ibland ryckes hon upp; men i fåvitskt högmod släpper hon snart den ledande handen, kastar bort den helande ångern och fortsätter begabberiet och leken.

Så gör den kristna verlden och tror sig hjelpa allt dermed att den några timmar i veckan låter presten tala om Gud och frälsaren och ej behöfva mer än höra och glömma. Så tror man att det är yttre åthäfvor, psalmers toner, orgeln och den tomma klangen af utanlästa böner, som skall tränga upp till Herran i hans himmel — sannerligen, när folket ödmju-kar sig i templet, då är det blott få, hvilkas röst tränger fram till Gud.

Vet ni! Der satt ett barn i dag ute vid gatan, en blind flicka och knäppte samman de små händerna i knät och riktade sina förmörkade ögon mot himlen. — Då kom jag och frågade : hvarför sitter du der och ser så lycklig ut, fastän du är blind? — Och flickan sade: jag tänker på Gud fader, som nog en gång skall ta mig till sig och låta mig se sin härlighet. Sannerligen, godt folk — det var i ett gathörn hon satt; men jag tog af mig hatten och böjde mitt hufvud, ty jag kände att Gud var nära och att det var ett heligt rum.

Nej, der är en mask som tär på kristendomens kärna, fastän skalet är helt — kärnan är kärleken — skalet är formen. Hvar ser ni kärlek i den kärleks-lösa verlden? Säg, är en verld utan kärlek en kristen verld? Så länge våldet lefver och herrskar, så länge egennyttan och snikenheten trycker menniskorna, så länge sällheten är ett jordiskt mål, dit vi sträfva, — så länge är ej verlden kristnad ännu. Men när menniskan alltid och allestädes

känner sig stå inför Guds dom, inför Guds öga, när hvarje hennes handling är ett återsken af Hans eviga kärlek och Hans försoning och hennes jordiska mål står på andra sidan om tidens gräns och ej här i stoftet, då först är hon kristen. Vet ni vänner hvad jag gjort? — Ingenting annat än hvad fordom skedde i Palsestina, då de

kristne höllo på att vika. Då kastade man fanan,

sjelfva målet, dit alla trängde sig, öfver på andra

sidan — och de störtade på och segrade. — Så har jag satt menniskans mål — slutpunkten, icke för hennes tankar endast, utan för alla hennes handlingar, i en annan verld, för att låta folket veta att det ej är nog att samlas,, utan att strida. Sådan är min tro — om jag tror mera än andra, inte tror jag mindre. — Se, mina vänner! Skåden tillbaka på trettio år, som ni nästan dagligen följt mig med edra ögon — och dömen sedan, 0111 jag eller de andre äro kristne. Dömen sjelfve — jag underkastar mig er

dom — och gören sedan det, som ni ansen för rättHan gaf dem en vink. De gingo, och lugn, som om intet förefallit, fortsatte han sin läsning.

Följande dag stodo de åter, men hvardagsklädda, hos sin husbonde, som med ett vänligt smålöje frågade: Huru föll pröfningen ut?

Ack, herr assessor, sade de begge, vi hafva letat efter ett enda ondt ord, en enda gerning, som ej skulle vara öfverensstämmande med hvad Gud befalt—men vi hafva ingen funnit.

Väl så! Så är det dock icke, sade Svedenborg, mången tanke har ej varit så, som den bort vara. Mången handling skef — men jag har försökt så godt jag kunnat — och om barnet i början blott stafvar, om det stapplar, innan det kan läsa rent, blott det sker med kärlekens lust och med sträfvan mot ett bättre, så älskar fadren den lille — så kan det äfven vara med mig — jag ber och hoppas att det så blir.

— Ni blifven således qvar?

Ja, herr assessor, till vår död.

Tack, vänner! Det der visste jag förut. Låt folket tala hvad det vill om min lära; men dömen ni efter mitt lefverne. — Slå begge ihop, är räkningen riktig. Slår något af dem fel, är den oriktig och blir utan slutsumma.

När gumman slutat sin berättelse, som hon på detta folks sätt uttryckt genom ett oupphörligt upprepande af ”sa’ assessorn och sa’ jag”, såg man ögonen glänsa af rörelse, och hon tilläde: Gud måtte väl förlåta oss, att vi foro vilse och hade misstänkt vår egen assessor att icke vara kristen.

Den goda gumman förde oss omkring i trädgården, som prunkade i sin högsta höstprakt med bär och frukter, och berättade under tiden med en sidoblick på mig, att assessorn aldrig tillät barn att komma in i trädgården; men, tilläde hon, ibland så låter han ett och annat barn ändå slippa in, men då har han sett dem och sagt: låt barnet gå, det tar ingen-t ng döfvande — aldrig har det slagit fel — det ser assessorn på ögonen.

Under dessa samtal nalkades vi lusthuset, der Svedenborg vanligen satt och läste 0111 somrarne och der han hade sina flesta visioner; det var en fyrkan-

Altartaflan. 24tig byggnad i den tidens stil med afsatser på taket och små fönstergluggar mellan afsatserna. Vi inträdde, rummet var oljemåladt grönt med en dubbeldörr i fonden och öfver dörren ett litet fönster med mässingsbeslag. Denna dörr ledde till ett slags alkov, som pryddes af en stor utkrusad spegel, som hängde mellan tvenne bokhyllor; det var der, sade gumman, ifrån speglen assessorn såg synerna liksom sväfva fram emot sig.Detta trädgårdshus finnes ännu qvar, ungefär i sitt gamla skick, inne på gården i huset N:o 43 Hornsgatan, der äfven en del af den gamla trädgården med sina knotiga fruktträn qvarstår som ett minne af Emanuel Svedenborg.

En besynnerlig, högtidlig känsla smög sig genom mitt barnahjerta. Jag tyckte mig liksom invigd i en andeverlds mysterier. — Kanske den var då nära öppen för mitt inre sinne — kanske den slutit sig sedan jag börjat forska, liksom strålen flyr undan, då man vill klyfva honom, och sammanfaller från ljus till skiftande färger.”

Så lydde Danielis lilla berättelse om den enda gång han fått någon närmare reda på Svedenborg som enskild menniska.

Det ligger dock något outsägligt glädjande uti, att en menniska, skär och ren, afspeglar sig i sina skapelser — icke blott hvad hon är i sina bättre stunder, utan då allt bevisar att hela hennes lif är en bättre stund, en tid af bättring, af denna kärlekens strid för sitt eviga bestånd. Deraf framstår sällan något glänsande och stort, men der skapas något godt, något skönt och sannt — och allt detta är samman-lagdt i den vises lära, som lyser längre än snillets och bränner mindre än passionens. Det gifves få som i sin lefnad och i sina skrifter äro sig lika. — Vanligen äro skrifterna blott ett aftryck af den renaste facetten af någon af karakterens ytor. — Få deremot framstå i hela sin själs innersta, klara och åskådliggjorda, få uthålla ett prof, der man rad för rad jemför deras skrifter och deras tal med deras personer, men bland desse få var Emanuel Svedenborg.

*

En villa vid Neapel.

Mellan vinbergen kring Neapel ligger ett litet landthus,som kallas Villa Ventura, det har en den skönaste belägenhet, just på sluttningen mellan kullar och höjder och beskuggad af mörkgröna väldiga ka-stanier och lönnar, som breda sina kronor öfver en liten hvit byggnad kantad med marmor. Den lilla villan ligger fritt midt i ett mellanting af park, trädgård och vingård, och är nära öfverväxt af vinrankor och andra klängväxter, hvilkas smala stammar der och hvar sammanvuxit i breda band, som ligga platta på muren och utsända tusende trådar för att bilda ett bladnät öfver marmorn.

Vi inträda i en försal, ett skönt luftigt rum, upplyst ofvanifrån lanterninen. Det är klädt med fläckig polerad marmor från golf till tak och ett vattensprång sorlar i midten och kastar silfverstrålar i höjden, hvilka åter nedfalla i bassinen för att på underjordiska vägar leta sig ut i parken, der det äter framträder i dagen och som en slingrande bäck ormar sig genom gräset. Ur den sköna, svala försalen kunde man gå in i tvenne sidorum — två små kabinett med fönster från golf till tak och likväl dunkla genom de väldiga skuggor som stå utanför, voro de enda rum som utom försalen funnos i det lilla huset.

Det var en varm afton, två år efter den tid som vårt förra kapitel omfattar. Det var mot hösten och mellan de mörkgröna rika rankorna, som med sina saftiga mjuka blad öfverklädde villans yttre och der och hvar kastade sig i festoner från pelare till pelare, från hörn till hörn, glödde der mogna drufklasar, som mattslipade ametister, i skenet af de få strålar, som förmådde leta sig fram genom sykomorernas rika kronor. Derinne i försalen plaskade vattensprånget och sköt sina strålar mot höjden och derutanför började en näktergal att slå i mandelbuskens skugga; ty det led mot qvällen och skuggan låg mörkblå och dunkel vid foten af Vesuvius, hvars sken kastar en lång, mörk strimma ut öfver Neapels hafsvik, der skeppen gledo fram liksom förda af en osynlig makt, tyvinden ljum och ljuf går jemnt och utan ryckningar der ute i söder.

I den halfdunkla försalen satt på en stenbänk utmed vattensprånget ett fruntimmer, klädt i en lika enkel som smakfull drägt. Hon läste i en stor bok med knäppen och slog då och då upp ögonon liksom begrundande. Vi igenkänna henne sedan fordom, den der stolta pannan, de der talande ögonen, den uttrycksfulla munnen, allt är oss bekant, men ändå obekant; det är något, som vi ej igenkänna.

Emellertid är denna qvinna ingen annan än kam-marherrinnan Ljungsköld, den firade, den intriganta, den hårda Teodora, den ytliga glädjens och ärans martyr.

Hon är, som vi sagt, sig lik, men dock olik; den forna djerfva och befallande minen hade försvunnit, den friska, sinliga rodnaden på hennes kinder har blifvit utbytt mot en fm, liksom fläckig purpur, som då och dä sken igenom marmorn, en skiftning, som tillkännagaf, att den forna kraften och öfvermodet var förbi.

Hela hennes utseende förrådde resignation och detta slags lugn, som kommer då man öfverlem-nar sig åt sitt öde, men sätter tro till den, som styr det.

Hon lade boken ifrån sig på bänken, sedan hon omsorgsfullt lagt ett märke vid sidan hon läst.

”Det är en underlig bok denna”, sade hon sakta och skakade på det vackra hufvudet. ”Det var med motvilja jag tog den i min hand och började läsa — men jag var tvungen dertill. Jag kunde ej annat, när allt annat svek mig.

Förströelsen, nöjenas berusning ville ej förslå — det gnagde härinne, som 0111 en orm bitit på hjertats rötter. — Allt var förgäfves. Ingenting ville hjelpa. Beständigt stod Emilia framför mig i tankarne och det var liksom hon hållit en spegel framför mig, deri jag såg alla mina tankar och handlingar dunkla och hemska ila förbi mig; då vacklade jag — men der brann förtviflan i det mörka djupet. — Nöjena, den falska glädjen hade endast för några ögonblick döfvat branden. — Nu steg den upp i själen med himmels-höga lågor. Ingenstädes fanns der räddning. — Då flög der en tanke genom mitt hufvud och jag kom ihåg biblen. Det var en bok, der andra funnit tröst, kanske äfven jag. — Jag slog upp den och läste den första raden på sidan: ”Åkalla mig i nödens tid, så vill jag hjelpa dig och du skall prisa mig.”

”Ack”, tilläde hon efter något begrundande, ”då tycktes det, som om någon sagt mig: nu har du funnit din räddningsplanka, håll dig fast — och jag föll på knä för första gången och ödmjukade mig inför Gud. Ack! det blef så lätt sedan. — Sjelfva Emilia föreföll mig ej mera som en blott anklagare. — Hon ber för mig deruppe, ja, det gör hon.”

Den ännu sköna qvinnans ögon glänste af glädje, då hon halfhviskande uttalade dessa ord.

Sådan var Teodora nu. Emilias plötsliga död hade i ett ögonblick rifvit ner hennes forna mod och bräckt egoismens isskorpa, som lägrat sig kring hennes hjerta. — Hon hade aldrig anat, huru den brända vulkanen, som förut slumrat under nöjets blommor, såg ut i sin botten, och hon studsade tillbaka af fasa för sig sjelf. Då ville hon fly, undslippa sig sjelf och grep till förströelser och så kallade nöjen. Hon ville glömma allt, men kunde ej glömma något. Hon ville berusa sig med fröjder, men fortfor likväl att se klart

— beständigt återkom denna syn af inre förstörelse, som så förskräckt henne och slutligen, sedan hon förgäfves tömt den perlande ögonblickets fröjd i bottnen, toll hon i förtviflan; — men då kom hon ihåg biblen, den der tjocka boken med guldsnitt hon fått af Stjernros på bröllopsdagen — och hon läste de ord hon nu åter upprepade. Detta blef den egentliga vändpunkten i hennes lif.

Den sköna, fint rodnande qvinnan satt länge i tankar vid springvattnets kant ocli hörde på det stilla plaskandet och sorlet af dess rullande kristallvågor. Plötsligen lyssnade hon, reste sig till hälften upp, smålog mildt och sade: ”Nu är hon vaken.”

Hon skyndade in i det närbelägna kabinettet och återkom med en liten flicka på armen. ”Och du är vaken, Emilia”, sade hon gladt och ömt och kysste barnet, ”se på mamma, ser du jag är din mamma.”Barnet, som tycktes vara ett halft år gammalt, smålog, så att der bildade sig små runda gropar på kinderna och fäktade med sina små händer för att gripa i den granna bibeln, hvars förgyllda snitt och granna spännen kittlade dess ögon.

”När du blir äldre, Emilia”, sade modren, ”när du blir äldre, min lilla Emilia — om du visste hvad du egentligen är — du är ett Guds tecken — ack!” tilläde hon och kysste barnet på pannan. ”Huru ofta bad jag ej: ”Herre gif mig ett tecken att du hör mina böner och styrker mig på min nya bana” — så bad jag ofta, varmt, brinnande — och så gaf han mig ett barn — det var detta som felades mig — nu ändtligen, fastän sent, fick jag något att lefva för, ett mål

— jag kände mig strax lugnare — det är du, Emilia, som skall trösta och styrka mig.”

Det mörknade redan i försalen, då dörren öppnades och Gabriel steg in.

”God afton, Teodora! — Tänd på lampan här. Det är ju alldeles skumt.”

"Genast, Gabriel”, blef svaret och Teodora be-falde sin uppasserska, en gammal neapolitanska. att tända ljus.

Lampan tändes; det blef ljust i rummet.

”Du är ej glad, Gabriel”, yttrade Teodora och nalkades sin man. ”Ser du Emilia känner igen dig.” ”Jaså, åja, nej

— låt bli det der, jag har vig-tigare saker att tänka på än på små barnungar.”

”Håller du ej af ditt barn, Gabriel? frågade Teodora mildt förebrående och med saktmod, fastän hon kände att hon velat säga något bittrare, 0111 ej en återhållande kraft hindrat henne.

”Åjo bevars, visst håller jag af henne. — Prata emellertid ej om det der. Sådane der ömma scener äro min leda — men ä propos, det är slut med våra penningar; — vi ha nära nog intet qvar att lefva af och ännu mindre att resa hem.”

”Äro alla penningarne slut?” frågade Teodora och bleknade. ”Tio tusen riksdaler på ett halft år.”

”Jaha, visst är det temligen”, yttrade Gabriel vårdslöst, ”men villan här, min kära gemåls tycke för ensamheten i det gröna — mina rum inne i Neapel— en och annan tur till öarne och till Portici — hå, •det kostar ändä något.”

”Men du spelar, Gabriel, tänk på ditt barn.” ”Spelar — ja, deri har du rätt, men med en stor otur. Jag spelade i natt med ett par engelsmän — i början god tur, men sedan slag på slag — det var en gemen ställning — man kan bli rasande.” ”Gabriel, Gabriel! Hvad gör du olycklige?”

”Hvad jag gör? Jo, hedersskulder, ser du — jag vet icke egentligen, kära du, hvad vi skola göra med det der gamla uggleboet Malma. Det måste ändå gå åt och det gör egentligen ingenting. — Ser du, vi roa oss som vi kunna tills det är slut — och då dör tant Elisabet. Gumman är min sann inte späd, och sjuklig sen — mopsen drar väl aldrig ålderdomen ifrån henne, fastän han fått en brorslott af gikten.”

”Du har således användt den der fullmakten jag gaf dig efter stora festen vid Malma, den du löfvade att aldrig missbruka.”

”Missbruka? Min vän, långt derifrån. Jag har "”brukat” den och får säga att vi ej ha något att få från Sverige, om ingen kristen själ vill ta Malma — så står det — det är ju en verldslig sak, min vän; det är högst naturligt, högst vanligt och gör dessutom ingenting, ty tant Elisabet har tillräckligt för oss begge, endast vår Herre vill ta henne till sig.”

Teodora satt tyst och smekte sitt barn, som jollrade i knät och lekte med hennes lockar; ett par varma tårar föllo ned på barnets panna, men hon yttrade intet.

”Du svarar inte, jag skrifver således till Grönlind att sälja ifrån några hemman tills vidare”, yttrade Gabriel. ”Vi få se om det vill räcka för hemresan och litet plockskulder — då resa vi och sedan så få vi lefva magert, till dess gumman dör. — Då skola vi lefva upp igen, alldeles som torkad mossa, när regn kommer.”

Teodora slog upp de talande ögonen. Något på en gång förebrående och ömkande blixtrade i denna blick. Det var en blandning af försvunnen sinnes-spänstighet blandad med kärlekens kraft. ”Och såle-des är då Emilia dömd till fattigdom och brist — och du tänker ej derpå.”

”Jo visst — jag säger ju att tant Elisabet inte måtte lefva länge — åtminstone måtte väl flickan der hinna ärfva henne — det är just det jag tänker.” ”Men Gabriel!”

”Inga förebråelser, min ädla vän, intet ett ord”r inföll han vresigt. "Hvem var det som sade: vi skola störta oss i förströelser och glömma allt, alltV — Hvem var det som gaf mig invisning på hela sin förmögenhet med blott ett vilkor: skaffa mig glada fester, ombyte af nöjen, ära och prakt — ha ha, jag vill tro att det var just välborna fru kammarherrinnan Teodora Ljungsköld, född von Felsen — sjelf i egen person — tyst nu min vän, jag talar sjelf. Nå väl, jag var din lydige slaf. — Jag stälde till fest på fest, nöje efter nöje. Var det inte bra gjordt eller hur? Inte rår jag^ för, att du för snart halftannat år sedan föll på den romantiska idén att bli eremit och läsa i bibeln. Inte

rår jag för att du tror att du som mor måste släpa

på flickan beständigt och vara hemma oupphörligt. — Kan jag också göra mig till eremit och vi bygga ett kloster här uppe i backarne — ha ha ha, kära Teodora, du är barnslig — dessutom är det nu för sent att ångra. Det som är gjordt är gjordt och penningarna komma min själ ej igen, om vi sucka och bedja. Apropos, när du ber till din himmel nästa gång, så kunde du vara god nämna, att jag behöfver penningar — ha ha ha, du är bekant i huset och

kan således rekommendera din stackars man en smula.”

”Gabriel!” sade Teodora, darrande af rörelse, ”häda icke det du icke förstår. — Böj dig ner, du

ocksåv Du blir lyckligare då.”

”k kära du, det går ingen nöd åt mig. — Jag mår bra, har god aptit, god sömn, rätt roligt, när jag har penningar, och tänker ej för öfrigt på morgondagen — det är ju till och med syndigt att sörja för morgondagen. — Är det inte så?”

Teodora besvarade ej hans hånande fråga.

”Du tiger — nå, det är ändå en lycka. Jag kunde verkligen eljest väntat mig en predikan — god natt

tmed dig. — I morgon skrifver jag till Sverige, och min hederliga Grönlind vet nog råd.”

Gabriel gick in i det andra sidorummet, der han tände ljus och lade sig för att läsa.

Länge satt Teodora tyst med barnet, som under tiden somnat i knät; ändtligen lade hon den lilla sakta ifrån sig på stensoffan, der en mjuk schal låg utbredd

— föll på knä och knäppte sina händer öfver det sofvande barnet: ”Är det sant”, hviskade hon knappt hörbart, ”är det väl sant att fattigdomen förädlar, att rikedomen förderfvar? Låt då guldets förbannelse gerna vika från mitt barn — är det sant att detta är en pröfning, att han derinne är pröfningens redskap, är den, som skall väcka mig upp till kamp med mig sjelf, till seger öfver mig sjelf? — Såg du väl ned i min själ för några ögonblick sedan, huru den sårade sjelfkänslan, huru vreden ville sticka upp hufvudet, huru hatet åter ville knyta sina ormknutar omkring hjertat och gjuta det fullt med etter — men Gudilof, jag segrade, jag blef lugn igen, qväfde ner de gamla synderna som ville hemta luft — (med en djup suck) och jag har lyckats.”

Hon reste sig åter upp och kastade en triumferande blick kring rummet. ”Det är ändå härligt”, mumlade hon, ”att ha styrka nog att besegra sig sjelf.

— Jag använder nu samma kraft på att slå under mig min egen känsla, som jag fordom använde att dölja mig, att smyga mig in på mitt offer och antingen snärja eller krossa det. — Arma Emilia — känner du väl igen din styfmor, din medtäflarinna, henne, som kastade hatet på Stefanus till dess han föll blödande till jorden.”

Hon tog barnet, kysste det åter flere gånger och gick. Men vattensprånget plaskade i bassinen och månen skickade sitt bleka skimmer in mellan vinrankor-nas löfmassor och näktergalen slog och viken nedanför låg lugn som en spegel, infattad af den rykande Vesuven, i hvars botten den eviga glöden vältrar sina vågor och der våldet och der förstörande krafter slumra på det outgrundliga djupet. Så skiner kärlekens månsken ned öfver själen, der den spegelblänk hvilar utmed vulkanens fot, till dess jorden skakas och vattnetgrumlas och månen slocknar för en eruption af de andar, som vältra på djupet; men när detta slutar — då är himlen densamma ändå.

*

Korpral Stolt.

Gubben Stolt vandrade tio år derefter vägen fram, han var nu nedböjd och gammal och hade visst icke numera kraft att, som i början af vår berättelse, handlöst kasta en karl öfver gärdesgården; men han arbetade det oaktadt och fiskade i sin lilla göl då och då en och annan ”fena”, som han då alltid bar upp till Malma bruk eller lill-Malma. Nu var han på vandring från bruket och tog vägen förbi kyrkan för att öfver kullar och mossar återvända till sin lilla stuga.

Det var en vinterqväll. Stjernorna glindrade på himlahvalfvet och snön låg högt öfver gärdesgårdarne; men det hade dock töat på något, så att drifvan kunde bära sin karl.

När Stolten kom nära kyrkan, glindrade der ett vänligt sken emot honom från ett par fönster — det var från

fattigstugan, der granrisqvistarne fräste omkring en gammal förståndig stubbe, som icke ville brinna alldeles så häftigt som de.

”Hm, skall väl gå in och se om mormor”, sade han; ”ty fastän hon är blind, stackare, så blir hon glad, när jag kommer — hm, hon känner mig på målet.”

Han böjde sig således in genom den låga förstugan och stod snart inne i den rymliga fattigstugan, der några gummor vid sina spinnrockar suto omkring eldbrasan, som gnistrade och sprakade i spiseln.

”Guds frid! Go’ qväll, gummor!” sade Stolten och satte sin tomma fiskkorg i en vrå och slog af snön på sina grofva skor; ”god qväll!”

”Gusinne”, blef svaret och föreståndarskan satte fram en trefot; ”sitt ner, Stolten.”

”Gusinne Stolt”, yttrade en annan gumma, som hade sin plats i skuggan. ”Hur står det till med helsan?” grumlas och månen slocknar för en eruption af de andar, som vältra på djupet; men när detta slutar — då är himlen densamma ändå.

*

Korpral Stolt.

Gubben Stolt vandrade tio år derefter vägen fram, han var nu nedböjd och gammal och hade visst icke numera kraft att, som i början af vår berättelse, handlöst kasta en karl öfver gärdesgården; men han arbetade det oaktadt och fiskade i sin lilla göl då och då en och annan ”fena”, som han då alltid bar upp till Malma bruk eller lill-Malma. Nu var han på vandring från bruket och tog vägen förbi kyrkan för att öfver kullar och mossar återvända till sin lilla stuga.

Det var en vinterqväll. Stjernorna glindrade på himlahvalfvet och snön låg högt öfver gärdesgårdarne; men det hade dock töat på något, så att drifvan kunde bära sin karl.

När Stolten kom nära kyrkan, glindrade der ett vänligt sken emot honom från ett par fönster — det var från
fattigstugan, der granrisqvistarne fräste omkring en gammal förståndig stubbe, som icke ville brinna alldeles så häftigt som de.

”Hm, skall väl gå in och se om mormor”, sade han; ”ty fastän hon är blind, stackare, så blir hon glad, när jag kommer — hm, hon känner mig på målet.”

Han böjde sig således in genom den låga förstugan och stod snart inne i den rymliga fattigstugan, der några gummor vid sina spinnrockar suto omkring eldbrasan, som gnistrade och sprakade i spiseln.

”Guds frid! Go’ qväll, gummor!” sade Stolten och satte sin tomma fiskkorg i en vrå och slog af snön på sina grofva skor; ”god qväll!”

”Gusinne”, blef svaret och föreståndarskan satte fram en trefot; ”sitt ner, Stolten.”

”Gusinne Stolt”, yttrade en annan gumma, som hade sin plats i skuggan. ”Hur står det till med helsan?””Bra nog, mormor! Å, ni sitter och stickar, besynnerligt att ni inte tappar maskorna.”

”Dem räknar jag med fingrarne.”

”Ja, det skall Gud veta att mormor gör”, yttrade föreståndarskan. ”Hon nära nog ser med fingrarne.” ”Och Stolten är rask, han”, återtog den blinda. ”Han går än i dag fram till Malma med sina fisk-stjertar? Stolten är inte späd, han.”

”Nej, det vill jag lofva”, småskrattade korpralen och strök sig om den skäggiga kinden, der stubben stod vissnad och hvit; ”nej, jag är så gammal att jag kan anse er för flickor allihop, fattigstukärringar! Hm, jag tror att det är bara mormor der som är äldre; men si, jag kan fiska ännu och då gör jag alltid min tur först till Lill-Malma.

Hennes nåd der äi en liten hushållsmenniska, det är säkert, trind och fet som en rofva; men dess fetare hon blir, dess magrare

är kapten, jag vet ej hvad som går åt honom; men

inte trifs han just hemma mycket.”

”Hvarför då ? Det vet jag att mamsell Aurora var en så galant flicka som någon”, anmärkte mormor.

”Åh ja, det är så ja, men si det kan ändå ha sina knutar, mormor — hm, åja ja. Hade de bara barn, så gick det väl an — men si, de ha tråkigt de der begge tillhopa; det vet väl J, mormor, hur tomt det blef, se’n lill-Stina dog i torpet — det blef liksom rent öde både för er och Anders, stackars menniska.” ”Ja, Herre Gud, det blef det visst, men si uppe hos kaptenens der har aldrig varit något barn och

den gråter inte gull som aldrig gull egde.”

”Kan väl så vara, men barn är en Guds gåfva i äktenskapet, och utan dem, så förargeliga de ibland också äro, så finnes der ingen glädje utan dem.”

”Åja, men så har man också inga bekymmer för dem eller sorg efter dem”, suckade gamla mormor.

”Ånej, mormor, men fastän lill-Stina ibland var litet sjelfsvåldig, så var det J sjelf, mormor, som gjorde henne dertill, lim.”

”Å, det skall inte Stolten säga. Stina var ett så snällt och lydigt barn, så att det är synd att säga något 0111 henne”, invände gumman stött.”Ja ja, mormor, Gud välsigne ungen der hon är, det var inte illa menadt”, tröstade Stolten; ”hon var en liten menniska och god som en engel.”

”Ja, det var hon visst, den får med mig att göra, som säger annat”, menade gumman. — ”Nå, än kapten då?”

”Jo, ser ni, gummor, han går ut på jagt nästan ständigt och stryker kring i skog och mark utan rast eller ro. Och så kommer han in till mig emellanåt

— ja ja, ofta nog, och kryper in i min stuga — och vet ni väl hvad han talar om?”

”Nej.”

”Jo si, han kommer alltid så smått på trallen, det är precis som jag inte skulle få veta något; men si, han talar alltid om torpet deruppe — nu är det kullfallet och förbi; och så frågar han om Anders och lill-Stina. — Ja, om lill-Stina, som sitter på altartaflan

— hm, han vill veta allting om barnungen — och då sitter han så förnöjd och hör på.”

”Herre Gud, han såg henne ju aldrig”, suckade blinda mormor.

”Nej, derföre får jag lof att berätta. — Häromdagen kom jag ihåg hvad J, mormor, talade om be-grafningsdagen, att lill-Stina grät så bitterligen.”

”Och bad Gud förlåta sig en svår synd”, tilläde gumman, ”att hon i sina friska dagar hoppat öfver källan, mot mitt förbud.”

”Ja, det talade jag om, och att hon grät så bittert, stackars unge — och se’n hur hon bad mig om en grann kista. — J skulle sett kaptenen — jag tror att han blef våt i ögonen, men han sa’ ingenting — men jag talade om att jag gjorde en vacker kista åt ungen och att jag skurit ut rosor i den ena och stjer-nor i den andra stammen. — Då tog han mig hastigt i handen och såg så glad ut och sade: Tack! Det var rätt gjordt, gamle Stolt — och när han gick, gaf han mig en riksdaler.”

”Jo, Herre Gud! han har hört sin salig syster i lifstiden tala om vår lill-Stina”, yttrade mormor.

”Åja, men si, han har sett henne på altartaflan”, yttrade en annan gumma, ”och det är ändå syndigt att konterfeja en sådan en barnunge midt i Guds hus.””Å, Maja Greta”, inföll blinda mormor, ”lill-Stina var en så god engel som någon — och det är hon också nu. — Gud låte både Maja Greta och jag, lika säkert som det barnet, komma

in i Herrans glädje en gång, när vi bli kallade. — Men Stolt har inte varit här på så länge.”

”Hm, åja, det har inte burit till så egentligen för mig, när jag har varit framme på Malma; det är ändå synd om hennes nåd — kors hvad hon har åldrats. — Nu är högmodet förbi, det är säkert, och de stolta grimaserna; det är ute för dem.”

”Det rika folket!” instämde gummorna.

”Ja, det är förbi. — Det är riktigt synd om henne. Se, mannen är i Stockholm och går der och slår dank och lefver på sin gamle farbror — hm, och en gammal faster; men frun får bo på nåder på Malma och Gud vet allena hvad' hon och fröken lefva af — det syns att der finnes intet.”

”Ånej, det kan inte vara mycket efter alla auktionerna”, yttrade Maja Greta, som var ställets mest rättslärda person.

”Nej, men — ja, jag går dit ibland”, återtog Stolten, ”och skänker henne en smula fisk — stackars menniska — för si, Malma är inte deras längre, utan förvaltas för kreditorerna och hon bor på nåder i en liten förstugukammare i flyglen. — Ja, allt hvad hon nu har är en säng i trädgården, der hon sätter en smula potates, och så har hon ett kofoder — det är hela härligheten.”

”Herre Gud, så det kan gå!” suckade mormor; men Maja Greta menade, att det var Guds straff för hennes förra högmod.

”Ja, huru det kan vara med den saken”, anmärkte Stolten, ”så är det synd om henne nu och derför så går jag dit ibland och ger henne en smula fisk — se, lilla fröken Emilia tycker så mycket om lake — det gaf jag dem i dag — och flickan sprang in, så att det långkrusiga håret fläktade kring halsen, och ropade till hennes nåd: gamle Stolten är här med lake till skänks åt mamma. Då kom hennes nåd ut — J ska veta, gummor, att hon ser god ut nu — hon är inte lik sig — och gaf mig några skillingar, för si honfår då och då på posten pengar, fast det inte är mycket.”

”Från sin man?”

”Å, det tror jag knappast — han frågar inte efter hvarken henne eller barnet mera än jag efter en sprucken träsko — ånej.”

”Nå, från hans faster då?”

”Den? Nej, det är ett hår af hin onde, en gammal helig kärring deruppe i Stockholm.”

”Nå, då måtte det väl vara från farbrodren då?” ”Han? Nej bevars, han har väl rumlat upp sitt så pass; det der har jag hört hos inspektörens, — nej, bättre upp; men lika godt, nu är det synd om henne.

— Hon är så hjertans god. — J må tro, hon bad mig komma in — der är inte mycket att se på; men nog fick jag att gapa på ändå — en tafla, det var färger, vet ni gummor, annat slag än lackmoset och spansk-grönan och fembocken som jag har till mina taflor; nej, det var klara färger, hvad de voro af.

Hvad ser Stolten pä ? frågade lilla fröken Emilia och tog mig i armen.

Jo, på den granna staden, sa’ jag — det är väl Stockholm.

Nej bevars, det är — hur var det nu igen? — likagodt, det är den staden der jag är född, sade fröken.”

”Ja, hon är född derute i Tyskland”, anmärkte Maja Greta, ”der påfven har sitt regemente. — Är hon riktigt döpt, stackars barn ?”

”Åja, visst är hon döpt. Hon heter ju Emilia som salig fröken Stjernros hette.”

”Nå, hur var det se’n?” frågade blinda mormor. ”Jo, Visuvium, hm, Vissivium hette staden med ett stort berg bredvid”, sade Stolten, som en lång stund brytt sin hjerna. ”Det berget är högt som sju kyrktorn på hvarandra och sprutar eld och rök vidt och bredt omkring och fröken talade om, att för många hundrade år sedan kom der så

mycket aska ur berget, att tre städer blefvo nedgräfda i bara aska.”

”Lägg beck vid det der, så drar det”, inföll Maja Greta; ”å sådant snack står gamle Stolten och hör på?””Ja visst gör jag det, för si det kan nog hända, att det är sannt ändå, fast inte något eldsprutande berg ligger i vår socken.”

”Och inte i hela Sverget och inte på hela jorden, så vid hon också är.”

”Det vet hon inte, Maja Greta, men emellertid skall jag måla till staden — hm, likagodt och berget, det kan nog gå åt.”

”Åja, det måtte väl ingen vara stollig heller och köpa sådant, som bara är osanning. — Gud bevars, sådant der högförnämt folk tror, att de kunna tratta i oss allt hvad de vilja.”

”Prata inte persilja, hennes nåd är mindre hög-modig och jäsande i själen än I sjelf, Maja Greta, så lappig ni sitter der”, inföll Stolten förargad. ”Tror ni inte att en bättre menniska ofta är mindre högmo-dig och mera förlåtande an en trasvarg ? — Ja, min själ, är det inte så. — Om J inte suttit i fattigstugan, Maja Greta, utan haft öfver er rikedomens frestelse, så hade ni varit femton gånger värre än hennes nåd nånsin varit.”

”Åja, att hon lät säga upp Anders”, inföll blinda mormor, ”var inspektörens skull och kanske mannen hennes; men bra hårdt var det — dock, dömer inte, så varden I icke dömde.”

”Rätt så, blinda mormor”, svarade Stolten; ”så skall det vara — sanningen att säga, så hade jag velat vrida henne sönder och samman, när hon om natten, då vi buro fram Anders till kyrkan, kom i marsch med hela kalasfolket — ja, det hade jag god lust till; men det var då det. — Nu vill jag henne allt godt.

— Nu ger jag henne fisk för tio gånger de slantarne hon ger mig. — Inte låtsar jag om att han är stort mera värd — men det förstår hon nog; men jag ger henne derföre att den som har skall ge till den som intet har. — Är det inte så, blinda mormor?”

”Jo visst, det har Stolten nog rätt uti.”

”Si, kapten har aldrig helsat på henne; men han frågar mig ofta om henne och än mer frågar hon om honom — det var inte väl mellan dem i välmakts-tiden.””Å, kapten kommer väl ihåg hennes öfvermod”, inföll Maja Greta, hvars hat till Teodora egentligen ej rörde hennes person, utan hela den klass, den rika nemligen, hon en gäng tillhört.

”Ånej, det tänker han inte på — för si, jag har fått tillsägelse att, så der oförmärkt, någon gång slå fram — hm, det är detsamma, men jag hör på henne att hon inte vill — hm — åja, det är detsamma.” ”Men att det kan gå så utföre med de rika, det måste vara svårt, när man inte är van dervid”, yttrade blinda mormor. ”Annat är det med en sådan som jag. — Aldrig i tiden, se’n lill-Stina dog, tänkte jag på annat än få dö på fattighuset — ja ja, det tyckte jag inte skulle bli svårt, för si jag har alltid varit fattig och så slutar det alltid för oss, som träla och arbeta hela lifstiden; men si hon, som aldrig har känt på hvad det vill säga, hon måste väl sörja, det är inte underligt heller.”

”Sörjer? Nej, det gör hon inte, mormor. — När hon var rik, var hon beständigt ledsen och förarglig, men nu är hon alltid glad och vänlig, säga alla i gården; det är en förändring. — Men visst har hon genomgått en hård kamp, hårdare än någon af oss, men det var en god kamp. — Och jag tror att hon kämpar godt intill ändan och då undfår hon, så väl som J mormor, lifsens krona.”

”Så tror jag”, tilläde han förargad vändande sig till Maja-Greta, som ämnade göra en anmärkning, ”så tror jag och tig sen, kärring.”

”Åja, en menniska behöfver inte tiga för ”långe Stolten” heller”, mumlade Maja-Greta mellan tänderna och slet af trådändarne, så att hon sedan fick lof att länge och väl peta på rullen för att få den tillbaka. Denna lilla sysselsättning återstälde den hotade husfriden.

”Det är besynnerliga menniskor”, återtog Stolten, ”som hata sin nästa bara derföre att hon är rik; det vet jag att de fattiga ofta äro högmodigare och större i kräfvan än mången rik, och riktigt äro ”spanska” öfver att de inte ha

något och ingenting duger till; men, vet ni gummor, det är hvarken rikedomeneller fattigdomen som gör folket, utan viljan — en god vilja, kärringar, är det enda som vi egentligen rå om.”

”Åja, ett hatfullt sinne gagnar ingen”, sade blinda mormor.

”Nej. inte hatfullt sinne”, återtog Stolten, ”men si mormor, visst kan jag bli splitter befängdt arg på folk, som då jag sprättade den snedbetade häradsdomaren öfver gärdesgården — men, pass på sen, när det kräket låg så länge sjuk och plågades på sitt sistone, — tyckte jag inte ändå att det var synd om honom och bad rätt hjertligt i kyrkan mitt ”Tänk, o Gud! på sjuka alla

och på dem som lida nöd-------------”,

då det gjordes förbön för honom — se, det kan ingen vara ond på en som det går illa.”

”När allt går väl, då tycker man ibland att det väl kunde gå litet mera lagom, en smula mindre väl; men detsamma skall man tycka också, när det går illa.”

”Ser ni, derföre var jag arg på hennes nåd derborta, då hon i välmaktsdagen var öfvermodig och hård som en flinta. Då tyckte jag att det var för mycket det, men sen Gud hemsökt henne med fattigdom och förakt — se, då är gamle Stolten inte kropp att vara arg längre, utan då går han dit med sina ”fisk-stjertar.”

”Åja”, anmärkte Maja-Greta, som något lugnat sig, ”åja bevars, Stolten vill samla glödande kol på hennes hjessa.”

”Nej, inte det”, sade Stolten uppbragt, ”då bure jag mig gemenare åt, än om jag rent af hatade henne.

— Glödande kol? Hvad är det? Behöfver jag hjelpa vår Herre att straffa och ödmjuka? Han skulle behöfva en gammal korpral för att göra det riktigt? — Åh skäms ; nej, jag låter henne tro, att jag behöfver hennes slantar — och si, det är också sannt — det gör mig godt att veta med mig, att jag försökt hvad jag kan.”

,?Det var ej längesedan hennes nåd kom till Malma ?” frågade blinda mormor.

”1 höstas, mormor, inte längre; då slog kammarherren vantarne i bordet, så att det sjöng efter det,

Altartaflan. 25och si, då fick han fri mat hos faster sin, men som kärringen är ett hår utaf hin, så tålte hon inte hennes nåd, utan hon kom in på nåder hos björnarne och fick bo i ena flygeln på Malma tills vidare — det blef ändan på qvädet. Det ända hon har är flickungen; men det var en hård strid; ty den ville kärringen ta — för si hon hade, sa’ kärringen, Ljung-sköldskt blod i sig — det förbättrar inte slägten det. Flickan är likväl en söter unge och har inte så litet tycke af Lill-Stina, så der näpen och god af sig.”

”Nej, gummor, nu får jag si, hur jag sträfvar hem”, afbröt han hastigt, sedan han kastat en blick utom fönstret och såg att det var fullkomligt mörkt derute, så att endast stjernljuset skulle leda honom.

”God natt, blinda mormor och ni andra. Gud gifve dig, Maja-Greta, ett försonligare sinne”, yttrade han, då han stod på tröskeln, men gick, innan han fått svaret.

”Stolten är en gammal stolle”, yttrade Maja-Greta, ”men inte kan man bli ond på den långa stören heller.”

Korpral Stolt vandrade deremot rakt till hemmet, bärande sin tomma fiskkorg på den böjda ryggen. Han var riktigt glad i sitt sinne; han tyckte att han gjort sin sak, hvad man skulle sagt, ”galant.”

Stjernorna blinkade på himlen och gubben Stolt, som oaktadt sin häftighet och kanske just på grund af sitt lättrörliga sinne, var det, hade också någon poesi i sin själ. Naturen och grönskan, träd och blommor, sjö och himmel talade till honom, liksom de varit hans gamla vänner.

Vägen gick öfver berg och dalar och slutligen kände gubben, att han behöfde hvila. Han satte sig på en sten, torkade sin panna med rockskörtet och såg sig omkring.

”De der små englarne deruppe”, mumlade han slutligen småleende, ”jag undrar just hvad de tänka, då de se gamle Stolten ”pallra” här nere och skänka bort ”fiskstjertarne” för intet, bara för att han tycker att det är roligt.

— Åja, de förstå nog de, att det är så min sed — och skratta inte åt att jag är glad;nej, min själ de det göra”, bekräftade han sina egna tankar.

”Dessutom”, tilläde han allvarligt, ”dessutom så har jag ingen annan att lefva för än mig sjelf, och då jag far mera fisk än som jag behöfver, sä är det en simpel sak att jag ger bort den till den fattigaste — och den är fattigast, som har varit rik och mistat sitt goda — den som aldrig något haft, har ingenting mistat.”

Efter dessa betraktelser fortsatte han sin vandring och såg snart i dunklet sin lilla stuga utmed sjön, der nere i dalen.

Denna stuga var nu blott något gråare än förr, men för öfrigt lik sig och derinne prydd med en mängd af Stoltens vackra taflor, ett slags oproportionerliga kopior ur minnet af ett eller annat stycke, han der och hvar fått se. En af hans mest omtyckta ämnen var emellertid åttiåtta års krig och derföre förestälde de flesta taflorna sådana der krigshjeltar och kanoner med påtända ugnsqvastar i gapet, som Anders i Skogstorpet nämnde för Berndtson.

*

Herrskapet på Lill-Malma.

Gamle Stolten hade ej så alldeles orätt, då han berättade, att det tycktes vara något som felades kapten Stjernros på Lill-Malma; det var något som eljest utgör kärnan för äktenskapets sällhet, den föreningsmakt som sammansluter familjeringen och ger den kraft — de hade intet barn i huset, der var tomt och öde. Ett sådant äktenskap är alltid något halft, ofulländadt och tomt, huru varmt också makarne älska hvarandra.

Det gifves fall, då ett barnlöst äktenskap ändock kan vara riktigt sammanslutet, men då har der en gång funnits en liten engel, som smekt sina föräldrar och sedan flytt ifrån dem — då förenar saknaden dem, liksom den gemensamma kärleken, till ett föremål eljest skulle ha gjort; men har der aldrig funnits en så- nej, min själ de det göra”, bekräftade han sina egna tankar.

”Dessutom”, tilläde han allvarligt, ”dessutom så har jag ingen annan att lefva för än mig sjelf, och då jag far mera fisk än som jag behöfver, sä är det en simpel sak att jag ger bort den till den fattigaste — och den är fattigast, som har varit rik och mistat sitt goda — den som aldrig något haft, har ingenting mistat.”

Efter dessa betraktelser fortsatte han sin vandring och såg snart i dunklet sin lilla stuga utmed sjön, der nere i dalen.

Denna stuga var nu blott något gråare än förr, men för öfrigt lik sig och derinne prydd med en mängd af Stoltens vackra taflor, ett slags oproportionerliga kopior ur minnet af ett eller annat stycke, han der och hvar fått se. En af hans mest omtyckta ämnen var emellertid åttiåtta års krig och derföre förestälde de flesta taflorna sådana der krigshjeltar och kanoner med påtända ugnsqvastar i gapet, som Anders i Skogstorpet nämnde för Berndtson.

*

Herrskapet på Lill-Malma.

Gamle Stolten hade ej så alldeles orätt, då han berättade, att det tycktes vara något som felades kapten Stjernros på Lill-Malma; det var något som eljest utgör kärnan för äktenskapets sällhet, den föreningsmakt som sammansluter familjeringen och ger den kraft — de hade intet barn i huset, der var tomt och öde. Ett sådant äktenskap är alltid något halft, ofulländadt och tomt, huru varmt också makarne älska hvarandra.

Det gifves fall, då ett barnlöst äktenskap ändock kan vara riktigt sammanslutet, men då har der en gång funnits en liten engel, som smekt sina föräldrar och sedan flytt ifrån dem — då förenar saknaden dem, liksom den gemensamma kärleken, till ett föremål eljest skulle ha gjort; men har der aldrig funnits en så-dan föreningslänk,

så är det så tomt, så tomt — så hopplöst, och tanken på skilsmässans ögonblick är hård i samma mån som man inser, att man blir ensam, alldeles ensam efterlemnad.

Så var förhållandet på Lill-Malma och detta hade på de tio förflutna åren utvecklat kaptenens och Auroras karakterer i hvar sin riktning. Om de egt en liten gosse, som rustat och klättrat, eller en liten flicka, som näpen och småförståndig ordnat sitt dockskåp och läst svenska historien, hade deras lynnen haft en ledare, genom hvilken de kunnat öfvergå i hvarandra; nu åter voro de isolerade och gingo hvar sin väg, i alldeles olika riktningar.

Om vi inträda i huset, återfinna vi Aurora Stjernros nu som en liten rödblommig och något fet fru, lika ifrig som förr med sitt hushåll, men ännu mera än förr aflägsnad från allt deltagande i hvad man vanligen kallar bildande nöjen. Hon var, med ett ord, en af dessa hjertegoda och glada qvinnor, som man vanligen hedrat med namnet ”matgummor", en duglig husmoder, med alldeles proppadt linklädskåp och ett kök, som glänste af treflighet och snygghet och hvars största glädje är, då en gäst tar två gånger för sig af hvarje rätt utaf de många, som hon vid alla tillfällen bullar upp. Kapten Stjernros hade också derföre den glädjen att i sitt hus se en mäkta mängd matvänner, alla som satte värde på en riktigt mustig stek eller fisk; kokad i smör, eller alla dessa rätter, som smaka så väl och för oss oinvigda äro idel pseudonymer ; med ett ord, hela trakten gjorde visiter och gaf så ofta som möjligt den goda kaptenskan tillfälle att visa sina kunskaper i den ädla kokkonsten.

Stjernros deremot bemödade sig beständigt, men utan att röna framgång, att intressera sin hustru för hvad han fann intressant, ty det ligger i äktenskapets idé att de begge, som svurit hvarandra kärlek i lif och död, måste söka att allt fastare sammanknyta bandet sig emellan genom att uppsöka gemensamma ämnen för glädje och tillfredsställelse. Det är således ganska sannt att, i hvarje lyckligt äktenskap, mannen bildar sin hustru och hustrun sin man. Förmå de det icke, så aflägsnas de från hvarandra och det husliga lifvetstrefnad beror sedan endast derpå, att det finnes en karl som skaffar penningar och en qvinna som hushållar och sköter barnen; det vill säga äktenskapet är intet äktenskap, utan en bolagsfirma. Qvinnan har den böjligaste naturen, hon förmår smyga sig efter hvarje egenhet i sin mans lynne och det beror således ofta på henne, om ett äktenskap är lyckligt eller icke — förutsatt att mannen är en hederlig och god menniska. Hon eger också denna fina uppfattning, denna snarfyndighet, som behöfs att utan möda och bråk lämpa sig efter sin mans bildningsgrad och höja sig uppåt, om så behöfs. Derföre blir en högtbegåf-vad man ofta lycklig med en hustru, som ifrån början var under honom i bildning — han förmår vanligen lyfta henne till sin egen sfer; men har hustrun högre bildning än mannen, förmår hon lika litet höja honom till sig som' hon kan förmå sig att sänka sig till honom — stiga måste hon, falla får och kan hon icke — och ett sådant äktenskap är också alltid olyckligt, äfven om den högtbegåfvade qvinnan förmår ställa sig som om hon vore lycklig och glad.

Emellertid var förhållandet hos kapten Stjernros det motsatta och de voro således icke olyckliga utan endast' mindre lyckliga än förhållandet skulle varit, om kaptenskan haft något anlag att närma sig sin mans tankegång. Men detta var ej förhållandet, ty Stjernros vistades helst i tankens och fantasiens, det vill säga den högre nyttans sfer. — Hans fru deremot i den verkliga, vanliga, prosaiska nyttans område och fann således ingenting annat af värde än det som rörde det lekamliga goda, hvaremot hon, from som ett lam, troende som ett barn, ej ens ansåg sig böra befatta sig med tankar, som enligt hennes åsigt voro onödiga för henne som matmoder.

Om således Stjernros någon gång inlät sig i samtal med sin hustru och till exempel talade om solsystemet, om ljusets källa der uppe i höjden, hörde hon väl beskedligt på, men slutade med, att solen i år ej blekte så bra som i fjol eller att man borde slå upp drifbänkarne, medan solen sken. Då han ville fästa hennes uppmärksamhet på, huru underbart en liten blomma var skapad, betraktade hon den noga,afhörde småleende hans tal, men slutade med att berätta honom att man kunde göra ögonvatten af ögontröst, att oxlägger behöfdes, dä man bryggde rnjöd, och att berberis var god att blanda i surkål. Det var med ett ord omöjligt att bringa henne öfver den praktiska nyttans region, fastän hon med godhet och gladlynthet afhörde hvad han hade att säga och i sitt hjerta förlät sin man alla hans ”barnsligheter.”

*

En skilsmässa.

Tant Elisabet hade åldrats betydligt på de senare åren; men ännu var hon dock samma stolta, moraliska väsen, som vi förut beskrifvit, och framlefde sina dagar i fast förtröstan på, att hon var en sann kristen, en sann menniskovän och dessutom begåfvad med ett förstånd, som förmådde genomtränga det tjockaste mörker. Det var derföre klart, att hon aldrig kunde misstaga sig och att hon således aldrig behöfde höra på andras skäl, emedan de alltid voro orimliga. Hon afbröt således alltid tvärt samtalet, om någon ville försöka att motsäga henne; ty hon hade af Gudi fått gåfvan att kunna vara dem utan. Då det gick illa med Gabriel, fortfor han att det oaktadt vara hennes gunstling och erhöll tillstånd att bo på en vindskammare i huset och äta vid hennes bord.

Onkel Seth var något blekare än förr, något pussigare än fordom, men lefde dock temligen, och plågades blott då och då af gikten, men mera ihållande af en tryckning öfver bröstet, som gjorde att han ej kunde sofva utan att sitta i sängen. Detta afbröt ändå ej hans diet och derföre helsade Gabriel då och då på hos sin kära onkel för att få sig ett ordentligt mål mat, ty tant Elisabets kosthåll var långt ifrån omvexlande.

Saken var nemligen den, att tant Elisabet var noga om styfvern, men det oaktadt gerna åt färskt kött. Man kokade således hvarje dag buljong eller hvad man afhörde småleende hans tal, men slutade med att berätta honom att man kunde göra ögonvatten af ögontröst, att oxlägger behöfdes, dä man bryggde rnjöd, och att berberis var god att blanda i surkål. Det var med ett ord omöjligt att bringa henne öfver den praktiska nyttans region, fastän hon med godhet och gladlynthet afhörde hvad han hade att säga och i sitt hjerta förlät sin man alla hans ”barnsligheter.”

*

En skilsmässa.

Tant Elisabet hade åldrats betydligt på de senare åren; men ännu var hon dock samma stolta, moraliska väsen, som vi förut beskrifvit, och framlefde sina dagar i fast förtröstan på, att hon var en sann kristen, en sann menniskovän och dessutom begåfvad med ett förstånd, som förmådde genomtränga det tjockaste mörker. Det var derföre klart, att hon aldrig kunde misstaga sig och att hon således aldrig behöfde höra på andras skäl, emedan de alltid voro orimliga. Hon afbröt således alltid tvärt samtalet, om någon ville försöka att motsäga henne; ty hon hade af Gudi fått gåfvan att kunna vara dem utan. Då det gick illa med Gabriel, fortfor han att det oaktadt vara hennes gunstling och erhöll tillstånd att bo på en vindskammare i huset och äta vid hennes bord.

Onkel Seth var något blekare än förr, något pussigare än fordom, men lefde dock temligen, och plågades blott då och då af gikten, men mera ihållande af en tryckning öfver bröstet, som gjorde att han ej kunde sofva utan att sitta i sängen. Detta afbröt ändå ej hans diet och derföre helsade Gabriel då och då på hos sin kära onkel för att få sig ett ordentligt mål mat, ty tant Elisabets kosthåll var långt ifrån omvexlande.

Saken var nemligen den, att tant Elisabet var noga om styfvern, men det oaktadt gerna åt färskt kött. Man kokade således hvarje dag buljong eller hvad manvanligen kallar köttsoppa med morötter och potates uti, och det urkokta köttet anrättas med pepparrot, en krydda, som är ett preservativ mot vattsot och som således var nyttigt för tanten, som hade anlag att svullna en smula.

Nu var, som vi veta, tant Elisabets smak i allt den enda rätta, och deraf blef således följden att den arme Gabriel, som lefde på nåder, dag ut och dag in, hvarenda middag fick pepparrotskött och köttsoppa med morrötter och hvarje qväll kummingröt med mjölk.

Det hade likväl sina svårigheter att få helsa på onkel Seth, som tanten ansåg för ett förtappelsens barn, och enda utvägen för Gabriel att gå dit och försumma målet hemma, var att berätta, att ”onkel Seth var mycket sjuk.”

”Jaså, är han n'u sjuk igen, käre Gabriel”, blef då tant Elisabets svar; ”åja, det måtte väl en gång ta en ända med

hans syndiga lif. Du kan gå dit och observera, hur det är, ty om det lider med honom, så skall jag dit, om jag också skall krypa på mina knän, och lägga hans ögon igen. — Han vill det intet, ty han vill ej se någon ren menniska bredvid sig, utan endast lastens och förtappelsens barn. Gå, käre Gabriel.”

På detta sätt fick han orlof och vandrade nu förnöjd i sitt sinne från söder upp till norr, för att se hvad det led med onkel Seth. Då han kom, satt onkeln som vanligt i sin stora länstol och kikade i re-flektionsspegeln.

”Goddag, Gabriel, hä hä hä, kom hit, hvem är det der fruntimret i blå saloppen? Förbannadt näpen menniska, se sådana fötter.”

”Vet inte, onkel”, blef vanligen svaret.

”Hä, hä hä, du har kommit ur svängen, min gosse”, skrattade landtrådet; ”ditt månsken är också temligen i fylle; du borde lägga dig till tur.”

”Det är inte alla, som evigt kunna vara unga som onkel”, smickrade Gabriel, som nu mera än någonsin behöfde sina gamla slägtingar.

”Hä, ung? Jo vackert. Vet du hvad? Jag hostar ibland halfva natten, men se’n sofver jag godt. Ehren-krooks karameller stilla rätt bra; men, ser du, åldren tar, fastän det, Gud vare tack och lof, är spänstighet och vigör i både kropp och själ.”

rJa, det kan alldeles inte märkas, att onkel vakar så mycket.”

”Ånej, nej, man är likväl en karl och Gud vare tack och lof, så länge man har aptit, så går det väl för sig, också. — Hm, de der tankarne vet du, in-billningarne, som jag förut hade, besvära mig inte så mycket nu som förr och derför har jag att tacka hostan, för si du! jag har min själ annat att göra än att ha samvetsskrupler, ha ha ha, dem hostar jag bort. Allt har sin nytta med sig.”

”Det var som jag sade: endast matsmältningen kom i ordning, skulle de der dårskaperna gå sin väg”, ' anmärkte Gabriel.

”Jaha, jaha, nå, hur är det med syster Elisabet? Du har väl dina slipade dagar der, min gosse? Guds ord och pepparrotskött, ha ha ha, och en psalm och så en smula vattgröt med kummin — det måtte smaka eller hä?”
”Onkel kan imaginera sig.”

”Jo jo, nej, det kan jag inte. Jag sjunger inga psalmer och äter ingen vattgröt. — Nå, hur är det med henne? Hon får väl vattsot till slut af vatt-gröten, ha ha. — Hon ville lägga igen mina ögon. Håller hon på med det än?”

”Åja, men hon börjar förtvifla.”

”Rätt så, rätt så. Hon skall få se att jag lefver ut en gammal fröken och med Guds hjelp får dricka ett glas på hennes begrafning. — Hör på, Gabriel, då blir du karl igen — låt mig se att du har goda varor, så att du hedrar syster Elisabet på hennes döda mull.”

”Derom kan onkel vara öfvertygad.”

”Åja, det kan också -vara skäligt, ty visst sliter du illa, stackars gosse, det måtte vara kinkigt. --Nå! du äter väl här hos mig i dag. Jag får god mat inne från ”Guldäpplet”; mitt gamla ställe öfver-gaf jag; vet du, det var godt i början, men så tog det af. Köttet blef min själ så torrt och eländigt, att jag knappt kunde få sönder bitarne; den kanaljen köpte nemligen ej en enda bit på slagtarhuset utantog sig för att vilja bjuda folk gement bondkött — sådant, som han köpte på landet, magra kanaljer till dragoxar. Jag kunde inte äta det, ty det var hvarken must eller smak. Men nu har jag fått mig ett bra ställe, som ger ärlig vara.”

”Onkel har alltid god smak — tackar för bjudningen.”

”Hm, hör på, Gabriel. Hustru din är ju blifven helig, sen pengarne togo slut?”

”Inte utan, hon är sig ej lik.”

”Jo jo, så går det; jaså, hon är en annan syster Elisabet och sjunger psalmer bittida och sent. Hon är ute på Malma, har jag hört, och lefver väl knappt, kan jag tro,”

”Åja, intet är det öfver sig; men jag vet egentligen ingenting, ty hon skrifver aldrig till mig; all korrespondens oss emellan är slut — likaså godt det.” ”Men hör på! När syster Elisabet dör, så slå ni er väl tillsammans igen?”

”Gud vet, om jag gör om det experimentet. Tant Elisabet är i högsta grad ond på Teodora. Hon påstår att det är Teodora som förstört mig —.åja,.rätt kan hon ha på sätt och vis. Visst kostade det mig vackra fyrkar att ligga utrikes i flere år med familj

— och att vi hyrde en villa vid Neapel, allt det der

hade kunnat vara onödigt.”

”Jo jo, när man belamrar sig med qvinfolk, sä kostar det; men det var ändå egentligen hon, som bestod fiolerna.”

”Åja, det var det; men hvad skulle hon göra?

Det gick ändå an, så länge hon var som en annan kristen menniska; men så snart hon fick flickan, så började hon att rent af förändras. Hon, som visst inte förut kunnat med barn, satt nu hela dagen

inne hos lilla Emilia; hon, som aldrig sysselsatt sig med arbete, blef flitig — med ett ord, hon blef alldeles odräglig, isynnerhet då hon också började och ville förändra min natur och tala vackert för mig.” ”Du fick dig en hofpredikant på stat och en liten klockarinna, som sjöng psalmerna, ha ha ha, det måtte vara kuriöst att lefva så der med blackom benet och ha hustru och barn på halsen, ha ha ha.”

”Åja, det blef en smula genant.”

”Jo jo, då de ha barn, så tro de att hela verlden skall ödmjuka sig och sätta värde på den ömma moderskänslan — barnafröjden — det oskyldiga leendet, med mera, hvad det är för spektakel de ha för sig — hm. Nej, jag är glad, som lät bli den galenskapen. Nå, du fick moralkakor?”

”Jo, det kan onkel tro; men hon var ej mera nu som förr en smula pikant och fnurrig — nej bevars, hon började se gudsnådelig ut och tala om min fattiga själ.” ”Jo, da är man vackert ute”, inföll landtrådet. ”När damerna börja att spela bigtfäder, så kunna de pjåka ihjäl en stackars syndig menniska med sin fromhet; nå, och det skall begynnas igen, när ni får ärfva syster Elisabet — då, vet jag, får din hustru heliga penningar och icke endast det snöda mammon. Syster Elisabet har signat och läst öfver hvarenda tolfskilling. så att han gerna kunde begagnas som en amulet mot all anfäktelse. Nå, och så flytten ni ihop igen?” ”Tant Elisabet vill det inte. Hon vill prompt att vi skola skiljas, och hotar att eljest testamentera hela sin förmögenhet till Gatarina fattigförsörjning, under namn af fröken Elisabet Ljungskölds fond till äldre ogifta flickors understöd. Detta är rent allvar; jag har sett till och med sjelfva denna handling i koncept

— och då blir jag utan.”

”Jaså, hon vill att ni skolen skiljas. Nå, gå på med det. En huspredikant kan du få när du vill, en gammal helig hushållerska; men se, du kan få en ny * hvart år.”

”Ja, jag tänker verkligen på saken och vore inte flickan, lilla Emilia, så — ”

”Barnet, ja, det är ju ditt.”

”Men det lemnar hon inte ifrån sig.”

”Nå, så låt henne behålla din flicka. — Emellertid kunde du nog, nota bene om du skaffar dig tur, ännu en gång ha framgång och knipa dig en flicka eller enka med sina hundra tusen. Gör du, som Elisabet råder; det var det klokaste hon sagt på tretti år, min heliga fröken syster.””Ja, jag funderar verkligen mycket på saken och har, uppriktigt taladt, skrifvit derom till Teodora; visst inte håller hon på mig.”

”Pass på, om hon luktar att du får penningar, så vill hon nog fortsätta äktenskapet; du jämrade väl dig allt hvad du förmådde?”

”Ja, det förstås, jag tog det så, som det skulle; mitt samvete tvingade mig.”

”Ha ha, jo jo, Gabriel, ser du, det ordet duger i bref, men är mycket tråkigt att ha inom bords. — Du har inte fått svar?”

”Nej.”

”Duka nu,” befallde landtrådet betjenten, ”och gif oss maten; hm, det skallsmaka eller huru?”

Samtalet fortsattes något afbrutet under måltiden, ty’Gabriel hade verkligen en strykande aptit, som högeligen förbjöd långa samtal, och landtrådet ansåg detta också vara laga hinder.

Öfverläggningarne fortforo en stund efter middagen, tills kaffet kommit och druckits — då började landtrådet att nicka med hufvudet och slumrade in sött och godt der han satt.

Gabriel smög sig sin väg och bad betjenten helsa samt skyndade hem till tanten, der man redan tändt ljus, när han återkom.

”Nå, hur är det med den arme Seth?”

”Temligen, söta tant, han tycks dock aftaga.”

”Det lider således intet snart? Kan han lefva i * åtta dagar?”

”Ja, det är troligt, men ålderdomen tar mycket på honom ; det synes i alla hans anletsdrag.”

”Åh, derpå bedra de dig. — En sådan der gammal syndaträl är så bunden vid det jordiska, att han

inte kan dö — och jag satt och bläddrade i bibel

och psalmbok hvad jag ville säga honom, då det lider med honom. Jag har emellertid lagt märke vid den babyloniska skökan — det behöfver stackars Seth, om han skall bli salig — ty det är säkert att, om inte jag orkar med, naturligtvis med Guds nåd, att göra honom beredd för ett bättre lif, så faller han i det eviga mörkret för evig tid.”

”Ack! hvad tant är ädel och uppoffrande.””Nej, inte det, käre Gabriel, det är min kristen-domspligt att rädda så många själar jag kan. — Seth är gifven mig att ansvara för; ty Herren skall fråga mig: hvad gjorde thu af thin broder? Och hvad skulle jag svara, om jag inte gjort mitt till att rädda hans arma själ i ellofte timman?”

”Tant uppoffrar alltför mycket för andra. Måntro om onkel nu i vinter skulle kallas, måntro tant som på flere år icke inandats den kalla luften, kan våga att resa till honom utan att riskera sin egen helsa. — Kom ihåg, tant, hvad skulle det bli af mig, om min andra mor, min välgörarinna, föll ifrån — man skall ej fresta försynen.”

”Bry dig inte om det, Gabriel. Jag har seghet och ihärdighet. Seth får ej dö i sin syndasömn. Han skall ej undkomma mig, fastän han vill det, dertill förledd af den lede frestaren, som är som det onda, som om middagen vankar.”

”Tants förböner skola säkert rädda onkel Seth ifrån förderfvet”, yttrade Gabriel fromt. ”Om icke jag haft tants råd och förmaningar att stödja mig vid, hvart hade det väl tagit vägen.”

”Jo, käre Gabriel, Gudi allena äran. Jag är intet annat än ett svagt redskap i Herrans hand till din räddning. — Ja, sannerligen hade du icke råkat i den lede frestarens klor, då din egen hustru var dig en förförelsens ande. Jag kan ej med den menniskan, med hennes odrägliga högmod, med sin syndiga sjelf-förtröstan, som gjorde att hon föraktade i trone upplysta menniskors råd och förmaningar. — Ja, jag märkte väl att hon afskydde mitt hus och mig, att hon förledde dig Gabriel att glömma mig, som varit ditt stöd och din hjelp. — Ja, det gick så långt, att din hustru skrattade åt min mops, det oskyldiga kräket, som, fastän blott ett oskäligt djur och således utan någon skuld, dock visar mig kärlek och tillgifvenhet, fastare än menniskorna — med ett ord, tacka du Gud, Gabriel, att du blef sliten ur din djefvulska makas armar och gör dig fri från besmittelsen.”

”Jag har skrifvit till henne derom”, yttrade Gabriel.”Rätt så! — Flickan bör du ta ifrån henne, ty barnet är likväl

en Ljungsköld och får ej öfverlemnas åt förderfvet.”

”Det har sina svårigheter. Jag har frågat flere jurister och de säga, att flickan fcljer modren.”

”Sådana äro de menskliga lagarne”, yttrade tant Elisabet, ”låt så vara, bättre är då att flickan blifver till intet än att ni begge skulle falla i det eviga för-derfvet; men skilsmässa, Gabriel; drif henne utur ditt hus, ut i öknene och låt henne förgås — eljest undertecknar jag testamentet till nödlidande flickor inom St. Catarina församling, en from och vacker stiftelse till Guds ära och min egen åminnelse.”

”Ja, goda tant, jag vet ej, om jag eljest förtjenar eder huldhet.”

”Ingalunda, olydnad är en styggelse, med ett ord, jag ger dig min lilla egendom, 0111 du lyder mitt kärleksfulla hjertas råd. Du har alltid varit mig trogen och tillgifven och har endast, förledd af din hustrus förförelser, en liten tid glömt dina pligter mot din fars syster, som gifvit din själ dess himmelska riktning.”

Gabriel nalkades tant Elisabet och tryckte en kyss på hennes gulaktiga, något svullna hand: ”min tacksamhet blir evig.”

”Stackars Gabriel, Gud välsigne dig och lede dig på ljusens stigar.”

Om man betraktat tant Elisabet, der hon satt, stolt och försänkt i sjelfförtroende öfver öronen, huru hennes eljest matta ögon, under de höghvälfda ögonbrynen fingo lif och liksom gnistrade, då hon talade om Teodora, och der bredvid Gabriel med nedslagna blickar och ett stående leende, blandadt med ett drag

af ömt deltagande, skulle man fått se en i sig sjelf

ganska vanlig scen: en gammal qvinna, som tror sig

stark i sin svaghet, klarseende i sin blindhet och öm

med ett förtorkadt hjerta, bedragen af en karak-terslös varelse, som hon älskar just derföre att der ej finnes något tecken af karakter och således ej en skymt af motvigt med hennes egna pretrificerade åsigter.Inbilska menniskor, äfven om de ega både hufvud och hjerta, samla dock aldrig andra omkring sig än karakterslösa stackare; ty det de undfly är just detta individuella, som går sin egen bana och som de således ej förmå behandla som de vilja. Sjelf-förtroendet i hög grad är lika farligt som ett fullkomligt misstroende till sig sjelf, i begge fallen kastar man sig i armarne på andra, som leda sakerna efter sina afsigter.

Ej långt derefter kom kammarherre Ljungsköld ned från sitt lilla vindsrum och begärde, genom kammarjungfrun, företräde hos sin faster. Det tilläts, fastän tiden ej var den vanliga och tant Elisabet var ej en af dessa menniskor som synnerligen omakade sig för andra och således icke heller för sin kära brorsson.

När Gabriel inträdde, närmade han sig sin tant. ödmjukt, kysste hennes framräckta hand och sade med ett gladt smil: ”Teodora har nu svarat och vi ha fria händer.”

”Låt mig se brefvet”, yttrade tanten och satte glasögonen på sig, ”låt si!”

Brefvet var af följande lydelse, som tant Elisabet ljudeligen uppläste och interfolierade:

”Käre Gabriel! (hm hm.) Då jag ingick förening med dig, skedde det ej af kärlek; jag erkänner det med ånger — —”

”Jaså, hon kan ångra sig — jag känner de der krokodiltårarne”, anmärkte tanten.

”— — — det med ånger; nej, Gabriel, det var af en usel fåfänga, en lust att tränga mig upp, som gjorde att din titel för mig var mera än du sjelf. Jag gjorde orätt emot Gud, då jag missbrukade Hans heliga stiftelse som ett medel för att tillfredsställa min egen usla fåfänga — jag gjorde orätt mot dig — om du trodde mig älska eller värdera dig; men det trodde du aldrig. Länge varade ej tron på min lycka, den föreföll ifrån första ögonblicket som ett tomt skal. — —””Jo, så är det, då syndens menniska rusar fram i sin blindhet", afbröt tanten, ”det finnes endast ett slags sällhet och det är, då man vet med sig att man handlar rätt inför Gudi och mannom.”

”— — Detta skal brast, då Emilia dog, då den arma, den ädla menniskan, som jag försökt krossa, gick till Gud, utan att hon förut förlåtit mig; då gick min falska lycka sönder och se der låg samvetsqval, der låg ett helvete derinuti — och der blef en strid mellan fordom och framtid, en förtviflad strid. Jag försökte trotsa, jag försökte kämpa på mitt gamla sätt, men omöjligt — omöjligt — ty jag såg allt, såg huru det onda svärmade omkring mig, såg hur synden flög med sina läderlappsvingar omkring i mörkret och lefde af mitt hjerteblod, sög till sig hvarje oskyldig fröjd och blef starkare, mäktigare, djerfvare med hvarje ögonblick. — —”

”Jo jo, den som hafver något på hjertat, känner det gnagande agget, det är syndens lön och syndens strid”, sade tant Elisabet. ”Gud bevare dig och mig från en sådan stund, Gabriel.” (Fortsätter.)

”— — Jag föll i en vild förtviflan, ännu ville jag kämpa, falla med fullt medvetande och så, att jag kunde säga: ”jag vet att jag faller, men jag gör det med vilja.” Dock! jag var utan stöd, jag drefs af stormen utan ankare; du ledde mig blott ännu djupare, du hånade, du förgiftade hvarje bättre tanke, som steg upp i mitt sinne; det hade varit förbi — allt, allt, fastän ångern frätte och oron höll på att göra mig vansinnig — —”

”Hon är oförskämd — du skulle leda henne åt djupet — du Gabriel! som insupit en gudaktighets-anda hos mig — det är alldeles som hon ville skylla mig för att du ej af mig hört sanningens ord och bevarat dem i ett rent hjerta. Hon blygs inte, den eländiga, att förebrå dig — en Ljungsköld! — att du skulle vara orsaken till hennes olycka, hon blygs inte. Men”, tilläde tanten lugnare, ”men det är det djefvulska sinnet som skyller ifrån sig på andra.”

— vansinnig — då såg Gud till mig och gaf mig lilla Emilia — nu fick jag ett stöd, det var en hjelpsändnmg som jag fick i rättan tid för att ej fallai vansinnets förtviflan — nu blef jag lugn och fick kraft att vara verksam, jag hade någon att arbeta för, någon som jag kunde älska utan beräkning och utan fåfänga, en varelse på hvars leende jag kunde tro, hvars smekningar ej voro svekets och hvars kyssar ej voro Judaskyssar. Det blef en smal gång öppen genom mitt lifs mörker, en gångstig till försoningens, kärlekens och nådens himmel och den går genom min lilla Emilias hjerta. Vet du, Gabriel, jag har aldrig förr än nu känt hvad det vill säga att vara lycklig. — Jag finner alltmera klart huru hon, som var föremålet för ditt hat och din tjenstfärdighet, egentligen var alldeles oåtkomlig för oss begge, vi kunde lika litet såra henne, som vi förmå klippa en låga sönder i bitar. Stor är min skuld, men så mycket vet jag nu, att Emilia ej ett ögonblick kunnat mera än beklaga mig — förr trodde jag att hon förbannat mig — nu vet jag det bättre — hon anklagar mig icke, nej, hon beder för mig inför Guds tron och

— jag vill så gerna tro det, det är hon som sitter hos mig och hviskar sin kärlek för min själ, och hoppets löften — då jag känner mig försonad och bättre. — — —”

”Ser man på”, yttrade tant Elisabet, ”menniskan är en visionär. Hon tror på andeverlden och sådant; hon är en materialist, som inte har sinne för det rent andliga och okroppsliga utan tror att de aflidne få tillstädjelse att vandra här i det jordiska; det är fasligt med sådant skråck. Gud låte mig aldrig falla i sådana dårskaper.” Läser:

”— — Du ser min sinnesstämning och du finner således att jag långt ifrån vill eller kan sätta mig emot en skilsmässa, som inför Gud är gjord, innan vi någonsin med våra ord löfvade hvarandra kärlek

— vi hafva missbrukat den heliga eden, Gabriel. Det är tid att vi äfven inför verlden erkänna, att vi ej tillhöra hvarandra; det kärlekslösheten sammanknutit skall kärleken åter lösa, och vi skola högakta hvarandra mera, sedan det är slut med det onaturliga bandet. Jag går in på allt, utom att lemna Emilia; fattigdom, förakt, glömska, allt bär jag, om det kan försona mig med mig sjelf, och Gud — äfven till digräcker jag försonande handen — glöm mig icke, utan tänk ofta, ofta på

Teodora.”

”Du är således alldeles fri, stackars Gabriel — och hon får hädanefter kalla sig fru von Felsen, och du kan gå in i gifte med någon flicka, som eger religion och moralisk känsla.”

”Ja, Gudi lof”, sade Gabriel, ”jag är fri.”

”Du kunde blifvit en skråckfull menniska, du kunde blifvit en stackars eländig varelse, som tror på spöken, om

du ej haft fastare religiositet än så i din själ inplantad; det är den fasta förtröstan i vårt hjerta, som hindrar oss fara vilse i sådana mål.” (Afbrytan-de sig sjelf:) ”Iväre Gabriel! stryk ut den der spån på ljuset. Öfvertro, käre Gabriel”, fortfor hon, ”är en djefvulens tanke”, — (orolig:) ”Se på, nu är det spån på det andra ljuset; de peka på mig begge två

— inte bryr jag mig 0111 sådant; men du vet att man har skråck med sådant. Spånor på ljuset betyda att man snart skall dö.”

”En nära anförvandt, bästa tant, det kanske bådar för onkel.”

”Ånej, sådant tror jag inte; emellertid kan det vara roligt att lägga om i korten, att så der lägga kort kan ej vara syndigt, emedan man inte gör det för snöd vinning. Nå, käre Gabriel, tror du att bror Seth har något efter sig?”

”Åja, fastän han lefver upp temligen mycket, tror jag dock att han skall ega några tusen riksdaler öfver ännu. — Får han lefva länge, så tar kapitalet slut och lemnar ingen behållning.”

”Ser man huru väl både för honom och andra det vore, om han snart slapp från denna sorgedalen och beredd ingick i Herrans glädje — ty jag tviflar icke att ju mina ord skola hjelpa och rena hans själ.” ”Gå upp till dig, Gabriel”, afbröt åter tanten med en djup suck. ”Jag behöfver ro och stillhet för att eftertänka din ställning.”

Gabriel aflägsnade sig och nu kunde tanten öfverlemna sig åt sina penséer. Hon kände sig hemsk, ty åter hade ett spån bildat sig på det ena ljuset och dess spiraler visade på henne sjelf.

AUartaflan. 26Del finnes troligen ej mera skråckfulla. menniskor än de, som i öfvertygelsen 0111 sin egen förståndsklar-het fördöma alla dessa mensklighetens barnatankar, denna naturtro på ett sjelfständigt lif, som genomströmmar allt; det finnes dock i hvarje själ en lucka, der en evighetstanke, oförklarlig och oförklarad, ställer sig emellan som en osynlig makt, det finnes ingen individ och intet folk, som ej förnummit att det finnes oändligen mycket hvarom, som Hamlet säger, ”vår filosofi ej drömmer”; men desto mera inskränkta, desto mera egoistiska deras åsigter i öfrigt varit, desto mera antager denna dunkla aning formen af skråck, af öf-vertro och en eländig materiel åsigt af sambandet mellan tid och eftertid.

Sådant var just förhållandet med tant Elisabet, hvars andliga högmod var paradt med en oändlig fruktan för döden och hvars ”upplysta” kristendom var uppblandad med en god portion öfvertro, som hon dock desto häftigare förnekade, ju mera I1011 kände dess välde. Hon kom derföre ofta på sorgliga tankar; när hon mötte en likvagn på gatan, när hon händelsevis kom ut en gång, 0111 en hund tjöt i trakten eller der brunno spånor på ljuset eller om der spilldes salt på bordet eller om någon nös, då hon omtalade sin dödlighet, eller om mopsen började skälla och morra midt i natten, med ett ord, vid hundrade tillfällen fruktade hon ofall och död, då ingen annan skulle tänkt derpå.

För dylika gummor, som fast föresatt sig att öf-verlefva och begrafva halfva menniskoslägtet, innan de sjelfve vilja låta kalla sig, fmnes det verkligen ingenting vigtigare än att lefva, och derför kommo alltid tårarne i tant Elisabets ögon, när hon omnämnde att hon var en dödlig menniska, underkastad den vanliga lotten att en liten tid ”blomstra” och sedan falla. Det fanns för öfrigt ingen lefvande varelse, som hon ej med det mest stoiska lugn skulle begraf-vit, fastän hvarje sådan händelse egentligen borde ha uppväckt hennes egna dödstankar. Nu var hon ensam och ville vara det, ty hon kände sig svag och modlös.”Inte”, sade hon vid sig sjelf, ”betyda dessa spånor i ljuset någonting, men det kan ändå vara Herrans vilja att jag skall dö — menniskans lifstid är sjuttio, högst åttatio år; såsom en blomma växer hon upp och som en blomma faller hon åter till intet. Herrans vägar äro underliga; men jag hoppas att Han skonar mig för min tros skull och först sent låter sin tjenarinna fara i frid.”

Under tiden framtog hon korten och lade först om, huruvida ”bror Seth” skulle kunna länge lefva eller dö snart; syster Elisabet fick ett fryntligare utseende, då alla kortena föllo i svart i livad cle rörde landtrådet, men i rödt, då de rörde henne; ty det var en ambitionssak att öfverlefva landtrådet, ett bevis på hennes eget nådestånd, dessutom om hon fick lägga igen ögonen på sin syndige broder; det skulle rent af varit en ckikan, om landtrådet skulle få dricka rheinskt vin på hennes egen begrafning och en pinsam förargelse att tänka på, hur han skulle ta näfvarne fulla af sorgkonfekt och stoppa i sina stora fickor.

Ett dödsfall.

En tid efter sedan skilsmässan mellan Gabriel och Teodora skett, satt tant Elisabet en morgon och drack sitt millefolieté med skorpor, då Gabriel inträdde.

”Min nådiga tant är troligen bättre i dag än i

går?” yttrade han och kysste henne på handen.

”Åja, Gudi tackad och lofvad, jag är något bättre — i går afton var jag riktigt dålig och hade feber.

— Nu är jag liksom bättre och mera kraftfull och kan äta skorpor till téet, nå, hur är det med Seth?

Han var ju också sjuk i går?”

”Ja, det var han, verkligen sämre än jag förut sett honom, blek och pussig och nära att qväfvas.

Doktorn sade, att om blott en gnista gikt slår upp i bröstet, så är det slut med honom.””Ja, länge kan det inte vara. Gå dit bort och se till hur det är; kom snart tillbaka — ser du att det lider, så — — —”

Denna gång var Gabriel verkligen ute i rätta ärenden. Onkel Seth var högst usel, gikten hade slagit upp och han hotades hvarje ögonblick att qväfvas. Han till och med intresserade sig för ingenting, utan syntes vara en alldeles passiv åskådare af det som omgaf honom. Han förrådde till och med ingen hvarken smärta eller tillfredsställelse, då Gabriel steg in i rummet och med ömklig stämma sade: ”Onkel är mycket sjuk, men med Guds hjelp går allt bra.”

Onkel Gabriel var nemligen en af dessa, som egentligen aldrig kunnat lösslita sig från sin kroppsliga omklädnad, utan som var beroende af dess välbefinnande eller i olag varande. Nu var verkligen kroppen rätt illa fast och själen hade således ingenting annat att göra än att tänka på olyckan. Det tyckes som skulle själen hos sådana menniskor anse det kroppsliga med samma ögon som en sjöfarande betraktar sitt skepp ute på hafvet; förgås skutan, så förgås oskså han sjelf utan räddning.

Gabriel blef således icke uppehållen af hvarken mat eller samtal, utan skyndade snart tillbaka till söder, der han andtruten inträdde till tant Elisabet.

”Nu, nu — vörd — vördade tant”, yttrade han pustande; ”pu, jag har gått så fort — pu! nu lider det med stackars onkel, han knappt kände igen mig.”

”Är han redan mållös?" skyndade tant Elisabet att fråga; ”nå, han måtte väl höra livad man säger ?”

”Åja, puh, visst hör han.”

”Se så, spring ner efter en släda. Jag måste genast dit.”

"Tant? Älskade tant! Tant har ju sjelf varit illamående.”

”Men nu är jag frisk Gudilof och skall uppfylla mitt löfte. Seth skall inte dö i sin syndasömn, han skall väckas med basunaljud, han skall veta att syster Elisabet, som han undflytt, lefver och vill leda honompå ljusens stig — jag skall samla glödande kol på hans syndiga hufvud.”

”Tant vill då nödvändigt; det blåser mycket. Jag försäkrar att det vid slussen och på norrbro knappt är möjligt att komma fram.”

”Du hör min vilja”, yttrade tanten, ”och då vet du att jag står vid mina föresatser. Skaffa blott en täcksläda.”

Gabriel lydde och gick.

Tant Elisabet iklädde sig nu, med sin pigas hjelp, sin gamla grå och svarthvita kattunsklädning samt den likaledes grå harullschalen, tog en vadderad bahytt på hufvudet och duktiga lappskor på fotterna samt sin skinnfodrade salopp på sig, hvarförutan hon omgafs [med en mängd schalar af ylle och bomull, så att hon i det närmaste liknade ett ansenligt klädbylte eller en af central-amerikas återfunna urinnevånare i sin graf, invirad i

ofantliga massor af tyger.

Alla dessa anstalter voro gjorda, då släden ändtligen kom och tant Elisabet anträdde sin långresa till sin bror Seths dödssäng.

Då den stora damen kom i yttre rummet hos sin broder, virade Gabriel af henne den ena lamellen efter den andra och lyckades slutligen att blotta tanten, så att hon stod der i hela sin präktiga och allvarliga prydnad af grå och svarthvit tryckt klädning, med stora nässelblad och den grå harullsschalen, och innan landtrådet visste ordet af, stod hans goda engel hos honom.

Landtrådet, som förut endast sysselsatt sig med sina kroppsliga angelägenheter, tycktes först nu genom en grimas af obehag ge tillkänna att hans själ hade en egen känsla.

”Goddag, käre Seth”, började tant Elisabet.

”Go—go dag, syster Elisabet, det står illa till med mig”, yttrade landtrådet med ömklig röst, liksom för att utbedja sig förskoning.

”Nej”, återtog Elisabet, ”det står väl till med dig, bror Seth, ty du är hårdt när slutet af alla dina qval och om du med en sann ånger öfver dina många synder nu vänder dig till Gud med bön och åkallan, så kan du bli salig.”"Jag orkar inte, kära Elisabet.”—(Till betjenten): ”Hör på, du! Har spanska flugan dragit än?”

”Orkar d"u inte? — Jaså, du orkar inte att genom bön göra dig fri från helvetets qval? Ja, Seth, i den glödande ugnen, Jiland eld och svafvel, skall du pinas vid sakta eld i evig tid, om du dig icke omvänder och bättrar.”

”Kära Elisabet! — Låt mig sköta om mig en smula, doktorn har sagt att de skola frottera mig — och bada mig — hm, vänta tills sedan.”

”Vänta? Jaså, du tror således att döden och domen låta vänta på sig? Tror du att du kan lefva? Nej, Seth, dina ögon äro redan brustna, låt mig känna!

— Näsan är kall och smal, som en syl, på dig, du är till döden dömd. Låt bli honom, madam, och du, Josef — gån ut.”

”Men doktorn har befallt”, yttrade vakmadamen.

”Doktorn? Jaså, men här är annat att göra än att befatta sig med hans usla kropp; gån ut, jag befaller det.”

”Elisabet, du tar lifvet af mig”, suckade den sjuke.

”Nej, käre Seth, jag vill bereda dig för ett bättre lif efter detta, på det att vi förklarade må kunna råkas i himmelen — ty äfven jag är dödlig, (med tårar i ögonen), äfven jag är en svag menniska, som blott kan lefva några år (gråter). Herran kallar också mig.

— Jag säger, sannerligen skulle det icke göra mig ondt, om jag fick se min egen köttsliga broder liggande i helvetets eld utan förlossning.”

”Kära Elisabet, du tar lifvet af mig”, pustade landtrådet och blundade för att slippa se sin kära systers på en gång stränga och högmodiga drag.

Det var en vacker scen; der i sängen en gubbe med blekt, slappt ansigte och blåbleka läppar, en mörk dödsskugga kring ögonen och kallsvetten på pannan och på stolen bredvid hans syster, som med hela helsans öfvermod och matta, föraktfulla ögon och en hjertköld, som öfvervanns af intet, predikar, icke tröstens, utan förbannelsens ord för den döende. Att den sjuke tycktes ej synnerligen bry sig om syster Eli-sabets tal, retade hennes fåfänga till nästan öfver-menskliga ansträngningar, hon skrek och lamenteradesom en besatt: om sin brors hela skuldregister, om kärleksaffärer och gourmanderie, om lättsinnighet och förakt för goda råd; men hon träffade icke den rätta punkten, som var Athalie Gyllenörn.

Syster Elisabets moralpredikan lindrade således mycket landtrådets sista stunder; ty den sysselsatte honom, liksom han förut sagt till Gabriel om sin hosta. Emellertid afmattades han alltmera, bröstet häfde sig allt tyngre;

dödsarbetet började; han hörde icke mera sin kärälskliga systers stämma, huru skrällande den än kunde vara. Fröken Elisabet märkte denna förändring och slutadö nu sina föreställningar med en bön för landtrådets saliga hädanfärd.

Gabriel och tjenstfolket kallades in, och syster Elisabet höll ett tal öfver den hädanfarande, något när likt dem, som vanligen hållas på en afrättsplats.

Landtrådet tycktes slumra; nu spratt han till och drog en djup suck. Syster Elisabet hemtade en spegel, höll den för hans mun, men utan att få syn på

någon imma.

“Det är gjordt, godt folk, nu måste här någon ordning ske”, återtog tant Elisabet efter några ögonblicks helig tystnad. ”Josef, hvar är salig landtrådets pitschaft? Tag hit det och lack och ett tändt ljus.

Hör hit, madam, tag hit en psalmbok, att lägga un-

der hakan på salig landtrådet.”

Inom .några ögonblick voro de begärda artiklarne framme och syster Elisabet passade psalmboken under landtrådets haka.

”Se så, nu skola vi försegla hans effekter”, yttrade hon och steg upp med lackstången i ena och ljuset i den andra handen, samt plumpade till en försegling på pulpeten, hvarå hon tryckte Ljungsköldska vapenmärket med salig Seths egen karniolring. Sammaledes förseglade hon alla lådor och skrin och dröp lack i alla vrår och vinklar, innan bon slutat. Derefter måste Josef taga fram rena lakan, dem fröken egenhändigt fästade för fönsterna och särskildt befallde hon ‘att rummet skulle utkylas, så att salig landtrådet skulle hålla sig till begrafningen.

Alla dessa åtgärder och befallningar hade fortfarit omkring en timma, då man i dunklet förnam ett ljud,liksom något fallit i golfvet och vid närmare efterseende var det psalmboken som lydt tyngdlagarne.

Madamen tyckte liksom landtrådet skulle röra på sig och skyndade med underrättelse till fröken Elisabet, der hon i nästa rum just som bäst ordnade notifika-tionslistan.

”Herre Gud! Jag tror att han lefver än”, ropade madam en.

”Lefver? Nej, det är omöjligt, jag har sjelf tillslutit hans ögon”, yttrade fröken med sin vanliga bestämdhet, ”den lekamliga döden har bemäktigat sig hans hydda."

"Hör på, Gabriel, jag tycker att man knappt behöfver skicka kring vagn, fastän han hade tromans värdighet”, återtog hon. "Gå hon, madam! — Om man skickar ett par svartklädda vaktmästare, så kan det vara nog, snygga karlar med långhalsdukar, ett par magra karlar, som se sorgliga ut.”

”Ja, som tant tycker.”

”För Gud vet livad han har efter sig och inte vill jag sätta mig i bryderi för hans begrafning. — Han får en vacker begrafning med klockor och ett litet tal vid grafven, det kostar inte så mycket, och så skiljas gästerna åt. Det kan väl vara nog, tycker jag. — Han behöfver ingen glans på sin döda mull, stackars Seth.”

”Är Elisabet ännu här?” frågade landtrådet, som vaknat ur sin kritiska dvala och fann sig bättre än förut.

”Ja derute. Herre Gud, vi trodde alla att nådig landtrådet hade kämpat ut, skall jag kalla in henne?” "Nej, för f—11”, yttrade landtrådet och satte sig upp, ”låt bli det. Hvad har man lackat härinne?”

Jo, nådig fröken förseglade sakerna.”

”Hon skäms inte, den gamla krokodilen, och jag tror, min själ, att der är lakan för fönsterna. — Tag ner skräpet, jag vill se Guds dag — hä — nå, ser jag dödlig ut?”

”Nej gudbevars, landtrådet ser präktig ut.”

”Hä hä hä, ja ja, det var det jag kände, att det skulle bli en krisis och jag somnade från alla syster Elisabets böner.

Det stärkte mig. Hm", tilläde hanefter några ögonblicks betänkande, ”gif mig en sked af stärkande mixturen.”

Detta skedde.

”Se så, bädda litet under ryggen och torka mig i fysionomien, ty jag svettar som en åkarkamp — se så, nu är jag ”von putsen”. — Bed syster Elisabet stiga in.”

Efter några ögonblick inträdde fröken och blef stum af häpnad, när hon såg sin älskade broder med allt utseende af lifaktighet sitta i sängen.

”Jo, ser du, syster, Gud har för din böns skull hulpit mig”, yttrade landtrådet raskt och skrattande. ”Hä! det gläder dig? Fägnar dig innerligen?”

Syster Elisabet kunde ej tala af alteration öfver den dödes återvaknande. Hon dignade ner på en stol och försökte framstamma något ohörbart; men det varade ej länge, förr än ondskan fick öfverväldet. Det rann genom hennes hufvud, liksom en dunkel tanke, att hon varit föremålet för ett groft skämt. Hon fann sig öfvertygad derom till och med, och i allmänhet behöfde hon högst obetydligt för att bli orubblig i

tron på riktigheten af sina egna tankar. Detta ver-

kade en total omvexling i hennes sinne; hon reste sig upp med styrka och sade med blåbleka, af raseri darrande läppar: ”Detta är det oförskämdaste du vågat, Seth.”

Med dessa ord skyndade hon ur rummet och fick på sig kappan.

”Tant! För Guds skull goda tant!” sade Gabriel, ”blif inte ledsen och skynda ej så; jag skall springa till Brunkeberg och få en släda.”

”Nej, behöfs inte”, sade tanten, kokande af vrede. ”Jag går — jag skall fly detta hus. Jag skuddar stoftet af mina fötter på denna förbannade tröskel.” Och dermed lemnade hon huset och vadade, trots sina år och sin ovana vid alla strapatser, i den djupa snömodden, upp till sin bostad på söder.

Landtrådet satt i sin säng ganska förnöjd i sitt sinne och gladde sig åt syster Elisabets nederlag. ”Få se om hon inte får gallfeber”, yttrade han till Josef. ”Hä hä hä — hon gick, sade du, på sina egna ben?Lycka på resan! Hon kan låta bli att begrafva lefvande menniskor, den gamla skenheliga kärringen.” När tant Elisabet kom hem, befann hon sig så illa, att hon måste intaga sängen.

Gabriel blef högst orolig, ty testamentet var ej underskrifvet, men han hade ganska svårt att framställa saken för tant, som alltid visat en bestämd vedervilja att låta bevittna sitt testamente, något som är en svaghet hos de lleste menniskor. Han försökte således att, genom läkaren, som ansåg gamla fröken lifdömd, verka på henne, och detta tillfälle erbjöd sig snart.

”Hvad tror doktorn om mig?” frågade en dag fröken sin läkare.

Läkaren (med en axelryckning): ”Fröken är verkligen illa sjuk.”

”Ja visst, men med Guds nåd så —”

”Det är väl möjligt att fröken blir bättre. Naturen har outtömliga hjelpkällor; men — men konsten kan föga göra — jag är skyldig att vara uppriktig: man kan ej göra sig fullt säker om en god utgång

— jag hoppas väl ännu, ty frökens fysik har en ovanlig seghet och uthållighet.”

”Herr doktorn vill säga mig att jag dör”, yttrade fröken Elisabet med en sträng blick. ”Jag skulle eljest tro att en menniska, som kan äta en half hjerpe (och det har jag i dag gjort), icke just är lifdömd.” ”Jag säger, hm hm, visst inte det; men, om jag får lof, så borde ändå fröken tänka på möjligheten af en olycka och på sina slägtingar.”

”Jaså — nog taladt, herr doktor. När jag känner att slutet nalkas, är det tids nog.”

Läkarens kommission lyckades så litet, att han påföljande dag ej fick tillträde till den sjuka, som tagit sig en annan läkare, hvilken åter i sin ordning måste lemna fältet för en ännu snällare och hyggligare karl, som

försäkrade fröken att hon ej lopp någon fara. ända till dess hon låg i likkistan.

Fröken Elisabet dog verkligen ej så långt derefter, och Gabriel hade i all ro tillträdt boet, om ej i detsamma onkel Seth anländt och linkat in i den trånga våningen.”Lefver syster Elisabet?” var hans fråga till en vakmadam, som grät öfver att den förtjensten var slut och hon nu måste vänta på någon annan, som ville sjukna mycket illa.

”Nej, nej, hon är hos Herran.”

”Hvaba! Hon är då verkligen död.”

”Ja, min Gud, för en timma sedan.”

”Jaså! Tänd på ett ljus.”

Nu kom nämligen onkel Seth för att göra sin syster sin kontravisit och förseglade sålunda alla byråar och skrin.

”Men bästa onkel, efter salig tants testamente är jag ensam arfvinge här, jag skulle således tro!!” yttrade Gabriel.

”Jaså, ha ha ha, jo jo, jag nekar visst inte. Ser du, är testamentet *lagligen* underskrifvet och bevitt-nadt och skedt med sundt förnuft och fri vilja, så har det ingen tvifvel, ha ha ha, du känner din gamle farbror — men si, lagligt skall det vara, fullt lagligt — jag erkänner intet annat än lagen — rätt är rätt, käre Gabriel.”

Gabriel bleknade af illa dold ilska. ”Vi skola bl två om det, onkel. — Jag nöjer mig ej med er inblandning.”

”Ha ha ha, förbanna mig tror jag icke du blir het. Salig Elisabet har så många tusen gånger förargat mig, att det ej vore för mycket, om hon lemnade en smula af sitt multum till mig som ersättning. — Du Gabriel har deremot bott här och ätit ur de egyptiska köttgrytorna och har, min själ redan tagit ut brorslotten, sä att du väl får dela, ha ha ha, med din hederlige onkel, som du ändå skall ärfva.”

*

Ett långväga främmande.

”Jag minns nog den tiden, då jag förr en gång stod här nere och såg utåt sjön”, yttrade ett väl, men ej praktfullt klädt fruntimmer, på hvars lilla hufvud ”Lefver syster Elisabet?” var hans fråga till en vakmadam, som grät öfver att den förtjensten var slut och hon nu måste vänta på någon annan, som ville sjukna mycket illa.

”Nej, nej, hon är hos Herran.”

”Hvaba! Hon är då verkligen död.”

”Ja, min Gud, för en timma sedan.”

”Jaså! Tänd på ett ljus.”

Nu kom nämligen onkel Seth för att göra sin syster sin kontravisit och förseglade sålunda alla byråar och skrin.

”Men bästa onkel, efter salig tants testamente är jag ensam arfvinge här, jag skulle således tro!!” yttrade Gabriel.

”Jaså, ha ha ha, jo jo, jag nekar visst inte. Ser du, är testamentet *lagligen* underskrifvet och bevitt-nadt och skedt med sundt förnuft och fri vilja, så har det ingen tvifvel, ha ha ha, du känner din gamle farbror — men si, lagligt skall det vara, fullt lagligt — jag erkänner intet annat än lagen — rätt är rätt, käre Gabriel.”

Gabriel bleknade af illa dold ilska. ”Vi skola bl två om det, onkel. — Jag nöjer mig ej med er inblandning.”

”Ha ha ha, förbanna mig tror jag icke du blir het. Salig Elisabet har så många tusen gånger förargat mig, att det ej vore för mycket, om hon lemnade en smula af sitt multum till mig som ersättning. — Du Gabriel har deremot bott här och ätit ur de egyptiska köttgrytorna och har, min själ redan tagit ut brorslotten, sä att du väl får dela, ha ha ha, med din hederlige onkel, som du ändå skall ärfva.”

*

Ett långväga främmande.

”Jag minns nog den tiden, då jag förr en gång stod här nere och såg utåt sjön”, yttrade ett väl, men ej praktfullt klädt fruntimmer, på hvars lilla hufvuden fin rothatt sväfvade. ”Jag minns väl, när jag stod här ofta och såg utåt sjön, liksom för att hitta spåret efter honom och dig — nu ser jag också ditåt, men nu väntar jag att ett hvitt segel skall sticka fram mellan Kastellholmen och Tegelviken och komma närmare, då taga vi båten der och möta honom.”

Det talande fruntimret vände sig till en reslig man, som tycktes vara en riktig kämpe, om ej den ena foten varit ersatt af ett träben, som med sin polerade mässingsring stödde mot marken. ”Ja ja, du kan vara säker att Alfred har tänkt sig ofta på denna sjö härute, hur han en gång skulle komma tillbaka och få se det härliga Stockholm på en gång öppna sig som en präktig amfiteater med slottet i midten. Han har nog tänkt på att vi skulle stå på stranden, som vi nu göra; han vet också att barnen äro med oss, men nyfiken är han, Alfred, att se våra ungar. Nå, Alfred, låt bli den der tågstumpen, han är inte din”, tilläde den talande till en åtta års gosse, som roade sig med att något närmare undersöka en tross, som var kastad i land.

'Kommer han snart?” frågade en annan, som höll sin mor i handen, en liten trankil patron, som med en min af djupsinnighet tittade utåt sjön.

”Jo, han kommer snart, Berndt, han kommer snart.”

”Men hvad gör han så länge då? Han kunde väl skynda sig”, anmärkte den lilla gossen med en trumpen dragning. ”Jag tycker att morbror rätt intet annat har att göra än att komma hem.”

Så jollrade barnen och så jollrade föräldrarne, som ej voro andra än urmakarmästaren Gustaf Lönner, hans lilla trefliga hustru och hans barn.

Urmakaren Lönner var en bra man, flitig och till en viss grad förmögen; men hans träben hindrade honom, med ett ord hans krigserfarenhet hindrade honom att vara, hvad han eljest ofelbart skulle varit, nemligen löjtnant vid borgerskapet. Emellertid tycktes ej detta synnerligen oroa eller nedtrycka honom, tvärtom har hela hans utseende stämpeln af en verklig, omedveten belåtenhet med sin hustru, sina barn, sig sjelf och hela verlden.Johanna hade i hela sitt sätt att vara och äfven i sitt utseende karakteren af ett gladt, lättretligt, men också kärleksfullt sinne. Hon var, som alla sade, klippt och skuren att vara Gustaf Lönners hustru; ty han småskrattade endast åt hennes förtret och fick genast hennes sällskap; med ett ord, det var ett lugnt, godmodigt lynne tillsammans med ett häftigt och godmodigt — sådana föreningar lyckas alltid.

”Om nu inte Alfred varit borta så länge, så skulle jag gnabbas med honom, när han kommer. Herre Gud! hvad det är roligt att smågräla med dem man håller af.”

”Jo, jo, det vet nog jag det”, yttrade Lönner skrattande.

”Nu är du elak, Lönner, inte är jag så fasligt kinkig”, sade Johanna och tryckte hans hand. ”Du är ju så trankil, att det riktigt är harmligt att se på.” ”Jo jo.”

”Ja, men inte har du rätt, när du låter pojkarne gå ute i verkstaden och smörja ner sig och så komma bums in i förmaket och hoppa upp i soffan och fläcka ner öfverdraget. — Gudnås för er karlar, om ni skulle uppfostra barn; det blef hyggliga krabater. — Nej du! Det behöfs en mor för att hålla reda på dem.”

”Och en hustru att hålla reda på mannen”, inföll Gustaf.

”Ja visst, det förstås; hvem skulle ha kassan om hand då? — Vet du, jag kan gömma pengarne, så att du inte behöfver ha nagot bekymmer för att de gå åt.” ”Åja, du är en liten ordentlig hustru.”

”Jo, jag vill tro, jag — men se der kommer skeppet, der, der, det sticker fram der borta; ack! ack! nu kommer Alfred.”

Det var också det skepp man signalerat om morgonen, det var den finska skutan, som återförde Alfred Berndtson till fäderneslandet.

När skeppet kom in på strömmen och segel efter segel försvann och dess fart tagit slut, lade en liten vacker slup till vid sidan. Några ögonblick derefter lågo syskonen i hvarandras armar.”Jag slår vad att min kära bror”, yttrade Johanna glädtigt andra morgonen, då hela den lilla familjen satt kring kaffebordet, ”jag slår vad att min kära bror inte har behagat betrakta, att jag, riktigt nog, har röda och hvita gardiner framför förmaksfönstren och grön-rosigt kattun på både soffor och stolar; det har den der lärdomen med sig. Deremot så sade genast herr Alexis, att jag hade nätt och grannt — si, han förstår saken.”

”Der har jag igen dig, Johanna!” skrattade Berndtson. ”1 går var du dig icke lik, allvarsam och förståndig, så att jag riktigt började misstänka Lönner att ha omskapat min kära syster; men du är likadan”; (såg sig omkring) ”jo, riktigt, röda och hvita gardiner; men — men — det röda är inte rödt och det hvita är inte hvitt.”

”Hva sa? Ja, det är bestämdt inte min skuld”, inföll Johanna ifrigt, ”det är min kära man. Ja ja. Lönner, det sticker jag ej under stol med, som kom-« mer hitin och bålmar och rökar, så att det ser ut som i en badstuga — och det säger han gör ingenting och att ingen ser. — Jo visst, jag skall ha skammen af alltihop.”

”Ser du, Alfred”, yttrade Lönner med ett godt leende, ”om inte Johanna vore, så vet väl Gud, hur jag skulle kunna ta mig fram; du skall veta att hon håller reda på oss allihop.”

”Ja, min sann behöfs icke det, eljest gick det inte väl. — Jag vill fråga, hur Lönner der skulle ta sig fram, om jag dog.”

”Narras inte med sådant, Johanna! Du har rätt, jag dugde till ingenting”, yttrade Gustaf och tog sin hustru om lifvet.

Johannas ögon glänste af en innerlig tillfredsställelse. Hon kysste sin man på pannan och slet sig derefter lös ifrån honom och sade halft rörtT, halft skämtande:

”Och ändå kan jag inte låta bli att hålla af er otäcka menniskor.”

”Men“, tilläde hon och betraktade sin bror bekymrad, ”du ser så ledsen ut — hvad är det?””Jo, dina bref om vår morbrors tillstånd hafva bekymrat mig; det smärtar mig att nu få återse honom, sittande i en beständig natt.”

”Men han är likväl så glad och så lycklig”, sade Johanna; ”hans sköterska säger mig, att han ständigt är lika gladlynt. Du må tro att det gick år omkring efter Emilias död, innan han blef lugn; ett beständigt samvetsqval plågade honom. — ”Min fåfänga har dödat henne”, sade han beständigt. ”Min småaktiga fåfänga att åka i den vapenprydda vagnen. Han kunde ej sofva, han låg hela nätterna och läste i skrifter om själens odödlighet; han studerade bibeln för att stärka sin tro — och allt sämre blef hans syn — ändtligen slocknade den sista gnistans ljus — han blef alldeles blind.”

”Den olycklige”, suckade Alfred.

”Tvärtom, Alfred, när ögonens ljus slocknade, gick der upp ett annat inom honom. Han blef gladare, lugnare, lyckligare än förr — han såg inåt, sade han, och detta gladde honom. Du skall gå upp till honom nu; han vet af din ankomst och då du kommer, skall han ej, som du i går fruktade, falla i vanmakt.

— Svag är han. men han är nu förberedd, Lönner har talat om allt.”

”Ja, jag går”, yttrade Alfred och steg upp, ”följ med.”

Då Alfred Berndtson (ty han hade bibehållit sitt gamla namn för att ej väcka till lif sin mors olyckliga historia) steg in i kammarjunkar Gyllenörns lilla rum, fann han gubben sittande klädd i en mjuk nattrock, en skänk af Johanna, beqvämt tillbakalutad i sin länstol.

De blinda, uttryckslösa ögonen voro riktade uppåt och de magra händerna lågo knäppta i knät.

Alfred stannade på tröskeln, bäfvande af helig vördnad för den lille, sammanfallne gubben, som med ett så saligt

leende i det uttärda anletet tycktes inbegripen i bön.

Den gamle tycktes ej ha märkt de främmandes ankomst, utan fortfor i sin tysta betraktelse ända till dess Johanna, mera van att se honom, nalkades och lätt vidrörde hans händer.Kammarjunkaren fattade genast hennes hand och sade: ”Välkommen, Johanna. — Är Alfred med?”

”Ja — ja, här är jag”, sade Berndtson och böjde sig ned på knä och kysste den gamles hand; ”här är jag, du min mors broder och vän, min systers beskyddare och Emilias — ” (han afbröt sig sjelf, ty han fruktade att hos den svage gubben väcka ett smärtsamt minne).

”Emilias — säg ut, käre Alfred, säg ut, jag var ett barn som gömde en skatt för att bevara den åt dig; men min barnslighet förstörde den åter.”

”Nej, nej, inte så, morbror, inte så. Emilia älskar och vördar er ännu; det är hon, som omger er i er enslighet och som hviskar tröst och hopp in i er själ.”

”Ja, Alfred, vet du, skumtimman är ju den trefligaste — hädanefter är hela mitt lif en skumtimma, då jag får, utan att störas, samtala med mina minnen och med alla dem jag älskat. Jag är mycket lycklig, jag är glad. Tro mig, de der sorgerna hafva flytt, förebråelserna också — det är väl Emilia som tröstar mig, och mörkret och väntan på ljus — ty nu vet jag att mina ögon ej skola öppnas, förr än jag ser Guds härlighet.

Låt mig känna på ditt ansigte, Alfred”, återtog gubben efter några sekunders tystnad. ”Du har fått fåror i pannan, Alfred, och ett drag af smärta kring munnen. Saknar du, sörjer du Emilia?”

”Nej, min far, jag vet att hon blir min, — en gång — och sedan för alltid.”

”Ja, så tror äfven jag — det förefaller mig underligt, att hon gick ifrån oss — men hon hade intet behof af att beredas längre — de hårdnackade, de som sent böja sig efter Herrans vilja, låter han lefva länge, de skola ha tid; men en engel ledsnar snart och går —” ”Ja! så är det.”

”Hvad mig sjelf angår, så handlade jag som barn pläga; då de älska en blomma rätt mycket, bryta de henne från stjelken och trycka henne till sitt hjerta

— så gjorde äfven jag.”

”Min far bad”, började Alfred, ”han bad, när dödens skymning redan inträdt, mig att frambära en böntill er — han hade hårdt förolämpat er, han hade hatat er — förlåt honom och älska, som jag, hans minne.”

Gubben smålog.

”Vi böra qvitta”, sade han. ”Jag har intet att förlåta, han behöfde ett ankare och tog mitt, så att jag dref bort från mitt landfäste. — Ser du, jag behöfde allt detta, ty der låg högmod och fåfänga i mitt barnsliga sinne. Ser du! min syster var min stolthet, min ära, min gudomlighet. Jag dyrkade henne och solade mig i hennes glans — men det skulle jag ej göra — din far ryckte henne ifrån mig. — Nå väl, då slog sorgen ned öfver mig, men jag blef ej bättre — jag började nu kunna hata; det kunde jag aldrig förut, och högmodet låg qvar och rufvade min bättre tanke.

— Derför blef jag en slags riksheraldiker och lefde bland och yfdes öfver mina förfäder, öfver bördens drömbilder. — Detta bröts, då jag tog Emilia och Johanna under mitt svaga skydd; men högmodsandan var ändå qvar och rörde sig i anornas glömda rum, liksom ett spöke som vandrar bundet af en nedgräfd skatt — men just detta fel, (svaghet kalla andra det, men synd jag) just denna synd, detta spöke, flydde, då Emilia dog.”

”Då”, återtog gubben, sedan han gjort ett uppehåll, ”då föllo fjellen från mina ögon och som en enda tafla såg jag mitt lif och hvarje tanke, som flugit deröfver, och jag ångrade djupt min dårskap, som stiftat så mycket ondt, som beröfvat mig en syster och en dotter — ser du! så var det — men nu är jag glad igen och ångrar intet, ty nu är högmodets anda borta och det var den, som ångren måste utdrifva. Så länge den ene fanns der, så länge måste också den bättre tankens tjenare bli qvar.”

”Gudi lof, att jag ser er så lugn och lycklig”, yttrade Alfred.

”Ja, vet du, ångern är”, återtog gubben, ”hvarje ädel tankes tjenare, som på befallning drifver ut de onda makter, som slagit sig ner i hjertats rum; hånet, lättsinnet, är åter de onda tankarnes tjenare, som binder till munnen på ångern, då hon vill tala. — Nå, Alfred, du ämnar sätta dig ned i Sverige och livar då?”

Altartajlan.

27” Helst på Malma, jag har hört att Ljungskölds kreditorer vilja sälja det.”

”Och du har förmögenhet nog dertill?”

”Nej, långt derifrån; men jag hoppas att kunna småningom betala det, om nemligen jag får bruksdriften i ordning.”

”Emilias styfmor bor ju der — du vill väl ej drifva henne undan med barnet?”

”Långt derifrån, bäste morbror, långt derifrån. — Jag behöfver nästan intet för min räkning och har ej några arfvingar; åt Lönner och Johanna behöfver jag ej samla, de beräkna ej att ärfva mig.”

”Nej bevars, käre Alfred”, inföll Johanna, ”hjelp du Emilias styfmor, hon har ångrat, hon också, och är nu en helt annan menniska än förr.”

”Ja”, tilläde kammarjunkaren, ”det var ett öfver-mått af tom glädje och en verklig modersfröjd som omgestaltade hennes lynne och gaf henne kristligt mod och kristligt hopp. Så olika äro vägarne.”

Så förflöto timmarne snart hos kammarjunkaren, som skämtande dirigerade samtalet, som om han varit en yngling.

”Du målar väl ännu, Alfred?” frågade han slut-ligen.

’’Ja, jag målar ännu och har en hel lår med målningar med mig; det är skizzer det mesta, men några utförda. Jag är ännu med lif och själ målare, men känner det oaktadt till jernhandteringen och sysselsätter mig blott på lediga stunder med min älsklings-konst.”

Kammarjunkaren dröjde länge att komma till en hufvudfråga, som många gånger sväfvat på hans läppar; ändtligen afbröt han samtalet och sade:

”Jag har hört att du är visionär, käre Alfred, är det der sannt? — Johanna har många gånger beklagat sig deröfver, hon tror att det är en riktig svartkonst.”

”Ja, käre Alfred, att så der vilja se in i Guds hemliga rådslag är bestämdt icke rätt”, anmärkte Johanna allvarsamt.

Berndtson smålog. — ”Hvarför då, kära Johanna?””Jo, ser du, det är syndig nyfikenhet och så säger Lönner också.”

”Jaså, men ser du, 0111 man ej rår derför, om det är ett slags sjukdom, en extas, antingen en förvillelse eller en verklighet, om man således ibland, då det inre sinnet öppnas, måste se, är väl det en synd? Jag har åtminstone funnit min tro och mitt hopp befästadt och önskar, om det är en sjukdom, en förvillelse, att den måtte fortfara, till dess jag slumrar in och vaknar åter för att se, om jag haft orätt eller icke.”

”Du är således verkligen visionär”, inföll kammarjunkaren, ”nå väl, det är något intressant; är du ofta, eller när du vill i stånd att skåda?”

”Nej, långt derifrån, det är någonting periodiskt i visionerna och på mellantiden ser jag ej mera än alla andra. Detta har gjort att flere läkare förklarat det för en nervsjukdom; men deras förklaring har varit långt oförklarligare, än om saken vore en verklig vision. Det är möjligt att orsaken ligger i mitt nervsystem, att det är en sjukdom, jag tror det till och med; men kanske detta är just vilkoret för en dylik förnimmelse. Den som är ljusskygg och som således ej förmår se i dagern, ser klart i mörkret, der andra intet se. Detta är också en af sjukdom stegrad för-nimmelseförmåga. Somnambulen känner i sömnen, om en magnet lägges i hans hand, den

friska, vakna menniskan förnimmer intet.”

;’Det skulle således icke vara någonting öfverna-turligt”, inföll Johanna, liksom hon nu fått en upptäckt att tänka på.

”Ingenting är öfvernaturligt, kära Johanna; det är blott en högre natur än vår.

Tror du väl att naturens oändliga kedja är slut med detta lilla vi se omkring oss?

Hvad tror du väl lefver och rör sig på de millioner stjernorna, som glindra på himlen och som alla äro ofantligt större än vår lilla jord?

Tror du ej att der också finnes lif, finnes en natur? Men den måste dock vara alldeles olika med vår, ty jordens natur skulle brinna till aska på det klot, som går närmast solen, och skulje dödfrysa på det som är mest aflägset derifrån. Emellertid finnes i helaGuds stora skapelse icke något som ej lefver, ty allt är väckt af Hans anda, som är en lefvande anda.”

Kammarjunkaren satt tyst och uppmärksam som ett lyssnande barn. ”Det är en skön tro det der”, sade han, ”den må då vara sann eller ett foster af inbillningen.’1

”Inbillning”, återtog Alfred, ”är ju ingenting annat än antingen ett minne eller en aning, det finnes ingen varelse, som kan föreställa sig något annat än det, som verkligen är möjligt för hans natur; djuret har inbillning; när hunden sofver, drömmer han att han jagar i skogen och småskäller och rör på fotterna, liksom han vore på språng — kanske han aldrig har sett ett villebråd, att han stått bunden vid en kedja hela sitt lif igenom; men han inbillar sig dock ingenting annat än det, som är möjligt för hans natur, och hans önskningars krets är ej större än den hans natur tillåter honom. Menniskan deremot drömmer om en högre verld, om en annan tillkommelse, der ligger i hennes hjerta en djupt rot fästad tro på odödligheten, det finnes ingen vilde som ej tror derpå och detta bevisar, att der finnes inom henne en högre natur, en ädel odödlig varelse, som kan ana något sådant, som kan önska ett något, som erfarenheten aldrig lärt och minnet aldrig hviskat.”

”Det der är en naturreligion”, sade kammarjunkaren allvarligt.

”Nej — nej, det kan jag ej finna; men vår föreställning kan, åtminstone här, ej fatta något rent öf-versinnligt — detta ord antyder ju, att ämnet ligger öfver våra sinnen och således måste vi alltid, äfven mot vår vilja, föreställa oss något som nalkas vår egen natur, fastän i en långt högre fulländning och af en långt fmare art än vår. Vi tala således om och läsa i bibeln om englar, om djeflar, om himmel och helvete, allt som verkliga personligheter eller verkliga vistelseorter; och ändtligen i vår Frälsare se vi sjelfva gudomen förenad med en mensklig natur, framställa sig såsom något fattligt för vår föreställning och vår tro.

Materien är död utan anden; men det andliga fat-tas ej af ändliga väsenden, utan att det i föreställningen förkroppsligas och sålunda blir fattligt.

Vi böra emellertid sträfva att bortkasta allt jordiskt från våra föreställningar och nalkas detta mål, då vi tänka oss en himmelsk natur, en englaverld af saliga andar, som, skapade af ljus och klarhet, lefva i ängder, der i förädlad gestalt, till sin inre betydelse förklarad, en natur lefver och växer omkring dem.”

Så sökte Alfred att för sin gamle vän och sin syster försvara sina visioner. — Han försvarade dem med värma, ty de voro honom kära och han fruktade att bli väckt ur sin sköna dröm, om hvars sanning han var fast öfvertygad, men som han ändå ej tillät någon att angripa.

Några dagar vistades han i Stockholm, men oron

dref honom snart att resa till Malma, för att, om möj-

ligt, uppgöra handel, sedan han noggrannare, än då han förut varit der, besett stället.

Det var en söndag, då han anlände till Malma kyrka. Psalmen var redan började och han gick in och ställde sig nära vid dörren. Nu återsåg han altartaflan, betraktade Stefanus och han tyckte sig se Emilias resignerade blick i

den, som den unga martyren riktade mot den öppna himmelen; deruppe på

molnet satt den lilla engeln, lill-Stina, hon tycktes

småle, det goda himmelska barnet, och rikta sina tänkande ögon på ett föremål ner i kyrkan, som hon betraktade med barnslig kärlek.

Berndtson följde denna ledning och såg i bänken en blek man, som med ofrånvända blickar betraktade den leende bilden. Han tyckte sig igenkänna Stjernros, sin gamle vän, Emilias bror, men han var mycket förändrad, sedan de skildes åt sista gången i bataljen vid W.

Det föreföll honom nästan hemskt, denna stilla blick, som blott då och då i bönen slogs ner, dessa djupt liggande ögon, som brunno af en oförklarlig, himmelsk längtan; men det var ändå den ädle Stjernros, den trofaste kamraten, den redlige vännen, den frimodige medborgaren, som älskade sitt fädernesland och sin konung såsom ett.Sedan gudstjensten slutat, såg Berndtson. huru Stjernros reste sig upp, kastade ännu en afskedsblick åt den leende bilden och bjöd sin arm åt ett litet röd-blommigt och ännu vackert fruntimmer, hvars hela anletsuttryck och ställning förrådde den goda husmodren, en riktig liten matgumma, som var allt, utom passande för en man af Stjernros7 lynne.

De begge vännerna råkades och omfamnade hvarandra. Stjernros tycktes hänryckt, men icke så hans goda hustru, som ganska främmande gjorde sin kom-pliment för Berndtson.

Man skulle döma henne orätt, om man trodde, att detta skedde af någon slags motvilja, tvärtom, hon tyckte rätt väl om den hygglige mannen, som med förbindliga ord och en ärlig vänlighet helsade sin väns hustru; men si! — kaptenskan kom genast att tänka på middagen der hemma, att den ej var sådan som hennes renommé fordrade, och harmades derföre ej så litet, dä hennes man i förtjusningen, utan att ens fråga henne, bjöd Berndtson till Lill-Malma.

Man satte sig således i vagnen och reste.

”Ack! Berndtson, så glad har jag ej varit på många år”, sade Stjernros. ”Jag har fått nytt lif, då jag fick se dig, kära krigskamrat.”

’7Ja, inte tänker du nu på, att vi ingenting ha att bjuda vår gäst. Han är van vi godt, kära Stjernros”, sade frun. ”Hade jag vetat något sådant litet förut, sa —

”Nämn ej det der”, bad Berndtson.

”Så” — fortsatte frun, men sade ej mer; ty det hon egentligen skulle sagt var, att en kalkon skulle blifvit anrättad, som olyckligtvis dock ännu befann sig bland de lefvandes antal.

”Vi skola genomgå hela vårt minnesförråd, käre Berndtson”, återtog kaptenen. ”Ser du, jag lefver af minnen och gläder mig deråt som ett barn.”

”Herr Berndtson får förlåta, att vi inte ha annat än filbunk till middagen77, anmärkte frun.

”Jag har tusende gånger tänkt på dig och längtat efter den stund, då du skulle återvända”, sade kaptenen.”Vi ha så simpelt på landet, att det visst inte är att bjuda en stadsbo”, sade kaptenskan.

Under sådana samtal, som föreföllo som tunna pannkakor med sylt emellan, anlände de resande till Lill-Malma, der middagen gick så till, att Berndtson höll på att af ren artighet äta för mycket af kaptenens bastanta och många rätter.

Dagen derpå var maten ännu förträffligare och ymnigare. Det tycktes liksom kaptenskan skulle ansett sin gäst vara en skeppsbruten, som i långa månader fått intet, så frikostig var hennes anrättning.

På Lill-Malma var, då man undantar sjelfva byggningen och trävirket i möblerna, allting hemgjordt, ända från repmattan som låg i förstugan, ända till det konstigt väfda soff-öfverdraget i förmaket, som var väfdt med silke på bomull i rosor och kringelkrokar. Öfverallt spårades den flitiga, den outtröttliga husmodren, den ordentliga

vårdarinnan af husets goda; allt var så poleradt och grannt, allt var så putsadt och ordentligt, att man befann sig väl deraf. Men ingenstädes såg man spår af en högre andes närvaro. Allt var bastant, men smaklöst; allt bar stämpeln af ett praktiskt förstånd, utan lyftning och fantasi. Hela huset bar derföre en stämpel af (öds-lighet, som ej förjagades ens af den fryntliga värdinnan; der var något som felades i detta verkligen husliga lif.

Berndtson visste ej i början hvad det var, som gjorde hans väns rum så dystra och de begge ma-karnes glädje så tom och så prosaisk. — Ändtligen fann han var felet låg — der fanns ingen barnskara, som upplifvade rummen, icke en gång ett enda, som kunde framstå som ett gemensamt mål för begges sträfvanden och begges kärlek.

*

Bruket.

Som vi af det föregående veta, drefs Malma bruk för kreditorernas räkning och detta plägar just icke vara gynnande, hvilket också var förhållandet här. De nuvarande egarena, herrar kreditorer i Gabriel Ljungskölds gäldbundna bo, bodde nästan alla i Stockholm och ingen af dem var i stånd att öfvertaga en bruksrörelse, hvaraf hände att inspektoren på Malma kunde göra hvad han ville och alltderför gjorde ”sig förmögen.” Följden af detta var att bruket sjönk i värde och att intet antagligt anbud afhördes vid alla de auktioner, som tid efter annan anställdes och att herrar kreditorer voro alldeles desperata öfver att ha det ”förb—nade skräpet på halsen”, som det hette, emedan det endast gjorde besvär och ej gaf afkastning.

Så stodo aktierna, då Alfred Berndtson kom tillbaka och på förhand skickade Alexis till Malma för att taga notiser.

Sedan Berndtson några dagar blifvit välplägadpå Lill-Malma, reste han sjelf till bruket — och med en känsla af obehag inträdde han till Emilias styfmor. Det var en blandning af gamla minnen och af nya intryck om förgängligheten af all jordisk lycka, som grumlade hans själ, då han steg öfver tröskeln och inträdde i det lilla rummet, der den förr så stolta frun nu hade sin glömda boning.

Der fanns blott en person i rummet, en ung flicka, som förlägen öfver besöket hastigt reste sig från sin sömnad och neg för främlingen. Det var Emilia, Teodoras dotter.

Berndtson stannade och fann på en gång, huru den tunga känslan af ledsnad föll ifrån själen och lugn och frid smögo sig tillbaka derin. Till detta ombyte voro Emilias barnafromma ögon skulden; ty det behöfdes ej mera än en blick förr än allt mörkt försvann.

”Är kammarherrinnan hemma?” frågade Berndtson, för att säga något.”Mamma?” frågade flickan, liksom titeln kam-marherrinna varit något ovanligt att höra, ”mamma är ute i trädgården. Jag skall springa efter henne.”

”Nej, vänta, fröken”, återtog Berndtson och betraktade flickan vänligt, ”säg mig, har ni hört mamma nämna Alfred Berndtson?”

”Ja, ack ja! det har hon. Jag skall springa ut till henne; var så god stanna här så länge — jaså, herr Berndtson, Emilias — Emilias — ”

”Ja, Emilia”, inföll Berndtson, ”Emilias vän — är det inte så?”

”Jo — men nu skall jag be mamma komma in.” ”Har ej Alexis helsat från mig?” återtog Berndtson. ”Jo, herr Alexis har varit här, och var här ej längesedan — är han ryss, den unga mannen?”

”Ja, hur då?”

”Jo, ryssarne äro ju ej så förskräckliga.”

”Jaså, Emilia tycker det?”

”Ja, han är rätt hygglig och beskedlig, han är så vänlig mot mig och talar om Ryssland alldeles som om ett annat

land. — Man kan vara barnslig — förr så trodde jag att alla ryssar voro lika en gravyr som föreställde en kossack. — Fy hvad han var ful — och så kommer herr Alexis — och mamma tycker så mycket om honom.”

”Ja, det gör hon rätt uti. Jag håller också af honom”, yttrade Berndtson småleende, ”och säkert Emilia också.”

Den tioåriga flickan slog ner de vackra, redliga ögonen, men svarade intet; ty redan vid denna ålder, ”slynåren” som de kallas i hvardagsspråket, hade der en qvinlig blyghet insmugit sig i själen, en skygghet, som gjorde att barnet tyckte sig hafva sagt för mycket; men Emilia fann sig snart och skyndade ut för att säga till sin mor.

Berndtson stod qvar i det trånga rummet. Huru olika var ej denna fattiga boning mot den, der patronessan fordom strålade som en drottning. Huru mörkt och dystert och tomt var ej detta rum, det talade endast om försakelser och hårda öden. Berndtson drog en djup suck vid jemförelsen.Emellertid blef han helt underlig till mods, då Teodora kom in och med ett leende, blandadt med allvar, helsade honom välkommen. Det var en annan varelse han hade framför sig, en ödmjuk, men dock fast, en god, men ändå klartänkt menniska, som nu med lika ifver sträfvade uppåt, som hon förut skyndat utför branterna.

Berndtson hade föreställt sig detta möte helt annorlunda. Det hade nämligen varit honom omöjligt att aflägsna den forna Teodora ur sin inbillning. Han måtte känna aldrig så noga den förändring hon hon undergått. Sådan hade han dock aldrig kunnat tänka sig henne. Han ansåg möjligt att den stolta qvinnan skulle ha kufvat sitt högmod, bortlagt sina intriger, ransakat sitt hjerta och med kraft hafva ryckt det ondas rötter derur; men han skulle ändå märka att det kostade en strid, en hård kamp, en beständig, vaksam kraft för att kufva det onda, således någonting spändt, generadt och dystert i hela hennes väsende — och nu — stod der framför honom en qvinna, som smålog mellan tårar liksom ett barn som ångrar livad det brutit, och hvars blick och hela hållning bevisade, att striden var slut och att segren öfver henne sjelf var vunnen.

Han visste ej riktigt, huru han skulle börja; men Teodora fattade hans hand och sade:

”Se herr Berndtson, nu är jag lyckligare än förr

— tro mig, mycket lyckligare.”

”Jag kan ej neka”, började Berndtson något förvirrad, ”men jag väntade ej att så återse er, lycklig på detta sätt — ni saknar intet.,r

”Nej, intet”, sade Teodora och skakade på hufvudet. ”Min uppfostran började sent”, tilläde hon. ”Jag fick börja med att glömma den usla lexan jag lärt mig om ”hvad verlden säger” för att lära mig en ny: hvad säger Gud? Nu vet jag det — och se herr Berndtson, nu vet jag och tror fast, att jag skall träffa Emilia.

Sitt ner, herr Berndtson, vi skola ej tala om det forna. Ni ämnar köpa Malma ? Herr Alexis har besett bruket och påstår att det nu är i lägervall, men att ni åter kan göra det till hvad det fordom var —kanske något bättre; herr Alexis hoppas mycket af edra kunskaper och er drift.”

Berndtson smålog. ”Den beskedlige gossen, han tror mig vara en half trollkarl; men sjelf är han ej långt derifrån; Alexis har mera praktiska kunskaper än jag, han är en riktig brukskarl.”

Så fortsattes samtalet, ända till dess Alexis (som i smedjorna, der han besett allting, fått veta att Berndtson kommit) utan all anmälan steg in.

Ynglingen var nu en helt annan figur, än då han först uppträdde som sjukvaktare åt den bleke främlingen på Alexandrowsk; det var en lång, smärt figur, bredaxlad och välbyggd som en Apollobild och med en glad frimodighet utpreglad i hvarje anletsdrag.

Om man ville personifiera det slag af vind, som sjömännen kalla en ”frisk bris”, skulle just en sådan yngling målas stående på sommarmolnet och flyga framåt öfver land och haf. Det var friskt, starkt och gladlynt allt.

Alexis skakade Berndtsons hand, nickade vänligt åt lilla Emilia och gjorde en liten bugning för frun; men satte sig genast på närmaste stol och sade:

”Det går ej bra i smedjorna, jag försäkrar att det är en ömkan att ha en så usel hjulstock som den der-nere; när vi — när, förlåt mig, herr Berndtson blir egare, göra vi — hm, herr Berndtson, det der alltihop på annat vis — aderton fots diameter minst på hjulet.”

Nu blef der långa och många samtal i bruksväg, som hvarken Teodora eller Emilia förstodo; men de hörde ändå med uppmärksamhet på, ty sjelfva ljudet af de begge männens röster behagade dem.

Måltidstimman kom, de blefvo bjudna qvar; det dukades på ett litet bord och lilla Emilia var mycket mån om, att en slipad glasskål, en öfverlefva från fordom, skulle fram och mammas två damast-servetter; det der var husets dyrbarheter och Emilia ville i sin mån parera för de främmande. Det såg också rätt nätt och prydligt ut; men egentligen röjde hela anrättningen endast fattigdom, fastän Emilia ansåg plät-tarne för något som ovilkorligt måste öfvertyga defrämmande om huru väl de menade med måltiden. Säkert var också, att både Berndtson och Alexis mycket djupare kände sig rörda af denna uppmärksamhet, än om de suttit vid ett bord belastadt med silfver och kaolinpjeser, och Teodora kände lika litet blygsel öfver den enkla anrättningen som Emilia tycktes känna sig mycket stolt öfver de främmandes aptit på mammas mat.

En stor del af dagen tillbragtes inom den lilla kammaren och först sent beság äfven Berndtson det förfallna bruket, der icke allenast byggnader och maskinerier vittnade om vanvård, utan der äfven hela personalen bar uttrycket af denna råa, halfvilda och ändå falska karakter, som är egen för alla slafvar, de må kallas frie eller icke.

Detta var också en frukt af det utsugningssystem som blifvit följdt; man hade tillskapat en smedperso-nal med alla laster, som beroendet och osäkerheten kan alstra, men med ett obändigt högmod i förening med kryperi och list.

De värda mästersvennerna klädde sig således om söndagarne i frack och stoltserade vid kyrkan med sin stora tobakspipa i bakfickan och sin skälskinns-pung i knapphålet. Icke hörde de just på predikan, ty detta skulle varit bondaktigt, och det fanns ingenting i naturen som de så djupt föraktade som ”bond-lymlarne”, ett namn som de gerna nyttjade om dessa jordbrukare, som i sedligt värde och klart vett var långt öfver dem sjelfve. Detta förakt hindrade likväl icke att de sålde jern som undansmugglades, när de kunde. Med ett ord, folket på Malma var ett för-derfvadt och depraveradt bruksfolk — och något sämre kan man svårligen skåda i kristenheten, emedan en sådan massa, då förderfvet smyger sig ditin, icke allenast består af depraverade individer, utan utgör en depraverad klass, som strängt skiljer sig från alla andra och således utvecklar sig framgent i falsk riktning. Vi se här och der sådant folk och fråga då vanligen icke hurudan är egaren, utan — hurudan är inspektoren, ty det är oftast på honom det beror, om det skall bli ett samfund af raska, oförtrutnaoch skickliga arbetare eller en massa af privilegierad pöbel.

Emellertid beslöt sig Berndtson att köpa Malma.

*

Fjorton dagar derefter var det hans; men han kunde ej öfvertala Teodora att flytta upp i det så kallade slottet, der han ville lemna henne en egen våning.

”Jag tackar er för Emilias skull att vi få bo qvar och bibehålla vår lilla trädgårdstäppa; men mera önskar jag ej. — Hvem vet”, tilläde hon med ett fint smålöje, ”om ej högmodsandan åter flög på mig, om jag flyttade in i de granna rummen.”

*

Ett bref.

Från kammarherren Gabriel Ljungsköld till hof-marskalkinnan Silfverskrofvel.

”Högvälborna välgörarinna, min vördade Cousine!

Stockholm d. 11 Febr. 1823.

Med smärta skildes jag ifrån det härliga ekom-skuggade, parkomgifna och gästfria Skrofvelsborg, der, under min olycka, jag i den älskvärdaste familjekrets sett mina dagar förflyta som en skön dröm. Jag måste likväl resa hit till hufvudstaden, efterlemnande alla som äro dyrbara för mitt tacksamma hjerta för att tillse huruvida min aflidne faderbroder, landtrådet, efter döden ville till mig öfverlemna de medel, som han, genom en lika gemen som listigt utförd process, beröfvat mig, som eljest ensam skulle hafva ärft salig tant Elisabet. Min nådiga sjelf vet huru härmed hänger tillsammans och att jag, som fått testamente på hela min saliga tants efterlemnade egendom, blef af en onaturlig farbror beröfvad hälften, endast derföre att oförgätliga tant, i sin sista kamp, glömde att med sitt namn underteckna handlingen. och skickliga arbetare eller en massa af privilegierad pöbel.

Emellertid beslöt sig Berndtson att köpa Malma.

*

Fjorton dagar derefter var det hans; men han kunde ej öfvertala Teodora att flytta upp i det så kallade slottet, der han ville lemna henne en egen våning.

”Jag tackar er för Emilias skull att vi få bo qvar och bibehålla vår lilla trädgårdstäppa; men mera önskar jag ej. — Hvem vet”, tilläde hon med ett fint smålöje, ”om ej högmodsandan åter flög på mig, om jag flyttade in i de granna rummen.”

*

Ett bref.

Från kammarherren Gabriel Ljungsköld till hof-marskalkinnan Silfverskrofvel.

”Högvälborna välgörarinna, min vördade Cousine!

Stockholm d. 11 Febr. 1823.

Med smärta skildes jag ifrån det härliga ekom-skuggade, parkomgifna och gästfria Skrofvelsborg, der, under min olycka, jag i den älskvärdaste familjekrets sett mina dagar förflyta som en skön dröm. Jag måste likväl resa hit till hufvudstaden, efterlemnande alla som äro dyrbara för mitt tacksamma hjerta för att tillse huruvida min aflidne faderbroder, landtrådet, efter döden ville till mig öfverlemna de medel, som han, genom en lika gemen som listigt utförd process, beröfvat mig, som eljest ensam skulle hafva ärft salig tant Elisabet. Min nådiga sjelf vet huru härmed hänger tillsammans och att jag, som fått testamente på hela min saliga tants efterlemnade egendom, blef af en onaturlig farbror beröfvad hälften, endast derföre att oförgätliga tant, i sin sista kamp, glömde att med sitt namn underteckna handlingen.Tro mig, min nädiga välgörarinna, jag blef bedragen af mitt lättrogna hjerta, som aldrig kunde ana att en nära blodsförvandt skulle börja en injurie-process mot mig, och det enda som soulagerade mig var, att jag, under processens lopp, fick tillfälle att visa verlden hvilken usel varelse min onkel var och öfverlemna honom åt det förakt, han förtjenade. Också skola hans sista ögonblick varit förskräckliga och kampen svår; ty en tung syndabörda tryckte på hans själ. Emellertid hoppades jag att han skulle ega något efter sig, men fann vid min hitkomst, till min förskräckelse och djupa smärta, att han hunnit förslösa allt och att skulderna öfverstiga tillgångarne. Jag har derför rådfrågat mig med flere skickliga jurister, som gifvit mig rådet att göra mig urarfva. Min nådiga välgörarinna finner deraf att min belägenhet icke är bättre, snarare sämre, än förut, helst min ekipering kostat mycket, i mina små omständigheter. Att fly till mina trogna vänner har varit min lott; jag börjar blifva gammal, åldren och bittra sorger hafva nedsänkt mig i modlöshetens förtviflan, om icke ett ädelt menniskohjerta alltid varit öppet för min klagan och mina behof. Jag har också aldrig glömt och glömmer aldrig att i mina varma böner nämna ett för mig och hvarje ädel menniska dyrbart namn, som jag ej här vill nämna, för att icke synas smickra. Värdes, min nådiga välgörarinna och vördade cousine, ej med förakt lägga detta bref å sido. Jag vet att jag skulle redan längesedan uttömt hvarje menniskas tålamod, men vågar ännu hoppas på en

engels ädla, förlåtande hjertelag. Min nådiga välgörarinna vet hvad jag menar, då jag säger att jag söker en fristad, der den förföljde, skändligt bedragne och af smärta sårade kan lägga sig ned att dö med blicken fästad på den, i hvars hägn han njutit all upptänklig väl-gerning.

Jag hoppas att allt står väl till på Skrofvelsborg och att min nådiga välgörarinnas spanska fluga nu är sammanläkt. Jag får berätta att jag i förrgår, den 9 hujus, var på soupé hos friherrinnans charmanta fru syster; det var en sann njutning i den bildade socie-teten, der fröken Juliana gjorde musik och der vi fingobeundra fröken Marickens superba oljemålningar. Det var isynnerhet en stekt kramsfogel pä ett fat, som ådrog sig allmänt loford för sin sköna natursanning. Lilla fröken Nanna talade fransyska med en pronon-ciation som förundrade franska Chatgé d’affairen. Det är en af de älskvärdaste familjer jag träffat, dock kan ingen af fröknarna jemföras med min cousines älskvärda fröken Petronella Gustafva, som är en sann och skön kopia af sin mor. Detta är den enda glädje jag haft. den enda bjudning jag fått. Jag hade så när glömt, att jag en vacker dag blef uppvaktad af en karl, som jag sett någon gång förut, en viss urmakare eller något dylikt, han går på träben och är gift med den der kuriösa Berndtsons syster.

Min nådiga kan föreställa sig min öfverraskning, när den der karlen kom upp till mig, alldeles som en gammal bekant (ty han är en obildad och påflugen karl, som sådant folk vanligen är) och bjöd mig till middag — hvardagsmiddag, påföljande dag. Det var naturligt att jag afstod, ty det hade ej passat sig att äta hos dem och af deras bastanta rätter. Jag förebar således en annan bjudning och lät karlen förstå att han gjort sig onödigt besvär. Men ej nog härmed, han yttrade några opassande ord om den, som jag värderar högre än mitt eget lif (jag behöfver ej säga hvem det är) och min vrede bröt ut, så att jag visade ut honom. Jag skulle ej berättat detta, om ej en rättmätig harm ännu glödde i mitt inre. Min nådiga cousine måtte ha sett karlen och har troligen på något sätt stött det högmodiga träbenet. — Gudi-lof att jag fick tillfälle att säga honom sanningen och visa honom att det ännu finnes menniskor, som, olika sin tid, vörda och älska det vördnadsvärda och ädla.

Jag ber om minj vördnad till fröken Petronella Gustafva, som skall från mig erhålla några nya plan-cher ur den franska journal, der modejournalen tar sina; jag kysser hennes små söta händer. Cacadoran är väl frisk och qvick som vanligt, ack, hvad hon är söt, då hon tar mandlarne i sina nätta klor. — Halsbandet åt Zefyr är snart färdigt. Jag har beställt det hos Möllenborgs, det blir ciseleradt med min cou-siens namn i upphöjda bokstäfver; hoppas att Zefyr nu kan gå och att giktknölarne försvunnit för doktor Zilders fördelande salfvor. Mitt bröst har varit något angripet; men Althaea har hjelpt.

Kom ihåg min belägenhet och tröttna icke vid den som med den varmaste, innerligaste tacksamhet i döden är &c. &c."

*

Sex år derefter.

Föregående bref besparar oss nära nog besväret att berätta något om Gabriel Ljungskölds vilkor. Han lefde och fick lefva på Skrofvelsborg hos enkehofmar-skalkinnan Silfverskrofvel, född Tångerspets. Det var en af dessa beskedliga nåder, som i alla sina dagar aldrig närmat sig det sämre folket och som således talade om den der Geijer och den här Tegnér som ett par personer, hvilka tillhörde ett helt annat men-niskoslägte än hon och hennes salig man samt slägten. För öfrigt var det en beskedlig, godhjertad gumma, som gjorde mycket godt, var en mor för sitt folk så långt hon förstod och endast hade det felet, att hon trodde sig satt här i verlden för att uppträda som välgörarinna, det vill säga, hon ansåg sin godhet, sin gifmildhet och vänlighet för rent af öfver-loppsgerningar, hvartill hon ej var skyldig och som således voro förtjente af den mest blinda tacksamhet och den högsta beundran.

Hon var just en menniska af detta slag, som ovilkorligen måste ha favoriter för att kunna lefva, en af dessa nära rotlösa palmer, som måste omslingras af parasiter för att .kunna stå. Det var således klart att hon i dubbelt

hänseende skulle dra försorg för den ”olycklige” Gabriel Ljungsköld, ty han var nämligen ”olycklig”, det vill säga, hade riktigt nog slösat bort allt hvad han egde, och hofmarskalkinnan hade ett det yppersta tillfälle i verlden att uppträda som välgörarinna, och dertill kom att Gabriel under sina nådetider hos tant Elisabet så väl fått öfva sig i siens namn i upphöjda bokstäfver; hoppas att Zefyr nu kan gå och att giktknölarne försvunnit för doktor Zilders fördelande salfvor. Mitt bröst har varit något angripet; men Althaea har hjelpt.

Kom ihåg min belägenhet och tröttna icke vid den som med den varmaste, innerligaste tacksamhet i döden är &c. &c."

*

Sex år derefter.

Föregående bref besparar oss nära nog besväret att berätta något om Gabriel Ljungskölds vilkor. Han lefde och fick lefva på Skrofvelsborg hos enkehofmar-skalkinnan Silfverskrofvel, född Tångerspets. Det var en af dessa beskedliga nåder, som i alla sina dagar aldrig närmat sig det sämre folket och som således talade om den der Geijer och den här Tegnér som ett par personer, hvilka tillhörde ett helt annat men-niskoslägte än hon och hennes salig man samt slägten. För öfrigt var det en beskedlig, godhjertad gumma, som gjorde mycket godt, var en mor för sitt folk så långt hon förstod och endast hade det felet, att hon trodde sig satt här i verlden för att uppträda som välgörarinna, det vill säga, hon ansåg sin godhet, sin gifmildhet och vänlighet för rent af öfver-loppsgerningar, hvartill hon ej var skyldig och som således voro förtjente af den mest blinda tacksamhet och den högsta beundran.

Hon var just en menniska af detta slag, som ovilkorligen måste ha favoriter för att kunna lefva, en af dessa nära rotlösa palmer, som måste omslingras af parasiter för att .kunna stå. Det var således klart att hon i dubbelt hänseende skulle dra försorg för den ”olycklige” Gabriel Ljungsköld, ty han var nämligen ”olycklig”, det vill säga, hade riktigt nog slösat bort allt hvad han egde, och hofmarskalkinnan hade ett det yppersta tillfälle i verlden att uppträda som välgörarinna, och dertill kom att Gabriel under sina nådetider hos tant Elisabet så väl fått öfva sig ikonsten att vara ödmjuk och oupphörligen berusad af tacksamhet, att han ganska lätt fångade sin nuvarande beskyddarinna, som på långt när ej hade så de-spotiska och hjertlösa åsigter, som den pepparrots-ätande tanten med hennes höga dygd och stadfästade religiositet. När Gabriel kunnat taga sig fram och bli favorit hos ett helgon, (en sak, som i anseende dertill att tant Elisabet egentligen aldrig tänkte på någon annan än sig sjelf, var något svår), så blef det en ”smal sak” att bli det hos den beskedliga egarinnan af Skrofvels-borg, som helt enkelt var hofmarskalkinna, på sin höjd, i sina forna dagar, i nåd på hofvet, men ändå ej komplett säker att erhålla lifsens krona.

Kammarherrens bön i det här inryckta brefvet blef således ej ohörd. Han återvände från sin olyckliga arfsresa till det trefliga Skrofvelsborg och inflyttade åter på sitt rum, till stor förargelse för lakejerna, som måste passa upp honom, och för tvättjungfrun, som måste stärka och stryka hans nattkappor.

Gabriel hade förfallit ganska mycket; dels hans föregående lefnad, dels hans många bekymmer, dels den oupphörligen generade ställning, i hvilken hans beroende försatte honom, hade gjort honom mager och gulblek och strödde tidigt snö i de långa, stripiga tinninghåren, som han, för att dölja sitt kala hufvud, knöt öfver hjessan och inströk med hårolja. Om som-rarne såg man honom, klädd i gula nantschinsbyxor och hvit parkumsrock, med en liten blå och röd stickad mössa, (en skänk af fröken Petronella Gustafva) på det kala hufvudet, vid sjutiden snoka omkring i trädgården och besöka orangeriet, för att samla en bukett friska blommor, att dermed genast uppvakta sin ädla kusin, då hon klockan nio inträdde i salongen och mottog hans ödmjuka morgonhelsning. Gabriel apterade sig till allt. — När en kanariefogel dog, företog han sig att stoppa det lilla kräket, sätta svarta lackögon i det lilla, söta hufvudet och derefter fästa det älskliga liket på provinsrosbusken, der det, hoptorkadt och med en hals lika tjock som kroppen, med slokiga vingar och ruggiga fjädrar, utgjorde en atrapp för välgörarinnan, till hvilken han i näbbet bar ett litet bref, som gumman med

Altartaflan. 2bett vänligt småleende tog emot och läste, det innehöll:

??Hur mången fogel har ej vid DITT hjerta

Glömt bort sin lefnad och sin bittra smärta?”

Hofmarskalkinnan smålog åter och sade: ”För denna glada atrapp har jag att tacka er, min bäste.

— Vackert! Charmant! min bäste. — Ni passar alltid

på att göra mig glada öfveraskningar.”

Kammarherren bugade sig djupt och sade dår ”Mången fattig fogel har funniti ett hem under ert gästfria tak.”

”Tala inte derom, min bäste”, blef svaret; ”jag räknar det för ett nöje, om jag kan göra en menniska, och isynnerhet kusin, lycklig.”

Om vintrarne sysselsatte sig Gabriel vanligen med att uppsnappa nytt och att då och då göra svärmarer hvarmed han på fröken Petronella Gustafvas födelsedag eller namnsdag öfverraskade med en luftbägare midt i snödrifvan, äfven gjorde han alunarbeten, skar tandpetare af enträd, hjelpte till att kolorera mönster, ritade dylika för klumpsöm, gjorde små dockor efter senaste modejournal och lade om qvällarne patiens, då han alltid tänkte på väderleken eller någon händelse i slägten.

I allt hvad som rörde hofmarskalkinnan spårade han en oupphörligt verkande, särskild Guds försyn, som tycktes endast inrättad för hans välgörarinna,. men just inte för någon annan. Han förklarade allt snöfall, töväder eller kallt för särskilda tillställningar för välgörarinnan, som ville resa till kyrkan och således behöfde snö, eller som fruktade att mjölqvar-nen skulle få vattenbrist och derföre önskade tör o. s. v.

Kammarherren var på detta sätt alltför mycket sysselsatt med sig sjelf och led i anseende till betjeningen vresighet åtskilliga förargelser, så att han ej just hade tid att tänka på Teodora, som han aldrig älskat, eller på sin dotter Emilia, som han aldrig sett. Sant var det att Emilia en och annan gång om året skref till pappa, att barnstilen småningom öfvergick till en vacker fruntimmersstil, att innehållet från dettakorta notismakeri, som barnen anse för det högsta, öfvergick till reflektion, till klara, lefvande tankar, rena som en god flickas hjerta och okonstlade som en förgät-mig-ej. Men detta var allt ej saker, som rörde Gabriel Ljungsköld, hvilken tvärtom alltid förargade sig, när Emilia nämnde onkel Berndtson och omtalade hur god han var.

Kammarherren intresserade sig således föga för sin dotter och ansåg henne, då han med hofmar-skalkinnan öfverlade derom, för ett förloradt barn, som måste bli utan all bildning och all verldsvana i det sällskap hon befann sig; ”men”, tilläde han med en axelryckning, ”man kan ingenting göra, det är väl att det är en flicka.”

Vi vilja ej uppehålla med långa beskrifningar om känslor och tankar hos den gode, spake kammarherren, ty vi ha tillhands ännu ett bref, skrifvet sex år senare än det förra och som ger oss fullkomligt nog reda om förhållandena:

”Högvälborna Cousine!

Malma bruk d. 6 Juni 1830.

Efter en lång och i anseende till dammet (som angrep mina redan förut svaga ögon) svår resa, ankom jag hit förliden fredag. Min nåd kan föreställa sig min bestörtning, när jag knappt kände igen min egendom, så förändrad till sin fördel har den blifvit. Berndtson har verklig heder af förändringarne; men då man ej har högre vyer, förmår man tillse dylika saker. Jag har för min del aldrig kunnat med dylikt.

Jag blef mottagen af Berndtson med den aktning, jag hade skäl att vänta, och strax derpå ankom fröken Emilia, min k. dotter, och flög i mina armar. Det var ett ljuft ögonblick af faderskärlekens omarmning, i famnen slutande sitt enda barn. Hon är, inför Gud, vacker som en dag och jag undrar alldeles inte på den der Alexis, att han blifvit kär. Det hade kunnat hända mig sjelf i min ungdom, ty Emilia är ganska täck, icke allenast täck utan vacker, icke allenast vacker, utan i vissa moment skön. Min f. d. hustru syntes icke till, hon mådde illa, sade man mig. Snart kom äfven Alexis — det är en rätt hygglig ung man,men Gud allena vet hvad hans föräldrar varit; en vacker

yngling, starkt och väl byggd, passande till militär, ungefär af löjtnant Wisselsvärds längd. Han helsade mig med vördnad; men ingen vågade att då tala med mig om hufvudsakliga ämnet för min härvaro. Som jag löfvade min välgörarinna, skall jag aldrig gifva mitt samtycke till en opassande förening

— om äfven Emilia skulle dö af sorg. Alexis är eljest en ganska instruerad yngling, i sitt slag, och af ett muntert, något djerft lynne; var emellertid lugn, min nådiga. Jag skall ej glömma hvem jag är och hvad en far eger att fordra af sitt barns lydnad. Det är afton, jag slutar för i dag. — Som jag hvarje timme och stund tänker pä min välgörarinna, kommer mitt bref att dag efter dag, timme efter timme, fort-

”Den 7 Juni kl. 6 f. m.

Knappt har jag kommit ur sömnens sköte, förrän jag genast sätter mig ner för att utgjuta några tårar af tacksamhet för Den, som omhuldat mig med den kristeliga kärleken och fastkedjat mig med tacksamhetens fastaste band. Ädla cousine, hvarken vaken eller i drömmen kan jag glömma den engel, som i så många år varit min välgörande genius. Gud gifve, att jag kunde blotta mitt rörda hjerta och lägga det för cousines fötter!”

”Två timmar senare.

Berndtson har varit uppe hos mig. Han har slagit omkring, att han gerna önskar, att hans Alexis skall få ingå förbindelse med min k. dotter; jag har dock afslagit det opassande anbudet och föreställt herr Berndtson, att det aldrig kunde eller kan ske, med mitt samtycke. Berndtson är dock en högdragen menniska, full af borgarhögmod, en penningaristokrat, en af dessa menniskor, som tro sig, derföre att de samlat penningar, vara lika goda, ja, till och med bättre än vi, hvars förfäder, genom dyra uppoffringar och trogna tjenster, köpt sin upphöjelse. Han blef således stött; men jag visste hvilken han är och hvem jag är.

— När han var simpel målare, var jag redan kammarjunkare, och då han låg i soldathopen, var jag-redan sjelfskrifven i konungaborgen. Jag hinner ejmera. Posten skall afgå inom några minuter; med tusende välönskningar för den ädla, hvars råd jag alltid skall följa, håller mig uppe under den nödvändiga frånvaron, som är mig så smärtsam, emedan jag ej dagligen får den glädjen att uppvakta den, som oaflåt-ligen är föremålet för mina tankar och mina innerliga böner till Honom, som allt skall belöna.

Med synnerlig vördnad etc.

Gabriel LjungsJcöld”

Ställningen var verkligen något brydsam, ty Gabriel Ljungsköld satte sig fortfarande mot giftermålet. Emilia sörjde, Alexis bad och Berndtson talade förnuft, ingenting ville hjelpa.

Teodora kunde blott med svårighet förmås att återse sin förra man.

”Det är”, sade hon, ”icke derföre att jag hatar honom, att jag tillräknar honom något af mina och Emilias olyckor, men derföre att det skär i hjertat, då jag blott tänker på honom, det är obehagligt; men jag skall bära det.”

Teodora bibehöll också verkligen modet bättre än hon vågat hoppas. Detta var dock ej helt och hållet hennes skull utan isynnerhet Gabriels.

Då man nämligen garderar sig mot ett och finner någonting afvikande, som man ej väntat, blir man helt annorlunda till mods, än då man finner sig hafva gissat rätt.

Hade Teodora funnit Gabriel alldeles sådan hon väntade honom vara, så hade hon också behöft hela sin själsstyrka att kämpa emot de forna minnena, som då skulle strömmat öfver hennes själ; men han var helt annorlunda, än hon tänkt sig honom, och detta lättade mödan betydligt.

Kammarherren hade nämligen, som vi förut sagt, åldrats betydligt. Passionerna hade saktat sig och vanan af beroende och af ett det mest odrägliga af alla, det nemligen, som består i att nödgas vara en villig vädervisare för alla nycker hos sin välgörare, hade gjort Gabriel till ett mera löjligt och nära nog harmlöst föremål för uppmärksamheten.Det finnes väl ingenting svårare för en menniska, som har samvete och känsla af heder, än att träda i underhandlingar med en alldeles motsatt natur, dertill tvingad af omständigheterna. Der måste den fasta

karakteren lämpa sig efter karakterslösheten, med fara att det spänstiga sinnet springer sönder under för-s öket.

Det var således naturligt, att Berndtson måste känna ett djupt obehag, då han fann att alla skäl i kärlekens anda ej kunnat öfvervinna Gabriel och förmå honom, som Emilias laglige giftoman, att gifva sitt bifall till de ungas förening. Alexis var uppretad till vrede. Emilia led utan att klaga och Teodora tröstade utan att kunna trösta. Kammarherrn påstod envist sin faderliga rätt, fastän han ej någonsin befattat sig med att uppfylla en enda af en fars pligter. Berndtson var den ende, som visste med sig att han kunde göra slag i saken; men sättet var honom i högsta grad motbjudande.

Emellertid gick han en afton upp på kammar-herrns kammare.

Den mäktige fadren hade tagit på sig en nattrock, upplöst sitt knutna hår, pådragit nattmössan och satt just och funderade på huru mycket motståndet kunde göra, då Berndtson inträdde.

Ett dystert, nära bittert allvar låg öfver Berndt-sons ansigte, då han sade: ”Jag kommer, min bäste kammarherre, för att tala med er för sista gången om er dotters framtid.”

Gabriel tog, oaktadt nattrockens något bofälliga skick, genast på sig en nedlåtande min och svarade: ”Välkommen, min gode herr Berndtson, fägnar mig att ni kommer hit upp, kan vara intressant att tala om våra affärer så här i solnedgången. Det är ett verkligt nöje att se huru ni förbättrat gården — gläder mig att se en industriös man — ”

”Det är ej derom vi skola tala”, yttrade Berndtson.

”Jo visst, min bäste, om min dotters mesalliance är det redan för sent”, yttrade Gabriel och svepte nattrocken tätare omkring lifvet, ”mina pligter som far förbjuda —.”Berndtson gjorde en våldsam ansträngning för att synas lugn.

”Nå väl, herr kammarherre’’, yttrade han efter en stunds tystnad, ”ni har ej förändrat er — det gläder mig.”

”Ja, hederns fordringar har jag alltid sökt fylla”, blef det stolta svaret från nattrocken, som drogs ännu trängre kring kroppen. ”För öfrigt är jag endast Gud och mitt eget samvete ansvarig för mina handlingar i detta fall.”

Berndtson tycktes lugnare i samma mån som hans vederpart blef orolig och stolt.

Ändtligen sade han: ”Låt vara att ni har rättighet att som far bestämma öfver er dotter; men äfven detta har en gräns. — Jag har talat vid jurister om saken och jag kommer nu för att säga er två vilkor

— process, den ni förlorar, eller — en lifstidsränta af tusen riksdaler, som jag garanterar er.”

Gabriel satt en stund och gungade fram och åter i stolen. ”Jag fruktar inga processer, herr Berndtson, men min dotters väl är mig kärt — uppriktigt sagdt, kan jag se någon utväg att afkasta masken utan att behöfva krusa för min gumma på Skrofvelsborg, så — jag är liberal, min bäste, har verkligen inga fördomar

— det gör mig egentligen ingenting med hvem Emilia gifter sig — men si — ni vet ställningen -- hof-marskalkinnan har ålagt mig att säga nej — nej och ännu nej — hon har kommit på den idéen att sjelf ta Emilias lycka om hand. Ha ha ha, ni känner svagheten hos gamla, rika damer, som, en tout prix, vilja vara välgörande och lägga sin näsa i allt. Ha ha.”

”Vi komma således öfverens?” sade Berndtson med ett föraktligt smålöje.

”Ja visst, min bäste; men på ett tusen banko är det mig ej möjligt att lefva comme il faut — ett tusen femhundra kunde gå an.”

”Jag lofvar att göra hvad jag kan”, yttrade Berndtson, ”men först fordrar jag af er en högtidlig tillåtelse; det är lördag i dag — i morgon skall det lysas för de unga.”

”Hellre än gerna, min bäste — jag är således icke mer beroende af den odrägliga gumman — honhar varit mig ganska nyttig, det är sant; men jag har också dyrt fått betala det — men nog härom, å hennes sida var uppoffringen ganska ringa — och hade ej mina små vilkor gjort det nödvändigt att synas vara hennes vän — så

hade jag längesedan gjort min sjelfständighetsförklaring — känslen af frihet ligger på djupet af hvarje ädel själ.’5

”Ja, det är en sanning.”

”Men klokheten, ser ni, är lika värdig en menniska och derföre har jag — (med illparig triumferande blick) har jag, min bäste vän, förstått att blanda mina kort så, att jag blifvit orubblig i nåden hos den narraktiga gumman, ni må tro man måste vara diplomat för att kunna något sådant, med den framgång som jag — jag vill”, tilläde Gabriel med en viss högdragenhet, ”se den som längre och lyckligare än jag kun-% nat beherrska sig.”

Kammarherrn blef allt mera glad och förnöjd, under det han berättade en mängd små konstgrepp, som han begagnat för att leda gumman efter sina afsigter. Han skröt deraf, alldeles som en tapper soldat med sina ärr, och i sanning hela hans själ var ärrig.

Sedan Berndtson med en slags beundran afhört den gode mannens meritförteckning och fått riktig reda på huru eländigt och falskt han alltid lyckats gå till väga, något som föreföll Berndtson besynnerligt, men som ej är det allraminsta underligt hos sådane, som sakna moraliskt gehör, skred man till utvexlingen af handlingarne.

Gabriel gaf en skriftlig tillåtelse till lysning och Berndtson gaf honom en skuldförbindelse att årligen utbetala ett tusende femhundrade riksdaler banko till Emilias far.

Dermed var den saken slut och Berndtson aflägsnade sig.

Gabriel svängde sig ovanligt lätt och gladt i sin nattrock och promenerade i tofflorna fram och åter, småmysande öfver att affären slagit så väl ut. "Den der Berndtson”, sade han vid sig sjelf, ”är en beskedlig karl. — Han skall beundra min förmåga att styra en kosa mellan blindskär — den stackaren, han skulle ha stött emot tusen gånger, om han skulle gått denvägen, liksom den narren Stjernros, som skulle tala sanningens språk inför Gustaf den lille — ha ha ha, jo jo, mina herrar — slutligen måste ni ändå erkänna att ni måste stå tillbaka för den, som kan beräkna allt och som beherrskar ögonblicket.”

Berndtson gick också länge i sitt rum fram och åter; slutligen ställde han sig vid fönstret och blickade ut i den ljusa sommarnatten. Han kände att der brann en djup harm i hans själ; så hade han ej velat köpa sina älsklingars lycka; men han hade ej kunnat annat.

”Och denne usling skall ha en sådan dotter som Emilia — men der kommer en dom öfver hans kala hufvud! en gång skall han bli straffad för sin uselhet.”

Då hörde han en bekant, mild och skön stämma bakom sig hviska. ”Dömer icke, så varden I icke dömde”, ljöd det vänligt i hans öra. Han vände sig om hastigt, men der fanns ingen i rummet.

”Du har rätt, goda, barnsliga ande: dömer icke, så varden I icke dömde. — Tack lill-Stina, jag höll på att glömma, att du var mig nära. Nej, jag dömer icke; Hans är domen.”

Dagen derpå kom Gabriel, mycket ceremoniös, ner till familjen, omfamnade sin dotter och gaf henne sin faderliga välsignelse. Det goda barnet böjde sitt lockiga hufvud ner för fadern och grät af tacksamhet och glädje. Alexis närmade sig också och bad öppet och ärligt om förlåtelse, derföre att han varit vredgad i sitt hjerta. Det var en vacker scen, utom för Berndtson, som 'tyckte att barnens glädje var en molocks-dyrkan; men han ville ej störa den genom att omtala sättet, på hvilket en fars hjerta väcktes till kärlek och ömhet.

Gabriel skyndade, sedan ceremonien var slut, hvartill hörde att han äfven omfamnade Teodora, på sitt rum och skref ett bref till sin välgörarinna, deri han omtalade att han ej kunnat motstå sin dotters tårar och de öfriges böner, utan skänkt sitt bifall till de ungas förening.När han lackade igen brefvet, smålog han och sade vid sig sjelf: ”Nu blir min nåd förargad och skrifver något, som ger mig anledning att bryta bekantskapen.71

Detta slog ganska riktigt in: hofmarskalkinnan blef utom sig att hennes lydige slaf, föremålet för hennes mångåriga välgerningar, utan att ens konsultera henne, gifvit sitt bifall, att således den der flickan, hvars lycka hon, för att komplettera sitt välgörelseverk, velat med egna händer skapa, så der helt enkelt slapp ur fäng-slet. Hon skref således ett bref fullt af hennes ”rättmätiga” harm och med en slags befallning att saken skulle omgöras

samt hotade att ta sin hand från Gabriel. Med ett ord, detta bref var ett prof af sårad fåfänga och smärta öfver splittrade planer. Gabriel svarade med omgående:

”Högvälborna fru cousine!

Med högsta förundran genomläste jag min cou-sines bref. Det är mig en glädje att min cousine med så mycken värma intresserar sig för mig och de mina; men jag får äfvenledes bekänna, att jag af ingenting hindras att göra hvad jag anser för rätt och öfver-ensstämmande med samvetet. Jag kan således, äfven med uppoffrande af min cousines godhet, ej underlåta gifva vid handen, att jag ämnar flytta till Stockholm och således i alla händelser troligen ej får tillfälle att vistas på det sköna Skrofvelsborg. Om min cousine behöfver en commissionär i hufvudstaden, skall jag med största nöje vara till tjenst. I början af Juli blir bröllopet; det hade varit en fägnad att vid detta högtidliga tillfälle få den äran se min cousine här och förklara den vördnad, med hvilken jag städse fortblifver min nådiga cousines

ödmjukaste tjenare Gabriel Ljung sköld”

Hofmarskalkinnan väntade likväl helt andra resultat af sitt bref. Hon var så säker om Gabriels ödmjuka sinne och om hans tacksamhet, att det ej föll henne in annat än att det var af svaghet, han ingått på eftergifter. Hon hade derföre lugnat sig och fruktade endast, den goda gumman, att hennes strängabref skulle bringa den beskedlige Gabriel i förtviflan. Hon fortsatte derföre helt lugnt sina välgörenhetspla-ner och hade just tagit under skärskådande en fattig familj med åtta barn, som husmamsellen rekommenderat. Det fanns också i hela trakten ingen, som bättre behöfde hjelp än desse, och hofmarskalkinnan, som verkligen i själ och hjerta var god, ömmade innerligt för deras belägenhet.

”Ja, mamsell Doffel — som sagdt är, de fattiga barnen skola få nya kläder och skola på min bekostnad gå i skola; far och mor — fodren är ju lam?” ”Ja, ers nåd.”

”Far och mor (stackars qvinna, som genom sin flit skall underhålla nio personer) de skola få flytta in i nedra flygeln. — Tror mamsell Doffel att de bli tacksamma, att de tacka Gud, menar jag?”

”Ack ja, ers nåd! Ganska säkert. Tårarne kommo modren i ögat, då hon nämnde ers nåds namn.”

”Åja, jag gör hvad jag kan af godt hjerta. — Är posten kommen, Ytterbom?” afbröt hon sig sjelf, då betjenten kom med ett bref på den långa silfverbric-kan. ”Från min beskedliga kammarherre”, yttrade hon och bröt sigillet.

Hofmarskalkinnan bleknade af smärta och förargelse, då hon läste detta bref, som vi återgifvit; hennes 'läppar darrade. ”Jag ser att jag är bedragen”, sade hon, med gnistrande ögon, till mamsell Doffel, ”otacksamheten stinger mig — sådane äro menni-skorna.”

Mamsell Doffel visste ej, hvarom fråga var, och hofmarskalkinnan fann att hon för sin egen skull ej borde omtala brefvets innehåll, emedan detta skulle bevisat att hon låtit bedraga sig — och detta är ändå det harmligaste af allt. Hon tystnade derföre några ögonblick, kramade det olyckliga brefvet ihop och sade slutligen: ”Angående den der familjen ni rekommenderat får jag säga att jag ej kan hjelpa dem; åtta barn, kära Doffel, är en skara, som är olidlig. — Jag vet också inte hvarför sådant folk löper till och gifter sig. — Det är en obetänksamhet utan like. — Säg dem, kära Doffel, att de få dra sig fram med bön och flit; jag ämnar inte träda emellan.””Men ers nåd löfvade”, hviskade mamsell Doffel, som var en lång, gulblek, sjuklig och mycket moralisk mamsell, som luktade palsydroppar på tre alnar och alltid hade någonting att klaga öfver, ”ers nåds löfte.”

”Min kära Doffel, jag hoppas att hon låter bli inprotocollera mina välvilliga förslag under form af löften. Doffel vet att jag bestämmer mina handlingar. Nämn ej det folket för mig mera.”

Mamsell Doffel vek naturligtvis för hennes nåds onådiga tillrättavisning och familjen blef ohulpen, rätt-visligen utan hjelp, emedan hennes nåd råkat att bära sig enfaldigt åt och slösat välgerningar på en otacksam. Hade hennes nåd deremot gjort godt för det godas skull, hade hon ganska säkert hvarken fordrat tacksamhet i betalning eller känt smärta öfver att hon ej fått ränta på sina välgerningar. Den som fordrar tacksamhet är egentligen ej annat än en som lånar ut sitt hjerta mot procent och, som räntan ej är i lag bestämd, begär man ofta hundrade

gånger mera tacksamhet, än välmeningen, bröder emellan, kan vara värd.

Emilias giftermål verkade således intet godt på Skrofvelsborg, der hennes nåd inneslöt sig inom för-sigtighetens skal och föresatte sig att göra rätt, men aldrig godt, hvaraf följde att hon ej en gång gjorde rätt, emedan att göra godt ej egentligen är något synnerligen mera än att man gör något som samvetet erkänner som rätt.

På Malma deremot rustade man sig till bröllopet. Kaptenskan på Lill-Malma tillkallades och gjorde upp en reqvisitionslista, som Berndtson ej utan ett smålöje expedierade till staden, så hederligt hade hon tagit till med krokan, konfekt, krakmandel och krukrussin, att ej nämna en mängd andra matnyttiga ting.

Då bröllopsdagen kom, var Gabriel iklädd sin gamla kammarherre-uniform, med de två knapparne bak; nyckeln hade försvunnit under tidens lopp. Då han igenom ena salsdörren inträdde med sin dotter vid handen, smålog han så förnöjdt och förde sig så siratligt, att man kunde se, att han riktigt ville göra figur i motsats mot den redlige Berndtson, som enkel,anspråkslös och allvarlig förde fram Alexis till brudstolen.

Det var en högtidlig akt; men huru olika voro ej Gabriel och Teodora, äfven nu. Han styf och rak, med det hopknutna håret strängt åtdraget öfver hjessan, höjde sig på tå och smålog förnöjdt åt prestens ord till de unga samt lekte med sin urkedja, kastande sina ögon med en viss sjelfbelåtenhet än hit, än dit, för att se på effekten af situationen; det tycktes, som om han betraktat vigseln som en teatereffekt och varit nära att applådera och ropa da capo.

Teodora deremot tycktes med sina blickar följa hvarje tanke, hvarje känsla som vaknade och lefde i de ungas bröst. För henne var detta ögonblick en gudstjenst, helig och outgrundligt mäktig i lif och död. — Aldrig hade hon känt kärlekens fader fylla hennes hjerta med mildare och saligare känslor än just nu. Så olika kan det vara.

Åtta dagar efter bröllopet reste Gabriel till Stockholm med några hundrade riksdaler på fickan, efterlemnande sin faderliga välsignelse ”till den kraft och verkan lag förmår.”

*

Samvetet.

Regeringsrådet Abelung lefde ännu, fastän tynande, lik ett uttorkadt träd, genom hvars försvunna kärna dagen lyser och som blott tyckes lefva af barken. Han var nu nära sekelsgammal och hade blifvit intagen af detta ålderdomshögmod, som tyckes tro att en hög ålder är ett särskildt bevis af himlens nåd. Han omtalade derför med synnerlig fägnad, huru många konungar han hade tjent, huru ofta han måst vexla åsigter och färger och hur han ändå beständigt stått upprätt, när allt fallit omkring honom.

Det finnes också karakterer, som, lika kinesiska korkgubbar, beständigt hålla sig upprätta, huru de också kastas och hvälfvas, det är smålynnen, leksaks- anspråkslös och allvarlig förde fram Alexis till brudstolen.

Det var en högtidlig akt; men huru olika voro ej Gabriel och Teodora, äfven nu. Han styf och rak, med det hopknutna håret strängt åtdraget öfver hjessan, höjde sig på tå och smålog förnöjdt åt prestens ord till de unga samt lekte med sin urkedja, kastande sina ögon med en viss sjelfbelåtenhet än hit, än dit, för att se på effekten af situationen; det tycktes, som om han betraktat vigseln som en teatereffekt och varit nära att applådera och ropa da capo.

Teodora deremot tycktes med sina blickar följa hvarje tanke, hvarje känsla som vaknade och lefde i de ungas bröst. För henne var detta ögonblick en gudstjenst, helig och outgrundligt mäktig i lif och död. — Aldrig hade hon känt kärlekens fader fylla hennes hjerta med mildare och saligare känslor än just nu. Så olika kan det vara.

Åtta dagar efter bröllopet reste Gabriel till Stockholm med några hundrade riksdaler på fickan, efterlemnande sin faderliga välsignelse ”till den kraft och verkan lag förmår.”

*

Samvetet.

Regeringsrådet Abelung lefde ännu, fastän tynande, lik ett uttorkadt träd, genom hvars försvunna kärna dagen lyser och som blott tyckes lefva af barken. Han var nu nära sekelsgammal och hade blifvit intagen af detta ålderdomshögmod, som tyckes tro att en hög ålder är ett särskildt bevis af himlens nåd. Han omtalade derför med synnerlig fägnad, huru många konungar han hade tjent, huru ofta han måst vexla åsigter och färger och hur han ändå beständigt stått upprätt, när allt fallit omkring honom.

Det finnes också karakterer, som, lika kinesiska korkgubbar, beständigt hålla sig upprätta, huru de också kastas och hvälfvas, det är smålynnen, leksaks-själar i mensklighetens stora hushåll; men de stora karaktererne, de gudavigde, falla och krossas med det tempel, der man satt dem. Ett sådant lynne var ej regeringsrådet Abelung, som lyckats att rädda sig sjelf i alla öden.

För ett annat lynne än hans skulle samvetet hafva beständigt hviskat om tusende svek, små och stora. Minnet skulle tvingat det att åter knyta upp hvarje maska af det ränknät, som det kastat öfver allt och hvari det qväft allt; men detta var ej händelsen, tvärtom njöt regeringsrådet af en sorgfri ålderdom, hvartill ej litet bidrog att hans besvärlige son för många år sedan sköt ihjäl sig af förtviflan öfver en stor spelförlust.

Detta skedde så mycket mer i läglig tid, som sonen redan uttagit stämning på fadren för att utfå sitt mödernearf, en ganska kinkig affär, emedan hvarken bouppteckning eller annat var i så redbart skick, att ej processen kunnat slutas med förargelse för regeringsrådet. Men, som sagdt är, lyckan stod med regeringsrådet och sonen afslutade processen med ett skott, den klokaste och hjeltemodigaste utvägen han kunde taga.

Regeringsrådet hade ännu en mängd personerT som ej visste något bättre än att tjena honom, ty ehuru gammal, ehuru ej i stånd att direkt verka hvarken godt eller ondt, hade han ändå alltid förmågan qvar och omärkligt, på sidovägar och genom väns vänner, äfven genom att begagna sina ovänners svaga sidor, uträtta ganska mycket. Han förstod således ganska väl att begagna konjunkturerna och smyga emellan sina afsigter, så att de kommo fram der man ej anade dem.

Del var den svage gubbens enda glädje att ännu i sista ögonblicken af sitt lif känna händelsernas hemliga trådar glida mellan de förtorkade fmgrarne. Han smålog ännu lika fryntligt, då han hörde huru någon af hans planer lyckats, huru han kunnat narra en hederlig menniska att förgå sig och förmått en egoist att gå hans ärender i stället för sina egna.

Det är en njutning för de gamle att genomgå sin historia blad efter blad, för att liksom lefva om alladessa för alltid försvunna stunder. Så gjorde äfven Abelung. Han gick igenom, ofta och med synnerlig tillfredsställelse, sina öden och drog alltid på munnen, då han påminde sig någonting riktigt slugt och slipadt, som hade lyckats; ty vid alla dessa tillfällen hade han alltid gripit in i försynens eller ödets gång och förmått, som han trodde, styra händelserna tvärtemot hvad de eljest skulle gått.

En afton, sedan han nyss slutat en codicille till sitt testamente, som var af hvad man kan säga det välgörande slaget, satt han helt glad öfver att han kunde disponera så betydliga summor. Han påminde sig hafva varit en fattig yngling, huru han genom försakelser, flit och klokhet lyckats komma sig upp och sedan blifvit en inflytelserik och i tillfälle att föreviga sitt namn genom välgörande inrättningar. Han skänkte således ett orgelverk till kyrkan i den församling på Riigen, der han var född, gaf summor till dårhus och lasaretter, stipendiefonder till Greifswald, anslag till ett pris i rättsvetenskapen och dessutom en hel mängd smärre dispositioner, som skulle bära namnet af Abe-* lungs-stiftelser.

”Man nödgas i början”, sade han vid sig sjelf, sedan han tryckt sitt sigill under handlingen, ”man måste i början för att få fast fot begagna de mest besynnerliga omständigheter — men man kan det, blott man har förstånd och skarpsinne — ibland och isynnerhet i början äro uppoffringarne större än väntan; men det är i frågan om att vinna framgångar lika med att vinna en skans i ett fältslag. Der offra folk, mycket folk vid första anloppet; men sedan mindre och mindre — segren vinns. Hm, den mannen Gyllenörn och hans stolta syster — hon föraktade den

”långa skrifvaren” — skrifvaren ja; men han kunde skrifva, hon fick lära det. Hon flydde med sin konstmakare; jag var en ung man, var i Petersburg — herrskapet kom i nåd. — Kejsarinnan, med alla sina svagheter, hade, liksom Gustaf den 3:dje, en rådande föresats att synas dygdens beskyddarinna. — ”Det passande”, det som gick an, det anständiga — hä, det har alltid varit de plagg, hvarmed man skylt den nakna tygel-lösheten. Detta visste jag — den der stolta sköna be-höfde kufvas — jag behöfde mynt. — Danieli hade samlat, ryssarne äro frikostiga. — Jag hade några kanaler till kejsarinnans gunstlingar. — Man fick veta på hofvet att Athalie Gyllenörn hade blifvit ryckt ur sin familjs sköte, att han var henne ovärdig — att den svenska aristokratien skulle vara tacksam, om kejsarinnan uppträdde till den förfördas räddning. Det tog

— herr Danieli fick resa i landsflykt — jag lät hans hustru veta att han öfvergifvit henne — några bref, väl skrifna, gjorde resten — jag uppträdde som vän, naturligtvis en landsman, en gammal beundrare — nu var hon i händerna på den ”långa skrifvaren”; hon måste resa hem, kejsarinnan ville det — jag åtog mig affärerna.”

Regeringsrådet teg en stund, pannan rynkades, liksom han ej riktigt tyckt om det han gjort — ändtligen sade han:

”Hvad det blef af henne och hennes barn vet jag inte; men uppoffringen var verkligen större än vinsten.

— Fyra menniskors lycka för tretusen riksdaler svensk banko, som der fanns. Men det var begynnelsen och om jag ej haft dem, så hade också troligen jag i dag ej kunnat göra en disposition på tiotusende riksdaler till stora barnhuset. Det är alldeles som då man er-öfrar en fast punkt på ett slagfält, det kostar uppoffring, men utan den förloras allt. Så var det också med mig.

”När”, tilläde han efter några ögonblicks besinnande, ”när menniskorna tala om ödets skickelser, om försynens vägar, så sitter der bakom ibland en lång skrifvare, en pennfäktare, som ingen märker, men som drar på marionetterna.”

Gubben fortfor länge i sina betraktelser, ända till dess hans kammartjenare inträdde, på klockslaget nio, för att hjelpa till vid afklädningen, ty regeringsrådet var ytterst punktlig i allt hvad som rörde helsan. — Han ville dra strå med döden och narra förgängelsen att glömma sig.

”Regnar mycket i qväll, stormar också, herr regeringsråd”, sade den gamle tjenaren; ”klockan slog just nu nio i St. Clara.””Jaså”, yttrade regeringsrådet och stack in i en låda det förseglade papperet, som redan var försedt med vittnen, helst desse tecknat på utan att se innehållet, något, som just var efter regeringsrådets sinne — att ej veta något, att blindt vara med — se det var bra. Sedan detta skett, begaf han sig till sängs och klockan half tio var det mörkt i våningen; regeringsrådet sof godt.

Då kammartjenaren andra morgonen kom in med chocoladet, låg regeringsrådet orörlig, så som han somnat om qvällen. Ett slugt leende låg på de tunna läpparne; men de mörka, stickande ögonen, som eljest genast öppnade sig och plirade slugt fram under de buskiga ögonbrynen, stodo halföppna, glasaktiga, matta och brustna. Regerings-rådet hade slumrat in i döden, lugnare, fridfullare, plågfriare än lill-Stina — han hade aldrig ångrat, han hade ej med en tår sökt aftvå sin skuld och ändå dog han lugn och stilla, utan att tänka derpå, utan fasa och utan kamp.

Ar det rättvist att barnet våndas i plågor och den gamle brottslingen slocknar som ett ljus, att samvetsångrens taggar stinga den känsliga oskuldsengeln, men, ej förmå genomtränga egoismens skal och träffa det uttorkade hjertat?

Ja, det är rättvisa äfven det, ty tungan på den eviga rättvisans vågbalk står midtöfver grafven — der måste det väga jemnt, huru också det slog öfver på denna sidan om jemnvigtspunkten.

Då anden blir fri, känner han sig i samma mån vara det, som han här hunnit med ånger och kärleksfull förtröstan sönderdela'sin börda, då är han fri från mycket, som eljest skulle tyngt på själen, och blott ärren af hvad som varit äro qvar, till ett tecken att intet glöms af den eviga rättvisan. Men kände han ingen ånger? Kände han intet här? Med hvilken centnertyngd väger det då ej nedåt — hvad är väl då frihetskänslan och frihetsbegäret, då vingarne kännas blytunga och kraft att lyfta dem saknas!

*

Blomknopparne brista.

Det finnes alltid en lång tid, under hvilken hvarje menniska ej kan anse sitt lif justeradt; som ett nytt ur drar det sig fram och tillbaka, oron haltar och händelserna gå ojenmt ända till dess det fått sin rätta gång och då fortfar det i jemnt framskridande, ända till dess slitningen åter gör det osäkert och ödenas maskineri genom sjelfva sin friktion tvingas att stanna.

Således gick lifvet för den lilla kretsen på Malma bruk jemnt och stilla, nästan omärkligt, men med oförminskad kraft, sedan den stadgat sin ställning och vunnit lugn.

Berndtsons (så kallades de alla med ett gemensamt namn) umgingos med kapten Stjernros på Lill-Malma; men det var ej riktigt helt mellan fruntimmerna. Teodora hade ej sällskap af den goda kaptenskan med sina eviga hushållsidéer, och kaptenskan kunde, oaktadt sin beskedlighet, icke med ”den belästa nåden”, ”den andliga frun”, ”den heliga modren”, allt namn, som hon tid efter annan hittade på för att tillkännagifva att Teodora lefde i en annan sfer än den der hon sjelf höll sig.

Deremot voro Berndtson och Stjernros nästan oskiljaktiga. Sällan förflöt någon vecka, då de ej träffades och spelade sitt långa och grundliga parti schack och språkade om politik och andeverld, om fordom och nu och framdeles.

Berndtson hade en hufvudtanke, som han aldrig glömde att tillämpa, den, om att det är kärleken som styr verlden. Detta var en sats, som Stjernros gerna ville tro, men som han likväl ej hade mod att fullfölja, då han tyckte att så mycket bevisade dess haltlöshet.

Berndtson smålog. ”Nå väl, jag vill bevisa dig att det hela rör sig efter den eviga kärlekens lag, att det är kärleken allena, som tvingar verldsödet att gå sin bana och att hatet, sveket, nöden och olyckan måste tjena för dess ändamål.”Stjernros skakade på hufvudet och sade: ”Nå, än krigen då, nå än revolutionerna med sina fasor, sina guillotiner och mord — äro de kärlekens verk?”

”Nej, icke kärlekens verk, men medel i kärlekens hand, eller tror du väl att Gud ännu ett ögonblick glömt sin plan för ett kärlekens rike på jorden, som en förgård, en plantskola för härlighetens rike i himlen?”

”Nej, det måste väl så vara; men —----------------"

”Ser du”, sade Berndtson, ”hvarför sticker örten sina hjertblad uppåt och sina rötter nedåt — jo, hon behöfver ljus och hon behöfver näring — det är således behofvet som gör, att hon sträfvar att utveckla sig just så, som Gud velat.

Menniskorna lefde en gång förströdda, skilda i ensamhetens vildhet, men Öfverallt fanns der en fiende, som de ej ensamme kunde bekämpa, detta var den vilda naturen, som beständigt trängde på och som menniskan ej ensam kunde besegra. De måste således sammansluta sig, bli ett samfund, som jagade och fiskade gemensamt. Nå väl; men detta var blott ett materielt intresse, ett moraliskt måste vakna och ännu

y 7

närmare sluta dem samman till en andlig helhet. Detta skedde, då de olika horderna trängde hvarandra och det första krig uppstod. Då sammanslöto sig de små hoparne till fasta föreningar, som kämpade för en idé, huru otydlig och huru rå den också måtte vara. Ser du, striden, behofvet spann det första kärlekens band mellan folket, och behofvet af hjelp sam-manknöt småningom de många horderna till folkslag, som fingo sina fädernesland och sin nationalitet, sin egna tro, sina egna husgudar och seder att försvara. Så knöt just striden samman dem till föreningar.”

”Ah ja, deri kan du ha rätt”, yttrade Stjernros, ”men det är ändå ej kärlek.”

”Allt är blott ännu i utveckling, intet ännu full-bordadt. Hvad behöfdes sedan — ja, kriget var ett djuriskt krig ännu, kampen var man mot man, folken stridde, liksom de enskilde, med hat — då fann man ett medel som aflägsnade fienderna från hvarandra — det är ej af personligt hat, utan af pligt, krigarens led ger eld på en fiende, som det ej känner mera än tillnamnet. Du ser att der ligger en kärlekens tanke uti att rycka de stridande från hvarandra och göra mördandet till en konst i stället att göra det till en lusta. Nästan liktidigt fann man en utväg att förbrödra men-niskorna, derigenom att en tanke kunde tusendubblad träffa dem alla, smyga sig in i hvarje koja och sprida Guds ord till hvarje öra. Der ser du hur fiendskapen aflägsnas och brödraskapet får ett föreningsmed el. Så länge man ännu varit i stånd att skilja folken från hvarandra, att dela dem inom sig i klasser och uppdra barriérer för deras . förening, måste kriget vara; det är de blindes strid emot de blinde för helt andra mål än deras egna. Men ju mera folken känna hvarandra, ju mera handelsvägarne genomkorsa verlden och pressen utflödar sina tusenartade alster, desto närmare måste menskligheten sammanknytas; det återstår blott den personliga bekantskapen mellan de olika folken, jemnhet i deras författning, för att göra hela den civiliserade verlden till ett enda brödrafolk, som blott skiljer sig genom sin klimatiska, vi kalla det nationela, stämpel. Då folken en gång veta, att de alla tillhöra en enda familj, som ej kan ha olika intressen, 0111 ej de, som blifvit uppgjorda för enskildas räkning, måste striden upphöra; ty i sanning, det finnes verkligen ingenting, om hvilket nationerna behöfva strida. Så ofta en strid varit nödvändig, har denna aldrig uppsprungit ur andra förhållanden än ett för det rent nationela alldeles främmande intresse.

En furstes fåfänga att hetas beherska flere olika folk, några klassers egoism att qvarhålla det som ej kan qvarhållas, intrång från ett parti på menniskor-nas tro, på deras frihet och ära; men alltid och allestädes anspråk, som aldrig mer än skenbart hafva varit folkens, hafva tändt våra krig och tända dem ännu.

Det är således folken, som skola närma sig hvarandra genom tusende medel och på tusende vägar, det är från bottnen och ända upp till samhällets spets upplysningen måste genomtränga nationerna, för att en gång göra dem klart, att folken ej behöfva strid, 0111 de ej vilja offra sig för främmande intressen. Men denna klarhet felas ännu, motståndet framtvingar brytningar, blodiga intervaller; men sedan det lugnat sig,har dock menskligheten gått ett steg framåt på kärlekens och försoningens väg. Längre och längre hvilar kriget till dess det glöms. Men under tiden följer upptäckt på upptäckt, menniskan förskonas allt mera från att vara en maskin endast eiler ett djuriskt verktyg — hon får tid att utveckla sin andliga kraft, hon blir mera fri och, i mån af sin inre frihet och för-ståndsklarhet, i stånd att inse att hon är här för att samverka med, men ej motverka sina bröder.”

”Jag tror dig”, sade Stjernros, ”men när händer detta? Ännu ser det svagt ut.”

Berndtson smålog. — ”När det händer? Det vet jag icke; men nog af, jag är öfvertygad att det måste hända, om kristendomen ej är en dikt, kärlekens tanke ett bedrägeri och försoningens bud blott ett munväder, det måste hända — när? frågar du. Jo, då menskligheten är kristnad med blod och tårar och försoningens lära lefver och får lefva bland folken, då religionen ej blott är en sväfvande tro utan ankarbotten och kärleken ej blott en uthängd vimpel, som spelar i vinden, men ej för farkosten framåt; det vill säga, då kristendomen lefver upp i handling och i kraft.”

Så sutto de begge vännerna ofta i långa diskurser, utan att kunna afgöra frågor, till hvars lösning vi ännu ej innehafva mera än några stafvelser; men det roade dem likväl att dechiffrera de betydliga karak-tererna och räkna sin njutning med framtidens stora X.

Stjernros hade alltid haft ungefär samma åsigter som Berndtson; men han delade alldeles icke dennes tro på visioner, fastän äfven dessa intresserade honom, mera som kuriositeter än som verkligheter.

Men just dessa trefliga aftnar på Malma bruk, då han fick med Berndtson förirra sig in på idéernas område, gjorde att han fann sitt hem ännu mera ande-fattigt än förut.

Han afföll tydligen och snart var han endast en hamn af hvad han fordom varit; men ändå var det ädla, manliga, frimodiga hjertat detsamma, ändå hade han ej förlorat modet att offra allt för sanningen. Det var en sanningens vän, som oöfvervunnen nalkades sanningens hem.”Om jag kunde begripa hvad det är som går åt Stjernros*, sade

kaptenskan till Teodora; ”han blir så blek och affallen med hvar dag, men sjuk är han inte.

— Jag försäkrar att jag ger honom god mat, — buljong med ägg i och en liten smula portvin, det skall allt uppehålla krafter. Salig pappa fick alltid sådant på sista tiden och det sågs tydligt, att han fick all sin kraft från den maten, stackars pappa! Bara det inte går illa med Stjernros, jag är så rädd, att han skall dö.”

”Vi skola hoppas det bästa”, yttrade Teodora, ”låt honom tala vid en läkare.”

”Ja. det har jag tusende gånger sagt, men se, då svarar Stjernros: jag är icke sjuk, min lilla Aurora.

— Han vill inte höra talas om medicin. Jo, om Stjernros dör, så sitter jag ensam på Lill-Malma, det blir svårt för ett ensamt fruntimmer att sköta en sådan gård. Stjernros förstår det så väl.”

”Ja, han är skicklig jordbrukare”, blef svaret.

”Ja, det är säkert, fastän han inte tyckes deltaga mycket, så har han en gåfva att styra folket med läm-por, så att man måste beundra honom. — Det blir en svår sak att sköta Lill-Malma, om han faller ifrån.

— Herre Gud! hvad ändå ett stackars fruntimmer är värnlöst, fastän Gud skall veta att jag aldrig lagt händerna i kors.”

Den goda kaptenskan bekymrade sig ganska mycket för sin mans aftagande helsa. Hon höll verkligen, innerligen af honom, på sitt vis nämligen, hon ansåg sig värnlös, utkastad utan stöd i verlden, 0111 han skulle dö — hvem känner ej just detsamma, då man fruktar att mista det man älskar? Hvem känner ej ensamhetens fasa, då den ene efter den andra går bort och man småningom finner sig qvarstående i en främmande verld? Detta kände också kaptenskan lika djupt som någon annan, men i hennes betraktelser insmög sig alltid någonting praktiskt. Hennes smärta fick ej detta rena, andligt skära, som den får, då den smugit sig in i en flickas själ. Allt fick utseendet af att här-flyta från egoism, utan att göra det mera än hos alla

— ty, att vi sörja är ju rent af egoism, ty eljest så sörjde vi icke dem, som äro oss nära.Våren kom, sipporna sprungo upp ur snön, små bäckarne sorlade genom ängarne, lärkan flaxade högt öfver rågbrodden och slog sina evigt desamme, men ändå evigt nya drillar, björkarne blefvo ljusgröna, de oljaktiga bladen stucko krusiga fram ur knopparne och sågo sig omkring i den ånyo vaknande naturen; men på Lill-Malma var det tyst; ty derinne låg Carl Stjernros, slocknande, på sitt sjukläger. På ett bord vid sängen stod der en provinsros, full med knoppar. Det doftade en frisk anda genom rummet; ty fönstret stod öppet och solen stack in och belyste det snöhvita golfvet och de enkla möblerna med glädjens sken.

Stjernros var lugn. Hans ihåliga blick var liksom förklarad. Han smålog och sade: ”Inom några timmar, så är det slut. — Gud vare lof, slut. — Här har jag aldrig kunnat verka något. — Ett overksamt lif och beständigt arbetande tankar — ingen verkningskrets och ändå inom bröstet en känsla af kraft och vilja — det är olyckligt.”

Såsom Stjernros klagar, kunna tusende klaga i sin sista stund, särdeles i ett land, der man tyckes med vilja undvika att använda dem, som ega vilja och förmåga och deremot hylla viljelösheten och oförmågan.

Detta var isynnerhet händelsen under den tid Stjernros var verksam och egde ungdomskraft och mod. — Man aktade sig att använda honom der han bordt passa. Man kastade befälet under finska kriget i händerna på personer, som saknade alla egenskaper af härförare; men man fäste ej den minsta uppmärksamhet på dessa underordnade, som gjorde storverk af klokhet, djerfhet och mod. Det ligger också i svenska nationallynnet att hellre tåla, att en rent af oduglig person användes, om nämligen han eger ett namn eller en viss rang, än att se att en förtjent man lyftes från en låg plats och intar en högre, der han passar. Det har ej varit regeringens fel, utan verkligen folkets fördomar, som gjort att Sveriges befordringsväsende varit en slags kastmaskin, der agnarne ofta lägrat sig ofvanpå och frökornet inunder.Nu i de sista ögonblicken öfverskådade Stjernros sin förflutna lefnad, och se! den blef utan gagn för fosterlandet, just derföre att han vågat tala sanning inför en missledd konung, som ”onådigt” upptog att man älskade, att man offrade sin egen fördel för att uttala sanningens ord, som ej förstod att en enda, som talar sanning, är mera värd, än tusende som smickra och att den, som har mod att utan konungafruktan säga äfven ett misshagligt ord, om han anser sin pligt kräfva det, också har mod till mera; men

aldrig att svika och böja sig undan för egen vinnings skull, ty den, som föraktar att krypa sig till nåd, föraktar också att jaga efter popularitet. Det fmnes verkligen menniskor, hvilka ej vilja vara på nåder hos någon annan än Gud, som styr både konungarne och folken.

Ett sådant ärligt, trofast och stolt sinne hade Stjernros haft, och nu i dödens ögonblick såg han tillbaka hur allt det ädla han velat, allt det sanna han tänkt, droppa efter droppa förrunnit, utan gagn och utan glädje. Det föreföll honom, som om han känt, hur blodet förrann honom, huru hans hjerta tändes på ett slagtfält, der fienden stod som segrare.

Det är hårdt, mycket hårdt att se sina ädlaste krafter bortslarfvas af en tid, som ej förstår hvad den behöfver, hårdt att dö med den tanken: jag har lefvat ändamålslöst.

Detta tänkte Stjernros äfven; men ju närmare det skred, ju klarare blef det, att menniskan, huru och hvar hon verkar, arbetar för ett högre ändamål än det, som hon vanligen anser för det högsta, att hon, då hon sträfvar för sitt fosterland, icke gör annat än en liten modell af sitt sträfvande för det eviga fosterlandet, att hon, då hon offrar sin kraft och sin viljas skönaste blommor för menskligheten, egentligen verkar för en oförvansklig mensklighel som lefver derofvan, att hon, då hon kämpar för det verldsliga oberoendet, för frihet och för lag, ej gör annat än röjer rum för andens frihet, för kärlekens och försoningens lära.

Stjernros smålog; all denna smärta, som förut i åratal tryckt hans själ, overksamhetens smärta föll bortfrån hans själ, ty han fann att han varit verksam inom andens verld, att hans lif ej förflutit onyttigt.

Han tog en blomma och betraktade den länge, det var en sluten knopp. Bladen lågo hvita derinne, overksamma, utan doft, utan fröredning, utan gagn — snart skulle den dock slå ut och sprida sin vällukt, färgas i ljusbadet och bära frukt. Ännu en gång smålog han och hviskade knappt hörbart: ”den blomman, det är jag.”

Mot qvällen slog knoppen ut sina blad och just då de sprungo fram och fingo vällukt och färg, slöt sig den tröttes öga — det var slut.

Den blomman, det var han.

Kaptenskan hade knappt väntat att den flämtande lampan så snart skulle slockna. Ännu hade hon hoppats att hennes äggbuljong och det goda portvinet skulle uppehålla krafterna. Hon föll derföre i verklig förtviflan och kunde hvarken gråta eller klaga; hon satt der stum och kände djupt i hjertat, huru det var ensamt rundtomkring henne.

Hon blef likväl genast lugnare, då Berndtson och ‘ Teodora kommo. Berndtson med sin tro kunde ej egentligen sörja. Han ansåg sig lika säker om att återse och tala vid sin vän, som om ej döden kommit emellan. För honom var denna vexling, denna förgängelse icke något annat än en ny period för samma lif, blott i en ädlare gestalt.

Teodora deremot, som sjelf genomgått olyckans skola, som efter en lång strid ändtligen funnit jemn-vigt, visade Stjernros’ enda sättet, huru man kunde återvinna herraväldet öfver sig sjelf.

Aurora blef således genast lugnare, ty det finnes intet ögonblick, man hellre och snarare vill tro på visionens sanning, än då man plötsligen blir lemnad ensam och utan stöd. Man förutsätter nämligen, att anden ännu alltid beständigt med kärlek fäster sig vid dem, han lemnat qvar och det måste också så vara,. 0111 nämligen de förut verkligen tillhört hvarandra, om de förut sig emellan egt ett andligt kärleksband, detta slites icke, ty det tillhör den andliga verksamheten. Deremot brista alla jordiska, de måtte vara materiens eller den menskliga ordningens och det fin-nes således många äktenskap, som verkligen ”upplösas genom döden”, hvaremot det finnes andra föreningsband emellan menniskoandarne, som den ej förmår lösa och dä ett sådant band finnes mellan makar, då äro de makar inför Gud, det är ett riktigt, ett sannt och evigt äktenskap.

Sådant hade likväl aldrig förhållandet varit på Lill-Malma — det var ett verldsligt äktenskap, knutet af ett flygtigt tycke, af ett ömsesidigt behof af att sluta sig till någon, utan denna andliga frändskap, denna innerliga sjelfuppoffrande kärlek, som lefver och lefver evigt just derföre, att den ej är till för sin egen skull, utan för sin motsvarighet.

Om förhållandet varit detta, så hade ganska säkert Aurora ej funnit sig så ensam. Hon hade, (så trodde Berndtson), huru otydligt som helst, men dock förnimligt känt, att hennes älskade var nära och med sin kärlek gjorde tårarne mindre bittra och tankarne mindre hopplösa.

Emellertid gick Berndtson henne nu tillhanda med råd och dåd, och detta tröstade den stackars kaptenskan, som åter hade fått ett stöd, på hvilket hon litade.

Hon kom derföre snart i verksamhet och sorgen flög bort, allt som hon mera nödgades tänka på allt livad som skulle ske innan begrafningen.

En ”hederlig begrafning” är ofta det, som först bryter smärtan och stillar tårarne i ett sorgehus.

”Men, käre Berndtson”, yttrade kaptenskan, ”Stjernros skall ha en hederlig begrafning — det vill jag

— inte skall han läggas i sin graf som en annan.”

Berndtson drog på munnen. ”Men, Aurora lilla, stoftet behöfver det icke. Hans heder behöfver det ej heller — det är således blott för din skull, för att bevisa att du höll af honom, begrafningen skall bli stor.”

”Men, min Gud! livad skulle väl folket säga? Jo, att Stjernros blef lagd i sin graf utan all heder — dessutom var han adelsman och den siste af sin ätt. Vapnet skall krossas vid grafven. Det är klart att allt skall ställas derefter. Ekkista med bleckstjernor på, och ett par snygga plåtar.”Berndtson disputerade icke, emedan han fann att kaptenskan tröstade sig ganska bra, då hon fick sysselsätta sig med dylika småsaker. Han snarare ökade hennes funderingar med tillägg, som ännu mera sysselsatte henne.

Ätta dagar voro förflutna. En vagn rullade genom björkängarne från Lill-Malma. Vägen böjde genom skogen nedåt det forna kolartorpet, som nu var fallet i ruiner och der unga granar klängt sig fast i eldstaden, och stodo som yra barn, stödande sig mot den halft nedrasade skorstenen, i hvars grus några hallonbuskar slagit rot och der smultronblommorna inflyttat och sträckte sina refvor öfver stenar, multnade stockar och näfverbitar, lemningar efter det, långt för detta, insjunkna taket. Berndtson åkte tillika med sina barn (så kallade han Alexis och Emilia) i den beqväma vagnen. Han var lugn och talade med dem om döden och uppståndelsen och om ett evigt lif i kärleken, just då de nalkades det forna torpet. Hastigt befalde han vagnen stanna, han liksom lyssnade och blickade med ofrånvända blickar, på den förstörda boningen, der kolar-Anders och lill-Stina lefvat och dött. Hans uppsyn var glad och liksom förklarad. Länge satt kan liksom drömmande ända till dess Alexis sade:

”Min far! De vänta oss vid kyrkan'”

"Ja, du har rätt, äfven vi skola till kyrkan”, yttrade Berndtson småleende; ”låt oss skynda.”

Alexis hade någon gång förut sett sin välgörare och vän i en dylik sinnesbeskaffenhet; men han hade ännu aldrig sett ett sådant skimmer af salighet på hans ansigte.

När de kommo till kyrkan, stod vallen full af vagnar och gästerna hade samlat sig i prestgården för att efter jordfästningen fara till Lill-Malma. Den döde var bisatt i sina fäders graf, den der utbyggnaden på Malma kyrka, med de höga fönsterna, igenom hvilka man än i dag skymtar trasiga fanor och bjert målade vapen, som pryda väggarne i den slutna griften.

Processionen tågade till kyrkan och den aflidneskompani stod uppstäldt på kyrkogården för att gifva salut vid jordkastningen.

Der fanns ingen, som ej bar stämpeln af saknad. Alla hade älskat den bortgångne för hans ärliga, trofasta väsende och för hans rena vilja, som alltid och allestädes framstått lika ädel och lika varm.

Men vid kyrkdörren, stödd mot en käpp och halflutad mot muren, stod en gammal gubbe, kal om hjessan och böjd af år — han grät bittert.

”Hvarför gråter du, gamle Stolt?” frågade Alexis-vänligt och tog den gamle krigarens hand. — ”Hvarför gråter du? Han är lyckligare än vi.”

”Ånej”, sade Stolten, ”inte är det för honom, alltid; men si — kompaniet, att der står hela kompaniet och skall skjuta för kaptenen, det är så vackert så, det tar på en gammal krigsman, det.”

”Och så mycket att du gråter?” frågade Alexis, ”Han har förtjenat en krigisk salut, han har vågat sitt lif i dusten.”

”Åja”, sade Stolten, ”rent ut sagdt, jag står här egentligen som en gammal kärring och gråter — hin

— f-n vet hvar vattnet kommer ifrån i tårekällorna; men titta sig litet om, herr Alexis — nej, inte på vagnarna, nej, ner på fattighuset — ser ni något?”

”Nej.”

”Hm, ser ni inte att der är hvitt i ena fönstret, fastän de satkärringarne glutta emellan och trasslar, ser herr Alexis intet?”

”Jo, nu ser jag, der hänger ett lakan för fönstret.

— Ar någon död?”

”Javisst, ser ni, herr Alexis — (det är då f-n till ögon, som inte vill hålla tätt) ser ni, gamla mormor är död, den blinda gumman, mormor åt gudsengeln derinne jpå altartaflan — hon slocknade som ett ljus, just när det ringde till samling — det var ju underligt, det?

Hm”, tilläde han, ”ser ni, den der kolarslägten höll jag alltid af. Jag gjorde en liten gul kista åt flickungen, med rosor och stjernor på locket, och en svart ät stackars Anders. — Vore jag karl, så skulle jag göra en kista åt gumman också — ja, skulle jag det; men si, jag duger inte till något, skall också, villGud, snart få ro — och derför gråter jag. Ser herr Alexis, jag är så glad, och derför gråter jag. Ser ni, inte har jag långt igen, det är ett. — Goda vänner har jag före mig, ingen som gråter efter mig, det var det andra, och medalj har jag, så att jag också får ett skott öfver grafven. Derför kan inte f-n låta bli att lipa.”

Begrafningen var högtidlig. När de tre mullskoflarne föllo pä kistan, dånade salfvorna ur handgevären och sedan höll en gammal, beskedlig major, som fått uppdraget att krossa det Stjernrosiska vapnet, ett långt, välment tal, som var alltför välment att innehålla något annat.

Vapnet slogs mot kistan. Bitarne flögo omkring och golfvet var öfverströdt med stjernor och rosor, hjelmar och löfverk. Akten var slut.

*

Gästerna lemnade kyrkan, men Berndtson blef ensam qvar. — Alexis ville ej störa honom, utan hviskade till klockaren, att han ej skulle tillåsa dörren.

”Ja, Herre Gud!” sade klockaren, ”inte är det underligt att herr Berndtson, som var salig kaptenens bäste vän, vill i fred gråta vid kistan. — Jag skall visst ej störa honom. Dessutom är det stora, ljusa, glada dagen, och solen glindrar in genom alla kyrkfönsterna, så att man inte kan tycka det vara ”kusligt” för kistans skull.”

Efter omkring en timmas dröjsmål kom Berndtson ur kyrkan, nickade vänligt åt klockaren och träffade nu Alexis, som dröjt qvar.

”Reser du ej till Lill-Malma för att få dig en af de ofantliga gastkringlorna?”

”Hur vill ni, min far?”

”Nej du, jag reser hem — jag vill vara i ro, förstår du — gör min ursäkt.”

*

Ur Berndtsons dagbok.

Berndtson hade under många är fört en noggrann dagbok, icke egentligen öfver hvad vi andra kalla ödets

vexlingar, utan ett slags redogörelse för sin egen inre utveckling, huru känsla efter känsla tändts och åter slocknat, huru tankar kommit och lemnat rum för andra och slutligen öfver hans erfarenheter inom andens verld, hans visioner.

Det är egentligen ur denna dagbok jag hemtat stoffet för hela den berättelse, som varit föremålet för det föregående, det är på dess uppgifter jag kalkerat hela det lilla familjestycke, som jag tecknat.

Jag rycker derföre derur ett blad, ej det sista i dagboken, men det, som bäst passar att utgöra slutstycket i denna berättelse.

Se här är det.

”Den 12 Maj 1832.

I går öppnade sig åter andeverlden för min inre syn; mig blef uppenbaradt att det finnes intet i himlen, som kan bestå ensamt för sig — att det Öfverallt, liksom i den synliga skapelsens kedja, måste finnas tvänne motsvarigheter, som sammanslutna utgöra ett helt.

Stjernros slumrade in till ett annat lif. — Jag kände honom noga, han hade ett barns samvete, känsligt, som en sentisiva, för hvarje oren tanke, oåtkomligt för sveket, för vreden, för egoismen — men dock öppet för ångren. Jag har hört honom klaga öfver samvetsqval, öfver ting, som ingen annan skulle tänkt på. — Han var ej någon verldsmenniska, men en man, som trotsade allt, icke derföre att han ansåg sig stark nog dertill, men derföre att han alltid tyckte, att hans innersta tankar lågo öppna för Honom, som dömer. Det var dock ej af fruktan för domen — han fruktade intet. Räddhågan dref honom aldrig tillbaka; men der låg en lag, en evig kärleksrik lag i hans hjerta och den lydde han, derför att den var den bästa och den kärleksrikaste. Jag har förut blott sett en varelse, som jag fann på samma sätt som han, genom sin barnafromma finkänslighet, tränga sig näramitt hjerta. Jag fann dem begge ega en slags likhet i sinnet, en motsvarighet, som endast låg i deras andliga natur och var oberoende af allt jordiskt. En frånvaro af menniskofruktan, som är detsamma som gudsfruktan, ty ingen kan på en gång frukta Gud och menniskorna, utgjorde det gemensamma, oförklarliga, som gjorde att jag aldrig kunde tänka mig den ene utan att också ej alltid tänka mig den andre. Desse begge voro Stjernros och Lill-Stina från kolartorpet. Äfven han tycktes ha en dunkel aning om ett sådant själsförbund, fastän han aldrig sett henne och blott berättelsevis kände det lilla barnet, som dog, då han var yngling.

Lill-Stina har ofta uppenbarat sig för mig. Hon har talat vid mig, ofta, mycket ofta om hvad hon erfarit. Jag kan ej fatta det allt; men jag förstår, att der på andra sidan finnes en natur, men högre, ädlare, renare än vår. Der sorla floder af flytande de-mant under skogar, hvilka glänsa i guld och grönt, som de skiftande fjädrarne på en colibri. Der susa vindar, svala, friska och välluktande, öfver de saliges öar. Der leker ett ljushaf med vågor, som bryta sig i tusende färger och i det landet bor der ett folk, hvars kropp är ljus och hvars själ är klarhet. Så har man sagt mig. Huru menniskan genomlöper, efter puppfällningen en ny serie af utvecklingar, huru hennes väsende, efter den rigtning det fått här, der blir vinglöst och faller' eller får vingar och stiger uppåt till sin sista fulländning att lefva i Gudi — att bli ett med Honom och dock ett särskildt fritt väsende, liksom det lydiga barnet, som lefver i sin faders hus, har egen vilja, men dock sin faders vilja, och är genom kärleken en fri medborgare i det husliga samhället, hvars lag är dess lycka. Men hon nämde dock aldrig ett ord om Stjernros; dock sade hon: Mitt lopp är ej fulländadt. Jag är ej en utan blott en half varelse och lefver således ej i den klarhet, som endast fulländningen kan ernå.

Jag förstod henne icke klart — i dag blef det tydligt.

Då jag reste från Lill-Malma i dag, fann jag, då vagnen passerade skogen, att mitt sinne öppnade sigför intryck af högre art. — Jag hörde på afstånd

klangen af en flerstäinmig sång, skönare än jag någonsin hört. Det var toner, renare än en glasharmoni-kas och mera hjertgripande än en eolsharpas ackorder ocb dissonanser. Jag lyssnade hänryckt till den fjerran sången, som tycktes komma inifrån skogen. Då vägen böjde förbi den kullen, der fordom kolar-kojan stod och der nu endast några nedrasade lem-ningar finnas qvar, såg jag med förundran kojan åter stående på sin fot som fordom, men

blomsterprydd och pyntad som till en högtid och små barn i kläder, såsom af silfverskir eller liksom väfda af månens strålar, omgåfvo huset och stämde upp sin sång.

Vi stannnde, länge betraktade jag den härliga scenen och lyssnade till sången. Mina barn störde mig icke. Sä satt jag länge, då jag plötsligen såg

någonting ljust fläkta förbi mig och liksom fördt på sommarvinden, för hvilken blommorna nickade i gräset, nalkas stugan och småningsm antaga gestalten af en ung flicka, en engel med psykevingar, som skiftade i solljuset.

Då först återsåg jag Lill-Stina, också en fullvuxen engel. Hon sväfvade fram, tryckte en kyss på den ankommandes panna och sade, förnimbart blott för andarne och mig: Välkommen, mormor. Du lydde bjudningen till mitt bröllop — du kom dock sent, just nu skola vi till kyrkan.

Jag log i mitt hjerta och tänkte ovilkorligen på

Stjernros, och Lill-Stinas ande förstod mig och nickade vänligt med englahufvudet.

Just i detta ögonblick sade Alexis till mig, att vi borde skynda och visionen försvann i ett nu. Den blomsterprydda stugan var borta. Sången tystnade och jag såg blott den öfverväxta kullen, der muren efter en nedrasad skorsten skymtade fram mellan busksnåret, och hörde huru vårvinden susade genom furarnes glesa toppar och klodran slog sin sång djupt, djupt in i skogen.

Vid kyrkan slöt jag mig till processionen och såg vid mitt inträde dit ingenting annat än den stjern-prydda kistan, som på ett utbredt bårtäcke stod längst fram i koret, och hörde ingenting annat än orgelnbrusa under hvalfvet. Jag följde ceremonien med uppmärksamhet, men mitt inre sinne var ej verksamt. Jag såg och hörde ej annat än de alla sågo och hörde tillika med mig.

Men då vapnet låg krossadt på golfvet och de tre mullskoflarne fallit på kistan och orgeln åter började att ljuda, förnam jag midt igenom sorgepsalmen liksom en aflägsen sång. Den blef allt klarare, allt högre, allt renare, orgeln ljudade än, men dess harmonier öfvergingo till ett aflägset brus, liksom det vågorna göra mot stranden, men äfven detta försvann i samma mån som den himmelska andesången kom närmare.

Plötsligen fylldes kyrkan af ett klart skimmer, som ej tycktes komma in genom fönstren och som ingenstädes lemnade någon skugga. Jag kastade ovilkorli-gen min blick upp på altartaflan, der jag fordom tecknat Stinas barnagoda ansigte. Jag såg blott en] målning. Det syntes som själen flygtat ur detta hulda anlete, som så ofta med strålande ögon betraktat Stjernros. Nu var, i det himmelska ljuset, taflan ej mera densamma, hvad der stod måladt var ej mera en bild ur verkligheten, utan blott en usel efterhärm-ning utan färg, utan sanning och lif.

Det är således icke dragen, som göra att en bild eller en tafla rycker till sig vår kärlek. Det är en ande som fäster sig vid en form, som passar hans art. Det är ett lefvande väsende, som blickar fram i de målade ögonen och som ger sanning åt de konstgjorda dragen. — Så skapar konstnären icke sjelf, det är en annan skapare utom honom, som för hans inre sinne uppenbarar sin bild, den form, under hvilken han kan bli synlig — och se, derföre fick Stefanus Emilias och engeln kolarflickans drag, ty det var deras ande, som skulle lefva i den bild jag målade. Nu voro de fria begge — och bilderna, det kroppsliga uttrycket föll till intet — det var blott en målning.

Blott några ögonblick betraktade jag taflan; men kyrkdörrarne gledo upp, liksom rörde af osynliga händer. Sången klingade högre, dess harmonier tycktes sväfva fram från hvarje sten i muren, från hvarje

Altartaflan. 30vinkel i den gamla byggningen. Nu kom den glada barnskaran, ljusens barn, de som prisa och lofva Herran. — Deras gestalter voro af tät ljusglans, | i, fina, genomskinliga kläder, som sväfvade kring deras andekroppar. Efter dem kom Stinas ande bredvid Stjernros', begge i sin ungdomsfägring, liksom hade de ej genomgått lifvet, begge utan en besmittelsens fläck på de snöhvita mantlarne, hvilka, liksom vekt siden, om-gåfvo deras kroppar och endast lemnade det saliga anletet bart. Det var en lång procession af andevarelser; jag kände några, andra icke. Men jag kände ingen derför att han var sig lik, utan deraf att jag i denna stund förstod den gestalt, som motsvarade deras andliga tillstånd. Denna procession gick fram genom begrafningsprocessionen,

som just nu lemnade templet; men det oaktadt behöfde den ej något rum, utan fortsatte, liksom der ingen funnits, sitt tåg till altaret. Sången tystnade några ögonblick. Jag såg huru fyra af barnen lyfte sig upp öfver altaret och spände en pell af guld och purpur öfver ande-paret, och jag hörde en röst säga: I ären ett — det är fullkomnadt.

Då kände jag, huru några varma tårar föllo från mina ögon och en af dem stannade på mina sammanknäppta händer. Jag såg hur tåren hvälfde sig, rund och blank, på min hand, men i tåren speglade sig ett anlete, som smålog emot mig och nickade vänligt. Det var som om någon stått vid min sida och speglat sig

— jag kände detta anlete väl — jag såg mig om hän-ryckt af salighet och der stod Emilia, för första gången, och såg mig småleende in i ögonen — och min själ förnam att hon sade: ”stå fast intill ändan, så skall du undfå lifsens krona.” Då tänkte jag: skall det gå med mig som med min vän?

Hon såg min tanke och nickade vänligt; hon försvann.

Då uppstämdes sången igen. Tåget skulle återvända ur kyrkan och flickans ande och Stjernros’ nalkades der jag satt.

Då fick jag tillfälle att närmare betrakta henne. Hon var sådan, som jag ofta sett henne, ett fullväxt skönt barn, med samma englaleende som hon hadedå jag första gången såg henne i kolarkojan. Hon var dock ej lika klädd som jag förut sett henne, ty en krans af perlor låg kastad på det lockiga, guldgula håret, som i lätta ringlar gungade på hennes hals, sköna, härliga perlor, lika stelnade tårar. Jag frågade henne i andanom: hvarifrån har du fått perlorna? — Då pekade hon på en närstående skepnad: af mormor, det är hvarje tår hon har fällt af glädje för min skull.

Då upptäckte jag att der felades en perla, att guldsnodden var bar på ett litet stycke och jag sacle: men der felas dock en. Då smålog engeln och sade: mormor hade ett helt perlband med sig, som brudskänk och satte det på mitt hufvud, men då brast en perla sönder i stoft — vet du hvarför? — Jo, det var derföre, att jag var olydig och hoppade öfver källan och ej, förr än sjukdomen kom, ångrade mitt fel; derföre sprang en af glädjens perlor sönder.

Småningom försvann ljuset i kyrkan. Mina vänner voro borta och nu glänste endast aftonsolen in genom de höga fönsterna och kastade ett rödgult sken på de upphängda, brokiga vapensköldarne och på likkistan på gången; visionen var slut.

Stå fast intill ändan, så skall du få lifsens krona — ångra medan tid är och spräng ej glädjens perla med en för sen ånger. Detta fick jag veta den dagen."

Så slutades anteckningen för den 12 Maj.

*

Snart derefter fick man underrättelse om kammarjunkaren Gyllenörns död.

”De begge blinda råkade hvarandra i ett lif, der allt är klarhet och der ingen är blind utom syndaren, som, lik odjurens yngel, är blindfödd på andra sidan gränsen och som ej kan uthärda denna de saliges glans. Derför blundar han evigt.” Så sade Berndtson till sina barn.

*

P. S.

För omkring ett år sedan vistades jag en tid i en af Sveriges skönare, men undangömda provinser. Främlingens väg går sällan derigenom och någon ångbåtsprosa har ej ännu hittat dit, fastän hvarje dal är klufven af en ström eller genomskuren af ett vattendrag, som, okändt och fredligt, ligger som en spegel mellan skogarne. Man befinner sig väl i en sådan stilla verld, dit blott bruset af de politiska stormarne nå och der blott några lindriga symptom af den sociala kräftan visat sig; med ett ord, på den stilla landtbygden, der naturen, kärleksfull och

rättvis, gömmer alla sina barn invid sitt bröst.

Jag var der hos en af mina gamla vänner, som icke ville tro, att jag hade kommit dit endast för att känna mig fri och hemma hos mig sjelf, för att återtaga jemnvigten, som så ofta blifvit störd, när jag såg huru orättvisan nedtryckte menniskorna, huru mörkret skymde för deras ögon, och huru bedrägligt och egoistisk hjelpen erbjöd sig — med ett ord, det var åskådandet af huru det enskilda intresset beständigt inkräktade på mensklighetens, som hade tröttat mig och jag behöfde hvila för att återfinna friden med mig sjelf. Min vän är en hederlig prest på landet och var så van vid den stilla prestgården, att han ej ansåg den mera undangömd, än om den legat midt i Paris. Han fick också tidningarne två gånger i veckan, nästan våta, om vintrarne stelfrusna, så att de måste tina i kakelugnsgluggen, innan de kunde begagnas. — Han fick bref, ibland ända till två gånger i månaden, från en bror i Stockholm, som talade om torgprisen, om svenska akademien och nationalmuseum; med ett ord, min vän följde med sin tid, eller rättare, trodde sig göra det; men han deltog dock ej i någon af dess rörelser. Han satt stilla i sin vrå och var fullkomligt nöjd med att se på, huru den nya tiden gick framåt, huru den måste segra öfver skråandan och fördomarne.

Denne min vän kunde således ej begripa, att en stackars Stockholmsbo ganska väl behöfde hvila ut sig efter soupéer och bråk, utan fägnade mig en dag medden glada underrättelsen: ”vi ha bjudit litet främmande hit för din skull.71

”För min skull? men, i Guds namn, jag har ju kommit hit just för att få vara ensam.”

”Åja, men det blir ändå tråkigt på längden.”

”Nej, visst icke, jag har ej varit här längre än sedan i onsdags (det var söndag) och vet du, jag är af samma lynne som nordamerikanaren, som flyttade allt längre åt vestern, emedan han ej hade armbågsrum, om der bodde en menniska inom sexton engelska mil från hans stuga. Den der civilisationen, beröringen med hela verlden är visst bra, men det är ändå bra roligt att någongång få vara med sig sjelf — man är ej ensam för det.”

”Hm! ja, emellertid så bjöd jag från kyrkan och i eftermiddag ha vi huset fullt.”

Jag vill ej neka att min goda vän hade gjort mig ett elakt spratt; det var nämligen ej nog med att jag måste åter blanda mig bland en mängd menniskor, som jag ej kände och, som Stockholmare kan tänka, bli utfrågad om politiken, om Jenny Lind väntades hem, om hon skulle sjunga eller hvila sig, om prin-sarne skulle resa ut och i livad afsigt o. s. v., ty emedan jag bevisligen bodde på norr, var det naturligtvis min skyldighet att känna allt, hvad man ville fråga mig. Det var ej nog med detta, jag visste att ett par konservativa herrar och ett par liberala herrar skulle sammanträffa och, till på köpet, att en af de liberales söner hade fått korgen af den ena dottern till en af de konservativa, hvilket naturligtvis skett af politiska skäl, hvaremot den andre liberale byggt om en qvarn, med fm sikt, som gjorde att man ej mera malde på en af de konservative herrarne tillhörig qvarn, hvilket mälde-trång sålunda tillskrefs den nya tidens menliga inflytande.

På detta sätt hade min vän ganska riktigt plockat ihop åt mig elementen för högst upplysande samtal, der ingen blef en smula klokare än han var förut; men deremot oändligt mera kinkig och missbelåten. Utom denna svårighet tillkom en ännu väsentligare, den nämligen att jag måste kläda mig i frack. — Jag vet ej hvaraf det kommer; men så mycket vet jag, attjag, klädcl i min gamla bonjour, beqvämt och väl, är mycket mera lojal och beskedlig, än då jag måste uppträda i frack, då jag alltid slår mig på oppositionen, och har jag dertill hvit halsduk, så bryter jag sönder en statsform, som om det vore en lackstång.

Men det kunde ej hjelpas och jag fick således nöja mig med ödets skickelse, som velat att jag nu skulle åter uppträda på verldens tummelplats just när jag precis för att komma derifrån rest mina tjugo mil. Jag bemannade mig också och höll god min ända till dess rosen på halsduken ej ville lyckas; huru jag knöt och drog, behöll den dock ett ogement tycke af öronen på en vinterhare. Då kände jag huru der väcktes missbelåtenhet i min själ, och det ville ej stilla sig, oaktadt jag slutligen tog mig för att spatsera fram och åter på golfvet för att med kroppsrörelse trötta ut mig.

Så gick jag, då min vän, helt fryntlig, stack in fysionomin och sade:

”Du går så i tankarne, att du kanske inte vet att de främmande äro komna; — du har inte hört vag-narne, här åt trädgårdssidan.”

”Nej, verkligen icke”, yttrade jag något vresigt och stödde mig med begge händerna i fönsterkarmen.

Ack, hvad det var lugnt derute, sjön låg så ljusblå, de små molnfläckarne seglade så stilla genom luften, träden stodo så ljusgröna och derute i skogen hördes fåglarne sjunga. Om nu inte främmande varit, så hade jag gått ditut, hade, med Göthe i handen, satt mig på stolen i skuggan under en väldig gran — hade flugit verlden omkring med mina tankar, hade kunnat se huru de suckade i sina band, hur de ville lösköpa sig med blod och tårar — och sedan tankarne åter kommit hem, skulle jag kunnat säga: ”Gudi lof, här sitter jag i gröna skogen och hör på fågelqvitter och andas ren, svensk skogsluft.”

”Du får lof komma ner; de äro så nyfikna att råka dig.”

Åter en anledning till glädje — ”hm, jaså”, sade jag enstafvigt och kastade i spegeln en flyktig blick på min halsduks tvenne haröron. Som ett offerlam följde jag min vän ner, (du läser troligen detta, för-låt uppriktigheten), jag väntade mig idel gamla herrar, som rusade på mig för att känna mina politiska åsigter, och unga herrar, som skulle betrakta min hals-duksros och fruntimmer, hvilka skulle krama mig på nyheter, som en stackars fönstersvamp. Det var således ej underligt att jag föreföll något generad och det är mer än troligt, att man ansåg mig vara en stursk och högmodig persedel, då egentligen allt det der låg i halsduksknuten — der hade de knuten.

Sällskapet var talrikt; min goda vän hade sörjt för att jag skulle få en profkaria af, hvad orten hade att erbjuda af bildadt folk. Presentationen skedde ordentligt; jag fick syn på den konservative, som hade dottren, den liberale sonen, som fått korgen och likaledes de begge politiska utmärktheterna med qvar-narne.

Utom dessa var der en mängd mindre prononse-rade personer, som sågo beskedliga och nyfikna ut och som troligen tillhörde medelvägen.

Ändtligen kom jag genom trängseln längre fram i rummet och blef presenterad för en man af några och sextio års ålder, en skön, stolt och rask gubbe, med hvita lockar kring den höga pannan.

71Det är brukspatron ***”, sade min vän.

Den ståtlige gubben smålog vänligt och såg mig in i ögat med en blick, som på en gång bortjagade min vresighet och gjorde mig till samma beskedliga menniska, samma naturbarn, som jag så gerna hade velat vara. Jag fattade genast förtroende till dessa ögon — och, hade jag ej varit till spillo gifven, så hade jag stannat der jag var; men som Stockholms-främmande betraktad, var jag dömd att visas för sällskapet — och jag måste tåla.

En tjock herre, med rutig sammetsväst, guld-pitschaft i uret och en gigantisk karniolring på fingret, grep sig först an att examinera mig. Han betraktade mig en lång stund med ett par klotrunda, ljusa ögon och sade ändtligen:

”Herrn (förlåt jag vet ej titeln) kommer nyligen från hufvudstaden?”

”Ja.”

”Gement varmt och otrefligt på storgatorna?””Ja.”

”Luktar gement i gränderna?”

”Ja, kan ej neka.”

”Ny pjes på ridd arbalen?”

”Ja.”

”Hans Majestät är ute och reser?”

”Ja.”

”Tidningar ha låtit oss veta att Hans Majestät passerat Linköping.”

”Ja, kungen är redan återkommen till Stockholm.” ”Ja, det var det iag sade: men den posten ha vi ej ännu fått.”

”Jag ber om förlåtelse”, afbröts den talande af en liten, mager fru, i eldröd schal och med en remarkabelt tunn näsa — ”förlåt mig, min allragodaste hof-junkare; hörs det måntro något om nordens näktergal?”

”Ja, hon lär komma i höst.”

”Och det säger ni så lugnt. Hela verlden är ju utom sig af förtjusning.”

”Ja visst; men den hedrar mest, då den är klar och ej blott ett ögonblicks uppbrusning.”

”Ja visst, ja visst — hon måste vara odrägligt rik

— hon har ju fått en guldfågel af drottning Victoria. Herre Gud i himlen, visst måste det vara gudomligt att få höra henne.”

”Jag ber om ursäkt, Stafva”, sade en lång herre med glasögon och ett ansigte, som hade något tycke af en bruten serviette; ”känner min herre kunglig sekter Utterqvist?”

”Utter—Utterqvist? Nej, verkligen.”;

”Förbannadt qvick karl, Utterqvistt för tolf år sedan, då jag var i hufvudstaden för a t tala vid min landshöfding, som då var vid riksdagen. — Jag ber ödmjukast. — Är kanske inte känd? Är eljest kronofogde i orten och heter —”

”Assessor K***”, presenterade den tjocke herren. ”Mjuka tjenare.”

”Ber ödmjukast. — Jaså, herrn känner inte kungl. sekter Utterqvist, förbannad qvick karl, den der Utterqvist. Vi hade en middag tillsammans ute på Djurgården — ha ha ha, så roligt har jag aldrig haft.Utterqvist hade skrifvit verser, han var poet, Utter-qvist — han borde vid detta laget komma in i svenska akademien.”

”Ja, det är mycket troligt”, yttrade jag.

”Jaså, jaså, det är skada alt ni inte känner honom, hygglig karl.”

Under detta samtal hade jag stått som på nålarr ty jag längtade att få träffa den der gubben med den ärliga, vackra blicken. Man märkte att jag sökte efter honom.

”Känner ni brukspatron***?” frågade Utterqvi-stens beundrare, ”det är en hygglig gubbe, hm, en ärans man, fast han har sina egenheter, den der her-kulesfiguren der i svarta fracken och hvars halsduk är så smal, att kragarne ligga ned, är på sätt och vis hans svärson — och den der lilla menniskan med flors-schalen är gift med den der svärsonen.”

”Svärson, det är ej alldeles exakt”, yttrade han med de klotrunda ögonen; men brukspatronen har på sätt och vis upptagit begge — sjelf har han aldrig varit gift.”

”Nej, bevars”, återtog Utterqvistsfilen, ”han har en gång varit förlofvad; men fästmön gifte sig och dog, och sen har han aldrig tänkt på att gifta sig utan lefver som gammal ungkarl; hm, hm, en mycket hygglig, en ädel man, hjelper de fattige, hm, är verkligen en ärans man, hm — skarpsinnig, till och med lärd säga de, som förstå sig på sådant, hm, hm, har sina små egenheter, som man får förlåta honom, hm, hm.” Jag fann klart att den värda assessorn hade något på hjertat. Jag vände mig således till den trind-ögde, som med ett förnämt leende tummade den stora karniolringen. Han förstod mig genast.

”Åja, vår vän assessorn vill säga att vår vän, brukspatronen, är något litet fantastisk af sig och (tilläde han hviskande) ser andar och spöken och tror på sådant, som ingen upplyst menniska i vårt tidehvarf tror på. Eljest är det en mycket förståndig och upplyst menniska.”

”Jo se, det är en sjukdom”, anmärkte assessorn; ”han har fått en skada i hufvudet — han har eljest målat vår altartafla — ganska bra måladt, han vardå målare — hm, har genomgått underliga öden. Intressant att tala med.”

”Ja, ganska intressant”, upplyste trindögat; ”en af vår orts rikaste karlar, en verklig respektabel gubbe med alla

sina kuriösa åsigter.”

Allt detta stegrade min nyfikenhet. Jag sökte att göra mig lös och blef det ändtligen, fastän med möda. Den sköna gubben hade sutit stilla på sin plats och deltog ej i de sorlande samtalen stort mera än med ett och annat ord och ett godt småleende, som tyckte härleda sig från att han med barnslig fromhet betraktade såväl det onda, det missbildade och föraktliga, som det löjliga. Jag visste ej riktigt hur jag skulle börja samtalet med honom; men han pekade sjelf på en ledig stol bredvid sig och sade småleende:

”Kom hit, ni har stått nog länge.”

Jag satte mig vid hans sida och visste verkligen icke (man kan vara något tafatt ibland) något annat att börja med än med väderleken. Men vi voro snart inne i ett varmt samtal, den goda gubben ledde sig, med en beundransvärd kombinationsförmåga, från ämne till ämne, hans språk blef allt varmare, lifligare och bildrikare, hans goda ögon strålade af en mild, helig eld. Vi voro snart inne på tal om andeverlden.

Nu är saken den, att jag ej någonsin kunnat få mig till att anse mitt eget förnuft eller ens mitt tide-hvarfs hela kunskapsförråd nog stort för att förkasta allt, som jag ej förstått — det kommer sig kanske deraf, att jag har klenare förstånd än andra; men nog af, jag anser ingenting så löjligt eller så oförståndigt, att det ej förtjenar forskning och tron derpå — aktning. Jag hörde honom derför gerna, jag hörde honom med vördnad, ty en fast förtröstan till hvad som helst, äfven till någonting skenbart, är i och för sig sjelf något vördnadsvärdt. .

Vårt samtal räckte ganska länge och allt varmare blef jag om hjertat, ty det var ett varmt hjerta som meddelade mig sina verkliga eller inbillade erfarenheter, sin tro och sitt hopp.

Vårt samtal afbröts af den goda, vackra frun i flors-schalen, som påminde den gamle att klockan varnära tio, fastän det var ljusa dagen, och att således ”pappa” efter sin vana borde vara hemma.

”Ni skall veta”, yttrade gubben skrattande, vändande sig till mig, ”att jag måste hålla diet; der kom en beskedlig doktor, som Emilia tror bättre än mig, till oss och försäkrade att jag skulle dö, om jag ej låg i min säng klockan tio eller senast half elfva — och sedan så vakar och sofver jag efter klocka.”

”Pappa har dock befunnit sig väl deraf”, anmärkte frun och klappade gubbens kind, ”pappa måste lyda dem, som förstå saken — för vår skull pappa — för min skull — för allas skull.”

”Ja, ja, Emilia, jag är ju lydig som ett barn”, smålog brukspatronen, ”vi skola resa, eljest så ser du sä ängslig ut att du stjäl glädjen ifrån mig. Helsa på mig emellertid — vi bo här uppe på bruket”, sade han till mig.

Brukspatronen tog afsked och for med de sina. Af den allmänna rörelsen i sällskapet och trängseln i förstugudörren, då de reste, fann jag att man åtminstone ville synas ha vördnad för den gamle, vare sig derför att han var rik eller derföre att han var god och ädel.

”Nå, hvad tycktes?” frågade herrn med ögonen och blinkade med de matta ögonlocken. ”Herrn hade ett långt samtal med vår goda brukspatron, en ganska instruerad man?”

”Han skulle vara ett exempel på allt godt”, anmärkte assessorn, ”om han ej hade sina andefunderingar. — Förunderligt att sådant kan stå tillsammans med vett och bildning.”

”Åh, det är ej underligt”, inföll frun i röda schalen, ”han är en veritabel Svedenborgare, eller hvad säger du, min vän?” tilläde hon, vändande sig till en liten herre med ljusgul messingsfärgad peruk och hög hvit halsduk,, som dolde hakan.

Den lilla herrn, som var fruns man och för öfrigt hade brukspatrons märke på kragen, hade hittills, mig veterligen, ej talat ett ord, utan endast varit åhörare. ”Hvad jag säger?” yttrade han och antog en mycket högvigtig min, ”jag säger, visserligen, visserligen, hanhar samma galna åsigter som den galna Svedenborg.

— Kellgren har utsagt sin dom öfver sådane dårar som magnetisörer, punkterare, Svedenborgare och Rosenkreutzare.”

”Man må säga hvad man vill", pustade en gubbey som i anseende till sin fetma placerat sig på två stolar och som stödde sina begge händer på en käpp, med kryckan i hundfason, "man må säga hvad man vill, men det finns dock, puh, kuriösa saker, helt kuriösa, puh, fröken Andreetta vet till exempel att berätta, puh! om salig majoren — hm, en märkvärdig historia, puh, hm, puh.”

Den citerade fröken Andreetta var ett äldre fruntimmer med tät negligé och lång, spöklik figur. Hon tycktes vara socknens allt i alla i fråga om sjukdom och begrafning. Jag gissade ej orätt, fröken Andreetta var med öfver allt, der det ”lutade” och gick illa, när barn fingo mässling eller kikhosta, när gikten slog upp på de gamle och när döden skördade offer, nämligen bland socknens bildade societet.

”Söta fröken Andreetta, tala om det”, yttrade man liktidigt från flere håll.

”Åja, men jag har så ofta omtalat det”, yttrade fröken, ”och dessutom så är jag, Gudi lof, nog upplyst att ej sätta tro till skräck, men detta är likväl dagens sanning. Eljest så var det så, att majoren var dålig, men inte mycket dålig, så att ingen trodde att han så snart skulle slockna” (det bör märkas att sådane nödvändighetspersoner alltid tala något mer poetiskt än annat folk) ”skulle slockna. Då satt jag en afton i förmaket och tänkte på ingenting, då jag tyckte att ljuset slocknade och hörde soluret slå ett — jag blef alldeles fasligt förskräckt och for upp för att tända ljuset igen, men hann ej mera än resa mig, förr än ljuset åter sken upp och.klockan var ej mer än nio på qvällen. Men så mycket är säkert, att majoren slocknade klockan precis ett.”

Några unga flickor, som med uppmärksamhet af-hört denna berättelse, trängde sig nära tillsammans, liksom för att söka beskydd mot någonting öfverna-turligt, som målade sig för deras inbillning.”Det der”, yttrade den sittande herrn, ”är ju en helt kuriös historia, ha ha ha, en helt kuriös historia, eller hur, mine herrar? Ha ha ha, en mycket kuriös historia.”

”Ja, verkligen ganska märklig”, yttrade herrn med de runda ögonen, som med ett förnämt leende lekte med berlockerna, ”men jag förmodar att denna uppenbarelse kommit af en retad fantasi, frökens fantasi var troligen retad?”

”Nej bevars, alldeles intet, jag satt och tänkte på alldeles ingen ting”, försäkrade fröken Andreetta.

Den upplyste herrn med ögonen förde mig något afsides. ”Jag skall”, yttrade han förtroligt, ”säga att fröken der är något skrockfull. Hon har ej egentligen någon högre bildning, ty en livar med bildning och kunskaper inser lätt orimligheten af dylika företeelser. Hvad deremot angår drömmar kan jag ej neka att de flere gånger slagit in, alldeles oväntadt. Det finnes visserligen ingen orsak att tro det vara något öfver-oaturligt, men det kan dock vara något eget i hjer-nans organ och temperamentet, som på naturlig väg förklarar drömmarnes spådomar.”

”Ni tror således på drömmar?"

”Jag, nej bevars, jag endast säger att de ofta nog slå in, så att man nästan tvingas att — men hvilken upplyst menniska inser icke —”

”Att drömmar rinna som strömmar”, inföll assessorn, som stack fram sitt skrynkliga ansigte, ”eller hvad säger brukspatronen, hä hä, det der är ju blott inbillningens foster.”

”Det är min tanke”, tilläde lilla mannen i halsduken, ”hvarje upplyst menniska — —”

”Ja visst”, återtog assessorn och kronofogden, ”men med mig är det en besynnerlig sak — jag har, om herrarne vilja tro mig eller icke, en verklig varsel eller vålnad — ha ha ha, det är ju ändå löjligt nog. När jag är borta och kommer hem oförmodadt, så står ändå alltid ljuset tändt på mitt skrifbord, och hustru min säger att min varsel kom åkande in på gården en tio minuter, innan jag sjelf kommer; det kör upp framför trappan, stannar och man hör mina steg på förstugubron — de springa ut, ingen är der — mendå säger alltid hustru min till pigan: tänd ljus i assessorns rum! och strax efter kommer jag verkligen; det är ändå kuriöst, ha ha ha — men veritabelt, mina herrar, på min heder verkliga förhållandet.”

”Åja”, yttrade den drömtroende herrn, ”men det der kommer ganska säkert af helt naturliga orsaker och är

dessutom något helt annat än visioner, det ären ofantlig skilnad mellan en sådan varsel och ande-skåderi.”

”Ja, det är klart, åja, det är klart”, blef assessorns svar, ”jag ville också ej dra någon paralel, men omtalade blott min egen erfarenhet.”

”Herrarne kunna väl dock aldrig neka verkligheten af aningar”, anmärkte frun i röda schalen, ”jag-anade bestämdt, när min bror i Carlskrona dog. — Min bror är död, sade jag till min man och började gråta, eller hur min vän?”

”Jo visserligen, visserligen”, sade lilla patron med halsduken, ”men det var något nervöst; min hustru var den tiden mycket svag efter vår Petronella.”

Sällskapet blandade sig på detta sätt allmänt i konversationen och det begaf sig nu, att litet hvar hade sin lilla spöktro, sin egen tanke om det fördolda. En trodde på drömmar, en annan på aningar, en annan åter försäkrade att hundtjut betydde dödsfall och åter andra trodde mera på ugglor, hvaremot flere hade att förmäla om spån på ljuset och om spådomar i kort och kaffe; med ett ord, litet hvar var behäftad med en smula öfvertro.

”Men”, sade jag slutligen, ”hade vi nu hållit protokoll, så skulle vi alla komma att gälla för skrockfulla.”

”Nej, bevars, inte kan man säga det. Vi ha ej sagt ett ord om visioner, utan endast om de alldagligaste saker, helt naturliga, naturligtvis.”

”Men, mitt herrskap, tror ni då på somnambulism”, eller rättare, kan ni rent af neka det?” frågade jag.

”Nej, det lär vara sant”, sade några; “det är galenskap”, yttrade andra; ”men”, tilläde de fleste, ”det. är dock någonting ganska naturligt.”

”Det ligger i nerverna”, yttrade lilla patron.

”Det är en retad fantasi”, sade trindögat.”Det må vara hvilket som helst, men något är det och om ett enda af allt hvad vi omtalat är sant, verkligt, ej ett foster af fantasi, utan rent af något naturligt, så är det också ej möjligt att neka möjligheten af allt. Jag vill blott fästa er uppmärksamhet derpå, att man måste antaga intet eller också möjligheten af allt.”

”Hm”, mumlade herrn med ögonen och vred då den stora karniolen, ”hm, det kan ju vara någonting helt naturligt, hm, någonting som, som —”

”Som vi ej riktigt förstå, ja — naturligt, nåväl, solljuset är mycket naturligt, magnetkraften äfvenså; men förstå vi det väl derför bättre — då något så för sinnena förnimligt som ljus och värme och mag-netens kraft ej kan förklaras af vårt förstånd, huru skulle det kunna vara nog för att förklara något, som går utom den alldagliga naturen och som således blott då och då, blott skymtade fram i olika, inför vår pröfning alldeles osammanhängande företeelser — och, mine herrar, kanske detta sker, kanske der går en traditionel tro på något öfvernaturligt, uppehållen af en och annan oförklarlig fjerrblick — kanske den finnes här i verlden för ett högt, ett sannt kristligt ändamål.”

”Och hvilket då, om jag får fråga?0 sade lilla patron.

”Jo, på det att menniskorna ej skola rent af försjunka till sjelfförgudning och sätta sitt förnuft som domare öfver jord och himmel.”

Sällskapet, utom de unga flickorna, bland hvilka mer än en tycktes förstå mig, bestod af allt för upplyst och bildadt folk att ingå på min förmodan och man åtskildes, troligen beklagande 'att;entför öfrigt hederlig karl skulle ha så befängda åsigter.

Jag besökte omigen kyrkan och betraktade altar-taflan, som den gamle målat. Jag har sett Stefanus, jag har sett Lill-Stina, det älskliga barnet, på sin sky. Jag kan således föreställa mig de begge urbilderna, om hvilka min vän, presten, berättat mig hvad han visste.

Jag besökte sedan den intressante gubben. Jag fann honom som en patriark lefva i kretsen af en fa-milj af barn

och tjenare, hvilka alla med kärlekens fruktan sågo upp till honom och dem han alla om-hägnar med sin rika kärlek. Han berättade mig sina öden, sina visioner. Han var ett gammalt, vist barn, hvars hjerta var öppet som en uppslagen bok.

Han sade mig att, besynnerligt nog, han ofta såg äldre personer under bilden af barn, till exempel Svedenborg utmed sin fars sida, gubben som biskop och dock Emanuel som ett barn, fastän Svedenborg var gammal, innan hans far blef biskop. Det är sinnelaget, yttrade gubben, som skapar bilden, hjertelaget, det andliga, som väfver samman det kroppsliga och ej tvärtom; derföre ser jag de goda alltid som barn eller unga; men de onda åter bibehålla ålderdomens stämpel och återgå, i mån af sin förbättring, till ljusare, yngre gestalter — ty, tilläde han, det är dock det unga, som är det som lefver med fullt lif inom andens verld.

Jag fäste mig alltmer vid den älskliga bilden och skildes alltid från den ädle gubben med en stegrad känsla af vördnad, djupare, snart sagdt mera religiös, än jag förut känt för någon menniska. Jag omtalade detta för min vän, som visst icke är en man den man kan kalla öfverspänd, och för första gången blef han högtidligt stämd.

Han fattade min hand och sade med rörelse: ”Du vet kanske ej hvarför den gamle mannen blir dig så kär och vördnadsvärd; men saken är helt enkelt den, att han är en kristen i anda och sanning, i tro och handling, i allt inför Gudi och mannom. Du må pröfva honom som du vill, i hvilken lifvets ställning som helst, hvarje hans handling och Öfverallt är han en kristen i ordets skönaste bemärkelse. Du finner ej många sådane.”

Återkommen till den bullrande staden, har jag ofta i tankarne återvändt till den gamle. Han har skrifvit till mig, att han känner på sig, när jag tänker på honom.

”Den andliga varelsen följer med tanken och ilar utan afseende på tid och rum, hvart än tanken flyger. Då fängslet faller bort, eger hela vår varelse denna förmåga att vara hvar den vill vara, att följatanken och personligen finnas, der den fäster sig; detta är skilnaden och det är denna förkroppsligade tanke, andeskådarn ser och menskligheten anar.” Så skref han till mig — och kanske han äfven nu känner, att min tanke sitter bredvid honom och med andliga ögon betraktar hans ädla drag.

Förut, tänkte jag, har jag sökt att teckna en länk, som från fordom griper in i det närvarande, namnets, individualitetens försvinnande, snart ogiltiga anspråk, huru det stora och ädla som skett, det fosterlandskänslan offrat, snillet uppfunnit och hjertat velat, allt är ett danaarf som tillfaller folket och, genom folket, menskligheten — jag gick ett steg längre och sökte teckna det närvarande med sina begge hufvudkrafter, penningar och arbete, som måste bringas i jemnvigt, innan verlden får fred med sig sjelf, som utgör stridens föremål och tillika enda medlet för en försoning.

— Bortom detta nu ligger en annan utvecklingsserie och allt hvad som varit och som är, utgör blott förskolan, förberedelsen till en obefläckad och helig mensklighel der allt sammanslutes af kärlekens band och der hvarje enskild tanke är allas. Menskligheten här, som styres af intressen och blott då och då känner en fläkt af kärlekens anda, är blott en oredig spegelbild af en andlig mensklighet — liksom det gungande hafvet blott återger splittrade bilder af den stilla himlen, som spänner sin båge deröfver. Men då vi genomskåda menniskan, står der dock ett gudabeläte innanför den vidriga masken. Det är denna lefvande Guds anda vi skola väcka till verksamhet; det är för detta inre vi skola bära vördnad; det är just derföre vi alla äro bröder, satte här ej för att förtrycka hvarandra, utan för att leda hvarandra till det gemensamma målet.

Det var för att äfven uttala detta jag lånade den älsklige gubbens öden, sådana han sjelf omtalat dem, till ämne för en berättelse. Huruvida han hade rätt, huruvida det är möjligt för ett mensklig! öga att blicka

Altart afian. 31ditin, vet ej jag; men det vet jag. att menniskorna skulle vara bättre, om de riktigt klart insågo och fast, ej blott flygtigt utan stadigt, trodde, att det fanns en verld omkring dem, som pröfvade hvarje tanke och dömde hvarje handling till dess verkliga och ej blott skenbara halt.